

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

ISSN: 3027-8597 (Online)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2568)

Vol.12 No.3 (March 2025)

♦ วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) วารสารเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีข้อความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม

ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม

ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน

ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม

ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน

ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม

ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม

ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน

ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม

ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน

ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

♦ เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@sbss.ac.th

● บรรณาธิการ

บุญญาตา จงละเอียด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

● หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ธีรวัฒน์ ทองบุญชู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

● กองบรรณาธิการ

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

ครองชัย หัตถา มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย

ประเวศ อินทองปาน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

สีบพงษ์ ธรรมชาติ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประเทศไทย

สมบูรณ์ บุญโท มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ประเทศไทย

นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประเทศไทย

วาสนา แก้วหล้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประเทศไทย

ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ประเทศไทย

ธนิต ยืนยง มหาวิทยาลัยปทุมธานี ประเทศไทย

ธานี วรภัทร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ประเทศไทย

บุษกร สุขแสน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ประเทศไทย

มุกดาวรรณ พลเดช วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ประเทศไทย

อุทัย เอกสะพัง มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย

มะลิวัลย์ โยธารักษ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

● ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระปลัดสาโรจน์ ธมมสโร วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

พระสมุห์อนุพงษ์ สุขิโต วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี วัดศาลามีชัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

พระบุญญฤทธิ์ ภาทจารี วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

พระเกียรติศักดิ์ ขำเกลี้ยง วัดศาลามีชัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

อนุชิต ปราบพาล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

ศักดิ์ดา หารเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

ทิพย์วรรณ จันทรา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

อภิรักษ์ คำหารพล นักวิชาการอิสระ ประเทศไทย

💧 ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระไกรสร ปิยสีโล	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระศักดิ์ถิ่น สุกวิโร	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระดิสรณ์ สิงห์เพ็ญ	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
สามเณรพงษ์ศิริ สังข์แก้ว	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ธีรนนท์ พาโอภาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศุภิสรา ณ สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศศิธร สงศิริ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ญาณกวี คำศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ชาลิสา มาสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ธนพล วราภรณ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
วัชรินทร์ คำทิพย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

💧 ฝ่ายกฎหมาย

ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	ประเทศไทย

💧 ออกแบบปก

วินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา	พีเอช ปริ้น & ดีไซน์ ไวนิล สติ๊กเกอร์	ประเทศไทย

💧 จัดรูปเล่ม

ธีรนนท์ พาโอภาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

💧 โรงพิมพ์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2568 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 12 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 1 (จนถึง 31 ธันวาคม 2572) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการคุณภาพันท์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 25 เรื่อง บทความวิชาการ 4 เรื่อง มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ ภูมิวัฒนธรรมเมืองไทรบุรี รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอภูมิวัฒนธรรมเมืองไทรบุรี รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของชาวยุโรปในเมืองไทรบุรี ซึ่งเป็นรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซียในปัจจุบัน เมืองไทรบุรีตั้งอยู่ใกล้กับภูเขาสูงชันหรือภูเขาตันไทร ชาวยุโรปเรียกกันว่า เขาพระสุเมรุ เป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ที่มีขนาดใหญ่เป็นสถานที่สถิตของพระศิวะเทพเจ้า และเป็นจุดแลนด์มาร์คของนักเดินเรือ ในอดีต เมืองนี้เป็นเมืองนักชัฏลำดับที่ 5 ของเมืองนครศรีธรรมราช ภายใต้การปกครอง 12 เมือง ในพุทธศตวรรษที่ 17 - 18 ถือตราประจำปีมะโรง คือ สัญลักษณ์งูใหญ่เป็นตราประจำเมือง ซึ่งมีชาวยุโรปและชาวยุโรปอาศัยกระจายอยู่ทั่วเมือง มีกษัตริย์ปกครองสืบทอดกันมาจำนวนหลายพระองค์ ชาวยุโรปที่อาศัยอยู่ในเมืองไทรบุรีได้อพยพเข้ามาด้วยปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ การบุกเบิกที่ทำมาหากิน การขุดตาทัพและกวาดต้อนผู้คน ความสัมพันธ์ของคนชายแดน และหนีคดีความกฎหมายบ้านเมือง ชาวยุโรปอาศัยอยู่เป็นกลุ่มประกอบอาชีพการเกษตรกรรม นับถือพระพุทธศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระสงฆ์เป็นศูนย์รวมใจ วัดเป็นศูนย์รวมทางสังคม วัฒนธรรม และประเพณี ผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการทางสังคม มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย รักสงบ ไม่ชอบความรุนแรง ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสาร เด็กส่วนใหญ่จะเรียนภาษาไทยที่วัดโดยจะมีพระสงฆ์และอาสาสมัครชาวไทยเป็นครูสอน พ่อแม่ดูแลลูกหลานให้เป็นคนดี สร้างจิตสำนึกความเป็นไทย เรียนรู้มารยาทไทย และสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทย มีภาคภูมิใจในความเป็นสยาม เคารพนับถือเทิดทูนบูชาพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชินีของไทย

กองบรรณาธิการ วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

๒๓.๓.๖๓

บุญญาดา จงละเอียด

บรรณาธิการ วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ง)
การพัฒนาการจัดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล	1
THE DEVELOPMENT OF VOCABULARY MEMORIZATION IN ARABIC BY FLASHCARDS-BASED LEARNING MANAGEMENT FOR SIXTH-YEARS PRIMARY SCHOOL STUDENTS OFFICE OF PRIVATE EDUCATION MUEANG DISTRICT SATUN PROVINCE	
อัสมาวี วรศาสน์, พล เหลืองรังษี	
การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม	11
DESIGN AND DEVELOPMENT OF SOUVENIRS FOR RIVERSIDE TOURISM COMMUNITIES IN THE CENTRAL CHAO PHRAYA RIVER BASIN: A CASE STUDY OF KO LAT ITAEN ISLAND, NAKHON PATHOM PROVINCE	
บวร เครือรัตน์	
สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร	23
PROBLEMS, NEEDS, AND STRATEGIES FOR ENHANCING SPEAKING SKILLS FOR COMMUNICATION IN STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS IN INCLUSIVE EDUCATION SETTINGS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, BANGKOK	
สุภัสสรา จตุโชคอุดม, กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์, ชนิตา มิตรานันท์	
การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยการอาชีพหลวงประธานราษฎร์นิก	34
THE DEVELOPMENT OF AN OPEN ONLINE LEARNING RESOURCE ON MARKETING MIX FOR HIGHER VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS AT LUANG PRATHAN RATNIKORN INDUSTRIAL AND COMMUNITY EDUCATION COLLEGE	
บุษยา อาษาวิมลกิจ, พล เหลืองรังษี	
การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลัง	45
DEVELOPMENT OF ELDERLY SCHOOL MANAGEMENT MODEL UNDER THE JURISDICTION OF CHIANG MAI LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION FOR ENHANCING ACTIVE AGING	
สุรเดช ลุนิทรานนท์, ภูเบศ พวงแก้ว, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, ถนัด บุญชัย	

- ผลการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย** 58
- THE RESULTS OF A DEVELOPMENT OF LOCAL GEOHAZARD CURRICULUM TO ENHANCE SPATIAL THINKING SKILLS FOR HIGH SCHOOL STUDENTS
- วิภา ชินวงศ์, จักรกฤษณ์ จันทะคุณ
- การพัฒนากิจกรรมเกมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง** 69
- THE DEVELOPMENT OF LEARNING GAME ACTIVITIES TO ENHANCE THE ABILITY TO USE SCIENTIFIC EQUIPMENT FOR PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS UNDER THE OFFICE OF PRIVATE EDUCATION IN YAN TA KHAO DISTRICT OF TRANG PROVINCE
- กัญญารัตน์ จันทร์เพชร, พล เหลืองรังษี
- กลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ** 81
- STRATEGIC MANAGEMENT OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION CURRICULUM FOR A SUSTAINABLE LOCAL DEVELOPMENT OF RAJABHAT UNIVERSITY IN THE NORTHERN AREA
- ดวงใจ เนตรตระกูล, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, ภูเบศ พวงแก้ว, ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์
- ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ** 95
- OPERATIONAL EFFECTIVENESS OF COMMUNITY FINANCIAL INSTITUTIONS IN THE NORTHERN PROVINCES
- สยาม เจริญานนท์, กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, ภาสกร ดอกจันทร์
- การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา** 109
- THE DEVELOPMENT OF A LEARNING SET TO DEVELOP COMPUTER ASSEMBLY SKILLS USING MUSCLE MEMORY THEORY FOR HIGHER VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS IN HATYAI DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE
- เหล็กกล้า วิไลลักษณ์, พล เหลืองรังษี
- การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ ร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน โรงเรียนนาบอน นครศรีธรรมราช** 121
- DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT PLAN USING THE DESIGN THINKING PROCESS FOR LOWER SECONDARY STUDENTS TO ENHANCE INTEGRATED PROBLEM-SOLVING COMPETENCY IN CONJUNCTION WITH THE SUSTAINABLE USE OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE NABON SCHOOL NAKHON SI THAMMARAT
- วิศิษฐ์ศักดิ์ บุญจิตต์, วรรณชัย วรรณสวัสดิ์
- ผลของการใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบันนังสตา** 133
- THE EFFECTS OF USING A LEARNING KITS ON SUBSTANCES AROUND US IN SCIENCE SUBJECTS ON THE ACADEMIC ACHIEVEMENT OF SIXTH-YEARS PRIMARY SCHOOL AT BANNANGSTA NETWORK CENTER
- ญาดารัตน์ บุญยอดสี, พล เหลืองรังษี

**การพัฒนาแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2** 144

DEVELOPMENT OF RESILIENCE FOR BULLYING BEHAVIOR PREVENTION MODEL FOR SIXTH GRADE
ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS AT THE 2nd PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE IN PATHUMTHANI
PROVINCE

พรพรม เพาสนิว, พรสุข หุ่นรินทร์

ผลกระทบและการปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา 156

IMPACTS AND ADAPTATION OF DIGITAL TECHNOLOGY USAGE AMONG THE ELDERLY IN SONGKHLA
PROVINCE

อรพิมพ์ สุขคง, เกษตรชัย และหิม, ศรียา บิลแลละ

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำลิต/นักศึกษา ในจังหวัดสงขลา 169

A NEEDS ASSESSMENT FOR THE LEADERSHIP DEVELOPMENT OF UNIVERSITY STUDENTS IN
SONGKHLA PROVINCE

เจนณรงค์ พินลาหม่ม, พล เหลืองรังษี, กุลนาถ สิรินารักษ์, บุษกรณ์ สุวรรณรัตน์

ภูมิวัฒนธรรมเมืองไทรบุรี รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย 179

THE CULTURAL LANDSCAPE OF SAI BURI, KEDAH, MALAYSIA

พระครูบัณฑิตธรรมาลังการ (ประสิทธิ์ สังข์สม)

**การสร้างและการจรรักษ์เครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมือง
ของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา** 188

CREATING AND MAINTAINING A NETWORK OF SUPPORTERS IN COMMUNICATION FOR POLITICAL
POPULARITY AMONG THE MAYOR AND MEMBERS OF THE NAKHON RATCHASIMA MUNICIPALITY
COUNCIL

ภัทรธีรา แพรบุรี, วิทยาธร ท่อแก้ว, กมลรัฐ อินทรทัศน์, พรปภัสสร ปริญาญกุล

**การพัฒนาแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษา
สงเคราะห์ภาคใต้** 200

THE DEVELOPMENT OF USING THE EDUCATIONAL INTERNAL QUALITY ASSESSMENT RESULTS
MODEL TO IMPROVE THE QUALITY OF SOUTHERN WELFARE SCHOOLS

อัสสฤษดิ์ รัชพงศ์, อโนทัย ประสาน, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับการพัฒนาด้านสุขภาพจิตในประเทศไทย 210

ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGY AND THE DEVELOPMENT OF INNOVATIONS IN MENTAL
HEALTH IN THAILAND

ศศิพร เหลืองไพฑูรย์, อีระศักดิ์ เครือแสง, ดวงกมล ทองอยู่, มนฤดี ช่วงฉ่ำ, วรณิสา หนูช่วย

**ความท้าทายของประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล: บทบาทของโซเชียลมีเดียในการเลือกตั้งและการสร้าง
ความแตกแยกทางการเมือง** 222

CHALLENGES OF DEMOCRACY IN THE DIGITAL ERA: THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN ELECTIONS
AND POLITICAL POLARIZATION

ฉัตรชนัน สรรวงศ์ละคร, เรื่องวิทย์ วะริยะราช

รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขั้นเลิศของจีน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหงเหอ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน	233
THE MODEL OF INTEGRATED MANAGEMENT OF EXCELLENT TRADITIONAL CULTURE LEARNING AT PRIMARY SCHOOLS IN HONGHE DISTRICT, YUNNAN PROVINCE, PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA BAI MIN, สายฝน แสนใจพรม, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, ภูเบศ พวงแก้ว	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรม ป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	243
THE MARKETING MIX FACTORS INFLUENCING THE DECISION TO PURCHASE TEAK FURNITURE FROM THE SOUTHERN FOREST INDUSTRY ORGANIZATION IN SURAT THANI PROVINCE อารีวรรณ สีสุม, นันทิดา อัมรักษ, ทศนียา บัวเพชร, สุภัททา สมบัติสุข, พชร เวทยา	
การพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทย	255
DEVELOPMENT OF FACTORS INFLUENCING REPURCHASE DECISIONS OF CORRUGATED PAPER PACKAGING IN THAILAND ศุภพิชฌน์ นิมิศิลป์, สุวัฒน์ จรรยาพูน	
ภาพแทนยาเสพติดในนวนิยายไทย	266
THE REPRESENTATION OF NARCOTICS IN THAI NOVELS สมปอง สิมมา, เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา, ปณิดา เลอเลิศยุติธรรม	
การพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยโดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	279
DEVELOPMENT OF EXECUTIVE FUNCTIONS FOR EARLY CHILDHOOD IN NAKHON SI THAMMARAT BORDER PETROL POLICE SCHOOL WITH TOYS MADE FROM LOCAL MATERIALS สุชาดา จิตกล้า, สุดา เจ๊ะอูมา, จุฬาลักษณ์ สุตตระ, จันจิรา นาวารัตน์	
การนำเสนอหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้ นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัดสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ	288
A PROPOSED CURRICULUM TO PROMOTE THE QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY BASED ON ROY'S ADAPTATION: AN INTEGRATION OF THAI FOLK DANCE AS DANCE THERAPY IN AN ELDERLY SCHOOL ประภาศรี ศรีประดิษฐ์, วารินทร์ แก้วอุไร	
กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์	300
MODEL LAW ON EXTENDED PRODUCER RESPONSIBILITY OF THE PACKAGING LIFECYCLE จุฬาพัฒน์ กิริติภูมิธรรม	
5G และเทคโนโลยีแห่งอนาคต: ปฏิวัติการเชื่อมต่อและอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT)	313
5G AND FUTURE TECHNOLOGIES: REVOLUTIONIZING CONNECTIVITY AND THE INTERNET OF THINGS (IoT) ฉัตรธสนัน สรรวงษ์ละคร, เรืองวิทย์ วัชรวิระราช, ชญานันท์ อีราช	
การพัฒนาแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมาลายูเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการสร้างสรรค์ศิลปะของนักศึกษาศิลปศึกษา	326
DEVELOPMENT OF A CONTEMPORARY ART ACTIVITY MODEL USING MALAYU CULTURE CAPITAL TO PROMOTE ART CREATION ABILITIES OF ART EDUCATION STUDENTS รุชณี ชูสารอ	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	ณ

การพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล*

THE DEVELOPMENT OF VOCABULARY MEMORIZATION IN ARABIC
BY FLASHCARDS-BASED LEARNING MANAGEMENT FOR SIXTH-YEARS
PRIMARY SCHOOL STUDENTS OFFICE OF PRIVATE EDUCATION
MUEANG DISTRICT SATUN PROVINCE

อัสมาร์ วงศาชนธ์*, พล เหลืองรังษี

Asmar Wongsachanath*, Pol Luangrangsee

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: asmar.won030@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงทดลอง ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/7 จำนวน 22 คน โรงเรียนมุสลิมสตูลวิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ ผลการหาคุณภาพมีค่าความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ผลการหาคุณภาพมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.89 และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ผลการหาคุณภาพมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.74 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้วัดติดตามผลของพรีดแมน พบว่า 1) แนวโน้มการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์มีแนวโน้มที่สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 และ S.D. = 0.48)

คำสำคัญ: การจดจำคำศัพท์, ภาษาอาหรับ, บัตรคำศัพท์

Abstract

This research aimed 1) Compare the trends in Arabic vocabulary retention through flashcard-based learning for Sixth-years Primary School Students Office of Private Education

Mueang District Satun Province 2) Evaluate the satisfaction of Grade 6 students with this learning approach for Sixth-years Primary School Students Office of Private Education Mueang District Satun Province. The research population comprised 418 Grade 6 students from private schools under the Office of Private Education Mueang District, Satun Province. The sample group consisted of 22 students from Grade 6/7 at Muslim Satun Wittaya School, selected through multi-stage random sampling. The tools used in the research is a 1) Flashcard-based learning lesson plans: The quality assessment showed the highest levels of validity 2) Vocabulary learning achievement tests: The quality assessment indicated an item-objective consistency index ranging 1.00 and reliability of 0.89. 3) Satisfaction evaluation forms for flashcard-based learning: The quality assessment indicated an item-objective consistency index 1.00, with a reliability of 0.74. The statistical methods used included percentage, mean, standard deviation, and statistics Friedman Test The research found that 1) The trend in Arabic vocabulary retention through flashcard-based learning showed a statistically significant improvement at the 0.05 level. And 2) The students satisfaction with flashcard-based learning was at a high level, ($\bar{X}$ = 4.64 and S.D. = 0.48)

Keywords: Retention, Arabic Language, Flashcard

บทนำ

ภาษาอาหรับเป็นหนึ่งในกลุ่มภาษาตะวันออกกลางที่ใช้กันอย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ การใช้ในการสื่อสาร การศึกษาหาความรู้ทั่วไป รวมถึงการใช้เพื่อการปฏิบัติศาสนกิจ ภาษาอาหรับเป็นภาษาที่มาพร้อมกับศาสนาอิสลามทั้งยังเป็นภาษาของคัมภีร์อัลกุรอานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษา วินัย สะมะฮูน ได้กล่าวว่า ภาษาอาหรับเป็นภาษาที่ใช้ทั้งด้านการสื่อสารในชีวิตประจำวันและใช้ในการเรียนรู้ ศึกษาหาความรู้ทั่วไป รวมไปถึงการปฏิบัติศาสนกิจ (วินัย สะมะฮูน, 2556) ด้วยเหตุนี้จึงมีสถาบันภาษาเฉพาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเนื่องจากโรงเรียนประเภทนี้ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาสามัญและหลักสูตรวิชาอิสลามศึกษาที่เน้นการสอนภาษาอาหรับซึ่งตอบโจทย์สำหรับผู้ที่มีความสนใจ ภาษาอาหรับนอกจากมีความสำคัญในด้านการศึกษา และหาความรู้ทั่วไปแล้ว ปัจจุบันภาษาอาหรับมีบทบาทสูงมากในวงการธุรกิจการค้า การท่องเที่ยว การทูต และรวมไปถึงการแพทย์ในประเทศไทยที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นำไปสู่การเข้ามาของชาวอาหรับมากยิ่งขึ้น จึงเป็นการเปิดโอกาสการจ้างงานมากขึ้นโดยเฉพาะผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอาหรับได้

จากความสำคัญของภาษาอาหรับข้างต้น โรงเรียนจึงได้ให้ความสำคัญกับภาษาอาหรับมากขึ้น รวมไปถึงจังหวัดสตูล ที่มีโรงเรียนเอกชนสอนสามัญควบคู่ศาสนาอิสลามอยู่หลายแห่ง โดยในอำเภอเมืองมีด้วยกัน 11 แห่ง ซึ่งโรงเรียนมุสลิมสตูลวิทยาเป็นหนึ่งในโรงเรียนเอกชนสอนสามัญควบคู่ศาสนาอิสลามโดยใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555) โดยได้กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อิสลามศึกษา 8 สารการเรียนรู้ ได้แก่ อัลกุรอาน อัล-หะดีษ อัล-อากีดะฮ์ (หลักศรัทธา) อัล-ฟิถ์ฮ์ (ศาสนาบัญญัติ) อัต-ตารีค (ศาสนประวัติ) อัล-อัค ลาก (จริยธรรม) ภาษาอาหรับ ภาษามลายู/ภาษาอาหรับเสริม โดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ว่าผู้เรียน ต้องรักการอ่านอัลกุรอาน รักการละหมาด และรักความสะอาด มีมารยาทแบบอิสลาม มีความรับผิดชอบ และการรัก การอ่านอัลกุรอานนั้น ไม่ได้หมายความว่าต้องรักการอ่านภาษาอาหรับเพียงภาษาเดียว แต่รวมถึงภาษาอื่นด้วย นอกจากนี้ในสารการเรียนรู้ภาษาอาหรับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555) ได้กำหนดมาตรฐานว่า ผู้เรียนต้องรู้และเข้าใจกระบวนการฟัง พูด อ่าน และเขียน มีทักษะและเห็นคุณค่าในการใช้ ภาษาอาหรับเพื่อการเรียนรู้ สื่อความหมาย ค้นคว้าบทบัญญัติของศาสนาอิสลามอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) จากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอิสลามศึกษา หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555) สารการเรียนรู้ภาษาอาหรับของนักเรียนปัจจุบัน พบว่า เป็นการเรียนรู้ การสอนที่สอนตามตำรา เป็นการสอนแบบปกติที่ครูอธิบายให้นักเรียนฟัง ส่วนนักเรียนมีหน้าที่นั่งฟังอย่างเดียว จนทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน อีกทั้งนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเรียนภาษาอาหรับเนื่องจาก ภาษาอาหรับไม่ได้เป็นภาษาหลักที่เราใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน นักเรียนจึงขาดทักษะ ด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ไม่ชอบและขาดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ภาษาอาหรับ และยังพบว่านักเรียนไม่สามารถที่จะจดจำคำศัพท์ที่ได้เรียนไปแล้ว จึงส่งผลให้คะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอิสลามศึกษา (I-NET) ในรายวิชาภาษาอาหรับ ในปีการศึกษา 2566 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 26.44 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ระดับประเทศ ร้อยละ 33.87 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2566) จากข้อมูลดังกล่าว ผู้สอนจึงควรมีการพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ให้แก่เด็กนักเรียนที่เรียนในรายวิชาภาษาอาหรับ เนื่องจากการเรียนรู้ คำศัพท์มีประโยชน์และสามารถต่อยอดนำไปสู่การพัฒนาในด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนใน ภาษาอาหรับได้ดี จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจดจำคำศัพท์ พบว่า คำศัพท์ ถือเป็นหน่วยพื้นฐานทางภาษาที่ผู้เรียนควรจะต้องเรียนรู้เป็นอันดับแรก เนื่องจาก คำศัพท์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ ทั้งในด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษา ดังนั้น การเรียนคำศัพท์จึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาเป็นอย่างมาก (เจนจิรา ขอนขว้าง, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยวรีนิจ จีระเรืองวงศ์ และธรรศนันต์ อุณนะนันท์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมบัตรคำศัพท์ร่วมกับชุดแบบฝึกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้คำศัพท์และความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรี นนทบุรี ผลจากการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.00 (ยวรีนิจ จีระเรืองวงศ์ และธรรศนันต์ อุณนะนันท์, 2566) และของ เฟรดาว สุไลมาน และคณะ ได้ทำการศึกษา เรื่อง การออกแบบบัตรคำอักษรภาษาอังกฤษเทียบเสียงภาษาไทยขั้นสูง ด้วยเทคโนโลยีมิติเสมือนจริง สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 มี พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบัตรคำอักษรภาษาอังกฤษเทียบเสียงภาษาไทยขั้นสูงด้วย เทคโนโลยีมิติเสมือนจริง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เฟรดาว สุไลมาน และคณะ, 2563)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ภาษาอาหรับ ผู้วิจัยในบทบาทของครูผู้สอนโรงเรียน เอกชนสามัญควบคู่ศาสนา จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ ซึ่งมีวิธีการจัดการเรียนรู้และประยุกต์เทคนิคการใช้บัตรคำศัพท์ จำนวน 5 เทคนิค ดังนี้ Magic eye, Lip reading, Slowly, Flash, และ What's missing ในการกระตุ้นการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการจดจำคำศัพท์อาหรับของนักเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ความสนุกสนาน และการเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจดจำคำศัพท์และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่หลากหลาย เพื่อศึกษาแนวโน้มการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับ จำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ ทดสอบก่อนเรียน ทดสอบ หลังเรียน และทดสอบติดตาม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้
แบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบหลายช่วงเวลา (One Group time series Design)

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	สิ่งทดลอง	ทดสอบหลัง	ทดสอบติดตาม
E	O1	X	O2	O3

เป็นแบบแผนก่อนแบบทดลอง (Pre-experimental design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบหลายช่วงเวลา (One Group time series Design) ซึ่งผู้วิจัยใช้ในการทดลองวิจัยครั้งนี้ โดยได้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนทดลอง ทดสอบหลังเรียน หลังจากนั้น 14 วัน ได้ทดสอบติดตาม มีสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย ดังนี้

E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experiment group)
X	แทน	การเรียนรู้โดยใช้บัตรคำศัพท์
O1	แทน	การทดสอบก่อนเรียน (Pretest)
O2	แทน	การทดสอบหลังเรียน (Posttest)
O3	แทน	การทดสอบติดตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล รวมจำนวน 418 คน ได้แก่

โรงเรียนพัฒนาศึกษามูลนิธิ	จำนวน	43	คน
โรงเรียนอันซอเรียห์อัดดีนียะห์	จำนวน	3	คน
โรงเรียนมุสลิมสตูลวิทยา	จำนวน	204	คน
โรงเรียนจริยธรรมอิสลามมูลนิธิ	จำนวน	11	คน
โรงเรียนมุสลิมศึกษา	จำนวน	129	คน
โรงเรียนศรีอมานศึกษา	จำนวน	28	คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/7 จำนวน 22 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนมุสลิมสตูลวิทยา ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

ขั้นที่ 1 สุ่มโรงเรียนที่ใช้ในการทดลองจำนวน 1 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จากทั้งหมด 6 โรงเรียน ซึ่งได้โรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนมุสลิมสตูลวิทยา

ขั้นที่ 2 สุ่มห้องเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง จากทั้งหมด 8 ห้องเรียน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับสลาก ซึ่งได้ห้อง 6/7 มีนักเรียน จำนวน 22 คน

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง มีลำดับขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555) สารการเรียนรู้ภาษาอาหรับ

1.2 ศึกษาทฤษฎี หลักการ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคำศัพท์โดยการสอดแทรกเข้าไปในขั้นตอนหรือกระบวนการสอน

1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ วิชาภาษาอาหรับ สารการเรียนรู้ภาษาอาหรับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ผลไม้ 3 แผน และเรื่อง ตลาด 3 แผน แผนการจัดการเรียนรู้ละ 1 ชั่วโมง

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ จำนวน 6 แผน ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอาหรับ ประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การพิจารณาค่าเฉลี่ยความถูกต้องและความเหมาะสมตั้งแต่ 3.50 คะแนน เป็นต้นไป หมายความว่า มีความถูกต้องและเหมาะสมระดับดี กรณีที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.50 คะแนน ถือว่าต้องปรับปรุงตามประเด็นการประเมินนั้น ๆ (พล เหลืองรังษี, 2568) ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องเท่ากับ 4.75 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.76 อยู่ในระดับมากที่สุด

1.6 ทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนมุสลิมศตูลวิทยา ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.7 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณา ความถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.8 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6/7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 22 คน

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียนคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่องผลไม้และตลาด ซึ่งเป็น แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน และทดสอบติดตาม แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ กำหนดเกณฑ์ การให้คะแนน คือ ถูกได้ 1 คะแนน ผิดได้ 0 คะแนน มีขั้นตอนในการดำเนินการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาจุดประสงค์รายวิชาและเนื้อหาวิชาจากคำอธิบายรายวิชาภาษาอาหรับ

2.2 ศึกษา วิเคราะห์บทเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ วิชาภาษาอาหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ นำผลการวิเคราะห์ไปสร้างแบบทดสอบให้มีความสอดคล้องกับบทเรียนและจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งคำศัพท์ที่ นำมาออกข้อสอบมีจำนวน 30 ข้อ แบ่งออกเป็น คำศัพท์ผลไม้ จำนวน 15 ข้อ และคำศัพท์เกี่ยวกับตลาด จำนวน 15 ข้อ

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียนคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่องผลไม้และตลาด นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบทดสอบ วัดผลการเรียนรู้การเรียนคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่องผลไม้และตลาด ฉบับจริง จำนวน 20 ข้อ

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียนคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่อง ผลไม้และตลาด ที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบเพื่อรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและแก้ไขปรับปรุง

2.5 นำแบบทดสอบมาแก้ไข ปรับปรุง และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน (ชุดเดิม) เพื่อหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item - Objective Congruence) และข้อเสนอแนะ ด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษา ใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (ณัฐกรณ์ หลาวทอง, 2559) ผลการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียนคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่องผลไม้และตลาด พบว่า ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีค่าเท่ากับ 1.00

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียนคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่องผลไม้และตลาด ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ ใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมุสลิมศตูลวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาหาค่าสถิติของแบบทดสอบ ได้แก่ ค่าความยากง่าย (p) โดยใช้เกณฑ์ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2559) ผลการหาคุณภาพ พบว่า ค่าความยากง่าย (P) มีค่าเท่ากับ 0.27 - 0.64 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าเท่ากับ 0.23 - 0.36 และค่าความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 0.89

2.7 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียนคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่องผลไม้และตลาด ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วมาตรวจสอบปรับปรุงอีกครั้งและจัดทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียนคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่องผลไม้และตลาด ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/7 จำนวน 22 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 ข้อคำถาม

3.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2 กำหนดเกณฑ์ในการคะแนน เนื้อหาประเด็นที่ต้องการวัด ได้แก่ ประเด็นความน่าสนใจ ความสนุกสนานจากการใช้บัตรคำศัพท์ และการเรียนอย่างมีความสุข

3.3 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยแบบประเมินความพึงพอใจแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ และความพึงพอใจต่อบัตรคำศัพท์ จำนวน 5 ข้อ ซึ่งแบบประเมินความพึงพอใจมีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ ของลิเคิร์ท จำนวน 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ดังนี้

5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาความชัดเจนความครอบคลุมของข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลการหาคุณภาพ พบว่า ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีค่าเท่ากับ 1.00

3.5 ปรับปรุงแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

3.6 นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 เพื่อนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น ผลการหาคุณภาพ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นมีค่า 0.74

3.7 นำแบบวัดความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/7 จำนวน 22 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ทำการทดลอง ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียนคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่องผลไม้และตลาด จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลาสอบ 30 นาที จากนั้นผู้สอนตรวจให้คะแนน และบันทึกคะแนน

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/7 ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 6 แผน รวม 6 ชั่วโมง

3. เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียงคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่องผลไม้และตลาด ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการทดสอบ 30 นาที

4. นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

5. หลังจากที่ได้มีการทดสอบหลังเรียน 14 วัน ผู้วิจัยได้ติดตามผลการพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ ด้วยแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้การเรียงคำศัพท์ภาษาอาหรับ เรื่องผลไม้และตลาด จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที และบันทึกคะแนนไว้เพียงครั้งเดียว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการวัดติดตามผล (Friedman Test)

ผลการวิจัย

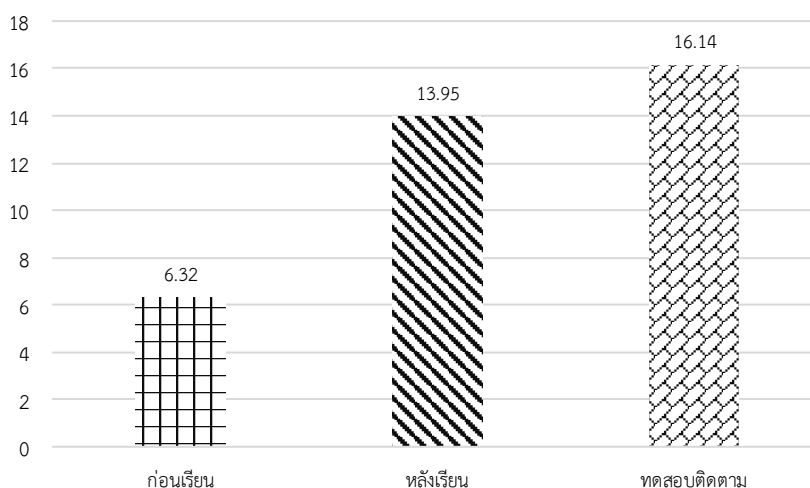
การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ โดยแสดงผลตามตารางที่ 1 และภาพที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การทดสอบ	Mean	S.D.	χ^2	Asymp. Sig.
ก่อนเรียน	6.32	1.81	41.678	.000
หลังเรียน	13.95	1.70		
ทดสอบติดตาม	16.14	1.36		

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มเรื่องการจดจำคำศัพท์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ภาพที่ 1 ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โดยแสดงผลตามตารางที่ 2 - 4 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้	4.57	0.46	มากที่สุด
2. การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อบัตรคำศัพท์	4.71	0.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.64	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินภาพรวมของความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$ และ S.D. = 0.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านบัตรคำศัพท์ ($\bar{X} = 4.71$ และ S.D. = 0.49) และด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.57$ และ S.D. = 0.46) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนเกิดความสนุกสนานกับการเรียนรู้คำศัพท์ผ่านการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์	4.73	0.46	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ ช่วยให้นักเรียนจดจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น	4.64	0.49	มากที่สุด
3. การจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ ทำให้นักเรียนจดจำคำศัพท์ได้นาน	4.36	0.49	มาก
4. กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ มีคำชี้แจงอธิบายชัดเจน	4.32	0.48	มาก
5. การจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน	4.82	0.39	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.57	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$ และ S.D. = 0.46)

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อบัตรคำศัพท์

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. บัตรคำศัพท์มีสีสันและมีรูปแบบที่น่าสนใจ	4.82	0.39	มากที่สุด
2. เนื้อหาในบัตรคำศัพท์มีความน่าสนใจและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน	4.86	0.35	มากที่สุด
3. บัตรคำศัพท์ทำให้อยากเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น	4.59	0.50	มากที่สุด
4. คำศัพท์ในบัตรคำศัพท์มีความหลากหลาย เหมาะสมกับการเรียน	4.64	0.49	มากที่สุด
5. นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข และสามารถจดจำคำศัพท์ได้เพิ่มขึ้น	4.64	0.73	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.71	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านบัตรคำศัพท์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$ และ S.D. = 0.49)

อภิปรายผล

การพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการอภิปราย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาบบัตรคำศัพท์กระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียนได้มากขึ้น ทั้งยังสร้างความสุขในการเรียนภาษาอาหรับได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยურიนิจ จีระเรืองวงษ์ และธรรศนันต์ อุนนะนันท์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมบัตรคำศัพท์ร่วมกับชุดแบบฝึกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้คำศัพท์และความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีรัตนบุรี ผลจากการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมหลังเรียน เท่ากับ 7.27 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และค่าเฉลี่ยรวมก่อนเรียน เท่ากับ 1.64 นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยรวมด้านความคงทนในการจำเพิ่มขึ้นเท่ากับ 8.45 คะแนน โดยเป็นผลต่างจากค่าคะแนนเฉลี่ยรวมหลังเรียน 1.18 คะแนนซึ่งมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.00 และค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจที่มีต่อการใช้กิจกรรมเท่ากับ 4.08 หรืออยู่ในระดับมาก จากการวิจัยนี้สามารถสะท้อนผลได้ว่า การสร้างนวัตกรรมการสอนที่เสริมประสิทธิภาพด้วยการจัดระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติในการเรียนรู้ในสภาพจริงของนักเรียนได้อย่างเข้าใจสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองได้ดีและจำเนื้อหาได้ยาวนาน พร้อมทั้งก่อให้เกิดสร้างความรู้สึที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ (ยურიนิจ จีระเรืองวงษ์ และธรรศนันต์ อุนนะนันท์, 2566); (เฟรดาว สุลโหมาน และคณะ, 2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การออกแบบบัตรคำอักษรภาษาอังกฤษเทียบเสียงภาษาไทยชั้นสูง ด้วยเทคโนโลยีมิติเสมือนจริง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 มี พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบัตรคำอักษรภาษาอังกฤษเทียบเสียงภาษาไทยชั้นสูง ด้วยเทคโนโลยีมิติเสมือนจริง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เฟรดาว สุลโหมาน และคณะ, 2563)

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$ และ S.D. = 0.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านบัตรคำศัพท์ ($\bar{X} = 4.71$ และ S.D. = 0.49) และด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.57$ และ S.D. = 0.46) ตามลำดับ สาเหตุเป็นเช่นนั้นเพราะว่า ผู้วิจัยมีการปรับปรุงบัตรคำศัพท์และวิธีการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและหลังจากที่ทดลองใช้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาธิต โภคิ ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการใช้บัตรคำศัพท์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์และความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้เทคนิคการใช้บัตรคำศัพท์โดยภาพรวม ทั้งหมदनักเรียนมีความพึงพอใจในระดับ มาก (สาธิต โภคิ, 2565) และเจนจิรา ขอนขว้าง ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะทางด้านการจำคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้บัตรภาพพร้อมคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยบัตรภาพพร้อมคำศัพท์ภาษาจีน เรื่อง ผักและผลไม้ มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บัตรภาพพร้อมคำศัพท์ภาษาจีน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .17 (เจนจิรา ขอนขว้าง, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับ โดยได้การจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 มีการพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอาหรับแนวโน้มสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{X} = 4.64$) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ ดังนี้ ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ในเรื่องอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้จดจำคำศัพท์ในหมวดอื่นเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเรียนรู้แบบใช้บัตรคำศัพท์ มีคำชี้แจงที่อธิบายได้ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น และเรียนได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (ฉบับปรับปรุง 2555). เรียกใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.skprivate.go.th/group/detail/96/>
- เจนจิรา ขอนขว้าง. (2563). การพัฒนาทักษะทางด้านการจำคำศัพท์ภาษาจีน โดยใช้บัตรภาพพร้อมคำศัพท์ภาษาจีน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาจีน. มหาสวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐกรรณ์ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พล เหลืองรังษี. (2568). การวิจัยทางหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: อะวา 2013.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2559). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: แฮสส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- เฟรดดาว สู่ไผ่หมาน และคณะ. (2563). การออกแบบบัตรคำศัพท์ภาษาอังกฤษเทียบเสียงภาษาไทยขั้นสูงด้วย เทคโนโลยีเสมือนจริง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ยุวรินิจ จีระเรืองวงศ์ และธรรณันต์ อุณนันทน์. (2566). ผลของการใช้กิจกรรมบัตรคำศัพท์ร่วมกับชุดแบบฝึก ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้คำศัพท์และความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีรัตนบุรี. วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา, 7(2), 1-13.
- วินัย สมะอุณ. (2556). ความสำคัญของภาษาอาหรับ หนังสืออนุสรณ์งานครบรอบ 30 ปีนักเรียนเก่าอาหรับ. เรียกใช้เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.islammore.com/view/459>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2566). ผลการทดสอบมาตรฐานอิสลามศึกษา (I-NET) อิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะห์) ปีการศึกษา 2566. เรียกใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2567 จาก <https://allnetresult.niets.or.th/INET/AnnouncementWeb/>
- สาธิต โภคี. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการใช้บัตรคำศัพท์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์และความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำ
ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม*
DESIGN AND DEVELOPMENT OF SOUVENIRS FOR RIVERSIDE TOURISM
COMMUNITIES IN THE CENTRAL CHAO PHRAYA RIVER BASIN:
A CASE STUDY OF KO LAT ITAEN ISLAND, NAKHON PATHOM PROVINCE

บวร เครือรัตน์

Bovan Krouat

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม ประเทศไทย

Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Nakhon Pathom, Thailand

Corresponding author E-mail: bovon.kro@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ ลักษณะผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลางของชุมชนเกาะลัดอีแท่น พฤติกรรมและความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ออกแบบและจัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก และประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกฯ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้สนใจเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น จำนวน 60 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมและความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แบบประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ ต้นแบบ 7 ต้นแบบ สถิติการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะสภาพทั่วไปการจัดการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์สินค้าและของที่ระลึกในชุมชนเกาะลัดอีแท่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เกษตร และวิถีชีวิตชุมชนที่โดดเด่นด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์จากแม่น้ำท่าจีน เหมาะแก่การเกษตรแบบผสมผสาน มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งทางการเกษตร ทางวัฒนธรรม และทางศาสนาพฤติกรรม และความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกฯ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่ม Digital Nomad ทั้งชาวต่างชาติและชาวไทย ได้จัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ออกแบบและจัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ใช้หลักการออกแบบเชิงคิด มาประยุกต์ใช้กับการออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์คล้ายเส้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกรูปแบบใหม่ จำนวน 7 รูปแบบ ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกฯ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ส่วนด้านความสะดวกในการพกพาและขนาดที่เหมาะสมบรรจุกุ๊บบห่อ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก, ชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำ, ลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง, เกาะลัดอีแท่น, จังหวัดนครปฐม

Abstract

This research aimed to study and analyze the characteristics of souvenir products for riverside tourist communities in the central Tha Chin River basin, specifically the Ko Lat It Thaen community. It also examined the consumption behavior and needs for souvenir products, designed and developed prototype souvenir products, and evaluated the satisfaction of the sample group with these prototypes. This quantitative research involved a sample of 60 individuals, including community members, tourists, and interested parties, selected through purposive sampling. Research instruments included a questionnaire on consumption behavior and needs and a satisfaction assessment form for seven prototype souvenir products. Data analysis employed mean and standard deviation. The results indicated that Ko Lat It Thaen is a cultural, agricultural, and community-lifestyle tourism destination with abundant natural resources from the Tha Chin River, suitable for mixed agriculture, featuring a folk museum and various agricultural, cultural, and religious attractions. The consumption behavior and needs for souvenir products catered to the digital nomad tourist group, both foreign and Thai. Prototype souvenir products were developed using design thinking principles, applied to the design and development of local wisdom-based relaxation devices, resulting in seven new souvenir product designs. The overall satisfaction of the sample group with the prototype souvenir products was at a good level, with excellent satisfaction in terms of portability, suitable size, and packaging durability.

Keywords: Souvenir Product Design, Riverside Tourist Community, Central Tha Chin River Basin, Ko Lat It Thaen, Nakhon Pathom Province

บทนำ

ชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง พื้นที่เกาะลัดอีแต่น จังหวัดนครปฐม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมที่ตั้งอยู่ในอำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 3 ตำบล ได้แก่ ไร่เชิง บางเตย และทรงคนอง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนตอนกลาง ทำให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการทำสวนผลไม้และพืชไร้ผสมผสาน เช่น ส้มโอ มะพร้าว และฝรั่ง เกาะลัดอีแต่นมีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งด้านธรรมชาติ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน เช่น ตลาดน้ำดอนหวาย ตลาดน้ำลำพญา และชุมชนเกาะลัดอีแต่น ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจฐานรากและการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำเชิงสร้างสรรค์ แต่การใช้ประโยชน์จากมรดกทางสถาปัตยกรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำท่าจีนยังมีไม่มากนัก พื้นที่เกาะลัดอีแต่นและลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลางมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสูง เนื่องจากมีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งงานสถาปัตยกรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชน อย่างไรก็ตาม การขาดแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางน้ำที่สร้างสรรค์และยั่งยืน ทำให้สูญเสียโอกาสในการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางกายภาพของสถานที่ท่องเที่ยวทางน้ำให้มีอัตลักษณ์และเชื่อมโยงกัน การใช้ศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาพื้นที่ เช่น ถนนคนเดินงานศิลป์ชุมชน ศิลปะกราฟิตี้ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึก จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำ รวมถึงสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนใน

ชุมชน (สิงห์อำพล จันทรวิเศษ, 2563) สำรวจความต้องการและปัญหาให้รอบด้านทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น

จากสถานการณ์ที่ชุมชนท่องเที่ยววิม่น้ำในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง โดยเฉพาะชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัด นครปฐม ขาดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีอัตลักษณ์และเรื่องราวที่สะท้อนถึงชุมชน การศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึกที่สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยคำนึงถึงคุณค่าของธรรมชาติ เอกลักษณ์ ภูมิปัญญา วัสดุ กรรมวิธีการผลิต ความสวยงาม การใช้งาน และราคา มีเป้าหมายเพื่อบูรณาการความรู้ด้านสถาปัตยกรรม อัตลักษณ์ชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางน้ำ เทคโนโลยีดิจิทัล ศิลปะ และการออกแบบ เพื่อพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำอย่างยั่งยืน โดยคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชุมชนและวัฒนธรรม การวิจัยนี้มุ่งพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว ทางน้ำให้มีเอกลักษณ์ สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำที่สร้างสรรค์ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ และออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมชุมชนเกษตรและวัฒนธรรม อย่างยั่งยืน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 13), 2565) ที่ใช้อยู่ขณะนี้ ยังคงยึดหลัก การเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิ ปัญญาและนวัตกรรม สิ่งที่ยังคงเป็นปัญหาของผู้ประกอบการระดับชุมชนในประเทศไทย คือ เรื่องรูปแบบผลิตภัณฑ์ และการตลาด จึงทำให้ยอดขายการจำหน่ายไม่สูงมากนัก ซึ่งสาเหตุหลักสำคัญเป็นเพราะผู้ประกอบการยังขาดผลิตภัณฑ์ ที่มีเอกลักษณ์ และมีคุณภาพแก่ผู้ที่สนใจ

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง งานวิจัยเรื่อง การออกแบบและ พัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับชุมชนท่องเที่ยววิม่น้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการจัดการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ สินค้าและของที่ระลึกวิเคราะห์ พฤติกรรมและความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในการจัดการท่องเที่ยว และออกแบบและจัดทำต้นแบบ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก สำหรับชุมชน ท่องเที่ยววิม่น้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำ และเพื่อ การขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมอย่างยั่งยืนและ มั่นคงของชุมชนเกาะอีแท่นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะสภาพทั่วไปการจัดการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ สินค้าและของที่ระลึก ในชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในการจัดการท่องเที่ยว ในชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อออกแบบและจัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก สำหรับชุมชน ท่องเที่ยววิม่น้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีน ตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ถูกออกแบบใหม่ สำหรับชุมชนท่องเที่ยววิม่น้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนาแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้ทั้งการวิจัย เชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ในช่วงแรกของการวิจัย ได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค อัตลักษณ์ วิถีชีวิตชุมชน การเกษตร และการดำเนินธุรกิจในชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพถูกนำมาใช้เป็นฐานในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนทุนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น อัตลักษณ์ วิถีชีวิต และการเกษตรของชุมชน ในช่วงท้ายของการวิจัย ได้ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่พัฒนาขึ้น

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ชุมชน และสมาชิกในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นบุคคลที่ได้รับการเคารพนับถือ ดูแลและบริหารจัดการในพื้นที่โดยตลอด และ 2) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น คือ ผู้มีส่วนได้เสียต่อการประกอบธุรกิจและเกษตรกรรมในพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้สนใจ และนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มาท่องเที่ยวและใช้บริการจริงในระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัยโดยได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรและผู้ประกอบธุรกิจในพื้นที่ช่วยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 60 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 65 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยเริ่มต้นจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อกำหนดประเด็นสำคัญของแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นเรียงลำดับเนื้อหาและนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรง ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าเฉลี่ย 0.81 ก่อนนำไปใช้จริง แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกใหม่ควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยใช้แนวคิด Design Thinking (ศิริวัฒน์ สารเชตต์ และคณะ, 2565) ที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ดำเนินการ และประเมินผล เมื่อออกแบบเสร็จแล้ว คำนวณผลิตภัณฑ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินคุณภาพ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปตรวจสอบซ้ำจนสมบูรณ์ 2) การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป (เพศ, อายุ), แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของมาตราส่วนลิเคิร์ต (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2568) (จำนวน 10 ข้อ) และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือการวิจัย โดยหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ ซึ่งดัชนีนี้ควรมีค่าเข้าใกล้ 1 หากต่ำกว่า 0.50 ควรปรับปรุง (นิรัช สุดสังข์, 2559) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และปรับปรุงแก้ไขจนได้ค่า IOC ระหว่าง 0.61 - 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีแนวคิดเชิงออกแบบ Design Thinking (ศิริวัฒน์ สารเชตต์ และคณะ, 2565) เป็นแนวทางการวิจัย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ดำเนินการ และประเมินผล ซึ่งสามารถจัดกลุ่มตามการเก็บข้อมูลได้ 3 ส่วน โดยแต่ละส่วนมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของชุมชนเกาะลัดอีแท่น ดำเนินการโดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 5 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียง สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มย่อย หลังจากนั้น ถอดเทปสัมภาษณ์ สรุปข้อมูลจากการสังเกตและจดบันทึก ตรวจสอบความถูกต้องและนำเชื่อถือของข้อมูล ก่อนนำไปใช้ในขั้นตอนแนวคิดเชิงออกแบบต่อไป 2) การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม ดำเนินการตามแนวคิด Design Thinking โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนผ่านการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ คุณพนม ศรีสนิท ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ และสมาชิกในชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำเกาะลัดอีแท่น และศึกษาเอกสาร จากนั้นจึงออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาด้านแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการผลิต ผลลัพธ์ คือ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์ สามารถเพิ่มมูลค่า

ทางเศรษฐกิจให้ชุมชน และเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่ชุมชนสามารถผลิตเองได้ 3) นำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกไปให้กลุ่มตัวอย่าง 60 คน ทดลองใช้และประเมินความพึงพอใจผ่านแบบสอบถาม ซึ่งก่อนการประเมินได้อธิบายรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน พร้อมเปิดโอกาสให้ซักถามและให้เวลาตอบแบบสอบถามอย่างเพียงพอ การประเมินผลครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อนำความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างไปปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สมบูรณ์ก่อนใช้งานจริง

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจำแนกข้อมูลตามความสัมพันธ์ สอดคล้องกับทฤษฎี และแยกประเด็นตามเหตุผลเชิงตรรกะ นำเสนอผลแบบพรรณนาเพื่อสะท้อนปัญหาและอุปสรรค แล้วคัดเลือกความต้องการที่ตรงกับวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการออกแบบ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบประเมิน บันทึกและประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS นำเสนอค่าสถิติพื้นฐานเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์มาตรฐาน ในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบาย

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ งานวิจัยเรื่องนี้ ได้รับการรับรองจริยธรรมจากการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.267/2565

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะสภาพทั่วไปการจัดการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ สินค้า และของที่ระลึก ในชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครพนม ลักษณะทั่วไปของเกาะลัดอีแท่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เกษตร และวิถีชีวิตชุมชนที่โดดเด่น ด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์จากแม่น้ำท่าจีน ทำให้พื้นที่นี้เหมาะแก่การเกษตรแบบผสมผสาน โดยเฉพาะส้มโอ GI มณฑลนครชัยศรีที่มีชื่อเสียง สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบนเกาะ ได้แก่ 1) พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชุมชนบ้านคลองผีเสื้อ: แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ในอดีต 2) โฮมสเตย์บ้านสวนบางเตย: ที่พักโฮมสเตย์แห่งแรกบนเกาะ 3) วัดทรงคนอง: วัดเก่าแก่อายุกว่า 300 ปี มีโบราณสถานและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ เกาะลัดอีแท่นยังมีจุดเด่นด้านการเดินทางที่สะดวก ใกล้กรุงเทพมหานคร มีกิจกรรมท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทางน้ำ หรือปั่นจักรยานรอบเกาะ และมีปราชญ์ชุมชนที่พร้อมถ่ายทอดเรื่องราวท้องถิ่น

ผลการศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครพนม พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่ม Digital Nomad ทั้งชาวต่างชาติและชาวไทย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักและรองที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน กระบวนการออกแบบเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของชุมชน ศึกษาทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต และการเกษตรของชุมชน รวมถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว จากนั้นจึงพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่ม Digital Nomad ชาวต่างชาติ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ออกแบบมานั้นได้รับการตอบรับที่ดี และมีศักยภาพในการเป็นสินค้าที่ระลึกที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ โดยสนใจการจัดการท่องเที่ยวที่เน้นความพร้อมของสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า สัญญาณโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต รวมถึงกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับเกษตรกร นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดการผลผลิตทางการเกษตร และการจัดการขยะ สำหรับสินค้าที่ระลึก กลุ่มตัวอย่างสนใจอุปกรณ์เสริมมือถือ สมุดบันทึก และพาวเวอร์แบงค์ ส่วนสินค้าในพื้นที่ที่สนใจ ได้แก่ ผักผลไม้แปรรูป อาหารแปรรูป สัตว์น้ำในลุ่มน้ำท่าจีน และผลิตภัณฑ์งานฝีมือ

การออกแบบและจัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก สำหรับชุมชน ท่องเที่ยวริมน้ำในลุ่มน้ำท่าจีน ตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม ใช้หลักการออกแบบเชิงคิด (Design Thinking) โดยมี เป้าหมายเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม ได้ดำเนินการตาม ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนา โดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมา ทุนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์ของชุมชน จากนั้นจึงร่างแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจำนวน 10 แบบร่าง และนำไป ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและชุมชน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแบบร่างให้เหมาะสมกับการผลิตได้ใช้แนวทางการวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค โดยสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ซึ่งเป็น กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ Digital Nomad Foreigner เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ออกแบบไว้ ผลจากการสำรวจ นำไปสู่การออกแบบและทดลองผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ 7 ต้นแบบ โดยมีแรงบันดาลใจจากส้มโอ ผลไม้ท้องถิ่นของ เกาะลัดอีแท่น รวมถึงเรือพายและชาวสวนส้มงอบ ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนที่ผูกพันกับ สายน้ำ นอกจากนี้ ลวดลายของผลิตภัณฑ์ยังได้แรงบันดาลใจจากสายน้ำและลายนิ้วมือ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทน ชาวสวนในชุมชน สามารถแสดงดังภาพที่ 1 - 8

ภาพที่ 1 สมุดบันทึก ขนาด A5 (สีเทา และสีดำ)

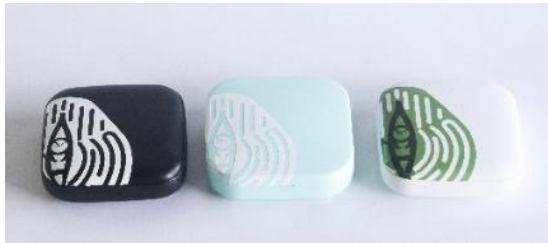
ภาพที่ 2 สมุดดอแกลนซ์ ขนาด A5 (สีเทา และสีดำ)

ภาพที่ 3 สมุดดอแกลนซ์ ขนาด A5 (สีเทา และสีดำ)

ภาพที่ 4 พาวเวอร์แบงค์ (Power Bank) รูปแบบที่ 1 (สีขาว และสีดำ)

ภาพที่ 5 พาวเวอร์แบงค์ (Power Bank) รูปแบบที่ 2 (สีขาว สีเขียวและสีดำ)

ภาพที่ 6 พาวเวอร์แบงค์ (Power Bank) รูปแบบที่ 3 (สีขาว)

ภาพที่ 7 กระเป๋าอุปกรณ์ขนาดเล็ก (สีเทา และสีดำ)

ภาพที่ 8 กล่องใส่อุปกรณ์เครื่องเขียน/ของส่วนตัว (สีขาว)

ขั้นการดำเนินการ ได้มีการจัดทำแบบประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ออกแบบใหม่สำหรับชุมชนเกาะลัดอีแท่น รวมถึงแบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้น นำแบบประเมินและแบบสอบถามดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไข เมื่อแบบประเมินได้รับการปรับปรุงแล้ว จึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ประเมินคุณภาพอีกครั้ง และนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ออกแบบใหม่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม

ขั้นการประเมินผล จะมีการใช้สถิติหลากหลายประเภทเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ได้รับการออกแบบใหม่ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและรอบด้านเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการออกแบบผลิตภัณฑ์

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ถูกออกแบบใหม่ สำหรับชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกในภาพรวมทั้ง 7 ต้นแบบ สำหรับชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการประเมิน
1. คุณค่าของธรรมชาติหรืองานหัตถกรรม	3.32	0.63	ปานกลาง
2. มีเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น	3.58	0.50	ดี
3. วัสดุและกรรมวิธีการผลิตของท้องถิ่น	3.65	0.68	ดี
4. ผลิตได้จริง ใช้สอยดีเหมาะสมกับวัสดุท้องถิ่น	4.00	0.36	ดี
5. ความสวยงามและความน่าสนใจ	4.37	0.48	ดี
6. รูปแบบแปลกใหม่ สะดุดตา	4.17	0.42	ดี
7. สะดวกต่อการพกพาขณะเดินทาง	4.68	0.30	ดีมาก
8. ขนาดพอเหมาะ บรรจุหีบห่อยากต่อการชำรุดเสียหาย	4.57	0.36	ดีมาก
9. ราคาซื้อได้ โดยอาศัยการตัดสินใจน้อย	3.91	0.55	ดี
10. ราคาไม่แพง มีหลายราคาให้เลือก	3.75	0.49	ดี
ภาพรวมทั้งหมด	4.00	0.47	ดี

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกในภาพรวมทั้ง 7 ต้นแบบ สำหรับชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี โดยเฉพาะด้านความสะดวกในการพกพาและขนาดที่เหมาะสมบรรจุหีบห่อได้ดีได้รับความพึงพอใจในระดับดีมาก รองลงมา คือ ด้านเอกลักษณ์ท้องถิ่น วัสดุและการผลิตที่สอดคล้องกับท้องถิ่น การใช้งานได้จริง ความสวยงาม และราคาที่เหมาะสม อยู่ในระดับดี ส่วนด้านคุณค่าทางธรรมชาติหรือหัตถกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ลักษณะสภาพทั่วไปการจัดการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ สินค้าและของที่ระลึก ในชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เกษตร และวิถีชีวิตชุมชนที่โดดเด่น ด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์จากแม่น้ำท่าจีน ทำให้พื้นที่นี้เหมาะแก่การเกษตรแบบผสมผสาน โดยเฉพาะส้มโอ GI มณฑลนครชัยศรีที่มีชื่อเสียง สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบนเกาะ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชุมชนบ้านคลองผีเสื้อ 2) โฮมสเตย์บ้าน

สวนบางเตย 3) วัดทรงคนอง อายุกว่า 300 ปี มีโบราณสถานและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ผสมผสานกับวัฒนธรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สะท้อนผ่านแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่พัฒนาควบคู่กับการเติบโตของพื้นที่เกาะลัดอีแพน โดยทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และนำเสนอคุณค่าของงานสถาปัตยกรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนจากการสำรวจเบื้องต้นพบงานสถาปัตยกรรมหลากหลายรูปแบบ สามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควบคู่กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยมีจุดเด่นของพื้นที่เกาะลัดอีแพน ได้แก่ การเดินทางที่สะดวก จัดรูปแบบการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ทรัพยากรทางธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ สวยงาม มีปราชญ์ชุมชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่พร้อมและเอกลักษณ์ในการนำเสนอความเป็นชุมชนผ่านพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งทางเกษตร ทางวัฒนธรรม และทางศาสนา ซึ่งผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจะไปส่วนหนึ่งที่ช่วยสะท้อนถึงอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติกรณ์ บำรุงบุญ ที่กล่าวว่าในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกควรสื่อสารถึงแหล่งที่มาของท้องถิ่นและมีการต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่น ๆ ได้ โดยเกิดจากความร่วมมือกันของคนในชุมชน (กิตติกรณ์ บำรุงบุญ, 2564)

พฤติกรรมและความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในการจัดการท่องเที่ยว ในชุมชนเกาะลัดอีแพน จังหวัดนครปฐม ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่ม Digital Nomad ทั้งชาวต่างชาติและชาวไทย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักและรองที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน กระบวนการออกแบบเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของชุมชน เพื่อตอบสนองพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย มีศักยภาพในการเป็นสินค้าที่ระลึกที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว ที่เน้นความพร้อมของสาธารณูปโภคพื้นฐาน นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดการผลผลิตทางการเกษตร และการจัดการขยะ สำหรับสินค้าที่ระลึก เช่น อุปกรณ์เสริมมือถือ สมุดบันทึก และพาวเวอร์ แบงค์ ส่วนสินค้าในพื้นที่ที่สนใจ ได้แก่ ผักผลไม้แปรรูป อาหารแปรรูป สัตว์น้ำในลุ่มน้ำท่าจีน และผลิตภัณฑ์งานฝีมือ สอดคล้องกับแนวคิดของ Makimoto, T. & Manners, D. ที่กล่าวว่ากลุ่มเป้าหมายที่ตรงและเราต้องการสื่อสารถึงโดยตรง คือ Digital Nomad Foreigner (Makimoto, T. & Manners, D., 1997) คนที่ใช้ชีวิตอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ของโลก ส่วนอาชีพ ก็คือการทำงานอย่างที่ได้เงินโดยใช้ระบบออนไลน์ ซึ่งการเดินทางไปพร้อมกับการทำงานช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์และเพิ่มศักยภาพให้ไม่จำกัด ซึ่งในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 การทำงานโดยไม่ต้องเข้าสถานที่ทำงานเป็นที่ได้รับความนิยมอย่างมากทั่วโลกและกำลังขยายตัวอย่างสูงในโลกยุคปัจจุบันสอดคล้องแนวคิดของ ชลธิชา วิมลชัยฤกษ์ที่กล่าวว่า สถานที่ทำงานในลักษณะการแบ่งปันพื้นที่ทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หากพัฒนาพื้นที่ทำงานที่เหมาะสมสำหรับดิจิทัลโนแมดพร้อมทั้งมีพื้นที่ทำงานร่วมสตาร์ทอัพในท้องถิ่นได้ จะสามารถเพิ่มโอกาสสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลและธุรกิจอื่น ๆ จะสามารถขับเคลื่อนธุรกิจสตาร์ทอัพและส่งเสริมการประกอบอาชีพที่ใช้เทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรมใหม่ในอนาคตได้ (ชลธิชา วิมลชัยฤกษ์, 2563) นอกจากนี้ในงานวิจัยนี้ ใช้แนวคิดเชิงออกแบบ Design Thinking ของ ศิริวัฒน์ สารเชตต์และคณะ โดยมุ่งเน้นไปที่การออกแบบที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง (User-centered Design) เพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้แก่กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ Digital Nomad Foreigner ซึ่งแนวคิดดังกล่าวช่วยปรับปรุงมูลค่าของนวัตกรรมให้สอดคล้องกับปัญหา (ศิริวัฒน์ สารเชตต์ และคณะ, 2565) และสอดคล้องกับแนวคิดของ มะยุรีย์ พิทยเสนีย์ และพิชญภา ยวงสร้อย ที่กล่าวว่า การคิดเชิงออกแบบได้กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมเป็นแนวทางปฏิบัติในการสร้างนวัตกรรมที่มีความท้าทาย (มะยุรีย์ พิทยเสนีย์ และพิชญภา ยวงสร้อย, 2564) โดยหลักแนวคิดดังกล่าวจะช่วยวิเคราะห์ พฤติกรรมและความต้องการผลิตภัณฑ์

ของที่ระลึกสำหรับชุมชนท่องเที่ยววิมน์ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง ชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม สรุปได้เป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต้นแบบ 7 ต้นแบบ ได้แก่ 1) สมุดบันทึก พิมพ์ตราสัญลักษณ์และลวดลายอัตลักษณ์ ขนาด A5 2) สมุดอเนกโน้ต พิมพ์ตราสัญลักษณ์และลวดลายอัตลักษณ์ ขนาด A5 3) พาวเวอร์แบงค์ชาร์จเร็ว 20,000 mAh ทรงสี่เหลี่ยมด้านเท่า สีขาว และสีดำ

มีจอแสดงผล พิมพ์ตราสัญลักษณ์ 4) พาวเวอร์แบงค์ชาร์จเร็ว 20,000 mAh ทรงสี่เหลี่ยมด้านเท่า สีขาว สีเขียวและสีดำ พิมพ์ตราสัญลักษณ์ 5) พาวเวอร์แบงค์ชาร์จเร็ว 10,000 mAh ไร้สายทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีขาว พิมพ์ตราสัญลักษณ์ 6) กระเป๋าอุปกรณ์ขนาดเล็ก พิมพ์ตราสัญลักษณ์และลวดลายอัตลักษณ์ ขนาด 4 x 6 นิ้ว 7) กล่องใส่อุปกรณ์เครื่องเขียน พิมพ์ตราสัญลักษณ์ ขนาด 3 x 6 นิ้ว และ 2 x 6 นิ้ว

การออกแบบและจัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก สำหรับชุมชน ท่องเที่ยววิมน์ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม ใช้หลักการออกแบบเชิงคิด (Design Thinking) โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ดำเนินการตามหลักการและแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับผลวิเคราะห์ พฤติกรรมและความต้องการผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ สมาชิกในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้สนใจ ต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึก สำหรับชุมชนท่องเที่ยววิมน์ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง กรณีศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม

ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกในภาพรวมทั้ง 7 ต้นแบบ สำหรับชุมชนท่องเที่ยววิมน์ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลางของเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี โดยเฉพาะด้านความสะดวกในการพกพาและขนาดที่เหมาะสมบรรจุหีบห่อได้ดีได้รับความพึงพอใจในระดับดีมาก รองลงมา คือ ด้านเอกลักษณ์ท้องถิ่น วัสดุและการผลิตที่สอดคล้องกับท้องถิ่น การใช้งานได้จริง ความสวยงาม และราคาที่เหมาะสม อยู่ในระดับดี ส่วนด้านคุณค่าทางธรรมชาติหรือหัตถกรรมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับหลักแนวคิดหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ของ วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหลักการออกแบบ ด้านความสะดวกต่อการพกพาขณะเดินทาง และด้านขนาดพอเหมาะ บรรจุหีบห่อเพื่อการชำรุดเสียหาย มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ส่วนรองลงมา คือ ด้านมีเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น วัสดุและกรรมวิธีการผลิตของท้องถิ่น ผลิตได้จริง ใช้สอยดีเหมาะสมกับวัสดุท้องถิ่น ความสวยงามและความน่าสนใจรูปแบบแปลกใหม่ สะดุดตา ราคาซื้อได้ โดยอาศัยการตัดสินใจน้อย ราคาไม่แพง มีหลายราคาให้เลือก มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดี และด้านคุณค่าของธรรมชาติหรืองานหัตถกรรมอยู่ในระดับปานกลาง (วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร, 2548) และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยรัตน์ อัครวงกูร ที่ตั้งข้อสังเกตว่า ขนาดผลิตภัณฑ์ที่พอเหมาะ ง่ายต่อการบรรจุหีบห่อเพื่อการชำรุดเสียหาย เป็นคุณสมบัติที่ดีขององค์ประกอบสำคัญของการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม (ชัยรัตน์ อัครวงกูร, 2548) นอกจากนี้ นักศึกษาสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากงานวิจัยนี้ ไปต่อยอดการทำงานในอนาคต สอดคล้องแนวคิดของ สิงห์อำพล จันทรวิเศษ ที่กล่าวว่า ควรมีการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการ และควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง ต่อการบริหารจัดการของชุมชนในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น (สิงห์อำพล จันทรวิเศษ, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า ลักษณะสภาพทั่วไปการจัดการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ สินค้าและของที่ระลึก ในชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เกษตร และวิถีชีวิตชุมชนที่โดดเด่นด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์จากแม่น้ำท่าจีน ทำให้พื้นที่นี้เหมาะแก่การเกษตรแบบผสมผสาน โดยเฉพาะส้มโอ GI มณฑลนครชัยศรีที่มีชื่อเสียง สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบนเกาะ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชุมชน

บ้านคลองผีเสื้อ 2) โฮมสเตย์บ้านสวนบางเตย 3) วัดทรงคนอง อายุกว่า 300 ปี มีโบราณสถานและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์จุดเด่นของพื้นที่เกาะลัดอีแท่น ได้แก่ การเดินทางที่สะดวก จัดรูปแบบการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ทรัพยากรทางธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ สวยงาม มีปราชญ์ชุมชน เป็นทรัพยากรบุคคลที่พร้อมและเอกลักษณ์ในการนำเสนอความเป็นชุมชนผ่านพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งทางเกษตร ทางวัฒนธรรม และทางศาสนา ซึ่งผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจะไปส่วนหนึ่งที่ช่วยสะท้อนถึงอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนได้เป็นอย่างดี พฤติกรรมและความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะลัดอีแท่น ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่ม Digital Nomad ทั้งชาวต่างชาติและชาวไทย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักและรองที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน กระบวนการออกแบบเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของชุมชน เพื่อตอบสนองพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว มีศักยภาพในการเป็นสินค้าของที่ระลึกที่น่าสนใจเน้นความพร้อมของสาธารณูปโภคพื้นฐาน และยังให้ความสำคัญกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดการผลผลิตทางการเกษตร และการจัดการขยะ สำหรับสินค้าของที่ระลึก เช่น อุปกรณ์เสริมมือถือ สมุดบันทึก และพาวเวอร์แบงค์ ส่วนสินค้าในพื้นที่ที่สนใจ ได้แก่ ผักผลไม้แปรรูป อาหารแปรรูป สัตว์น้ำในลุ่มน้ำท่าจีน และผลิตภัณฑ์งานฝีมือ การออกแบบและจัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก สำหรับชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง ภูมิศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม ใช้หลักการออกแบบเชิงคิด (Design Thinking) โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก การออกแบบและจัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก สำหรับชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง ภูมิศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม ใช้หลักการออกแบบเชิงคิด (Design Thinking) มาประยุกต์ใช้กับการออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์คล้ายเส้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นการออกแบบที่คำนึงถึงผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง ผลผลิตของที่ระลึกที่ได้ คือ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกรูปแบบใหม่ จำนวน 7 รูปแบบ ตลอดจนใช้แรงบันดาลใจในการออกแบบผสมผสานกับวัฒนธรรมชาวสวน ที่อาศัยอยู่กับสายน้ำซึ่งเกาะลัดอีแท่นแห่งนี้รายล้อมไปด้วยแม่น้ำท่าจีน โดยนำเสนอส้มโอ ผลไม้ท้องถิ่นของ “เกาะลัดอีแท่น” “เรือพาย” และ “ชาวสวนสวมงอบ” ถอดอัตลักษณ์จากลายนิ้วมือซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของชาวสวนที่ประทับตราเอาไว้เป็นตราสินค้าประกอบกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนพื้นที่เกาะลัดอีแท่น และผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกในภาพรวมทั้ง 7 ต้นแบบ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีด้านความสะดวกในการพกพาและขนาดที่เหมาะสมบรรจุหีบห่อได้ดีได้รับความพึงพอใจในระดับดีมาก รองลงมา คือ ด้านเอกลักษณ์ท้องถิ่น วัสดุและการผลิตที่สอดคล้องกับท้องถิ่น การใช้งานได้จริง ความสวยงาม และราคาที่เหมาะสม อยู่ในระดับดี ส่วนด้านคุณค่าทางธรรมชาติหรือหัตถกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น แนวทางพัฒนาชุมชนพื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม หลังจากออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกใหม่ จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ควรส่งเสริมสื่อประชาสัมพันธ์ หลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ วิดีโอ เน้นการนำเสนอที่มาและความหมายของผลิตภัณฑ์ สื่อสารข้อมูลผลิตภัณฑ์อย่างครบถ้วน ชัดเจน 2) เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เน้นจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่ คุณภาพวัสดุ และกรรมวิธีการผลิต นำเสนอเรื่องราวของชุมชน และวิถีชีวิตวัฒนธรรมชาวสวน 3) ขยายกลุ่มลูกค้า ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมและความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนสื่อสารการใช้งานที่เหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ร่วมกับโครงการวิจัยมูลฐาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ สัญญาเลขที่ A32.2/2565 รหัสโครงการ 169958 โครงการวิจัยเรื่องการใช้ศิลปะเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับชุมชนท่องเที่ยวริมน้ำ ในลุ่มน้ำท่าจีนตอนกลาง ภูมิศึกษา พื้นที่เกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม ปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570). เรียกใช้เมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://shorturl.asia/VXHn1>
- กิตติกรณ์ บำรุงบุญ. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เพื่อยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 40(2), 7-24.
- ชลธิชา วิมลชัยฤกษ์. (2563). พื้นที่ของกลุ่มคนดิจิทัลโนแมด ในมิติการอยู่อาศัย การทำงานและการพักผ่อนหย่อนใจ (LIVE WORK PLAY) กรณีศึกษาพื้นที่เมืองเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยรัตน์ อัครวาท. (2548). ออกแบบให้โดนใจ: คู่มือการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผู้ประกอบการและนักออกแบบ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.
- นิรัช สุดสังข์. (2559). ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ฉบับที่ 13). (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษที่ 258 ง หน้า 12 (1 พฤศจิกายน 2565).
- มะยุรีย์ พิทยเสนีย์ และพิชญภา ยวงสร้อย. (2564). การคิดเชิงออกแบบ: ครุ่นวัตรวิถีใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 10(2), 190-199.
- วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). หลักการและแนวความคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: แอปป้า พรินติ้ง กรุ๊ป.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2568). มาตราส่วนลิเคิร์ต. เรียกใช้เมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://en.wikipedia.org/wiki/Likert_scale
- ศิริวัฒน์ สารเชตต์ และคณะ. (2565). แผนที่ศิลปะโคราช. วารสารมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, 35(2), 82-96.
- สิงห์อำพล จันทรวิเศษ. (2563). ความต้องการและปัญหาในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่เกาะลัดอี่แท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Makimoto, T. & Manners, D. (1997). Digital Nomad. New York: John Wiley & Sons.

สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูด
เพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร*

PROBLEMS, NEEDS, AND STRATEGIES FOR ENHANCING SPEAKING SKILLS
FOR COMMUNICATION IN STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS IN
INCLUSIVE EDUCATION SETTINGS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, BANGKOK

สุภัทสร จตุโชคอุดม*, กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์, ชนิตา มิตรานันท์

Supatsara Jatuchokudom*, Kanokporn Vibulpatanavong, Chanida Mitranun

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: supatasara123@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ และผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนต้นแบบจัดการเรียนร่วม จำนวน 9 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดที่เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลจากการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหา ปัจจุบันโรงเรียนไม่มีการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม อันเนื่องมาจากการเน้นสอนวิชาการมากกว่าการสอนวิชาทักษะ ครูการศึกษาพิเศษได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้สอนในวิชาอื่น เพื่อให้มีภาระงานการสอนครบตามที่กำหนด และนักเรียนที่มีปัญหาในการสื่อสารเนื่องจากมีคลังคำศัพท์น้อย 2) ความต้องการ ผู้บริหารของโรงเรียนควรกำหนดนโยบายลงไปสู่การปฏิบัติ กำกับติดตามผลของการดำเนินการ และการจัดการเรียนการสอนครูควรเพิ่มคำศัพท์ที่จำเป็นให้แก่นักเรียน และฝึกให้นักเรียนสื่อสารด้วยประโยคที่ถูกต้อง และ 3) แนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม ควรมีวิชาหรือชั่วโมงในการสอนเกี่ยวกับทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน คือ ทักษะการบอกความรู้สึก ทักษะการปฏิเสธ และผู้บริหารของโรงเรียนควรเข้ามามีส่วนร่วมปรับผู้สอนให้เปลี่ยนมุมมอง แนวคิดให้มีการยอมรับในความแตกต่างของนักเรียน

คำสำคัญ: ทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร, นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ, การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการ, โรงเรียนเรียนร่วม

Abstract

This study aimed to examine the problems, needs, and strategies for enhancing speaking skills for communication among students with special needs in inclusive schools. A qualitative research approach was employed. Data were collected through interviews with school administrators, special education teachers, and parents of students with special needs from nine inclusive schools, selected through purposive sampling. The research instrument was a semi-structured interview, designed for in-depth discussions. Content analysis was used for data interpretation. The findings revealed that: 1) Problems: Schools currently do not prioritize the development of speaking skills for students with special needs, as the focus remains on academic subjects rather than practical communication skills. Special education teachers are often assigned to teach other subjects to meet required teaching loads. Additionally, students face communication difficulties due to a limited vocabulary. 2) Needs: School administrators should establish policies that support the development of speaking skills, oversee their implementation, and monitor outcomes. Teachers should expand students' essential vocabulary and provide structured training in constructing correct sentences. 3) Strategies for Enhancing Speaking Skills: Schools should incorporate dedicated courses or instructional hours focused on essential communication skills for daily life, such as expressing emotions and refusing requests appropriately. Furthermore, school administrators should encourage teachers to adopt a more inclusive mindset, fostering an environment that acknowledges and respects students diversity.

Keywords: Speaking Skills for Communication, Students with Special Needs, Study of Problems and Needs, Inclusive School

บทนำ

การพูดเพื่อการสื่อสารเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความรู้สึก และสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยเริ่มจากการสื่อสารภายในครอบครัว ชุมชน สังคมและระหว่างประเทศ การขาดทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารจึงเป็นปัญหาในการเรียนรู้ และการดำรงชีวิต โดยเฉพาะด้านชีวิตประจำวัน เนื่องจากในแต่ละวันจะต้องมีการพูดเพื่อการสื่อสารกับตัวเองนับตั้งแต่เวลาตื่นนอน และสื่อสารกับผู้อื่นรอบตัว การฟังข่าวสาร อ่านหนังสือ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้พูดเพื่อส่งสาร หรือผู้ฟังเพื่อรับสาร หากบุคคลนั้นขาดทักษะการสื่อสารจะส่งผลให้การปฏิบัติการกิจประจำวันอาจเกิดความบกพร่องได้ (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551); (จอมขวัญ สุทธินนท์, 2564) ดังนั้น การสื่อสารจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ และการพัฒนาความสัมพันธ์ของมนุษย์

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะนักเรียนที่มีภาวะออทิสติกจะประสบปัญหาด้านการสื่อสารทั้งการใช้ภาษาและการสื่อสารที่ไม่ใช้ภาษา ซึ่งมีนักเรียนจำนวนมากที่มีความสามารถในการพูดได้น้อยหรือบางคนอาจไม่สามารถพูดได้เลยทำให้ยากต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันด้วยภาษาพูด (Gernsbacher, M. et al., 2016) เพื่อเป็นการเสริมหรือทดแทนการสื่อสารที่บกพร่องไปจำเป็นต้องอาศัยระบบการสื่อความหมายทดแทน (Beukelman, D. & Mirenda, P., 2013); (Ratcliff, A., 1999) ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์สร้างเสียงพูด (Speech Generating Devices: SGDs) การใช้ป้ายสัญลักษณ์ (Romski, M. & Sevcik, R., 1988) อย่างไรก็ตามปัญหาความสามารถในการพูดของนักเรียนขึ้นอยู่กับพัฒนาการด้านภาษาและการพูดที่ล่าช้ากว่าวัย ส่งผลกระทบต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ด้านการพูด ความเข้าใจในความหมายของภาษา การใช้คำศัพท์หรือโครงสร้างของประโยคที่ไม่ถูกต้องและมีความยากลำบากในการเริ่มบทสนทนา จึงส่งผลให้การใช้ภาษาในการพูดเพื่อการสื่อสารมีปัญหาในหลากหลายบริบท รวมถึงเกิดความยากลำบากในการสบตากับคู่สนทนา ไม่ตอบสนองต่อคู่สนทนา และมีการแสดงสีหน้าไม่สอดคล้องกับอารมณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (Wallace, S. et al., 2008); (Senouci, M. et al., 2021) ซึ่งนักเรียนจะแสดงออกมาในเชิงการพูดซ้ำ พูดตามหรือพูดวลีที่มีลักษณะเฉพาะที่ผู้ฟังเข้าใจยากและการใช้คำพูดหรือท่าทางซ้ำ ซึ่งความบกพร่องของภาษาจะขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรง (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2561) นอกจากนี้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประสบปัญหาการสื่อสารเช่นเดียวกัน นักเรียนมีคำศัพท์ที่จำกัดส่งผลให้มีปัญหาในการใช้ภาษาเพื่ออธิบายความคิด ความรู้สึก การเรียนรู้ รวมถึงมีปัญหาปรับตัวในการดำรงชีวิตประจำวัน อันเนื่องมาจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความบกพร่องทางพัฒนาการ การสื่อความหมายล่าช้ากว่านักเรียนทั่วไปตามระดับเขาว์ปัญญา (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2565); (Shady, K. et al., 2024)

การส่งเสริมนักเรียนที่มีภาวะออทิสติกและนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกี่ยวกับทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารผ่านกระบวนการวิจัยและนำวิธีการหรือเทคนิคเข้ามาส่งเสริมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามนักเรียนยังประสบปัญหาในการสื่อสารที่จำเป็นสำหรับการดำรงตนอยู่ในสังคม ดังนั้นการจะพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษด้านการสื่อสารให้เต็มศักยภาพและตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของนักเรียนได้นั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม เพื่อเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อตัวนักเรียนและเกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม ดำเนินการ ดังนี้

1. รูปแบบของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยค้นคว้าจากฐานการสืบค้นข้อมูลการวิจัย ERIC EBSCO IDEAS/RePEC search ProQuest TCI และวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม

3. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview protocol) เรื่อง สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารของโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และเขต 2 จำนวน 9 คน ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครที่มีการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และมีประสบการณ์เป็นผู้บริหารในโรงเรียนเรียนร่วม 3 ปี ขึ้นไป จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร และประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม 3 ปี ขึ้นไป จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร และมีบุตรเป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเรียนร่วม จำนวน 3 คน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview protocol) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดที่เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth-Interview) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างประเด็นคำถามเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2. กำหนดประเด็นคำถามสำหรับแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม

3. นำประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการ และเป็นแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วมไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน 2) ด้านหลักสูตรและการสอน ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำภาคหลักสูตรและการสอน มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นชำนาญการพิเศษ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญดำรงตำแหน่งประธานหลักสูตรการศึกษาพิเศษ มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน 3) ผู้เชี่ยวชาญดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นชำนาญการพิเศษ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน เพื่อพิจารณาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ≥ 0.50 ตามเกณฑ์การให้คะแนน (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2561) ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระหว่าง 0.8 - 1.0 จึงสรุปได้ว่าประเด็นคำถามสำหรับแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับ

สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการเสริมสร้างทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษ และผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และเขต 2 ที่มีการจัดการเรียนร่วมจำนวน 9 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการเสริมสร้างทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม

นิยามตัวแปร

1. สภาพปัญหา หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อปัญหาในการจัดการศึกษาทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม

2. ความต้องการ หมายถึง ความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และผู้ปกครองในการจัดการศึกษาทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม

3. แนวทางในการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม

4. นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่มีความจำเป็นต้องได้รับการบริการช่วยเหลือเป็นพิเศษด้วยข้อจำกัดหรือความบกพร่อง โดยนักเรียนได้รับการคุ้มครองสิทธิคนพิการทางการศึกษา

5. โรงเรียนเรียนร่วม หมายถึง โรงเรียนที่เป็นต้นแบบจัดการเรียนร่วม และดำเนินการเปิดรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้ารับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกับนักเรียนทั่วไป ภายใต้โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนร่วม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการตามระเบียบการยื่นขอพิจารณาจริยธรรมงานวิจัย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการส่งเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องไปยังคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย รหัสโครงการ SWUEC/G/174/2566 เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2566 และผู้วิจัยดำเนินการการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มเป้าหมายสำหรับการวิจัย ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ประเด็นคำถามสำหรับสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview protocol) ที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม

2. ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือขออนุญาตเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน และด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน

3. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือเชิญพร้อมกับเครื่องมือในการวิจัยให้แก่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านเพื่อพิจารณาผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการโดยการโทรศัพท์เข้าไปที่โรงเรียนที่เป็นต้นแบบจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อสอบถามข้อมูลของโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจ้งรายละเอียดเก็บข้อมูลสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษใน โรงเรียนเรียนร่วมกับหัวหน้างานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน

3. ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจาก บัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 3 โรงเรียน โดยเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ เป็นผู้บริหารของโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน และเป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูล

4. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลพร้อมกับข้อคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างให้แก่ ผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียน โดยส่งหนังสือขออนุญาตไป 2 ช่องทาง คือ ส่งไฟล์เอกสารผ่านไลน์ และส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลฉบับจริงไปทางไปรษณีย์

5. ผู้วิจัยประสานงานกับหัวหน้างานจัดการเรียนร่วม เพื่อกำหนดหมายวัน เวลา สถานที่ที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง โดยกำหนดวันสัมภาษณ์ ระหว่างวันที่ 4 - 11 มีนาคม 2567

6. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน เกี่ยวกับ สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ผสมผสาน คือ ออนไลน์และสัมภาษณ์ที่โรงเรียน ดังนี้

6.1 โรงเรียนแห่งที่ 1 ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ออนไลน์ ใช้ระยะเวลา 2 ชั่วโมง 30 นาที และ มีการบันทึกวิดีโอระหว่างสัมภาษณ์

6.2 โรงเรียนแห่งที่ 2 ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ที่โรงเรียน ใช้ระยะเวลา 3 ชั่วโมง และมีการบันทึก เสียงระหว่างสัมภาษณ์

6.3 โรงเรียนแห่งที่ 3 ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ที่โรงเรียน ใช้ระยะเวลา 3 ชั่วโมง และมีการบันทึก เสียงระหว่างสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview protocol) ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมาถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Word by Word) และนำ ข้อมูลลงในแบบฟอร์มที่สร้างขึ้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยอ่านบทสัมภาษณ์หลาย ๆ ครั้ง เพื่อทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะ การพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รับมาจัดกลุ่มตามประเด็นที่ต้องการศึกษา (Qualitative themes)

4. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ โดยการพิจารณาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ผู้ให้ ข้อมูลให้ความคิดที่สอดคล้องกันและไปในทิศทางเดียวกัน

5. ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ เพื่อทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และ แนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม

ผลการวิจัย

สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพปัญหา พบว่า 1) ปัจจุบันโรงเรียนไม่มีการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม อันเนื่องมาจากการเน้นสอนวิชาการมากกว่าการสอนวิชาทักษะ “โรงเรียนยังไม่มีจัดการเรียนการสอนเรื่องนี้ เพราะปัจจุบันจะเน้นวิชาการมากกว่าวิชาที่เป็นทักษะ ปัญหาที่พบ คือ ความหลากหลายของผู้เรียน ระดับความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการพูดที่แตกต่างกัน (ครูการศึกษาพิเศษ) 2) ครูการศึกษาพิเศษได้รับมอบหมายคาบสอนที่ไม่ชัดเจนและการกำหนดให้ครูการศึกษาพิเศษทำหน้าที่เป็นผู้สอนในวิชาอื่น เพื่อให้มีภาระงานการสอนครบตามที่กำหนด ส่งผลให้ครูการศึกษาพิเศษไม่ได้สอนนักเรียนกลุ่มนี้โดยตรง และมีนักเรียนบางคนไม่มีโอกาสได้พบครูการศึกษาพิเศษตลอดปีการศึกษา เนื่องจากไม่ได้สอนในห้องที่นักเรียนอยู่ “ครูการศึกษาพิเศษมาอยู่ในโรงเรียนบางทีก็ถูกกลืนไปกับระบบของโรงเรียน เนื่องจากมีภาระงานต้องสอนวิชาอื่น เพื่อให้ได้ภาระงานครบตามที่กำหนดไว้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วครูการศึกษาพิเศษควรที่จะสอนและทำหน้าที่พัฒนานักเรียนกลุ่มนี้โดยตรง เนื่องจากในช่วงที่สอนภาษานักเรียนจะได้รับพัฒนาไม่เต็มที่ ดังนั้น การที่จะเจาะลึกลงไปโดยตรงให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนจึงไม่ถูกกำหนดไว้ในวิชาทั่วไป” (ครูการศึกษาพิเศษ) และ 3) นักเรียนที่มีปัญหาในการสื่อสารมีคลังคำศัพท์น้อย ด้วยข้อจำกัดนี้ นักเรียนจะใช้คำไม่ถูกต้องตามสถานการณ์ ใช้พูดซ้ำๆ แสดงพฤติกรรมซ้ำๆ “นักเรียนที่มีปัญหาในการสื่อสาร มีปัญหาในการเข้าอยู่ในสังคมด้วย มีการแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ทำให้เพื่อนไม่ยอมรับ ส่งผลให้ไม่สามารถเข้ากลุ่ม และกระทบต่ออารมณ์ของนักเรียน ดังนั้น ควรที่จะจัดการเรียนการสอนแยกออกมาสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการสื่อสารที่ดีขึ้น” (ครูการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2567) และ “คลังคำศัพท์ของนักเรียนมีน้อย ก็จะใช้คำไม่ถูกต้องตามสถานการณ์ ซึ่งส่งผลให้ผู้ฟังอาจจะรู้สึกว่าการพูดไม่ถูกต้อง แต่ด้วยนักเรียนมีคำจำกัด คำที่ต้องใช้ก็จะพูดซ้ำๆ เดิมๆ” (ครูการศึกษาพิเศษ)

2. ความต้องการ พบว่า 1) ผู้บริหารของโรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดนโยบายลงไปสู่การปฏิบัติ และกำกับติดตามผลของการดำเนินการ “ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารหลักสูตร ผู้บริหารวิชาการ ต้องมองเห็นความสำคัญของทักษะนี้ก่อน ถึงจะเอาไปใช้กับนักเรียนกลุ่มนี้ได้ มองให้เห็นว่าใช้แล้วนักเรียนได้รับประโยชน์อย่างไร การที่นำไปใช้แล้วจะประสบความสำเร็จต้องขึ้นอยู่กับผู้บริหารกำหนดนโยบายลงไป โดยเฉพาะต้องเริ่มจากผู้บริหารวิชาการที่เห็นด้วย” (ผู้บริหารโรงเรียน) 2) นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ นักเรียนที่มีภาวะออทิสติกและนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร “จากปัญหานี้ทางโรงเรียนควรฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้การสื่อสารที่มีความจำเป็นพื้นฐานสำหรับนักเรียนก่อน เช่น การบอกความต้องการ การขอความช่วยเหลือเมื่อมีภัย การใช้คำถามง่ายๆ การตอบให้ตรงกับคำถาม กล่าวคือ สอนทักษะการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนสามารถสื่อสารเพื่อตนเองในเบื้องต้นได้” (ผู้ปกครองนักเรียน) และ 3) การจัดการเรียนการสอนควรเพิ่มคำศัพท์ที่จำเป็นให้แก่เด็ก และฝึกให้นักเรียนสื่อสารด้วยประโยคที่ถูกต้อง “นักเรียนมีปัญหาในการเรียบเรียงโครงสร้างของประโยค บางทีมีการสลับประธานเป็นกิริยา กิริยาเป็นกรรม เมื่อสลับหน้าที่ของคำหรือใช้คำศัพท์ไม่ถูกต้อง ทำให้เสียเวลากับการสื่อสารหรือพูดไม่รู้เรื่องหรือทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจ ถ้านักเรียนไปพูดในกลุ่มเพื่อนจะกลายเป็นเรื่องตลก เกิดการล้อเลียน ส่งผลให้นักเรียนรู้สึกที่ไม่มั่นใจที่อยากจะพูดกับคนอื่น” (ผู้ปกครองนักเรียน)

3. แนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม พบว่า 1) โรงเรียนควรมีวิชาหรือชั่วโมงในการสอนเกี่ยวกับทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้ คือ ทักษะการบอกความต้องการ ทักษะการบอกความรู้สึก

และทักษะการปฏิเสธ “ควรสอนให้นักเรียนบอกความต้องการ บอกความรู้สึก การขอความช่วยเหลือเมื่อต้องการ ให้ผู้อื่นช่วยเหลือหรือเมื่อมีอันตราย สอนวิธีการพูดเพื่อสร้างสัมพันธภาพ เพราะบางทีการเข้าหาผู้อื่น จำเป็นต้องมี ภาษาในการทักทายเพื่อสร้างสัมพันธภาพ” (ครูการศึกษาพิเศษ) และ “ควรสอนคำศัพท์ที่จำเป็นต้องใช้ เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ นักเรียนสามารถบอกให้ได้ว่าตอนนี้มีความต้องการอะไร สามารถ บอกว่าตอนนี้กำลังรู้สึกอย่างไร เพื่อที่จะสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตัวเองออกมาให้คนอื่นเข้าใจ” (ผู้ปกครอง นักเรียน) นอกจากนี้การพูดเพื่อปฏิเสธ เป็นอีกทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ “ถึงแม้ว่านักเรียนบางคนจะมีความเข้าใจ แต่ยังมีเหตุการณ์การกลั่นแกล้งในโรงเรียนแล้วไม่สามารถบอกปฏิเสธได้ หรือบางเหตุการณ์นักเรียนไปเจอเพื่อนชวนไปทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม นักเรียนจะได้รู้จักการปฏิเสธ เพื่อปกป้องตนเอง จากเหตุการณ์ไม่ดีหรือจากเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายได้” (ผู้ปกครองนักเรียน) และ 2) การจะสอนนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติ พัฒนาการ และความต้องการของนักเรียน “โรงเรียน จำเป็นต้องให้ความรู้กับครู เพื่อน ผู้ปกครองก่อน เพราะการจะส่งครูการศึกษาพิเศษไปอยู่ทุกโรงเรียนเป็นไปไม่ได้ ต้องเริ่มจากการให้ความรู้ครูทั่วไปและครูต้องเปิดใจในการยอมรับความแตกต่างของนักเรียน ครูพร้อมที่จะไป เรียนรู้เกี่ยวกับนักเรียนกลุ่มนี้หรือไม่ ซึ่งการเปิดใจอย่างเดียวยังจะไม่พอ ฝ่ายบริหารต้องให้ความสำคัญและลงมา กำกับดูแลอาจถึงขั้นต้องใช้คำสั่งจากผู้บังคับบัญชา ถึงจะประสบความสำเร็จได้” (ผู้บริหารโรงเรียน) และครูผู้สอน มีส่วนสำคัญมาก ทั้งเรื่องการยอมรับและความยืดหยุ่น “ผู้สอนแต่ละคนไม่เหมือนกัน เช่น ผู้สอนบางคนไม่เข้าใจ หรือมีความเข้าใจความแตกต่างของมนุษย์น้อย บางคนเข้าใจแต่ไม่รู้วิธีการดูแลนักเรียนกลุ่มนี้ ยิ่งไปกว่านั้นบางคน มีมาตรฐานของตัวเองจะไม่สนใจนักเรียนเลย เพราะฉะนั้นโรงเรียนต้องมีหน้าที่ในการปรับผู้สอนที่มีความเป็น ตัวตนสูงให้เปลี่ยนมุมมองหรือแนวคิด (mindset) ให้มีการยอมรับในความแตกต่างของมนุษย์” (ผู้บริหารโรงเรียน) และ 3) บริบทของโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมในระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นการเรียนที่มีความเข้มข้นตาม แผนการเรียนตามที่โรงเรียนจัดเน้นวิชาการเป็นหลัก “โรงเรียนมีการคัดกรองโดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของ นักเรียนเบื้องต้น ถ้านักเรียนมีปัญหาที่จะไม่ได้รับการแนะนำให้ศึกษาต่อในสายสามัญ ซึ่งอาจจะแนะนำให้ไปเรียน เกี่ยวกับทักษะอย่างอื่นที่นักเรียนถนัดมากกว่า” (ผู้บริหารโรงเรียน) ดังนั้นนักเรียนที่จะเข้าเรียนได้จำเป็นต้องมี ความพร้อมในเรื่องการช่วยเหลือตนเองและทักษะการสื่อสารเบื้องต้นพอสมควร

อภิปรายผล

สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม ดังนี้

1. สภาพปัญหา พบว่า ปัจจุบันโรงเรียนประสบปัญหาในการสอนทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนยังไม่มีรายวิชาเกี่ยวกับการ สื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ชัดเจน โรงเรียนจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนโดยนำเนื้อหา ไปแทรกกับวิชาที่เกี่ยวกับการอ่าน การเขียน ซึ่งปรากฏอยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด และสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้น การที่ไม่มีรายวิชาการ สื่อสารที่ชัดเจนส่งผลให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไม่ได้รับการฝึกหรือการส่งเสริมทักษะการสื่อสารอย่าง ประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความต้องการจำเป็น ส่งผลให้นักเรียนประสบปัญหาด้านการสื่อสารระหว่าง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเพื่อนทั่วไป และครูผู้สอน (เรณู สุขเจริญ, 2558) และยังพบว่าปัญหาบุคลากรทาง การศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเรียนร่วมมีการกำหนดให้ทำหน้าที่เป็นผู้สอนในรายวิชาอื่น จึงเกิด ความไม่ต่อเนื่องในการสอนเสริมทักษะที่จำเป็นบางอย่างให้กับนักเรียน นอกจากนี้ด้วยข้อจำกัดของนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษที่คลังคำศัพท์น้อย ส่งผลให้ใช้คำไม่ถูกต้องตามสถานการณ์ พูดคำซ้ำ มีการแสดงพฤติกรรม

บางอย่างที่ทำให้เพื่อนไม่ยอมรับ จึงส่งผลต่อการเข้ากลุ่มเพื่อน มีปัญหาในการเข้าสังคม และกระทบต่ออารมณ์ของนักเรียนด้วย (Senouci, M. et al., 2021)

2. ความต้องการ พบว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องกำหนดนโยบายลงไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้แก่ผู้สอนทุกคน เพื่อให้ผู้สอนมีความเข้าใจธรรมชาติ เข้าใจพัฒนาการ และความต้องการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม และผู้บริหารควรมีการกำกับติดตามผลสำเร็จของการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยเพิ่มความยั่งยืนของนโยบายการศึกษาพิเศษในโรงเรียน (Winter, S. , 2020) นอกจากนี้ในส่วน of นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต้องการให้โรงเรียนการกำหนดคาบสอนเสริมที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารที่มีความจำเป็นสำหรับนักเรียน โดยครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้สอน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีโอกาสได้พบครูการศึกษาพิเศษ

3. แนวทางการส่งเสริม พบว่า โรงเรียนควรกำหนดคาบสอนทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน โดยเน้นสอนคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทักษะการบอกความต้องการ ซึ่งช่วยให้เด็กนักเรียนสามารถบอกให้ได้ว่าตอนนี้มีความต้องการอะไร เช่น อยากไปเข้าห้องน้ำ อยากไปที่ไหน นอกจากนี้การสอนให้สามารถบอกความต้องการที่ชัดเจนช่วยส่งเสริมความเข้าใจและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ (Salovey, P. & Grewal, D., 2005) ทักษะการบอกความรู้สึก เมื่อเด็กนักเรียนสามารถบอกความรู้สึกในลักษณะที่เหมาะสมจะสามารถช่วยลดความเครียดและเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร (Gross, J. J., 2022) ดังนั้น การบอกความรู้สึกที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์จะสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมีผลต่อการพัฒนาความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น (Nurul, H. et al., 2017) และทักษะการปฏิเสธ เป็นทักษะการพูดที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อใช้พูดในการป้องกันตนเองถึงแม้ว่าเด็กนักเรียนบางคนจะมีความเข้าใจในสถานการณ์ แต่อาจมีเหตุการณ์ที่ไม่สามารถบอกปฏิเสธได้ เพื่อเป็นการป้องกันตนเอง ควรจะสอนให้เด็กนักเรียนรู้จักการบอกปฏิเสธเพื่อช่วยลดความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งการฝึกทักษะการปฏิเสธสามารถช่วยให้เด็กนักเรียนตัดสินใจได้อย่างมั่นใจและไม่ทำตามแรงกดดันจากเพื่อน บุคคลอื่นหรือสังคม (Cheesman, A. & Read, J., 2023) นอกจากนี้การจะสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนในโรงเรียนเรียนร่วมนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติ พัฒนาการ ความต้องการ และความแตกต่างของนักเรียน ดังนั้นฝ่ายบริหารต้องให้ความสำคัญ กำกับดูแลเพื่อสร้างระบบที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่อง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม ยังมีปัญหาที่ไม่มีรายวิชาการสำหรับการส่งเสริมทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร บุคลากรการศึกษาพิเศษถูกกลืนไปกับระบบการปฏิบัติงาน ต้องการให้ผู้บริหารให้ความสำคัญโดยการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ กำกับติดตามผลของการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และแนวทางในการส่งเสริม คือ กำหนดให้มีวิชาหรือชั่วโมงสำหรับการสอนทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน และการปรับมุมมองหรือแนวคิด (mindset) ของผู้สอนให้ยอมรับในความแตกต่างของผู้เรียน และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรนำผลจากการวิจัยในครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างรายวิชาการสำหรับการพัฒนาทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนในโรงเรียนเรียนร่วมให้มีศักยภาพทางการสื่อสารที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). ภาษากับการสื่อสาร: Language and Communication. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จอมขวัญ สุทธินนท์. (2564). ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills). กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2561). คู่มือการดูแลสุขภาพจิตเด็ก กลุ่มปัญหาการเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พรอสเพอริตีส์.
- _____. (2565). ความบกพร่องทางสติปัญญา. เรียกใช้เมื่อ 14 กันยายน 2565 จาก <https://www.happyhomeclinic.com/sp05-intellectual-disability.html>
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2561). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรณู สุขเจริญ. (2558). การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กพิเศษที่เรียนร่วมในชั้นเรียนเด็กปกติระดับอนุบาล 3 โรงเรียนอนันดา. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Beukelman, D. & Mirenda, P. (2013). Augmentative and Alternative Communication: Supporting Children & Adults with Complex Communication Needs. (4th ed.). Baltimore: Paul H: Brookes Publishing.
- Cheesman, A. & Read, J. (2023). Prospective pathways from affect to drug outcomes: Refusal self-efficacy in the context of peer influences. *Substance Use & Misuse*, 58(12), 1587-1597.
- Gernsbacher, M. et al. (2016). Language and speech in autism. *Annual review of linguistics*, 2(1), 413-425.
- Gross, J. J. (2022). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology*, 39(3), 281-291.
- Nurul, H. et al. (2017). Emotional intelligence (self-awareness, self-management, social awareness and relationship management) and leadership behavior (transformational and transactional) among school educator leaders. *International Journal of Educational Studies*, 4(2), 37-47.
- Ratcliff, A. (1999). Rationale for Preservice Training in AAC. *Perspectives on Augmentative and Alternative Communication*, 8(1), 3-6.
- Romski, M. & Sevcik, R. (1988). Augmentative and alternative communication systems: Considerations for individuals with severe intellectual disabilities. *Augmentative and Alternative Communication*, 4(2), 83-93.
- Salovey, P. & Grewal, D. (2005). The science of emotional intelligence. *Current directions in psychological science*, 14(6), 281-285.
- Senouci, M. et al. (2021). Autism Spectrum as a Communication Disorder: A Case Study. *African Educational Research Journal*, 9(3), 687-695.

- Shady, K. et al. (2024). Barriers and facilitators to healthcare access in adults with intellectual and developmental disorders and communication difficulties: an integrative review. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 11(1), 39-51.
- Wallace, S. et al. (2008). An investigation of basic facial expression recognition in autism spectrum disorders. *Cognition and Emotion*, 22(7), 1353-1380.
- Winter, S. (2020). *Special Education: From disability to exceptionality*. In *Quality Education*. Cham: Springer International Publishing.

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยการอาชีพหลวงประธานราษฎร์นิกร*
THE DEVELOPMENT OF AN OPEN ONLINE LEARNING RESOURCE ON MARKETING
MIX FOR HIGHER VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS AT LUANG PRATHAN
RATNIKORN INDUSTRIAL AND COMMUNITY EDUCATION COLLEGE

บุษยา อาษาวิมลกิจ*, พล เหลืองรังษี

Boosya Asawimolkit*, Pol Luangrangsee

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: boosya.asa018@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ตามเกณฑ์ค่าประสิทธิภาพ 80/80 2) เปรียบเทียบแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาด และ 3) สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกวิชาการตลาด วิทยาลัยการอาชีพหลวงประธานราษฎร์นิกร อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.53) และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวัดการติดตามโดยใช้สถิติพรีดแมน พบว่า 1) สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี ประกอบด้วย หน้าหลัก หน้าสมัครสมาชิก หน้าเข้าสู่ระบบ หน้าต้อนรับผู้เรียน หน้าลงทะเบียนเรียน หน้าบทเรียน หน้าเกียรติบัตร และหน้าผู้จัดทำบทเรียน มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.68/80.73 2) แนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาดสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักศึกษามีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.49)

คำสำคัญ: สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

This research aims to develop an open online learning resource to enhance learning achievement on the marketing mix based on the 80/80 criterion, compare trends in learning

* Received February 28, 2025; Revised March 15, 2025; Accepted March 20, 2025

achievement on the topic, and assess student satisfaction with the resource. The study follows a research and development (R&D) methodology, with a sample of Higher Vocational Certificate students in the Marketing Department at Luang Prathan Ratnikorn Vocational College, Hat Yai, Songkhla, in the second semester of the 2024 academic year, selected through purposive sampling. The research instruments included the open online learning resource, rated as highly appropriate (mean = 4.53) and highly accurate (mean = 4.80); a learning achievement test, with an item-objective congruence index ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.81; and a satisfaction questionnaire, with an item-objective congruence index ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.85. Data analysis used mean, standard deviation, and tracking measurement with the Friedman test. The findings revealed that the open online learning resource, consisting of a homepage, registration page, login page, welcome page, course enrollment page, lesson page, certificate page, and course creator page, had an efficiency score of 81.68/80.73; the trend in learning achievement on the marketing mix significantly increased at the .05 level; and student satisfaction with the resource was high ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.49).

Keywords: Open Online Learning Resource, Academic Achievement, Marketing Mix

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2562 เล่ม 136 ตอนที่ 82 ได้ระบุถึงบทบัญญัติด้านการศึกษากำหนดให้ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562) สถาบันการอาชีวศึกษามีบทบาทและหน้าที่สำคัญ ในการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตลอดจนระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการศึกษายุคประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นให้ผู้เรียนก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนต้องมีความรู้ทักษะความสามารถและสมรรถนะที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเอง นั่นคือ การเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (Massive Open Online Courses : MOOCs) เป็นการเรียนรู้การสอนแบบออนไลน์ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเทคโนโลยี บทเรียนออนไลน์ในรูปแบบของ MOOCs เป็นการเรียนรู้แบบใหม่ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ ด้วยตนเองในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาพัฒนาเป็นหลักสูตรออนไลน์เพื่อให้คนจากทั่วทุกมุมโลกสามารถเข้าเรียนได้ผ่านอินเทอร์เน็ตผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเสรีไม่ว่าจะอยู่ที่แห่งใด ซึ่งในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกได้เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรของสถาบันโดยการเรียนรู้ผ่าน MOOCs ผู้เรียนสามารถได้รับประกาศนียบัตรจริงเมื่อเรียนจบหลักสูตร (ชโรชินี ชัยมินทร์, 2562) การเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิดมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนกับการเรียนรู้ตามอรรถาธิบายสร้างสรรค์ วิถีปฏิบัติ มีวิธีการซึ่งแปลกไปจากเดิมอันได้มาจากการค้นพบใหม่ ๆ หรือปรับของเดิมให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้นผู้เรียนสามารถเกิดกระบวนการและทักษะในการสร้างการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นส่งผลถึงในระดับการก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมทั้งหลายสามารถขับเคลื่อนระบบการศึกษา ไปยังเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างบรรลุผลสำเร็จ (พิสิฐ น้อยวงศ์, 2564)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ กลุ่มอาชีพการตลาด สาขาวิชาการตลาด จัดอยู่ในสาขาวิชาชีพ (Occupational) อุตสาหกรรมดิจิทัลและธุรกิจค้าปลีก ระดับคุณวุฒิวิชาชีพ 4 และ 5 ซึ่งหนึ่งในเนื้อหาของหลักสูตรมีเรื่องส่วนประสมทางการตลาด (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2567) ในปัจจุบันในการสอนตามรายวิชาในแผนกวิชาการตลาดนั้น ในบทเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาด (7 Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การจัดการคนหรือพนักงาน (People) กระบวนการ (Process) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) ถือเป็นหัวใจหลักพื้นฐานของการเรียนรู้รายวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะสามารถต่อยอดจากองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้เพิ่มพูนความสามารถในด้านต่าง ๆ แต่กลับพบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกวิชาการตลาด วิทยาลัยการอาชีพหลวงประธานราษฎร์นิกร ขาดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาเรื่องส่วนประสมทางการตลาด ไม่สามารถแยกประเภทหรือระบุชนิดของส่วนประสมทางการตลาดได้ ซึ่งส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อเนื้อหารายวิชาที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นมีมิติที่ไม่มากเพียงพอ ทำให้นักศึกษาขาดประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว (ปิยะพันธ์ บางแก้ว และวัน เดชพิชัย, 2564)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ตกต่ำ จากการศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ผลวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันในเรื่องการนำสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรีมาใช้ในการจัดการเรียนเสริมจะช่วยส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรภฤช มณีวรรณ ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนผ่านระบบการจัดการมูคร่วมกับเครื่องมือเสริมศักยภาพการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์รายวิชาการถ่ายภาพโฆษณา ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียน มีระดับคะแนนที่สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วย รูปแบบการเรียน การสอนมีพัฒนาการที่สูงขึ้นทุกสัปดาห์ (สรภฤช มณีวรรณ, 2561) และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.79) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบการจัดการมูคร่วมกับการใช้เครื่องมือเสริมศักยภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในการถ่ายภาพโฆษณาได้ ส่วนงานวิจัยของ สุภาวดี เพชรขึ้นสกุล และนิสาชล กาญจนพิชิต ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ หลักสูตรทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา (สุภาวดี เพชรขึ้นสกุล และนิสาชล กาญจนพิชิต, 2564) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านสื่อออนไลน์ในระบบเปิด ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ หลักสูตรทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้รูปแบบการเรียน การสอนทางไกลผ่านสื่อออนไลน์ในระบบเปิด เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทั้ง 2 ครั้ง พบว่า ผู้เรียน มีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลการประเมิน ความพึงพอใจของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ หลักสูตรทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยบูรพาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านสื่อออนไลน์ในระบบเปิด พบว่า นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มีความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับมาก

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดเสรี ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมต่อการแก้ปัญหาผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ เพราะสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และไม่มีข้อจำกัดในด้านอุปกรณ์ ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึง มีการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง นอกจากนี้ยังช่วยให้ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาด ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงดีขึ้นผ่านบทเรียนแบบคอร์สที่ผสมผสานเทคโนโลยีต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ตามเกณฑ์ค่าประสิทธิภาพ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาด
3. เพื่อสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยดำเนินการ ดังนี้ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ทดลองใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด และประเมินผลการใช้ ซึ่งมีแบบแผนการวิจัยดังตารางต่อไปนี้

แบบแผนการวิจัยแบบการทดสอบหลายช่วงเวลา (One Group time series Design)

การสุ่ม	กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบติดตาม
-	E	O ₁	X	O ₂ O ₃

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

E แทน กลุ่มที่ใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

X แทน สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

O₁ แทน ทดสอบก่อนเรียน

O₂ แทน ทดสอบหลังเรียน

O₃ แทน ทดสอบติดตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการตลาด เรื่องส่วนประสมทางการตลาด วิทยาลัยการอาชีพหลวงประธานราษฎร์นิกร อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 54 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการตลาด เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ในรายวิชาการตลาด เรื่องส่วนประสมทางการตลาด จำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาดของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผู้วิจัยได้พัฒนาโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นส่งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยมีคุณสมบัติด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการบริหารธุรกิจ ประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยความถูกต้องและความเหมาะสมตั้งแต่ 3.50 คะแนน เป็นต้นไป หมายความว่าถูกต้องและเหมาะสมระดับดี กรณีที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.50 ถือว่าต้องปรับปรุงตามประเด็นการประเมินนั้น ๆ (พล เหลืองรังษี, 2568) ผลการหาคุณภาพของของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ค่าเฉลี่ยความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุดค่า

ความเหมาะสมเท่ากับ 4.80 อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด มีค่าเท่ากับ 81.68/80.73

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ชนิดเลือกตอบ จำนวน 15 ข้อ โดยการศึกษาหลักสูตรการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2567 สาขาวิชาการตลาด ศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีการ สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากเอกสารหลักสูตรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องและชัดเจนของภาษาจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งใช้เกณฑ์พิจารณาค่า IOC (Index of item - Objective: IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์การตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559) ผลการหาคุณภาพ พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และค่าความยากง่าย (P) มีค่า 0.25 - 0.72 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่า 0.33 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นมีค่า 0.81 โดยพิจารณาค่าความยากง่าย (p) ตามเกณฑ์ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตามเกณฑ์ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2559)

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงาน วิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม หลังจากนั้นหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ผลการหาคุณภาพ พบว่า มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ในรายวิชาการกลยุทธ์การตลาด เรื่องส่วนประสมทางการตลาด จำนวน 17 คน ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ให้นักศึกษาทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาดของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ด้วยข้อสอบเลือกตอบ จำนวน 15 ข้อ ใช้เวลาสอบ 30 นาที จากนั้นตรวจให้คะแนน และบันทึกคะแนน

2. ให้นักศึกษาทำการศึกษาดูด้วยสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด จำนวน 3 หน่วย

3. เมื่อนักศึกษาเสร็จสิ้นการศึกษาด้วยสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ครบทั้ง 3 หน่วย ให้นักศึกษาทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ตามระยะเวลาที่กำหนดด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ชนิดเลือกตอบจำนวน 15 ข้อ ใช้เวลาสอบ 30 นาที และบันทึกคะแนนไว้เพียงครั้งเดียว

4. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด

5. หลังที่ได้มีการทดสอบหลังเรียน 14 วัน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบติดตาม ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาด ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ด้วยข้อสอบเลือกตอบ จำนวน 15 ข้อ ใช้เวลาสอบ 30 นาที จากนั้นตรวจให้คะแนน และบันทึกคะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวัดการติดตามโดยใช้สถิติฟรیدแมน (Friedman Test)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยการอาชีพหลวงประจักษ์ศิลปาคม มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ตามเกณฑ์ ค่าประสิทธิภาพ 80/80 ประกอบด้วย หน้าหลัก หน้าสมัครสมาชิก หน้าเข้าสู่ระบบ หน้าต้อนรับผู้เรียน หน้าลงทะเบียนเรียน หน้าบทเรียน หน้าเกียรติบัตร และหน้าผู้จัดทำบทเรียน โดยมีผลการวิเคราะห์ความถูกต้องของเนื้อหา และผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของเนื้อหา แสดงตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความถูกต้องของเนื้อหาในสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด

ข้อ	รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3		
1.	สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด มีความถูกต้องในรายละเอียดของเนื้อหา	5	4	5	4.67	มากที่สุด
2.	ภาษาที่ใช้มีความถูกต้อง ตามจุดประสงค์ชัดเจน และเข้าใจง่าย	5	4	5	4.67	มากที่สุด
3.	ใช้ศัพท์เฉพาะได้ถูกต้องตามหลักวิชา	4	4	5	4.33	มาก
4.	ใช้คำสังหรือคำอธิบายได้อย่างถูกต้องชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม	4	4	5	4.33	มาก
5.	แบบฝึกหัดในบทเรียน มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ	4	5	5	4.67	มากที่สุด
ภาพรวม					4.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ความถูกต้องของเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาดพบว่า ค่าความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด

ข้อ	รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3		
1.	รูปลักษณ์ของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด มีความเหมาะสม ขนาดตัวอักษร ชัดเจน อ่านง่าย	4	5	5	4.67	มากที่สุด
2.	คำแนะนำวิธีการใช้ สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด เขียนชัดเจน อ่านเข้าใจได้ง่าย	5	5	5	5.00	มากที่สุด
3.	เนื้อหาสาระของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด มีความเหมาะสมครอบคลุมสาระการเรียนรู้	4	5	5	4.67	มากที่สุด
4.	ลำดับขั้นตอนของเนื้อหาในสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาดมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	5	5	5	5.00	มากที่สุด
5.	สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด สามารถส่งเสริมความรู้ ทักษะ และความเข้าใจในบทเรียนและนำไปปฏิบัติได้โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4	5	5	4.67	มากที่สุด
ภาพรวม					4.80	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาดพบว่า ค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด

แบบทดสอบระหว่างเรียน (E1)		แบบทดสอบหลังเรียน (E2)		ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	E1/E2
15	81.68	5	80.73	81.68/80.73

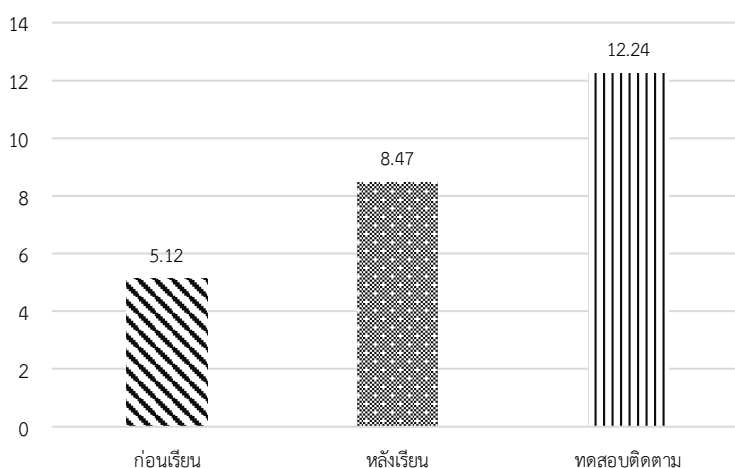
จากตารางที่ 3 พบว่า สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.68/80.73 ตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาด โดยแสดงผลการเปรียบเทียบแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงตามตารางดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาด

การทดสอบ	Mean	S.D.	χ^2	Asymp. Sig.
ก่อนเรียน	5.12	1.22	34.00	.000
หลังเรียน	8.47	1.23		
ทดสอบติดตาม	12.24	1.35		

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาดสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ภาพที่ 1 ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาด

3. ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด โดยแสดงผลการประเมินความพึงพอใจ แสดงตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาในสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรีมีความเหมาะสม	4.65	0.48	มากที่สุด
2. มีเนื้อหาใหม่และหลากหลายให้ได้เรียนรู้	4.35	0.48	มาก
3. นักศึกษามีความเข้าใจเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ แบบเปิด	4.47	0.50	มาก

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่อง ส่วนประสมทางการตลาด (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. ภาพที่นำเสนอในสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.35	0.48	มาก
5. คุณภาพของเสียงประกอบมีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.59	0.49	มากที่สุด
6. รูปแบบอักษร ขนาดและสีตัวอักษรมีความชัดเจน อ่านง่าย	4.52	0.50	มากที่สุด
7. สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรีมีความน่าสนใจ	4.53	0.50	มากที่สุด
8. ความเหมาะสมของความเร็วในการเลือกดูข้อมูลเนื้อหาบทเรียนในแต่ละหน่วย	4.41	0.49	มาก
9. กิจกรรมสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา	4.41	0.49	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.47	0.49	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่อง ส่วนประสมทางการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ดังนี้ เนื้อหาในสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรีมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.48) คุณภาพของเสียงประกอบมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) และสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรีมีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ นักศึกษา มีความพึงพอใจ 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ เนื้อหาใหม่และหลากหลายให้ได้เรียนรู้ และภาพที่นำเสนอในสื่อ การเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดมีความชัดเจนเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.35)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยการอาชีพหลวงประจักษ์ราชบุรินทร์ อภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ตามเกณฑ์ค่าประสิทธิภาพ 80/80 ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบเป็นบทเรียนที่มีการบูรณาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กราฟิก ด้วยการแสดงผลการซ้อนทับวัตถุโลกเสมือนจริงกับโลกความเป็นจริง ซึ่งรายละเอียดเนื้อหาบทเรียน ประกอบด้วย หน้าหลัก หน้าสมัครสมาชิก หน้าเข้าสู่ระบบ หน้าต้อนรับผู้เรียน หน้าลงทะเบียนเรียน หน้าบทเรียน หน้าเกียรติบัตร และหน้าผู้จัดทำบทเรียน บรรจুবรวมนำขึ้นเว็บไซต์ เพื่อเป็นสื่อการเรียน การสอนที่เผยแพร่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองทุกที่ทุกเวลา มีค่าเฉลี่ย ความเหมาะสมและความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.68/80.73 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ค่าประสิทธิภาพ 80/80 และเป็นไปตามแนวทางการผลิตสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ตามหลักการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ADDIE Model และทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีลักษณะการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมของบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและผู้สอนได้ทันที ซึ่งอาศัยการเชื่อมโยงถึงกัน ผ่านโครงข่ายของอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ทับทิม และพล เหลืองรังษี ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรีเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าความถูกต้องเท่ากับ 4.84 และค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.85 2) สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพสื่อตามเกณฑ์ประสิทธิภาพสื่อ 81.20/82.13 3) ความพึงพอใจ

ของนักเรียนที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.22) (รัชชัย ทับทิม และพล เหลืองรังษี, 2567)

2. ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาด พบว่า นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาด สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 สาเหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนั้นเนื่องจาก เป็นนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และไม่มีข้อจำกัดในด้านอุปกรณ์ ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถเรียนผ่านบทเรียนที่ผสมผสานเทคโนโลยีต่าง ๆ เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดสงขลา สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมัครสมร ภัคดิเทวา ได้วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ตามมาตรฐาน และแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC ด้วยการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริม ทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษา มีทักษะการแก้ปัญหาจาก การทำกิจกรรมการเรียน การสอนออนไลน์จากการเรียนรูปแบบการเรียนการสอนในระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.58) ผลการศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับอยู่การเรียนการสอนออนไลน์ตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC ด้วยการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.45) (สมัครสมร ภัคดิเทวา, 2564)

3. ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด 4.47 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ดังนี้ เนื้อหาในสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรีมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.48) คุณภาพของเสียงประกอบมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) และสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี มีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ สาเหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนั้นเพราะเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสามารถเป็นสื่อสร้างความน่าสนใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ของผู้เรียนจนทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จเมื่อจบหลักสูตร มีการมอบประกาศนียบัตร เพื่อเสริมแรงในการเรียนให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับจุไรศิริ ชูรักษ์ ได้สรุปความพึงพอใจ ไว้ว่า ความรู้สึกชอบหรือความรู้สึกดีที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ปฏิบัติ อาจจะเป็นไปในทางบวกและทางลบ ดังนั้น ความพึงพอใจจึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจที่มีต่อการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนจนบรรลุผลหรือเป้าหมายในการเรียนรู้ (จุไรศิริ ชูรักษ์, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยการอาชีพหลวงประจักษ์ราชนิกุล เป็นบทเรียนออนไลน์ที่ใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกที่ ประกอบด้วย หน้าหลัก หน้าสมัครสมาชิก หน้าเข้าสู่ระบบ หน้าต้อนรับผู้เรียน หน้าลงทะเบียนเรียน หน้าบทเรียน หน้าเกียรติบัตร และหน้าผู้จัดทำบทเรียน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีประสิทธิภาพสื่อ 81.68/80.73 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ค่าประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ นักศึกษาที่ใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรีมีแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องส่วนประสมทางการตลาดสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด คือ 4.47 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ ดังนี้ ครูผู้สอนควรศึกษาวิธีการและขั้นตอนการใช้

สื่อการเรียนรู้แบบเปิดอย่างเสรี เรื่องส่วนประสมทางการตลาด และนำไปประยุกต์ให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พัฒนบทเรียนในรูปแบบออนไลน์ให้ชำนาญ เพื่อรองรับความต้องการของผู้เรียนด้านการจัดการเทคโนโลยี รวมถึงขยายกลุ่มเป้าหมายของการใช้สื่อให้ครอบคลุมผู้เรียนที่หลากหลายขึ้น เช่น นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น (ปวช.) เพื่อเป็นการ ปูพื้นฐานให้นักเรียนในระดับต้นรวมถึงเพื่อประเมินประสิทธิภาพของสื่อในบริบทที่กว้างขึ้น ควรมีการติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในระยะยาว เพื่อตรวจสอบว่านักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ อีกทั้งควรพิจารณาเพิ่มระบบป้องกันก๊อปปี้หรือระบบให้คำปรึกษาออนไลน์ เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถสอบถามและได้รับคำตอบเกี่ยวกับบทเรียนได้อย่างรวดเร็ว อันจะ ช่วยเพิ่มประสพการณ์การเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จุไรศิริ ชูรักษ์. (2560). การพัฒนาชุดฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับครูใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ชโรชนีัย ชัยมินทร์. (2562). พื้นที่การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(4), 366-378.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย ทับทิม และพล เหลืองรังษี. (2567). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิดอย่างเสรี เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยาการ, 7(4), 264-279.
- ปิยะพันธ์ บางแก้ว และวัน เดชพิชัย. (2564). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการขับร้องวิชาดนตรีระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของชูชุกกับการเรียนรู้แบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 82 ก หน้า 14-15 (1 พฤษภาคม 2562).
- พล เหลืองรังษี. (2568). การวิจัยทางหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: อะวา 2013.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2559). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสิฐ น้อยวงศ์. (2564). การพัฒนบทเรียนออนไลน์แบบเปิดด้านทัศนศิลป์ศึกษาเพื่อผู้เรียนวัยผู้ใหญ่. วารสารห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 64(1), 20-35.
- สมัครสมร ภักดีเทวา. (2564). การเรียนรู้ยุคใหม่กับการเรียนการสอนออนไลน์ ในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรกฤษ มณีวรรณ. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านระบบการจัดการมูค ร่วมกับเครื่องมือเสริมศักยภาพการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ รายวิชาการถ่ายภาพโฆษณา. วารสารการอาชีวและเทคนิคศึกษา, 9(16), 25-36.

- สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2567). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2567 เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2568 จาก [https://bsq.vec.go.th/th-th/หลักสูตร/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง\(ปวส\)/หลักสูตรพศ2567.aspx](https://bsq.vec.go.th/th-th/หลักสูตร/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส)/หลักสูตรพศ2567.aspx)
- สุภาวดี เพชรชื่นสกุล และนิสาชล กาญจนพิชิต. (2564). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ หลักสูตรทักษะการรู้สารสนเทศสำหรับนิสิต ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านสื่อออนไลน์ในระบบเปิด (MOOC). ชลบุรี: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลัง*

DEVELOPMENT OF ELDERLY SCHOOL MANAGEMENT MODEL UNDER THE JURISDICTION OF CHIANG MAI LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION FOR ENHANCING ACTIVE AGING

สุรเดช ลุนทรานนท์, ภูเบศ พวงแก้ว*, ชูชีพ พุทธรประเสริฐ, ธนัต บุญชัย

Suradet Lunitranon, Phubet Pongkaew*, Choocheep Puthapraser, Thanat Boonchai

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University, Chiangmai, Thailand

*Corresponding author E-mail: phubet-pou@cmru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลัง 2) ศึกษาปฏิบัติการที่เป็นเลิศ การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ 3) พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ และ 4) ประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักวิชาการ ผู้ทำงานด้านผู้สูงอายุ และผู้เกี่ยวข้องร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อยืนยันองค์ประกอบรูปแบบการเสริมสร้าง ภาวะพลพลัง จำนวน 5 คน ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้ จำนวน 9 คน ประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้ จำนวน 18 คน แสดงความเห็นในแบบสอบถาม จำนวน 150 คน ด้วยสูตรคำนวณของ Taro Yamane เครื่องมือ การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเคราะห์องค์ประกอบ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสม ประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สถิติวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบการเสริมสร้างพลพลัง 3 ลำดับแรกตรงกับแนวคิด ขององค์การอนามัยโลก มีสุขภาพแข็งแรง การมีส่วนร่วม และความมั่นคง ขณะที่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต สภาพที่ เอื้อต่อภาวะพลพลัง และปัจจัยเสริมสร้างสุขภาวะอยู่ในลำดับที่ 4 ถึง 6 ตามลำดับ การปฏิบัติเป็นเลิศมีกลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม และกองทุน การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้ “เพลิน” (P-LE-A-R-N) มีผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100 การประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้ ผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ, เสริมสร้างภาวะพลพลัง, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

This research aims to: 1) Examine the current and desired states of elderly schools under the jurisdiction of Chiang Mai local government organization management for enhancing active aging 2) Study the best performance of elderly schools for enhancing active 3) Develop and examine the model of manual for elderly school management to enhance active aging and 4) Evaluate the model and manual for elderly school management to enhance active aging. The sample group consists of 5 people including scholars, individuals working in the field of elderly care, and stakeholders participating in a workshop to validate the components of active aging enhancing model, 9 people to review the model and manual, 18 people to assess the model and manual, and 150 people providing feedback in a questionnaire using Taro Yamane's calculation formula. The research instruments include questionnaires, component synthesis forms, semi-structured interviews, and suitability assessment scales rated on a 5 Likert scale. Data was collected using the developed questionnaires. Research statistics include frequency, mean, and standard deviation, with descriptive analytics. The research findings indicate that the overall current situation is at a high level, while the desired situation is at the highest level. The top three components of active aging enhancement correspond to the concepts of the World Health Organization (WHO), which are health, participation, and security. Meanwhile, lifelong learning, conducive conditions for active aging, and health promotion factors are ranked from 4 to 6 respectively. Best practice includes a group, board, rules or agreements, activities, and funds. The development and review of model and manual of "P-LE-A-R-N" has a verification result of accuracy and appropriateness at 100 percent. The evaluation of the model and the manual for using the model shows that the feasibility is at the highest level, and the usefulness is also at the highest level.

Keywords: Model Development, Elderly School Administration, Active Aging Enhancement, Chiang Mai Local Government Organization

บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2560); (วรดา รุ่งเรือง, 2562) และคาดว่าจะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอดในปี พ.ศ. 2576 ซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีประชากรสูงอายุจำนวน 18.68 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 28 ของประชากรไทยทั่วประเทศ (ไทยพับลิก้า, 2567) นั่นหมายความว่าจากนี้ผู้สูงอายุในสังคมไทยจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับจังหวัดเชียงใหม่เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แล้วเช่นกัน โดยมีผู้สูงอายุ จำนวน 406,196 คน คิดเป็นร้อยละ 22.61 ของประชากรทั้งจังหวัด (สำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงใหม่, 2567) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้นับเป็นความท้าทายต่อการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเพียงพอ มีแนวทางต่าง ๆ ถูกนำเสนอเพื่อการรองรับสังคมผู้สูงอายุระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก แนวทางหนึ่งที่มีการปรับใช้เพื่อสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุนำเสนอโดย องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ในปี ค.ศ.2002 คือ แนวคิดภาวะพลุดพลัง (Active aging) ซึ่งมี 3 องค์ประกอบหลักที่ต้องมีการดำเนินการและให้ความสำคัญ ได้แก่ สุขภาพที่แข็งแรง การมีส่วนร่วมทาง

สังคม และความมั่นคงในชีวิต (Punyaekaw, A. et al., 2019); (WHO, 2002) และสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินการสนับสนุนให้เกิดภาวะพลพลง คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งเป็นที่ยอมรับและถูกนำไปใช้ในหลาย ๆ สังคมทั่วโลก (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2554)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถทำได้ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาจดำเนินการผ่านโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การ สถาบัน หรือจัดกลุ่มเรียนรู้ในชุมชน สิ่งการเรียนรู้เป็นประเด็นที่กลุ่มคนให้ความสนใจร่วมกัน การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ตระหนักรู้ ช่วยรักษาความเปื้อนหาย ความเหงาและซึมเศร้า รวมทั้งพัฒนาภาวะทางสุขภาพ เพิ่มความมั่นใจและความสามารถส่วนบุคคลได้ (Vyasamoorthy, P., 2018) และในปัจจุบัน การเรียนรู้ตลอดชีวิตถูกนำมาใช้ในสังคมไทยเพื่อสนับสนุนให้ประชากรสูงอายุสูงวัยอย่างมีศักยภาพ แล้วทิศทางการสนับสนุน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและศักยภาพผู้สูงอายุ ในระดับชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นภาคปฏิบัติการเชิงพื้นที่เกิดความเคลื่อนไหวอย่างไรบ้างต่อสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ซึ่ง อุบล หลิมสกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ มองว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ถูกคาดหวังให้เข้ามามีบทบาทในการดูแลเกื้อหนุนผู้สูงอายุในฐานะภารกิจหนึ่งของ อปท. (อุบล หลิมสกุล, 2555) สอดรับกับงานของ ศคิพัฒน์ ยอดเพชร ที่กล่าวถึงบทบาทของท้องถิ่นในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามกฎหมาย (ศคิพัฒน์ ยอดเพชร, 2559)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลง เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลง ศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในการเสริมสร้างภาวะพลพลง พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ในการเสริมสร้างภาวะพลพลง และประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ในการเสริมสร้างภาวะพลพลง ด้วยศึกษาการดำเนินงานของ อปท. ต่อการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ โดยศึกษาการบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลงแก่กลุ่มผู้สูงอายุว่าควรมีรูปแบบเช่นไร ผ่านการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัด อปท. ในฐานะเป็นองค์กรที่ดูแลรับผิดชอบหลักต่อการรับมือสังคมผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ และคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะนำไปสู่การค้นพบรูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุที่ควรจะเป็นในระดับชุมชนเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลพลงในเชิงรูปธรรม และนำไปสู่การปรับใช้ได้จริงในระดับพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลง
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในการเสริมสร้างภาวะพลพลง
3. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ในการเสริมสร้างภาวะพลพลง
4. เพื่อประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ในการเสริมสร้างภาวะพลพลง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี ด้วยวิธีวิจัยและพัฒนา มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุและบริบทหรือปัจจัยแวดล้อม เป็นการศึกษาระยะห้องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยจากเอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ เพื่อยืนยันและตรวจสอบองค์ประกอบการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ผู้วิจัยทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ขั้นตอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากงานศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 44 ชิ้น และได้สังเคราะห์ห้องค์ประกอบภาวะพหุผลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย แนวคิด/ทฤษฎี จำนวน 20 แหล่งข้อมูล โดยแบ่งงานการศึกษาออกเป็นประเด็น ดังนี้ 1) ด้านความแข็งแรงของร่างกายเป็นประเด็นสำคัญที่ปรากฏอยู่ในแนวคิดและงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเสริมพหุผลในผู้สูงอายุ พบได้ในทุกชิ้นงานทั้งในและต่างประเทศ อาทิ กรมกิจการผู้สูงอายุ ที่จัดทำคู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพก็ยได้ให้ความสำคัญต่อความแข็งแรงของผู้สูงอายุ หรือการศึกษาของ ฐานญา สมภู และคณิต เขียววิชัย ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมภาวะพหุผลของชมรมผู้สูงอายุไทย และ CDC ที่ให้แนวคิดเรื่องสุขภาวะ ก็ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ไปในทิศทางเดียวกัน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560); (ฐานญา สมภู และคณิต เขียววิชัย, 2562); (CDC, 2022) 2) ด้านการมีส่วนร่วม เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่อยู่ในอยู่แนวคิดพหุผลและมีงานศึกษาวิจัยหลายชิ้นเห็นตรงกันว่าการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (นรินทร์ หมั่นแสน และสุชาดา ไกรพิบูลย์, 2557); (นิลภา จิระรัตนวรรณ และคณะ, 2562); (Friebe, J. & Schmidt-Hertha, B., 2013) ด้านที่ 3) ด้านความมั่นคง ซึ่งหมายถึงความมั่นคงในการดำเนินชีวิตทั้งรายได้ ที่อยู่ อาศัย และสภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุมีความเกี่ยวข้องด้วย (Jin, B., 2017) ความมั่นคงในลักษณะนี้ยังพบในงานของสุธีรา บัวทอง และคณะ รวมถึงงานดัชนีพหุผลผู้สูงอายุไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และการดูแลผู้สูงวัยในชุมชนของสำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สุธีรา บัวทอง และคณะ, 2558); (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560); (สำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ, 2559) ด้านที่ 4) สภาพที่เอื้อต่อภาวะพหุผล ซึ่งอาจกล่าวโดยรวมได้ว่าเป็นสภาพของความสามารถในการเรียนรู้และทักษะต่าง ๆ เช่น การอ่านออกเขียนได้ หรือความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น (Pipatpen, M., 2017); (Vyasamoorthy, P., 2018) สอดรับกับงานศึกษาของ Plácido, A. et al. รวมไปถึง Punyakaew, A. et al. ที่ได้ศึกษาระดับพหุผลในผู้สูงอายุไทย หรืองานศึกษาของ Sheng, Y. et al. เรื่องการเรียนรู้กับผู้สูงอายุในประเทศสิงคโปร์ (Plácido, A. et al., 2022); (Punyakaew, A. et al., 2019); (Sheng, Y. et al., 2019) ที่ 5) ด้านปัจจัยเสริมสร้างสุขภาวะ ซึ่งพบในงานของ วิญญูทัณญ บัญทัน และ เวหา เกษมสุข ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพหุผล และแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ให้ความเห็นว่า ความต่อเนื่องของกิจกรรม ความชัดเจนของเป้าหมาย และการมีภาคีเครือข่าย เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ (วิญญูทัณญ บัญทัน, 2561); (เวหา เกษมสุข, 2562) และ 6) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวทางการส่งเสริมภาวะพหุผลที่องค์การอนามัยโลก หรือ WHO เห็นว่าจะเป็นแนวทางต่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุได้ (WHO, 2002) ในหลายงานศึกษา พบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยสนับสนุนทั้งผู้สูงอายุและทุกช่วงวัยในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง (Zhang, K. et al., 2022) และงานศึกษาของ Thang, L. et al. ที่ศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสิงคโปร์ (Thang, L. et al., 2012) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดพหุผลและแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 20 ชิ้น ผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 5 คน เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสังเคราะห์องค์ประกอบการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ และแบบตรวจสอบความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อทราบการบริหารจัดการที่เสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุสู่ภาวะพหุผลตามสภาพที่เป็นอยู่จริง และเพื่อทราบสภาพประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 150 คน คัดเลือกโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบ Taro Yamane และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างภาวะพหุผล ซึ่งมีระดับผลการดำเนินงานโดยยึดเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ (รัตนะ บัวสนธิ์, 2562) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุผ่านการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุที่มี การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อนำเสนอรูปแบบของการเสริมสร้างภาวะพหุผล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เอกสารงานวิจัย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการขับเคลื่อนงานและรูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุอย่างโดดเด่นและมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง และผู้สูงอายุในชมรม/โรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ จำนวน 15 คน สำหรับสัมภาษณ์ โดยการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน และแบบบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์ประเด็นจากข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 3 การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อการเสริมสร้างภาวะพหุผล มีการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การ จัดทำ (ร่าง) รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบในการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างภาวะพหุผลใน ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ (ยกเว้น) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการด้านผู้สูงอายุ จำนวน 9 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ประเด็นการประชุมเชิง ปฏิบัติการ (Workshop) และแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) แบบ (ร่าง) รูปแบบการบริหารโรงเรียน ผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุผล 3) แบบ (ร่าง) คู่มือ การใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้าง ภาวะพหุผล วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการยก ร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุผล ขั้นตอนที่ 2 นำร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุใน สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุผล มาตรวจสอบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์ การทำงานขับเคลื่อนสุขภาวะในกลุ่มผู้สูงอายุ และอาจารย์/นักวิชาการที่มีประสบการณ์ ด้านผู้สูงอายุ โดยทำ การเลือกแบบเจาะจง รวมจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ แบบตรวจสอบรูปแบบ และคู่มือการใช้ รูปแบบด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์สรุปผลการประชุมอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) แล้ว อภิปรายเชิงพรรณนา

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการดังนี้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบ และคู่มือการใช้ รูปแบบ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ดำเนินงาน ปฏิบัติงานสร้างเสริม สุขภาวะผู้สูงอายุ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ โดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive

Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกการ ประชุมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และแบบประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายสรุปการประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และวิเคราะห์ผลการประเมินรูปแบบโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด เชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลุฒพล้ง มี 2 ส่วน ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบการเสริมสร้างพลุฒพล้งในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.53) และสภาพพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) แสดงได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบการเสริมสร้างพลุฒพล้งในการ บริหาร จัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ (n = 150)

องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลุฒพล้ง	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 ด้านสุขภาพ	4.06	0.57	มาก	4.60	0.42	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วม	3.24	0.68	ปานกลาง	4.18	0.51	มาก
องค์ประกอบที่ 3 ด้านความมั่นคง	2.90	0.38	ปานกลาง	4.76	0.53	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 ด้านสภาพที่เอื้อต่อการมีพลุฒพล้ง	4.00	0.58	มาก	4.64	0.42	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 ด้านการมีเครือข่ายความร่วมมือ	4.48	0.43	มาก	4.80	0.57	มากที่สุด
โดยรวม	3.74	0.53	มาก	4.59	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบการเสริมสร้างพลุฒพล้งในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ ตามสภาพปัจจุบัน พบว่า เครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.43) อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ องค์ประกอบด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.57) ขณะที่สภาพพึงประสงค์ องค์ประกอบด้าน เครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.57) อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก และองค์ประกอบด้าน ความมั่นคง ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.53) อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับถัดมา และองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ประกอบการ เสริมสร้างภาวะพลุฒพล้งสามารถแยกได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความแข็งแรงทางสุขภาพ การมีส่วนร่วม ความมั่นคง สภาพที่เอื้อต่อภาวะพลุฒพล้ง ปัจจัยสร้างเสริมสุขภาพ และ การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ดังแสดงในตารางที่ 1) และ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมทุกองค์ประกอบร้อยละ 100

2. องค์ประกอบการเสริมสร้างพลุฒพล้งในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.53) และสภาพพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงองค์ประกอบการเสริมสร้างภาวะพลพลังในผู้สูงอายุ

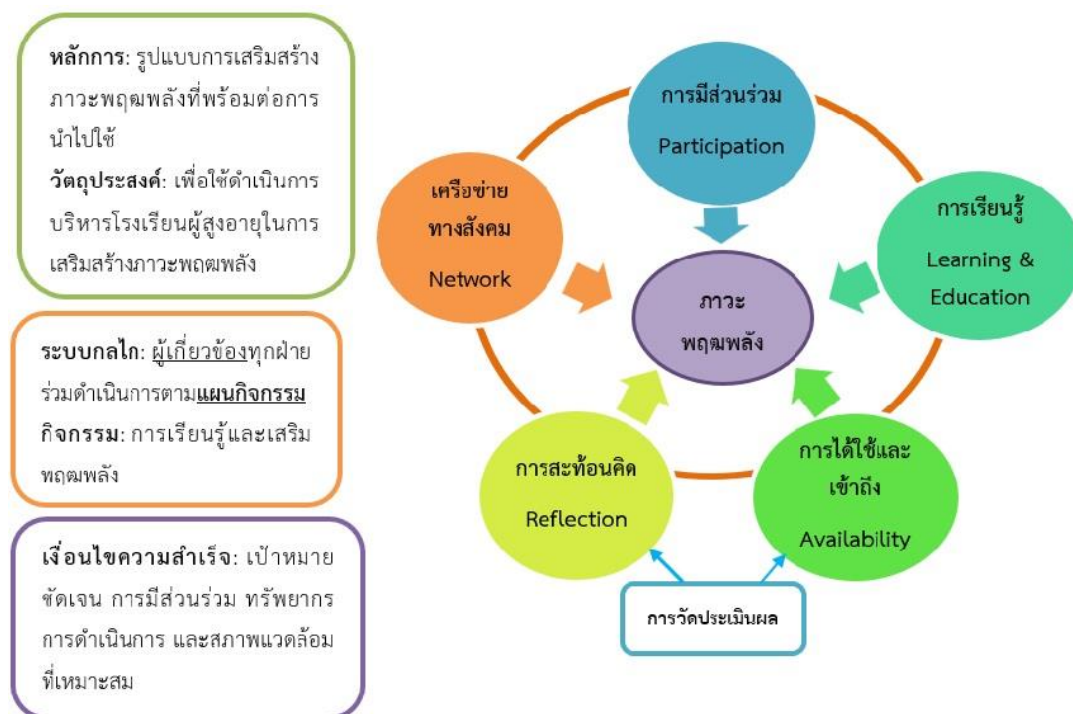
ที่	รายการ	ความแข็งแรง ของร่างกาย	การมี ส่วนร่วม	ความ มั่นคง	สภาพที่เอื้อต่อ ภาวะพลพลัง	ปัจจัย เสริมสร้าง สุขภาพ	การเรียนรู้ ตลอดชีวิต
1.	กรมกิจการผู้สูงอายุ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	ฐานญา สมภู และ คณิต เขียววิชัย	✓	✓	✓		✓	✓
3.	นรินทร์ หมั่นแสน และ สุชาดา ไกรพิบูลย์	✓	✓	✓		✓	✓
4.	นิลภา จิระรัตนวรรณ และคณะ	✓	✓			✓	
5.	วิญญูทัตญญ บัญทัน	✓	✓	✓		✓	✓
6.	เวหา เกษมสุข	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7.	สุธีรา บัวทอง และคณะ	✓		✓			✓
8.	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	✓	✓	✓			
9.	สำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาพ	✓	✓	✓			
10.	CDC	✓		✓			
11.	Friebe, J. & Schmidt- Hertha, B.	✓	✓		✓		✓
12.	Jin, B.	✓	✓	✓	✓		✓
13.	Pipatpen, M.	✓			✓		✓
14.	Plácido, A. et al.	✓			✓		
15.	Punyakaew, A. et al.	✓	✓	✓	✓		
16.	Sheng, Y. et al.	✓	✓		✓	✓	✓
17.	Thang, L. et al.	✓	✓	✓	✓		✓
18.	Vyasamoorthy, P.	✓	✓	✓	✓		✓
19.	WHO	✓	✓	✓			✓
20.	Zhang, K. et al.	✓	✓	✓	✓	✓	✓
รวม		20	16	15	11	8	14
ร้อยละ		100	80	75	55	40	70

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบการเสริมสร้างพลพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบการเสริมสร้างพลพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เสริมสร้างภาวะพลพลังในผู้สูงอายุ 3 ลำดับแรกที่มีการกล่าวถึงในการดำเนินกิจกรรม เสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุสอดคล้องกับแนวคิดพลพลังขององค์การอนามัยโลก (WHO) ประกอบด้วย ความแข็งแรงทางสุขภาพ (ร้อยละ 100) การมีส่วนร่วม (ร้อยละ 80) และความมั่นคง (ร้อยละ 75) ขณะที่การเรียนรู้ ตลอดชีวิต (ร้อยละ 70) สภาพที่เอื้อต่อภาวะพลพลัง (ร้อยละ 55) และปัจจัยเสริมสร้างสุขภาพ (ร้อยละ 40) อยู่ในลำดับที่ 4 ถึง 6 ตามลำดับ

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในการเสริมสร้างภาวะพหุพลัง ได้แก่ แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุที่เป็นที่ยอมรับและเป็นตัวอย่างในการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุอื่น ๆ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักตามแนวทางของกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้แก่ กลุ่ม (สมาชิก ผู้เรียน) กรรมการ (ตัวแทนของสมาชิกที่เข้ามาร่วมบริหารจัดการและขับเคลื่อนร่วมกัน) กติกาหรือข้อตกลง (แนวทางที่ยอมรับและปฏิบัติร่วมกัน) กิจกรรม (กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญา การออก กำลังกาย การเสริมทักษะ) และกองทุน (งบประมาณการสนับสนุนทั้งจากภายในและภายนอก) และองค์ประกอบร่วม 2 ตัว คือ การมีส่วนร่วม และเครือข่ายทางสังคม ภายใต้การบริหารงานที่มีการกำหนด เป้าหมายชัดเจน ร่วมกับแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ในการเสริมสร้างภาวะพหุพลัง ได้แก่ 1) ข้อมูลการวิเคราะห์และ สังเคราะห์ จากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบและแนวทางสำคัญต่อการดำเนินงาน เสริมสร้างสุขภาวะ ผู้สูงอายุ ได้นำ 6 องค์ประกอบเสริมสร้างภาวะพหุพลังในผู้สูงอายุที่สังเคราะห์ได้ ร่วมกับแนวทางการบริหารงาน โรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ 2 องค์ประกอบ (การมีส่วนร่วมและ เครือข่ายทางสังคม) ภายใต้เป้าหมายการเสริมสร้างภาวะพหุพลังตามแนว ทางการบริหารจัดการของกรมกิจการ ผู้สูงอายุและแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาออกแบบรูปแบบและคู่มือ การใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่เหมาะสมต่อการเสริมสร้างภาวะพหุพลังในชื่อรูปแบบ “เพลิน” (P-LE-A-R-N) พร้อมคู่มือการใช้งาน 2) ผล การตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน สำหรับรูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อ เสริมสร้างภาวะพหุพลัง โดยรวมมีความถูกต้องคิด เป็นร้อยละ 95.55 และ มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 95.55 คู่มือการใช้รูปแบบฯ โดยรวมมีความถูกต้องคิดเป็น ร้อยละ 100 และมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100 สามารถเขียนเป็นภาพโมเดล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุพลังการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุพลัง มี 6 ขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

ภาพที่ 2 คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุพลัง

การประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างพหุพลัง มีผลการประเมินความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.26) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.78) ขณะที่คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ความเป็นได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.25) และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.25)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายได้ว่า

สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุพลัง มี 2 ส่วน ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของ องค์ประกอบ การเสริมสร้างพหุพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) องค์ประกอบ การเสริมสร้างพหุพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบเสริมสร้างพหุพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่เสริมสร้างภาวะพหุพลังใน ผู้สูงอายุ 3 ลำดับแรก ที่มี การกล่าวถึงในการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุสอดคล้องกับแนวคิด พหุพลังขององค์การอนามัย โลกที่ศึกษาเรื่อง Active Aging : A Policy Framework พบว่า องค์ประกอบ 3 เสาหลักของพหุพลัง คือ ความแข็งแรงทางสุขภาพ การมีส่วนร่วม และความมั่นคง (WHO, 2002) ซึ่งจากศึกษาครั้งนี้ พบว่า องค์ประกอบ

3 ลำดับแรก ได้แก่ ความแข็งแรงทางสุขภาพ (ร้อยละ 100) การมีส่วนร่วม (ร้อยละ 80) และความมั่นคง (ร้อยละ 75) ขณะที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ร้อยละ 70) สภาพที่เอื้อต่อ ภาวะพหุผลพล (ร้อยละ 55) และปัจจัยเสริมสร้าง สุขภาวะ (ร้อยละ 40) อยู่ในลำดับที่ 4 ถึง 6 ตามลำดับ ซึ่ง 4 องค์ประกอบแรก สอดคล้องกับการสนับสนุน การดำเนินงาน เสริมสร้างสุขภาพในสังคมสูงอายุทั่วโลก ทั้งของ WHO ที่เสนอแนวคิดพหุผลพล ซึ่งพบใน องค์ประกอบ 3 ลำดับแรก และแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ถูกใช้ เป็นแนวทางเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในหลาย ประเทศ ทั้งอินเดีย สิงคโปร์ และสังคมไทย โดยพบในแนวคิดของกรมกิจการผู้สูงอายุเห็นว่าแนวทางการเรียนรู้ ตลอดชีวิตส่งเสริมการมีส่วนร่วม การลดอคติต่อผู้สูงอายุ และเสริมสร้างทักษะชีวิตได้ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) เมื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ พบว่า มีความสอดคล้องกัน สภาพปัจจุบันด้านสุขภาพมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับพึงพอใจมาก เช่นเดียวกับด้าน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และยังเป็นสภาพพึงประสงค์ที่ต้องการให้มี ในระดับมากที่สุดอีกด้วย

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในการเสริมสร้างภาวะพหุผลพล ได้แก่ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ กลุ่ม กรรมการ กติกาหรือข้อตกลง กิจกรรม และ กองทุน ประกอบด้วย 2 ตัว คือ การมีส่วนร่วมและเครือข่ายทางสังคม ภายใต้การบริหารงานที่มีการกำหนดเป้าหมาย ชัดเจน ร่วมกับ แนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับกรมกิจการผู้สูงอายุที่ให้แนวคิดว่ ควรมีความชัดเจน มีเครือข่ายทางสังคม พร้อมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแหล่งเสริมสร้างสุข ภาวะ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) และสอดคล้องกับงานศึกษา ของ วีรชน บัวพันธ์ ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอน หุ่นยนต์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การให้ผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันดำเนินการ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ มีส่วนช่วยผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีของนักเรียน หลักสูตร และ โรงเรียนมีผลงานเป็นที่ยอมรับ (วีรชน บัวพันธ์, 2561)

การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ในการเสริมสร้างภาวะพหุผลพล โดยรูปแบบ “เพลิน” (P-LE-A-R-N) มีผล การตรวจสอบความถูกต้องโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 95.55 และ มีความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 95.55 และคู่มือการใช้รูปแบบฯ มีผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่ง “เพลิน” ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การเข้าถึงและการได้ใช้ประโยชน์ การสะท้อนคิด และ เครือข่ายทางสังคม ขั้นตอนการใช้งานมี 6 ขั้นตอน คือ 1) การทำความเข้าใจร่วมกัน 2) การออกแบบ กิจกรรม 3) การกำหนดบทบาทผู้เกี่ยวข้องและแหล่งทรัพยากร 4) การดำเนินการตามกิจกรรม 5) การติดตาม และ ประเมินผล และ 6) การทบทวนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้อง กับงาน ศึกษาการขับเคลื่อนของโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัด อบท.ของณัฐินี สุภณิมิตศิริ ที่ได้ศึกษาเรื่อง องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลยายชา อำเภอ สามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารโรงเรียน แบบมีส่วนร่วม มีเครือข่าย มีการติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมเป็นแนวทางการ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ประสบผลสำเร็จ (ณัฐินี สุภณิมิตศิริ, 2563)

การประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ในการเสริมสร้างภาวะพหุผลพล มีผลการประเมินความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ที่สุด และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุฯ ได้รับ การยอมรับ และมีศักยภาพในการนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง สิ่งนี้สะท้อนถึงความยืดหยุ่นของรูปแบบการบริหาร จัดการภายใต้ เป้าหมายที่ชัดเจนและกิจกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องร่วมกำหนดและออกแบบตามความสอดคล้อง เหมาะสมกับโรงเรียน

ผู้สูงอายุ ซึ่งลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ เวหา เกษมสุข ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุและมีเนื้อหาที่ เอื้อต่อการใช้ในชีวิตจริงตามความเหมาะสมของกลุ่มและบริบทชุมชน (เวหา เกษมสุข, 2562) และงานศึกษาของ วิญญ์ทัณญ บัญทัน เรื่องการวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาพลังตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและการเรียนรู้บนความท้าทาย พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมควรมีการวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุโดยกำหนดเนื้อหาให้ครอบคลุมประเด็นพัฒนาพลังและมีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ได้ (วิญญ์ทัณญ บัญทัน, 2561)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพัฒนาพลัง มี 2 ส่วน ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์ มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด 2) องค์ประกอบการเสริมสร้างพัฒนาพลัง 3 ลำดับแรก ที่มีการกล่าวถึงในการดำเนินกิจกรรม เสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุสอดคล้องกับแนวคิดพัฒนาพลังขององค์การอนามัยโลก (WHO) ประกอบด้วย ความแข็งแรงทางสุขภาพ การมีส่วนร่วม และความมั่นคง ขณะที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต สภาพที่เอื้อต่อภาวะพัฒนา พลัง และปัจจัยเสริมสร้างสุขภาวะ อยู่ในลำดับที่ 4 ถึง 6 ตามลำดับ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ กลุ่มกรรมการ กติกาหรือข้อตกลง กิจกรรม และกองทุน มีส่วนร่วมและเครือข่ายทาง สังคม ภายใต้การบริหารงานที่มีการกำหนดเป้าหมายชัดเจน ร่วมกับแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบ “เพลิน” (P-LE-A-R-N) มีผลการตรวจสอบความถูกต้องโดยรวมและมีความเหมาะสมโดยรวม และคู่มือการใช้รูปแบบฯ มีผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่ง “เพลิน” ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การเข้าถึงและการได้ใช้ประโยชน์ การสะท้อนคิด และ เครือข่ายทางสังคม ขั้นตอนการใช้งานมี 6 ขั้นตอน คือ 1) การทำความเข้าใจร่วมกัน 2) การออกแบบกิจกรรม 3) การกำหนดบทบาทผู้เกี่ยวข้องและแหล่งทรัพยากร 4) การดำเนินการตามกิจกรรม 5) การติดตามและประเมินผล และ 6) การทบทวนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การประเมิน รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุฯ มีผลการประเมินความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) การพัฒนารูปแบบและคู่มือ การใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายด้านผู้สูงอายุแก่สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ 2) องค์ประกอบการปฏิบัติที่เป็นเลิศควรแนวทางและรูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปปรับใช้กับแนวทางหรือกิจกรรมที่ท้องถิ่นมีอยู่ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทสังคมวัฒนธรรม ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ฐานญา สมภู และคณิต เขียววิชัย. (2562). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมภาวะพัฒนาพลังของชมรมผู้สูงอายุไทย. วารสารวิชาการศิลปะศาสตร์ประยุกต์, 12(1), 35-45.

- ณัฐธินิ ศุภนิมิตศิริ. (2563). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไทยพับลิก้า. (2567). เมื่อไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ Aged Society ผู้สูงอายุไทยได้รับสวัสดิการอะไรบ้าง. เรียกใช้เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://thaipublica.org/2024/02/thailand-becomes-aged-society/>
- นรินทร์ หมั่นแสน และสุชาดา ไกรพิบูลย์. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ หมู่บ้านทุ่งหลุก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. พยาบาลสาร, 41(1), 1-12.
- นิลภา จิระรัตนวรรณ และคณะ. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพ. วารสารมหาจุฬาริชาการ, 6(ฉบับพิเศษ), 365-381.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2562). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรดา รุ่งเรือง. (2562). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคกลางของประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัย, 8(2), 249-258.
- วิญญูพัฒน์ บุญทัน. (2561). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและการเรียนรู้บนความท้าทาย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีรชน บัวพันธ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอนหุ่นยนต์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เวหา เกษมสุข. (2562). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโรงเรียนผู้สูงอายุ. วารสารพยาบาลตำรวจ, 11(2), 261-271.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2559). เตรียมพร้อมประชากรรับมือสังคมสูงวัยเต็มรูปแบบหรือยัง? เรียกใช้เมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://thaitgri.org/?wpdmpo=เอกสารประกอบงานเสวนาวิ-2>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. เรียกใช้เมื่อ 13 มกราคม 2568 จาก <https://www.thaihealth.or.th/?p=182771>
- สำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงใหม่. (2567). สถานการณ์แรงงานจังหวัดเชียงใหม่ 2566. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงาน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). ดัชนีพัฒนาพลังผู้สูงอายุไทย (Active Aging Index of Thai Elderly). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด.
- สำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ. (2559). ท้องถิ่นรวมใจ ดูแลผู้สูงวัยในชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- สุธีรา บัวทอง และคณะ. (2558). ผู้สูงอายุกับเหตุผลในการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้และสิ่งที่ต้องการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 12(1,2), 6-17.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2554). การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อุบล หลิมสกุล. (2555). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการเตรียมความพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2567 จาก https://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2012/6/2010_5036.pdf

- CDC. (2022). Well-Being Concepts. Retrieved December 12, 2024, from <https://www.cdc.gov/hrqol/wellbeing.htm#seven>
- Friebe, J. & Schmidt-Hertha, B. (2013). Activities and barriers to education for elderly people. *Journal of Contemporary Education Studies*, 1(2013), 10-26.
- Jin, B. (2017). The Impact of Participation in Education Programs on Elderly's Life Satisfaction. Retrieved February 2, 2025, from <https://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=3895&context=aerc>
- Pipatpen, M. (2017). Education for the Elderly: A New Educational Dimension for the Learning Society of Thailand. *International Journal of Behavioral Science*, 12(1), 43-54.
- Plácido, A. et al. (2022). Health and Wellbeing in Aging. Retrieved December 12, 2024, from <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9323310/>
- Punyakaew, A. et al. (2019). Active Ageing Level and Time Use of Elderly Persons in a Thai Suburban Community. Retrieved December 12, 2024, from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1155/2019/7092695>
- Sheng, Y. et al. (2019). Lifelong Learning and Ageing: Evidence from Singapore. Civil Service Collage Singapore. Retrieved February 2, 2025, from <https://knowledge.csc.gov.sg/ethos-issue-20/lifelong-learning-and-ageing-evidence-from-singapore/>
- Thang, L. et al. (2012). Lifelong Learning Among Older Adults in Singapore. Council for the Third Age (C3A). Choa Chu Kang: Fei Yue Community Services.
- Vyasamoorthy, P. (2018). Lifelong Learning for the Elderly (Paper based on a presentation made at 18th AISCCON National Conference, Hyderabad 29th-30th Nov 2018). Retrieved February 2, 2025, from <http://researchgate.net/publication/330440512>
- WHO. (2002). Active Ageing: A Policy Framework. Geneva: World Health Organization.
- Zhang, K. et al. (2022). The Promotion of active aging through older adult education in the context of population aging. Retrieved February 1, 2015, from <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9589353/>

ผลการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*

THE RESULTS OF A DEVELOPMENT OF LOCAL GEOHAZARD CURRICULUM TO ENHANCE SPATIAL THINKING SKILLS FOR HIGH SCHOOL STUDENTS

วีณา ชินวงศ์*, จักรกฤษณ์ จันทะคุณ

Wena Chinnawong*, Jakkrit Jantakoon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: wenapin75@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น สาระการเรียนรู้ด้านธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวังทองพิทยาคม จำนวน 39 คน ด้วยวิธีเลือกแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ หลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่นฯ เอกสารประกอบหลักสูตร และแบบสัมภาษณ์ความเป็นได้ของหลักสูตร โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร มีความต้องการให้หลักสูตรเน้นเรื่องการเกิด น้ำท่วม สาเหตุ และการป้องกัน 2) สาระการเรียนรู้ ได้แก่ ประวัติการเกิดธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น การจัดการธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น การประเมินและลดความเสี่ยง การอพยพ และการปรับตัวอยู่กับธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือภูมิศาสตร์ในการสำรวจ สังเกตพื้นที่เสี่ยง ใช้การตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์ และเข้าใจการเกิดธรณีพิบัติภัยที่สัมพันธ์กับพื้นที่ แล้วมองเห็นแนวทางการลดความเสี่ยงจากธรณี พิบัติภัย 3) หลักสูตร มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.56) และมีความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, ธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น, ทักษะการคิดเชิงพื้นที่

Abstract

This research aimed to 1) Investigating the needs for developing a local geohazard curriculum, the content of local geohazard related learning, and learning management strategies to enhance spatial thinking skills for high school students, and 2) To create and examine the quality of a local geohazard curriculum to enhance spatial thinking skills for high school students.

* Received February 27, 2025; Revised March 23, 2025; Accepted March 25, 2025

The research was conducted through research and development processes, which divided into 2 steps: A sample group of 39 students in Grade 10 of Wangthong Pittayakhom school, who were randomly selected through a classroom as a random unit. The tools used in the research include interviews, the local geohazard curriculum, course materials, and an interview on the feasibility of the curriculum. Statistical methods such as mean and standard deviation were used for analysis. The results show that: 1) The required for developing the curriculum in order to determine the content include: the history of local geohazard, local geohazard management, risk reduction from local geohazard, local geohazard risk assessment, evacuation, and adaptation to living with local geohazard. 2) In order to enhance spatial thinking skills, Geographic processes and geographic tools in surveying and observing disaster-prone areas should be employed. Asking questions is used to allow learners to analyze and comprehend the occurrence of geohazards in relation to the areas, as well as to find out strategies for disaster risk reduction. 3) The curriculum consists has 8 components: principles and rationale, curriculum objectives, curriculum content, course description, course structure, learning activity management guidelines, guidelines for using media and learning resources, The evaluation results of the curriculum's appropriateness are at very high level ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.56) and it's feasible for practical implementation.

Keywords: Curriculum Development, Local Geohazard, Spatial Thinking Skills

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีแนวโน้มเกิดธรณีพิบัติภัยบ่อยครั้งและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น หลักฐานและร่องรอยจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้ทราบว่าโลกมีการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยาอย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในหลายพื้นที่ สำหรับธรณีพิบัติภัยที่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ น้ำท่วม และดินถล่ม เนื่องจากพื้นที่ในจังหวัดพิษณุโลกเป็นพื้นที่สูงและที่ราบสูง บางพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน สำหรับในพื้นที่อำเภอวังทองและอำเภอนันทพูนซึ่งเป็นชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่มีลำน้ำย่อยไหลผ่าน คือ แม่น้ำวังทอง และคลองชมพู เป็นลุ่มน้ำขนาดเล็ก ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมจากน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมขัง และดินถล่ม ทำให้เกิดผลกระทบต่อกระดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย ความเสียหายที่เกิดจากธรณีพิบัติภัยมีความรุนแรงและสร้างความเสียหายอย่างมหาศาล อีกทั้งธรณีพิบัติภัยแต่ละประเภทมีช่วงความเร็วในการเกิดแตกต่างกัน จึงส่งผลต่อระยะเวลาในการเตือนภัย ทำให้การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติเป็นไปอย่างไม่มีคุณภาพ และแนวทางการบรรเทาความรุนแรง คือ การลดความเสี่ยงโดยการป้องกันและลดผลกระทบ ซึ่งการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติไว้ล่วงหน้าจะช่วยลดผลกระทบจากภัยพิบัติ การวางแผนเส้นทางอพยพไปยังพื้นที่ปลอดภัย โดยเรียนรู้จุดจำเส้นทางหนีภัย และจุดนัดพบที่ปลอดภัยไว้หลายแห่ง ในทุกทิศทาง ทั้งระยะใกล้ และระยะไกล การเรียนรู้สัญญาณความผิดปกติทางธรรมชาติก่อนเกิดภัยพิบัติ ทำให้สามารถเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติได้ทันทั่วทั้งที่ และปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2560) ดังนั้น การใช้ทักษะในการเตรียมความพร้อมรับมือธรณีพิบัติภัยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและควรส่งเสริมให้เกิดกับประชาชน เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่และทิศทางที่อยู่รอบตัวของตนเอง รู้ตำแหน่งที่สำคัญและปลอดภัย และรู้ว่าต้องทำอะไรเมื่อเผชิญกับภัยพิบัติ ซึ่งต้องใช้ทักษะ ที่เรียกว่า การคิดเชิงพื้นที่ (spatial thinking) เป็นการใช้ความรู้ทางภูมิศาสตร์ในการระบุ วิเคราะห์ และทำความเข้าใจประเด็นเกี่ยวกับที่ตั้ง ทิศทาง มาตราส่วน แบบรูป พื้นที่ และแนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ทาง

ภูมิศาสตร์กับเวลา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) เป็นการศึกษาที่อยู่ในกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ทั้งการดำเนินชีวิตประจำวัน การทำงานในอาชีพต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

ที่ผ่านมางานวิจัยที่พัฒนาทักษะการคิดเชิงพื้นที่ผ่านหลักสูตร ได้แก่ งานวิจัยของ เลเกีย เขียวดี ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์กายภาพสำหรับครู เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักศึกษา โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยโปรแกรม Google Earth (เลเกีย เขียวดี, 2555) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลของการเรียนรู้ GIS ต่อการคิดเชิงพื้นที่ โดยการนำหลักสูตร GIS ซึ่งเป็นหลักสูตรการทำแผนที่ด้วยคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพัฒนานักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ งานวิจัยของ Bodzin, A.M. ได้ทำการวิจัย เรื่อง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิสารสนเทศ (GIT) มาใช้กับหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่รองรับกับเมือง เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Bodzin, A. M., 2011) และงานวิจัยของ Bersea, K. B. et al. ได้ทำการศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงพื้นที่ด้วยการวางแผนจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติในพื้นที่โดยจัดหลักสูตรอบรม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงพื้นที่ เพื่อเตรียมรับมือกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Bersea, K. B. et al., 2011)

จะเห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาทักษะการคิดเชิงพื้นที่ของนักศึกษามีลักษณะเป็นหลักสูตรรายวิชา หลักสูตรเสริม และหลักสูตรอบรม ยังไม่มีการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยในลักษณะที่เป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย อีกทั้งการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบยังมีน้อยมาก ทำให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจในความสัมพันธ์เชื่อมโยงขององค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ เครื่องมือในการนำเสนอ และกระบวนการให้เหตุผล (Ridha, S. et al., 2019) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงพื้นที่ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่เหมาะสม สามารถเข้าใจเรื่องที่ซับซ้อน สามารถคิดในสิ่งที่เป็นามธรรม ใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ นอกจากนี้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมยังเป็นรายวิชาที่สถานศึกษาสามารถเปิดสอนเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้นความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หรือความต้องการของท้องถิ่น สามารถส่งเสริมหรือมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะเฉพาะได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดผลการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น ในรูปแบบรายวิชาเพิ่มเติม โดยประยุกต์ใช้แนวคิดตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร โดยมีกระบวนการสร้างหลักสูตร 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น สารการเรียนรู้ด้านธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิดเชิงพื้นที่ในการรับมือกับธรณีพิบัติภัยในท้องถิ่น สามารถระบุ และเข้าใจสาเหตุของการเกิดธรณีพิบัติภัยในท้องถิ่นโดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เสนอแนวทางการแก้ปัญหาหรือลดความเสี่ยงจากธรณีพิบัติภัย และมีความตระหนักต่อการแก้ปัญหาธรณีพิบัติภัยของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น สารการเรียนรู้ด้านธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาและเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีขั้นตอนการดำเนิน การวิจัย 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนวังทองพิทยาคม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียน จำนวนทั้งสิ้น 74 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 1 โรงเรียนวังทองพิทยาคม ปีการศึกษา 2567 มีนักเรียน จำนวน 39 คน ด้วยวิธีเลือกแบบแบ่งกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น สารการเรียนรู้ด้านธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แหล่งข้อมูล

กลุ่มที่ 1 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้ข้อมูลความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอวังทอง และอำเภอนิคมบ่งพร จำนวน 10 คน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังทองพิทยาคม จำนวน 4 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลสารการเรียนรู้ด้านธรณีพิบัติภัย และแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ รวมจำนวน 6 คน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเป็นอาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา หรือครูผู้สอน หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนธรณีพิบัติภัย และการสอนภูมิศาสตร์ไม่น้อยกว่า 5 ปี และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

เครื่องมือในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัย มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)

2. แบบสัมภาษณ์สารการเรียนรู้ด้านธรณีพิบัติภัยท้องถิ่นที่จำเป็นต่อการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)

3. แบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพโดยกำหนดจุดมุ่งหมายของแบบสัมภาษณ์ ประเด็นที่จะสัมภาษณ์ กำหนดรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน และด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัย สารการเรียนรู้ด้านธรณี พิบัติภัยท้องถิ่นที่จำเป็นต่อการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะ การคิดเชิงพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้า พร้อม กับหนังสือขอความอนุเคราะห์ ติดต่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ทั้งแบบตัวต่อตัว สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ สัมภาษณ์ผ่านแอปพลิเคชัน รวมทั้งการติดต่อสื่อสารข้อความผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุปอุปนัยเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ปัญหากรณีพิบัติภัยท้องถิ่น และสาระการเรียนรู้ที่ควรเน้นของหลักสูตรกรณี พิบัติภัยท้องถิ่น
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุปอุปนัยเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้กรณีพิบัติภัยท้องถิ่นสำหรับผู้เรียน
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุปอุปนัยแนวคิด การจัด การเรียนรู้ในการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรกรณีพิบัติภัยท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร จำนวน 5 คน ได้แก่
 - 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน
 - 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภูมิศาสตร์และการสอนธรณีวิทยา จำนวน 2 คน และ
 - 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน
2. นักเรียนที่ใช้ในการทดลองนำร่องหลักสูตรท้องถิ่น เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวังทองพิทยาคม ปีการศึกษา 2567 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน

เครื่องมือในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรกรณีพิบัติภัยท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการทดลองนำร่อง มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)

การหาคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

1. หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ผู้วิจัยนำโครงร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรพร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร แบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภูมิศาสตร์และการสอนธรณีวิทยา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ศึกษานำร่อง
2. แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการทดลองนำร่อง มีกระบวนการสร้างโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบของแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) และเขียนข้อคำถามให้ตรงและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสมถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำโครงร่างหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร พร้อมทั้งแบบประเมินฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำหลักสูตรไปทดลองนำร่อง (Pilot Study) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวังทองพิทยาคม ปีการศึกษา 2567 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน เป็นเวลา 4 สัปดาห์ รวมเวลา 8 ชั่วโมง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมจนเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตัวแทนนักเรียนภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตร (After Action Review) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรจากแบบประเมิน โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ผลการทดลองนำร่องหลักสูตร รวมถึงข้อเสนอแนะ และนำข้อมูลเพื่อศึกษา ความเป็นไปได้ของหลักสูตรมาจำแนกและจัดระบบข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำไปเขียนบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัย เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังทองพิทยาคม มีผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น สาระการเรียนรู้ด้านธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรของนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน พบว่ามีความต้องการในประเด็นต่อไปนี้ 1) ให้หลักสูตรเน้นในเรื่องน้ำท่วม 2) ให้หลักสูตรเน้นในเรื่องความรู้เกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย 3) สาเหตุการเกิดธรณีพิบัติภัยและสัญญาณของภัย 4) การป้องกันตนเองและครอบครัวให้ปลอดภัยจากธรณีพิบัติภัย 4) มีกิจกรรมเน้นการฝึกซ้อมรับมือธรณีพิบัติภัย 5) เตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคต

2. ผลการศึกษาสาระการเรียนรู้ด้านธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ได้แก่ วิทยาศาสตร์พื้นฐานเกี่ยวกับภัยพิบัติ ประวัติการเกิดธรณีพิบัติภัย การจัดการธรณีพิบัติภัยแบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง การประเมินความเสี่ยง การรับมือและแนวทางลดความเสี่ยงจากธรณีพิบัติภัย องค์ความรู้ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาทางธรณีพิบัติภัย การอพยพ การจัดเตรียมพื้นที่ปลอดภัยจากภัยพิบัติในชุมชน และการปรับตัวอยู่กับธรณีพิบัติภัย

3. ผลการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ มีแนวทางการส่งเสริม ดังนี้

- 1) การฝึกกระบวนการคิดของผู้เรียน เป็นการฝึกทักษะการคิดขั้นสูงและการให้เหตุผลอย่างมีหลักการ
- 2) สร้างความเข้าใจในเรื่องของภัยพิบัติทางธรรมชาติ สามารถช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถการรับมือกับสถานการณ์ ป้องกันตัวและรักษาคุณภาพของสภาพแวดล้อมให้คงอยู่ได้ 3) การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning และวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการใช้ทักษะการคิดเชิงพื้นที่ 4) ใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงพื้นที่ภาคสนามหรือเก็บข้อมูล เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและได้สัมผัสลักษณะทางกายภาพของพื้นที่โดยตรง
- 5) ใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการ

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร พบว่า

1. หลักสูตรมีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล 2) เอกสารประกอบหลักสูตร มี 2 ส่วน คือ คำชี้แจงในการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 17 แผน โดยสาระการเรียนรู้ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ธรณีพิบัติภัยท้องถิ่นอำเภอวังทองและอำเภอเนินมะปราง 2) ประวัติการเกิดธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น 3) ลักษณะภูมิอากาศกับธรณีพิบัติภัยท้องถิ่นอำเภอวังทองและอำเภอเนินมะปราง 4) ลักษณะทางภูมิศาสตร์กับธรณีพิบัติภัยท้องถิ่นอำเภอวังทองและอำเภอเนินมะปราง

- 5) การพยากรณ์อากาศเพื่อรับมือธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น 6) สาเหตุและผลกระทบจากธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น และ 7) การจัดการธรณีพิบัติภัยท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอวังทองและอำเภอนีนมะปราง

หน่วยที่ 2 เครื่องมือทางภูมิศาสตร์กับธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่ใช้ในการจัดการธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น 2) ปฏิบัติการใช้แผนที่ภูมิประเทศ แผนที่ทางกายภาพ และแผนที่ธรณีวิทยา 3) ปฏิบัติการใช้รูปถ่ายทางอากาศ ภาพจากดาวเทียม และ 4) ปฏิบัติการใช้โปรแกรม Google Earth Google Maps และระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (global positioning system : GPS)

หน่วยที่ 3 การประเมินและลดความเสี่ยงจากธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การประเมินและลดความเสี่ยงจากน้ำท่วมในพื้นที่อำเภอวังทองและอำเภอนีนมะปราง 2) การประเมินและลดความเสี่ยงจากดินถล่มในพื้นที่อำเภอวังทองและอำเภอนีนมะปราง

หน่วยที่ 4 การเอาชีวิตรอดและการปรับตัวรับมือธรณีพิบัติภัย ประกอบด้วย 1) การจัดทำแผนอพยพ น้ำท่วม 2) การอพยพหนีภัยดินถล่ม 3) การจัดเตรียมถุงยังชีพ และ 4) การปรับตัวอยู่กับธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.56) พิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า 1) หลักการและเหตุผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) สารการเรียนรู้ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4) คำอธิบายรายวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 5) โครงสร้างรายวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 6) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 7) แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 8) แนวทางการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความเป็นไปได้จากการทดลองนำร่อง พบว่า สารการเรียนรู้ของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เวลาในการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น สารการเรียนรู้ด้านธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย

1.1 จากผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มที่ 1 โดยเฉพาะนักเรียนที่กำลังจะจบการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมและดินถล่ม มีความต้องการให้หลักสูตรเน้นเรื่องสาเหตุการเกิดธรณีพิบัติภัย สัญญาณของการเกิดภัย การป้องกันตนเองและครอบครัวจากธรณีพิบัติภัย วิธีการรับมือธรณีพิบัติภัยที่ถูกต้อง การซ้อมการรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น การแก้ปัญหาและเตรียมพร้อมเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคต การดำเนินการดังกล่าวยึดแนวคิดการพัฒนาจากเบื้องล่าง (Taba, H., 1962) เพื่อให้สนองความต้องการของผู้เรียน แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ บุญเลี้ยง ทูมทอง ที่เสนอ แนวการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมในชั้นตอนกำหนดจุดประสงค์ของรายวิชาที่จะดำเนินการจัดทำขึ้นนั้นต้องวิเคราะห์จากปัญหา/ความต้องการของท้องถิ่น สำหรับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ซึ่งได้แก่ สิ่งที่ต้องการให้รู้ พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดและเงื่อนไขต่าง ๆ (บุญเลี้ยง ทูมทอง, 2554) และสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข ว่าการศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนของสถานศึกษา และศึกษาสภาพความต้องการพัฒนาผู้เรียน สภาพความสนใจของผู้เรียน เพื่อใช้กำหนดชื่อรายวิชาเพิ่มเติม สารสำคัญ ความคิดสำคัญ หลักการในหน่วยการเรียนรู้ โดยเรียงลำดับจากง่ายไปยากหรือจากระดับพื้นฐาน

สู่ที่ซับซ้อนมากขึ้น (พิมพ์ดีด เดชะคุปต์ และเพียรวิญญู, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ ที่ศึกษาความต้องการของทั้งนักเรียน และตัวแทนชุมชน ในการนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมเพื่อให้ได้เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็น (จักรกฤษณ์ จันทะคุณ, 2558) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดาพร ปัญญาพฤกษ์ และคณะ ที่วิจัยพัฒนาหลักสูตรภัยพิบัติแผ่นดินไหวสำหรับเยาวชนและประชาชน จังหวัดเชียงรายแล้วศึกษาความต้องการของเยาวชนก่อนเพื่อนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาสาระของหลักสูตร (สุดาพร ปัญญาพฤกษ์ และคณะ, 2565)

1.2 จากผลการศึกษาระบบการเรียนรู้ด้านธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น และนำมาเป็นสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรได้ 4 หน่วย นั้น สาระการเรียนรู้ดังกล่าวมีความเหมาะสมที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่อำเภอวังทองและอำเภอนิคมบ่งพร่าง ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านธรณีพิบัติภัย และด้านภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังนำสาระวิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาร่วมในการวิเคราะห์ อีกทั้งนำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ธรณีพิบัติภัยที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงธรณีพิบัติภัย มาร่วมวิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรซึ่งได้จากแนวคิดของสังต์ อุทรานันท์ ที่นำเสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนการคัดเลือก การจัดเนื้อหาสาระ และการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนรู้ที่นำมาจัดไว้ในหลักสูตรต้องผ่านการพิจารณา กลั่นกรองความเหมาะสม (สังต์ อุทรานันท์, 2532) และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้ได้สาระการเรียนรู้มีความครอบคลุมยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ จันทะคุณ ซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรเป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการจากทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ สุขศึกษา และพลศึกษา ในการเสริมสร้างทักษะเอาชีวิตรอดจากภัยพิบัติธรรมชาติ (จักรกฤษณ์ จันทะคุณ, 2564)

1.3 จากผลการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น มีความเหมาะสมที่จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงพื้นที่ให้กับนักเรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ รวมทั้งการนำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงพื้นที่ มาร่วมในการวิเคราะห์ ในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ โดยยึดแนวทางการจัดการเรียนรู้ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งใช้กระบวนการ ทางภูมิศาสตร์ และการจัดกิจกรรมภาคสนามในการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) และ Bodzin, A.M. เสนอใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิสารสนเทศ (GIT) มาใช้กับหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงพื้นที่ให้กับนักเรียน (Bodzin, A. M., 2011) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee, J. & Bednarz, R. เสนอแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ GIS หรือระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System) มาใช้พัฒนาทักษะการคิดเชิงพื้นที่ (Lee, J & Bednarz, R, 2009) และ Koc, T. & Burcu Topu, F. ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศสามมิติ Google Earth ช่วยในการพัฒนาความสำเร็จ ในการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ (Koc, T. & Topu, F.B., 2021) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เลเกีย เขียวดี ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม Google Earth ในการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ นักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา (เลเกีย เขียวดี, 2555)

2. จากผลการสร้างและและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนอย่างมีระบบและมีวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งได้จากแนวคิดตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา และแนวคิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียรวิทย์ ยินดีสุข, 2560) และแนวคิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมของ บุญเลี้ยง ทุมทอง โดยให้ความสำคัญกับวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร สารการเรียนรู้ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการออกแบบหลักสูตร (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2554) อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรของ Rusman & Rohman, A. ที่มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร คือ มีการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร (Rusman & Rohman, A., 2017) มีความสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรของ Mohadjer, S. et al. มีการพัฒนาหลักสูตรโดยให้ความสำคัญในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เพื่อนำเอาข้อมูลไปกำหนดองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรได้อย่างชัดเจน (Mohadjer, S. et al., 2008) นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระให้มีความเหมาะสม ถูกต้อง โดยนำข้อมูลความต้องการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญมาสรุปเป็นสารการเรียนรู้ของหลักสูตรให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ทั้งนี้ ได้ดำเนินการตามหลักการของนักวิชาการโดยกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรภัยพิบัติหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภัยพิบัติให้ครอบคลุมตามช่วงเวลาของการเกิดภัยพิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรภัยพิบัติในพื้นที่ย่านบางระกำของ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ ที่ควรเริ่มจากการเรียนรู้ประวัติการเกิดน้ำท่วม สาเหตุการเกิดที่เชื่อมโยงภูมิศาสตร์เชิงพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจการเกิดน้ำท่วมที่สัมพันธ์กับพื้นที่ จากนั้นเป็นเนื้อหาภูมิอากาศ ลมฟ้าพยากรณ์เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือ การประเมินและลดความเสี่ยง การเอาชีวิตรอดจากน้ำท่วม และการปรับตัวอยู่กับน้ำท่วม (จักรกฤษณ์ จันทะคุณ, 2558) และสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ ฤทธิ์กระโทก นำข้อมูลสภาพพื้นที่และปัญหาข้อมูลความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษามาสรุปเป็นสาระของหลักสูตร (ไพฑูรย์ ฤทธิ์กระโทก, 2554) ส่วนแนวทางการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่นั้นมีความเหมาะสม สามารถส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ให้กับนักเรียนได้ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้นั้นการทำกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติทั้งในสถานการณ์จำลองและพื้นที่เสี่ยงภัยในท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นที่จริง โดยการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ให้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของ Bodzin, A.M. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิสารสนเทศ (GIT) (Bodzin, A. M., 2011), และ Koc, T. & Topu. F.B. ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศสามมิติ Google Earth (Koc, T. & Topu. F.B., 2021), และ Wahyuningtyas, N. et al. ใช้แอปพลิเคชันระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) (Wahyuningtyas, N. et al., 2021), และ Ridha, S. et al. ได้นำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ ได้แก่ GIS และ Google Earth มาใช้ประกอบการทำกิจกรรม เพื่อช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงพื้นที่ให้กับนักเรียน (Ridha, S. et al., 2019) และสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของ เลเกีย เชียวดี ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Google Earth ในการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์ (เลเกีย เชียวดี, 2555) สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรได้ใช้วิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของหลักสูตรที่เป็นรายวิชาเพิ่มเติม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารการเรียนรู้ที่บรรจุไว้ในหลักสูตรเป็นอย่างดี ช่วยตรวจสอบร่างหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งมีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข ทั้งหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรจนมีความถูกต้องสมบูรณ์แล้วนำไปทดลองนำร่องเพื่อศึกษา ความเป็นไปได้ของหลักสูตร

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลการพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า 1) มีความต้องการให้หลักสูตรเน้นเรื่องการเกิดน้ำท่วม สาเหตุ และการป้องกัน 2) สารการเรียนรู้ของหลักสูตร ได้แก่ ประวัติการเกิดธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น การจัดการธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น การประเมินและลดความเสี่ยง การอพยพ และการปรับตัวอยู่กับธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือภูมิศาสตร์ในการสำรวจ สังเกตพื้นที่เสี่ยง ใช้การตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์ และเข้าใจการเกิดธรณีพิบัติภัยที่สัมพันธ์กับพื้นที่ แล้วมองเห็นแนวทางการลดความเสี่ยงจากธรณีพิบัติ 4) หลักสูตรธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สารการเรียนรู้ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล โดยสารการเรียนรู้ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย ได้แก่ 1) มโนทัศน์เกี่ยวกับธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น 2) เครื่องมือทางภูมิศาสตร์กับธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น 3) การประเมินและลดความเสี่ยงจากธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น และ 4) การเอาชีวิตรอดและการปรับตัวอยู่กับธรณีพิบัติภัยท้องถิ่น สำหรับเอกสารประกอบหลักสูตร มี 2 ส่วน คือ คำชี้แจงในการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 17 แผน ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.56) ผลการศึกษานำร่อง (Pilot Study) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า สารการเรียนรู้ของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เวลาในการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรปรับเนื้อหา กิจกรรม และสื่อการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมของหลักสูตร 2) การเลือกใช้สื่อประเภทเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ควรเลือกใช้สื่อที่มีความทันสมัย เข้าใจง่าย มีความเหมาะสม สอดคล้องกับข้อมูลที่ต้องการ และ 3) ควรเน้นการฝึกปฏิบัติให้นักเรียนได้ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ และประยุกต์ใช้คำถามให้สอดคล้องการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ โดยให้คลอบคลุมองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรที่มีการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ที่เน้น ให้นักเรียนได้สร้างนวัตกรรมในการเตือนภัยรูปแบบต่าง ๆ ด้วยการทำในรูปแบบโครงการหรือโครงงาน และ 2) ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรธรณีพิบัติภัยรูปแบบอื่นที่เคยเกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้นในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2560). คู่มือประชาชนในการเตรียมตัวให้รอดปลอดภัยพิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: เวิร์ค พรีนติ้ง จำกัด.
- จักรกฤษณ์ จันทะคุณ. (2558). ภัยพิบัติศึกษา: แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 17(4), 188-201.
- _____. (2564). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะเอาชีวิตรอดจากภัยพิบัติธรรมชาติ: กรณีศึกษา อำเภอลวง จังหวัดเชียงราย ด้วยกระบวนการโค้ช. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(2), 375-390.
- บุญเลี้ยง ทูมทอง. (2554). การพัฒนาหลักสูตร. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2560). ทักษะ 7C ของครู 4.0. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพฑูรย์ ฤทธิ์กระโทก. (2554). การพัฒนาหลักสูตรลูกเสือสามัญ ตามแนวคิดการผจญภัยศึกษาของลอร์ดบาเดิน พาวเวลล์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะการอยู่รอดของนักเรียนประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลเกีย เขียวดี. (2555). การพัฒนารายวิชาภูมิศาสตร์กายภาพสำหรับครูเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงพื้นที่ สำหรับ นักศึกษาโปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุดาพร ปัญญาพฤษ และคณะ. (2565). การพัฒนาหลักสูตรภัยพิบัติแผ่นดินไหวสำหรับเยาวชนและประชาชน จังหวัดเชียงราย. วารสารราชพฤกษ์, 20(1), 128-141.
- Bersea, K. B. et al. (2011). Beyond geo-spatial technologies: promoting spatial thinking through local disaster risk management planning. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 21(2011), 73-82, <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.07.037>
- Bodzin, A. M. (2011). The Implementation of a Geospatial Information Technology (GIT)-Supported Land Use Change Curriculum With Urban Middle School Learners to Promote Spatial Thinking. *Journal of Research in Science Teaching*, 48(3), 281-300.
- Koc, T. & Topu, F. B. (2021). Using three-dimensional geospatial technology in primary school: students' achievements, spatial thinking skills, cognitive load levels, experiences and teachers. *opinions Education and Information Technologies*, 27(4), 4925-4954.
- Lee, J. & Bednarz, R. (2009). Effect of GIS Learning on Spatial Thinking. *Journal of Geography in Higher Education*, 33(2), 183-198, <http://dx.doi.org/10.1080/03098260802276714>
- Mohadjer, S. et al. (2008). Earthquake Emergency Education in Dushanbe, Tajikistan. *Journal of Geoscience Education*, 58(2), 86-94.
- Ridha, S. et al. (2019). Spatial Thinking and Decision-Making Abilities to Learn About Disaster Preparedness. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 630(12), 1-9.
- Rusman & Rohman, A. (2017). Development of Training Curriculum in Improving Community-Based Geological Hazard Mitigation Competency. *MIMBAR*, 33(2), 416-425.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace And World Nic.
- Wahyuningtyas, N. et al. (2021). Forming spatial thinking skills of social studies students in phenomenon analysis geosphere through the Geographic Information System (GIS). *Series: Earth and Environmental Science*, 747(2021), 012005. <http://dx.doi.org/10.1088/1755-1315/747/1/012005>

การพัฒนากิจกรรมเกมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์

วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING GAME ACTIVITIES TO ENHANCE THE ABILITY TO USE SCIENTIFIC EQUIPMENT FOR PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS UNDER THE OFFICE OF PRIVATE EDUCATION IN YAN TA KHAO DISTRICT OF TRANG PROVINCE

กัญญารัตน์ จันทร์เพชร*, พล เหลืองรังษี

Kanyarat Janphet*, Pol Luangrangsee

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: kanyarat.jan004@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอัมพันวิทยา อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จำนวน 32 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนา กิจกรรมเกมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 6 แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ และแบบวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้วิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ใช้กิจกรรมเกมประกอบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จำนวน 3 เกม ได้แก่ Science: Speed Game เป็นเกมข้อควรระวังและการปฐมพยาบาล เกมจับให้ได้ทาย ให้ถูก เป็นเกมอุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ และเกมเปิดป้ายใบคำ เป็นเกมเกี่ยวกับการบำรุงรักษา มีคะแนนความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับ เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การใช้กิจกรรมเกมช่วยให้นักเรียนจำข้อมูลได้มากขึ้น คำสั่งชัดเจน เข้าใจง่าย และกิจกรรมเกมสร้างความสนุกสนาน ระหว่างเรียน ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรม, เกมการเรียนรู้, อุปกรณ์วิทยาศาสตร์, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, จังหวัดตรัง

Abstract

The objectives of this article were to compare the proficiency in using scientific equipment of students before and after learning with the learning game activity and to study the students' satisfaction with managing science learning. It is experimental research. There were 32 Primary 6 students, Semester 2, Academic Year 2024, selected from Amphawan Witthaya School, Yantakhao District, Trang Province's population and simple multi-stage sampling methodology. The research instruments, such as the learning management plan for developing learning game activities to promote the proficiency to use scientific equipment, consisted of learning management plans, a proficiency test of using scientific equipment, and a satisfaction measurement form. Percentage, mean, standard deviation, and T-test dependent were used to analyze statistics and data. The results revealed that 1) Students who used 3 games developed by the researcher for learning activities were Science: Speed Game is a game of caution and first aid. Guess the game correctly is a scientific equipment game and Guess the Word Game is a game about maintenance. There was a statistically significant difference in the proficiency to use scientific equipment after studying at the .01 level, and 2) The satisfaction of students the science learning management had the highest mean score when considering each item. Students were satisfied at the highest level in 3 levels, ranked from most to least, as follows: Using game activities to help students remember more information, clear and easy-to-understand instructions, and game activities to create fun during studying, respectively.

Keywords: Activity Development, Learning Games, Scientific Equipment, Primary 6 Students, Trang Province

บทนำ

ในปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญอย่างมากในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า เนื่องจากวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งด้านการอำนวยความสะดวก การสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ซึ่งล้วนมาจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการแพทย์ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เกิดความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องอาศัยการวางรากฐานการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้มนุษย์มีความรู้ความเข้าใจในวิทยาศาสตร์อย่างเพียงพอ มีความคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผล และแก้ปัญหาได้อย่างมีคุณค่า มนุษย์จึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาให้ทันกับความก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศต่าง ๆ จึงต้องปลูกฝังความรู้พื้นฐานให้แก่ประชาชนเพื่อพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นส่วนสำคัญเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ แสวงหาข้อมูล และแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติและเผชิญกับสถานการณ์จริง โดยครูมีบทบาทสนับสนุนและส่งเสริมการคิดของผู้เรียน เพื่อให้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นสาระ การเรียนรู้ที่สำคัญสาระหนึ่ง เพื่อมุ่งหวัง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์โดยให้ผู้เรียน มีส่วนรวมกับการเรียนการสอนทุกขั้นตอนให้คิดเป็นเหตุเป็นผลคิดวิเคราะห์ แสวงหาข้อมูลที่หลากหลาย ดังนั้นนักเรียนทุกคน จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ และสร้างองค์ความรู้จัดระบบหลักการ แนวคิด เชื่อมโยงกับการแก้ปัญหา ครูผู้สอนจึงควรจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญให้ฝึกปฏิบัติลงมือกระทำงานด้วยตนเอง เผชิญกับสถานการณ์จริง โดยที่ครูจะต้องเป็นผู้คอยให้คำแนะนำอำนวยความสะดวกในการจัดการ เรียนรู้ ฝึกฝน ส่งเสริมการคิด ของผู้เรียนเพื่อที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ได้รับความสนใจอย่างมาก โดยเฉพาะการผสมผสาน การใช้ อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์เข้ากับกิจกรรมเกมการเรียนรู้ แนวทางนี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้าง ความเข้าใจ ในเนื้อหาวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเพิ่มความสนุกสนาน และแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนการใช้ อุปกรณ์ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้นักเรียนได้สัมผัสประสบการณ์จริง เสริมสร้างกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ และพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์ อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนที่เน้นการทดลองเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการดึงดูดความสนใจของนักเรียน ดังนั้น การนำเกมการเรียนรู้มาผสมผสานกับการทดลองเป็นการนำองค์ประกอบ ของเกม เช่น คะแนน รางวัล หรือการแข่งขัน มาใช้ในบริบทการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความสนุกสนานและความท้าทาย ส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น (Editverse, 2568) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชาติมีตรวจ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียน จากผลการทดสอบ ความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติจากรายงานผลการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2566 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดตรัง มีผลคะแนนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ($\bar{X}$ = 41.64) (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การ มหาชน), 2566) เห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยไม่ถึง ร้อยละ 50 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้จากผลการจัดการ เรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนา การการเรียนรู้และความสามารถในการใช้อุปกรณ์อย่างมีนัยสำคัญ การขาดความรู้ เกี่ยวกับการใช้งาน อุปกรณ์ทั่วไป อุปกรณ์เครื่องมือเฉพาะ และอุปกรณ์สิ้นเปลือง เช่น ขวดวัดปริมาตร ตาชั่ง และ กระดาษกรอง หรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีความซับซ้อน อาจทำให้นักเรียนเกิดความไม่มั่นใจและหลีกเลี่ยงการใช้งาน ปัญหาเหล่านี้อาจเป็นผลมาจากทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดในโรงเรียน เช่น ไม่มีอุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ไม่เพียงพอต่อความต้องการหรือสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ในการปฏิบัติจริง ผลการทดลองเป็นข้อมูลที่สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ บ่งบอกถึงการขาดคุณภาพ การเรียนรู้และความใส่ใจใน แสดงให้เห็นถึงปัญหาในการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ขาดความรู้ ความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่จะนำไปใช้ในห้องปฏิบัติการทดลองในอนาคตต่อไป

การสอนด้วยการใช้กิจกรรมเกมเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งโดยที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างเกมขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดจุดเน้นของการใช้เกมในการสอนนั้นก็เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนเทคนิคหรือ การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ต้องการโดยใช้วิธีการเล่นที่สนุกเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนเล่น ตามกติกา และนำเนื้อหา ข้อมูลจากเกมมาสรุปผลการเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์การใช้เกม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมกระบวนการเล่น ฝึกการสังเกต มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนสรุปความรู้ที่ได้รับอย่างสนุกสนานซึ่งบางครั้งผู้ใหญ่อาจมองว่า เป็นเรื่องไร้สาระแต่จริง ๆ แล้วการเล่นของผู้เรียนเป็นการพัฒนา การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองถ้าผู้เรียนได้รับการกระตุ้นฝึกให้ใช้ความคิดในระหว่างการเล่นได้มีการสังเกต เปรียบเทียบจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้าน สติปัญญาได้อย่างรวดเร็ว ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมทางคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะ การสื่อสารและ การนำเสนอทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการใช้ เกมในการสอนช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจและทักษะที่ดีขึ้นในเรื่องที่เรียน (ปรมินทร์ ธัญญะณู, 2566)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมเกม การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เพื่อจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความสนใจ กระตุ้นความสนใจของนักเรียนผู้วิจัยในฐานะครูวิทยาศาสตร์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญความรู้ ความเข้าใจ และมีความสนใจจะพัฒนากิจกรรมเกมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการ ใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้เลือกประเภทเกมที่นำมาใช้ในงานวิจัย คือ เกมเบ็ดเตล็ด เนื่องจากเกมเบ็ดเตล็ดมีความเหมาะสมกับเนื้อหาเป็นกิจกรรมที่สามารถประยุกต์เข้ากับเหตุการณ์หรือใช้เป็นกิจกรรมพิเศษในหรือนอกห้องเรียนได้ เพื่อช่วยแก้ปัญหาด้านความสามารถเพิ่มความรู้ในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และให้เกิดข้อผิดพลาดในการทดลองวิทยาศาสตร์น้อยลง อีกทั้งยังช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และกระตือรือร้นในการเรียนรวมถึงนำหลักความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ได้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเกม โดยใช้ กิจกรรมเกม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย

ตามรูปแบบการวิจัย ของการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีแบบแผนการวิจัยตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยแบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest-Posttest Design)

การสุ่ม กลุ่ม ทดสอบก่อนเรียน		ทดสอบ ทดสอบหลังเรียน	
-	E	O ₁	X
			O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

E หมายถึง กลุ่มทดลอง (Experiment group) คือ นักเรียนกลุ่มทดลอง

O₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test)

O₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (Post-Test)

X หมายถึง มีการให้สิ่งทดลอง (Treat) คือ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเกม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนวัดนิกรรังสฤษฎ์ และโรงเรียนอัมพวันวิทยา รวม 159 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอัมพวันวิทยา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จำนวนนักเรียน 32 คน โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนากิจกรรมเกม การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ จำนวน 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรความมุ่งหมายของหลักสูตร มาตรฐานตัวชี้วัด วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) วิเคราะห์เนื้อหา ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้แนวคิดหลัก มาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตร ศึกษาขั้นตอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร สื่อการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ข่าวสาร วารสารทางวิชาการ ตำรา อินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และ 2) ดำเนินการเขียน แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนากิจกรรมเกมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทาง วิทยาศาสตร์ มีแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน รวมทั้งหมด 6 ชั่วโมง ซึ่งแต่ละแผนมีองค์ประกอบ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ ตัวชี้วัดความสำเร็จ จุดประสงค์ การเรียนรู้ สาระสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน

ตารางที่ 2 องค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน

องค์ประกอบ	รายละเอียด	กิจกรรมเกมการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 - 2 จำนวน 2 แผน (แผนละ 1 ชั่วโมง) รวมทั้งหมด 2 ชั่วโมง	เรื่อง ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการทดลองวิทยาศาสตร์	Science : Speed Game เป็นเกมที่เน้นความรวดเร็ว และ ความถูกต้องเช่นเดียวกับการทดลอง วิทยาศาสตร์ที่ต้องใช้การตัดสินใจที่ เด็ดขาดรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ
ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์	เกมนี้จะช่วยเพิ่มความรู้เกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์ โดยเน้นการทำ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทดลอง ทางวิทยาศาสตร์
จุดประสงค์การเรียนรู้	1. อธิบายและสื่อสารเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการทำ การทดลองวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ได้ (K) 2. ระบุข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการทดลองและนำ ความรู้ไปใช้ในห้องปฏิบัติการทดลอง ทางวิทยาศาสตร์ได้ (P) 3. มีความสนใจเห็นความสำคัญในการเรียนรู้เกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์และสามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่าง สร้างสรรค์ (A)	ผู้เล่นแต่ละทีมจะต้องแข่งขันกัน ตอบคำถามตามระยะเวลาที่กำหนด จากการ์ดสถานการณ์ที่มีความ สอดคล้องกับหัวข้อในข้อคำถาม ต่าง ๆ เพื่อสะสมแต้มให้ได้มากที่สุด
สาระสำคัญ	เกี่ยวข้องกับ การแต่งกาย ข้อควรระวัง และการปฐม พยาบาล	
คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	1. มีวินัย 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการทำงาน 4. มีจิตวิทยาศาสตร์	
สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน	1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา 4. ความสามารถในการใช้ทักษะ/กระบวนการและทักษะใน การดำเนินชีวิต	

ตารางที่ 2 องค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายละเอียด	กิจกรรมเกมการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 - 4 จำนวน 2 แผน (แผนละ 1 ชั่วโมง) รวมทั้งหมด 2 ชั่วโมง	เรื่อง ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการทดลองวิทยาศาสตร์	เกมจับให้ได้ทายให้ถูก เป็นเกมที่เน้นความรวดเร็ว และความถูกต้องเช่นเดียวกับการทดลองวิทยาศาสตร์ที่ต้องใช้การตัดสินใจที่เด็ดขาด รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ เกมนี้จะช่วยเพิ่มความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ผู้เล่นแต่ละทีมจะต้องแข่งขันกันจับไข่ตามระยะเวลา ที่กำหนดโดยไข่นั้นจะมีข้อคำถามให้ผู้แข่งขันจำแนกประเภทอุปกรณ์และสารเคมีให้ถูกต้อง เพื่อสะสมแต้มให้ได้มากที่สุด
ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์	
จุดประสงค์การเรียนรู้	- อธิบายและสื่อสารเกี่ยวกับประเภทอุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ได้ (K) - ระบุประเภทอุปกรณ์การทดลองและนำความรู้ไปใช้ในห้องปฏิบัติการทดลองทาง วิทยาศาสตร์ได้ (P) - มีความสนใจใฝ่รู้เห็นความสำคัญในการเรียนรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ (A)	
สาระสำคัญ	เกี่ยวข้องกับ ประเภทอุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ 3 ประเภท ได้แก่ อุปกรณ์ทั่วไป อุปกรณ์เครื่องมือช่าง หรือเครื่องมือเฉพาะ และอุปกรณ์สิ้นเปลืองและสารเคมี	
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	- มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - มีจิตวิทยาศาสตร์	เกมเปิดป้ายใบคำ เป็นเกมที่เน้นความรวดเร็ว และความถูกต้องเช่นเดียวกับการทดลองวิทยาศาสตร์ ที่ต้องใช้การตัดสินใจที่เด็ดขาด รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำเกมนี้จะช่วยเพิ่ม ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ผู้เล่นแต่ละทีมจะต้องแข่งขันกันตอบคำถามจากบัตรคำถามโดยให้สมาชิกในแต่ละทีมช่วยกันใบ้และมีผู้ตอบคำถามจำนวน 1 คน เพื่อสะสมแต้มให้ได้มากที่สุด
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	- ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด - ความสามารถในการแก้ปัญหา - ความสามารถในการใช้ทักษะ/กระบวนการและทักษะในการดำเนินชีวิต	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 - 6 จำนวน 2 แผน (แผนละ 1 ชั่วโมง) รวมทั้งหมด 2 ชั่วโมง	เรื่อง การใช้อุปกรณ์และการบำรุงรักษา	
ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์	
จุดประสงค์การเรียนรู้	- อธิบายและสื่อสารเกี่ยวกับชื่อและการใช้งานของอุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ (K) - ระบุชื่อและการใช้งานของอุปกรณ์การทดลองทาง วิทยาศาสตร์และนำไปใช้ใน ห้องปฏิบัติการทดลองทางวิทยาศาสตร์ได้ (P) - มีความสนใจใฝ่รู้หรืออยากรู้อยากเห็นพอใจในประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (A)	

ตารางที่ 2 องค์ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายละเอียด	กิจกรรมเกมการเรียนรู้
สาระสำคัญ	เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสืบเสาะค้นหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ผ่านการสังเกต การสำรวจ ทดลอง การสืบค้นข้อมูล หรือวิธีการอื่นๆ อย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถค้นหาคำตอบและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เกี่ยวข้องกับการใช้อุปกรณ์และการบำรุงรักษา	
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	1. มีวินัย 2. ใฝ่เรียนรู้ 3. มุ่งมั่นในการทำงาน 4. มีจิตวิทยาศาสตร์	
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา 4. ความสามารถในการใช้ทักษะ/กระบวนการและทักษะในการดำเนินชีวิต	

3) นำแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนากิจกรรมเกมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา 4) นำแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาเกมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ เสนอคณะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิทยาศาสตร์ ประเมิน ความถูกต้องและความเหมาะสม โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยความถูกต้องและความเหมาะสมตั้งแต่ 3.50 คะแนน เป็นต้นไป หมายความว่า มีความถูกต้องและเหมาะสมระดับดี กรณีที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.50 คะแนน ถือว่าต้องปรับปรุงตามประเด็น การประเมินนั้น ๆ (พล เหลืองรังษี, 2568)

ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ค่าความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) คะแนน ค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$) คะแนน 5) ทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดนิกรรังสฤษฎ์ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง ซึ่งมีคุณสมบัติเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 6) ปรับปรุงแผน การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาเกมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลอง ทางวิทยาศาสตร์ พร้อมทั้งเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาความถูกต้องตามหลักวิชาการ 7) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาเกมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง 2) แบบทดสอบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจำนวน 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีการสร้างแบบทดสอบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลอง ทางวิทยาศาสตร์จากเอกสารหลักสูตรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ออกแบบและสร้างแบบทดสอบแบบทดสอบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) นำแบบทดสอบแบบทดสอบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลอง ทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และแก้ไขปรับปรุง

4) นำแบบทดสอบแบบทดสอบความสามารถในการใช้อุปกรณ์ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นเสนอคณะผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of objective congruence : IOC) ใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559) ผลการหาคุณภาพพบว่า ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 5) ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนิกรรังสฤษฎ์ สังกัดสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง 6) ค่าสถิติของแบบทดสอบ ได้แก่ ค่าความยากง่าย (p) โดยใช้เกณฑ์ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2559) ผลการหาคุณภาพ พบว่า ค่าความยากง่าย (P) มีค่า 0.40 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่า 0.20 - 0.35 และค่าความเชื่อมั่น มีค่า 0.90 (7) นำแบบทดสอบความสามารถในการใช้อุปกรณ์ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบ จำนวน 20 ข้อมาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำ ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง 3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน 2) ออกแบบและสร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ ของลิเคิร์ท จำนวน 8 ข้อ 3) นำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา 4) นำแบบวัดความ พึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นเสนอ คณะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผลการหาคุณภาพพบว่า ดัชนี ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีค่า 1.00 5) ทดลองใช้กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดนิกรรังสฤษฎ์ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง 6) นำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หาค่าความเชื่อมั่น ผลการหาคุณภาพ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นมีค่า 0.76 และ 7) นำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปปรับปรุงแก้ไข จัดทำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้กับ กลุ่มทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) ด้วยแบบทดสอบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการทดสอบเป็นเวลา 30 นาที จากนั้นครูผู้สอนตรวจกระดาษคำตอบให้คะแนน และบันทึกคะแนน 2) ทำการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนากิจกรรมเกมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 6 แผน รวม 6 ชั่วโมง 3) เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเกมการเรียนรู้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ด้วยแบบทดสอบความสามารถในการ ใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการทดสอบ เป็นเวลา 30 นาที 4) ให้นักเรียนทำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มสัมพันธ์

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลอง ทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง	N (จำนวนคน)	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{d}$	t	P
ก่อนเรียน	32	8.19	2.961	4.531	9.411	.000
หลังเรียน	32	13.14	3.094	4.531	9.411	.000

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลอง ทางวิทยาศาสตร์ ในระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนทดสอบก่อนเรียน ($\bar{X} = 8.19$, S.D. = 2.961) และมีคะแนนทดสอบหลังเรียน ($\bar{X} = 13.14$, S.D. = 3.094) นักเรียนมีพัฒนาการด้านความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น ($\bar{d} = 4.531$) คะแนน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนพบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 4 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมทำให้นักเรียน มีความสุข สนุกสนาน ระหว่างเรียน	4.75	0.44	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกม มีคำสั่งหรือคำชี้แจงชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม	4.81	0.40	มากที่สุด
3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมทำให้นักเรียนมีความเข้าใจง่ายขึ้น ไม่สับสน	4.66	0.48	มากที่สุด
4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมช่วยให้นักเรียนจำข้อมูลสำคัญต่างๆได้มากยิ่งขึ้น	4.84	0.45	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมทำให้นักเรียนช่วยเสริมสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น	4.63	0.49	มากที่สุด
6. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น	4.75	0.62	มากที่สุด
7. การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถทบทวนความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง	4.72	0.52	มากที่สุด
8. วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	4.66	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.73	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักเรียนมีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมช่วยให้นักเรียนจำข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.45) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกม มีคำสั่งหรือคำชี้แจงชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.40) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมทำให้นักเรียน มีความสุข สนุกสนานระหว่างเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์อภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน มีคะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลลัพธ์นี้เกิดจาก การจัดการเรียนรู้แบบเกม โดยใช้กิจกรรมเกมการเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนผ่านกระบวนการเล่น การสอนด้วยการใช้กิจกรรมเกม เป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งโดยที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างเกมขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดจุดเน้นของการใช้เกมในการสอนนั้นก็เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนเทคนิคหรือการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ต้องการโดยใช้วิธีการเล่นที่สนุก เป็นเครื่องมือให้ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเล่นตามกติกา และนำเนื้อหาข้อมูลจากเกมมาสรุปผลการเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์การใช้เกม โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมกระบวนการเล่น ฝึกการสังเกต มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนสรุปความรู้ที่ได้รับอย่างสนุกสนาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จันทรังษ์ ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับ Micro: bit เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทักษะการคิดเชิงคำนวณหลังจากการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับ Micro: bit สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .05 ซึ่งงานวิจัยนี้ได้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณเป็นหลัก แต่นักเรียนก็ยังคงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น อีกทั้งยังมีพัฒนาการด้านทักษะการใช้เครื่องมือทดลองทางวิทยาศาสตร์ควบคู่กันไปในการศึกษานี้ (จุฑารัตน์ จันทรังษ์, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ แสงทอง ที่กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก ลบ คูณ หารระคน ของนักเรียนที่ใช้เกมเสริมหลักสูตร สูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้เกมหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญ .01 (ภาณุวัฒน์ แสงทอง และพล เหลืองรังษี, 2567)

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเรียง 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมช่วยให้นักเรียนจำข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกม มีค่าสั่งหรือคำชี้แจงชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเกมทำให้นักเรียนมี ความสุขสนุกสนานระหว่างเรียน ตามลำดับ ซึ่งเป็นแรงผลักดันที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ นฤมล แว่วสอน กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึก ความชอบความพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือทัศนคติในทางที่ดีของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่ออยู่ในสถานะของการมีความสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายตามความต้องการ ตามสิ่งที่ได้คาดหวังไว้หรือแรงจูงใจที่ตนเองได้ตั้งใจไว้ (นฤมล แว่วสอน, 2561) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิป อนันต์กิตติกุล ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม เรื่อง พัฒนาการความร่วมมือและความขัดแย้งในประวัติศาสตร์สากลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด (อธิป อนันต์กิตติกุล, 2564) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดด้านจิตวิทยาการศึกษาของนฤมล แว่วสอน และอธิป อนันต์กิตติกุล ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก พวกเขามีแนวโน้มที่จะจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้

สรุปและข้อเสนอแนะ

พบว่า กิจกรรมเกมการเรียนรู้ สามารถส่งเสริมความสามารถในการใช้อุปกรณ์ทดลอง ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยคะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ นักเรียนยังมีความพึงพอใจต่อกิจกรรม การเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.49) โดยเฉพาะด้านการช่วยให้นักเรียนจดจำข้อมูลสำคัญ ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.45), คำสั่งที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.40) และการทำให้การเรียนรู้สนุกสนาน ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.44) การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้อุปกรณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบเกม ส่งเสริมความสามารถ ของผู้เรียนเป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างเกมขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้วิธีการเล่นที่สนุกเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนโดยให้ผู้เรียน เล่นตามกติกา และนำเนื้อหาข้อมูลจากเกมมาสรุปผลการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมกระบวนการเล่น ฝึกการสังเกต มีความคิดรวบยอดสรุปความรู้ที่ได้รับอย่างสนุกสนาน ซึ่งเป็นแรงผลักดันที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ และ 2) ควรมีการยืดหยุ่นเวลาและบูรณาการในเรื่องเนื้อหาที่ใช้ใช้อุปกรณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ และข้อเสนอแนะในการวิจัย ครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนหลังจากเรียน โดยใช้กิจกรรมเกมการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เช่น ความคงทนของความรู้ หรือทักษะการคิดวิเคราะห์ และ 2) ควรพัฒนาเกมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับหัวข้อทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ หรือขยายผลไปยังระดับชั้นอื่น การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมเกมสามารถช่วยเพิ่มความสามารถในการใช้อุปกรณ์ทดลองและสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จุฑารัตน์ จันทรังษ์. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับ Micro: bit เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล แว่วสอน. (2561). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปรมินทร์ ธัญญะภู. (2566). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมทางคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสาร และการนำเสนอทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พล เหลืองรังษี. (2568). การวิจัยทางหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. สงขลา: อววา 2013 จำกัด.

- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2559). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: แฮสส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- ภานุวัฒน์ แสงทอง และพล เหลืองรังษี. (2567). การพัฒนาเกมเสริมหลักสูตรคณิตศาสตร์ เรื่องการ บวก ลบ คูณหารระคน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เครือข่ายสถานศึกษาบ้านพรุ พะตัง. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8(3), 110-119.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2566). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนชั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2568 จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/497>
- อธิป อนันต์กิตติกุล. (2564). ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม เรื่อง พัฒนาการ ความร่วมมือและความขัดแย้งในประวัติศาสตร์สากลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Editverse. (2568). Gamification ในการวิจัย: การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมและการรวบรวมข้อมูลในปี 2024. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2568 จาก <https://www.editverse.com/th/gamification-ในการวิจัยที่ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมและรวบรวมข้อมูลในปี-2024/>

กลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น อย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*

STRATEGIC MANAGEMENT OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION CURRICULUM FOR A SUSTAINABLE LOCAL DEVELOPMENT OF RAJABHAT UNIVERSITY IN THE NORTHERN AREA

ดวงใจ เนตรตระกูล, ชูชีพ พุทประเสริฐ*, ภูเบศ พวงแก้ว, ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์

Duangjai Netrasooth, Choocheep Puthapraser*, Phubet Pongkaew, Sirimas Kosanpipat

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai, Thailand

*Corresponding author E-mail: choocheep871@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการ จำเป็นฯ พัฒนาและตรวจสอบกลยุทธ์และคู่มือการขับเคลื่อนฯ และตรวจสอบประเมินกลยุทธ์และคู่มือการขับเคลื่อน การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เป็นแบบผสมวิธีพหุระยะ กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 150 คน สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประชุม เชิงปฏิบัติการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน ตรวจสอบ ความถูกต้องและความเหมาะสม จำนวน 11 คน ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จำนวน 150 คน ได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบบันทึก การประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสม และแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเป็น ประโยชน์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกและแบบประเมิน วิเคราะห์เนื้อหาด้วยตาราง SWOT Matrix, TOWs Matrix สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นโดยรวมอยู่ในระดับสูง (PNI Modified = 0.17) พัฒนาและตรวจสอบกลยุทธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ มาตรการ แผนงาน และโครงการ และผลการตรวจสอบประเมิน กลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น อย่างยั่งยืนของกลุ่ม มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ความถูกต้องและความเหมาะสมโดยภาพรวมร้อยละ 90.91 ความเป็นไปได้และ ความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหาร, หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย, การพัฒนาอย่างยั่งยืน, มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Abstract

This research article aims to study the current situation, desired situation and necessary needs. Develop and review strategies and implementation manuals and review and evaluate strategies and manuals for driving the management of early childhood education curriculum for sustainable local development of the Northern Rajabhat University Group. It is a mixed-method, multi-stage design. The sample group/key informants are 150 people involved in answering the questionnaire. Interviewed 9 qualified persons, held a group discussion workshop with 9 persons, and checked for accuracy and appropriateness with 11 persons. To assess the feasibility and usefulness of 150 people, the target group was specifically selected. The research instruments were questionnaires, semi-structured interviews, workshop minutes, appropriateness check forms, and feasibility and usefulness assessment forms. Data were collected using questionnaires, semi-structured in-depth interviews, recordings and assessments. Content was analyzed using SWOT Matrix and TOWs Matrix. Statistics used in research and data analysis include percentage, frequency, mean, standard deviation, and Priority Need Index (PNI). The research results found that the current conditions were overall at a high level and the desired conditions were overall at the highest level. Overall needs are at a high level (PNI Modified = 0.17). Develop and review strategies consisting of: Vision, Mission, Objectives, Strategic Issues, Measures, Plans and Projects and the results of the evaluation of strategies and management manuals for early childhood education curriculum for sustainable local development of the Northern Rajabhat University Group. Overall accuracy and appropriateness were 90.91%. Overall feasibility and usefulness were at the highest level.

Keywords: Management Strategy, Early Childhood Education Curriculum, Sustainable Development, Northern Rajabhat University

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทในสังคมไทยและสังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อรูปแบบการดำรงชีวิตและกระบวนการทำงานของทุกภาคส่วนที่ต้องมีการปรับตัว ดังนั้น การสร้างและพัฒนากำลังคนของประเทศ รูปแบบนวัตกรรม การเรียนการสอน รวมถึงการปรับบทบาทและการบริหารจัดการภายในสถาบันอุดมศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนทิศทาง และกำหนดรูปแบบที่สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ เพื่อผลิตกำลังคนมีความรู้และทักษะที่สามารถรองรับการเปลี่ยนผ่านสู่การใช้เทคโนโลยีแบบบูรณาการศาสตร์ ขั้นสูงขึ้น ทั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มสถาบันการศึกษาออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มการพัฒนาการวิจัยระดับแนวหน้าของโลก กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยี และส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม กลุ่มพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่น กลุ่มผลิตและพัฒนาบุคลากรวิชาชีพและสาขาเฉพาะ และกลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

มหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีมาจากโรงเรียนฝึกหัดครู จนกระทั่ง พ.ศ. 2547 เกิดพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเปลี่ยนสถาบันราชภัฏไปเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547, 2547) โดยกำหนดภาระหน้าที่หลักตามมาตรา 8 (5) และ (6) ที่ต้องการให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นหน่วยงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครูและ

บุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาท้องถิ่น และไม่ทิ้งตัวตนความเป็นเลิศด้านการผลิตและพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการจัดการศึกษาตลอดช่วงชีวิต นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง ได้น้อมนำพระราชบัญญัติการศึกษาในการเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยจัดทำยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) (ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยถือเป็นส่วนสำคัญที่มีบทบาทหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาครูเข้าสู่วิชาชีพ มีบทบาทหน้าที่ดูแล ส่งเสริมและพัฒนากำลังคนของชาติเป็นการวางรากฐานความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ดังนั้น การบริหารจัดการหลักสูตรจำเป็นต้องดำเนินการในรูปของคณะกรรมการเพราะงานหลักสูตรเป็นงานวิชาการที่มีความละเอียดอ่อนการคิดและตัดสินใจเพียงคนเดียวอาจมีข้อจำกัดด้านความรู้และประสบการณ์ที่ส่งผลให้ตัดสินใจผิดพลาดได้ (มารุต พัฒนาผล, 2567) อีกทั้ง การบริหารจัดการหลักสูตรต้องใช้ชั้นเชิงการบริหารที่เหนือกว่า ปรับตัวอย่างรวดเร็ว การจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยกำหนดทิศทางวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และควบคุมผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (ยุภาพร ยุภาศ, 2562) จากรายงานการประเมินผลการประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตร ที่ผ่านมา การบริหารจัดการหลักสูตรควรวิเคราะห์ข้อมูลขององค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในทุกมิติแบบเชิงลึกเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้กำหนดแผนการปฏิบัติงานประจำปี (Action Plan) ตั้งแต่กระบวนการ Input Process Output แต่ละองค์ประกอบเพื่อให้เป็นไปตามกลยุทธ์ที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ (ภาควิชาการศึกษาศาสตร์, 2564) ซึ่งในยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว หลายอาชีพมีการปรับเปลี่ยนหรือได้รับการสนับสนุนด้วยหุ่นยนต์หรือปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างไรก็ตาม อาชีพการศึกษาศาสตร์ยังคงเป็นอาชีพที่มีศูนย์กลางอยู่ที่มนุษย์ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจที่ครูผู้สอนสามารถมอบให้ได้เท่านั้น บทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กช่วงปฐมวัยยังคงทำให้ครูปฐมวัยเป็นที่ต้องการสูงทั้งในปัจจุบันและอนาคต (คณะกรรมการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2567)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นสร้างกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการฯ และประเมินกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ควรมีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้รับไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
3. เพื่อตรวจสอบและประเมินกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีหุระยะ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มี 3 ระยะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ จำนวน 150 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ มี 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่หมายเลขรับรอง COA No. 292/2024 รหัสโครงการ (Project Code) : IRBCMRU 2024/292.22.06 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลจากที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ด้วยค่าสถิติพื้นฐานประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, J. W., 1997) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำข้อมูลไปยกร่าง กลยุทธ์และการขับเคลื่อนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ขั้นตอน 1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ กลุ่มเป้าหมายใช้วิธีการสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูล ประกอบด้วย ประธานกรรมการส่งเสริมและพัฒนาจรรยาบรรณของวิชาชีพทางการศึกษาที่ปรึกษาของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาด้านพัฒนาวิชาชีพและผู้ทรงคุณวุฒิจากคุรุสภา คณบดี คณะครุศาสตร์ ประธานหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลผลค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเด็นปัจจัยและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ โดยปัจจัยภายในใช้หลัก 4M และปัจจัยภายนอกใช้หลัก STEP ให้สอดคล้องกับ 6 องค์ประกอบเพื่อจัดทำ SWOT/ TOWS Matrix ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นเชิงพรรณนา

ระยะที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 2.1 สรุปผลการศึกษาจากระยะที่ 1 ทั้ง 2 ขั้นตอนสรุปเป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 2.2 พัฒนาและตรวจสอบกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ได้นำประเด็นมายกร่างเป็นกลยุทธ์โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ข้อมูลในการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการเลือกมาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์พิจารณาคัดเลือก ดังนี้ มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ด้านการศึกษาระดับปฐมวัย การบริหารการศึกษา ประกอบด้วย ข้าราชการบำนาญที่เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาระดับปฐมวัย และการบริหารการศึกษา คณบดีคณะครุศาสตร์ รองคณบดีคณะครุศาสตร์ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ศึกษานิเทศก์ ผู้ใช้บัณฑิต รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) ประเด็นร่างกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น อย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ที่ผู้วิจัยได้ยกร่างไว้นำมาจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อพัฒนาตรวจสอบกลยุทธ์และคู่มือการขับเคลื่อนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ตามองค์ประกอบ ที่กำหนด 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ 4) ประเด็นกลยุทธ์ 5) มาตรการ 6) แผนงาน และ 7) โครงการ คู่มือการขับเคลื่อนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ตามองค์ประกอบที่กำหนด ประกอบด้วย 1) คำชี้แจง 2) บทนำ 3) กลยุทธ์ 4) แนวทางการขับเคลื่อน กลยุทธ์ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ 6) บรรณานุกรม และ 7) ภาคผนวก และ 2) แบบบันทึกการประชุม เชิงปฏิบัติการ (Workshop) การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเชิงพรรณนา

ระยะที่ 3 ตรวจสอบและประเมินกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 3.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์และคู่มือการขับเคลื่อนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการเลือกมาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์พิจารณาคัดเลือก ดังนี้ มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ด้านการศึกษาระดับปฐมวัย การบริหารการศึกษา ประกอบด้วย ข้าราชการบำนาญที่เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาระดับปฐมวัยและการบริหารการศึกษา คณบดีคณะครุศาสตร์ รองคณบดีคณะครุศาสตร์ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ศึกษานิเทศก์ ผู้ใช้บัณฑิตจำนวน รวมทั้งสิ้นจำนวน 11 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของกลยุทธ์และคู่มือการขับเคลื่อนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบตรวจสอบกลยุทธ์และคู่มือด้วยค่าสถิติพื้นฐานประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) การวิเคราะห์ค่าร้อยละ (%) วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 3.2 การตอบแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์และคู่มือการขับเคลื่อนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการเลือกมาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยดังนี้ รองคณบดีคณะครุศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 150 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์และคู่มือการขับเคลื่อนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ จำนวน 3 ตอน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์แบบการประเมินกลยุทธ์และคู่มือ ด้วยค่าสถิติพื้นฐานประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.81) 2) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.29) และ 3) ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($PNI_{Modified} = 0.17$) จากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI) โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาจัดกลุ่มค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ โดยนำค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูงสุด ลบด้วยค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำที่สุด แล้วหารด้วย 2 เพื่อแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง และกลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ $[(0.29 - 0.02) \div 2 = 0.13]$ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ สูง เท่ากับ 0.14 - 0.29

กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ต่ำ เท่ากับ 0.02 - 0.13

ตารางที่ 1 แสดงผลความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือในแต่ละองค์ประกอบและผลการวิเคราะห์ (n = 150)

ที่	รายการ	ความต้องการจำเป็น		ผลการวิเคราะห์	ลำดับความสำคัญ
		PNI Modified	ผลการจัดกลุ่ม		
องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน		0.10	ต่ำ		5
1.1	หลักสูตรมีจำนวนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรครบถ้วน โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาที่หลักสูตรจัดการศึกษา	0.18	สูง	จุดอ่อน	2
1.2	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรเป็นผู้รับผิดชอบหลักสูตรเพียง 1 หลักสูตรโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาที่หลักสูตรจัดการศึกษา	0.06	ต่ำ	จุดแข็ง	4
1.3	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีผลงานทางวิชาการอย่างน้อย 1 รายการในรอบ 5 ปี ย้อนหลังตามเกณฑ์ประกาศของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.)	0.03	ต่ำ	จุดแข็ง	6
1.4	คุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตรมีคุณวุฒิระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาที่ตรงหรือสัมพันธ์กับวิชาที่เปิดสอน	0.26	สูง	ภัยคุกคาม	1
1.5	อาจารย์ประจำหลักสูตรมีผลงานทางวิชาการอย่างน้อย 1 รายการในรอบ 5 ปี ย้อนหลัง	0.15	สูง	ภัยคุกคาม	3
1.6	คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนที่เป็นอาจารย์ประจำมีคุณวุฒิระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาที่ตรงหรือสัมพันธ์กับวิชาที่เปิดสอน	0.26	สูง	ภัยคุกคาม	1
1.7	คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนที่เป็นอาจารย์พิเศษ มีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาโทหรือเทียบเท่าในสาขาวิชานั้นหรือสาขาที่สัมพันธ์กัน	0.03	ต่ำ	โอกาส	6

ตารางที่ 1 แสดงผลความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือในแต่ละองค์ประกอบและผลการวิเคราะห์ (ต่อ) (n = 150)

ที่	รายการ	ความต้องการจำเป็น		ผลการวิเคราะห์	ลำดับความสำคัญ
		PNI Modified	ผลการจัดกลุ่ม		
1.8	คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนที่เป็นอาจารย์พิเศษ กรณีมีคุณสมบัติระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า โดยมีประสบการณ์ด้านการสอนและมีผลงานทางวิชาการที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการศึกษา	0.05	ต่ำ	โอกาส	5
1.9	หลักสูตรจัดชั่วโมงสอนให้อาจารย์ผู้สอนที่เป็นอาจารย์พิเศษไม่เกินร้อยละ 50 ของรายวิชาโดยมีอาจารย์ประจำเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชานั้น	0.06	ต่ำ	จุดแข็ง	4
1.10	หลักสูตรมีการปรับปรุงตามรอบระยะเวลา 5 ปี ตามรอบระยะเวลาของหลักสูตรหรือน้อยกว่า 5 ปี	0.02	ต่ำ	จุดแข็ง	7
องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต		0.22	สูง		2
2.1	คุณภาพบัณฑิตของหลักสูตรเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565	0.16	สูง	จุดอ่อน	2
2.2	หลักสูตรมีจำนวนร้อยละ 70 ของบัณฑิตปริญญาตรี ที่ได้ทำงานหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี	0.29	สูง	ภัยคุกคาม	1
องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา		0.13	ต่ำ		4
3.1	การรับนักศึกษา				
3.1.1	หลักสูตรมีกระบวนการการรับนักศึกษาที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน	0.14	สูง	จุดอ่อน	4
3.1.2	หลักสูตรมีกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าศึกษาที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน	0.18	สูง	จุดอ่อน	2
3.2	การส่งเสริมและพัฒนานักศึกษา				
3.2.1	หลักสูตรมีการควบคุม การดูแล การให้คำปรึกษาวิชาการและแนะแนวแก่นักศึกษาปริญญาตรีที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน	0.26	สูง	จุดอ่อน	1
3.2.2	หลักสูตรมีการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน	0.15	สูง	ภัยคุกคาม	3
3.3	ผลที่เกิดกับนักศึกษา				
3.3.1	หลักสูตรมีอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาคงที่อย่างต่อเนื่อง	0.02	ต่ำ	จุดแข็ง	6
3.3.2	หลักสูตรมีนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตรงตามระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง	0.02	ต่ำ	จุดแข็ง	6
3.3.3	หลักสูตรมีผลความพึงพอใจต่อการจัดการข้อร้องเรียนของนักศึกษาได้อย่างโดดเด่น เทียบเคียงกับหลักสูตรในสถาบันกลุ่มเดียวกัน	0.11	ต่ำ	จุดแข็ง	5
องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์		0.21	สูง		3
4.1	การบริหารและพัฒนาอาจารย์				
4.1.1	หลักสูตรมีการรับและแต่งตั้งอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน	0.26	สูง	จุดอ่อน	1
4.1.2	หลักสูตรมีการบริหารอาจารย์ที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน	0.22	สูง	จุดอ่อน	2
4.1.3	หลักสูตรมีการส่งเสริมและพัฒนายาจารย์ที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน	0.17	สูง	ภัยคุกคาม	4

ตารางที่ 1 แสดงผลความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือในแต่ละองค์ประกอบและผลการวิเคราะห์ (ต่อ) (n = 150)

ที่	รายการ	ความต้องการจำเป็น		ผลการวิเคราะห์	ลำดับความสำคัญ
		PNI Modified	ผลการจัดกลุ่ม		
4.2	คุณภาพอาจารย์				
4.2.1	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่มีคุณวุฒิปริญญาเอร์้อยละ 20 ขึ้นไป	0.08	ต่ำ	โอกาส	6
4.2.2	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่มีตำแหน่งทางวิชาการร้อยละ 60 ขึ้นไป	0.18	สูง	ภัยคุกคาม	3
4.2.3	หลักสูตรมีจำนวนบทความวิจัยและผลงานทางวิชาการของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.17	สูง	จุดอ่อน	4
4.3	ผลที่เกิดกับอาจารย์				
4.3.1	หลักสูตรมีอัตราการคงอยู่ของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรครบถ้วนตลอดระยะเวลาของหลักสูตร	0.08	ต่ำ	จุดแข็ง	6
4.3	ผลที่เกิดกับอาจารย์				
4.3.1	หลักสูตรมีอัตราการคงอยู่ของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรครบถ้วนตลอดระยะเวลาของหลักสูตร	0.08	ต่ำ	จุดแข็ง	6
4.3.2	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีความพึงพอใจต่อการบริหารหลักสูตรอย่างยั่งยืน	0.12	ต่ำ	จุดแข็ง	5
องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน		0.13	ต่ำ		4
5.1	สาระของรายวิชาในหลักสูตร				
5.1.1	มีการออกแบบหลักสูตร และสาระรายวิชาในหลักสูตรที่นำไปสู่การเรียนการสอนที่มีผลการปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.08	ต่ำ	จุดแข็ง	8
5.1.2	หลักสูตรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยตามความก้าวหน้าในศาสตร์สาขาและนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.16	สูง	จุดอ่อน	3
5.2	การวางระบบผู้สอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน				
5.2.1	หลักสูตรมีการกำหนดผู้สอนที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.13	ต่ำ	จุดแข็ง	5
5.2.2	หลักสูตรมีการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบการจัดทำแผนการเรียนรู้ (มคอ.3 และ มคอ.4) การจัดการเรียนการสอนที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.20	สูง	จุดอ่อน	1
5.2.3	หลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีที่มีการบูรณาการกับการวิจัย การบริการวิชาการทางสังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.19	สูง	ภัยคุกคาม	2
5.3	การประเมินผู้เรียน				
5.3.1	หลักสูตรมีการประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.15	สูง	จุดอ่อน	4
5.3.2	หลักสูตรมีการตรวจสอบการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.09	ต่ำ	จุดแข็ง	7
5.3.3	หลักสูตรมีการกำกับการประเมินการจัดการเรียนการสอนและประเมินหลักสูตร (มคอ.5 มคอ.6 และ มคอ.7) ที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.08	ต่ำ	จุดแข็ง	8

ตารางที่ 1 แสดงผลความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือในแต่ละองค์ประกอบและผลการวิเคราะห์ (ต่อ) (n = 150)

ที่	รายการ	ความต้องการจำเป็น		ผลการวิเคราะห์	ลำดับความสำคัญ
		PNI Modified	ผลการจัดกลุ่ม		
5.4	ผลการดำเนินงานหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565				
5.4.1	หลักสูตรมีการดำเนินงานให้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพหลักสูตรและการเรียนการสอนตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.12	ต่ำ	จุดแข็ง	6
องค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้		0.23	สูง		1
6.1	สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้				
6.1.1	หลักสูตรมีระบบการดำเนินงานของภาควิชา/คณะ/สถาบันโดยมีส่วนร่วมของอาจารย์ประจำหลักสูตรเพื่อให้มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน	0.17	สูง	จุดอ่อน	3
6.1.2	หลักสูตรมีจำนวนสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.26	สูง	ภัยคุกคาม	1
6.1.3	หลักสูตรมีกระบวนการปรับปรุงตามผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาและอาจารย์ต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	0.25	สูง	จุดอ่อน	2
	รวม	0.17	สูง		

จากตารางที่ 1 ผลความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือในแต่ละองค์ประกอบโดยเรียงตามลำดับความสำคัญด้วยดัชนี PNI_{Modified} พบว่า องค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เป็นประเด็นสูงสุด (PNI_{Modified} = 0.23) รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต (PNI_{Modified} = 0.22) ลำดับถัดมา คือ องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ (PNI_{Modified} = 0.21) ตามด้วยองค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน และองค์ประกอบที่ 3 มีค่าเท่ากัน (PNI_{Modified} = 0.13) และประเด็นที่ต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 1 (PNI_{Modified} = 0.10)

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นของแต่ละองค์ประกอบโดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่ 1 ถึงองค์ประกอบที่ 6 จากกลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} สูง ไปถึงกลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} ต่ำ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน ประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} สูงสุด ได้แก่ 1.4 และ 1.6 (PNI_{Modified} = 0.26) และประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} ต่ำสุด ได้แก่ 1.10 (PNI_{Modified} = 0.2) ส่วนองค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต ประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} สูงสุด ได้แก่ 2.2 (PNI_{Modified} = 0.29) และประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} ต่ำสุด ได้แก่ 2.1 (PNI_{Modified} = 0.16) สำหรับองค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา ประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} สูงสุด ได้แก่ 3.2.1 (PNI_{Modified} = 0.26) และประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} ต่ำสุด ได้แก่ 3.3.1 และ 3.3.2 (PNI_{Modified} = 0.02) ลำดับต่อมา คือ องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ ประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} สูงสุด ได้แก่ 4.1.1 (PNI_{Modified} = 0.26) และประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} ต่ำสุด ได้แก่ 4.2.1 และ 4.3.1 (PNI_{Modified} = 0.08) ต่อมา คือ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน ประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} สูงสุด ได้แก่ 5.2.2 (PNI_{Modified} = 0.20) และ ประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} ต่ำสุด ได้แก่ 5.1.1 และ 5.3.3 (PNI_{Modified} = 0.08) และลำดับสุดท้ายองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุน

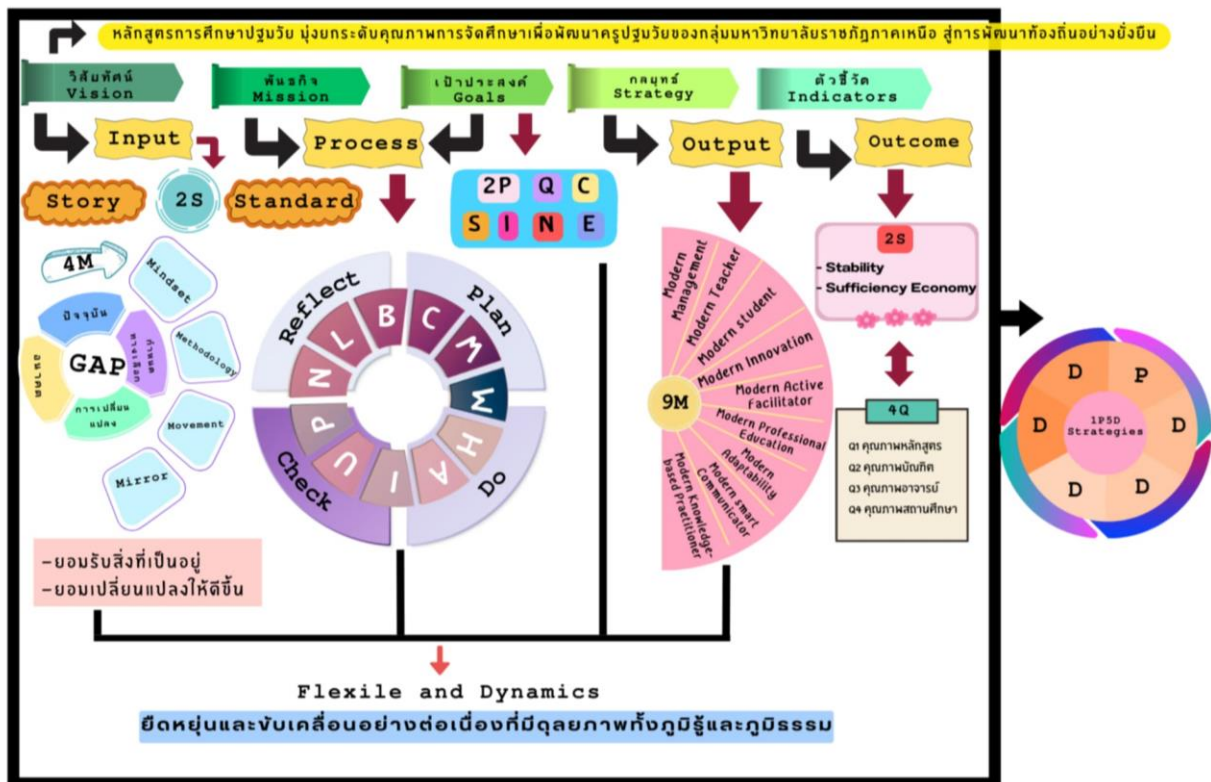

การเรียนรู้ ประเด็นที่มี ค่าดัชนี PNI_{Modified} สูงสุด ได้แก่ 6.1.2 (PNI_{Modified} = 0.26) และประเด็นที่มีค่าดัชนี PNI_{Modified} ต่ำสุด ได้แก่ 6.1.1

สำหรับการวิเคราะห์ผล พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การกำกับมาตรฐาน พบ SO มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรผลักดันการทำงานเชิงนโยบายและมีโอกาสเข้ามาส่งเสริมหลักสูตรให้เข้มแข็งมากขึ้น ส่วนองค์ประกอบที่ 2 บัณฑิตพบ WO และ ST แม้จะได้งานตามระยะเวลาแต่การกำกับติดตามหลังสำเร็จการศึกษาเพื่อพัฒนา Soft Skill มีน้อย สำหรับองค์ประกอบที่ 3 นักศึกษาพบ WO/WT และ ST หลักสูตรจัดเตรียมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาในทุกด้านอย่างเต็มที่ ลำดับต่อมา คือ องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์พบ SO/WO และ WT หลักสูตรควรได้รับการสนับสนุนในทุกด้านเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ต่อมา คือ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผู้เรียนพบ SO และ WO หลักสูตรมีโอกาจากหลายภาคส่วนที่ทำให้หลักสูตรมีความเข้มแข็งมากขึ้น และลำดับสุดท้ายองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้พบ WO และ WT หลักสูตรต้องได้รับสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในทุกมิติเพื่อให้สามารถส่งเสริมศักยภาพของอาจารย์และนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาตรวจสอบกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนา

ท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ มีดังนี้ นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาสรุปประเด็นค่าดัชนี PNI_{Modified} ที่มีค่าสูงที่สุด และระยะที่ 2 วิเคราะห์ SWOT และ TOW Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์โดยผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางร่างกลยุทธ์และคู่มือการบริหารฯ และผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ยกร่างกลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตรฯ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกลยุทธ์และคู่มือการขับเคลื่อนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ แสดงเป็นภาพดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่ม มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

ผลการตรวจสอบและประเมินกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ มีดังนี้ ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน พบว่า โดยภาพรวมมีความถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 90.91 และ มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 90.91 ส่วนผลความเป็นประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 150 คน โดยรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.32) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.24)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ว่า

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ มีรายละเอียด ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่ม มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($PNI_{Modified} = 0.17$) โดยเฉพาะในองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เป็นประเด็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.23$) รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต ($PNI_{Modified} = 0.22$) ลำดับถัดมา คือ องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ ($PNI_{Modified} = 0.21$) ตามด้วยองค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน และองค์ประกอบที่ 3 มีค่าเท่ากัน ($PNI_{Modified} = 0.13$) และประเด็นที่ต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 1 ($PNI_{Modified} = 0.10$) ซึ่งจะเห็นว่าจาก 6 องค์ประกอบ ในองค์ประกอบที่ 6 เป็นการช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีต่าง ๆ มีความก้าวหน้าล้ำสมัย AI เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการแทนมนุษย์มากมาย การรู้เรียนเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้หากหลักสูตรสามารถจัดหาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ให้เกิดผลต่อการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์และผู้เรียน ก็จะทำให้หลักสูตรสร้างบัณฑิตที่ตอบโจทย์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญตา บุญวาศ และคณะ ที่ได้อธิบายไว้ว่า ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ SBL พบว่า ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านอาจารย์ผู้สอน ตามลำดับ (ขวัญตา บุญวาศ และคณะ, 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมษา นวลศรี และคณะ พบว่า ความต้องการจำเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (0.46) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (0.39) และด้านการพัฒนานักศึกษา (0.36) ตามลำดับ และทั้งสามด้านดังกล่าวถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน (เมษา นวลศรี และคณะ, 2564)

การพัฒนาตรวจสอบกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ได้ดำเนินการ ดังนี้ นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาสรุปประเด็นค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ที่มีค่าสูงที่สุด และระยะที่ 2 วิเคราะห์ SWOT และ TOW Matrix โดยจัดกลุ่มตามปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก แล้ววิเคราะห์ TOW Matrix เพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์ ซึ่งให้เห็นว่าทั้ง 6 องค์ประกอบเป็นกรอบสำคัญในการบริหารหลักสูตร เมื่อนำไปกำหนดกลยุทธ์ จะประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ 4) ประเด็นกลยุทธ์ 5) มาตรการ 6) แผนงาน และ 7) โครงการ เพื่อให้การดำเนินการบริหารหลักสูตรมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวิเคราะห์บริบทองค์กรโดยใช้ SWOT และ TOW Matrix ตามหลัก 4Ms และ STEP ช่วยให้เห็นภาพรวม

ของปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ การใช้จุดแข็งเพื่อเสริมสร้างโอกาส และการปรับปรุงจุดอ่อนเพื่อลดภัยคุกคามที่จะช่วยให้หลักสูตรสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนและแข่งขันในเวทีต่าง ๆ ได้ในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mjaku, G. ที่อธิบายไว้ว่า การบริหารกลยุทธ์และผู้นำกลยุทธ์ พบว่า ความสัมพันธ์ของการบริหารกลยุทธ์และผู้นำกลยุทธ์มีผลต่อองค์กร 3 ด้าน คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านกลยุทธ์ 3) ด้านคุณค่า ซึ่งผู้บริหารองค์กรจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความชัดเจนในการตัดสินใจ การวางกลยุทธ์จะต้องมีความเหมาะสมตรงกับเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทในองค์กรและสถานการณ์สังคม และต้องสร้างคุณค่าในตัวองค์กรบูรณาการทางการดำเนินงานความคิดแบบใหม่มีคุณค่าในตนเองและเป็นทรัพยากร ที่มีองค์ความรู้เข้าใจกระบวนการทำงานและเข้าใจบริบทขององค์กรเพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางที่จะเดินต่อไป (Mjaku, G., 2020)

ผลการประเมินกลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม โดยภาพรวมร้อยละ 90.91 และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฯ โดยภาพรวมมีความถูกต้องและความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนผลความเป็นประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 150 คน โดยรวมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งให้เห็นว่ากลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นได้รับการยอมรับและมีศักยภาพในการนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย แม้ว่าอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรแต่ละแห่งจะมีแนวคิด วิธีการบริหารที่แตกต่างกันแต่บริบททางสังคมและวัฒนธรรมมีความใกล้เคียงกัน อีกทั้งได้รับนโยบายจากกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ รวมถึงคุณภาพของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนดเพื่อรับรองมาตรฐานของหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณ วุฒิประเสริฐกุล และประทุมทอง ไตรรัตน์ ที่อธิบายไว้ว่า กลยุทธ์สำคัญในการบริหารมหาวิทยาลัยตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 1) ปฏิรูปการออกแบบหลักสูตรแบบบูรณาการสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน 2) ยกกระดับคุณภาพการวัดและประเมินผลการศึกษา ที่ส่งเสริมทักษะและแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 3) พลิกโฉมและบูรณาการการจัดการเรียนการสอนที่เป็นทักษะและแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (โสภณ วุฒิประเสริฐกุล และประทุมทอง ไตรรัตน์, 2564)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือมีรายละเอียด ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโดยภาพ รวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฯ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($PNI_{Modified} = 0.17$) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เป็นประเด็นสูงสุด บัณฑิต อาจารย์ หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน มีค่าเท่ากัน และประเด็นที่ต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 1 ซึ่งสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เป็นการช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีต่าง ๆ มีความก้าวหน้า ล้ำสมัย AI เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการแทนมนุษย์มากมาย การรู้เรียนเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ หากหลักสูตรสามารถจัดหาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ให้เกิดผลต่อการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ และผู้เรียน ก็จะช่วยให้หลักสูตรสร้างบัณฑิตที่ตอบโจทย์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป การพัฒนาตรวจสอบ กลยุทธ์และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่ม มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ได้ดำเนินการดังนี้ นำข้อมูลที่ได้จาก

ระยะที่ 1 มาสรุปประเด็นค่าดัชนี PNI ^{Modified} ที่มีค่าสูงที่สุด และระยะที่ 2 วิเคราะห์ SWOT และ TOW Matrix ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม โดยภาพรวมร้อยละ 90.91 และคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวมมีความถูกต้องและความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนผลความเป็นประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยภาพรวมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งให้เห็นว่ากลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นได้รับการยอมรับและมีศักยภาพในการนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง แม้ว่าอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรแต่ละแห่งจะมีแนวคิด วิธีการบริหารที่แตกต่างกัน แต่บริบททางสังคมและวัฒนธรรมมีความใกล้เคียงกัน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ นำกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับองค์กร เน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันให้เกิดความเข้มแข็งเพื่อผลักดันการดำเนินงานให้ตอบโจทย์ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตร ผู้ใช้บัณฑิต ผู้บริหารทุกระดับของมหาวิทยาลัย และสิ่งสำคัญ คือ การตอบสนองความต้องการของประเทศ โดยหลักสูตรควรมีการจัดวาง PLC เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะ ความชำนาญของอาจารย์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องทั้งภายในและต่างสถาบัน เพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรในแต่ละมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลใกล้เคียงกันมากที่สุด และหากมีการศึกษาเกี่ยวกับอนาคตภาพของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือจะทำให้หลักสูตรสามารถคาดการณ์และวางแผนพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สามารถผลิตและพัฒนากำลังคนที่ตอบโจทย์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุคใหม่อย่างทันต่อสถานการณ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). 3 ปี อว.กับความสำเร็จการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ขวัญตา บุญวาศ และคณะ. (2020). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง ในยุคสังคมปกติวิถีใหม่ ของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 32(3), 66-79.
- คณะกรรมการการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2567). การศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ครุปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 อาชีพที่เกินกว่าการทดแทนด้วย AI. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://ece.utcc.ac.th/#course>
- ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2562). ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 23 ก หน้า 1 (14 มิถุนายน 2547).
- ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย. (2564). รายงานการประเมินผลการประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตรปีการศึกษา 2563. เรียกใช้เมื่อ 31 กรกฎาคม 2564 จาก <http://202.44.139.56/cheqa3d2564/>
- มารุต พัฒผล. (2567). แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เมษา นวลศรี และคณะ. (2564). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอน ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(6), 34-51.

- ยุภาพร ยุภาศ. (2562). กลยุทธ์กับการบริหารงาน. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(1), 353-362.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- โสภณ วุฒิประเสริฐกุล และประทุมทอง ไตรรัตน์. (2564). กลยุทธ์การบริหารมหาวิทยาลัยตามแนวคิดการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(6), 387-403.
- Best, J. W. (1997). *Research in Education*. (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Mjaku, G. (2020). Strategic Management and Strategic Leadership. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 10(8), 914-918.

ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ*

OPERATIONAL EFFECTIVENESS OF COMMUNITY FINANCIAL INSTITUTIONS IN THE NORTHERN PROVINCES

สยาม เจตียนนท์*, กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, ภาสกร ดอกจันทร์

Siam Jatiyanont*, Kampanart Wongwatthanaphong, Phasakorn Dokchan

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: siam.jat@uru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสำคัญของทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ และประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือในการวิจัย คือ 1) แบบสอบถามประชากรเป็นผู้บริหารหรือคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยวิธีสุ่มอย่างแบบหลายขั้นตอน 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน และ 6 คน ตามลำดับ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญสถาบันการเงินชุมชน ด้วยวิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการวิจัย พบว่า ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก การบริหารจัดการ และประสิทธิผลการดำเนินงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนภาวะผู้นำ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารจัดการ สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ได้ร้อยละ 61.20 ($R^2 = .612$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ทุนทางสังคม การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ตามลำดับ แนวทางการยกระดับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เริ่มจากส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้สมาชิกพึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมอาชีพมีรายได้เพิ่ม แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงาน คือ ส่งเสริมกิจกรรมที่เพิ่มทุนทางสังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก การนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ และสมาชิกคัดสรรคณะกรรมการที่มีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และบริหารงานด้วยความโปร่งใส

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, การมีส่วนร่วมของสมาชิก, การบริหารจัดการ, ประสิทธิผลการดำเนินงาน และสถาบันการเงินชุมชน

Abstract

This research aims to: 1) Examine the significance of social capital, member participation, leadership, management, and operational effectiveness of community financial institutions;

* Received March 7, 2568; Revised March 22, 2025; Accepted March 24, 2025

2) Analyze the factors influencing the operational effectiveness of community financial institutions; and 3) Explore strategies for improving the operations of community financial institutions in the northern provincial cluster. A mixed-methods research approach was employed. The research tools include: 1) A questionnaire survey of 400 community financial institution executives or committee members, selected through simple random sampling; and 2) In-depth interviews and focus group discussions involving 12 and 6 participants, respectively. The key informants consisted of community financial institution committee members, academics, and financial institution experts, selected through purposive sampling. The findings revealed that social capital, member participation, management, and operational effectiveness were all rated at a high level, while leadership was rated at the highest level. Multiple regression analysis indicated that social capital, member participation, and management could predict 61.20% ($R^2 = .612$) of the operational effectiveness of community financial institution in the northern provinces, with statistical significance at the 0.01 level. When ranking the factors influencing operational effectiveness, social capital had the highest impact, followed by management and member participation, respectively. Strategies for enhancing village and urban community funds should begin with promoting the local economy to foster self-reliance among members and ensure a stable income. Approach to improve operational effectiveness should include activities that strengthen social capital, encourage member participation, integrate technology, and ensure the selection of knowledge, competent, and ethical committee members who can manage operations with transparency.

Keywords: Social Capital, Participation, Management, Operational Effectiveness and Community Financial Institutions

บทนำ

สถาบันการเงินชุมชนมีบทบาทอย่างมากในการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของประเทศ ร้อยละ 60 ของครัวเรือนในส่วนภูมิภาคนิยมฝากเงิน และขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และสถาบันการเงินกึ่งในระบบ (กรวิวิ์ ปณณราช และภูธฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ, 2567) โดยพบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการด้านสินเชื่อ (ชุดิณณท์ วงษ์คำหาร, 2559) ซึ่งตรงกับนโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะเป็นแหล่งเงินทุนและศูนย์กลางการเรียนรู้ สร้างโอกาส สร้างงาน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชน เพราะจะสามารถดำเนินกิจกรรมได้หลากหลายขึ้น เช่น การส่งเสริมการออมเงิน การรับฝากและถอนเงิน การให้สินเชื่อ กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและชุมชน และบริการธุรกรรมการเงินอื่น ๆ ดังนั้น สถาบันการเงินชุมชน จึงเป็นองค์กรสำคัญที่สามารถช่วยให้ประชาชนที่ไม่มีทุนทรัพย์ หรือหลักทรัพย์ในการค้ำประกัน สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินที่จำเป็นเร่งด่วน ประชาชนยังได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชน และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ

จากการรายงานสรุปจำนวนสถาบันการเงินชุมชนของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 และ สาขา 2 ครอบคลุม 9 จังหวัดภาคเหนือ มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งสิ้น 8,262 กองทุน

ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 1,575 แห่ง ไม่สามารถเปิดจัดตั้งได้ จำนวน 1,000 แห่ง ปิดดำเนินการ จำนวน 368 แห่ง มีสถาบันการเงินชุมชนที่ดำเนินการอยู่ จำนวน 207 สถาบัน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2567) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13.14 ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้เข้าร่วมการอบรม แต่เทียบกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งหมด คิดเป็นเพียงร้อยละ 2.51 และจากรายงานการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 สถาบันการเงินชุมชนจำนวน 450 กองทุน ใน 15 จังหวัด พบว่า สถาบันการเงินชุมชนบางแห่งยังขาดศักยภาพและความพร้อมในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดดำเนินการ และบางแห่งหยุดดำเนินการ เนื่องจากไม่เป็นไปตามมาตรฐาน (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2561)

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การทำงานร่วมกัน การวางแผน และภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน (พระปัญญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี และกฤตวรรณ สาทรัมย์, 2565); (ณัฐชน วงษ์ขำ, 2561) โดย David, A. S. et al. ได้อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงิน ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นกลยุทธ์สำคัญในการปรับปรุงผลการดำเนินงานทางการเงินของหน่วยงานรัฐบาล (David, A. S. et al., 2023) นอกจากนี้ ทูทางสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรการเงินชุมชนดำเนินไปสู่ความสำเร็จ เพราะทูทางสังคม เครือข่ายความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ทำให้สถาบันการเงินชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น รวมถึงลดความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อได้ โดยการเสริมสร้างทูทางสังคมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมสร้างเครือข่าย การอบรมสมาชิกให้มีความรู้และทักษะด้านการเงิน การเชื่อมโยงกับภาคีต่าง ๆ ที่เอื้อต่อความร่วมมือให้นำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน (พระปัญญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี และกฤตวรรณ สาทรัมย์, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับ Putu, Y. W. et al. ที่อธิบายไว้ว่า ทูทางสังคมมีผลกระทบเชิงบวกต่อข้อได้เปรียบทางการแข่งขันและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางธุรกิจของสถาบันสินเชื่อหมู่บ้าน (Putu, Y. W. et al., 2019) และอุมาวดี เดชธำรงค์ และวิระพงษ์ จันทรสนาม ที่อธิบายไว้ว่า การบริหารจัดการ เป็นปัจจัยความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชน เช่น การวางแผน การกำหนดเป้าหมายชัดเจน การทำแผนการพัฒนาให้สมาชิก การมอบหมายงานที่เหมาะสม และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (อุมาวดี เดชธำรงค์ และวิระพงษ์ จันทรสนาม, 2562)

ความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ โดยผลการศึกษารังนี้แสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิผลการดำเนินงานให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของทูทางสังคม ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การบริหารจัดการ และประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1) เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของ

ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ และประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน และวัตถุประสงค์ข้อ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน สำหรับวัตถุประสงค์ข้อ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมด้วยเครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. แนวทางการศึกษาเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ที่ยังดำเนินการอยู่จำนวน 207 แห่ง ข้อมูลรายงานของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 และ 2 ณ วันที่ 31 มีนาคม 2567 (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2567) โดยสถาบันการเงินชุมชนแต่ละแห่งจะมีคณะกรรมการและผู้บริหาร จำนวน 9 - 15 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 2,035 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภสัชกร เลขาธิการ ผู้ช่วยเลขาธิการ และคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชน ภายใต้การกำกับของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ 9 จังหวัด ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน และในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2 ประกอบด้วย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน แต่พบว่า ในจังหวัดแพร่ไม่มีสถาบันการเงินชุมชนที่ยังดำเนินการอยู่

ผู้วิจัยได้มีการพิจารณาความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยได้ทำการพิจารณาถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS โดยเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณ Hair, J. F. et al. ที่กล่าวว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีอัตราส่วนระหว่างตัวแปรสังเกตได้ต่อตัวแปรอิสระโดยให้ใช้อัตราส่วนอย่างน้อย: 10 : 1 หากต้องการให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำเพิ่มขึ้น โดย Hair, J. F. et al. แนะนำว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีอัตราส่วน 20 : 1 ซึ่งเป็นทางเลือกที่ดี (Hair, J. F. et al., 2010) และ Pedhazur, E. J. ได้เสนอว่ากฎพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ว่าควรมีอย่างน้อย 15-20 ตัวอย่างต่อตัวแปรอิสระหนึ่งตัว เพื่อให้ได้ค่าประมาณที่เชื่อถือได้ ค่าพารามิเตอร์มีเสถียรภาพและลดความเสี่ยงของ Multicollinearity (Pedhazur, E. J., 1997) ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง $20 \times 20 = 400$ ตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนผู้บริหาร/คณะกรรมการ สถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

ลำดับ	จังหวัด	จำนวนประชากร ผู้บริหาร/คณะกรรมการ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร/คณะกรรมการ
1	เชียงราย	275	54
2	เชียงใหม่	535	105
3	น่าน	116	23
4	พะเยา	245	48
5	แพร่	0	0
6	แม่ฮ่องสอน	9	2
7	ลำปาง	290	57
8	ลำพูน	418	82
9	อุตรดิตถ์	147	29
รวม		2,035	400

ที่มา: ข้อมูลรายงานสรุปจำนวนสถาบันการเงินชุมชน สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 และ สาขา 2, 2567

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างได้ใช้หลักความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยขั้นที่ 1 มีการแบ่งประชากรตามระดับชั้นภูมิ คือ จำนวนของสถาบันการเงินชุมชนในเขตพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 207 แห่ง ขั้นที่ 2 กำหนดประชากรที่เป็นคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 2,035 คน และขั้นตอนสุดท้ายเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยการเขียนรายชื่อคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชนแต่ละสถาบัน แล้วจับฉลากเลือกผู้บริหารซึ่งเป็นประธานหรือคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชนตามสัดส่วนของพื้นที่จังหวัด จนครบจำนวน 400 คน

2. แนวทางการศึกษาเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารหรือคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนในเขตพื้นที่ สาขา 1 และสาขา 2 ประกอบด้วย ประธานหรือคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถาบันการเงินชุมชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ สาขา 1 และ สาขา 2 นักการธนาคาร และพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน นักวิชาการ จำนวน 3 คน รวมจำนวน 12 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม กับผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนในเขตพื้นที่ สาขา 1 และสาขา 2 ประกอบด้วย ประธานสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 1 คน และนักวิชาการ จำนวน 3 คน และจำนวน 6 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้รวบรวมประเด็นคำถามที่ใช้ในงานวิจัยต่าง ๆ มากำหนดเป็นประเด็นคำถามในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นแบบสอบถามที่กำหนดให้ผู้ตอบเลือก 1 คำตอบ จำนวน 7 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในสถาบันการเงินชุมชน อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ จำนวน 78 ข้อ ประกอบด้วย ด้านทุนทางสังคม จำนวน 12 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก จำนวน 15 ข้อ ด้านภาวะผู้นำ จำนวน 16 ข้อ ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 16 ข้อ และประสิทธิผลของสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 19 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ เป็นคำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open ended Questions) จำนวน 1 ข้อ

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structural Interview) และเป็นแบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด กับผู้บริหารหรือคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และนักการธนาคาร จำนวน 12 คน สำหรับข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสัมภาษณ์จากการนำการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และข้อค้นพบจากผลการวิจัยในบริบทปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของพื้นที่ ตอนที่ 3 บทบาทของสถาบันการเงินชุมชน ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน

3. การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ คือ Google meet โดยสนทนากลุ่มในลักษณะการร่วมอภิปรายของบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 6 คน ใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม 3 ชั่วโมง เพื่อเก็บความคิดเห็น ความรู้สึก หรือประสบการณ์เกี่ยวกับ

หัวข้อด้านทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก การบริหารจัดการ และด้านภาวะผู้นำเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้นำในการดำเนินการสนทนากลุ่ม ชักนำให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน (Dilshad, R. M. & Latif, M. I., 2013)

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

การทดสอบหาความตรง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยาลัย เพื่อขอความเห็นชอบและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้มั่นใจว่าคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินและข้อเสนอมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า IOC 0.60 - 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ที่ค่า IOC ที่คำนวณได้จะต้องมากกว่า 0.50 ($IOC > 0.50$) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) ดังนั้น ข้อคำถามทุกข้อในแบบสอบถามนี้มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวัดความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อวัดความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (α : Cornbrash's Alpha Coefficient) ของแต่ละตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.637 - 0.910 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2557) ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เบื้องต้น ดังนั้น แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีแจกแบบสอบถามทางไปรษณีย์ (Mailed Questionnaire) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ โดยได้นำหนังสือขอความร่วมมือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 และ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 2 ที่เป็นหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงินที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ 9 จังหวัด เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูล และประสานให้ประธานและคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชนให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและแจกแบบสอบถามให้กับคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนที่ถูกเลือก และประธานสถาบันการเงินชุมชนเก็บรวบรวมแบบสอบถามส่งกลับคืน หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำการเก็บข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ ดำเนินการเขียนรายงานการวิจัย และการอภิปรายผล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับประธานหรือคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชน จำนวน 12 คน การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นหัวข้อทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำ และการบริหารจัดการ การสนทนากลุ่มทางออนไลน์ จำนวน 6 คน เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) วิเคราะห์ แบบสอบถามแต่ละส่วน ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นในส่วนที่ 2 ถึงส่วนที่ 6 ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (Best, J. W., 1997)

- 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทุนทางสังคม ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ซึ่งทั้งสองตัวแปรมีการวัดด้วยมาตราส่วน (Interval Scale) โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงบรรยายในการศึกษาที่มุ่งค้นหาลักษณะของการสื่อสารด้านคำพูดหรือจากการสัมภาษณ์ (บุญธรรม กิจปรีดาภิรต, 2549) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่รวบรวมมาได้นั้นเป็นการแยกแยะส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้น ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและความเที่ยงตรงจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน (Data Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2547) โดยการวิจัยนี้จะตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนในเขตพื้นที่สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สาขา 1 และ สาขา 2 ผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงนักวิชาการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) และการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbachs' alpha coefficient)

2. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติพื้นฐาน ที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์เพื่อทดสอบความถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) โดยใช้เทคนิคหลายขั้นตอน (Stepwise Selection) และสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Multiple Correlation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 55 - 64 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีพเป็นเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในระยะเวลามากกว่า 22 ปี และมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน

2. ทูทางสังคมของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .433) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบรรทัดฐานทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความไว้วางใจ เชื่อใจ ตามลำดับ

3. การมีส่วนร่วมของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .440) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลงมือปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการรับประโยชน์ ด้านการตรวจสอบ ประเมินผล และด้านการคิดและการวางแผน ตามลำดับ

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารและคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = .406) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ

5. การบริหารจัดการของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .427) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการนำ ด้านการวางแผน และด้านการควบคุม ตามลำดับ

6. ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .407) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมั่นคง ปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพของชุมชน ด้านความเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน และด้านวินัยทางการเงินของชุมชน ตามลำดับ

7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

ตัวแปรอิสระ	ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ						
	B	SE	Beta	t	p-value	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	.654	.147		4.455	.000		
ด้านทุนทางสังคม (X_1)	.426	0.43	.450	9.867	.000**	.478	2.090
ด้านการมีส่วนร่วม (X_2)	.217	.049	.237	4.430	.000**	.346	2.892
ด้านการบริหารจัดการ (X_3)	.172	.044	.185	3.887	.000**	.437	2.287
R = .782, R ² = .612, R ² _{adj} = .609, F = 205.260, Sig = .000							

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบจากปัญหา Multicollinearity เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง โดยใช้สถิติในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดด้วย ค่าสถิติ Collinearity Statistics ประกอบด้วย 2 ค่า คือ ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.346 - 0.478 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.10 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 2.090 - 2.892 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารจัดการ สามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ได้ร้อยละ 61.20 (R² = .612) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของตัวแปร

พบว่า ทุนทางสังคมมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .450 การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .237 และการบริหารจัดการมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .185 เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารจัดการ ตามลำดับ

8. บทบาทของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ พบว่า สถาบันการเงินชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนระดับฐานรากได้เข้าถึงแหล่งทุนโดยไม่ต้องมีทรัพย์สินเป็นหลักประกันในการค้าประกันเพียงมีสมาชิกมาค้ำประกันเงินกู้เท่านั้น ทำให้การขอสินเชื่อเป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินไป โดยเฉพาะกรณีที่สมาชิกมีความจำเป็นต้องการใช้เงินฉุกเฉิน หลายครอบครัวปลดหนี้ในระบบโดยขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินชุมชนที่มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ต่ำกว่าไปใช้นั้นระบบ ทำให้ค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวลดลง และสมาชิกส่วนหนึ่งจะขอสินเชื่อเพื่อการลงทุนประกอบอาชีพ หรือช่วยเหลือกับสมาชิกครอบครัวที่เดือดร้อนทางการเงิน แต่อย่างไรก็ตามหลายสถาบันการเงินชุมชนก็พบปัญหา ดังนี้ 1) สมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ตรงเวลาที่กำหนดไว้ โดยมีสาเหตุหลักคือ สมาชิกที่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรที่มีรายได้เพียงครั้งเดียวต่อปี บางปีประสบปัญหาปริมาณผลผลิตตกต่ำหรือราคาพืชผลตกต่ำ ทำให้สมาชิกไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้คืนได้ 2) สมาชิกหนี้หนี้ ไม่ชำระหนี้ตามสัญญาโดยย้ายออกไปทำงานนอกพื้นที่ ไม่สามารถติดต่อได้ โดยสาเหตุเกิดจาก สมาชิกบางรายมีปัญหาครอบครัวมีเจ้าหนี้ในระบบจำนวนหลายคน 3) เกิดการทุจริต ยักยอกเงินของคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน โดยคณะกรรมการนำเงินของสถาบันการเงินชุมชนหรือเงินฝากของสมาชิกเข้าบัญชีตัวเอง สำหรับการบริหารจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ สถาบันการเงินชุมชนจะใช้วิธีประนีประนอมหนี้ในเบื้องต้น จะไม่ดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมาย เพราะจะทำให้เสียเวลาและงบประมาณในการดำเนินการฟ้องร้อง

9. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

จากผลการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) ทุนทางสังคม ควรให้การส่งเสริมความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และกฎเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่สมาชิกในสังคมยอมรับความคิดเห็นและการอยู่ร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมอาสาสมัครและสันทนาการ ช่วยเสริมสร้างเครือข่ายและความร่วมมือในชุมชน และมีนโยบายในการพัฒนาอาชีพ และตลาดให้กับสมาชิกเมื่อสมาชิกมีอาชีพ มีรายได้ ก็จะทำให้มีการชำระหนี้คืนได้ 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก เริ่มตั้งแต่สมาชิกสามารถเลือกสรรคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมเข้ามาทำหน้าที่ และสถาบันการเงินชุมชนควรออกกฎระเบียบให้แต่ละกิจกรรมต้องมีสมาชิกเข้าร่วมพร้อมค่าตอบแทนให้กับสมาชิก เช่น การประชุมในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ และร่วมการตรวจสอบภายใน 3) ภาวะผู้นำ คณะกรรมการสถาบันการเงินที่ถูกคัดสรรเข้าไปชุดใหม่ ปฏิบัติหน้าที่ใหม่ อาจไม่มีประสบการณ์ หน่วยงานกำกับดูแล เช่น สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ควรมีการจัดอบรมให้กับบุคลากรเพื่อให้ความรู้ด้านการเงิน การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน ให้สามารถจัดทำงบการเงิน ดูแลการจัดทำงบดุล งบกำไรขาดทุน และรายงานการเงินต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องตามระเบียบ โดยการฝึกอบรมควรเรียนออนไลน์ซึ่งจะทำให้สะดวก และลดค่าใช้จ่ายของผู้ฝึกอบรม และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา 4) การบริหารจัดการ เนื่องจากสถาบันการเงินชุมชนมีสถานะเป็นนิติบุคคล ทำให้โครงสร้างองค์กรแต่ละแห่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกันตามการตอบสนองความต้องการของสมาชิก และชุมชน แต่หน้าที่หลักในการบริหารสถาบันการเงินชุมชน คือ การให้ความรู้ด้านการเงิน บริหารการเงิน และการออมกับสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน การรับฝากเงิน ถอนเงิน การกู้ยืม การให้สินเชื่อ การลงทุนหาผลประโยชน์ การกำหนดอัตราเงินปันผลและอัตราดอกเบี้ย ระบบการบริหารความเสี่ยง การติดตามและทวงหนี้

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ และประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

จากการศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ของสถาบันการเงินชุมชน พบว่า ทุนทางสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบรรทัดฐานทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านความไว้วางใจ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะวดี ยอดนา ที่อธิบายไว้ว่าทุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยความเข้มแข็งของสถาบันครอบคลุมส่งผลต่อความสำเร็จของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เนื่องจากมีรายได้เพียงพอและมีเงินเหลือเพื่อการออม สถาบันศาสนาช่วยพัฒนาจิตใจให้คนเป็นคนดี จึงส่งผลให้คณะกรรมการและสมาชิกมีการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต คณะกรรมการบริหารมีทักษะในการให้บริการทางการเงิน สมาชิกมีความรู้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สถาบันการเงินชุมชนมีระบบการจัดการความรู้ที่ดีทำให้คนในชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต (ปิยะวดี ยอดนา, 2561)

การมีส่วนร่วมของสมาชิก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการลงมือปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการรับประโยชน์ ด้านการตรวจสอบ ประเมินผล และด้านการคิดและการวางแผน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ David, A. S. et al. ที่อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของรัฐบาลมณฑล แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางสถิติที่สำคัญกับผลการดำเนินงานทางการเงินของหน่วยงาน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนมีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางปฏิบัติด้านงบประมาณ และผลการดำเนินงานทางการเงินของหน่วยงานรัฐบาล (David, A. S. et al., 2023)

ภาวะผู้นำ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย ที่อธิบายไว้ว่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสู่ความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนด้านภาวะผู้นำ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก คือ ผู้ที่จะนำพาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ จากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำโดดเด่น ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะให้งานสำเร็จ อำนาจบารมีทางสังคม และความเสียสละ ส่วนคุณลักษณะด้านอื่น ได้แก่ การปฏิบัติงาน วิธีการบริหารงาน ส่งผลต่อผลประกอบการที่ดี และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พระปัญญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย, 2565)

การบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการนำ ด้านการวางแผน และด้านการควบคุม ตามลำดับ สอดคล้องกับ อุมวดี เดชาธำรงค์ และวิระพงศ์ จันทร์สนาม ที่อธิบายไว้ว่า ทักษะคติเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (อุมวดี เดชาธำรงค์ และวิระพงศ์ จันทร์สนาม, 2562)

ประสิทธิผลในการดำเนินงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมั่นคงปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านสวัสดิการและสวัสดิภาพของชุมชน ด้านความเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน และด้านวินัยทางการเงินของชุมชน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ วิเศษพรม ที่อธิบายไว้ว่า สถาบันการเงินชุมชนมีประสิทธิผลในภาพรวมอยู่ระดับมากทุกด้าน โดยด้านมิติการเงิน มีประสิทธิผลเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ มิติลูกค้า มิติการเรียนรู้และการเติบโต มิติกระบวนการทำงานภายในองค์กร (สำราญ วิเศษพรม, 2560)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารจัดการสามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ได้ร้อยละ 61.20 และเมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ทุนทางสังคม การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลงานวิจัยของ พระปัญญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย ที่อธิบายไว้ว่า ทุนทางสังคมเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรการเงินชุมชน เนื่องจากช่วยให้องค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและทรัพยากรจากชุมชนได้มากขึ้น รวมถึงสามารถลดความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อได้ โดยองค์กรการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นแล้ว องค์กรการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จจากองค์กรการเงินชุมชนสามารถเสริมสร้างทุนทางสังคมและปัจจัยอื่น ๆ เหล่านี้ได้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมสร้างเครือข่าย การอบรมสมาชิกให้มีความรู้และทักษะด้านการเงิน การเชื่อมโยงกับภาคีต่าง ๆ และการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความร่วมมือจะปัจจัยส่งเสริมให้องค์กรการเงินชุมชนดำเนินการไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน (พระปัญญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ วิเศษ ที่อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก มีผลต่อการบริหารจัดการของสถาบันการเงินชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยการให้สมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ การตัดสินใจ การออกระเบียบ ข้อบังคับ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และติดตามประเมินผล นอกจากนั้นแล้ว การบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน (สำราญ วิเศษพรม, 2560) ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้เกิดจากการที่ผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนมีการวางแผนกระบวนการกำหนดแนวทาง และกลยุทธ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ มีการจัดองค์การที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน และการจัดระบบการบริหารจัดการในรูปแบบโครงสร้างของสถาบันการเงินชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน มีการขึ้นนโยบายที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการสร้างร่วมมือภายในชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก และมีการควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานให้เกิดความโปร่งใส สอดคล้องกับกฎระเบียบ และป้องกันการทุจริต ส่งผลทำให้เกิดความมั่นคงของสถาบันการเงินชุมชน มีจำนวนหนี้เสียลดลง เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เกิดการกระจายรายได้ สร้างงาน เกิดความมั่นใจของคนในชุมชนในด้านความปลอดภัย คุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดี คนในชุมชนมีวินัยทางการเงิน ด้วยมีการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างมีเหตุผล มีการออมอย่างสม่ำเสมอ การทำบัญชีครอบครัว เกิดการเรียนรู้การเงินชุมชน การพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การบริหารจัดการทางการเงิน เป็นต้น

ส่วนภาวะผู้นำไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิด Substitutes for Leadership ของ Kerr, S. & Jermier, J. M. ที่อธิบายไว้ว่า ภาวะผู้นำ ไม่ได้เป็นตัวแปรในการกำหนดประสิทธิผลของการดำเนินงาน เนื่องจาก อาจมีปัจจัยเสริมอื่นที่สามารถทำหน้าที่แทนได้ในบางสถานการณ์ เช่น เศรษฐกิจฐานรากของชุมชน การมีงานทำที่มั่นคง สมาชิกเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และองค์กรที่มีระบบสนับสนุนที่ดี (Kerr, S. & Jermier, J. M., 1978) ซึ่งจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนได้มีความเห็นร่วมกันในกรณีภาวะผู้นำไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานว่า สถาบันการเงินชุมชนที่ยังเปิดดำเนินการอยู่นี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีความตั้งใจในการทำงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต

แต่ผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนไม่ค่อยดีหรือสถาบันการเงินชุมชนยังมีปัญหา สาเหตุอาจเกิดจากเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน แต่ขณะเดียวกันถ้าสถาบันการเงินชุมชนใดที่อยู่ในเขตชุมชนเมืองและชุมชนกึ่งเมืองที่มีเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนดี ประชาชนมีอาชีพมั่นคง ประสิทธิภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับดี ถึงแม้ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารหรือคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนไม่โดดเด่นก็ตาม หรือกล่าวได้ว่าถึงแม้ผู้นำของสถาบันการเงินชุมชนเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถ แต่ถ้าสถาบันการเงินชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่สมาชิกประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักส่วนมากจะมีรายได้ไม่แน่นอนของรายได้ในแต่ละปี ถ้าเกิดภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถจะควบคุมได้ เช่น น้ำท่วม แล้ง ราคาผลผลิตตกต่ำ จะทำให้สมาชิกเกิดปัญหาไม่สามารถชำระหนี้สินตามสัญญา แต่ถ้าสถาบันการเงินชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่เขตเมืองหรือกึ่งเมือง ชุมชนมีเศรษฐกิจฐานรากดี ประชาชนมีอาชีพเสริมหลังจากฤดูเก็บเกี่ยว สมาชิกก็จะไม่ค่อยมีปัญหาในการชำระหนี้ และสามารถระดมทุนเงินฝากจากสมาชิกได้ ก็จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานดี ดังนั้นจึงสามารถอธิบายได้ว่าทำไมภาวะผู้นำของผู้บริหารไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

แนวทางในการพัฒนาการดำเนินการของสถาบันการเงินชุมชนเริ่มจาก 1) ให้ความรู้กับสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนได้เข้าใจบทบาทความรับผิดชอบในการคัดสรรคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนที่จะเข้ามาบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน คือ สมาชิกจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในการเลือกคณะกรรมการที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตอาสาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และมีความรู้ความสามารถ ที่จะทำให้สถาบันการเงินมีฐานะการเงินที่แข็งแกร่งและมั่นคง 2) สนับสนุนให้ชุมชนมีทุนทางสังคมที่ดี คือ สร้างรากฐานของความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการสนับสนุนซึ่งกันและกันของสมาชิก เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมประชุมในกิจกรรมของชุมชน ร่วมถึงการเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมแสดงความคิดเห็น ทำงาน และตรวจสอบการทำงานของสถาบันการเงินชุมชน 3) ระบบการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนที่ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจการด้านการวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการตรวจสอบ โดยนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยป้องกันการผิดพลาดและการทุจริต สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี และ กฤตวรรณ สาหร่าย ที่อธิบายไว้ว่า แนวทางการปฏิบัติที่ดีของสถาบันการเงินชุมชน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของชุมชน โดยสมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่น และความไว้วางใจ รวมถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน จนนำไปสู่การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัจจัยการวางแผน การทำงานร่วมกัน และการบริหารจัดการ ซึ่งแต่ละปัจจัยมีความเกี่ยวเนื่องสนับสนุนซึ่งกันและกัน สร้างสรรค์ให้เกิดระบบสวัสดิการชุมชน เพื่อพัฒนาชีวิตคนในชุมชน โดยแนวทางการปฏิบัติที่ดีนั้นเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำทุนทางสังคมที่หลากหลายในชุมชนมาเป็นทุนในการดำเนินการยึดโยงเข้าด้วยกัน สร้างให้เกิดคุณค่า และผลประโยชน์เพิ่มขึ้นให้กับชุมชน ซึ่งส่งผลให้สถาบันการเงินชุมชนกลายเป็นหนึ่งในทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชน (พระปัญญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี และกฤตวรรณ สาหร่าย, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจะช่วยให้สถาบันการเงินชุมชนประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ และทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เนื่องจาก สถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ดีนั้น ส่วนใหญ่มาจากชุมชนที่มีเศรษฐกิจชุมชนที่ดี สมาชิกมีอาชีพ และรายได้ที่มั่นคง

สรุปและข้อเสนอแนะ

ทุนทางสังคมมีความสำคัญในการบริหารสถาบันการเงินชุมชน ดังนั้น การที่จะให้สถาบันการเงินชุมชนเกิดขึ้น ชุมชนต้องมีความเข้มแข็งก่อน คือ ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมที่ดี มีบรรทัดฐานทางสังคมที่ดี ความไว้วางใจ และการสร้างเครือข่ายร่วมมือกัน ซึ่งการมีทุนทางสังคมดีสามารถทำให้เกิดประสิทธิผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือสูงสุดเป็นปัจจัยอันดับที่สอง ดังนั้น คณะกรรมการบริหารของสถาบันการเงินชุมชนควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมด้านการคิดและการวางแผน โดยสามารถเสนอความคิดเห็น และร่วมวางแผนการดำเนินงาน นโยบาย และการตัดสินใจของสถาบันการเงินชุมชน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถาบันการเงินชุมชนที่จัดขึ้น และมีส่วนร่วมการตรวจสอบและประเมินผล ส่วนปัจจัยการบริหารจัดการนั้นเป็นอีกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือที่ผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนควรให้ความสำคัญ โดยมีการวางแผนกระบวนการกำหนดแนวทาง และกลยุทธ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินและกิจกรรมต่าง ๆ มีการจัดองค์การที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน และการจัดระบบการบริหารจัดการในรูปแบบโครงสร้างของสถาบันการเงินชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน รวมถึงมีการสร้างความร่วมมือภายในชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ และสร้างประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก และมีการควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ให้เกิดความโปร่งใส สอดคล้องกับกฎระเบียบ และป้องกันการทุจริตหรือความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้แล้ว การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ควรมีการศึกษาศักยภาพและเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน กล่าวคือ ถ้าพื้นที่ไม่มีความพร้อม เช่น ประชาชนมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง การออมในชุมชนมีน้อย มีปัญหาการชำระหนี้ไม่ตรงเวลา และที่สำคัญสมาชิกจะขอสินเชื่อเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่ได้ขอสินเชื่อเพื่อต่อยอดหารายได้ ซึ่งมีผลต่อความยั่งยืนของสถาบันการเงินชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรวิทย์ ปันณราช และภูษณ์พัทธ์ ศุภเศรษฐศิริ. (2567). แจงสี่เบี้ย. เรียกใช้เมื่อ 16 เมษายน 2567 จาก <https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/research-and-publications-pdf/articles-and-publications/articles/download/2024/article-2024mar06.pdf>
- ชุติมณฑน์ วงษ์คำหาร. (2559). ความสำเร็จในการนำนโยบายการยกระดับกองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชนไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา สถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐชน วงษ์ขำ. (2561). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ: กรณีศึกษากองทุนที่ได้รับการพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- ปิยะวดี ยอดนา. (2561). การบริหารแบบบูรณาการของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนจังหวัดสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- พระปยุตฺถพัฒน์ แสงวงศ์ดี และกฤตวรรณ สาทรราย. (2565). ปัจจัยสู่ความสำเร็จสถาบันการเงินชุมชนบ้านดอน ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และสถาบันการเงินชุมชนบ้านแม่ใจใต้ ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 7(1), 117-193.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2567). รายงานสรุปจำนวนสถาบันการเงินชุมชน สาขา 1 และ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2561). กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2566 จาก <https://www.audit.go.th/th/กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ-สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ>
- สำราญ วิเศษพรหม. (2560). รูปแบบพัฒนาการบริการจัดการสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดนครพนม. ในวิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2557). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: พับลิชชิง.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาวดี เดชธำรงค์ และวิระพงศ์ จันทร์สนาม. (2562). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา สถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารสมาคมนักวิจัย, 25(1), 72-89.
- Best, J. W. (1997). *Research in Education*. (3th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- David, A. S. et al. (2023). Mediating Effect of Public Participation on the Relationship between Budgeting Practices and Financial Performance of County Governments in Kenya. *Stratford Peer Reviewed Journals and Book Publishing Journal of Finance and Accounting*, 7(5), 78-94.
- Dilshad, R. M. & Latif, M. I. (2013). Focus Group Interview as a Tool for Qualitative Research: An Analysis. *Pakistan Journal of Social Sciences*, 33(1), 191-198.
- Hair, J. F. et al. (2010). *Multivariate data analysis*. (7th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Kerr, S. & Jermier, J. M. (1978). Substitutes for leadership: Their meaning and measurement. *Organizational Behavior and Human Performance*, 22(3), 375-403.
- Pedhazur, E. J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Putu, Y. W. et al. (2019). Social Capital Effectiveness toward Competitive Advantage and Business Performance (Case Study of Village Credit Institutions in Gianyar Regency, Bali, Indonesia). *Scientific Papers Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development"*, 19(3), 2285-3952.

การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*

THE DEVELOPMENT OF A LEARNING SET TO DEVELOP COMPUTER ASSEMBLY SKILLS USING MUSCLE MEMORY THEORY FOR HIGHER VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS IN HATYAI DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

เหล็กกล้า วิไลลักษณ์*, พล เหลืองรังษี

Lekkla Wilailak*, Pol Luangrangsee

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: lekkla.wil006@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา Memory เปรียบเทียบแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นแบบการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาแผนกเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล วิทยาลัยการอาชีพหลวงประธานราษฎร์นิกร สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ 1) ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด 3) แบบวัดทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ 1.00 และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ 0.67 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่น 0.78 สถิติที่ใช้วิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวัดค่าโดยใช้สถิติพรีดแมน พบว่า ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด และแบบทดสอบ มีค่าประสิทธิภาพ 83.78/83.33 ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้มีแนวโน้มที่สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาชุดการเรียนรู้, ทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์, ทฤษฎี Muscle Memory, นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง, อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Abstract

This article aims to Develop a learning set to develop computer assembly skills by applying muscle memory theory of higher vocational certificate students in Hat Yai District, Songkhla Province, Compare the trend of computer assembly skills by applying muscle memory theory of higher vocational certificate students in Hat Yai District, Songkhla Province, and Evaluate the students' satisfaction with the learning set to develop computer assembly skills by applying muscle memory theory of higher vocational certificate students in Hat Yai District, Songkhla Province. The research and development design is a research and development project. The sample group is students in the Department of Digital Business Technology, Luanh prathan rat nikon industial and community edu. college. The multi-stage sampling method was used. The research instruments include: 1) A learning set to develop computer assembly skills with the highest mean accuracy and appropriateness, 2) A learning management plan with the highest mean accuracy and appropriateness, 3) A computer assembly skills test with a consistency between questions and objectives of 1.00, and 4) A questionnaire on satisfaction with the learning set with a consistency between questions and objectives of 0.67-1.00 and a reliability of 0.78. The research statistics are the mean and standard deviation. And repeated measurement using Friedman statistic found that the learning set for developing computer assembly skills by applying muscle memory theory consisted of learning objectives, knowledge sheets, exercises, exercise answers and tests with an efficiency of 83.78/83.33. The results of comparing the trends in computer assembly skills of students who studied the learning set showed a statistically significant increase at the .05 level and The results of evaluating student satisfaction with the learning set found that higher vocational certificate students had a high level of satisfaction with the learning set.

Keywords: The Development of A Learning Set, Computer Assembly Skills, Muscle Memory Theory, Higher Vocational Certificate Students, Hat Yai District Songkhla Province

บทนำ

คอมพิวเตอร์มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประโยชน์ทางตรง คือ คอมพิวเตอร์ทำงานได้อย่างเที่ยงตรงรวดเร็ว ซึ่งช่วยแบ่งเบาภาระผู้ใช้งานได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก ประโยชน์ทางอ้อมคือช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นช่วยเพิ่มพูนความรู้และสามารถเรียนรู้ได้และสามารถสร้างอาชีพได้ส่งผลให้เกิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2567 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เพื่อยกระดับการศึกษาวชิชาชีพของบุคคลให้สูงขึ้นสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การเป้าหมายในการพัฒนาประเทศแผนการศึกษาแห่งชาติ ความต้องการของสถานประกอบการ รวมทั้งข้อเสนอจากคณะอนุกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษา (อ.กรอ.อศ.) โดยหลักสูตรดังกล่าวเป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) และกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (ASEAN Qualifications Reference Framework : AQRf) มาตรฐานการศึกษาของชาติและกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนยึดโยงกับ

มาตรฐานอาชีพ มาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานอื่น ๆ ทั้งในประเทศหรือต่างประเทศเพื่อบ่มเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนระดับฝีมือรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ชุมชน สังคมซึ่งสามารถประกอบอาชีพอิสระได้โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกกระบวนและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพตามความสนใจและโอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบันการอาชีวศึกษา สถานศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2567)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาอุตสาหกรรมดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาวิชาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัลจัดอยู่ในสาขาวิชาชีพ (Occupational) อุตสาหกรรมดิจิทัลธุรกิจโฆษณาและประชาสัมพันธ์ระดับคุณวุฒิวิชาชีพระดับ 4 ระดับ 5 ซึ่งหนึ่งในเนื้อหาของหลักสูตรมีเรื่องการประกอบคอมพิวเตอร์และอาชีพในตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพคือช่างซ่อมคอมพิวเตอร์ (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2567) ในปัจจุบันจากนิเทศน์นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูนิเทศน์ในแผนกวิชาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล ครูนิเทศน์ต่างวิทยาลัยฯ หรือความคิดเห็นของสถานประกอบการ พบว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ไม่มีความรู้ในเรื่องของการบำรุงรักษาคอมพิวเตอร์มากเท่าที่ควร ทำให้การเรียนรู้ของนักศึกษาในสถานประกอบการไม่ได้ประสิทธิภาพมากที่ควรซึ่งสอดคล้องกับผลการเรียนการสอนวิชาการบำรุงรักษาคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์พกพานั้น พบว่า นักศึกษายังขาดทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์พื้นฐาน เนื่องจากสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นมีมิติที่น้อยเกินไปทำให้นักศึกษาขาดความมั่นใจในการปฏิบัติจริงซึ่ง สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่เป็นลักษณะของสื่อประสม (Multi - Media) เป็นการใช้สื่อตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปร่วมกัน เพื่อให้ให้นักศึกษาได้รับความรู้ที่ต้องการโดยอาจจัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ อาจจัดเอาไว้เป็นชุด ๆ บรรจุในกล่องซองหรือกระเป๋าชุดการเรียนการสอนแต่ละชุดประกอบด้วยเนื้อหาสาระ บัตรคำสั่ง ใบงานในการทำกิจกรรมวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร ใบความรู้ เครื่องมือหรือสื่อที่จำเป็น สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งแบบวัดประเมินผลการเรียนรู้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2551) และชุดการเรียนการสอนยังเป็นสื่อการเรียนที่ถูกผลิตขึ้นอย่างมีระบบมีขั้นตอนผสมผสาน โดยยึดความสัมพันธ์กันของจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เนื้อหาในกลุ่มวิชาเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กันในขณะดำเนินการกิจกรรมการเรียน ทั้งสามารถตรวจสอบตนเอง ตรวจสอบกันเองและได้รับการตรวจสอบประสิทธิภาพการเรียนจากครูซึ่งเป็นสื่อประสมที่จัดทำขึ้นโดยยึดความสนใจของนักศึกษาช่วยอำนวยความสะดวกแก่การเรียนการสอนและสนับสนุนให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องการทำซ้ำ ซึ่งเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับ Muscle Memory หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้สรุปว่า ความจำของกล้ามเนื้อ (Muscle Memory) หรือความจำของกล้ามเนื้อ คือ การที่กระบวนทางระบบประสาทได้มีการเรียนรู้รูปแบบการเคลื่อนไหวจนทำให้ในภายหลังเราสามารถใช้อุปกรณ์การเคลื่อนไหวนั้นได้ง่าย ๆ โดยไม่ต้องใช้ความพยายาม ซึ่งคล้ายกับการที่มีการตั้งโปรแกรมในสมองให้เรียนรู้การเคลื่อนไหวนั้นได้ หรือเรียนรู้กิจกรรมนั้น ๆ จนเราสามารถทำมันได้โดยไม่ต้องพึ่งสติมากนัก ยกตัวอย่างเช่น การขับรถจนเกิดความเคยชิน (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2567) และเกลานิสัยอันตราย ได้สรุปว่า ความจำของกล้ามเนื้อ (Muscle memory) ศัพท์ทางการแพทย์ใช้คำว่า Motor memory เมื่อเราออกท่าเคลื่อนไหวทำกิจกรรมซ้ำ ๆ บ่อย ๆ เป็นประจำสมองจะสร้างความจำขึ้นมาอย่างช้า ๆ ร่วมกันกับระบบกล้ามเนื้อไปด้วยจนกระทั่งเราทำได้โดยอัตโนมัติไม่ผ่านการคิดแต่อย่างใด ความจำรูปแบบนี้จะเก็บอยู่ในกล้ามเนื้อนั้น ๆ ที่เคยผ่านการฝึกความแข็งแรงเรียกความจำนี้ว่า Epigenetic Memory กล้ามเนื้อจะพัฒนาเนื้อเยื่อให้แข็งแรงขึ้น หากเราห่างเหินจากการเคลื่อนไหวนั้น ๆ แม้ว่ากล้ามเนื้อเราจะถดถอย แต่กล้ามเนื้อ

เราก็จะรอที่จะช่วยฟื้นฟูความแข็งแรง ที่เคยถดถอยให้กลับคืนมาในเวลาไม่นาน (เกลานิสัยอันตราย, 2564) ผู้วิจัยได้สรุปทฤษฎีความจำของกล้ามเนื้อ (Muscle Memory) ว่า กระบวนการที่สร้างความจดจำของกล้ามเนื้อด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ที่เกิดจากการทำซ้ำจนเกิดความคุ้นชิน จนทำให้ในภายหลังเราสามารถใช้อุปกรณ์การเคลื่อนไหวนั้นได้ง่าย ๆ โดยไม่ต้องใช้ความพยายาม โดยการทำงานของความจำของกล้ามเนื้อ (Muscle Memory) 1) ระบบประสาทสั่งการจะสร้างการเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทกับกล้ามเนื้อ 2) เมื่อฝึกฝนซ้ำ ๆ การเคลื่อนไหวจะกลายเป็นอัตโนมัติและต้องใช้ความพยายามน้อยลง 3) หากหยุดฝึกไปนานเมื่อกลับมาฝึกใหม่ร่างกายจะสามารถฟื้นฟูทักษะได้เร็วขึ้น (Nike, 2563); (Thip, 2566); (Worakan, J., 2024)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่า กุศยา แสงเดช สรุปว่า ชุดการเรียนรู้หรือชุดการสอนอย่างว่า นอกจากเป็นสื่อประกอบ การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพแล้ว ยังช่วยแก้ปัญหาการที่ครูขาดสอน ซึ่งครูที่ทำการสอนแทน สามารถทำการสอนได้ตรงตามเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นแนวทางเดียว กันช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้นด้วย (กุศยา แสงเดช, 2545) องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ บุญชม ศรีสะอาด กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ประกอบด้วย ดังนี้ คู่มือครู บัตรคำสั่งหรือใบงาน เนื้อหาสาระและสื่อ และแบบประเมินผลหรือแบบทดสอบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2537) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ก้าน อะโรคา และคณะ ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาผู้เรียนเรื่องการเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่องการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนรู้แบบผสมผสานกับการเรียนปกติ พบว่า 1) บทเรียนบนเว็บแบบผสมผสาน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.75/84.50 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนบนเว็บแบบผสมผสาน เท่ากับ 0.6398 3) นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีเรียนรู้แบบผสมผสานบนเว็บมีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักศึกษามีความพึงพอใจในการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีพฤติกรรม การเรียนรู้เรื่องการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์โดยรวมอยู่ในระดับดี (ก้าน อะโรคา และคณะ, 2558) และผลการวิจัยของ ประสิทธิ์พร แทนพิทักษ์ และสมศักดิ์ อภิบาลศรี เรื่องพัฒนาชุดฝึกปฏิบัติการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์วิชาปฏิบัติการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึกปฏิบัติการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ 82.11/82.98 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 75/75 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นแนวทางการแก้ปัญหาให้กับนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัลการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและน่าสนใจ (ประสิทธิ์พร แทนพิทักษ์ และสมศักดิ์ อภิบาลศรี, 2559)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การประกอบคอมพิวเตอร์ร่วมกับการประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory เปรียบเทียบแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ และสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory เพื่อให้ นักศึกษารู้ถึงหลักการประกอบคอมพิวเตอร์ และการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ของคอมพิวเตอร์ จะช่วยให้นักศึกษามีความรู้เรื่องการบำรุงรักษาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น และมีความพร้อมในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการจริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นแบบการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) มีรายละเอียดแบบแผนการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยแบบการทดสอบหลายช่วงเวลา (One Group Time Series Design)

การสุ่ม	กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
-	E	O ₁	X	O ₂ O ₃

จากตารางที่ 1 เป็นแบบแผนก่อนแบบทดลอง (Pre-experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดลองหลายช่วงเวลา (One Group Time Series Design) ซึ่งผู้วิจัยใช้ในการทดลองวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน ทดสอบหลังเรียน หลังจากนั้น 14 วันได้ทดสอบซ้ำ มีสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

E แทน กลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางการเรียนการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

X แทน ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางการเรียนการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

O₁ แทน ทดสอบก่อนเรียน

O₂ แทน ทดสอบหลังเรียน

O₃ แทน ทดสอบซ้ำ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่ศึกษาในแผนกที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 6 วิทยาลัย ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ วิทยาลัยการอาชีพหลวงประธานราษฎร์นิกร วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่ อำนาจวิทย วิทยาลัยเทคโนโลยีอุดมพาณิชยการ วิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชย์การหาดใหญ่ และวิทยาลัยเทคโนโลยีนครหาดใหญ่ จำนวน 346 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาแผนกเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล วิทยาลัยการอาชีพหลวงประธานราษฎร์นิกร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 24 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีในการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ ได้พัฒนาโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นส่งผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยความถูกต้องและความเหมาะสมตั้งแต่ 3.50 คะแนน เป็นต้นไป หมายความว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมระดับดี กรณีที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.50 คะแนน ถือว่าต้องปรับปรุงตามประเด็นการประเมินนั้น ๆ (พล เหลืองรังษี, 2568) ผลการหาคุณภาพของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยความถูกต้องเท่ากับ 4.56 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด และการทดสอบประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ มีค่าเท่ากับ 83.78/83.33

2) แผนการจัดการเรียนรู้ ได้พัฒนาโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นส่งผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องเท่ากับ 4.83 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด 3) แบบวัดทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ เพื่อวัดทักษะมีลักษณะแบบปฏิบัติ จำนวน 3 ข้อ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม หลังจากนั้นหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC (Index of item – Objective: IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์การตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (ณัฏฐภรณ์ หลาวทอง, 2559) ผลการหาคุณภาพ พบว่า มีค่า IOC 1.00 และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชุดการเรียนรู้ เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ได้พัฒนาขึ้นโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม หลังจากนั้นหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ผลการหาคุณภาพ พบว่า มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาค่าความเชื่อมั่น 0.7 ขึ้นไป (อาฟีฟี ลาเต๊ะ, 2566)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้ทำการทดลองเพื่อเก็บข้อมูล ดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) ด้วยแบบวัดทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ ด้วยแบบวัดทักษะเชิงสถานการณ์จำนวน 1 ข้อ ใช้เวลาสอบ 30 นาที จากนั้นตรวจให้คะแนน และบันทึกคะแนน 2) ให้นักศึกษาทำการศึกษาค้นคว้าด้วยชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางการประกอบคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 หน่วย 3) เมื่อนักศึกษาเสร็จสิ้นการศึกษาค้นคว้าด้วยชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ครบทั้ง 3 หน่วย ให้นักศึกษาทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ซึ่งเป็นแบบวัดทักษะเชิงสถานการณ์ จำนวน 1 ข้อ ใช้เวลาสอบ 30 นาที และบันทึกคะแนนไว้เพียงครั้งเดียว 4) ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดการเรียนรู้ และ 5) หลังจากที่ได้มีการทดสอบหลังเรียน 14 วัน ได้ทดสอบผลการพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ให้นักศึกษาทำอีกครั้งเพื่อศึกษาแนวโน้ม โดยใช้แบบวัดทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ ด้วยแบบวัดทักษะเชิงสถานการณ์จำนวน 1 ข้อ ใช้เวลาสอบ 30 นาที และบันทึกคะแนนไว้เพียงครั้งเดียว

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวัดซ้ำโดยใช้สถิติฟริตแมน (Friedman Test)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ทฤษฎี Muscle Memory ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีผลการวิจัย ดังนี้

ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย ความถูกต้องของชุดการเรียนรู้ ความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้ และประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ ซึ่งชุดการเรียนรู้เนื้อหาประกอบด้วย การประกอบคอมพิวเตอร์ การตรวจสอบเครื่องคอมพิวเตอร์ และการบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยแต่ละเรื่องมีเอกสาร ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด และแบบวัดทักษะ สามารถแสดงได้ดังตาราง 2 - 4

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถูกต้องของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ มีผลดังตารางต่อไปนี้

ข้อ	รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3		
1.	ชุดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์	5	4	5	4.67	มากที่สุด
2.	ภาษาที่ใช้มีความถูกต้อง ชัดเจน และเข้าใจง่าย	4	4	4	4.00	มาก
3.	คำสั่งหรือคำอธิบายมีความถูกต้อง ชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม	5	4	5	4.67	มากที่สุด
4.	เนื้อหา ความรู้เกี่ยวกับการประกอบคอมพิวเตอร์ การตรวจสอบ เครื่องคอมพิวเตอร์และบำรุงรักษาเครื่อง คอมพิวเตอร์มีความถูกต้องครบถ้วน	5	4	5	4.67	มากที่สุด
5.	ใบความรู้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ	5	4	5	4.67	มากที่สุด
6.	แบบฝึกหัดมีความถูกต้องตามหลัก วิชาการ	5	4	5	4.67	มากที่สุด
ภาพรวม					4.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ความถูกต้องของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องเท่ากับ 4.56 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ มีผลดังตารางต่อไปนี้

ข้อ	รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3		
1.	ชุดการเรียนรู้มีความเหมาะสม ขนาด ตัวอักษร ชัดเจน อ่านง่าย	5	4	5	4.67	มากที่สุด
2.	เนื้อหาสาระของชุดการเรียนรู้มีความเหมาะสมครอบคลุมสาระการเรียนรู้	5	4	5	4.67	มากที่สุด
3.	ลำดับขั้นตอนของเนื้อหาในชุดการเรียนรู้มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	5	4	4	4.33	มาก
4.	นักศึกษาสามารถปฏิบัติตามชุดการเรียนรู้ได้ด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง	5	4	5	4.67	มากที่สุด
5.	ชุดการเรียนรู้สร้างความสนใจของนักศึกษาช่วยให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนได้	4	4	5	4.33	มาก
ภาพรวม					4.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4 ผลการหาค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ มีผลดังตารางต่อไปนี้

แบบทดสอบระหว่างเรียน (E_1)		แบบทดสอบหลังเรียน (E_2)		ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	E_1/E_2
37	83.78	6	83.33	83.78/83.33

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.78/83.33

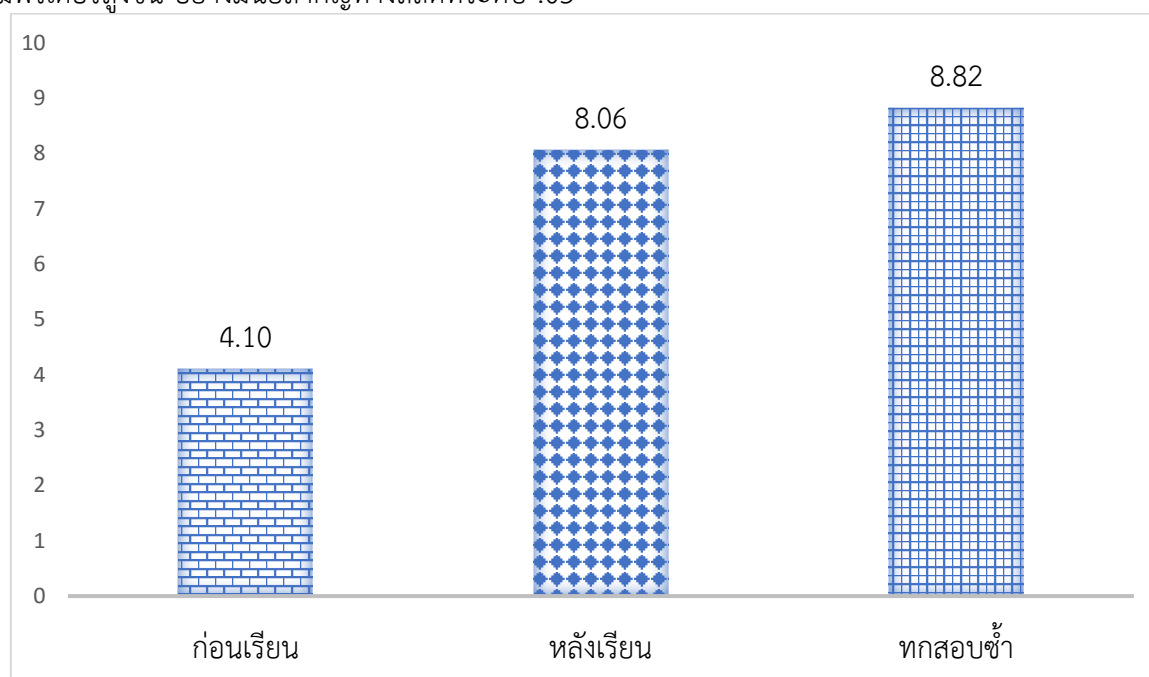
ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ แสดงได้ดังตารางที่ 5 และภาพที่ 1

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ (คะแนนเต็ม 10) มีผลดังตารางต่อไปนี้

การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	χ^2	Asymp. Sig.
ก่อนเรียน	4.10	1.20	46.554	.000
หลังเรียน	8.06	1.27		
ทดสอบซ้ำ	8.82	1.25		

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 1 ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ และผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 6 - 8

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อชุดการเรียนรู้ มีผลดังตารางต่อไปนี้

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ชุดการเรียนรู้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.25	0.44	มาก
2. เนื้อหาชุดการเรียนรู้ตรงตามความต้องการและมีประโยชน์	4.08	0.28	มาก
3. สามารถนำเนื้อหาจากชุดการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.21	0.41	มาก
4. การนำเสนอเนื้อหาผ่านชุดการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.17	0.38	มาก
5. ชุดการเรียนรู้มีความน่าสนใจในการเรียน	4.21	0.41	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.18	0.38	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ดังนี้ ชุดการเรียนรู้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ

4.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44) สามารถนำเนื้อหาจากชุดการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41) และชุดการเรียนรู้มีความน่าสนใจในการเรียน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ มีผลดังตารางต่อไปนี้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับชุดการเรียนรู้	4.08	0.28	มาก
2. การจัดกิจกรรมหรือการเรียนรู้ในแต่ละช่วงมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.04	0.20	มาก
3. การจัดการเรียนรู้มีการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย	4.08	0.28	มาก
4. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (เช่น ห้องเรียน, แพลตฟอร์มออนไลน์) มีความสะดวกและเหมาะสม	4.13	0.34	มาก
5. การจัดการเรียนรู้สามารถทำซ้ำจนเกิดความชำนาญ	4.17	0.38	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.10	0.30	มาก

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ดังนี้ การจัดการเรียนรู้สามารถทำซ้ำจนเกิดความชำนาญ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (เช่น ห้องเรียน, แพลตฟอร์มออนไลน์) มีความสะดวกและเหมาะสม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34) การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับชุดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28) และการจัดการเรียนรู้มีการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีผลดังตารางต่อไปนี้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านชุดการเรียนรู้	4.18	0.38	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.10	0.30	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.14	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อด้านชุดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38) และด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์โดยประยุกต์ ทฤษฎี Muscle Memory ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาชีพชั้นสูง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อภิปรายผลได้ ดังนี้

การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย ความถูกต้องของชุดการเรียนรู้ ความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้ และประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ ซึ่งชุดการเรียนรู้เนื้อหา ประกอบด้วย การประกอบคอมพิวเตอร์ การตรวจสอบเครื่องคอมพิวเตอร์ และการบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยแต่ละเรื่องมีเอกสารได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด และแบบวัดทักษะ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.78/83.33 เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบชุดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ใช้รูปภาพได้เหมาะสม และระบุคำชี้แจงไว้เป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจนส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้สามารถช่วยพัฒนาพฤติกรรม การเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์พร แทนพิทักษ์ และสมศักดิ์ อภิบาลศรีที่ได้วิจัยเรื่อง พัฒนาชุดฝึกปฏิบัติการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์วิชาปฏิบัติการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึกปฏิบัติการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ 82.11/82.98 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 75/75 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ นักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นแนวทางการแก้ปัญหาให้กับ นักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัลการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและ น่าสนใจ (ประสิทธิ์พร แทนพิทักษ์ และสมศักดิ์ อภิบาลศรี, 2559)

ผลการเปรียบเทียบแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมี แนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สาเหตุที่มีแนวโน้มที่สูงขึ้น อาจเกิดจากนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสามารถใช้ชุดการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง สอดคล้อง กับผลวิจัยของ ก้าน อะโรคา และคณะ ที่ได้วิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่องการประกอบเครื่อง คอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนบนเว็บแบบผสมผสานกับการเรียนปกติ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนรู้เรื่องการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยรวมอยู่ในระดับดี (ก้าน อะโรคา และ คณะ, 2558)

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ นักศึกษามีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ดังนี้ ชุดการเรียนรู้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก สามารถนำเนื้อหาจากชุดการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก และชุดการเรียนรู้ มีความน่าสนใจในการเรียน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อ การจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักศึกษามีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ดังนี้ การจัดการเรียนรู้สามารถทำซ้ำจนเกิดความชำนาญอยู่ในระดับมาก สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มีความสะดวก และเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับชุดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก และการจัดการ เรียนรู้มีการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายอยู่ในระดับมากตามลำดับ และผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อชุดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักศึกษามีความ พึงพอใจด้านชุดการเรียนรู้ มากกว่าด้านการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ดำเนินการหา คุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้อง นำไปทดลองใช้ พร้อมทั้งหาค่าประสิทธิภาพ และมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับที่พิชิต บุตรศรีสว้ย ได้สรุปว่าความพึงพอใจ หมายถึง ระดับ ความรู้สึกรักชอบ ความรัก ความยินดียอมรับ และการมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานความพึงพอใจเป็นความรู้สึกโดยรวม ของบุคคลที่มีต่อการทำงานในเชิงบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความกระตือรือร้น มุ่งมั่น มีความคิดสร้างสรรค์ และมีกำลังใจต่อการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานจน บรรลุความสำเร็จขององค์กร (พิชิต บุตรศรีสว้ย, 2546) และสอดคล้องกับผลวิจัยของ พันทิวา พรหมทองบุญ และ พล เหลืองรังษี ที่ได้วิจัยการพัฒนาชุดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร

โดยใช้ทฤษฎีบาร์โมเดล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก (พันทิวา พรหมทองบุญ และพล เหลืองรังษี, 2567)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย ความถูกต้องของชุดการเรียนรู้ ความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้ และประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ ซึ่งชุดการเรียนรู้เนื้อหา ประกอบด้วย การประกอบคอมพิวเตอร์ การตรวจสอบเครื่องคอมพิวเตอร์ และการบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยแต่ละเรื่องมีเอกสาร ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด และแบบวัดทักษะ มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 83.78/83.33 เป็นเพราะว่าได้ออกแบบชุดการเรียนรู้ให้น่าสนใจ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ใช้รูปภาพได้เหมาะสม และระบุคำชี้แจงไว้เป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจนส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้สามารถช่วยพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การเปรียบเทียบแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีแนวโน้มทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สาเหตุที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอาจเกิดจากนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสามารถใช้ชุดการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติซ้ำได้ด้วยตนเอง การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ และผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักศึกษามีความพึงพอใจด้านชุดการเรียนรู้ มากกว่าด้านการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ดำเนินการหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้อง นำไปทดลองใช้ พร้อมทั้งหาค่าประสิทธิภาพ และมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ครูผู้สอนควรศึกษาวิธีการใช้ชุดการเรียนรู้ให้ชำนาญก่อนนำไปให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทั้งนี้ ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องดูแลผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คอยให้คำแนะนำสร้างแรงบันดาลใจเพื่อส่งเสริมทักษะการประกอบคอมพิวเตอร์ให้กับผู้เรียนได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ 2) ควรมีการพัฒนาชุดการเรียนรู้ให้มีการจำลองสถานการณ์จริงที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีในเวลานั้น ๆ เนื่องจากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- ก้าน อะโรคา และคณะ. (2558). การเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่องการประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนรู้บนเว็บแบบผสมผสานกับการเรียนปกติ. วารสารราชพฤกษ์, 13(1), 110-117.
- กศยา แสงเดช. (2545). แบบฝึกคู่มือพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แม็ค.
- เกลานิสัยอันตราย. (2564). ต้องฝึกฝนจนกว่า กล้ามเนื้อ จะจำได้ความจำที่ต้องการความสม่ำเสมอ. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2567 จาก <https://kiao365.org/articles/muscle-memory-article-01>
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- ประสิทธิ์พร แทนพิทักษ์ และสมศักดิ์ อภิบาลศรี. (2559). การพัฒนาชุดฝึกปฏิบัติการประกอบเครื่อง คอมพิวเตอร์ วิชาปฏิบัติการประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์ สำนักนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา นครราชสีมา ระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1. ใน การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3. วิทยาลัยนครราชสีมา.
- พล เหลืองรังษี. (2568). การวิจัยหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: บริษัทอหะวา 2013 จำกัด.
- พันทิวา พรหมทองบุญ และพล เหลืองรังษี. (2567). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่องการแก้โจทย์ ปัญหาการคูณและการหาร โดยใช้ทฤษฎีบาร์โมเดล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพะตงวิทยา มูลนิธิ. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8(3), 25-37.
- พิชิต บุตรศรีสวาย. (2546). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เขตการศึกษา 9. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2567). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2567. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2567 จาก [https://bsq.vec.go.th/th-th/หลักสูตร/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง\(ปวส\)/หลักสูตรพศ2567.aspx](https://bsq.vec.go.th/th-th/หลักสูตร/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส)/หลักสูตรพศ2567.aspx)
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2551). 20 วิธีการจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2567). ออกกำลังกายต้องรู้ ความจำของกล้ามเนื้อ (Muscle Memory) คืออะไร ทำงาน ยังไง. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2567 จาก <https://www.thairath.co.th/sport/others/2756712>
- อาฟีฟี ลาเต๊ะ. (2566). การวิจัยในชั้นเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โอ.เจ.สยาม จำกัด.
- Nike. (2563). ความจำของกล้ามเนื้อช่วยเร่งพัฒนาการได้อย่างไร. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2567 จาก <https://www.nike.com/th/a/how-muscle-memory-speeds-progress>
- Thip. (2566). ความจำของกล้ามเนื้อ (Muscle Memory) คืออะไร ทำงานยังไง. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2567 จาก <https://www.vrunvride.com/what-is-muscle-memory/>
- Worakan, J. (2024). Even though it's been a long time, can we still do something? 'Muscle Memory' when we practice until the body moves automatically. Retrieved September 20, 2024, from <https://thematter.co/science-tech/muscle-memory/131391>

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ
ร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน โรงเรียนนาบอน นครศรีธรรมราช*

DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT PLAN USING
THE DESIGN THINKING PROCESS FOR LOWER SECONDARY STUDENTS TO
ENHANCE INTEGRATED PROBLEM-SOLVING COMPETENCY
IN CONJUNCTION WITH THE SUSTAINABLE USE OF GENERATIVE ARTIFICIAL
INTELLIGENCE NABON SCHOOL NAKHON SI THAMMARAT

วิศิษฐ์ศักดิ์ บุญจิตต์^{1*}, วรรณชัย วรรณสวัสดิ์²

Wisitsak Boonjit^{1*}, Wannachai Wannasawade²

¹คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹Faculty of Industrial Education, Rajamangala University of Technology Krungthep Bangkok, Thailand

²คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Faculty of Technical Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: kruwisitsak@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เพื่อประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของนักเรียนหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงทดลองและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาบอน จำนวน 44 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ และแบบประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการ ใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 นอกจากนี้ผลการประเมินสมรรถนะ การแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยมมี คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.91 คิดเป็นร้อยละ 94.85 นักเรียนทำคะแนนได้เต็มในการออกแบบวิธีการแก้ปัญหา รวมถึง การทำความเข้าใจปัญหาคิดเป็นร้อยละ 98.48 และการค้นหาวิธีการแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 97.73 ในภาพรวมของ การประเมินสะท้อนถึงศักยภาพของการบูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ใน การพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน การศึกษานี้จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 และการส่งเสริมสมรรถนะด้านความยั่งยืนของผู้เรียน

คำสำคัญ: กระบวนการคิดเชิงออกแบบ, สมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ, ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this research were: 1) To develop and evaluate the quality of learning management plans using design thinking processes for lower secondary school students, and 2) To assess students' integrated problem-solving competencies combined with sustainable creative artificial intelligence (AI) after implementing the developed learning management plans. This research employed an experimental and qualitative research design. The participants consisted of 44 students in grade 9 at Nabon School, selected using simple random sampling through a lottery method. The research instruments included learning management plans based on design thinking processes and an evaluation form for integrated problem-solving competencies combined with sustainable creative AI. Statistical analyses conducted in this research were mean and standard deviation. The research findings indicated that the developed learning management plans were rated at the highest quality level regarding content validity, with an average score of 4.58, and at the highest level of appropriateness, with an average score of 4.64. Furthermore, the overall evaluation of students' integrated problem-solving competencies combined with sustainable creative AI was at an excellent level, achieving an average score of 56.91, equivalent to 94.85%. Students scored full marks (100%) in designing problem-solving methods. Additionally, their competency scores for problem understanding reached 98.48%, while scores for problem-solving method exploration reached 97.73%. Overall, the evaluation reflected the effectiveness of integrating design thinking processes with AI in enhancing sustainable creative problem-solving competencies. This study thus provided significant insights into developing learning approaches aligned with 21st-century educational demands and promoting students' competencies related to sustainability.

Keywords: Design Thinking Process, Integrated Problem-Solving Competency, Generative Artificial Intelligence

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทยชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 เป็นไปอย่างรวดเร็ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามาของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ซึ่งกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่กำหนดทิศทางของการศึกษาในปัจจุบัน การเปิดตัวโมเดลภาษาขนาดใหญ่ เช่น ChatGPT โดย OpenAI ในเดือนพฤศจิกายน 2565 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ปัญญาประดิษฐ์มีบทบาทอย่างมากในกระบวนการเรียนรู้ (Wyk, M. M., 2024) จึงต้องมีการส่งเสริมการศึกษาและเสริมสร้างทักษะเฉพาะด้านในทุกระดับการเรียนรู้ ซึ่งต้องวางแผนการพัฒนากำลังคนด้านปัญญาประดิษฐ์อย่างมุ่งเป้า และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ มีทักษะความเข้าใจและการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างรู้เท่าทัน (AI Literacy) เหมาะสมและสอดคล้องกับระดับชั้นความรู้และช่วงอายุ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565) การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการศึกษาไม่ควรจำกัดเพียงแค่การเป็นเครื่องมือช่วยเหลือในการเรียนรู้เท่านั้นแต่ควรอยู่ในบทบาทของการพัฒนาความสามารถของมนุษย์เพื่อสร้างอนาคตที่ครอบคลุม ยุติธรรม และยั่งยืน (สุรพล

บุญลือ, 2567) การศึกษาเพื่อความยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) จึงเป็นแนวทางสำคัญในการปลูกฝังค่านิยม ทักษะ และความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับความท้าทายของโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Taimur, S. & Onuki, M., 2022) นอกจากนี้ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรมุ่งเน้นการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์และกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการที่สามารถนำไปใช้ได้จริงจากการศึกษาของ วิศิษฐ์ศักดิ์ บุญจิตต์ และสุธิดา ชัยชมชื่น โดยได้ศึกษาระดับสมรรถนะหลักเพื่อความยั่งยืนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช พบว่า สมรรถนะหลักเพื่อความยั่งยืนด้านการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการอยู่ในระดับต่ำที่สุดจาก 8 สมรรถนะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 การจัดการศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการให้กับนักศึกษา (วิศิษฐ์ศักดิ์ บุญจิตต์ และสุธิดา ชัยชมชื่น, 2567)

การใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเชิงบูรณาการและการสร้างสรรค์นวัตกรรมช่วยให้ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาได้อย่างเป็นระบบคิดค้นแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมและพัฒนาแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง (ธีระศักดิ์ ธนากุลวิพงศ์ และคณะ, 2566) ผลการศึกษาของ Taimur, S. & Onuki, M. สนับสนุนว่ากระบวนการคิดเชิงออกแบบสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและกระบวนการคิดเชิงระบบซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาเพื่อความยั่งยืน (Taimur, S. & Onuki, M., 2022) ในขณะที่ Albay, E. M. & Eisma, D. V. ระบุว่าการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในแผนการจัดการเรียนรู้สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพของแผนการสอนและการออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์อย่างรู้เท่าทัน (AI Literacy) และการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์กับกระบวนการคิดเชิงออกแบบได้รับการสนับสนุน (Albay, E. M. & Eisma, D. V., 2025) จากผลการศึกษาของ Imjai, N. et al. ซึ่งพบว่า ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยนักเรียนพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการและเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ (Imjai, N. et al, 2024) ขณะที่ Uzorka, A. et al. เน้นว่าการพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการควรเชื่อมโยงกับแนวทางการเรียนรู้ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในระยะยาว (Uzorka, A. et al, 2024) ผลการศึกษาของ Romulo, C. et al. ยืนยันว่าการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการสามารถช่วยให้นักเรียนมองเห็นปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ครอบคลุมมากขึ้นและพัฒนาแนวทางแก้ไขที่ตอบโจทย์ความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Romulo, C. et al., 2024) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับปัญญาประดิษฐ์มีศักยภาพในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (วิศิษฐ์ศักดิ์ บุญจิตต์ และจิรพันธุ์ ศรีสมพันธุ์, 2567) อย่างไรก็ตามการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยังต้องการแนวทางที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียนแต่ละกลุ่ม ดังนั้น สถานศึกษาควรปรับตัวและส่งเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างรู้เท่าทันควบคู่ไปกับการบูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคต เช่น การแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสังคมแห่งนวัตกรรมและความยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของนักเรียนหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาบอน นครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 ห้องเรียน รวม 222 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาบอน นครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ห้อง ม.3/1 จำนวน 44 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากห้องเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับปัญญาประดิษฐ์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ซึ่งประกอบด้วยคำอธิบายรายวิชา โครงการสอน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ใบความรู้ ใบงาน และแบบประเมินขั้นตอนการปฏิบัติงาน จำนวน 5 ฉบับ รวม 12 สัปดาห์ มีกระบวนการพัฒนา ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ตัวชี้วัดระหว่างทาง-ตัวชี้วัดปลายทาง) เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล 2) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ 3) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือช่วยในการแก้ปัญหา 4) ออกแบบใบความรู้และใบงานให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ 5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์สอนในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ทางด้านคอมพิวเตอร์ศึกษา การวัดและประเมินผลทางการศึกษา ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แสดงผลดังตารางที่ 2

2. แบบประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน มีกระบวนการพัฒนา ดังนี้ 1) ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ นำมาพัฒนาเป็นแบบประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน เป็นแบบประเมินรูบริค 4 ระดับ (รัตนภรณ์ ทรงนภาวุฒิกุล, 2560) รวม 60 คะแนน จำนวน 5 ด้าน รวม 15 รายการประเมิน โดยมีเกณฑ์การผ่านร้อยละ 80 คือ 48 คะแนน 2) ร่างแบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามโดยใช้ Index of Item Objective Congruence (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ของแบบประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหา 3) นำแบบประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) พบว่าแบบประเมินที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อมากกว่า 0.50 ทุกข้อคำถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงโรงเรียนนาบอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อเข้าดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2567 ถึง กุมภาพันธ์ 2568 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 และประเมินผลใบงานของผู้เรียนและรวบรวมคะแนนเพื่อวิเคราะห์ผล และประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ ร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน โรงเรียนนาบอน นครศรีธรรมราช มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน รวม 12 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์

ขั้นตอนการเรียนรู้	บทบาทครูผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
1. ปฐมนิเทศ (สัปดาห์ที่ 1)	1. อธิบายขั้นตอนการแบ่งกลุ่มนักเรียน 2. อธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ 3. อธิบายวิธีการใช้ Gemini ในการนำมาใช้ร่วมกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบในแต่ละขั้นตอน 4. อธิบายวิธีการประเมินให้คะแนนใบงานโดยการประเมินมี 2 รูปแบบ คือ ครูผู้สอนประเมิน และผู้เรียนใช้ ChatGPT ในการประเมิน	1. นักเรียนแบ่งกลุ่มทำงาน กลุ่มละ 3 - 4 คน 2. ทำความเข้าใจขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ 3. ทำความเข้าใจวิธีการใช้ Gemini ในการนำมาใช้ร่วมกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบในแต่ละขั้นตอน 4. ทำความเข้าใจวิธีการประเมินโดยการใช้ ChatGPT 5. ชักถามข้อสงสัยต่อครูผู้สอน
2. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา (Empathize) (สัปดาห์ที่ 2)	1. เตรียมใบความรู้และใบงานให้ผู้เรียน 2. สาธิตวิธีการสมัครและใช้งาน Gemini 3. อำนวยความสะดวกในการให้คำแนะนำข้อสงสัยกับผู้เรียน 4. ประเมินใบงาน	1. ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานจากใบความรู้ 2. ดำเนินการตามขั้นตอนการปฏิบัติงานจากใบงาน 3. ในส่วนของการใช้ Gemini ในการ Prompt ถามเพื่อทำความเข้าใจปัญหาโดยการใช้ Prompt ที่กำหนดในใบงาน จากนั้นผู้เรียน 2 คน ช่วยกันทำความเข้าใจและสรุปข้อมูลที่ได้ และในขณะเดียวกันผู้เรียนอีก 2 คน หาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาจากแหล่งข้อมูลออนไลน์เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบความน่าเชื่อถือ 4. สรุปผลการทำความเข้าใจปัญหาลงในไฟล์ใบงาน (Google Docs) ส่งไฟล์ใบงานใน Google Classroom 5. ใช้ ChatGPT ประเมินใบงานโดยใช้ส่งไฟล์ Docs และ Prompt เกณฑ์คะแนนแบบรูปรีจากใบประเมินผล
3. ขั้นกำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Define) (สัปดาห์ที่ 3)	1. เตรียมใบความรู้และใบงานให้ผู้เรียน 2. อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติงานในใบงาน 3. อำนวยความสะดวกในการให้คำแนะนำข้อสงสัยกับผู้เรียน 4. ประเมินใบงาน	1. ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานจากใบความรู้ 2. ดำเนินการตามขั้นตอนการปฏิบัติงานจากใบงาน 3. ในส่วนของการใช้ Gemini ในการ Prompt ถามเพื่อกำหนดปัญหาให้ชัดเจนโดยการใช้ Prompt ที่กำหนดในใบงาน

ตารางที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (ต่อ)

ขั้นตอนการเรียนรู้	บทบาทครูผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
		4. ผู้เรียนช่วยกันสรุปข้อมูลและกำหนดรายละเอียดของปัญหาให้ชัดเจนลงในไฟล์ใบงาน (Google Docs) ส่งไฟล์ใบงานใน Google Classroom 5. ใช้ ChatGPT ประเมินใบงานโดยใช้ส่งไฟล์ Docs และ Prompt เกณฑ์คะแนนแบบรูบริคจากใบประเมินผล
4. ขั้นการระดมความคิด (Ideate) (สัปดาห์ที่ 4)	1. เตรียมใบความรู้และใบงานให้ผู้เรียน 2. อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติงานในใบงาน 3. อำนวยความสะดวกในการให้คำแนะนำข้อสงสัยกับผู้เรียน 4. ประเมินใบงาน	1. ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานจากใบความรู้ 2. ดำเนินการตามขั้นตอนการปฏิบัติงานจากใบงาน 3. ในส่วนของการใช้ Gemini ในการ Prompt ถามเพื่อระดมความคิดโดยการใช้ Prompt ที่กำหนดในใบงาน 4. ผู้เรียนช่วยกันสรุปแนวทางการแก้ปัญหาลงในไฟล์ใบงาน (Google Docs) ส่งไฟล์ใบงานใน Google Classroom 5. ใช้ ChatGPT ประเมินใบงานโดยใช้ส่งไฟล์ Docs และ Prompt เกณฑ์คะแนนแบบรูบริคจากใบประเมินผล
5. ขั้นการสร้างต้นแบบ (Prototype) (สัปดาห์ที่ 5-10)	1. เตรียมใบความรู้และใบงานให้ผู้เรียน 2. อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติงานในใบงาน 3. สาธิตวิธีการสมัครและใช้งาน Google Site 4. อำนวยความสะดวกในการให้คำแนะนำข้อสงสัยกับผู้เรียน 5. ประเมินให้คำแนะนำผู้เรียนเป็นระยะจากความคืบหน้าของงาน 6. ประเมินชิ้นงาน	1. ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานจากใบความรู้ 2. ดำเนินการตามขั้นตอนการปฏิบัติงานจากใบงาน พร้อมกับวิธีการปฏิบัติจากการสาธิตของครูผู้สอน 3. ในส่วนของการใช้ Gemini ในการ Prompt ถามเพื่อช่วยออกแบบโครงสร้างเว็บไซต์ โดยการใช้ Prompt ที่กำหนดในใบงาน 4. ดำเนินการออกแบบเว็บไซต์อย่างสมบูรณ์ 5. ผู้เรียนส่งลิงค์ของกลุ่มตนเองใน Google Classroom 6. ใช้ ChatGPT ประเมินผลการออกแบบเว็บไซต์ และ Prompt เกณฑ์คะแนนแบบรูบริคจากใบประเมินผล
6. ขั้นทดสอบประเมินผล (Test) (สัปดาห์ที่ 11-12)	1. เตรียมใบความรู้และใบงานให้ผู้เรียน 2. อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติงานในใบงาน 3. สาธิตวิธีการใช้งาน Google forms 4. อำนวยความสะดวกในการให้คำแนะนำข้อสงสัยกับผู้เรียน 5. ประเมินใบงาน	1. ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานจากใบความรู้ 2. ดำเนินการตามขั้นตอนการปฏิบัติงานจากใบงาน 3. ในส่วนของการใช้ Gemini ในการ Prompt ถามเพื่อช่วยในการออกแบบแบบสอบถามเก็บรวบรวม Feedback จากผู้ใช้โดยการใช้ Prompt ที่กำหนดในใบงาน 4. ผู้เรียนช่วยกันสรุปข้อคำถามลงในไฟล์ใบงาน งาน (Google Docs) และดำเนินการใช้ Google forms ในการสร้างแบบสอบถาม และส่งลิงค์แบบสอบถามใน Google Classroom 5. ใช้ ChatGPT ประเมินใบงานโดยใช้ส่งไฟล์ Docs และ Prompt เกณฑ์คะแนนแบบรูบริคจากใบประเมินผล

ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในภาพรวม

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		ระดับ คุณภาพ
	$\bar{X}$	S.D.	
คุณภาพด้านเนื้อหา			
ด้านแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน	4.58	0.14	มากที่สุด
ความเหมาะสมด้านเนื้อหา			
ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ	4.88	0.19	มากที่สุด
ด้านภาษาและภาพประกอบ	4.42	0.00	มากที่สุด
ด้านการนำไปใช้งาน	4.66	0.23	มากที่สุด
ภาพรวมของการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา	4.64	0.12	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 การประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 และการประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาและการนำเสนอมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 รองลงมา ได้แก่ ด้านการนำไปใช้งาน และด้านภาษาและภาพประกอบ ตามลำดับ

2. ผลการประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ของนักเรียนหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

ตารางที่ 3 ผลการประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

สมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน	ผลการประเมิน	
	คะแนน	ร้อยละ
1. ความสามารถในการทำความเข้าใจปัญหา	11.82	98.48
1.1 การระบุประเด็นปัญหา	4.00	100.00
1.2 การอธิบายรายละเอียดของปัญหา	3.91	97.70
1.3 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา	3.91	97.70
2. ความสามารถในการค้นหาสาเหตุของปัญหาเพื่อกำหนดปัญหาให้ชัดเจน	11.18	93.18
2.1 การระบุสาเหตุของปัญหา	3.90	97.73
2.2 การเชื่อมโยงสาเหตุของปัญหาอย่างเป็นระบบ	3.81	95.45
2.3 กำหนดปัญหาได้อย่างชัดเจน	3.50	87.50
3. ความสามารถในการค้นหาวิธีการแก้ปัญหา	11.73	97.73
3.1 การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา	4.00	100.00
3.2 การเสนอขั้นตอนวิธีการแก้ปัญหา	3.90	97.73
3.3 วิธีการแก้ปัญหามีความสอดคล้องกับปัญหาและบริบท	3.81	95.45
4. ความสามารถในการออกแบบวิธีการแก้ปัญหา	12.00	100.00
4.1 ออกแบบวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน	4.00	100.00
4.2 กำหนดระยะเวลา และทรัพยากรที่ใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม	4.00	100.00
4.3 การวางแผนสำหรับรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ	4.00	100.00

ตารางที่ 3 ผลการประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน (ต่อ)

สมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ ร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน	ผลการประเมิน	
	คะแนน	ร้อยละ
5. ความสามารถในการประเมินวิธีการแก้ปัญหา	10.18	84.85
5.1 การออกแบบขั้นตอนการประเมินวิธีการแก้ปัญหา	4.00	100.00
5.2 การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลการประเมินวิธีการแก้ปัญหา	3.06	76.70
5.3 การสรุปการประเมินวิธีการแก้ปัญหา	3.06	76.70
ภาพรวมของการประเมิน (คะแนนเต็ม 60 คะแนน)	56.91	94.85
ระดับสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ	ดีเยี่ยม	

จากตารางที่ 3 การประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พบว่า สมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.91 คิดเป็นร้อยละ 94.85

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นสมรรถนะหลักเพื่อความยั่งยืนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแผนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีทั้งหมด 5 แผน ใช้เวลาเรียนรู้ 12 สัปดาห์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ปฐมนิเทศ 2) ทำความเข้าใจปัญหา (Empathize) 3) กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Define) 4) ระดมความคิด (Ideate) 5) สร้างต้นแบบ (Prototype) และ 6) ทดสอบและประเมินผล (Test) ในการเรียนรู้นี้ มีการนำ GenAI มาบูรณาการการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ Gemini สำหรับช่วยในการค้นคว้าและสร้างสรรค์ไอเดีย และ ChatGPT สำหรับช่วยประเมินใบงานของนักเรียน โดยนักเรียนได้ใช้ Google Docs, Google Site, Google Forms และ Canva เป็นเครื่องมือช่วยสร้างต้นแบบและทดสอบวิธีการแก้ปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมุ่งเน้น สมรรถนะหลักเพื่อความยั่งยืนผ่านการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน เป็นการสร้างความเข้าใจในมิติของความยั่งยืนและการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างรับผิดชอบ สอดคล้องกับ Taimur, S. & Onuki, M. ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ โดยเฉพาะในบริบทของปัญหาด้านความยั่งยืนที่ซับซ้อน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหายั่งยืน (Taimur, S. & Onuki, M., 2022) งานวิจัยของ Albay, E. M. & Eisma, D. V. สนับสนุนแนวคิดการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นแนวทางในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้ผู้สอนพัฒนาแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการเพื่อความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Albay, E. M. & Eisma, D. V., 2025) งานวิจัยของ Imjai, N. et al. เป็นหลักฐานที่ชัดเจนว่า การบูรณาการกระบวนการคิดเชิงออกแบบและปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ สามารถช่วยส่งเสริมทักษะด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และเชิงระบบได้ นอกจากนี้งานวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์สามารถเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาที่ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาแนวคิดที่เป็นนวัตกรรมและนำไปใช้ในบริบทของโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Imjai, N. et al, 2024) ด้วยเหตุนี้การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้

กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (GenAI) และแนวคิดความยั่งยืนจึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหาชุมชนในอนาคตได้อย่างมีความรับผิดชอบ

ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 ความเหมาะสมด้านเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้มีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบที่ได้รับการประเมินในระดับสูง ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และการวัดและประเมินผล ซึ่งแสดงถึงการออกแบบหลักสูตรที่เป็นระบบ มีโครงสร้างชัดเจน และสามารถวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้ความเหมาะสมของเนื้อหาและการนำเสนอก็ได้รับการประเมินในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านความชัดเจนของเนื้อหาและการออกแบบกิจกรรมซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการของนักเรียนอย่างไรก็ตามมีบางองค์ประกอบ เช่น สื่อและแหล่งเรียนรู้ และใบงาน ที่ได้คะแนนรองลงมา แสดงให้เห็นว่าอาจมีความจำเป็นต้องพัฒนาและเสริมสร้างสื่อการเรียนรู้ให้ครอบคลุมและดึงดูดความสนใจของนักเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปักสร คงนิตย์ ที่ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน และได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยรวม 4.97 แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบและได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีคุณภาพสูง (ปักสร คงนิตย์ และคณะ, 2567) วิศิษฐ์ศักดิ์ บุญจิตต์ และจิรพันธุ์ ศรีสมพันธ์ ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับบทเรียนออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และความเหมาะสมด้านเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 สามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและบ่งชี้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในบริบทการเรียนรู้จริงได้ (วิศิษฐ์ศักดิ์ บุญจิตต์ และจิรพันธุ์ ศรีสมพันธ์, 2567)

ผลการประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนผ่านแผนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น พบว่า สมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.91 คิดเป็นร้อยละ 94.85 ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของแนวทางการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน โดยแสดงให้เห็นถึงความสามารถสูงสุดในด้านการออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (ร้อยละ 100) และการทำความเข้าใจปัญหา (ร้อยละ 98.48) แสดงให้เห็นว่าแนวทางที่ใช้สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้งและสามารถออกแบบแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามยังพบว่า คะแนนในด้านการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลและการสรุปผลการประเมิน (ร้อยละ 76.70) ต่ำกว่าด้านอื่น ซึ่งบ่งชี้ว่านักเรียนอาจต้องการแนวทางการเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก จากผลการประเมินสามารถสรุปได้ว่าการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ในการเรียนรู้สามารถช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพ และออกแบบแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นในการพัฒนาวิธีการสอนที่ช่วยให้นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้นซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้สมบูรณ์และครอบคลุมมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lang-Wojtasik, G. & Rieckmann, M. ยืนยันว่าสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการศึกษาสำหรับความยั่งยืน โดยมี 12 สมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการคิดและการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน (Lang-Wojtasik, G. & Rieckmann, M., 2011) ผลการศึกษาของ Uzorka, A. et al. พบว่า การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอาศัย

การบูรณาการแนวคิดต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการออกแบบหลักสูตรและการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง แสดงให้เห็นว่าสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถแก้ปัญหาด้านความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเสริมในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจสามารถช่วยให้โครงการด้านความยั่งยืนมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Uzorka, A. et al, 2024) จากการศึกษาของ Romulo, C. แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการเป็นทักษะที่สำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะเพื่อความยั่งยืน ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาด้านความยั่งยืนที่มีความซับซ้อน (Romulo, C. et al., 2024) ในการศึกษาของณัฏฐวอนศิริ และคณะ นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกองค์ประกอบของสมรรถนะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนโดยเฉพาะองค์ประกอบที่ 1 - 3 ที่พัฒนามากที่สุด ได้แก่ 1) การระบุปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 2) การประเมินความซับซ้อนของปัญหาและ 3) การระบุความเชื่อมโยงของตัวแปร อย่างไรก็ตามองค์ประกอบที่ยังต้องการการพัฒนามากขึ้นได้แก่องค์ประกอบที่ 7) การประเมินความเหมาะสมของแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งนักเรียนยังคงประสบปัญหาในการตัดสินใจว่าคำตอบที่ได้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ (ณัฏฐวอนศิริ และคณะ, 2565) และการศึกษาของวันสนันท์ ชูรัตน์ และคณะ ที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนเรียนอยู่ที่ 8.33 (จากคะแนนเต็ม 20) และหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 14.31 โดยนักเรียนสามารถใช้การคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาแนวทางแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนของการสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหาและการนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาผ่านอินโฟกราฟิก อย่างไรก็ตามนักเรียนบางส่วนยังมีปัญหาในการเชื่อมโยงแนวคิดทางทฤษฎีกับสถานการณ์ปัญหาในโลกจริง ซึ่งต้องการการฝึกฝนเพิ่มเติม (วันสนันท์ ชูรัตน์ และคณะ, 2566) สรุปได้ว่าการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ในการเรียนรู้สามารถช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพ ฝึกฝนการคิดวิเคราะห์ และออกแบบแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นในการพัฒนาวิธีการสอนที่ช่วยให้นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้นซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้สมบูรณ์และครอบคลุมมากขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน สรุปได้ว่า คุณภาพและความเหมาะสมด้านเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ข้อเสนอจากการวิจัยในครั้งนี้ สำหรับครูผู้สอนและสถานศึกษาสามารถใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนได้ ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคตพบว่า คะแนนในด้านการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลและการสรุปผลการประเมิน (76.70%) ต่ำกว่าด้านอื่นการวิจัยในอนาคตจำเป็นในการพัฒนาวิธีการสอนที่ช่วยให้นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565 - 2570). เรียกใช้เมื่อ 9 ตุลาคม 2567 จาก <https://ai.in.th/wp-content/uploads/2022/12/20220726-AI.pdf>
- ณภัทร วอนศิริ และคณะ. (2565). การพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผ่านการจัดการเรียนรู้การออกแบบเชิงวิศวกรรมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24(3), 147-157.
- ธีระศักดิ์ ธนากุลกิจพงศ์ และคณะ. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนทางเรขาคณิตที่เสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 811-830.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปภัสสร คงนิจสัย และคณะ. (2567). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8(10), 1-14.
- รัตนภรณ์ ทรงนภาวุฒิกุล. (2560). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการให้คะแนนแบบรูบริก : Scoring Rubrics. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย, 12(1), 1-14.
- วันสนันท์ ชูรัตน์ และคณะ. (2566). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับอินโฟกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง กรด -เบส. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 25(3), 229-239.
- วิศิษฐ์ศักดิ์ บุญจิตต์ และจิรพันธุ์ ศรีสมพันธุ์. (2567). การพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับบทเรียนออนไลน์รายวิชาการออกแบบและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์. ใน การประชุมทางวิชาการระดับชาติด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรม ครั้งที่ 15. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วิศิษฐ์ศักดิ์ บุญจิตต์ และสุธิดา ชัยชมชื่น. (2567). การศึกษาระดับสมรรถนะหลักเพื่อความยั่งยืนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. ใน การประชุมวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 16. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. เรียกใช้เมื่อ 9 ตุลาคม 2567 จาก <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1540-file.pdf>
- สุรพล บุญลือ. (2567). แนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์รังสรรค์สำหรับการศึกษาและวิจัย. Journal of Industrial Education, 23(2), B1-B12.
- Albay, E. M. & Eisma, D. V. (2025). Using design thinking for developing pre-service teachers' creativity in designing teaching plans to promote interactive learning in mathematics. Learning and Instruction, 96(2025), 102070.
- Imjai, N. et al. (2024). The influence of AI competency and design thinking skills on innovative entrepreneurial competency: The role of strategic intelligence amongst new age entrepreneurs in Thailand. International Journal of Information Management Data Insights, 4(2), 100301.

- Lang-Wojtasik, G. & Rieckmann, M. (2011). Die globale Perspektive der Bildung für nachhaltige Entwicklung. Eine europäisch-lateinamerikanische Studie zu Schlüsselkompetenzen für Denken und Handeln in der Weltgesellschaft. ZEP : Zeitschrift für internationale Bildungsforschung und Entwicklungspädagogik, 34(2), 41-42.
- Romulo, C. et al. (2024). Implementing interdisciplinary sustainability education with the food-energy-water (FEW) nexus. Humanities and Social Sciences Communications, 11(1), 1-17.
- Taimur, S. & Onuki, M. (2022). Design thinking as digital transformative pedagogy in higher sustainability education: Cases from Japan and Germany. International Journal of Educational Research, 114(2022), 101994.
- Uzorka, A. et al. (2024). Strategies for engaging students in sustainability initiatives and fostering a sense of ownership and responsibility towards sustainable development. Discover Sustainability, 5(1), 320.
- Wyk, M. M. (2024). Is ChatGPT an opportunity or a threat? Preventive strategies employed by academics related to a GenAI-based LLM at a faculty of education. Journal of Applied Learning & Teaching, 7(1), 35-45.

ผลของการใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา
ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ศูนย์เครือข่ายบันนังสตา*

THE EFFECTS OF USING A LEARNING KITS ON SUBSTANCES AROUND US IN
SCIENCE SUBJECTS ON THE ACADEMIC ACHIEVEMENT OF SIXTH-YEARS PRIMARY
SCHOOL AT BANNANGSTA NETWORK CENTER

ญาดารัตน์ บุญยอดสี*, พล เหลืองรังษี

Yadarat Bunyodsee*, Pol Luangrangsee

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: yadarat.bun028@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้ชุดการเรียนรู้ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้กับไม่ใช้ชุดการเรียนรู้ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้ ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบันนังสตา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบันนังสตาอินทรมิตรภาพที่ 200 ที่ระลึกใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ ชุดการเรียนรู้มีค่าความถูกต้องและค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้มีค่าความถูกต้องและค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แผนการจัดการเรียนรู้ โดยไม่ใช้ชุดการเรียนรู้มีค่าความถูกต้องและค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.85 และแบบวัดความพึงพอใจมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test 2 กลุ่มสัมพันธ์ และ 2 กลุ่มอิสระ พบว่า 1) ชุดการเรียนรู้มีค่าประสิทธิภาพ 80.82/81.03 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนรู้และไม่ใช้ชุดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนรู้สูงกว่าที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ในระดับมาก

คำสำคัญ: ชุดการเรียนรู้, รายวิชาวิทยาศาสตร์, ศูนย์เครือข่ายบันนังสตา, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Abstract

This article aims to: 1) Develop a science learning kits on the topic "Substances Around Us" for Grade 6 students based on the 80/80 efficiency criterion; 2) Compare the learning achievement before and after learning between the groups that used and did not use the learning kits;

3) Compare the learning achievement between the groups that used and did not use the learning kits; and 4) Examine students satisfaction with the learning kits. The population consisted of Grade 6 students from the BannangSta Network Center, while the sample group included Grade 6 students from BannangSta Intharachat Mittrapap 200 Memorial School, selected through multi-stage sampling. Research instruments included the learning kits, which was validated for accuracy and appropriateness at the highest level; lesson plans incorporating the learning kits, which were also validated at the highest level; lesson plans without the learning kits, validated at the highest level; an achievement test with an item-objective congruence (IOC) range of 0.67 - 1.00 and a reliability coefficient of 0.85; and a satisfaction questionnaire with an IOC range of 0.67 - 1.00. Data were analyzed using mean, standard deviation, dependent t-test, and independent t-test. The findings revealed that: 1) The learning kits had an efficiency of 80.82/81.03; 2) Students in both groups those using and not using the learning kits showed significantly higher post-test scores than pre-test scores at the .05 level; 3) Students who used the learning kits achieved significantly higher learning outcomes than those who did not at the .05 level; and 4) Students satisfaction with the learning kits was at a high level.

Keywords: Learning Kits, Science Subjects, Bannangsta Network Center, Sixth-Years Primary School

บทนำ

วิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมโลกยุคปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากวิทยาศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการผลิตเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันและการทำงาน สิ่งที่กำลังไปข้างหน้าล้วนเป็นผลมาจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ช่วยให้นักเรียนรู้จักการคิดเป็นกระบวนการ มีความเป็นเหตุเป็นผล คิดเชิงสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ มีทักษะสำคัญในการศึกษาค้นคว้าและมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ ดังนั้น มนุษย์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในปัจจุบันมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้า แก้ไขปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อให้ได้กระบวนการและความรู้ จากการสำรวจตรวจสอบ การสังเกต การเก็บรวบรวมข้อมูล การทดลอง แล้วนำผลที่ได้จากกระบวนการต่าง ๆ มาจัดเป็นหลักการ แนวคิด และองค์ความรู้ใหม่ โดยการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ สามารถลงมือปฏิบัติจริงและมีความเหมาะสมกับระดับชั้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมีเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ หลักการ กฎ และทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ข้อจำกัดของวิทยาศาสตร์ มีจิตวิทยาศาสตร์ และมีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มักพบปัญหาคือ กระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่ไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่พึงประสงค์ โดยเห็นได้จากการประเมินคุณภาพในด้านวิทยาศาสตร์ ในแต่ละช่วงชั้น ทั้งระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนในกลุ่ม

เครือข่ายบัณฑิตเป็นจำนวนทั้งหมด 8 โรงเรียน พบว่า ผลการประเมินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยม (Ordinary National Educational Test) ปีการศึกษา 2565 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 30.95 และในปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 29.73 สรุปได้ว่าผลการประเมินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมรายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบัณฑิต มีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบปกติ จึงไม่อาจสามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดหมายของรายวิชาที่กำหนดได้ ผู้สอนจึงควรนำเอาชุดการเรียนรู้มาใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ช่วยเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วรกิต วัดเข้าหลาม ได้เพิ่มเติม ชุดการเรียนรู้หรือชุดการสอนสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความสามารถ และตามความต้องการของตนเอง ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ในการทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายแก่ผู้เรียน และช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพในการเรียนรู้ (วรกิต วัดเข้าหลาม, 2540)

ชุดการเรียนรู้เป็นหน่วยการเรียนรู้สำเร็จรูป เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจัดให้ผู้เรียนเพื่อใช้ประกอบบทเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน โดยชุดการเรียนรู้มีการออกแบบให้มีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหา และความรู้ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ ชุดการเรียนรู้เรียกได้ว่าเป็นสื่อการสอนหลายอย่างประกอบกันจัดไว้ด้วยกันเป็นชุด หรือที่เรียกกันว่า สื่อ ซึ่งส่วนมากชุดการเรียนรู้หรือสื่อประสม ประกอบด้วย คำชี้แจง วัตถุประสงค์ ชื่อเรื่อง เนื้อหาสาระ เอกสารใบความรู้ วัสดุอุปกรณ์ บัตรคำ และแบบวัดประเมินผลการเรียนรู้ (ภาวิดา ตั้งกมลศรี, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริสิทธิ์ ศรีประพันธ์ ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่องวัสดุและสาร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่องวัสดุและสาร มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.63/81.25 ผลการประเมินทักษะของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะหลังใช้สูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการประเมินทักษะของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้แบบฝึกทักษะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ศิริสิทธิ์ ศรีประพันธ์, 2567)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยสนใจแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยพัฒนาชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา มาใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอน และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน พร้อมทั้งศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ของกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้กับไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาชุดการเรียนรู้ การทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ และการประเมินผลชุดการเรียนรู้ โดยมีแบบแผนการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนสุ่มกลุ่มควบคุมทดสอบก่อนหลัง (Randomized control group pretest-posttest design)

การสุ่ม	กลุ่ม	ทดสอบก่อน	สิ่งทดลอง	ทดสอบหลัง
R	E	O1	X	O2
	C	O1	-	O3

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย ดังนี้

- E หมายถึง กลุ่มทดลอง (Experiment group) คือ นักเรียนชั้น ป.6/2
- C หมายถึง กลุ่มควบคุม (Control group) คือ นักเรียนชั้น ป.6/3
- O1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียนของทั้งสองกลุ่ม
- O2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลอง
- O3 หมายถึง การทดสอบหลังเรียนของกลุ่มควบคุม
- X หมายถึง มีการให้สิ่งทดลอง (Treat) คือ ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา
- R หมายถึง การสุ่ม (Random)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์เครือข่าย บัณฑิตา จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบัณฑิตาอินทรมิตรภาพที่ 200 ที่ระลึก โรงเรียนบ้านป่าหวัง โรงเรียนบ้านกาโสด โรงเรียนบ้านเจาะป็นตัง โรงเรียนบ้านธารทิพย์ โรงเรียนบ้านวังหิน โรงเรียนบ้านบันนังนุแวง และ โรงเรียนบ้านเตาปูน (ธนาคารกรุงเทพ 16)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยดำเนินการ ดังนี้ 1) การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เพื่อคัดเลือกโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนบัณฑิตาอินทรมิตรภาพที่ 200 ที่ระลึก และ 2) การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับสลาก เพื่อคัดเลือกห้องเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการสุ่มห้องเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้น ป.6/2 มีนักเรียนจำนวน 34 คน และห้องเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนชั้น ป.6/3 มีนักเรียนจำนวน 34 คน

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง รายงานการวิจัย และบทความวิจัย เพื่อสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ หลังจากนั้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยมีผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การพิจารณาค่าเฉลี่ยความถูกต้องและความเหมาะสมตั้งแต่ 3.50 คะแนน เป็นต้นไป หมายความว่า มีความถูกต้องและเหมาะสมระดับดี กรณีที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.50 คะแนน ถือว่าต้องปรับปรุงตามประเด็นการประเมินนั้น ๆ (พล เหลืองรังษี, 2568) ผลการหาคุณภาพของชุดการเรียนรู้ พบว่า ค่าความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ พบว่า มีค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เท่ากับ 80.82/81.03

2. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 แผน รวมทั้งหมด 9 ชั่วโมง ประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการเรียนรู้ พบว่า ค่าความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 อยู่ในระดับมากที่สุด

3. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 แผน รวม 9 ชั่วโมง ประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยไม่ใช้ชุดการเรียนรู้ พบว่า ค่าความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 อยู่ในระดับมากที่สุด

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ ถูกได้ 1 คะแนน ผิดได้ 0 คะแนน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษา (Index of objective congruence : IOC) ใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559) พบว่า IOC มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าความยากง่าย 0.56 - 0.79 ค่าอำนาจจำแนก 0.23 - 0.70 และค่าความเชื่อมั่น 0.85

5. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 ข้อคำถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษา พบว่า IOC มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.76

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กลุ่มทดลอง ดำเนินการดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการทดสอบเป็นเวลา 60 นาที 2) สอนด้วยชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 แผน ระยะเวลาทั้งหมด 9 ชั่วโมง 3) เมื่อเสร็จสิ้นการสอนด้วยชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์แล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการทดสอบ เป็นเวลา 60 นาที 4) ให้นักเรียนทำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา

2. กลุ่มควบคุม ดำเนินการดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการทดสอบ เป็นเวลา 60 นาที 2) สอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 แผน ระยะเวลาทั้งหมด 9 ชั่วโมง 3) เมื่อเสร็จสิ้นการสอน โดยไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์แล้วทำการทดสอบหลังเรียน ด้วย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการทดสอบ เป็นเวลา 60 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง มาเปรียบเทียบกับคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ กับกลุ่มที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มสัมพันธ์ (t-test for Dependent Samples) และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มอิสระ (t-test for Independent Samples)

ผลการวิจัย

ผลของการใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบ้านนั้งस्ता มีผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ สื่อวีดิทัศน์ แบบฝึกหัดและเฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบย่อยและเฉลยแบบทดสอบย่อย แบบทดสอบหลังเรียนและเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน และคำแนะนำสำหรับผู้เรียน จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ขั้นตอนการเรียนรู้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด แบบทดสอบย่อย และแบบทดสอบหลังเรียน โดยมีค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการหาค่าประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา

แบบทดสอบระหว่างเรียน (E ₁)		แบบทดสอบหลังเรียน (E ₂)		ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	E ₁ /E ₂
100	80.82	100	81.03	80.82/81.03

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.82/81.03 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนกับหลังเรียน ของกลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์

คะแนนใช้ชุดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{d}$	t	P
ก่อนเรียน	11.53	3.30	2.912	4.62	.000
หลังเรียน	14.44	3.43			

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 11.53 คะแนน และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 14.44 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ สรุปได้ว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนกับหลังเรียน ของกลุ่มที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์

คะแนนไม่ใช้ชุดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{d}$	t	P
ก่อนเรียน	8.23	3.28	4.118	9.76	.000
หลังเรียน	12.35	2.74			

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 8.23 คะแนน และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 12.35 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ สรุปได้ว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ กับกลุ่มที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์กับกลุ่มที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์

คะแนนหลังเรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ใช้ชุดการเรียนรู้	34	14.44	3.43	2.77	.007
ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้	34	12.35	2.74		

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 14.44 คะแนน กลุ่มที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 12.35 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ สรุปได้ว่า กลุ่มที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การศึกษาคำพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการวิจัยดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาคำพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนสามารถนำความรู้ เรื่องสารรอบตัวเรา ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.41	.783	มาก
2. ชุดการเรียนรู้มีความทันสมัย เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจ	4.47	.748	มาก
3. เนื้อหาในใบความรู้อ่านง่าย ไม่สับสน	4.12	.729	มาก
4. ความยากง่าย ของแบบฝึกหัดและแบบทดสอบย่อย	4.24	1.103	มาก
5. นักเรียนสามารถค้นคว้า ทบทวนความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง	4.65	.774	มากที่สุด
6. สื่อวีดิทัศน์มีความน่าสนใจ	4.18	.869	มาก
7. คำสั่งหรือคำชี้แจงแต่ละกิจกรรม มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม	4.59	.821	มากที่สุด
8. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น	4.65	.691	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.41	.815	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41)

อภิปรายผล

ผลของการใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการอภิปราย ดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ สื่อวีดิทัศน์ แบบฝึกหัดและเฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบย่อยและเฉลยแบบทดสอบย่อย แบบทดสอบหลังเรียน และเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน และคำแนะนำสำหรับผู้เรียน จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ขั้นตอนการเรียนรู้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด แบบทดสอบย่อย และแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.82/81.03 เนื่องจากชุดการเรียนรู้ออกแบบให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะแนวทาง และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน โดยมีการออกแบบชุดการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ มีการสอดแทรกสื่อวีดิทัศน์เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของชุดการเรียนรู้ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และระบุคำชี้แจงไว้เป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน ข้อดีของชุดการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถทบทวนบทเรียนเพิ่มเติมด้วยตนเองได้ และส่งผลต่อประสิทธิภาพความสามารถในการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ทั้งนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในด้านความพร้อมในการสอน เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นแนวทางในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ สุนันทา สุนทรประเสริฐ ได้เพิ่มเติม ประเภทของชุดการเรียนรู้ คือ ชุดการเรียนการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนหรือชุดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามคำแนะนำที่ระบุไว้ สามารถปรึกษาระหว่างเรียนได้ และเมื่อมีข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจบทเรียนสามารถสอบถามครูผู้สอนได้ (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2544) โดยผู้วิจัยได้ยึดแนวทางของชุดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนและครูผู้สอนได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษณะ ประฉิมมะ ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปริมาณทางไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.70/76.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ (กฤษณะ ประฉิมมะ, 2566)

2. นักเรียนที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์และไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากชุดการเรียนรู้มีการออกแบบให้มีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหา และความรู้ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชววิยะห์ สาเหาะ ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องแสง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทักษะในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ชววิยะห์ สาเหาะ, 2566) เมื่อพิจารณาคะแนนหลังเรียนของกลุ่มที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 12.35 คะแนน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 8.23 คะแนน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ได้กำหนดไว้ ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า นักเรียนที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. นักเรียนที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นวิธีการพัฒนาความรู้ในเรื่องสารรอบตัวเราของผู้เรียน เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา

วิทยาศาสตร์สูงขึ้น มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เป็นเพราะกระบวนการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และศึกษาค้นคว้าตลอดจนทบทวนความรู้ด้วยตนเองมากที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และผู้เรียนกับครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริสิทธิ์ ศรีประพันธ์ และพล เหลืองรังษี ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่องวัสดุและสาร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เครือข่ายสถานศึกษาบ้านพรุพะตง พบว่า ผลการประเมินทักษะของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะหลังใช้สูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการประเมินทักษะของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้แบบฝึกทักษะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศิริสิทธิ์ ศรีประพันธ์ และพล เหลืองรังษี, 2567) ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า นักเรียนที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ย 4.41 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ดังนี้ นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.65) นักเรียนสามารถค้นคว้า ทบทวนความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.65) และคำสั่งหรือคำชี้แจงแต่ละกิจกรรม มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.59) ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอันดับแรก คือ นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การเรียนอย่างมีความสุขทำให้ผู้เรียนเกิดความชอบ ความสนใจ เกิดแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากที่จะเรียนรู้และให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี และมีส่วนทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ประภาภรณ์ จงเจริญชัยสกุล กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ การแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกในเชิงบวกที่มีต่อสิ่งเร้าที่มากระตุ้น ทำให้เกิดความกระตือรือร้น มุ่งมั่น และมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งระดับความรู้สึกพึงพอใจของแต่ละบุคคลนั้นมีความแตกต่างกันออกไป (ประภาภรณ์ จงเจริญชัยสกุล, 2564) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันทิวา พรหมทองบุญ และพล เหลืองรังษี ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหารโดยใช้ทฤษฎีบาร์โมเดล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพงวิทยามูลนิธิ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อชุดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนเรียนอย่างมีความสุขเป็นอันดับแรก กิจกรรมใช้คำสั่งหรือคำอธิบายได้อย่างชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตามเป็นอันดับที่สอง และนักเรียนสามารถทบทวน เรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองเป็นอันดับที่สาม (พันทิวา พรหมทองบุญ และพล เหลืองรังษี, 2567)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยผลของการใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารรอบตัวเรา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์เครือข่ายบ้านนังस्ता พบว่า 1) ชุดการเรียนรู้ ประกอบด้วย คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ สื่อวีดิทัศน์ แบบฝึกหัดและเฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบย่อยและเฉลยแบบทดสอบย่อย แบบทดสอบหลังเรียนและเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน และคำแนะนำสำหรับผู้เรียน จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ขั้นตอนการเรียนรู้ ใบความรู้ แบบฝึกหัด แบบทดสอบย่อย และแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าประสิทธิภาพ 80.82/81.03 2) นักเรียนที่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์และไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ใช้ชุด

การเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ ควรศึกษาคำแนะนำสำหรับครูผู้สอน ในการดำเนินการกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน และอธิบายคำแนะนำสำหรับผู้เรียนให้ผู้เรียนเข้าใจการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ ความรู้และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน ครูผู้สอนจึงต้องคอยดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำ ชักถามความเข้าใจ สร้างเสริมกำลังใจ เพื่อให้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การวิจัยครั้งต่อไป ควรพัฒนาชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ต่อไป เพื่อให้ได้สื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เช่น วิดีทัศน์ประกอบการสอนและชุดการทดลอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้นและเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง อีกทั้งควรควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ไปปรับใช้กับเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ในเรื่องอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กฤษณะ ประณิมะ. (2566). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปริมาณทางไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชาวิยะห์ สาเหาะ. (2566). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง แสง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ณัฐธรรณ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาภรณ์ จงเจริญชัยสกุล. (2564). การพัฒนาชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนวิทยาลัยครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- พล เหลืองรังษี. (2568). การวิจัยทางหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา. อะวา 2013 จำกัด.
- พันทิวา พรหมทองบุญ และพล เหลืองรังษี. (2567). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร โดยใช้ทฤษฎีบาร์โมเดล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตะพงวิทยามูลนิธิ. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8(3), 32-33.
- ภาวิดา ตั้งกมลศรี. (2552). การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรกิต วัดเข้าหลาม. (2540). ชุดการสอน. ขอนแก่น: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ศิริสิทธิ์ ศรีประพันธ์. (2567). การพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่อง วัสดุและสาร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศิริสิทธิ์ ศรีประพันธ์ และพล เหลืองรังษี. (2567). การพัฒนาแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เรื่อง วัสดุและสาร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เครือข่ายสถานศึกษามูลนิธิพระตวง. วารสารสังคมศาสตร์ และวัฒนธรรม, 8(3), 9-10.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตร แกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). รายงาน การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565. กรุงเทพมหานคร: อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย).
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2544). การผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน เรื่องการสร้างแบบฝึก. ชัยนาท: ชมรม พัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.

การพัฒนาแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแกสำหรับนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*

DEVELOPMENT OF RESILIENCE FOR BULLYING BEHAVIOR PREVENTION MODEL FOR SIXTH GRADE ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS AT THE 2nd PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE IN PATHUMTHANI PROVINCE

พรพรม เพาสีนวน*, พรสุข หุ่นนิรันดร์

Phonphrom Paoseenual*, Pomsuk Hunnirum

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Public Health, Western University, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: fasi34004@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์และปัญหา 2) พัฒนาและทดลองใช้รูปแบบฯ และ 3) ประเมินรูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจ เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภูมิคุ้มกันทางใจ แบบสอบถามพฤติกรรมรังแก แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ คุณภาพเครื่องมือเท่ากับ 0.6 ถึง 0.8 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ทั้ง 3 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ Independent t-test และ Repeated Measures ANOVA ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ และปัญหา พฤติกรรมรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ได้เงินมาโรงเรียนต่อวันระหว่าง 30 - 50 บาท บิดามารดาอยู่ด้วยกัน อาศัยอยู่กับพ่อแม่ และมีพี่น้องร่วมบิดามารดา 2 - 3 คน 2) ผลการวิเคราะห์ ระดับภูมิคุ้มกันทางใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนาแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมฯ และทดลองใช้รูปแบบฯ ประกอบด้วย PEC4S 1) S: Self Esteem 2) S: Self-Efficacy 3) E: Empathy 4) S: Self-Awareness 5) S: Self-Motivation 6) P: Positive Thinking 7) C: Conflict Resolution นำไปใช้ในนักเรียน กลุ่มทดลอง 30 คน หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ มีพฤติกรรมรังแกน้อยลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มทดลอง ดีกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ และดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ผลการประเมินรูปแบบภูมิคุ้มกัน ทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแก ความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ารูปแบบสามารถป้องกัน พฤติกรรมรังแก และเกิดความยั่งยืนในการเรียนรู้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบ, ภูมิคุ้มกันทางใจ, พฤติกรรมรังแก, นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6, สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

Abstract

The objectives of this research were to 1) Study the situation and problems, 2) Develop and test the Resilience model and 3) Evaluate the Resilience model. It is research and development. The sample consisted of 385 sixth-grade primary school students. The instruments used were the Resilience questionnaire, the bullying behavior questionnaire, and the satisfaction with the model questionnaire. The quality of the instruments was 0.6 to 0.8. The statistics used were percentage, mean, and standard deviation. The hypothesis was tested using the Independent t-test and Repeated Measures ANOVA. The results of the research found that Problem and needs analysis results Bullying Behavior Prevention Model for sixth-grade primary school students at 2nd primary education service in Pathumthani Province. It is divided into 2 parts: 1) General information Most are male, Earn 30 - 50 baht per day to school, Parents live together, Living with parents and there are 2-3 siblings who share the same parents. 2) Results of the analysis of mental Resilience was at a moderate level. Developing a mental Resilience model to prevent behavioral disorders and testing the model consisting of PEC4S 1) S: Self-Esteem 2) S: Self-Efficacy 3) E: Empathy 4) S: Self-Awareness 5) S: Self-Motivation 6) P: Positive Thinking 7) C: Conflict Resolution used in an experimental group of 30 students. After using the model for 8 weeks, there was significantly less bullying behavior. The experimental group was better than before using the model and better than the control group with statistical significance ($p < 0.05$). The results of the evaluation of the mental Resilience model to prevent bullying behavior, the satisfaction was at a high level, showing that the model can prevent bullying behavior and create sustainability in learning and good quality of life.

Keywords: Model Development, Resilience, Bullying Behavior, Sixth-Grade Primary School Students, 2nd Primary Education Service in Pathumthani Province

บทนำ

พฤติกรรมกรังแกผู้อื่นของนักเรียนเป็นปัญหาระดับโลก ซึ่งพบว่า นักเรียนประเทศญี่ปุ่น มีพฤติกรรมของการข่มเหงรังแกสูงสุดของโลก รองลงมา คือ ประเทศไทย และอังกฤษ นักเรียนส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมกรังแกผู้อื่นโดยการทำร้ายจิตใจ ทำร้ายร่างกาย และข่มขู่บังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่อยากทำ ส่งผลให้นักเรียนหลีกเลี่ยงปัญหาไม่ยอมไปเรียนหนังสือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อย เป็นเหตุให้นักเรียนที่ถูกรังแกมีประสบการณ์ที่ฝังใจ และมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง (อัสรี อนุตธโต และคณะ, 2564) ปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนของไทย มีความชุกสูงถึงร้อยละ 40 มีเหตุการณ์การลาออกจากโรงเรียน การฆ่าตัวตาย เข้าสังคมไม่ได้ของเด็กที่เป็นผลจากการรังแกกันมากขึ้น (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561) พฤติกรรมความรุนแรงที่มองว่าการกลั่นแกล้งผู้อื่นเป็นเรื่องปกติ จากที่เคยถูกรังแกมาก่อน มีความต้องการรุนแรงที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่น ทักษะคิดแบบไม่เป็นมิตรต่อสภาพแวดล้อม (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2562) การรังแกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ทางจิตใจ สังคมและร่างกาย พฤติกรรมกรังแกผู้อื่นโดยแสดงพฤติกรรมการทำร้ายร่างกาย ทำร้ายอารมณ์ ทำร้ายความรู้สึกและทำร้ายจิตใจ ซึ่งการรังแกเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวและต่อต้านสังคม มี 3 ทาง ได้แก่ ทางวาจา ทางสังคม ทางกายภาพ โดยภูมิคุ้มกันทางใจเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันพฤติกรรมกรังแก (พรสุข หุ่นรินทร์, 2565)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบภูมิคุ้มกันทางใจ เพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อศึกษาสถานการณ์และปัญหา พัฒนารูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแก ด้วยการนำรูปแบบไปทดลองใช้และประเมินรูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแก และนำผลการวิจัยเผยแพร่ยังสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไปปรับใช้วางแผนแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงและการสร้างภูมิคุ้มกันทางใจให้กับนักเรียน ได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และปัญหา พฤติกรรมการรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
2. เพื่อพัฒนารูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแก และนำไปทดลองใช้ป้องกันพฤติกรรม การรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
3. เพื่อประเมินรูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ศึกษาระหว่างเดือนมีนาคม 2567 ถึงเดือน สิงหาคม 2567 ในพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เลขที่ WTU 2567-0021 วันที่รับรอง 27 มีนาคม 2567 รหัสโครงการ HE-WTU 2567-0021 มีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1: วิเคราะห์สถานการณ์ดำเนินการในเดือน เมษายน 2567 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ในกระบวนการ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 15 โรงเรียน จำนวน 864 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของแดเนียล (Daniel, W. W., 2010) ได้จำนวน 385 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) รวมกับใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เลือก 3 อำเภอ อำเภอธัญบุรี 3 โรงเรียน อำเภอลำลูกกา 6 โรงเรียน อำเภอหนองเสือ 6 โรงเรียน ส่วนข้อมูล เชิงคุณภาพ มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) จากผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน อำเภอละ 1 คน และครูประจำชั้น อำเภอละ 2 คน รวมเป็น จำนวน 9 คน ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

ระยะที่ 2: พัฒนาและทดลองใช้ รูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) และนำรูปแบบไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ 6 จำนวน 60 คน เป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่ม ควบคุม จำนวน 30 คน

ระยะที่ 3: ประเมินรูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแก กับกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ชนิด ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เลือกค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ ที่มีค่า 0.60 - 1.00 โดยค่า Cronbach's coefficient alpha ของแบบสอบถามภูมิคุ้มกันทางใจ เท่ากับ 0.97 แบบสอบถามพฤติกรรมการรังแก เท่ากับ 0.97 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ในกลุ่มนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบและเติมลงในช่องว่าง จำนวน 6 ข้อ 2) แบบสอบถามภูมิคุ้มกันทางใจ

ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถแห่งตน การเห็นอกเห็นใจ การรู้จักตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง การคิดบวกพลังบวก และการเผชิญความขัดแย้ง จำนวน 28 ข้อ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับคือ ระดับมาก 3 คะแนน ปานกลาง 2 คะแนน น้อย 1 คะแนน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยระดับภูมิคุ้มกันทางใจ อิงเกณฑ์ของ (Best, J. W., 1977) ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00 อยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33 อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66 อยู่ในระดับน้อย 3) แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการรังแก สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 28 ข้อ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ 3 คะแนน ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง 2 คะแนน ไม่เคยปฏิบัติเลย 1 คะแนน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการรังแก อิงเกณฑ์ของ (Best, J. W., 1977) ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00 อยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33 อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66 อยู่ในระดับน้อย 4) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวคำถามเกี่ยวกับนโยบาย การดำเนินงาน และแนวทางการดำเนินงานป้องกันพฤติกรรมกรรมการรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมตามรูปแบบฯ สัปดาห์ที่ 8 ในกลุ่มทดลอง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ 3 ระดับ โดยมีวิธีการประเมินผลจากการให้คะแนน คือ มาก 3 คะแนน ปานกลาง 2 คะแนน และน้อย 1 คะแนน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ อิงเกณฑ์ของ (Best, J. W., 1977) ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00 อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33 อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66 อยู่ในระดับน้อย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ รูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรม การรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ประกอบด้วย PEC4S 1) S: Self Esteem 2) S: Self-Efficacy 3) E: Empathy 4) S: Self-Awareness 5) S: Self-Motivation 6) P: Positive Thinking 7) C: Conflict Resolution ซึ่งมี 7 กิจกรรม คือ 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง ค้นหาส่วนดี 2) ความสามารถแห่งตน ทำงานเป็นทีม 3) การเห็นอกเห็นใจ น้ำเอ๋ย น้ำใจ 4) การรู้จักตนเอง เส้นทางแห่งความรู้สึก 5) สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง สมุดบันทึกเพื่อนรัก 6) การคิดบวกพลังบวก สร้างโลกสวยด้วยตัวเรา 7) การเผชิญความขัดแย้ง โดยใช้เวลากิจกรรมละ 30 นาที รวมเป็น 3 ชั่วโมง 30 นาที

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้ ในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม คือ ก่อนทดลอง หลังทดลอง ในสัปดาห์ ที่ 8 และระยะติดตามหลังทดลอง ในสัปดาห์ ที่ 8 โดยใช้ แบบสอบถามภูมิคุ้มกันทางใจ แบบสอบถามพฤติกรรม การรังแก และประเมินรูปแบบฯ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ ในกลุ่มทดลอง

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ด้วยสถิติ One - way Repeated Measure ANOVA เมื่อตรวจสอบข้อตกลง (Assumption) เบื้องต้นของการใช้สถิติการวิเคราะห์ผลการแจกแจงของตัวแปรในแต่ละกลุ่มมีการแจกแจงแบบปกติ (Normality) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี Bonferroni และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบหลายตัวแปรแบบทางเดียว (One-way Multivariate Analysis of variance [MANOVA]) เมื่อตรวจสอบข้อตกลง (Assumption) ในเบื้องต้นของการใช้สถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กัน โดยมีความสัมพันธ์กันทุกคู่ ใช้ Bartlett's test of sphericity และผลการวัดความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง (Kaiser mayer olkin measure[KMO]) เข้าใกล้ 1 (Field, A., 2000) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งประยุกต์ใช้ (Creswell, J. W. & Poth, C. N., 2017)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า สถานการณ์และปัญหา พฤติกรรมการรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.6 คะแนนเฉลี่ยของภาคเรียนที่ผ่านมาอยู่ในระดับดีมาก (คะแนน 3.50-3.99) ร้อยละ 33.2 ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.53) ได้เงินมาโรงเรียนต่อวัน 30 - 50 บาท ร้อยละ 53.0 สถานภาพสมรสของบิดามารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 61.3 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับพ่อ-แม่ ร้อยละ 77.4 และมีพี่น้องร่วมบิดามารดา 2 - 3 คน ร้อยละ 64.9 2) ผลการวิเคราะห์ระดับภูมิคุ้มกันทางใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.11$, S.D. = 0.64) จำแนกรายด้านได้ ดังนี้ ด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.11$, S.D. = 0.63) ด้านความสามารถแห่งตน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.11$, S.D. = 0.44) ด้านความเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.38$, S.D. = 0.54) ด้านการรู้จักตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.34$, S.D. = 0.46) ด้านการรู้จักตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.34$, S.D. = 0.46) ด้านการคิดบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.20$, S.D. = 0.71) ด้านการเผชิญความขัดแย้ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.21$, S.D. = 0.71) จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีภาวะภูมิคุ้มกันทางใจ สูง ทุกด้าน ในส่วนนโยบาย การดำเนินงาน และแนวทางการดำเนินงานป้องกันพฤติกรรมกรรมการรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีนโยบายความปลอดภัย การป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม เน้นการจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน มีภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการดูแล มีมาตรการและแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ภายใต้ระบบการดูแลช่วยเหลือ มีการรับฟังและแสดงความเห็นใจ เสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรม อันพึงประสงค์

ผลการพัฒนารูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมกรรมการรังแก และนำไปทดลองใช้ป้องกันพฤติกรรมกรรมการรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ โดยใช้ข้อมูลจากปัญหาและความต้องการรูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมกรรมการรังแกสำหรับนักเรียน และจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบ ประกอบด้วย PEC4S 1) S: Self Esteem 2) S: Self-Efficacy 3) E: Empathy 4) S: Self-Awareness 5) S: Self-Motivation 6) P: Positive Thinking 7) C: Conflict Resolution ขั้นตอนที่ 2 การนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ในกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มทดลอง เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.0 เท่ากับเพศหญิง คะแนนเฉลี่ยของภาคเรียนที่ผ่านมา อยู่ในระดับดีมาก (คะแนน 3.50-3.99) ร้อยละ 43.3 ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.11) ได้เงินมาโรงเรียนต่อวันน้อยกว่า 20 บาท ร้อยละ 43.3 สถานภาพสมรสของบิดามารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 90.0 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับพ่อ-แม่ ร้อยละ 90.0 และมีพี่น้องร่วมบิดามารดา 2-3 คน ร้อยละ 83.3 กลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.7 คะแนนเฉลี่ยของภาคเรียนที่ผ่านมา อยู่ในระดับดีมาก (คะแนน 3.50-3.99) ร้อยละ 36.7 ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.11) ได้เงินมาโรงเรียนต่อวัน 60 - 100 บาท ร้อยละ 53.3 สถานภาพสมรสของบิดามารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 66.7 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับพ่อ-แม่ คิดเป็นร้อยละ 90.0 และมีพี่น้องร่วมบิดามารดา 2 - 3 คน ร้อยละ 83.3 2) ขั้นตอนเปรียบเทียบระดับภูมิคุ้มกันและพฤติกรรมกรรมการรังแกของนักเรียน 7 ด้าน ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม ก่อนใช้รูปแบบ หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ โดยการทดสอบ Independent Sample t-test พบว่า การเห็นคุณค่าในตัวเอง ก่อนใช้รูปแบบและหลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน แต่หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.247$, $p < 0.05$) ความสามารถแห่งตน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก่อนใช้รูปแบบ ($t = 2.158$, $p < 0.05$) หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ ($t = 2.296$, $p < 0.05$) และหลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ ($t = 11.627$, $p < 0.001$) ความเห็นอกเห็นใจ ก่อนใช้รูปแบบ หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ และหลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน การรู้จักตนเอง ก่อนใช้รูปแบบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -2.838$, $p < 0.05$) หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน และหลังใช้รูปแบบ

8 สัปดาห์ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.379, p < 0.001$) การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ก่อนใช้รูปแบบ ไม่แตกต่างกัน หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.586, p < 0.05$) และหลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 5.895, p < 0.001$) การคิดบวกพลังบวก ก่อนใช้รูปแบบ และหลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน แต่หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.599, p < 0.001$) และการเผชิญความขัดแย้ง ก่อนใช้รูปแบบ และหลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน แต่หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.141, p < 0.001$) สามารถแสดงดังตารางที่ 1 - 2

ตารางที่ 1 แสดงการระดับภูมิคุ้มกันทางใจ 7 ด้าน ก่อนใช้รูปแบบ หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ ระหว่างกลุ่มทดลอง ($n = 30$) และกลุ่มควบคุม ($n = 30$) โดยการทดสอบ Independent Sample t-test

ตัวแปรตาม	ช่วงเวลา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การเห็นคุณค่าในตัวเอง	ก่อนใช้รูปแบบ	2.04	0.30	1.92	0.48	1.174	0.245
	หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์	2.18	0.53	1.97	0.43	1.607	0.114
	หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์	2.54	0.44	1.87	0.39	6.247	<0.001*
ความสามารถแห่งตน	ก่อนใช้รูปแบบ	2.05	0.22	1.88	0.37	2.158	0.035*
	หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์	2.15	0.29	1.94	0.40	2.296	0.025*
	หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์	2.62	0.15	1.86	0.32	11.627	<0.001*
ความเห็นอกเห็นใจ	ก่อนใช้รูปแบบ	2.09	0.37	2.18	0.39	-0.954	0.344
	หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์	2.20	0.76	2.09	0.38	0.684	0.497
	หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์	2.20	0.76	2.09	0.38	0.684	0.497
การรู้จักตนเอง	ก่อนใช้รูปแบบ	2.00	0.41	2.32	0.47	-2.838	0.006*
	หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์	2.21	0.51	2.11	0.49	0.765	0.447
	หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์	2.63	0.35	2.11	0.54	4.379	<0.001*
การสร้างแรงจูงใจ ให้ตนเอง	ก่อนใช้รูปแบบ	2.13	0.33	2.03	0.41	0.945	0.349
	หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์	2.29	0.40	2.01	0.45	0.586	0.012*
	หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์	2.61	0.26	2.11	0.37	5.895	<0.001*
การคิดบวกพลังบวก	ก่อนใช้รูปแบบ	2.02	0.24	2.00	0.44	0.239	0.812
	หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์	2.02	0.24	2.00	0.44	0.239	0.812
	หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์	2.73	0.31	2.09	0.44	6.599	<0.001*
การเผชิญความขัดแย้ง	ก่อนใช้รูปแบบ	1.96	0.23	2.00	0.45	-0.479	0.634
	หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์	2.06	0.41	2.06	0.46	0.000	1.000
	หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์	2.61	0.49	2.12	0.50	4.141	<0.001*

*นัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ระดับภูมิคุ้มกันทางใจ 7 ด้าน ก่อนใช้รูปแบบ หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบ Independent Sample t-test พฤติกรรม การรังแกของนักเรียน กลุ่มทดลอง ก่อนใช้รูปแบบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.91, S.D. = 0.33$) หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.38, S.D. = 0.25$) และหลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.25, S.D. = 0.29$) ส่วนกลุ่มควบคุม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.56, S.D. = 0.33$) หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.57, S.D. = 0.24$) และหลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.55, S.D. = 0.40$)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมมารีการร้งแก่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนใช้รูปแบบ หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ ระหว่างกลุ่มทดลอง (n = 30) และกลุ่มควบคุม (n = 30)

ช่วงเวลา	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ก่อนใช้รูปแบบ	1.91	0.33	ปานกลาง	1.56	0.33	น้อย
หลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์	1.38	0.25	น้อย	1.57	0.24	น้อย
หลังใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์	1.25	0.29	น้อย	1.55	0.40	น้อย

ผลการทดสอบแมทริกซ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมมารีการร้งแก่นักเรียนกลุ่มทดลอง โดยการตรวจสอบข้อตั้ง (Assumption) เบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบหลายตัวแปรแบบทางเดียว (One-way Multivariate Analysis of variance [MANOVA]) จึงใช้สถิติทดสอบของ Bartlett (Bartlett's test of sphericity) ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือแมทริกซ์สหสัมพันธ์ (Identity matrix) โดยผลการทดสอบตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งมีค่า Bartlett's test of sphericity ระดับนัยสำคัญ p-value < 0.001 และมีค่า KMO = 0.842 สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมมารีการร้งแก่นักเรียน โดยใช้สถิติ Bartlett's test of sphericity ต่อรูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมมารีการร้งแก่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 (n = 30) และผลของการวัดความเหมาะสมขององค์ประกอบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมมารีการร้งแก่นักเรียน

ความสัมพันธ์	การเห็นคุณค่าในตัวเอง	ความสามารถแห่งตน	ความเห็นอกเห็นใจ	การรู้จักตนเอง	การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	การคิดล้งบว	การเผชิญความขัดแย้ง	พฤติกรรมมารีการร้งแก่นักเรียน
การเห็นคุณค่าในตัวเอง	1.000	0.537*	0.306*	0.408*	0.215*	0.457*	0.352*	-0.323*
ความสามารถแห่งตน	0.537*	1.000	0.038	0.577*	0.467*	0.571*	0.562*	-0.409*
ความเห็นอกเห็นใจ	0.306*	0.038	1.000	0.069	-0.077	0.033	0.121	-0.118
การรู้จักตนเอง	0.408*	0.577*	0.069	1.000	0.380*	0.463	0.448*	-0.227*
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	0.215*	0.467*	-0.077	0.380*	1.000	0.356	0.459*	-0.268*
การคิดล้งบว	0.457*	0.571*	0.033	0.463*	0.356*	1.000	0.497*	-0.334*
การเผชิญความขัดแย้ง	0.352*	0.562*	0.121	0.448*	0.459*	0.497	1.000	-0.390*
พฤติกรรมมารีการร้งแก่นักเรียน	-0.323*	-0.409*	-0.118	0.227*	-0.268*	-0.334	0.390*	1.000
KMO and Bartlett's Test								
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy					0.842			
Bartlett's Test of Sphericity				Approx.Chi-square	211.426			
				df	28			
				Sig.	<0.001*			

*Correlation is significant at the 0.05 level (1-tailed)

ผลการประเมินรูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมมารีการร้งแก่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 หลังการใช้รูปแบบฯ ในกลุ่มทดลอง สัปดาห์ที่ 8 พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.63, S.D. = 0.32)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ สถานการณ์และปัญหา พฤติกรรมการรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ได้เงินมาโรงเรียนต่อวัน 30 - 50 บาท สถานภาพสมรสของบิดามารดาอยู่ด้วยกัน ปัจจุบันอาศัยอยู่กับพ่อ-แม่ และมี พี่น้องร่วมบิดามารดา 2 - 3 คน 2) ผลการวิเคราะห์ระดับภูมิคุ้มกันทางใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกรายด้านได้ ดังนี้ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการรู้จักตนเอง อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการคิดบวก ด้านการเผชิญความขัดแย้ง ด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง ด้านความสามารถแห่งตน อยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานและแนวทางการดำเนินงานป้องกันพฤติกรรมกรรมการรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีนโยบายความปลอดภัย การป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม เน้นการจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน มีภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการดูแล มีมาตรการและแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ภายใต้ระบบการดูแลช่วยเหลือ มีการรับฟังและแสดงความเห็นใจ เสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมอันพึงประสงค์ ซึ่งการยอมรับตนเองมีความสำคัญต่อการพัฒนาภูมิคุ้มกันทางใจและช่วยเพิ่มความมั่นคงทางอารมณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Brown, J. & Salsman, J. ด้านความสามารถแห่งตน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่ามีความสามารถในการรับมือกับปัญหาและความท้าทายในชีวิตระดับหนึ่ง (Brown, J. & Salsman, J., 2019) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Sadeghi, N. & Ranjbar, F. ที่พบว่า ความมั่นใจในความสามารถของตนเองช่วยเสริมสร้างความสามารถในการรับมือกับความเครียดและสถานการณ์ที่ท้าทาย ด้านความเห็นอกเห็นใจ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกเอื้อเฟื้อและใส่ใจต่อผู้อื่นในระดับที่สูง ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของการมีความเห็นอกเห็นใจและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม (Sadeghi, N. & Ranjbar, F., 2014) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Karniol, R. et al. ด้านการรู้จักตนเอง อยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจตนเองได้ดี (Karniol, R. et al., 2019) สอดคล้องกับการศึกษาของ Schlegel, K. & Scherer, K. R. ที่พบว่า การรู้จักตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถจัดการกับอารมณ์และสถานการณ์ที่ยากลำบากได้ดีขึ้น ด้านการสร้างแรงจูงใจให้ตัวเอง อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่ามีแนวโน้มที่จะมีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความท้าทายในการสร้างแรงจูงใจที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง (Schlegel, K. & Scherer, K. R. , 2018) สอดคล้องกับการศึกษาของ Seligman, M. E. P. ซึ่งแรงจูงใจเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาความสุขและความสำเร็จในชีวิต โดยการหาความหมายในสิ่งที่ทำและการตั้งเป้าหมายที่มีคุณค่าจะช่วยให้การสร้างแรงจูงใจในตัวเองเป็นไปอย่างยั่งยืน ด้านการคิดบวกพล้งบวก อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่ามีการมองโลกในแง่ดีและมีความหวังในการเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค แต่ยังไม่ถึงระดับสูงสุด จึงต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติม (Seligman, M. E. P., 2011) สอดคล้องกับการศึกษาของ Carver, C. S. & Scheier, M. F. ที่พบว่า การมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสุขภาพกายและจิตใจ ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการรับมือกับความเครียดและส่งผลต่อสุขภาพโดยรวม ด้านการเผชิญความขัดแย้ง อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่ามีความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งในระดับหนึ่ง ยังมีความจำเป็นในการพัฒนาทักษะในการหาทางออกและการจัดการปัญหาเพื่อให้สามารถเผชิญกับความขัดแย้งได้ และพฤติกรรมกรรมการรังแก อยู่ในระดับปานกลาง จึงต้องมีการสร้างความตระหนักรู้และการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงออกของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (Carver, C. S. & Scheier, M. F., 2014)

การพัฒนาแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมกรรมการรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย PEC4S 1) S: Self Esteem 2) S: Self-Efficacy 3) E: Empathy 4) S: Self-Awareness 5) S: Self-Motivation 6) P: Positive Thinking 7) C: Conflict Resolution มี 7 กิจกรรม คือ 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง ค้นหาส่วนดี 2) ความสามารถแห่งตน

ทำงานเป็นทีม 3) การเห็นอกเห็นใจ น้ำเอ๋ย น้ำใจ 4) การรู้จักตนเอง เส้นทางแห่งความรู้สึก 5) สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง สมุดบันทึกเพื่อนรัก 6) การคิดบวกพลังบวก สร้างโลกสวยด้วยตัวเรา 7) การเผชิญความขัดแย้ง นำไปทดลองใช้แล้วพบว่า ภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมมารร้าย ก่อนใช้รูปแบบไม่ต่างกัน แต่หลังจากใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ มีพฤติกรรมมารร้ายน้อยลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทุกตัวแปร แสดงให้เห็นว่ารูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นสามารถ ป้องกันพฤติกรรมมารร้าย และเมื่อใช้รูปแบบไป 8 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีคะแนนทุกด้านสูงขึ้น และพฤติกรรม มารร้ายน้อยลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลประเมินรูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมมารร้าย สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้รูปแบบฯ ในกลุ่มทดลอง สัปดาห์ที่ 8 พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการพัฒนาการรู้จักตนเอง เป็นส่วนสำคัญในการป้องกันพฤติกรรม มารร้าย เมื่อนักเรียนมีความตระหนักในตนเองที่ดี จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงบวกและลดพฤติกรรม มารร้ายได้ การรู้จักตนเองยังช่วยให้สามารถเข้าใจความรู้สึกและความต้องการของตนเอง รวมถึงปรับตัวให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม สอดคล้องกับ การศึกษาของ Hymel, S. & Swearer, S. M. ที่พบว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจ สามารถช่วยนักเรียนให้ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่ดีขึ้น ป้องกันการรังแกได้ (Hymel, S. & Swearer, S. M., 2015) และการศึกษาของ Brown, J. D. & Marshall, M. A. ที่พบว่า การฝึกการรู้จักตนเองในหมู่เด็กและเยาวชนเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจ ตนเองในเชิงบวก ส่งผลให้ลดโอกาสในการรังแกเพื่อนและเพิ่มความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น (Brown, J. D. & Marshall, M. A., 2020) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Espelage, D. L. & Swearer, S. M. ที่พบว่า การพัฒนา การรู้จักตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญในโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมมารร้าย เนื่องจากสามารถส่งเสริมการควบคุม ตนเองและทักษะทางสังคมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Espelage, D. L. & Swearer, S. M., 2021) และการศึกษา ของ Kim, Y. & Yang, Y. ที่พบว่า การทำความเข้าใจบทบาทของการตระหนักรู้ การรู้จักในตนเองต่อพฤติกรรม ระหว่างบุคคลของวัยรุ่น สามารถช่วยลดการกลั่นแกล้ง ลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงและการรังแกได้ เนื่องจาก ช่วยให้พวกเขาเข้าใจผลของพฤติกรรมที่มีต่อผู้อื่น (Kim, Y. & Yang, Y., 2022) แสดงว่ารูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจ เพื่อป้องกันพฤติกรรมมารร้ายสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นนี้ มีประสิทธิภาพในการลดพฤติกรรม มารร้ายในกลุ่มนักเรียนได้จริง และสามารถลดพฤติกรรมมารร้ายได้ในระยะยาว ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าผลของ การใช้รูปแบบนี้สามารถส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการเรียนรู้ ช่วยให้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง มองโลกในแง่ดี และเพิ่มพูนทักษะในการรับมือกับปัญหาและความขัดแย้งได้ดีขึ้น เป็นสิ่งที่ช่วยป้องกันและลดพฤติกรรมมารร้าย สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ได้

ผลการประเมินรูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมมารร้ายสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 หลังการใช้รูปแบบฯ ในกลุ่มทดลอง สัปดาห์ที่ 8 พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ ได้พบองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการศึกษาหรือพัฒนารูปแบบ เช่น การสนับสนุนจาก ครู เพื่อน หรือครอบครัว เนื่องจากมีส่วนช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมการเผชิญความขัดแย้งและทักษะอื่น ๆ ที่เป็นผล จากรูปแบบที่ใช้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการป้องกันการรังแกในบริบทจริง ลดปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยที่ช่วยส่งเสริม พฤติกรรมมารร้าย เช่น ผลกระทบจากสื่อสังคมออนไลน์ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หรือความสัมพันธ์ระหว่าง นักเรียน เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรังแกได้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่องในการพัฒนานักเรียน ตามรูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแก

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า สถานการณ์และปัญหา พฤติกรรมรังแกสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ได้เงินมาโรงเรียนต่อวันระหว่าง 30 - 50 บาท บิดามารดาอยู่ด้วยกัน อาศัยอยู่กับพ่อ-แม่ และมีพี่น้องร่วมบิดามารดา 2 - 3 คน 2) ผลการวิเคราะห์ระดับภูมิคุ้มกันทางใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการรู้จักตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการคิดบวก ด้านการเผชิญความขัดแย้ง ด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง ด้านความสามารถแห่งตน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีนโยบายความปลอดภัย การป้องกัน ปลุกฝัง และปราบปราม เน้นการจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน มีภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการดูแล มีมาตรการและแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ภายใต้ระบบการดูแลช่วยเหลือ มีการรับฟังและแสดงความเห็นใจ เสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมอันพึงประสงค์ การพัฒนารูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมฯ ประกอบด้วย PEC4S 1) S: Self Esteem (การเห็นคุณค่าในตนเอง ค้นหาส่วนดี) 2) S: Self-Efficacy (ความสามารถแห่งตน ทำงานเป็นทีม) 3) E: Empathy (การเห็นอกเห็นใจ น้ำเอ๋ย น้ำใจ) 4) S: Self-Awareness (การรู้จักตนเอง เส้นทางแห่งความรู้สึก) 5) S: Self-Motivation (สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง สมุดบันทึกเพื่อนรัก) 6) P: Positive Thinking (การคิดบวกพลังบวก สร้างโลกสวยด้วยตัวเรา) 7) C: Conflict Resolution (การเผชิญความขัดแย้ง) ผลการนำไปทดลองใช้ภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแก ก่อนใช้รูปแบบไม่ต่างกัน แต่หลังจากใช้รูปแบบ 8 สัปดาห์ มีพฤติกรรมรังแกน้อยลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลประเมินรูปแบบภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันพฤติกรรมฯ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การพัฒนาการรู้จักตนเอง เป็นส่วนสำคัญในการป้องกันพฤติกรรมรังแก นักเรียนมีความตระหนักในตนเองที่ดี สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงบวกและลดพฤติกรรมรังแกได้ เข้าใจผลของพฤติกรรมที่มีต่อผู้อื่นและมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรมีการจัดอบรมหรือเวิร์กช็อปให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ส่งเสริมความเข้าใจถึงความสำคัญของการป้องกันพฤติกรรมรังแก และให้สามารถนำรูปแบบที่พัฒนาไปใช้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) โรงเรียนควรสร้างแผนงานหรือกิจกรรมที่สนับสนุน การพัฒนาการรู้จักตนเองและความเห็นอกเห็นใจของนักเรียน เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม การเสวนา หรือการสร้างโครงการบริการสังคม

เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้และลดพฤติกรรมรังแกในโรงเรียน 3) ควรมีการจัดตั้งทีม ที่ประกอบไปด้วย นักจิตวิทยา และนักศึกษาพิเศษ ที่สามารถเข้ามาช่วยดูแลนักเรียนที่มีปัญหาในการเผชิญความขัดแย้งหรือมีแนวโน้มที่จะรังแกผู้อื่น เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 4) ควรมีการจัดกิจกรรมหรือการสื่อสารกับผู้ปกครอง เพื่อให้พวกเขาเข้าใจถึงผลกระทบของการรังแกและสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลานที่บ้านได้อย่างเหมาะสม การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัวจะช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียน ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียนจากหลายเขตหรือหลายระดับชั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเข้าใจถึงผลลัพธ์ในกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกัน รวมถึงเพื่อพิจารณาการปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม 2) ควรวิจัยเพิ่มเติมว่าองค์ประกอบในการศึกษาหรือพัฒนารูปแบบ เช่น การสนับสนุนจากครู เพื่อน หรือครอบครัว เนื่องจากมีส่วนช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมในการเผชิญความขัดแย้งและทักษะอื่น ๆ ที่เป็นผลจากรูปแบบที่ใช้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการป้องกันการรังแกในบริบทจริง 3) ควรพิจารณาเสนอแนวทางในการนำรูปแบบนี้ไปใช้ในหลักสูตรหรือกิจกรรมของโรงเรียนในระยะยาว เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่องในการพัฒนานักเรียน 4) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมรังแก เช่น ผลกระทบจากสื่อสังคมออนไลน์ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หรือความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรังแกได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2562). รายงานการสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียน ในประเทศไทย พ.ศ. 2558. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์กรสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- พรสุข หุ่นรินทร์. (2565). การรังแกและการรังแกผ่านโลกโซเชียลทั่วโลก. กรุงเทพมหานคร: มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2561). คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ปิยอนด์ พับลิชชิง.
- อัสรี อนุตธโต และคณะ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการข่มเหงรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารการวัดผลการศึกษา, 38(103), 158-170.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice hall Inc.
- Brown, J. & Salsman, J. (2019). Self-esteem, resilience, and well-being in adult populations: The role of self-acceptance. *Journal of Psychological Research*, 45(2), 103-115.
- Brown, J. D. & Marshall, M. A. (2020). Self-Awareness Training and Its Impact on Bullying Prevention in Youth. *Child Development Perspectives*, 14(4), 215-222.
- Carver, C. S. & Scheier, M. F. (2014). Dispositional optimism and physical health: A meta-analysis. *Journal of Personality*, 82(6), 429-450.
- Creswell, J. W. & Poth, C. N. (2017). *Qualitative Inquiry and Research Design Choosing among Five Approaches*. (4th ed.). Thousand Oaks, United States of America: SAGE Publications.
- Daniel, W. W. (2010). *Biostatistics: A foundation for analysis in health sciences*. (8th ed.). New York: John Wiley&sons.
- Espelage, D. L. & Swearer, S. M. (2021). Self-Awareness and Peer Victimization: A Meta-Analytic Approach to Bullying Prevention. *School Psychology Quarterly*, 36(2), 87-99.

- Field, A. (2000). Contrast and Post Hoc Tests for One-way ANOVA. Retrieved March 16, 2022, from <https://discoveringstatistics.com/repository/contrasts.pdf>
- Hymel, S. & Swearer, S. M. (2015). Four decades of research on school bullying: An introduction. *American Psychologist*, 70(4), 293-299.
- Karniol, R. et al. (2019). The role of empathy in helping behavior: A social perspective. *Journal of Social Psychology*, 159(5), 547-556.
- Kim, Y. & Yang, Y. (2022). Understanding the Role of Self-Awareness in Adolescents' Interpersonal Behaviors and Bullying Reduction. *Youth & Society*, 54(1), 92-107.
- Sadeghi, N. & Ranjbar, F. (2014). The relationship between self-efficacy and resilience among students. *Journal of Psychology*, 12(4), 320-327.
- Schlegel, K. & Scherer, K. R. (2018). Self-awareness and emotional intelligence in predicting psychological well-being. *Emotion Review*, 10(4), 306-315.
- Seligman, M. E. P. (2011). Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being. *NHRD Network Journal*, 9(4), 106-109.

ผลกระทบและการปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา*

IMPACTS AND ADAPTATION OF DIGITAL TECHNOLOGY USAGE AMONG THE ELDERLY IN SONGKHLA PROVINCE

อรพิมพ์ สุขคง^{1*}, เกษตรชัย และหิม¹, ศรียา บิลแสละ²Orapim Sukkong^{1*}, Kasetchai Laeheem¹, Sariya Binsaleh²¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย¹Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Songkhla, Thailand²คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี ประเทศไทย²Faculty of Communication Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Pattani, Thailand

*Corresponding author E-mail: orn.orapim@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบและการปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ 1) ผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน 2) คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา จำนวน 8 คน และ 3) เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา จำนวน 2 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีวิพากษ์ เครื่องมือที่ใช้ คือ แนวทางการสนทนากลุ่มและแนวทางการจัดเวทีวิพากษ์ โดยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการแบบเจาะจง ตลอดจนการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบภายใน ซึ่งผลการศึกษสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเด็น โดยทั้ง 3 ประเด็น มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการขาดการจัดเวลาการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสม คือ 1) ประเด็นด้านร่างกาย คือ เกิดผลกระทบด้านสุขภาพ เช่น สายตาพร่า ปวดต้นคอ ปวดหลัง เป็นต้น และผู้สูงอายุปรับตัวโดยนำมาใช้เป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลการดูแลสุขภาพและจัดสรรเวลาออกกำลังกายเพิ่มขึ้น 2) ประเด็นด้านสังคม คือ ส่งผลกระทบให้ผู้สูงอายุรู้สึกสัมพันธ์กับคนใกล้ชิดน้อยลง แต่ในขณะเดียวกันการปรับตัวเพื่อใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้ผู้สูงอายุมีกลุ่มสังคมที่กว้างขึ้น ลดช่องว่างระหว่างวัยและเสริมความภาคภูมิใจให้แก่ผู้สูงอายุได้ และ 3) ประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจ คือ ทำให้ผู้สูงอายุขาดความมั่นใจทางด้านจิตใจจากการเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น วิตกกังวลและรู้สึกอ่อนไหวง่าย ซึ่งผู้สูงอายุปรับตัวโดยการคัดกรองข้อมูล และเข้าร่วมกลุ่มสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพจิตมากขึ้น

คำสำคัญ: ผลกระทบ, การปรับตัว, เทคโนโลยีดิจิทัล, ผู้สูงอายุ, ความฉลาดทางดิจิทัล

Abstract

This research article aims to study the impacts and adaptations of digital technology usage among the elderly in Songkhla Province. The study was conducted using qualitative research methods, with key informants were: 1) Six elderly individuals aged 60 years and above 2) Eight committee members of the Provincial Branch of the Senior Citizens Council Association of

* Received March 3, 2025; Revised March 24, 2025; Accepted March 26, 2025

Thailand, and 3) Two officials from the Office of Social Development and Human Security of Songkhla Province. Data were collecting through focus group discussions and deliberative forums. The research instruments were a focus group discussion guideline and deliberative forums guideline by selecting a group of people to provide purposive sampling and participatory observation. Data validation was ensured through internal verification methods. The study findings can be categorized into 3 main aspects, all of which are related to and connected with the lack of proper time management in using digital technology: 1) Physical Aspects: Impacts on health such as blurred vision, neck pain, and back pain, etc. The elderly adapted by using it as a channel for health information and allocating more time for physical exercise, 2) Social Aspects: This results in the elderly having less interaction with people close to them. However, through the adaptation for utilizing digital technology, they get to know a wider social circle, helping to reduce the generation gap and enhance their self-esteem, and 3) Emotional and Mental Aspects: Affects the elderly to lack mental stability from comparison with others, feel anxious, and become more emotionally sensitive. The elderly try to adapt by paying more attention to screening information, and increasingly participate in social networks that are beneficial to their mental well-being.

Keywords: Impacts, Adaptation, Digital Technology, Elderly, Digital Intelligence Quotient

บทนำ

บุคคลใดที่สามารถเข้าถึงและใช้งานอินเทอร์เน็ตจะมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมเป็นวงกว้างได้มากกว่าบุคคลที่ไม่ใช้งานอินเทอร์เน็ต และทำให้การปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมของบุคคลนั้นแคบลงไปด้วย (Kraut, R. et al., 1999) จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสะท้อนความสำคัญในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้เป็นอย่างดี เนื่องจากระบบอินเทอร์เน็ตถือเป็นประตูในการเรียนรู้ เสมือนเป็นการย่อโลกมาไว้บนอุปกรณ์ดิจิทัล ซึ่งการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันได้ถูกพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยถูกออกแบบและนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการเข้ามามีบทบาทเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการดำเนินนโยบายประเทศไทย 4.0 ของภาครัฐ ผนวกกับการเผชิญกับช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด -19 (COVID - 19) ที่เกิดขึ้นเมื่อปี 2563 ที่ผ่านมา ทำให้ทั้งระดับบุคคลและหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนต้องเร่งปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ (New Normal) อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการดำเนินงาน อาทิ การซื้อสินค้า การติดต่อสื่อสาร การส่งต่อหรือการเผยแพร่ข้อมูล การทำธุรกรรม และการประชุม โดยจากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ที่สำรวจจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2556 - 2564 พบว่า ในปี 2564 มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตคิดเป็น 79.3% ของอัตราประชากรทั้งหมด ซึ่งจากสถิติดังกล่าวสะท้อนได้ว่าประชากรไทยมีแนวโน้มการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายและเพิ่มขึ้นอย่างมาก และจากการสำรวจในปี 2565 ของศูนย์วิเคราะห์ข้อมูลสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ประชากรกลุ่มอายุ 58 - 76 ปี (Generation Baby Boomers) มีการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยวันละประมาณ 3 ชั่วโมง 21 นาที ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวันน้อยที่สุดจากทุกกลุ่มอายุ แม้ประชากรกลุ่มดังกล่าวจะมีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวันน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ แต่ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุมีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ในการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2560 พบว่า มีผู้สูงอายุเพียง 4.2% จากอัตราประชากรผู้สูงอายุทั้งประเทศที่ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล และยังเป็น

กลุ่มที่มักตกเป็นเหยื่อของการได้รับและส่งต่อข่าวปลอมมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาด้านความเหลื่อมล้ำทางด้านดิจิทัลที่ว่า ปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านประชากร เช่น เพศ อายุ บริบทพื้นที่ และบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม 2) ปัจจัยด้านการศึกษาและทักษะทางด้านภาษา 3) ปัจจัยด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม และ 4) ปัจจัยด้านทัศนคติ มีความเชื่อมโยงต่อการเกิดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลขึ้นได้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2561); (อรพิมพ์ สุขคง และคณะ, 2563); (ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2566)

ปัจจุบันประเทศไทยรวมถึงประชาคมโลกได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านประชากร เนื่องจากมีอัตราการเกิดน้อยลงและอัตราประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยได้มีการนิยามสถานการณ์ดังกล่าวว่า “สังคมสูงอายุ” (Aging Society) กล่าวคือ มีอัตราประชากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มากกว่า 10% ของอัตราประชากรโดยรวมทั้งหมด ซึ่งในปี 2565 ประเทศไทยมีอัตราผู้สูงอายุอยู่ที่ 19.21% ของอัตราประชากรโดยรวม และคาดการณ์ว่าในปี 2573 ประเทศไทยมีแนวโน้มที่อัตราผู้สูงอายุจะมากกว่า 20% ของอัตราประชากรโดยรวมทั้งประเทศ กล่าวคือ การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566) จากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว โดยได้ถูกนิยามว่าเป็น “ยุคดิจิทัล” นั่นถือเป็นประเด็นท้าทายสำหรับตัวผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกำหนดนโยบายที่สอดคล้องต่อพฤติกรรมผู้สูงอายุ รวมถึงการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้สูงอายุสำหรับการเป็นผู้สูงอายุที่มีความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence Quotient) เพราะสิ่งหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล คือ เป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและสามารถเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่ผู้สูงอายุได้ เนื่องจากการเรียนรู้เพื่อใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นถือเป็นสิ่งใหม่และเป็นเรื่องท้าทายสำหรับผู้สูงอายุ ด้วยรูปแบบการดำเนินชีวิตในปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทหลากหลาย เช่น เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ การติดต่อสื่อสาร การรับ-ส่งข้อมูล การทำธุรกรรมทางการเงิน การค้นหาข้อมูลทุกประเภท และเป็นช่องทางการประกอบอาชีพ เป็นต้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องปรับตัวเพื่อใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งและไม่ถูกตัดขาดจากสังคม แต่การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้น การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีความฉลาดทางดิจิทัลจึงเป็นสิ่งจำเป็นและควรเร่งเสริมสร้างในยุคปัจจุบัน

และจากการสำรวจพื้นที่ พบว่า ประเด็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นประเด็นหนึ่งที่ทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลาให้ความสนใจ สืบเนื่องจากอัตราประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ในทุกปี โดยในปี 2566 มีอัตราประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาถึง 3.94% (สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา, 2567) และได้มีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุร่วมกับสภาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ฯ ประจำจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุที่ประสานความร่วมมือกันกับชมรมผู้สูงอายุและหน่วยงานภาครัฐ มีโครงการที่ดำเนินงาน เช่น โครงการเตรียมความพร้อมตามวิถีชีวิตใหม่ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การจัดงานวันผู้สูงอายุ การแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการผลักดันการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานดังกล่าวมีคณะทำงานเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนและดำเนินงานด้านผู้สูงอายุโดยผู้สูงอายุ ผันวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้เกิดการปรับปรุงการดำเนินงานโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุต่อไปได้ ส่งผลให้เล็งเห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลจากผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เช่น การขาดทักษะการใช้งาน การรู้ไม่เท่าทัน รวมถึงความรู้ขั้นพื้นฐานในการใช้งาน เป็นต้น จึงได้มีการระบุให้การส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่ในแผนการดำเนินงานของหน่วยงาน เนื่องจากเล็งเห็นว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นนอกจากจำเป็นต้องใช้งานขั้นพื้นฐานได้แล้ว ยังจำเป็นต้องใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างฉลาดทางดิจิทัล ด้วย

จึงนำไปสู่การศึกษาผลกระทบและการปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์และทำความเข้าใจต่อสภาพปัญหา ตลอดจนบริบทที่เกี่ยวข้อง อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะและเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัลของผู้สูงอายุ ทั้งนี้จากความตื่นตัวในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ศึกษาผลกระทบและการปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ

อย่างไรก็ดีเพื่อให้สามารถนำไปสู่การเสริมสร้างหรือพัฒนาทักษะความฉลาดทางดิจิทัลได้นั้น การวิเคราะห์และทำความเข้าใจต่อผลกระทบจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ และการปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุได้อย่างตรงประเด็น สอดรับต่อบริบทความเป็นจริงของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนอาจนำไปสู่การพัฒนา หรือปรับปรุงนโยบายการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม ตลอดจนทั้งในมิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี และมีมิติด้านสังคมได้อย่างเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบและการปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาประมวลผลตามวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังแสดงรายละเอียดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา เพื่อการให้ข้อมูลที่ได้อรรถกถาและตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ทั้งหมด จำนวน 16 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (คัดเลือกผ่านคณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา) เป็นผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสงขลา และมีประสบการณ์ใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลมากกว่า 3 ปีขึ้นไป ตลอดจนสนใจและเต็มใจในการให้ข้อมูล จำนวน 6 คน 2) คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในพื้นที่และถือเป็นหน่วยงานที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 8 คน และ 3) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูง และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวทางการสนทนากลุ่ม ด้วยประเด็นคำถามแบบปลายเปิด โดยการตั้งประเด็นคำถามแบบกว้าง ๆ แล้วค่อยเจาะประเด็นการสนทนาที่ลึกขึ้นระหว่างการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อให้บรรยากาศการสนทนาดำเนินไปอย่างผ่อนคลายประเด็นคำถามจึงมีรูปแบบที่ยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์และบริบทการสนทนา โดยเครื่องมือดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

2. แนวทางการจัดเวทีวิพากษ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาสะท้อนผลเพื่อประเมิน ตรวจสอบ และเพิ่มเติมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการ 2 วิธีการ คือ

1. การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยได้กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ซึ่งอยู่ในรูปแบบของคำถามปลายเปิด และสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองเพื่อความผ่อนคลายของผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การให้ข้อมูลที่เป็นจริงและตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการ ด้านผู้สูงอายุ เพื่อสังเกตและเก็บข้อมูลสภาวะความเป็นจริงที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยก่อนการดำเนินการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้มีการติดต่อและประสานงานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสอบถามความสะดวกแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์ก่อนทุกครั้ง
3. การจัดเวทีวิพากษ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาสะท้อนผลเพื่อวิเคราะห์ ประเมิน ตรวจสอบ และเติมเต็มข้อมูล

การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบภายใน โดยพิจารณาถึงแหล่งที่มาของข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ระยะเวลาที่ใช้ การให้ข้อมูลของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งบริบทแวดล้อมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกัน (ชาย โพธิ์สิตา, 2556) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการประมวลผลของข้อมูลเพื่อจัดหมวดหมู่ ทำความเข้าใจวิเคราะห์ ตลอดจนตีความข้อมูลที่ได้ซึ่งยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เป็นหลัก แล้วจึงนำเสนอข้อมูลที่ได้เชิงพรรณนา (Analytical Description)

การรับรองจริยธรรมงานวิจัยในมนุษย์

งานวิจัยชิ้นนี้ผ่านการตรวจสอบและรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่โครงการวิจัย REC 067/65 เลขที่ใบรับรอง COA No. 071/2565

ผลการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล 3 ปีขึ้นไป และยังคงใช้งานอยู่ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถจำแนกเกี่ยวกับผลกระทบและการปรับตัวเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาออกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นด้านร่างกาย ประเด็นด้านสังคม และประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลกระทบจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้ทราบว่า การที่เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตมากขึ้นนี้ส่งผลให้การดำเนินชีวิตในปัจจุบันของผู้สูงอายุปรับเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อตัวผู้สูงอายุทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยแบ่งออกเป็นประเด็นด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และจิตใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเด็นด้านร่างกาย

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม สะท้อนไปในทิศทางเดียวกันว่า ผลกระทบจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุเป็นผลสืบเนื่องมาจากการไม่จัดสรรเวลาการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล กล่าวคือผู้สูงอายุมีการใช้งานโทรศัพท์มือถือเป็นระยะเวลานาน ทำให้กิจวัตรประจำวันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย จึงคาดการณ์ว่าเป็นผลมาจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ สายตาพร่ามัว ตาแห้งจากการดูหน้าจอโทรศัพท์นานเกินไป ปวดต้นคอจากการก้มมองหน้าจอานานเกินไป ขาชา ปวดหลัง ท้องผูกจากการนั่ง

เป็นเวลานาน มีนหัวหรืออ่อนเพลียในระหว่างวันจากการเข้านอนพร้อมกับการเปิดใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลตลอดคืน หรือก่อนนอนส่งผลให้นอนหลับไม่สนิทตลอดคืน และเนื่องจากการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลที่ขาดการระมัดระวังตนเองจนบางครั้งเกิดอุบัติเหตุ เช่น การหกล้ม เกือบโดนรถเฉี่ยวชน เป็นต้น นอกจากนี้การได้รับข้อมูลด้านการดูแลสุขภาพที่ไม่ถูกต้องและขาดการพิจารณาถึงการยืนยันข้อเท็จจริงแล้วนำไปปฏิบัติตาม เช่น ภัยสุขภาพช่วยรักษามะเร็ง การดื่มน้ำมะนาวโซดาช่วยรักษาโรคมะเร็งได้ ใบหม่อนและน้ำมะนาวช่วยแก้อาการตาเบลอ น้ำมะนาวช่วยรักษาต่อเนื้อ กินน้ำมะนาวช่วยล้างไตสลายนิ่วได้ เป็นต้น อาจนำไปสู่การเกิดเป็นปัญหาสุขภาพในด้านอื่น ๆ ต่อไปในอนาคตได้หากนำไปปฏิบัติตามแบบไม่ระมัดระวัง ทั้งนี้ ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการสะท้อนผลกระทบทางด้านร่างกายในเชิงลบ แต่ในขณะเดียวกันผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนผลกระทบจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในเชิงบวกไว้ว่า ผู้สูงอายุตระหนักได้เป็นอย่างดีว่าเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นช่องทางในการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้ ซึ่งในประเด็นด้านร่างกายนั้นผู้สูงอายุได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นช่องทางการดูแลสุขภาพร่างกายตนเอง ตลอดจนการค้นหาคำแนะนำการบริหารสำหรับผู้สูงอายุหรือการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองให้แข็งแรงและไม่เป็นภาระต่อลูกหลาน ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“...คิดว่าที่ปวดหลัง ปวดบ่าน่าจะเพราะใช้อันนี้ (โทรศัพท์มือถือ) พอเล่นแล้วมันเพลิน...เพื่อนบ๊ายเคยนะที่บางทีเล่นเพลินเกินไม่แลหนนดุดลุ่มมั่ง (เล่นเพลินจนไม่ได้ดูถนนแล้วสะดุดหกล้ม)...”

(ป้าปี คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา, 2566)

“...บ๊ายชอบเอาโทรศัพท์ไปเปิดดูก่อนนอนนะ เปิด ๆ ไป เดี๋ยวก็หลับ...มีตื่นกลางคืน ตื่นแล้วก็เปิดสัททิด (เปิดดูสักหน่อย) แล้วนอนต่อ...มีมั่ง (มีบ้าง) ที่ตื่นมาโทรศัพท์ก็เปิดอยู่...บ๊ายใช้ดูใช้หาทุกอย่างแหละ พวกดูแลสุขภาพ พวกทำออกกำลังกายที่เหมาะสมกับเรา...”

(ป้าตี คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา, 2566)

“...ผู้สูงอายุเขามีการส่งต่อข้อมูลกันเยอะมาก หลายครั้งเราจะเห็นว่าข้อมูลที่ส่งต่อให้กันเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง และอาจส่งผลกับสุขภาพร่างกายได้ถ้านำไปทำตาม อย่างพวกที่บอกว่าภัยสุขภาพช่วยรักษามะเร็งได้ กินน้ำมะนาวผสมโซดาช่วยชำระล้างมะเร็ง...”

(คุณหนึ่ง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566)

ประเด็นด้านสังคม

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้สะท้อนว่า ผลกระทบในประเด็นด้านสังคมเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่เห็นได้อย่างชัดเจนมากที่สุด กล่าวคือ ในเชิงลบนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลมากเกินไป และขาดการจัดสรรเวลาในการใช้งาน ส่งผลให้ผู้สูงอายุขาดการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดและคนในครอบครัว เช่น การใช้งานโทรศัพท์มือถือในขณะที่รับประทานอาหาร เป็นต้น รวมถึงขาดการพิจารณาถึงความปลอดภัย อาทิ ขาดการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลและการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลออกไป ส่งผลให้มีฉ้อฉลหรือผู้ไม่หวังดีนำข้อมูลไปใช้ในทางที่เป็นอันตรายและส่งผลเสีย และเนื่องจากผู้สูงอายุมักเป็นกลุ่มคนที่เป็นเป้าหมายของมิจฉาชีพ การหยิบอุปกรณ์ดิจิทัลอย่างโทรศัพท์มือถือขึ้นมาใช้งานขณะเดินทางในพื้นที่สาธารณะจึงอาจเป็นการเปิดโอกาสให้กับมิจฉาชีพโดยไม่รู้ตัว จนเกิดเป็นคำพูดในกลุ่มผู้สูงอายุที่ให้ข้อมูลว่า “ดูเพลินจนลืมนับบัด” แต่ในอีกแง่หนึ่งนั้นการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้ผู้สูงอายุติดต่อกับสื่อสารกับกลุ่มบุคคลที่

อยู่ห่างไกลกัน เช่น บุตร หลาน เครือญาติ มิตรสหาย เป็นต้น ได้สะดวกและง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการเชื่อมต่อและทำความรู้จักกับผู้คนในอีกกลุ่มสังคมหนึ่งที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เช่น กลุ่มพืชสมุนไพร กลุ่มกายบริหาร กลุ่มสวดมนต์นั่งสมาธิ เป็นต้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยวน้อยลง นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางในการติดตามสถานการณ์ข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน การสืบค้นข้อมูลที่ตนเองสนใจ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลการดูแลสุขภาพ ความบันเทิง เป็นต้น รวมถึงการติดตาม เรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการของรัฐแล้วนำข้อมูลมาเผยแพร่ หรือนำมาเป็นประเด็นสนทนาในกลุ่มมิตรสหายของตนเอง ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดการพัฒนาตนเองและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีให้แก่ผู้สูงอายุท่านอื่น ทำให้กลุ่มสังคมของตนเองนั้นกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“...มีนะ นั่งกินข้าวก็หยิบมาเล่น เป็นกันเอยะเลย มัวแต่ก้มมองโทรศัพท์นะ คนบนโต๊ะก็ไม่ได้คุย แล้วมีนะที่ดูเพลินใจรักขโมยของเลย เนี่ยดูเพลินจนลืมสมบัติ...”

(ป้าเอ คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา, 2566)

“...ได้ตามข่าวสาร พอเราเจออะไรที่มีประโยชน์เราก็นำมาแชร์ให้เพื่อนได้ ได้พูดได้คุยกับลูกกับหลานมากขึ้น พอให้ได้หายคิดถึงนะ...มีเข้ากลุ่ม ของป้าจะเป็นกลุ่มสวดมนต์นั่งสมาธิ เหมือนมีเพื่อนชวนกันนั่งสวดมนต์ ชวนกันนั่งสมาธิ รู้สึกเหมือนนั่งได้นานขึ้น แล้วเราก็ดูเพื่อนเพิ่มด้วย...”

(ป้าดี คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา, 2566)

“...เห็นว่า ผู้สูงอายุเขามีช่องทางติดต่อสื่อสารมากขึ้น สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้สูงอายุท่านอื่นได้... บางครั้งนะคะ เขาก็คิดว่าข้อมูลที่เขาแชร์ไม่มีอะไร แต่ก็ปันข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอันตรายมากถ้ามีฉฉาชีพได้ข้อมูลไป...”

(คุณหนึ่ง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566)

ประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจ

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญบ่งชี้ว่า ผลกระทบในประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจนั้น มีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละบุคคล แต่หากกล่าวในภาพรวมนั้นในเชิงลบการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกขาดความมั่นคงทางด้านจิตใจ เนื่องจากการเข้าถึงสังคมออนไลน์ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความคิดเปรียบเทียบกับตนเองกับบุคคลอื่นได้ง่ายซึ่งบางครั้งก็เป็นไปแบบไม่รู้ตัวตลอดจนเป็นผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกอึดอัดใจมากขึ้นจากการรับข้อมูลข่าวสาร หรือคลิปวิดีโอที่ส่งต่อ ๆ กันมา เช่น คลิปภาพเหตุการณ์สะเทือนใจ หัวข้อข่าวเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น ทำให้รู้สึกซึมเศร้า เครียด กังวล และหงุดหงิดง่ายขึ้นกว่าเดิม แต่ในอีกแง่หนึ่งนั้นการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้ผู้สูงอายุที่แม้ว่าจะรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยวจากการอยู่ห่างไกลกันของบุตรหลาน แต่การได้ติดต่อสื่อสารกับบุตรหลาน มิตรสหาย หรือสมาชิกกลุ่มสังคมอื่นที่มีความสนใจเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน หรือกลุ่มสมาชิกเพื่อดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มสวดมนต์นั่งสมาธิออนไลน์ กลุ่มกายบริหาร กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์และอุปกรณ์ดิจิทัลช่วยให้ผู้สูงอายุคลายความเหงาและความรู้สึกโดดเดี่ยวลงได้บ้าง อีกทั้งการได้เข้าไปมีบทบาทเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อดำเนินงานด้านผู้สูงอายุยังทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าตนเองนั้นมีคุณค่า นอกจากนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังขยายความเพิ่มเติมอีกว่า การได้เข้าไปเป็นสมาชิกของกลุ่ม เช่น กลุ่มสวดมนต์นั่งสมาธิออนไลน์ หรือฟังบทสวดภาวนาตามศาสนาที่ตนนับถือ เป็นต้น เป็นการช่วยให้อารมณ์และจิตใจของผู้สูงอายุสงบนิ่งยิ่งขึ้น และยังทำให้ผู้สูงอายุทำสิ่งนั้นนานขึ้น เพราะมีกลุ่ม

เพื่อนชวนกันทำ ชวนกันปฏิบัติ อีกทั้งการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลยังทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มมากขึ้นและปลื้มใจที่ตนเองนั้นเป็นคนทันสมัย และปรับตัวได้ทันตามยุคสมัย ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“...มีผลต่อสุขภาพจิตมาก พอเห็นข่าวอะไรที่เค้าน่าสงสาร ๆ กันมา เหมือนตอนช่วงโควิดแรก ๆ ป้าเป็นคนสูงอายุแล้ว ป้าก็ตกใจ เครียดหนักเลย กังวลไปหมด อย่างพวกข่าวการเมือง ข่าวทำร้ายร่างกายเนี่ยก็ด้วย...”
(ป้าบุญหญิง, 2566)

“...ทางจิตใจนั้นะ มันทำให้ขาดความมั่นคงทางจิตใจ เพราะที่สังเกตนะ บางทีเราก็อธิบายเปรียบเทียบไปแบบไม่รู้ตัว... แต่มันช่วยเรื่องความเหงาของผู้สูงอายุได้นะ เพราะเขาได้คุยการลูกหลาน ก็มีดีกว่าไม่มี...พอเราใช้เป็นแล้วรู้สึกทันสมัย...”

(ลุงเอฟ คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ, 2566)

2. การปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้ทราบว่า มีผู้สูงอายุจำนวนเพิ่มขึ้นที่พยายามปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย และพยายามเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะในกลุ่มที่ยังคงมีการปฏิสัมพันธ์กับมิตรสหาย หรือกลุ่มสังคมอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนความพยายามในการปรับทัศนคติของตนเองเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล ดังสะท้อนผ่านคำกล่าวในระหว่างการสนทนากลุ่มของผู้สูงอายุท่านหนึ่งที่ว่า “พยายามเรียนรู้ ทำให้ได้ใช้ประโยชน์ให้เป็น” โดยสามารถแบ่งตามประเด็นได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นด้านร่างกาย

ปัจจุบันการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นจนส่งผลกระทบต่อทางด้านสุขภาพร่างกาย แต่สิ่งหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้เลยเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล คือ เป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิดและสภาพสังคมในปัจจุบันที่บังคับให้ต้องเรียนรู้และใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ผลการสัมภาษณ์บ่งชี้ถึงการปรับตัวที่เกี่ยวข้องกับด้านร่างกายของผู้สูงอายุว่า แม้สมรรถนะทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุอาจเสื่อมลงไปบ้าง เช่น สายตายาว การเรียนรู้ช้าลง การเคลื่อนไหวช้าลง เป็นต้น แต่ก็ไม่ได้ถือเป็นอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่สำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการปรับตัวเพื่อเรียนรู้และใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล โดยผู้สูงอายุพยายามปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิตของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ผู้สูงอายุมีความพยายามใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีมากขึ้น เช่น การโอนเงินผ่านแอปพลิเคชันธนาคาร การเข้าร่วมกลุ่มสมาชิกบนสังคมเครือข่ายออนไลน์ ใช้เป็นช่องทางในการสืบค้นข้อมูลที่สนใจ การเข้าถึงข้อมูลทางด้านการดูแลสุขภาพ ใช้เป็นช่องทางการติดตามข่าวสาร ใช้เป็นช่องทางการติดต่อประสานงานหรือการประชุมเพื่อดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ การค้นหาข้อมูลและเล่นเกมที่ช่วยบริหารสมองเพื่อป้องกันการเป็นโรคอัลไซเมอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังพยายามฝึกใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการเข้าเรียนหรือเข้าอบรมเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่สาขาสมาคมผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลาจัดขึ้น พยายามแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองในกลุ่มผู้สูงอายุ หรือพยายามสอบถามบุตรหลานของตนเอง และเนื่องจากการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลเป็นเวลานานมีผู้สูงอายุบางท่านใส่ใจการสวมแว่นตาที่ใช้เลนส์ป้องกันแสงสีฟ้าจากหน้าจอมากขึ้น พยายามจัดสรรเวลาสำหรับการออกกำลังกาย คิดวิเคราะห์ถึงการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลอย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น แล้วนำมาปรับใช้กับตนเอง ถ่ายทอดให้กับคนในครอบครัว รวมถึงญาติ กลุ่มเพื่อน และกลุ่มสังคมของตนเอง ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“...เห็นว่าผู้สูงอายุพยายามหันมาใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลมากในชีวิตประจำวันของเขามากขึ้น ยิ่งหลังโควิด นี่ก็จะได้ชัดเลยว่าเขาพยายามใช้มากขึ้น หลัก ๆ ก็จะใช้โทรศัพท์ มันอาจจะมึนๆไปบ้าง ถามซ้ำบางทีก็ไม่ใช่ไร เราเข้าใจ เราดีใจมากกว่าที่เห็นว่าเขาหันมาใช้มากขึ้น เขาก็ใส่แว่นช่วย ตอนนี้เห็นมีหลายคนที่ใช้แว่นกรองแสงด้วย...”

(คุณหนึ่ง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2566)

“...ปรับตัวเยอะมาก ก็พยายามเล่นแบบมีเวลาว่างก็เล่น เพราะเราต้องศึกษามันแล้วอยู่กับมันให้ได้ ต้องศึกษาว่าสัมผัสปุ่มยังงัย ใช้นิ้วกดยังงัย เห็นเด็ก ๆ เขาก็ทำมันดูง่ายนะ แต่พอเราทำบางมันไม่่ง่าย มีสัมผัสค้างไว้ มีกดแป๊บเดียวต้องรีบยกนิ้ว...”

(ลูกกอไก่, 2566)

“...นี่ ๆ เราต้องพยายามเรียนรู้ ทำให้ได้ใช้ประโยชน์ให้เป็น เราจะปฏิเสธมันก็ไม่ได้ เดี่ยวตามคนอื่นไม่ทัน... เขาว่าเล่นเกมสปีนโทรศัพท์มันช่วยเรื่องอัลไซเมอร์ด้วย...”

(ลุงเอฟ คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ, 2566)

ประเด็นด้านสังคม

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า การปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในประเด็นด้านสังคมนั้นเป็นประเด็นที่เห็นผลได้ชัดเจนมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนผลที่สอดคล้องกันว่า การใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าสังคมกับผู้อื่นมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้กลุ่มสังคมของผู้สูงอายุกว้างขวางจากการเข้าร่วมกับเครือข่ายกลุ่มสังคมออนไลน์ที่มีความสนใจเดียวกัน รวมถึงมีส่วนช่วยลดช่องว่างระหว่างวัยของผู้สูงอายุและบุตรหลานให้ย่นระยะแคบลง รวมทั้งอาจช่วยสานความสัมพันธ์ต่อกันให้ดียิ่งขึ้นได้ กล่าวคือ การให้บุตรหลานช่วยสอนหรือแนะนำการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้สำหรับเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัว บุตรหลาน เครือญาติ หรือมิตรสหายที่อยู่ห่างไกล หรือการได้กลับมาพูดคุยกันของกลุ่มเพื่อนที่ห่างหายไปนาน และเจอกันอีกครั้งจากการเข้าใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมถึงการช่วยสอนและแนะนำการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเอง การได้รู้จักกับกลุ่มสังคมใหม่ ๆ ที่มีความสนใจในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น เช่น การโอนเงินผ่านแอปพลิเคชัน การประชุมหรือการสื่อสารผ่านโปรแกรม Zoom การซื้อสินค้าออนไลน์ การเผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดีย เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการกระชับความสัมพันธ์ลดช่องว่างระหว่างวัย ยังช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่รู้สึกแปลกแยกออกจากกลุ่มสังคมได้อีกด้วย ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“...มีไปฝึกอบรม มีที่ไหนถ้าเราสะดวกเราก็ไป เราได้เพื่อนตั้งแต่เราไปเข้าร่วมอบรมแล้ว แล้วพอเรียนมาเราก็ไปสอนเพื่อนบ้าง แบบสอนกันเอง ลองทำกันเอง พอสอนคนอื่นก็เหมือนได้ย้ำความจำตัวเอง...มีเจอเพื่อนเก่ากับที่เล่นเฟส (Facebook) ด้วยนะ ดีใจมาก...”

(ป้าซอโซ่, 2566)

“...มีทำงานกับคนหลายกลุ่ม มีประชุมชุมบ้าง ส่งเอกสารผ่านไลน์บ้าง มันสะดวกดีนะ เราทำงานจากที่ไหนก็ได้ พอเราใช้อินเทอร์เน็ตนี่เป็นง่ายมันก็ได้เร็วขึ้น...”

(ลุงเอฟ คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ, 2566)

ประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจ

ผลการสัมภาษณ์สามารถสะท้อนได้ว่า การปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจนั้นมีความแตกต่างหลากหลายกันออกไปตามแต่ละบุคคล และเห็นไม่ชัดเจนมากนัก หากแต่กล่าวเป็นภาพรวมได้ว่า ผู้สูงอายุมีความพยายามปรับทัศนคติของตนเองให้เปิดรับ และเรียนรู้การใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น เช่น เข้าร่วมการจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่หน่วยงานสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลาจัดขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของผู้สูงอายุ รวมถึงการขอคำแนะนำจากบุตรหลาน เป็นต้น เพื่อลดความวิตกกังวลจากความไม่รู้และจากผลกระทบเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล อีกทั้งยังมีความพยายามรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง รวมถึงคิดคำนึงถึงข้อเท็จจริงของข้อมูลมากยิ่งขึ้นเมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ เช่น ข้อความหรือภาพข่าวเหตุการณ์สะเทือนใจ ประเด็นหรือเนื้อหาทางการเมืองที่มีความคิดเห็นแตกต่าง เป็นต้น โดยผู้สูงอายุบางท่านเลือกรับและส่งต่อข้อมูลข่าวสารที่ตนสนใจเท่านั้น และไม่สนใจข้อมูลที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจหรืออารมณ์ตนเอง ตลอดจนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์เป็นช่องทางในติดต่อและเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายทางสังคม เช่น การเข้าร่วมกลุ่มสวดมนต์นั่งสมาธิออนไลน์ กลุ่มออกกำลังกายแอโรบิก กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น สำหรับเป็นตัวช่วยในการปรับสภาพจิตใจของตนเองเพื่อให้ตนนั้นมีความมั่นคงทางด้านอารมณ์และจิตใจยิ่งขึ้น ดังสามารถสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ว่า

“...เราต้องปรับความคิด เปิดใจก่อน ให้พร้อมเรียนรู้เพราะมันคือสิ่งใหม่ พอเรารู้มากขึ้นก็กังวลน้อยลง กลัวน้อยลง เรามีจัดอบรมเรื่องนี้บ่อยนะ แต่ผู้สูงอายุเราต้องฝึกซ้ำ ๆ ทำซ้ำ ๆ ไม่งั้นลืม...”

(ลุงเอฟ คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ, 2566)

“...มีให้ลูก ให้หลานสอน...มีเรื่องได้คุยกันมากขึ้น ก็รู้สึกใกล้ชิดขึ้นนะ เหมือนเวลาเขาสอนแล้วเราทำได้แล้วเขาชมเราก็ภูมิใจ เหมือนซื้อของออนไลน์ พอทำได้แล้วเขาชมก็ดีใจ...”

(ป้านอหนู, 2566)

“...พยายามไม่สนใจข่าวที่จะส่งผลกระทบต่อใจเรา แล้วไม่ส่งต่อให้คนอื่น...ของป้ามีเข้ากลุ่มสวดมนต์นั่งสมาธิใช้ไหม คนนี้ (ชี้ไปยังกลุ่มผู้ร่วมกลุ่มสนทนา) กลุ่มแอโรบิก แต่หลัก ๆ แล้วเราทุกคนก็มีกลุ่มชมรมนะ พอรู้จักคนเพิ่ม ได้เป็นกรรมการ ได้ทำประโยชน์ให้คนอื่น เราก็รู้สึกมีคุณค่า...”

(ป้าดี คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา, 2566)

อภิปรายผล

ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีความพยายามเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ซึ่งมีการศึกษาที่สนับสนุนไว้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบและการปรับตัวเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุมีความสำคัญเป็นอย่างมากในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน และผู้สูงอายุต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี จึงจำเป็นต้องได้รับการได้รับการสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับตัวเพื่อใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (ยุทธภูมิ ธนาภิภิรุต, 2567) อย่างไรก็ตามเนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลเปรียบเสมือน “เหรียญสองด้าน” ซึ่งเป็นคำเปรียบเปรยที่นำมาใช้เพื่ออธิบายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องราวในชีวิตที่ไม่ได้มีแค่เพียงด้านเดียว การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลก็เช่นเดียวกันที่มีทั้งด้านที่เป็นคุณประโยชน์ และด้านที่เกิดโทษต่อผู้ใช้งาน ซึ่งสามารถสะท้อนผ่านผลการศึกษา ได้ดังนี้

กล่าวคือ ประเด็นด้านร่างกาย ด้วยผู้สูงอายุพยายามปรับตัวให้สอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามาบทบาทในการดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้สูงอายุหันมาใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลเพิ่มขึ้น ในประเด็นดังกล่าว ผู้ให้ข้อมูลจึงได้คาดการณ์ว่า การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างขาดการจัดสรรเวลาเป็นสาเหตุทำให้ส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย เช่น สายตาพร่ามัว ปวดต้นคอ ปวดหลัง เป็นต้น ในขณะที่ผู้สูงอายุได้นำเทคโนโลยีมาใช้สำหรับสืบค้นวิธีการดูแลสุขภาพตนเอง ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญทิพย์ สิริรังศรี และชุติวัฒน์ สุวดีพิงศ์ ที่พบว่า การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในผู้สูงอายุมีความเชื่อมโยงกับสุขภาพร่างกาย เนื่องจากการใช้งานและเข้าถึงข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ การเข้าถึงสื่อต่าง ๆ เป็นเวลานานจนติดเป็นนิสัยย่อมส่งผลต่อสุขภาพได้ การนั่งมองหน้าจอติดต่อกันเป็นเวลานานส่งผลต่อการเกิดอาการวิงเวียน แสบตา เสี่ยงต่อการเกิดต้อกระจก ปวดหลังและต้นคอได้ง่าย แต่ในอีกด้านหนึ่งนั้น การเล่นเกมดิจิทัล (Digital Games) สามารถช่วยป้องกันปัญหาความจำเสื่อมในผู้สูงอายุได้ อีกทั้งการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลยังเชื่อมโยงกับการทำให้พฤติกรรมของผู้ป่วยเรื้อรังดีขึ้นได้ เช่น พฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ดีขึ้นในกลุ่มผู้ป่วยความดันโลหิตสูง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่า การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในกลุ่มผู้สูงอายุมีส่วนช่วยลดภาวะแยกตัวจากสังคม (Social Isolation) และสามารถช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวได้ (บุญทิพย์ สิริรังศรี และชุติวัฒน์ สุวดีพิงศ์, 2566) สอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ที่พบในประเด็นด้านสังคมว่า การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลให้ผู้สูงอายุมีกลุ่มสังคมที่หลากหลาย และทำให้รู้สึกใกล้ชิดกับบุตรหลาน ญาติ มิตรมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีการศึกษาของพนม คลี่ฉายา ที่กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า บุตรหลานเป็นแรงผลักดันอย่างหนึ่งต่อการเกิดการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในกลุ่มผู้สูงอายุ ส่งผลให้เกิดความผูกพันใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลโดยขาดการคำนึงถึงความสะดวกหรือความเหมาะสมพอดีของผู้สูงอายุบางท่านทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนใกล้ชิดรอบข้างกับผู้สูงอายุนั้นน้อยลง ตลอดจนในบางครั้งทำให้ผู้สูงอายุขาดการพิจารณาถึงความปลอดภัย เช่น การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวบนพื้นที่สังคมออนไลน์ เป็นต้น (พนม คลี่ฉายา, 2564) และในประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจ พบว่า การเข้าถึงและได้รับข้อมูลจำนวนมากผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่งผลต่อความมั่นคงทางจิตใจของผู้สูงอายุ เช่น เกิดความรู้สึกเปรียบเทียบโดยไม่รู้ตัว เกิดความวิตกกังวลหรือเกิดความเครียด และรู้สึกอ่อนไหวง่ายจากการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย เป็นต้น ในขณะที่ผู้สูงอายุพยายามปรับตัวโดยการเรียนรู้การใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลเพิ่มขึ้นโดยนำมาใช้เพื่อการเข้าร่วมกลุ่มสังคม หรือใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารกับบุตรหลาน ญาติ มิตรที่ห่างไกลช่วยลดความรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยวของผู้สูงอายุลงได้ อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมีคุณค่าและภูมิใจในตนเองจากความรู้สึกเป็นคนทันสมัยขึ้นได้ ดังการศึกษา ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีความเชื่อมโยงกับการส่งเสริมความผูกพันทางจิตใจ เนื่องจากการช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ญาติมิตร แต่ทั้งนี้การสื่อสารออนไลน์ผ่านตัวอักษรมิผลให้เกิดการตีความหมายที่ไม่ตรงกัน ทำให้เกิดความเข้าใจผิดและส่งผลกระทบทางด้านจิตใจได้ ในขณะที่ผู้สูงอายุมองว่าเทคโนโลยีดิจิทัลมีส่วนช่วยให้ตนเองเป็นคนทันสมัยและทันต่อข้อมูลข่าวสาร (พนม คลี่ฉายา, 2564); (บุญทิพย์ สิริรังศรี และชุติวัฒน์ สุวดีพิงศ์, 2566)

อาจกล่าวได้ว่าการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในกลุ่มผู้สูงอายุถือเป็นความท้าทายในการดำเนินชีวิตอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านการดูแลสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ดังนั้นการศึกษา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจต่อผลกระทบและการปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในกลุ่มผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นต่อการส่งเสริมหรือพัฒนาทักษะความฉลาดทางดิจิทัลขั้นพื้นฐานในกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อการเพิ่มผลกระทบเชิงบวกและลดผลกระทบเชิงลบ นำไปสู่การเป็นผู้สูงอายุที่รู้เท่าทันและมีความฉลาดทางดิจิทัล

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า ผลกระทบและการปรับตัวในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา สามารถจำแนกประเด็นได้เป็น 3 ประเด็นหลัก โดยทั้ง 3 ประเด็นมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการจัดสรรเวลาในการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล รวมถึงการเข้าถึงสังคมออนไลน์และการใช้สื่อโซเชียล กล่าวคือ 1) ประเด็นด้านร่างกาย ผู้สูงอายุพยายามปรับตัวโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองมากยิ่งขึ้น รวมถึงการนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลสุขภาพ แต่ในขณะเดียวกันการไม่ได้จัดสรรเวลาใช้งานทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ เช่น ตาแห้ง ปวดต้นคอ ปวดหลัง เป็นต้น 2) ประเด็นด้านสังคม การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ผู้สูงอายุมีกลุ่มสังคมที่หลากหลายและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น และมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุใกล้ชิดกับบุตรหลานที่อยู่ห่างไกล สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกแปลกแยกออกจากสังคม แต่ในอีกด้านหนึ่งนั้นยังผู้สูงอายุให้ความสนใจต่อผู้คนในสังคมออนไลน์มากขึ้น อาจส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดนั้นน้อยลง 3) ประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจ เนื่องด้วยสื่อโซเชียล และสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ที่มีการหลั่งไหลของข้อมูลจำนวนมาก การได้รับข้อมูลเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุโดยไม่รู้ตัว เช่น ความมั่นคงทางด้านจิตใจ เกิดความรู้สึกเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น วิตกกังวลและอ่อนไหวง่าย เป็นต้น ในขณะเดียวกันการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยคลายความรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยวของผู้สูงอายุลงได้ และยังทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองจากความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ทันสมัย จากข้อสรุปข้างต้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุยังคงเป็นกลุ่มประชากรที่ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมในประเด็นความฉลาดทางดิจิทัลเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถประเมิน รับมือ และรู้เท่าทันเพื่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ปลอดภัย ทั้งในมิติด้านร่างกาย ด้านสังคม และด้านอารมณ์และจิตใจ โดยสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดโครงการอบรมการรับมือต่อความเสี่ยงต่อร่างกายและภัยคุกคามจากบุคคลภายนอกจากการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล การอบรมเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลที่ปลอดภัยและดีต่อสุขภาพจิต เป็นต้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอาจนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน หรือเป็นแนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านการพัฒนาทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในประเด็นผลกระทบและการปรับตัวเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลระหว่างผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ความเป็นเมืองกับผู้สูงอายุที่อยู่ห่างไกล หรือผู้สูงอายุในกลุ่มข้าราชการเกษียณอายุกับผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์ว่ามีความแตกต่างหรือเหมือนกันหรือไม่ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวมีมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญและจำเป็นต่อผู้สูงอายุได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์ คอร์-เปอเรชั่น จำกัด (มหาชน).
- คุณหญิง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (13 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านร่างกาย. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- _____. (13 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านสังคม. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ชาย โพธิ์สิตา. (2556). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์-พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- บุญทิพย์ สิริธรรังศรี และชุตติวัฒน์ สุวตธิพงษ์. (2566). ผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล: ความท้าทายทางสุขภาพ. วารสารสุขภาพและอาหารเชิงสร้างสรรค์, 1(1), 51-63.
- ป้าเอ คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา. (24 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านสังคม. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ป้าซอโซ. (24 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านสังคม. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ป้าญอหญิง. (17 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจ. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ป้าดี คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา. (24 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านสังคม. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- _____. (24 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจ. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ป้านอหนู. (17 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจ. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ป้าปี คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ ประจำจังหวัดสงขลา. (24 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านสังคม. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- พนม คลีฉายา. (2564). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุและข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลัดพลังและผลิตภาพของผู้สูงอายุไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 93(2), 56-78.
- ยุทธภูมิ ธนาภิภิรสุทธิ. (2567). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 44(3), 66-91.
- ลุงเอฟ คณะกรรมการสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุฯ. (24 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านร่างกาย. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- _____. (24 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านอารมณ์และจิตใจ. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ลุงโกไก่. (24 ก.พ. 2566). ประเด็นด้านร่างกาย. (อรพิมพ์ สุขคง, ผู้สัมภาษณ์)
- ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2566). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2561). สังคมสูงวัยก้าวไปด้วยกัน : สังคมสูงวัยกับโลกดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 28 มกราคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/ZGigs>
- สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา. (2567). สถานการณ์ผู้สูงอายุจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 28 มกราคม 2568 จาก <https://songkhla.nso.go.th/>
- อรพิมพ์ สุขคง และคณะ. (2563). ความเหลื่อมล้ำทางด้านดิจิทัลผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยระดับบุคคล. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 8(2), 250-265.
- Kraut, R. et al. (1999). Information and Communication: Alternative Uses of the Internet in Households. Information Systems Research, (10)4, 287-303.

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำ

นิสิต/นักศึกษา ในจังหวัดสงขลา*

A NEEDS ASSESSMENT FOR THE LEADERSHIP DEVELOPMENT OF
UNIVERSITY STUDENTS IN SONGKHLA PROVINCE

เจนณรงค์ พินลันทุ่ม*, พล เหลืองรังษี, กุลนาถ สิรินารามภัทร, บุษกรณ์ สุวรรณรัตน์

Jennarong Pinlantum*, Pol Luangrangsee, Kullnad Sirinarapat, Budsakorn Suwanrat

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: jennarong@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาในจังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร ได้แก่ นิสิต/นักศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้นำนิสิต/นักศึกษาทั้งในระดับคณะ/วิทยาลัย ชมรม/ชุมนุม สภานิสิต/นักศึกษา องค์การบริหาร/องค์การนิสิต สโมสรนิสิต/นักศึกษาในมหาวิทยาลัยจังหวัดสงขลา จำนวน 5 มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขตสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำนิสิต/นักศึกษาของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม โดยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา จำนวน 5 ด้าน รวม 23 ข้อคำถาม การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ พบว่า มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นแบบการตอบสนองคู่ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา ดังนี้ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีมมากที่สุด ค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.75 คะแนน รองลงมาคือด้านทักษะการเป็นผู้นำ ค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.74 คะแนน และด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ ค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.70 คะแนน ด้านทักษะการวางแผน ค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.62 คะแนน ตามลำดับ โดยผลการประเมินด้านทักษะการสื่อสารมีความต้องการน้อยที่สุด ค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.58 คะแนน

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, ผู้นำนักศึกษา, จังหวัดสงขลา

Abstract

This research article aims to assess the needs for leadership development among university students in Songkhla Province. This is a quantitative study employing a survey research

design. The population consists of university students who hold leadership positions at various levels, including faculty/college representatives, club leaders, student councils, student government organizations, and student unions in five universities in Songkhla Province. These universities include Thaksin University (Songkhla Campus), Songkhla Rajabhat University (Songkhla Campus), Rajamangala University of Technology Srivijaya (Songkhla Campus), Prince of Songkla University (Hat Yai Campus), and Hatyai University during the second semester of the 2024 academic year. The sample group consists of student leaders from Hatyai University, selected using cluster sampling through a lottery method. The research instrument is a questionnaire designed to assess the needs for leadership development across five dimensions, comprising 23 items. Content validity was examined using the item-objective congruence (IOC) index, which ranged from 0.67 to 1.00, while reliability was measured, yielding a Cronbach's alpha coefficient of 0.85. Data were collected using a questionnaire, and the statistical methods used for data analysis included percentage calculations and the analysis of needs using the Pair Response Method (PNI_{modified}). The research findings revealed that the sample group had the highest need for the development of leadership skills in the following areas: teamwork skills, with a PNI_{modified} value of 0.75; followed by leadership skills, with a PNI_{modified} value of 0.74; and interpersonal skills, with a PNI_{modified} value of 0.70. Planning skills were ranked next, with a PNI_{modified} value of 0.62. The lowest need was found in communication skills, with a PNI_{modified} value of 0.58.

Keywords: Need Assessment, Student Leader, Songkhla Province

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้บัณฑิต/นักศึกษามีทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ตลาดแรงงาน และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านทักษะการเรียนรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี และด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งทักษะความเป็นผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของด้านทักษะชีวิตและอาชีพ (World Economic Forum, 2016) ที่จะช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิต ผู้นำบัณฑิต/นักศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมและพัฒนาสังคมภายในมหาวิทยาลัย

จากการศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ผู้นำบัณฑิต/นักศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดทักษะที่จำเป็นในการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารองค์การนักศึกษา 7 ทักษะหลัก ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การประสานงาน การวางแผน การบริหารโครงการ การเป็นผู้นำ และมนุษยสัมพันธ์ (กชวรรณ บุตรกริม และคณะ, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำตามที่ ฐริส ภูมิประเทศ และตรีชญา สุขเกษม ได้สรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความสามารถที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของนักศึกษา มี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำสร้างสรรค์ มีคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก มองโลกในแง่ดี ปรับตัวได้ดี มีวิสัยทัศน์ ชอบความท้าทาย ด้านภาวะผู้นำแบบรับใช้ มีคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น วางตัวเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างความปรองดองในหน่วยงาน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น ด้านภาวะผู้นำทางจิตวิญญาณ มีคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต ยุติธรรม ไม่อคติ อวดทน เข้มแข็ง เสียสละ และด้านภาวะผู้นำตามสภาพจริง มีคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น มีการสร้างค่านิยมที่ดีงาม มีความโปร่งใสใน

การปฏิบัติหน้าที่ (ภุริส ภูมิประเทศ และตรีชญา สุขเกษม, 2562) คณะผู้วิจัยในฐานะผู้ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรผู้นำนิสิต/นักศึกษา พบว่า ที่ผ่านมานิสิต/นักศึกษาส่วนใหญ่ขาดทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่บริหาร กำกับ ดูแล เช่น การปรับตัวเข้ากับสมาชิกในทีมที่มีความแตกต่าง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในทีมอย่างสร้างสรรค์ ความมั่นใจในการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ยากลำบาก การสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในทีมทำงานอย่างเต็มที่ การสื่อสารความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน การเจรจาเพื่อโน้มน้าวใจผู้อื่น การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นไปได้ การวางแผนการทำงานในระยะสั้นและระยะยาวได้ดี การจัดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำก่อน-หลังได้ ส่งผลให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้นำนิสิต/นักศึกษาไม่สามารถดำเนินงานแผนงานที่กำหนดไว้ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของผู้นำนิสิต/นักศึกษาได้รับการพัฒนาความเป็นผู้นำ โดยใช้วิธีการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs assessment) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อแสดงความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา การจัดเรียงลำดับความสำคัญ และการเลือกความต้องการจำเป็นมาแก้ไข (พิมพ์ชนก สีหา และสุภาวดี บาลี, 2564)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่อง ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาในจังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาและการประเมินความต้องการจำเป็น และนำผลการศึกษาไปพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรนิสิต/นักศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาในจังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative research) ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นิสิต/นักศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้นำนิสิต/นักศึกษา ทั้งในระดับคณะ/วิทยาลัย ชมรม/ชุมนุม สภานิสิต/นักศึกษา องค์การบริหาร/องค์การนิสิต สโมสรนิสิต/นักศึกษาในมหาวิทยาลัยจังหวัดสงขลา จำนวน 5 มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขตสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้นำนิสิต/นักศึกษาของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 252 คน ประกอบด้วย ผู้นำนักศึกษาระดับคณะ วิทยาลัย ชมรมนักศึกษา สโมสรนักศึกษา (สำนักพัฒนานักศึกษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2567) ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยวิธีจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับความคิดเห็น โดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น 23 ข้อ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาจำนวน 5 ด้าน รวม 20 ข้อ ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม จำนวน 4 ข้อ ด้านที่ 2 ด้านทักษะการเป็นผู้นำ จำนวน 4 ข้อ ด้านที่ 3 ด้านทักษะการสื่อสาร จำนวน 4 ข้อ ด้านที่ 4 ด้านทักษะการวางแผนจำนวน 4 ข้อ ด้านที่ 5 ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์จำนวน 4 ข้อ การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) ซึ่งหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ที่มีคุณสมบัติเป็น ผู้บริหารขององค์กรผู้นำนิสิต/นักศึกษา จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย 1 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากผู้นำนิสิต/นักศึกษา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา พบว่า มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปสามารถ นำไปใช้งานได้ (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559) และ ค่าความเชื่อมั่น 0.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาค่า ความเชื่อมั่นที่มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป หมายถึง นำไปใช้ได้ (อาฟีฟี ลาเต๊ะ, 2566)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา ผู้นำนิสิต/นักศึกษาของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ภาคเรียนที่ 2 ประจำปี การศึกษา 2567

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่จริง (Degree of success) และสภาพที่ควรจะเป็น (Importance) โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) กำหนดเกณฑ์แปลความหมาย (จักรกฤษณ์ สิริริน, 2563) ดังนี้ คะแนน 4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนน 3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพที่ เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก คะแนน 2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง คะแนน 1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ ในระดับน้อย คะแนน 1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2) การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นตามสมรรถนะการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยวิเคราะห์แบบการตอบ สองคู่ (Dual-response format) ซึ่งใช้สูตรค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) (พล เหลืองรังษี และชัชชม รัตมีณฑล, 2566) ได้แก่ $PNI_{modified} = (I - D)/D$

I (Importance) หมายถึง ระดับความสำคัญ

D (Degree of success) หมายถึง ระดับสัมฤทธิ์ผลที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาในจังหวัดสงขลา ด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลทั่วไป 2) ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม 3) ด้านทักษะการสื่อสาร 4) ด้านทักษะการสื่อสาร 5) ด้านทักษะการวางแผน 6) ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ และ 7) ภาพรวมทุกด้าน สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 - 7

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม

รายการ	เพศ	
	ชาย	หญิง
ประสบการณ์การเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา		
เคยเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา	28.90%	71.10%
ไม่เคยเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา	20.80%	79.20%
ระยะเวลาการเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา		
ระยะเวลา 1 - 6 เดือน	77.80%	22.20%
ระยะเวลา 7 - 12 เดือน	24.10%	75.90%
ระยะเวลามากกว่า 12 เดือน	27.70%	72.30%

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์เป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา เพศหญิงสูงกว่าเพศชายคิดเป็นร้อยละ 71.10 และ 28.90 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างไม่เคยเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา เพศหญิงสูงกว่าที่ร้อยละ 79.20 เมื่อเทียบกับเพศชายที่ร้อยละ 20.80 เมื่อพิจารณาระยะเวลาการดำรงตำแหน่งผู้นำนิสิต/นักศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ 1 - 6 เดือน เพศชายสูงกว่าที่ร้อยละ 77.80 ขณะที่เพศหญิงอยู่ที่ร้อยละ 22.20 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ดำรงตำแหน่ง 7 - 12 เดือน เพศหญิงสูงกว่าที่ร้อยละ 75.90 ส่วนเพศชายอยู่ที่ร้อยละ 24.10 กลุ่มที่มีประสบการณ์มากกว่า 12 เดือน เพศหญิงสูงกว่าร้อยละ 72.30 ขณะที่เพศชายอยู่ที่ร้อยละ 27.70

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม

รายละเอียด		สภาพที่เป็นอยู่จริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)			PNI _{modified} (I-D)/D	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ		
1.	นิสิต/นักศึกษามีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสมาชิกในทีมที่มีความแตกต่างหลากหลาย	2.49	.628	น้อย	4.24	.427	มาก	0.70	3
2.	นิสิต/นักศึกษาสามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในทีมได้ดี	2.44	.497	น้อย	4.35	.478	มาก	0.79	2
3.	นิสิต/นักศึกษามีความสามารถในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในทีมอย่างสร้างสรรค์	2.46	.670	น้อย	4.17	.626	มาก	0.70	3
4.	นิสิต/นักศึกษาสามารถแบ่งงานและมอบหมายงานให้สมาชิกในทีมได้อย่างเหมาะสม	2.30	.728	น้อย	4.19	.487	มาก	0.82	1
ค่าเฉลี่ย		2.42	.313	น้อย	4.24	.280	มาก	0.75	-

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาด้านทักษะการทำงานเป็นทีม มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.75 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ นิสิต/นักศึกษาสามารถแบ่งงานและมอบหมายงานให้สมาชิกในทีมได้อย่างเหมาะสม มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.82 และนิสิต/นักศึกษาสามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในทีมได้ดี เหมาะสม มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.79 รองลงมา

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาด้านทักษะการเป็นผู้นำ

รายละเอียด		สภาพที่เป็นอยู่จริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)			PNI _{modified} (I-D)/D	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ		
1.	นิสิต/นักศึกษามีความมั่นใจในการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ยากลำบาก	2.41	.744	น้อย	4.21	.618	มาก	0.75	2
2.	นิสิต/นักศึกษาสามารถสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในทีมทำงานอย่างเต็มที่	2.12	.675	น้อย	3.90	.756	มาก	0.84	1

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา ด้านทักษะการเป็นผู้นำ (ต่อ)

รายละเอียด		สภาพที่เป็นอยู่จริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)			PNI _{modified} (I-D)/D	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ		
3.	นิสิต/นักศึกษาสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ทีม	2.54	.710	ปานกลาง	4.25	.637	มาก	0.68	4
4.	นิสิต/นักศึกษาสามารถจัดการและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.48	.665	น้อย	4.25	.678	มาก	0.72	3
ค่าเฉลี่ย		2.39	.416	น้อย	4.15	.383	มาก	0.74	-

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำ นิสิต/นักศึกษา ด้านทักษะการเป็นผู้นำ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.74 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ นิสิต/นักศึกษาสามารถสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในทีมทำงานอย่างเต็มที่ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.84 และนิสิต/นักศึกษามีความมั่นใจในการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ยากลำบาก มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.75 รองลงมา

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา ด้านทักษะการสื่อสาร

รายละเอียด		สภาพที่เป็นอยู่จริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)			PNI _{modified} (I-D)/D	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ		
1.	นิสิต/นักศึกษาสามารถสื่อสารความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน	2.33	.896	น้อย	4.05	.779	มาก	0.74	1
2.	นิสิต/นักศึกษามีความสามารถในการพูดในที่สาธารณะอย่างมั่นใจ	2.56	.893	ปานกลาง	4.17	.671	มาก	0.63	2
3.	นิสิต/นักศึกษาสามารถใช้ทักษะการเจรจาเพื่อแก้ปัญหาและโน้มน้าวใจผู้อื่น	2.85	.912	ปานกลาง	4.18	.595	มาก	0.47	4
4.	นิสิต/นักศึกษาสามารถใช้เครื่องมือสื่อสาร (เช่น การนำเสนอด้วย PowerPoint) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.72	.938	ปานกลาง	4.06	.836	มาก	0.49	3
ค่าเฉลี่ย		2.61	.507	ปานกลาง	4.11	.435	มาก	0.58	-

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำ นิสิต/นักศึกษา ด้านทักษะการสื่อสาร มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.58 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ นิสิต/นักศึกษาสามารถสื่อสารความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.74 และนิสิต/นักศึกษามีความสามารถในการพูดในที่สาธารณะอย่างมั่นใจ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.63 รองลงมา

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาด้านทักษะการวางแผน

รายประเมิน		สภาพที่เป็นอยู่จริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)			PNI _{modified} (I-D)/D	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ		
1.	นิสิต/นักศึกษามีความสามารถในการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นไปได้	2.33	.680	น้อย	4.08	.729	มาก	0.75	1
2.	นิสิต/นักศึกษาสามารถวางแผนการทำงานในระยะสั้นและระยะยาวได้ดี	2.45	.613	น้อย	3.94	.781	มาก	0.61	2
3.	นิสิต/นักศึกษามีความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำก่อน-หลังได้	2.44	.638	น้อย	3.82	.767	มาก	0.56	3
4.	นิสิต/นักศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนแผนงานเมื่อเกิดสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้	2.58	.610	ปานกลาง	4.03	.640	มาก	0.56	3
ค่าเฉลี่ย		2.45	.367	น้อย	3.97	.448	มาก	0.62	-

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาด้านทักษะการวางแผน มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.62 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ นิสิต/นักศึกษามีความสามารถในการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นไปได้ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.75 และนิสิต/นักศึกษาสามารถวางแผนการทำงานในระยะสั้นและระยะยาวได้ดี มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.61 รองลงมา

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์

รายประเมิน		สภาพที่เป็นอยู่จริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)			PNI _{modified} (I-D)/D	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ		
1.	นิสิต/นักศึกษาสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและผู้อื่นได้อย่างไร้ปัญหา	2.61	.730	ปานกลาง	3.96	.748	มาก	0.52	4
2.	นิสิต/นักศึกษาสามารถเข้าใจความรู้สึกและมุมมองของผู้อื่นได้ดี	2.32	.567	น้อย	4.06	.599	มาก	0.75	2
3.	นิสิต/นักศึกษาสามารถทำให้ผู้อื่นรู้สึกไว้วางใจและเปิดใจพูดคุยกับคุณ	2.15	.781	น้อย	3.96	.614	มาก	0.84	1
4.	นิสิต/นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกับคนที่มีความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรม	2.30	.683	น้อย	3.99	.776	มาก	0.73	3
ค่าเฉลี่ย		2.35	.379	น้อย	3.99	.429	มาก	0.70	-

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ มีค่า PNI_{modified} เท่ากับ 0.70 ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่

นิสิต/นักศึกษาสามารถทำให้ผู้อื่นรู้สึกไว้วางใจและเปิดใจพูดคุยกับคุณ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.84 และนิสิต/นักศึกษาสามารถเข้าใจความรู้สึกและมุมมองของผู้อื่นได้ดี มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.75 รองลงมา

ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาในภาพรวม

รายละเอียด		สภาพที่เป็นอยู่จริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)			$PNI_{modified}$ (I-D)/D	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ		
1.	ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม	2.42	.313	น้อย	4.24	.280	มาก	0.75	1
2.	ด้านทักษะการเป็นผู้นำ	2.39	.416	น้อย	4.15	.383	มาก	0.74	2
3.	ด้านทักษะการสื่อสาร	2.61	.507	ปานกลาง	4.11	.435	มาก	0.58	5
4.	ด้านทักษะการวางแผน	2.45	.367	น้อย	3.97	.448	มาก	0.62	4
5.	ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์	2.35	.379	น้อย	3.99	.429	มาก	0.70	3

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา ดังนี้ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.75 ด้านทักษะการเป็นผู้นำ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.74 ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.70 ด้านทักษะการวางแผน มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.62 และด้านทักษะการสื่อสาร มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.58 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ว่า

จากผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาในจังหวัดสงขลา ด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลทั่วไป 2) ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม 3) ด้านทักษะการเป็นผู้นำ 4) ด้านทักษะการสื่อสาร 5) ด้านทักษะการวางแผน 6) ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ และโดยภาพรวมทุกด้าน ซึ่งอภิปรายผลในแต่ละด้านได้ดังนี้ ด้านข้อมูลทั่วไป ผู้นำนิสิต/นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ไม่เคยเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษา เพศหญิงสูงกว่าเพศชาย ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งผู้นำนิสิต/นักศึกษา มีประสบการณ์ 1 - 6 เดือน เพศชายสูงกว่าเพศหญิง สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ดำรงตำแหน่ง 7 - 12 เดือน เพศหญิงสูงกว่าเพศชาย กลุ่มที่มีประสบการณ์มากกว่า 12 เดือน เพศหญิงสูงกว่าเพศชาย ผู้นำนิสิต/นักศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ดังนี้ ทักษะการทำงานเป็นทีมมากที่สุด รองลงมา คือ ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการวางแผน ตามลำดับ โดยทักษะการสื่อสารมีความต้องการน้อยที่สุด สาเหตุที่ผลการประเมินเป็นเช่นนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำนิสิต/นักศึกษาน้อย สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะเหล่านี้ยังไม่ได้ได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่ ขาดโอกาสฝึกฝนและพัฒนาทักษะผ่านกิจกรรมหรือโครงการอย่างเป็นระบบ ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติหน้าที่ผู้นำนิสิต/นักศึกษา เช่น โครงการพัฒนาภาวะผู้นำและสานสัมพันธ์ การอบรมการใช้เครื่องมือสำหรับการบริหารจัดการองค์กร การพัฒนาบุคลิกภาพและการสื่อสารสำหรับผู้นาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กชวรรณ บุตรกริม และคณะ ได้ศึกษาทักษะจำเป็นในการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง พบว่า การทำงานเป็นทีมเป็นทักษะสำคัญในการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารองค์การนักศึกษา ส่งผลให้การทำงานของทุกคนภายในองค์การนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ทำให้งานของส่วนรวมมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลทำให้แต่ละบุคคลที่มีความสามารถต่างกันมาทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ (กชวรรณ บุตรกริม และคณะ, 2563) และผลการศึกษาของ สัมมนา สีมุ่ย พบว่า การทำงานเป็นทีมเกิดจาก

กระบวนการตัดสินใจร่วมกัน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการมอบหมายงานตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล รวมถึงการกำหนดภารกิจและเป้าหมายอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรซึ่งปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะแสดงให้เห็นถึงการทำงานเป็นทีม มีความเป็นระบบ ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมและใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ นำไปสู่ผลลัพธ์ของงานที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและส่งเสริมให้เกิดความเป็นผู้นำในหมู่สมาชิก ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาผู้นำนิสิต/นักศึกษาให้เติบโตอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน (สัมมนา สีมุ่ย, 2553) รวมถึงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภูริส ภูมิประเทศ และตรีชฎา สุขเกษม ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้นำนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่า แนวโน้มในการพัฒนาภาวะผู้นำของนิสิต/นักศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่ความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ มากกว่าการเน้นบทบาทของการเป็นผู้รับใช้หรือการนำโดยอาศัยหลักจริยธรรมทางจิตวิญญาณ (ภูริส ภูมิประเทศ และตรีชฎา สุขเกษม, 2562)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้นำนิสิต/นักศึกษาในจังหวัดสงขลา พบว่า ทักษะที่มีความต้องการสูงสุดคือ ทักษะการทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการวางแผน และทักษะการสื่อสาร ตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ สถาบันการศึกษาควรวางแผนการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะการเป็นผู้นำ เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้นำให้กับนิสิต/นักศึกษา โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง (Learning by doing) การเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา (Problem-based learning) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ที่ผู้นำนิสิต/นักศึกษา ซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์ บุคลากรที่มีประสบการณ์ รุ่นพี่และรุ่นน้อง เพื่อให้ให้นิสิต/นักศึกษาได้รับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีทิศทาง ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งต่อไป ผู้ที่สนใจที่จะศึกษาวิจัยในประเด็นที่คล้ายคลึงกัน ควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย ควรมุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าว ทั้งปัจจัยภายใน เช่น โครงสร้างองค์กรนักศึกษา และปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคมนอกจากนี้ ควรศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำผ่านโปรแกรมฝึกอบรม กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ หรือการใช้เทคโนโลยี รวมถึงการเปรียบเทียบทักษะผู้นำนิสิต/นักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำ ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้นำกับผลสัมฤทธิ์ขององค์กรนักศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปปรับใช้พัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีในการส่งเสริมภาวะผู้นำ เช่น การใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์ หรือปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงาน งานวิจัยในประเด็นเหล่านี้จะช่วยพัฒนากลยุทธ์และแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำนิสิต/นักศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพและการบริหารองค์กรนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กชวรรณ บุตรกริม และคณะ. (2563). ทักษะจำเป็นในการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2567 จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/husoskru/article/view/243731>
- จักรกฤษณ์ สิริริน. (2563). ชวนทำวิจัย “ความต้องการจำเป็น” ด้วยสถิติ PNI ไม่ยากอย่างที่คิด คุณก็ทำได้. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.salika.co/2020/08/16/priority-needs-index-part-2/>
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พล เหลืองรังษี และชัชฌา รัตมีณทล. (2566). การศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังและความต้องการจำเป็นในรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(7), 246-256.
- พิมพ์ชนก สีหา และสุภาวดี บาลี. (2564). แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจความต้องการและความคาดหวัง. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2567 จาก <https://dusitpoll.dusit.ac.th/KB/2021/594/>
- ภูริส ภูมิประเทศ และตรีชฎา สุขเกษม. (2562). ภาวะผู้นำของผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. มนุษยสังคมสาร, 17(2), 121-139.
- สัมมนา สีมุ่ย. (2553). การศึกษาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. เรียกใช้เมื่อ 21 ธันวาคม 2567 จาก <http://sutir.sut.ac.th:8080/sutir/bitstream/123456789/5070/1/Fulltext.pdf>
- สำนักพัฒนานักศึกษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. (2567). คำสั่งมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา คณะกรรมการนักศึกษาประจำคณะ และคณะกรรมการชมรมนักศึกษา ประจำปีการศึกษา 2567. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2567 จาก <https://sdc.hu.ac.th/download/announce>
- อาฟีฟ ลาเต๊ะ. (2566). การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research). (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอ.เจ.สยาม.
- World Economic Forum. (2016). New vision for education: Unlocking the potential of technology. Retrieved December 25, 2024, from https://www3.weforum.org/docs/WEF_New_Vision_for_Education.pdf

ภูมิวัฒนธรรมเมืองไทรบุรี รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย*

THE CULTURAL LANDSCAPE OF SAI BURI, KEDAH, MALAYSIA

พระครูบัณฑิตธรรมาลังการ (ประสิทธิ์ สังข์สม)

Phrakhru Banditthammalangkan (Prasit Sangsom)

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Student of Doctor of Philosophy Program in Buddhist Sociology

Mahamakut Buddhist University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

Corresponding author E-mail: prasit.san@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เสนอภูมิวัฒนธรรมเมืองไทรบุรี รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของชาวสยามในเมืองไทรบุรี ซึ่งเป็นรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซียในปัจจุบัน เมืองไทรบุรีตั้งอยู่ใกล้กับภูเขา-gunung-yai หรือภูเขาต้นไทร ชาวอินเดียเรียกกันว่า เขาพระสุเมรุ เป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ที่มีขนาดใหญ่เป็นสถานที่สถิตของพระศิวะเทพเจ้า และเป็นจุดแลนด์มาร์คของนักเดินเรือ ในอดีต เมืองนี้เป็นเมืองนักขัตราลำดับที่ 5 ของเมืองนครศรีธรรมราช ภายใต้การปกครอง 12 เมือง ในพุทธศตวรรษที่ 17 - 18 ถูกล่าอาชญากรรม คือ สัญลักษณ์ใหญ่เป็นตราประจำเมือง ซึ่งมีชาวสยามและชาวอินเดียอาศัยกระจายอยู่ทั่วเมือง มีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมาจำนวนหลายพระองค์ ชาวสยามที่อาศัยอยู่ในเมืองไทรบุรีได้อพยพเข้ามาด้วยปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ การบุกเบิกที่ทำมาหากิน การขจัดทัพและกวาดต้อนผู้คน ความสัมพันธ์ของคนชายแดน และหนีคดีความกฎหมายบ้านเมือง ชาวสยามอาศัยอยู่เป็นกลุ่มประกอบอาชีพการเกษตรกรรม นับถือพระพุทธศาสนา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระสงฆ์เป็นศูนย์รวมใจ วัดเป็นศูนย์รวมทางสังคม วัฒนธรรม และประเพณี ผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการทางสังคม มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย รักสงบ ไม่ชอบความรุนแรง ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสาร เด็กส่วนใหญ่จะเรียนภาษาไทยที่วัด โดยจะมีพระสงฆ์และอาสาสมัครชาวไทยเป็นครูสอน พ่อแม่ดูแลลูกหลานให้เป็นคนดี สร้างจิตสำนึกความเป็นไทย เรียนรู้มารยาทไทย และสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทย มีภาคภูมิใจในความเป็นสยาม เคารพนับถือเทิดทูนบูชาพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชินีของไทย

คำสำคัญ: ภูมิวัฒนธรรม, เมืองไทรบุรี, รัฐเคดาห์, ประเทศมาเลเซีย

Abstract

This article aims to present the cultural landscape of Sai Buri in Kedah, Malaysia, focusing on the social and cultural history of the Siamese people in Sai Buri, a northern state of Malaysia. Today, Sai Buri is located near Gunung Jerai, also known as the Banyan Mountain. It is referred to by Indians as Mount Meru, a sacred mountain that serves as the dwelling place of Lord Shiva and a landmark for seafarers. In the past, Sai Buri was the fifth city in the zodiac system of Nakhon Si Thammarat under the rule of the Twelve Cities during the 17th-18th Buddhist

* Received February 23, 2025; Revised March 23, 2025; Accepted March 25, 2025

centuries. The city's emblem was the Year of the Dragon, which is represented by a large serpent symbol. Siamese and Indian communities were scattered throughout the city, ruled by successive kings. The migration of the Siamese people to Sai Buri was driven by four main factors: Pioneering livelihoods, military conscription and forced relocation, cross-border relations, and escaping legal prosecution. The Siamese in Sai Buri settled in communities, primarily engaging in agriculture while practicing Buddhism and worshiping sacred entities. Monks played a central role in their spiritual and social lives, with temples serving as the focal points for community and cultural activities. Village leaders managed social affairs, maintaining a peaceful and simple way of life. The Siamese people were known for their non-violent nature and used the Southern Thai dialect for communication. Children typically learned the Thai language at temples, where Buddhist monks and Thai volunteers served as teachers. Parents nurtured their children to become virtuous individuals, instilling Thai consciousness, teaching Thai etiquette, and passing on Thai traditions. The Siamese community took great pride in their cultural identity and maintained deep respect and reverence for the King and Queen of Thailand.

Keywords: Cultural Landscape, Sai Buri, Kedah, Malaysia

บทนำ

เมืองไทรบุรีเป็นเมืองประวัติศาสตร์เก่าแก่เมืองหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในรัฐตอนเหนือของประเทศไทยมาเลเซีย ชาวมลายูและชาวต่างประเทศ เรียกว่า “เกดะห์” เมืองนี้เคยเป็นรัฐบรรณาการของสยามมาก่อน คำว่า “ไทรบุรี” แปลว่า เมืองต้นไทร สถานที่ตั้งเมืองมีภูเขาขนาดใหญ่และสูงชัน ซึ่งเป็นจุดสังเกต (Landmark) ของนักเดินเรือข้ามมหาสมุทร เชื่อกันว่าเป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์หรือเขาพระสุเมรุ อันเป็นสถานที่สถิตของพระศิวะเทพเจ้า ชาวมลายูเรียกภูเขาลูกนี้ว่า “กุนุงเยอไร” (Gunung Jerai) แปลว่า ภูเขาแห่งต้นไทร (เหมือนขวัญ เรณูมาศ, 2556) เมืองไทรบุรีเป็นหัวเมืองนักขัตฤกษ์ลำดับที่ 5 ของเมืองนครศรีธรรมราช ถือตราประจำปีมะโรง คือ สัญลักษณ์งูใหญ่หรือพญานาค คู่กับเมืองพัทลุงถือนตราประจำปีมะเส็ง คือ งูเล็ก โดยก่อตั้งเมืองและจัดระเบียบการปกครองแบบจักรมณฑล (Mandala) นักขัตฤกษ์ปีมะโรงและอิทธิพลของพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ที่เผยแพร่เข้ามาในเมืองไทรบุรี ได้มีอิทธิพลต่อการเขียนตำนานเมืองไทรบุรี เพราะความเก่าแก่ของเมืองนี้จึงมีผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่น จำนวนคนเหล่านั้นมีคนสยามหรือคนสยามกระจ่ายอยู่ทั่วไป (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2550)

เมืองไทรหรือเมืองไทรบุรีเป็นเมืองท่าที่สำคัญทางด้านฝั่งทิศตะวันตก ฝั่งทะเลอันดามัน เป็นแหล่งค้าขายชายทะเล แหล่งขึ้นชื่อของนักเดินทาง สถานที่จอดเรือเพื่อพักการเดินทาง เพราะมียอดเขาเกดะห์หรือยอดเขาดันไทรเป็นภูเขาสูงเด่นที่สามารถมองเห็นแต่ไกล และเป็นสถานที่สถิตของเทพเจ้า ซึ่งชาวอินเดียเชื่อว่าเทพเจ้าสถิตอยู่ที่สูงเท่านั้น เมืองนี้มีพื้นที่ราบอันกว้างใหญ่ มีน้ำจืดอุดมสมบูรณ์ จึงเหมาะแก่การปลูกข้าว พืชพันธุ์ธัญญาหาร ในช่วงประมาณพุทธศตวรรษที่ 8 - 18 ชาวอินเดียเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณฝั่งแม่น้ำสุโงงจนถึงตอนใต้ของยอดเขาเกดะห์ จึงมีเทวสถานที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้ปรากฏหลักฐานอยู่ในสถาน (ประกายทอง สิริสุข, 2526) ตำนานเมืองไทรบุรี กล่าวว่า “ลังกาสุกะ” เป็นเมืองท่าฝั่งทิศตะวันออกและฝั่งทิศตะวันตก ลังกาสูกะฝั่งตะวันออกตั้งอยู่ที่เมืองปัตตานี ส่วนลังกาสุกะทิศตะวันตกตั้งอยู่ที่เมืองไทรบุรี บริเวณเมืองท่าของเมืองไทรบุรีเจริญรุ่งเรืองมากเป็นสถานที่ทำการค้าระหว่างตะวันออกกับตะวันตก ผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้เป็นจำนวนมากเป็นชาวฮินดูและชาวยุโรป จึงได้มีการสร้างศาสนสถานและพุทธสถานขึ้น จึงมีวัดและร่องรอยซากปรักหักพังของวัดของชุมชนชาวยุโรป (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2550) ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23 - 24 ผู้ปกครองเมืองนครศรีธรรมราชได้

ส่งเสริมการเพาะปลูกโดยเฉพาะการปลูกข้าว จึงได้อพยพชาวเมืองนครศรีธรรมราชและเมืองสงขลาเข้าไปตั้งถิ่นฐานบุกเบิกที่ทำกิน ทำนาปลูกข้าวในเมืองไทรบุรี เพราะมีที่ดินกว้างใหญ่และอุดมสมบูรณ์ เมืองไทรบุรีเป็นแหล่งอยู่อาศัยน้ำที่ผลิตข้าวได้ปีละจำนวนมาก (คำนวณ นวลสนอง, 2546) (ปัจจุบัน คือ รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย) เป็นหนึ่งในหัวเมืองมลายูที่มีความเกี่ยวข้องกับอาณาจักรไทยมาอย่างยาวนาน ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ การเมือง และวัฒนธรรม ยุคก่อนการปกครองของไทย ไทรบุรีมีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ยุคโบราณ โดยเคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรลังกาสุกะ ซึ่งเป็นรัฐมลายูโบราณที่รุ่งเรืองจากการค้าทางทะเล ในศตวรรษที่ 15 ไทรบุรีรับอิทธิพลจากศาสนาอิสลาม และกลายเป็นรัฐสุลต่าน โดยมี สุลต่านมุชาฟาร์ ซาห์ เป็นสุลต่านองค์แรก ยุคที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสยามในสมัยกรุงศรีอยุธยา ไทรบุรีเป็นเมืองประเทศราชของไทย และต้องส่งบรรณาการแก่กษัตริย์ไทย ในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยรัชกาลที่ 1 ไทยได้เข้าควบคุมไทรบุรีอย่างแน่นแฟ้นขึ้น รัชกาลที่ 3 ได้มีการจัดระบบปกครองโดยแบ่งไทรบุรีออกเป็น เมืองสิบสองนักษัตร เพื่อบริหารจัดการได้ง่ายขึ้น

ชาวสยามที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานในแหลมมลายูที่เป็นรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียเป็นเวลายาวนานด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การบุกเบิกที่ทำมาหากิน การขัดตาทัพ และการกวาดต้อนผู้คน ความสัมพันธ์ของคนทั้งสองฝั่งดินแดน และคนหนีคดีความกฎหมายบ้านเมือง คนสยามในสถานที่แห่งนี้มีวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเกิดจากระบบความเชื่อและพิธีกรรม ความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา โดยมีวัดไทยเป็นศูนย์กลางทางสังคมและวัฒนธรรม มีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจ มีความเชื่อเรื่องผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ ระบบการผลิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีวิต ระบบการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นครอบครัวขยายและอยู่ภายใต้การดูแลของพ่อแม่ ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน นิยมให้ลูกหลานบวชเรียนตามจารีตประเพณีที่ต้องปฏิบัติ ให้ลูกหลานศึกษาในระดับสูงและรับราชการ เพราะถือว่าเป็นเกียรติแก่ครอบครัว ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นในความเป็นไทยให้แก่ลูกหลาน มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนสยามดั้งเดิม เพราะถือว่าเป็นคนมีชาติ มีอาณาจักรที่เคยปกครองดินแดนแถบนี้มาก่อน คนสยามใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย รักสงบ ไม่ชอบความรุนแรง มีชีวิตอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า “คนกลุ่มน้อยต้องยอมรับวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ แต่ไม่ลืมอัตลักษณ์ของตนเอง” โดยที่มีปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ปัจจัยภายในชุมชนและภายนอกชุมชนที่มีผลต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวสยาม (นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, 2554)

ชาวสยามเมืองไทรบุรี (ปัจจุบัน คือ รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย) มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างไทยและมลายู เนื่องจากอิทธิพลทางประวัติศาสตร์ การปกครอง และการค้า โดยสามารถแบ่งเป็นลักษณะสำคัญต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) วิถีชีวิต อาชีพหลัก: คนไทยในไทรบุรีมีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม เช่น การทำนา การทำสวนยางพารา และการประมง วิถีชีวิตแบบชุมชน: ชาวไทยที่นี่มักอาศัยอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน โดยมีวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน ภาษาและการสื่อสาร: ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้และภาษามลายูควบคู่กัน บางคนสามารถพูดจีนหรืออังกฤษได้ 2) วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม ความสัมพันธ์กับประเทศไทยชาวไทยในไทรบุรียังคงมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับภาคใต้ของไทย เช่น จังหวัดสงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช มีการเดินทางไปมาระหว่างไทย-มาเลเซียเพื่อเยี่ยมญาติหรือศึกษาต่อ แม้ว่าจะอยู่ในมาเลเซีย แต่ชาวสยามเมืองไทรบุรีก็ยังรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยไว้อย่างเข้มแข็ง ผสมผสานกับวัฒนธรรมมลายูอย่างกลมกลืน

ไทรบุรีเมืองภูเขาศักดิ์สิทธิ์

เมืองไทรบุรีเป็นเมืองประวัติศาสตร์ของดินแดนแหลมมลายูที่เคยตกเป็นรัฐบรรณาการของสยามในอดีต ไทรบุรี (Thiriburi) หรือ เกดะห์ (Kedah) ซึ่งเป็นรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซียในปัจจุบัน (North Peninsula) ถือเป็นเมืองโบราณเมืองหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานหลายร้อยปี ซึ่งถือว่าเป็นเมืองที่มีความสำคัญมีปฏิสัมพันธ์

กับสยามมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้ เมืองไทรบุรีเป็นชื่อที่คนไทยใช้เรียกเมืองแห่งนี้เท่านั้น แต่สำหรับชาวมลายูและชาวต่างชาติ เรียกเมืองนี้ว่า เกตะห์หรือกือเตาะ ซึ่งแปลว่า จานดอกไม้ ตามที่ชาวมลายูในพื้นที่ขนานนาม จึงเป็นที่เข้าใจของนักวิชาการชาวมลายูและชาวยุโรป ส่วนหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในประเทศไทย เรียกว่า “เมืองไทรบุรี” คำว่า ไทรบุรี แปลว่า เมืองต้นไทร เนื่องจากที่ตั้งเมืองแห่งนี้ปรากฏภูเขาขนาดใหญ่หนึ่งที่สามารถมองเห็นจากบนบกและบนเรือ สมัยโบราณการตั้งสถานที่การค้าที่ป็นิ่งและสิงคโปร์ พ่อค้าชาวจีนและอินเดียได้ใช้ประโยชน์จากการสังเกตภูเขาสูงดังกล่าวเมื่อเดินเรือมาถึงคาบสมุทรมลายู ชาวมลายูเรียกภูเขานี้ว่า ภูเขาเยไร (Gunung Jerai) ภูเขา ซึ่งแปลว่า ภูเขา ส่วน เยไร แปลว่า ต้นไทร ภูเขาเยไรหรือภูเขาแห่งต้นไทร จึงถือว่าเป็นภูเขาที่มีความศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวสยามและชาวมลายู ตลอดจนจนถึงชาวน้ำ (อุลลาลาไว) บริเวณหมู่เกาะทะเลอันดามันทั้งฝั่งไทยและมาเลเซีย เนื่องจากพวกเขาเหล่านั้นมีความเชื่อว่า ภูเขาเยไร คือ เขาพระสุเมรุ อันเป็นสถานที่สถิตของพระศิวะในจักรวาลวิทยาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ความเชื่อดังกล่าวสันนิษฐานว่ามาจากรูปลักษณะภายนอกของภูเขาที่มีความสูงชันมากและเป็นจุดสังเกต ที่สามารถมองเห็นจากที่ไกล ยอดเขามีกลุ่มเมฆปกคลุมอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ดูลึกลับและน่าเกรงขาม จึงเชื่อกันว่าภูเขาแห่งนี้เป็นที่สถิตของพระผู้เป็นเจ้า (เหมือนขวัญ เรณูมาศ, 2556) นอกจากนี้ ภูเขาเยไรเป็นฉากประกอบในพงศาวดารแห่งราชวงศ์ไทรบุรี ดังที่ปรากฏในตำนานแห่งกษัตริย์มะโรง มหาวังษา ซึ่งมีเนื้อความว่า “กษัตริย์มะโรง มหาวังษา (ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ไทรบุรี) ได้ทอดพระเนตรเห็นเกาะศรี (ปูเลาสะหรี) ซึ่งบัดนี้ได้ผ่นดินอันเป็นจุดที่สูงที่สุด เรียกว่า ภูเขาเยไร เนื่องจากความสูงของภูเขาสูงนี้เอง” ต่อมากษัตริย์มะโรง มหาวังษา ได้ขึ้นฝั่งและสร้างพระราชวังในบริเวณใกล้กับปูเลาสะหรี (เกาะสะหรี) ซึ่งต่อมาทรงเรียกว่า “เมืองลังกาสุกะ” ดังที่ปรากฏหลักฐานในเอกสารทางประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน (อนุสรณ์ เมฆบุตร, 2549)

เมืองสิบสองนักษัตรไทรบุรี

เมืองไทรบุรีเป็นหัวเมืองนักษัตรของเมืองนครศรีธรรมราชที่ได้ก่อตั้งเมืองบริวารแบบจักรมณฑล (Mandala) ขึ้นเรียกว่า “เมืองสิบสองนักษัตร” เมืองไทรบุรีถูกตั้งอยู่ในคาบสมุทรมลายู ซึ่งเป็นเครือข่ายเมืองบริวารที่ขึ้นตรงต่อไทรบุรีในอดีต โดยเมืองเหล่านี้มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของภูมิภาคนี้ คือ สัญลักษณ์ภูเขาหรือภูเขานาค คู่กับเมืองพัทลุงถือตราประจำปีมะเส็ง คือ งูเล็ก ซึ่งนักษัตรปีมะโรงจึงเป็นที่มาของตำนานประจำเมืองไทรบุรี เมื่ออิทธิพลของพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ได้เผยแผ่เข้ามาในเมืองไทรบุรีเป็นระลอกสุดท้าย จึงได้ปรากฏหลักฐานตำนานเมืองไทรบุรีด้วย คือ ตำนานมะโรง มหาวังศ์ ซึ่งคำว่า “มหาวังศ์” เป็นการนำเอาตำนานมหาวังศ์หรือพงศาวดารลังกามาโดยตรง เพราะเมืองไทรบุรีเป็นเมืองเก่าแก่บนแหลมมลายูที่มีผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่น และในจำนวนคนเหล่านั้นมีคนเลี่ยมหรือคนสยามกระจายอยู่ทั่วไป จึงมีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมา เจ้าเมืองไทรบุรีคนแรกถึงคนที่ 6 นับถือพระพุทธศาสนา และคนที่ 7 เป็นต้นไปนับถือศาสนาอิสลาม เมืองไทรบุรีมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ร่วมสมัยกับกรุงสุโขทัย แต่หลักฐานทางโบราณคดี ที่พบว่า ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมีอายุเก่าแก่ว่านี้เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 - 19 ได้กลายมาเป็นเมืองสิบสองนักษัตรของเมืองนครศรีธรรมราช (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2550)

เมืองไทรบุรีเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญทางฝั่งทิศตะวันตกของแหลมมลายู ซึ่งเป็นแหล่งค้าขายชายทะเล แหล่งขึ้นบกของนักเดินทาง และสถานที่จอดเรือพักการเดินทาง เพราะยอดเขาเกตะห์เป็นภูเขาที่สูงเด่นสามารถมองเห็นได้แต่ไกลและเป็นสถานที่สถิตของเทพเจ้า ซึ่งชาวอินเดียเชื่อว่าเทพเจ้าสถิตอยู่ที่สูงเท่านั้น เมืองไทรบุรีมีพื้นที่ราบกว้างใหญ่น้ำอุดมสมบูรณ์ จึงเหมาะแก่การปลูกข้าว พืชพันธุ์ธัญญาหาร ประมาณพุทธศตวรรษที่ 8 - 18 ชาวอินเดียเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณฝั่งแม่น้ำสุโขทัยทางตอนใต้ของยอดเขาเกตะห์ ซึ่งมีเทวสถานที่เกี่ยวข้องกับศาสนสถานของพราหมณ์-ฮินดูอยู่ในสถานที่ดังกล่าว (ประกายทอง สิริสุข, 2526) ตำนานเมืองไทรบุรีกล่าวว่า “ลังกาสุกะ” เป็นเมืองฝั่งทิศตะวันออกและฝั่งทิศตะวันตกของแหลมมลายู อาณาบริเวณเมืองท่าของเมืองไทรบุรี

มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นบริเวณที่ทำการค้าระหว่างเมืองท่าตะวันออกและตะวันตก และการค้าระหว่างชาวอินเดียกับชาวจีน มีผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้เป็นชาวอินเดียและชาวเลียมหรือสยามจำนวนมาก จึงมีการสร้างเทวสถานและพุทธสถานซึ่งได้ปรากฏร่องรอยซากปรักหักพังและวัดในชุมชน ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23 - 24 ผู้ปกครองเมืองนครศรีธรรมราชและสงขลาได้ส่งเสริมการปลูกข้าว จึงได้อพยพชาวเมืองเข้าไปจับจองตั้งถิ่นฐานบุกเบิกที่ทำกินในเมืองไทรบุรี ซึ่งมีพื้นที่กว้างขวางและอุดมสมบูรณ์ เมืองไทรบุรีเป็นเมืองอู่อ่าวน้ำ สามารถผลิตข้าวได้ปีละจำนวนมาก มีผลไม้และแร่ดีบุกอีกจำนวนมาก (คำนวณ นวลสนอง และคณะ, 2552)

ไทรบุรีเคยเป็นเมืองประเทศราชของกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ โดยในช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 3 รัฐไทรบุรีมีบทบาทสำคัญในการเป็นเมืองกันชนระหว่างสยามกับอาณานิคมของอังกฤษ ต่อมาในปี พ.ศ. 2442 (ค.ศ. 1902) สยามต้องยอมสละสิทธิเหนือไทรบุรีให้แก่อังกฤษตามสนธิสัญญา ส่งผลให้ไทรบุรีกลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคมของอังกฤษ และต่อมาเป็นรัฐเคดาห์ของมาเลเซียในปัจจุบัน ปัจจุบันเขตเมืองสิบสองนักษัตรได้รวมเป็นส่วนหนึ่งของ รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ระบบการปกครองแบบเดิมถูกยกเลิกไป แต่ร่องรอยทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมยังคงอยู่ โดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรมไทย-มลายูที่ยังคงปรากฏอยู่ในรัฐเคดาห์ เช่น ภาษา อาหาร และประเพณีต่าง ๆ

ประวัติศาสตร์ชาวสยามเมืองไทรบุรี

อาณาจักรพูนลุ่มสลายในพุทธศตวรรษที่ 11 จึงเกิดอาณาจักรลังกาสุกะ ตามพรลิงค์ ไทรบุรีขึ้นพุทธศตวรรษที่ 13 อาณาจักรศรีวิชัยได้มีอำนาจขึ้นควบคุมอาณาจักรน้อยใหญ่ ช้องแควมะละกาและแหลมมลายู ในพุทธศตวรรษที่ 18 อาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมลง พระเจ้าจันทรภาณุเมืองนครศรีธรรมราชมีอำนาจเข้าปกครองไทรบุรี และเสื่อมอำนาจลงเมื่ออาณาจักรสุโขทัยมีอำนาจขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18 เกิดรัฐใหม่ขึ้นในแหลมมลายู ได้แก่ รัฐปาหัง รัฐตรังกานู และรัฐกลันตัน แหลมมลายูตกอยู่ภายใต้อำนาจของอาณาจักรสุโขทัยหรืออาณาจักรมัชปาหิบนเกาะสุมาตรา ครั้นถึงพุทธศตวรรษที่ 20 เจ้าชายปรเมศวรจากปาเล็มบังผู้สืบเชื้อสายจากผู้ปกครองอาณาจักรศรีวิชัยได้เข้ามาขับไล่ผู้ครองทุมาสิก แต่ปกครองไม่นานอยุธยาเข้ามาขับไล่ เจ้าชายหนีไปตามชายฝั่งทะเลทิศตะวันตกคาบสมุทรมลายูได้เข้าตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านโอรังลาอุด และเป็นปฐมกษัตริย์แห่งมะละกา ต่อมาโปรตุเกสเข้ามาปกครองมะละกาและรัฐอื่น ๆ ของมลายู พุทธศตวรรษที่ 21 ฮอลันดาเข้าปกครองมะละกา พุทธศตวรรษที่ 24 อังกฤษเข้าปกครองมะละกาและขยายอิทธิพลปกครองเกาะปีนัง และโปรอินส์ อังกฤษใช้นโยบายการค้าเสรีจึงทำให้ดินแดนบริเวณนี้มีความเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ชาวต่างชาติเข้ามามากมาย โดยเฉพาะชาวจีนและชาวอินเดียเข้าทำงานและหาเงิน ส่วนรัฐตอนเหนือของมลายู ได้แก่ รัฐเประ เกดะห์ กลันตัน และรัฐตรังกานู ซึ่งเคยเป็นรัฐในอิทธิพลของสยามทำสัญญายกให้อังกฤษ รัฐที่อังกฤษปกครองจึงมีความเจริญมากมาย และเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชาวจีนและชาวอินเดียที่เข้ามาทำงานและหาเงิน ต่อมาได้ตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างถาวรและรับสัญชาติเป็นมาเลเซีย ปี พ.ศ. 2484 เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นชนะอังกฤษ จึงได้ปกครองดินแดนมลายู ญี่ปุ่นได้ยกรัฐเกดะห์ ปะลิส กลันตันและตรังกานูให้แก่ประเทศไทย เป็นเวลา 4 ปี ต่อมาญี่ปุ่นแพ้สงครามไทยต้องคืนดินแดนเหล่านี้ให้กับอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2500 มลายูได้รับเอกราชจากอังกฤษ เป็นประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันมีการปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา รูปแบบการปกครองคล้ายอังกฤษและอเมริกา แบ่งการปกครองออกเป็น 13 รัฐ ได้แก่ กลันตัน เกดะห์ ตรังกานู ปะหัง เประ ปะลิส มะละกา ปีนัง ยะโฮร์ สลังงอร์ เนกรีเซมบีลัน ซาบาห์ และซาราวัก พระราชาธิบดีเป็นผู้ปกครองสูงสุด และนายกรัฐมนตรี (จิรวุฒิ (อุไรรัตน์) บุญรัตน์, 2565)

การอพยพของชาวยุโรปที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานในแหลมซึ่งเป็นรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียอย่างไม่ขาดสายเป็นเวลายาวนานนับพันปี โดยมีปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ คือ ปัจจัยแรก การบุกเบิกพื้นที่ทำมาหากิน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทางด้านทิศเหนือมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศไทยมีเทือกเขาสันกาลาสิริกันกลาง ทอดตัวจากแนวทิศตะวันออกไปทิศตะวันตกหรือฝั่งทะเลจีนใต้กับฝั่งอันดามัน มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำปะลิส แม่น้ำเกดะห์ แม่น้ำมูดา แม่น้ำแประ เป็นต้น พื้นที่ในบริเวณนี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ พืช และสัตว์ที่หลากหลายทางชีวภาพและมีพื้นที่ทำนาเป็นจำนวนมาก ปัจจัยที่สอง การขัดตาทัพและการกวาดต้อนผู้คน ซึ่งเป็นยุทธวิธีของคณะมิชชันนารี อาณานิคมสยามได้ทำสงครามกับหัวเมืองมลายู เมื่อรบชนะก็จะริบเอาทรัพย์สินเงินทอง บางครั้งจะกวาดต้อนครอบครัวไปด้วยเป็นการขัดตาทัพ เพื่อเพิ่มพลเมืองของฝ่ายตนและให้ฝ่ายตรงข้ามอ่อนแอและนำครอบครัวคนสยามไปอยู่ในหัวเมืองมลายูแทนชาวเมืองที่กวาดต้อนมาอยู่ในสยาม ต่อมาเมื่อสยามยอมโอนพื้นที่รัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียให้แก่อังกฤษ ชาวยุโรปที่อยู่รับสัญญาติมาเลเซียเป็นจำนวนมากที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศมาเลเซีย ปัจจัยที่สาม ความสัมพันธ์ของคนชายแดนรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียกับไทย รัฐตอนเหนือของมาเลเซียกับสยามหรือไทยในอดีตมีแนวเขตพื้นที่ชายแดนไม่ชัดเจน ผู้ตั้งถิ่นฐานบริเวณชายแดนทั้งสองประเทศอยู่กันมาหลายชั่วอายุคน ความสัมพันธ์ของคนกลุ่มนี้มีมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง เช่น การเดินทางไปมาหาสู่ การทำมาหากิน การค้าขาย การแต่งงาน เป็นต้น และปัจจัยสุดท้าย การหนีคดีความกฎหมายบ้านเมือง การเดินทางไปมาระหว่างสยามกับรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียในสมัยโบราณค่อนข้างลำบากและทุรกันดาร แต่ก็ยังมีคนสยามกลุ่มหนึ่งที่ได้กระทำผิดกฎหมายบ้านเมืองแล้วจะต้องอพยพพาครอบครัวหรือตัวเองเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียกับคนสยามที่เข้าไปอยู่ก่อนหน้านี้ (ชัยวัฒน์ ปะสุณะ, 2564)

เมืองไทรบุรี รัฐเคดาห์ ในปัจจุบัน

สภาพทั่วไป รัฐเคดาห์ ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของคาบสมุทรมาเลเซีย มีพรมแดนติดกับประเทศไทยทางตอนเหนือติดกับจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล มีพื้นที่ ประมาณ 9,500 ตารางกิโลเมตร เมืองหลวงชื่อว่า อลอร์สตาร์ (Alor Setar) สภาพภูมิประเทศมีทั้งพื้นที่ราบชายฝั่ง พื้นที่เกษตรกรรม และเทือกเขา ประชากรส่วนใหญ่ในรัฐเคดาห์เป็นชาวมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม (ประมาณ 80%) ชาวไทยพุทธในรัฐเคดาห์มีอาศัยอยู่ในชุมชนไทยตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย เป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด มีความหลากหลายทางศาสนาและความเชื่อ การนับถือศาสนา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีวัดไทยกระจายอยู่ในพื้นที่ที่มีชุมชนไทยอาศัยอยู่ มีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ท้องถิ่น เช่น เจ้าที่ เจ้าป่า เจ้าเขา คล้ายกับในภาคใต้ของไทย มีการผสมผสานความเชื่อพื้นบ้านกับพุทธศาสนา เช่น การไหว้ครู การรำนโหรในบางชุมชน และยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภาษาไทยไว้คงเดิม (นิติ ภาวครพันธุ์, 2541) รัฐเคดาห์กำลังมุ่งเน้นการพัฒนาด้านพลังงานแสงอาทิตย์ เนื่องจาก เป็นรัฐที่มีแสงแดดมากที่สุดในประเทศ และมีพื้นที่กว้างขวางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาพลังงานแสงอาทิตย์ในเดือนมกราคม 2525 มีรายงานว่าหน่วยยามฝั่งของมาเลเซียได้เพิ่มการลาดตระเวนทางทะเลเพื่อค้นหาเรือที่บรรทุกผู้อพยพชาวเมียนมาร์ หลังจากที่มีการควบคุมตัวผู้อพยพเกือบ 200 คน บนเกาะลังกาวิ ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนถึงสถานะปัจจุบันของรัฐเคดาห์และเมืองอาโลร์ เซตาร์ ทั้งในด้านประชากร เศรษฐกิจ และการพัฒนาล่าสุด แม้ว่าไทรบุรี (รัฐเคดาห์ในปัจจุบัน) จะเป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซีย แต่ชุมชนชาวไทยหรือ ชาวยุโรปไทรบุรี ยังคงรักษาวัฒนธรรม ภาษา และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้อย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีชุมชนไทยอาศัยอยู่ เช่น อำเภอคูบังปาซุ อำเภอปาตังเทอร์พ และอำเภอบาลิง ภาษาและอัตลักษณ์ชาวยุโรปไทรบุรียังคงใช้ ภาษาไทยถิ่นใต้ ในการสื่อสารในครอบครัวและชุมชน ภาษาไทยยังคงถูกสอนในโรงเรียนวัดไทยบางแห่ง แม้จะไม่ได้เป็นภาษาราชการชาวยุโรปไทรบุรีในมาเลเซียยังสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ดี เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย

วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวสยามเมืองไทรบุรี

คนสยามในรัฐตอนเหนือของพม่าและลาวมีวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมอยู่หลายลักษณะ ตั้งแต่เรื่องความเชื่อ พิธีกรรม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระพุทธรูป พระภิกษุอาวโส เรื่องผี โชคลาง ครุหม่อ เรื่องธาตุทั้ง 4 (ดิน น้ำ ลม ไฟ) ไหม้มงคล เจ้าที่ เทพารักษ์ ทวด เรื่องไสยศาสตร์ หมอทำเสน่ห์ หมอยา ครุหม่อโนราห์ ครุหม่อหนังตะลุง และหมอปลงศพ ในส่วนที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบอาชีพ แม้เวลาจะผ่านมานานแต่ระบบการผลิตของคนสยามเหล่านี้ ก็ยังเป็นการผลิตเพื่อเลี้ยงชีพเป็นหลัก อาชีพทำนา การปลูกผัก ทำสวนผลไม้ การทำสวนยาง เป็นอาชีพที่ทำอยู่ในชีวิตประจำวัน แม้ว่า คนรุ่นใหม่บางคนออกไปประกอบอาชีพในเมือง เพื่อหารายได้มาช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว (อมรา พงศาพิชญ์, 2549)

การอยู่ร่วมกันในสังคม มีรูปแบบของการจัดองค์กรที่ยึดหลักแบบดั้งเดิม พระสงฆ์จะเป็นศูนย์รวมใจของคนในชุมชน โดยมีผู้นำหมู่บ้านเป็นหลักในการบริหารจัดการสังคม ระบบครอบครัวเป็นครอบครัวขยายและอยู่ภายใต้การดูแลของพ่อแม่ วัดเป็นศูนย์รวมทางสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจและพิธีกรรมต่าง ๆ ระบบการศึกษามีการปรับเปลี่ยนไปตามช่วงวัยของบุคคล คนรุ่นเก่าจะศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อนบ้าน ขณะเดียวกันคนรุ่นใหม่ศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองและเพื่อประกอบอาชีพ จึงมีการเรียนภาษาอังกฤษและภาษามลายู อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คนสยามก็ยังคงรักษาวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมของตนเองไว้อย่างเข้มแข็ง โดยมีแนวคิดที่ว่า คนกลุ่มน้อยต้องยอมรับวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ แต่จะต้องไม่ลืมอัตลักษณ์ของตนเอง เช่น ต้องเรียนภาษามลายูและภาษาอังกฤษ ต้องเรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ แต่จะต้องไม่ลืมที่จะส่งลูกหลานไปเรียนภาษาไทยที่วัด ต้องบวชเรียนเมื่ออายุครบที่จะบวช เหล่านี้เป็นแนวทางที่คนสยามในรัฐตอนเหนือของพม่าและลาวพยายามที่จะรักษาตัวตนทางวัฒนธรรมของตนเองเอาไว้ เพราะนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพโดยตรงแล้วยังปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่บุตรหลานให้เกิดความรัก ความหวงแหนและสามารถใช้ภาษาไทยเป็นพื้นฐานในการเรียนธรรมศึกษา เพื่อกล่อมเกลานิสัยและจิตใจให้เป็นคนดีมีศีลธรรมต่อไป ดังนั้นค่านิยมที่จะให้บุตรหลานได้บวชเรียนจึงเป็นเสมือนจารีตประเพณีที่ทุกครัวเรือนต้องประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมอย่างสงบสุขและมีอาชีพที่มั่นคง โดยเฉพาะอาชีพรับราชการ (อุทัย เอกสะพัง, 2555)

การรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยการปรับตัวและสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมขึ้นใหม่ จึงเป็นวิถีทางหนึ่งของการอยู่ร่วมกันเพื่อการอยู่รอด ในกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย การรู้จักปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับคนกลุ่มใหญ่โดยไม่ทิ้งอัตลักษณ์เดิมถือว่าเป็นวิธีการที่ฉลาด จึงเป็นการหลีกเลี่ยงที่ไม่ให้เกิดการปะทะทางวัฒนธรรมและเป็นการสร้างการยอมรับบนพื้นฐานการประนีประนอมต่อกัน คนสยามในรัฐตอนเหนือของพม่าและลาวจึงสร้างเครือข่ายทางสังคม เพื่อให้เกิดเอกภาพและเกิดพลังในการประสานความร่วมมือในกลุ่มคนสยามด้วยกัน ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับรัฐ และระดับประเทศ เช่น เครือข่ายวัดไทย เครือข่ายพี่สอนน้อง เครือข่ายการช่วยเหลือของคนในพื้นที่ เครือข่ายการช่วยเหลือและสนับสนุนการทำมาหากิน เครือข่ายกินงาน เครือข่ายครุหม่อ และเครือข่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศ นอกจากนั้นยังใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นคนสยาม (Orang Siam) เพราะถือว่าเป็นคนที่มีชาติ มีพระมหากษัตริย์ โดยมีพระบรมฉายาลักษณ์พระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชินีนาถไว้สักการะในบ้าน และสั่งสอนลูกหลานไม่ให้แต่งงานกับแขกมลายู เป็นต้น (นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, 2554)

เมืองสิบสองนักษัตรของไทรบุรี (หรือที่ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย) เป็นเขตการปกครองที่มีความสัมพันธ์กับระบบเมืองสิบสองนักษัตรในคาบสมุทรมลายู ซึ่งเป็นเครือข่ายเมืองบริวารที่ขึ้นตรงต่อไทรบุรีในอดีต โดยเมืองเหล่านี้มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของภูมิภาคนี้ ระบบเมืองสิบสองนักษัตรเป็นแนวคิดทางการปกครองที่เมืองบริวารได้รับมอบหมายให้ดูแลพื้นที่ต่าง ๆ ในรูปแบบของ

เจ้าประจำเมือง มีหน้าที่เก็บส่วย ส่งเครื่องบรรณาการ และป้องกันภัยจากข้าศึก แนวคิดนี้มีความคล้ายคลึงกับระบบศักดินาของไทยและระบบเมืองบริวารของมลายู เมืองสิบสองนักษัตรไทบุรีมีวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมมลายู ไทย และจีน โดยได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลาม พุทธ และความเชื่อดั้งเดิมของคนพื้นเมืองในด้านศิลปะและสถาปัตยกรรม เมืองเหล่านี้สะท้อนอิทธิพลของศิลปะมลายูและไทย โดยเฉพาะวัดวาอารามและมัสยิดที่สร้างขึ้นตามแบบฉบับของทั้งสองวัฒนธรรม ปัจจุบันเขตเมืองสิบสองนักษัตรได้รวมเป็นส่วนหนึ่งของรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ระบบการปกครองแบบเดิมถูกยกเลิกไป แต่ร่องรอยทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมยังคงอยู่ โดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรมไทย-มลายูที่ยังคงปรากฏอยู่ในรัฐเคดาห์ เช่น ภาษา อาหาร และประเพณีต่าง ๆ ศาสนาและความเชื่อศาสนาพุทธ เป็นศูนย์กลางของวิถีชีวิตชาวสยาม โดยมี วัดไทย เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน เช่น วัดเจดีย์หลวง (Wat Chedi Luang) ในเมืองอะลอร์สตาร์ วัดป่าเลไลย์ ในเมืองปาดังเทอรัพ วัดถ้ำภูหัวฮ่อม ในบาสิง พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในเทศกาลและพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา และงานทอดกฐิน ความเชื่อเรื่อง ผีบ้านผีเรือนและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ยังคงอยู่ เช่น การบูตเรือพระภูมิและพิธีสะเดาะเคราะห์

สรุป

เมืองไทบุรีเป็นเมืองโบราณตั้งอยู่บนแหลมมลายูรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย คนสยามเรียกว่า “เมืองไท” หรือ “เมืองไทบุรี” คนมลายูเรียกว่า “เกดะห์” หรือ รัฐเคดาห์ในปัจจุบัน เนื่องจากสถานที่ตั้งเมืองอยู่ใกล้ภูเขาขนาดใหญ่สูงชัน มีเมฆปกคลุมตลอดทั้งปี คนมลายูเรียกภูเขาลูกนี้ว่า “กุนุงยือไร” แปลว่า ภูเขาต้นไทร เป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ ชาวอินเดีย เรียกว่า “ภูเขาพระสุเมรุ” อันเป็นสถานที่สถิตของพระศิวะเทพเจ้าในจักรวาลวิทยาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และภูเขาลูกนี้เป็นจุดแลนด์มาร์คของนักเดินเรือข้ามมหาสมุทรอีกด้วย เมืองไทบุรีเป็นหัวเมืองนักษัตรของนครศรีธรรมราชก่อตั้งเมืองบริวารแบบจักรมณฑล ซึ่งเป็นเมืองนักษัตรในลำดับที่ 5 ถือตราประจำปี่มโหรี ตราใหญ่เป็นตราประจำเมือง เมืองนี้มีชาวอินเดียและชาวสยามกระจายอยู่ทั่วไป จึงมีกษัตริย์สืบต่อกันมาหลายองค์ องค์แรกถึงองค์ที่ 6 นับถือพระพุทธศาสนา และคนที่ 7 เป็นต้นไปนับถือศาสนาอิสลาม ชาวสยามที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่เมืองไทบุรีมาเป็นเวลายาวนานหลายร้อยปี โดยมีเหตุปัจจัยสนับสนุนการอพยพโยกย้าย 4 ประการ ได้แก่ การบุกเบิกพื้นที่ทำมาหากิน การขจัดตาทัพและกวาดต้อนผู้คน ความสัมพันธ์ของคนเขตชายแดน ระบบเมืองสิบสองนักษัตรเป็นแนวคิดทางการปกครองที่เมืองบริวารได้รับมอบหมายให้ดูแลพื้นที่ต่าง ๆ ในรูปแบบของเจ้าประจำเมือง มีหน้าที่เก็บส่วย ส่งเครื่องบรรณาการ และป้องกันภัยจากข้าศึก แนวคิดนี้มีความคล้ายคลึงกับระบบศักดินาของไทยและระบบเมืองบริวารของมลายู และการหนีคดีความกฎหมายบ้านเมือง วิถีชีวิตชาวสยามในเมืองไทบุรีมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีความเชื่อและพิธีกรรมที่ผูกพันกับพระพุทธศาสนา นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัดเป็นศูนย์กลางทางสังคมและวัฒนธรรม พระภิกษุเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คน พ่อแม่ดูแลลูกหลานในครอบครัวให้มีสำนึกถึงความเป็นไทย ภาคภูมิใจในความเป็นสยาม และเคารพนับถือพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชินีของไทยทุกพระองค์ เมืองสิบสองนักษัตรไทบุรีมีวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมมลายู ไทย และจีน โดยได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลาม พุทธ และความเชื่อดั้งเดิมของคนพื้นเมือง ในด้านศิลปะและสถาปัตยกรรม เมืองเหล่านี้สะท้อนอิทธิพลของศิลปะมลายูและไทย โดยเฉพาะวัดวาอารามและมัสยิดที่สร้างขึ้นตามแบบฉบับของทั้งสองวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- คำนวน นวลสนอง. (2546). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชนเชื้อสายไทยในรัฐเกดะห์ ปะลิสและเประ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- คำนวน นวลสนอง และคณะ. (2552). พัฒนาการและแนวโน้มการย้ายถิ่นของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเข้าไปในประเทศมาเลเซีย. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 3(2), 77-97.
- จิรวุฒิ (อุไรรัตน์) บุญศรี. (2565). ยิ่งกว่าพงศาวดาร “อิกายัต” กับความเป็นหลักฐานเชิงลึกของ ความสัมพันธ์สองแผ่นดิน และการนับถือที่ไทรบุรีมีต่อราชวงศ์จักรี. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.luehistory.com/อิกายัต-กับความเป็นหลักฐานเชิงลึกของความสัมพันธ์สองแผ่นดิน>
- ชัยวัฒน์ ปะสุนะ. (2564). รัฐบาลสยามกับการจัดการปกครอง 4 หัวเมืองมลายู (ไทรบุรี ปะลิส กลันตัน และตรังกานู) ระหว่าง ค.ศ. 1873 - 1910. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 12(2), 223-224.
- นิติ ภาวครพันธุ์. (2541). บางครั้งเป็นคนไทย บางครั้งไม่ใช่ : อัตลักษณ์แห่งตัวตนที่ผันแปรได้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (2554). ชาวมลายูเชื้อสายไทยกับการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม. วารสารปริชาต, 2(2), 167-169.
- ประกายทอง สิริสุข. (2526). การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2550). พงศาวดารเมืองไทรบุรี. กรุงเทพมหานคร: เดอะโนว์เจจเซ็นเตอร์.
- เหมือนขวัญ เรณูมาศ. (2556). ว่าด้วยชาติพันธุ์และเศรษฐกิจการเมืองมาเลเซีย. วารสารรัฐสมิแล, 34(1), 67-69.
- อนุสรณ์ เมฆบุตร. (2549). การบูรณาการกลุ่มชาติพันธุ์ในรัฐพหุสังคม : กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์สยามในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2549). ความหลากหลายทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย เอกสะพัง. (2555). บทบาทพระสงฆ์ชาวมลายูเชื้อสายไทในรัฐทางตอนมาเลเซียในเนื้อหาของประเทศมาเลเซีย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อการสร้างคามนิยมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครรราชสีมา*

CREATING AND MAINTAINING A NETWORK OF SUPPORTERS IN COMMUNICATION FOR POLITICAL POPULARITY AMONG THE MAYOR AND MEMBERS OF THE NAKHON RATCHASIMA MUNICIPALITY COUNCIL

ภัทธีรา แพครบุรี*, วิทยาธร ท่อแก้ว, กมลรัฐ อินทรทัศน์, พรปภัสสร ปริญาญกุล

Patteera Phaekhonburee*, Wittayatorn Tokeaw, Kamolrat Intaratat, Pornpapatsorn Princhanok

สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: patteerapat28@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน 2) กลยุทธ์การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน และ 3) แนวทางพัฒนาการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง รวม 33 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุป และเชิงปริมาณด้วยการเก็บแบบสอบถาม โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นจากเครือข่าย รวม 180 คน วิเคราะห์สถิติด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างและการธำรงรักษา ประกอบด้วย กระบวนการสร้าง ได้แก่ การวางแผนงาน การจัดหาและพัฒนาสมรรถนะ การจัดองค์กรและระบบงานสนับสนุน การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ การให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการทำงาน และกระบวนการธำรงรักษา ได้แก่ การวางแผนงาน การจัดระบบการจัดการความสัมพันธ์ การจัดระบบสวัสดิการ การจัดกิจกรรมการสร้างแรงบันดาลใจ และการจัดการองค์กรสนับสนุน 2) กลยุทธ์การสร้างและการธำรงรักษา ประกอบด้วย กลยุทธ์การสร้าง ได้แก่ การสร้างและหล่อหลอมความเป็นทีมเดียวกัน การพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการใช้เครื่องมือสื่อสารเชิงนวัตกรรม และผลสำรวจความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และ กลยุทธ์การธำรงรักษา ได้แก่ การทำงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงแข่งขัน การสื่อสารในบริการสมาชิกที่ประทับใจ และการสื่อสารเพื่อสร้างขวัญ และผลสำรวจความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และ 3) แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่ายที่เน้นแผนงานและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน โดยเฉพาะการประเมินผลเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และกระบวนการธำรงรักษาเครือข่ายที่ต้องกำหนดแผนงานและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนด้วยการสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องกับเครือข่าย

คำสำคัญ: การสร้างเครือข่าย, การธำรงรักษาเครือข่าย, ผู้สนับสนุนทางการเมือง, ความนิยมทางการเมือง

Abstract

The objective of this research is to study 1) The creation and maintenance of supporter networks, 2) Strategies for creating and maintaining supporter networks, and 3) Guidelines for developing the creation and maintenance of supporter networks. It is a mixed research method. Qualitatively, with in-depth interviews with specific key informants, a total of 33 people analyzed data by creating conclusions and quantitatively by collecting questionnaires. By sampling stratified samples from the network, totaling 180 people, statistics were analyzed by distributing frequencies, percentages, averages, and standard deviations. The research results found that 1) Creation and maintenance consist of the creation process, including work planning, procurement and competency development, and organization and support systems. Performance according to roles and responsibilities. Consulting and recommending work performance and evaluation of work and maintenance processes, including work planning, relationship management organization. Welfare system organization. Organizing motivational activities and management of support organizations. 2) Strategies for creation and maintenance include strategies for creating. Including creating and shaping a single team. Communication skills development and the use of innovative communication tools and opinion survey results. It is at a very agreeable level and maintenance strategies include working with a focus on competitive achievement. Impressive member service communication and communication to build morale and opinion survey results are at a very agreeable level and 3) Development guidelines include a network building process that emphasizes clear plans and guidelines. Especially evaluating results for continuous improvement to ensure sustainability. And the network maintenance process that requires clear plans and guidelines to be established by building close and continuous relationships with the network.

Keywords: Networking, Network Maintenance, Political Supporters, Political Popularity

บทนำ

การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้หน่วยงานที่เป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นองค์กรที่มีสิทธิ์ตามกฎหมาย มีพื้นที่และประชากร ในการดูแลเป็นของตนเอง และมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเทศบาลเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีการบริหารราชการ ประกอบไปด้วย 2 องค์กร คือ 1) ฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรี และ 2) ฝ่ายสภาเทศบาลที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน (อรทัย ก๊กผล และธนัชฐา สุขะวัฒนะ, 2551) โดยเฉพาะเทศบาลนครนครราชสีมาถือเป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญของจังหวัดนครราชสีมา ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการเมืองเป็นอย่างยิ่ง โดยมีพื้นที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา และมีการแบ่งการปกครองออกเป็น 4 เขตเลือกตั้ง และแต่ละเขตเลือกตั้ง มีสมาชิกเทศบาลได้เขตละ 6 คน รวมมีสมาชิกสภาเทศบาลนครได้ทั้งหมด 24 คน (เทศบาลนครนครราชสีมา, 2564)

การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อสร้างคามนิยมทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง สมรรถนะ และความมั่นคง ยั่งยืนในการปฏิบัติงานของเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารทางการเมืองกับประชาชน เพื่อให้เกิดความชอบ

ความไว้วางใจ ความเชื่อถือ ความศรัทธา และการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ตลอดจนสามารถแปรเปลี่ยนเป็นคะแนนเสียงให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งในที่สุด สำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของจังหวัดนครราชสีมา โดยเฉพาะการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมานั้น ในบริบทของการแข่งขันทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นถือได้ว่าเครือข่ายผู้สนับสนุนที่เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรเครือข่าย มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสื่อสารทางการเมืองเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ด้วยเหตุผลที่ว่า เครือข่ายผู้สนับสนุนถือเป็นผู้ส่งสาร (Sender) ที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ในการหาเสียงเลือกตั้ง และเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการทำหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ นโยบาย พันธกิจ กิจกรรม และผลงานทางการเมืองที่ผ่านมา ซึ่งทำให้เกิดคะแนนนิยมและสนับสนุนในตัวผู้สมัครและประชาชนตัดสินใจลงคะแนนให้ นายประเสริฐ บุญชัยสุข และทีมงานได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งแบบยกทีมทั้ง 4 เขตการเลือกตั้ง (ประชาสัมพันธ์เทศบาลนครนครราชสีมา, 2564) และเป็นนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมาจนถึงปัจจุบัน จากความสำเร็จหรือชัยชนะในการเลือกตั้งกล่าวขานให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเข้มแข็งและความสำคัญของการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสาร เพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมาของ นายประเสริฐ บุญชัยสุข นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา โดยอาศัยเครือข่ายผู้สนับสนุน (Network) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความสำเร็จทางการเมือง (Mahoney, J., 2023)

ดังนั้น การศึกษาการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมาจึงเป็นโอกาสสำคัญในการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น โดยมีประเด็นคำถามทางทฤษฎี ดังนี้ ประเด็นแรก คือ ลักษณะการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา มีกระบวนการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนอย่างไร ประการที่สองคือ มีกลยุทธ์การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนอย่างไร และประเด็นสุดท้าย คือ แนวทางการพัฒนาการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนเป็นอย่างไร ซึ่งประเด็นคำถามทางทฤษฎีดังกล่าวมาข้างต้น นำมาสู่การพัฒนาหัวข้อวิจัยเรื่อง การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการในการขับเคลื่อนการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ทางนวัตกรรมการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการผลักดัน ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาหรือการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายและธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนทางการเมือง และเสริมสร้างพลังเครือข่ายผู้สนับสนุนทางการเมืองที่เป็นนักสื่อสารชุมชน (Sender) ให้มีเข้มแข็งและมีส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนในทางหนึ่ง และเป็นช่องทาง (Channel) ในการสื่อสารทางการเมืองระหว่างประชาชนกับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา

3. เพื่อแนวทางการพัฒนาการสร้างและการดำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อการสร้างค่านิยมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีแบบแผนเรียงลำดับ (The Exploratory Sequential Design) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวัดระดับความคิดเห็นของเครือข่ายผู้สนับสนุน ประกอบด้วย

การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกมุ่งศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 - 3 ในมุมมองของผู้สร้างนักสื่อสารชุมชน และใช้การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนะและสร้างข้อสรุปแนวทางการพัฒนาการสร้างและการดำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน

การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการด้วยวิธีการสำรวจมุ่งศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 - 3 ในมุมมองของสมาชิกเครือข่ายที่เป็นผู้ปฏิบัติงานและเป็นผู้รับสารจากผู้บริหารเครือข่าย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและการดำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนโดยตรง ประกอบด้วย 5 กลุ่ม รวมจำนวน 33 คน ได้แก่ 1) นายกเทศมนตรี 1 คน 2) สมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา 4 เขต การเลือกตั้ง เขตละ 3 คน รวม 12 คน 3) ผู้จัดการการสร้างค่านิยมทางการเมือง 1 คน 4) เครือข่ายผู้สนับสนุนในการสร้างค่านิยมทางการเมืองจาก 4 เขต การเลือกตั้ง เขตละ 4 คน รวม 16 คน และ 5) นักวิชาการสื่อสารด้านการณรงค์เพื่อการสร้างค่านิยมทางการเมือง 3 คน

ประชากร คือ เครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อการสร้างค่านิยมทางการเมือง จากพื้นที่เขตการเลือกตั้งเทศบาลนครนครราชสีมา จำนวน 4 เขตการเลือกตั้ง 90 ชุมชน จำนวน 856 คน การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามหลักของเครชีและ มอร์แกน จำนวน 180 คน แบ่งเป็น 90 ชุมชน ๆ ละ 2 คน ประกอบด้วย 4 เขตการเลือกตั้ง ได้แก่ เขตการเลือกตั้งที่ 1 จำนวน 18 ชุมชน เขตการเลือกตั้งที่ 2 จำนวน 25 ชุมชน เขตการเลือกตั้งที่ 3 จำนวน 16 ชุมชน และเขตการเลือกตั้งที่ 4 จำนวน 31 ชุมชน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลัก กระบวนการสร้างและการดำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน กลยุทธ์การสร้างและการดำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน และแนวทางการพัฒนาการสร้างและการดำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Form) ได้แก่ ประเด็น ข้อเสนอแนะ และข้อสรุปแนวทางการพัฒนาการสร้างและการดำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลลักษณะประชากร กลยุทธ์การสร้างและการดำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน และแนวทางการพัฒนาการสร้างและการดำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ทั้งนี้ เครื่องมือวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการเมือง จำนวน 3 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่ม ทั้งนี้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มตามจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ประสานนัดหมายเข้าสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ทำการจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพขณะสัมภาษณ์ และจะหยุดสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเมื่อข้อมูลที่ได้มีการอิ่มตัว

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเครือข่ายผู้สนับสนุน โดยได้รับความยินยอมจากผู้ตอบแบบสอบถามจนครบจำนวนตามที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการนำข้อมูลจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่ศึกษา ตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออก ตีความ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปเชิงพรรณนาความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการสำรวจมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Method) เพื่อลดหรือจัดอคติ (Bias) อคติจากการวัดค่า (Measurement Bias) อคติจากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Bias) หรืออคติจากกระบวนการศึกษาวิจัย (Procedural Bias) (สำนักวิชาการและนวัตกรรม, 2562) ได้แก่ 1) ด้านข้อมูล ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มเดียวกันและต่างกลุ่มกัน เพื่อเปรียบเทียบความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อมูลที่มีความเหมือนกันและต่างกัน 2) ด้านผู้วิจัย ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยของบุคคลที่แตกต่างกันระหว่างนักวิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย เพื่อเปรียบเทียบความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อมูลที่มีความเหมือนกันและต่างกัน และ 3) ด้านวิธีการ ดำเนินการตรวจสอบข้อมูล เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการเก็บแบบสอบถาม เพื่อเปรียบเทียบความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อมูลที่มีความเหมือนกันและต่างกัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเพื่อให้บรรลุ ซึ่งวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน พบว่า 1) กระบวนการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน มีการวางแผนงานการสร้างเครือข่ายสนับสนุนให้ครอบคลุมพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย การจัดหาเครือข่าย และพัฒนาสมรรถนะเครือข่ายผู้สนับสนุนให้มีทักษะการสื่อสาร การจัดองค์กรและระบบงานสนับสนุนเพื่อกำกับติดตามการทำงาน การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่าย การให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการทำงานเครือข่าย และ 2) กระบวนการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน มีการวางแผนงานการรักษาเครือข่ายด้วยกิจกรรมและสิ่งจูงใจหลากหลายรูปแบบ การจัดระบบการจัดการความสัมพันธ์เครือข่าย การจัดระบบสวัสดิการเครือข่าย การจัดกิจกรรมการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเครือข่าย และการจัดการองค์การสนับสนุนการรักษาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 กลยุทธ์การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน พบว่า 1) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน โดยมุ่งจัดหากลุ่มเครือข่ายผู้สนับสนุนที่มีศักยภาพ รวมกลุ่มให้เกิดความสัมพันธ์ หล่อหลอมความเป็นทีมเดียวกันอย่างจงรักภักดี พัฒนาทักษะการสื่อสารในการสร้างความนิยมทางการเมือง และทักษะการใช้เครื่องมือสื่อสารเชิงนวัตกรรม และ 2) กลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ได้แก่ การทำงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงแข่งขัน การสื่อสารในบริการสมาชิกที่ประทับใจ และการสื่อสารเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

สำหรับผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า การสำรวจความคิดเห็นของเครือข่ายผู้สนับสนุนที่มีต่อกลยุทธ์การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ในด้านกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.99$) และด้านกลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.89$) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเครือข่ายผู้สนับสนุนที่มีต่อกลยุทธ์การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน	3.99	0.74	มาก
ด้านกลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน	3.89	0.80	มาก

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 แนวทางการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน พบว่า 1) แนวทางการพัฒนาการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน ต้องมีการวางแผนงาน การจัดหาและพัฒนาสมรรถนะ การจัดองค์กรและระบบงานสนับสนุน การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ การให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการทำงาน 2) แนวทางการพัฒนาการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ต้องมีการวางแผนงาน การจัดระบบการจัดการความสัมพันธ์ การจัดระบบสวัสดิการ การจัดกิจกรรมการสร้างแรงบันดาลใจ และการจัดการองค์กร 3) แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน ได้แก่ การสร้างและหล่อหลอมความเป็นทีมเดียวกัน การพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการใช้เครื่องมือสื่อสารเชิงนวัตกรรม และ 4) แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ได้แก่ การทำงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงแข่งขัน การสื่อสารในบริการสมาชิกที่ประทับใจ และการสื่อสารเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

สำหรับผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า การสำรวจความคิดเห็นของเครือข่ายผู้สนับสนุนที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ในด้านแนวทางการพัฒนาการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.98$) ด้านแนวทางการพัฒนาการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.95$) ด้านแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.94$) และด้านแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.94$) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเครือข่ายผู้สนับสนุนที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านแนวทางการพัฒนาการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน	3.98	0.79	มาก
ด้านแนวทางการพัฒนาการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน	3.95	0.79	มาก
ด้านแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน	3.94	0.76	มาก
ด้านแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน	3.94	0.80	มาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ 3 ประเด็น มีรายละเอียด ดังนี้

การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ 1) กระบวนการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน มีการวางแผนงานการสร้างเครือข่ายสนับสนุนให้ครอบคลุมพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยธร ท่อแก้ว เกี่ยวกับกระบวนการจัดการนวัตกรรมสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น ที่จำเป็นต้องมีการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการสื่อสาร วางแผนการสื่อสารเป็นกิจกรรมที่กำหนดทิศทางดำเนินการหรือปฏิบัติการสื่อสาร และการประเมินผล (วิทยธร ท่อแก้ว, 2563ก) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกกร มีสุข ที่พบว่า วางแผนการสร้างเครือข่ายเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของขั้นตอนการปฏิบัติงานสำหรับกลยุทธ์การสร้างเครือข่าย (เอกกร มีสุข, 2566) การจัดหาและพัฒนาสมรรถนะเครือข่ายผู้สนับสนุนให้มีทักษะการสื่อสาร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิชาวดี ตานีเหิง ที่พบว่าสมรรถนะหลักและสมรรถนะย่อยมีความจำเป็นต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (นิชาวดี ตานีเหิง, 2560) การจัดองค์กรและระบบงานสนับสนุนเพื่อกำกับติดตามการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี พงศ์พิศ เกี่ยวกับเครือข่ายว่าเป็นขบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ความต้องการ และกิจกรรมร่วมกัน (เสรี พงศ์พิศ, 2548) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ที่กล่าวถึงการจัดระบบบริหารเครือข่าย (Network Organizing) ช่วยให้เครือข่ายสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ที่กล่าวถึงความสำคัญของการจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเครือข่าย (Role and Responsibility) ที่ต้องเอื้อต่อสมาชิกให้เข้าร่วมได้แม้มีเวลาจำกัด (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) การให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกกร มีสุข ที่พบว่า การรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของเครือข่ายและประชาชน และการสนับสนุน การให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และให้ความสำคัญความสนิทสนมเหมือนครอบครัวเดียวกัน ช่วยให้การสื่อสารในการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (เอกกร มีสุข, 2566) และการประเมินผลการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินผลของ วิทยธร ท่อแก้ว ที่กล่าวถึงการประเมินผลการสื่อสารจะเป็นกิจกรรมใน 2 ระยะ คือ การประเมินระหว่างดำเนินการสื่อสารตามแผนงานหรือโครงการกับการประเมินสิ้นสุดแผนงานหรือโครงการ ซึ่งจะมุ่งเน้นการประเมินความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ การกระทำ หรือพฤติกรรม รวมทั้งประเมินการทำงาน การจัดการต่าง ๆ ตามแผน (วิทยธร ท่อแก้ว, 2563ก) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณี ศรีสมุทร ที่พบว่า การประเมินผลการสื่อสารภาพลักษณ์ผู้นำการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชน จะต้องประเมินภาพลักษณ์อย่างต่อเนื่อง (มณี ศรีสมุทร, 2563) และ 2) กระบวนการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน มีการวางแผนงานการรักษาเครือข่ายด้วยกิจกรรมและสิ่งจูงใจหลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี ที่กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เกิดจากความสามารถของผู้นำในการโน้มน้าวเพื่อให้ผู้ตามเกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมไปสู่การบรรลุเป้าหมายของส่วนรวม (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2561) การจัดระบบการจัดการความสัมพันธ์เครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ สุภาภรณ์ ศรีดี ที่กล่าวว่า การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความอิสระมากกว่าการสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง (สุภาภรณ์ ศรีดี, 2564) ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ ที่กล่าวว่า การพัฒนาและรักษาสัมพันธภาพกับสาธารณะชนกลุ่มต่าง ๆ ก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมและไว้วางใจกัน (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2548) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ที่กล่าวว่า การรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย เป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการช่วยรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืนต่อไป (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) การจัดระบบสวัสดิการ สอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของเครือข่ายที่

จำเป็นต้องมีทรัพยากรและการแบ่งปันเครือข่ายและมีทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ เพื่อให้เครือข่ายสามารถดำเนินกิจกรรมได้และมีประสิทธิภาพ (สนธยา พลศรี, 2550) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ เกี่ยวกับการจัดหาทรัพยากรสนับสนุนเครือข่ายอย่างเพียงพอมีความสำคัญต่อการธำรงรักษาเครือข่าย (Network Maintaining) (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) การจัดกิจกรรมการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ สุภาภรณ์ ศรีดี ที่กล่าวถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันจะช่วยป้องกันการถดถอยของเครือข่าย (สุภาภรณ์ ศรีดี, 2564) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี ที่กล่าวถึงความจำเป็นในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องของสมาชิกเครือข่ายในการคิดและดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง (สนธยา พลศรี, 2550) และการจัดการองค์การสนับสนุนการรักษาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายของ Starkey, P. เกี่ยวกับการสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย เพื่อเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น ทั้งเชื่อมโยงแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการด้านการมีกิจกรรมร่วมกันหรือเป็นตัวแทนร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ (Starkey, P., 1997) สำหรับการศึกษากลยุทธ์การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย โดยมุ่งจัดหากลุ่มเครือข่ายผู้สนับสนุนที่มีศักยภาพ รวมกลุ่มให้เกิดความสัมพันธ์ หล่อหลอมความเป็นทีมเดียวกันอย่างจงรักภักดี สอดคล้องกับแนวคิดของ สุภาภรณ์ ศรีดี ที่กล่าวถึงความสำคัญของการส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายมีการติดต่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และความร่วมมือกันด้วยความสมัครใจของเครือข่าย (Networking) (สุภาภรณ์ ศรีดี, 2564) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกกร มีสุข ที่พบว่า กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย มีวิธีการปฏิบัติด้วยการพบปะพูดคุยและการเข้าร่วมกิจกรรมและสังคมต่าง ๆ การสนับสนุนเครือข่าย การให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และให้ความสำคัญความสนิทสนมเหมือนครอบครัวเดียวกัน (เอกกร มีสุข, 2566) การพัฒนาทักษะการสื่อสารในการสร้างความนิยมทางการเมือง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิชาวดี ตานีเห็ง ที่พบว่า การพัฒนาสมรรถนะในการสื่อสาร มีความจำเป็นต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานต่าง ๆ (นิชาวดี ตานีเห็ง, 2560) และการใช้เครื่องมือสื่อสาร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิทยาธร ท่อแก้ว และคณะ ที่พบว่า กลยุทธ์ใช้สื่อใหม่ต่าง ๆ เช่น สื่อเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ยูทูบ หรือไลน์ ช่วยสร้างกระแสการตอบรับที่รวดเร็ว ใกล้ชิด และการสร้างความเป็นกันเอง (วิทยาธร ท่อแก้ว และคณะ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายผู้สนับสนุนที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.99$) และ 2) กลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ได้แก่ การทำงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงแข่งขัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิงห์ สิงห์ขจร ที่พบว่า ทีมงานต้องร่วมกันวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ร่วมกัน (สิงห์ สิงห์ขจร, 2560) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ที่กล่าวถึงการกำหนดกลไกบางประการเพื่อจูงใจให้สมาชิกเกิดความสนใจอยากเข้ามามีส่วนร่วม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) การสื่อสารในบริการสมาชิกที่ประทับใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ ที่กล่าวว่าการพัฒนาและรักษาสัมพันธภาพกับสาธารณะชนกลุ่มต่าง ๆ เป็นการก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนม และไว้วางใจกันโดยผ่านกลยุทธ์การสื่อสารกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2548) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ที่กล่าวถึงการธำรงรักษาเครือข่ายที่จำเป็นต้องรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย ด้วยการจัดกิจกรรมที่กระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะ และสม่ำเสมอ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) และการสื่อสารเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร ที่กล่าวถึงการเสริมแรงเสริมกำลังใจให้กับกลุ่มสมาชิกด้านกำลังใจการทำงาน เสริมกำลังใจปัญญา เสริมกำลังใจทรัพย์ และเสริมศักดิ์ศรี (ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร, 2549) และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยาธร ท่อแก้ว ที่กล่าวว่าการสื่อสารที่มุ่งเน้นการพัฒนาเครือข่าย การสื่อสาร มีความจำเป็นและส่งผลต่อพลังการสื่อสาร พลังสังคม พลังการพัฒนา ที่ผู้บริหารท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญและดำเนินการสื่อสารการสร้างเครือข่าย (วิทยาธร ท่อแก้ว, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ

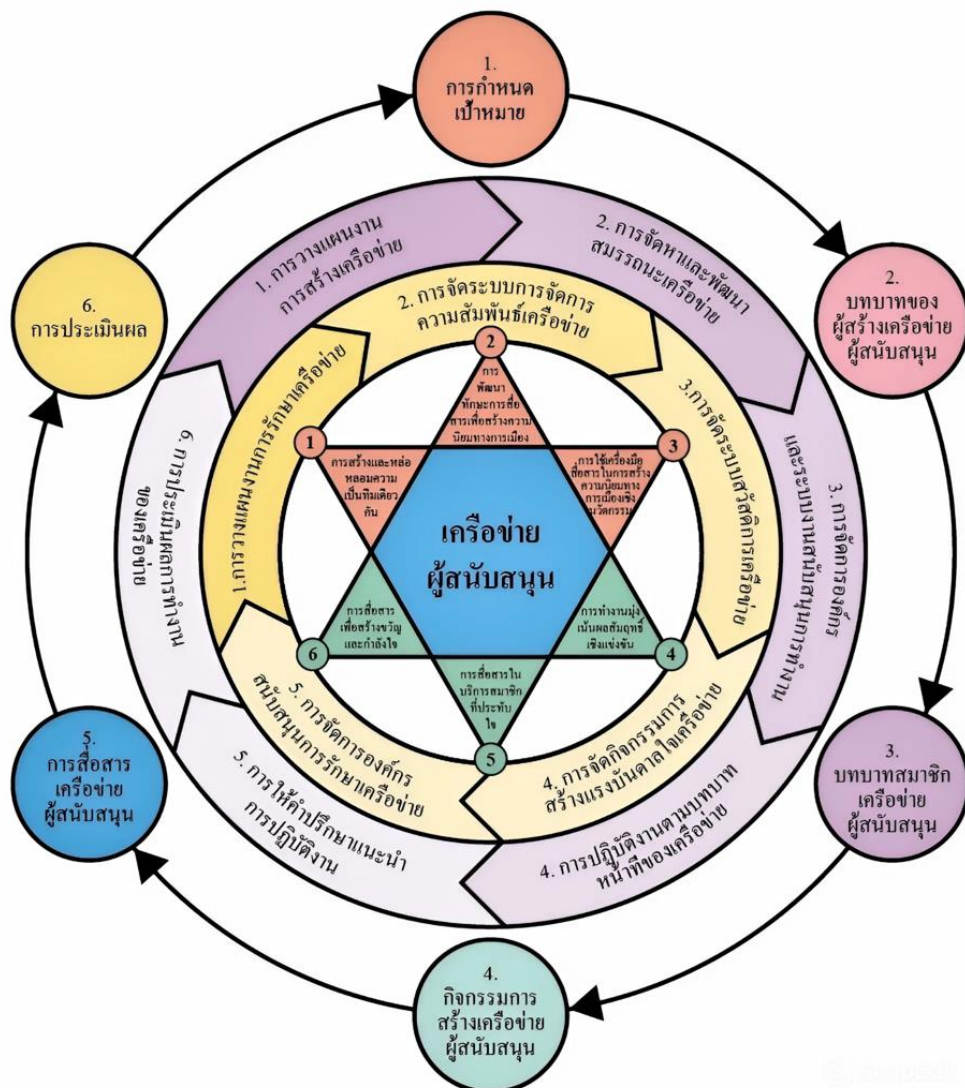

สมาชิกเครือข่ายผู้สนับสนุนที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.89$) และผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 ประกอบด้วย 1) กระบวนการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน สอดคล้องกับความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายผู้สนับสนุน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.97$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และสายชล ปัญญาชิต ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาเครือข่ายที่สำคัญ คือ การพัฒนาเครือข่ายการทำงานภายใต้อุดมการณ์อย่างชัดเจนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ฝ่ายต่าง ๆ (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร และสายชล ปัญญาชิต, 2556) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกกร มีสุข ที่พบว่า กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย คือ 1) การวางแผนการเตรียมการและการลงพื้นที่ 2) การพบปะพูดคุยและการเข้าร่วมกิจกรรมและสังคมต่าง ๆ และ 3) การสนับสนุนเครือข่าย และให้ความสำคัญความสนิทสนมเหมือนครอบครัวเดียวกัน (เอกกร มีสุข, 2566) 2) กระบวนการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน สอดคล้องกับความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายผู้สนับสนุนที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.95$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุศักดิ์ คงมาลัย และคณะ ที่พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารหล่อหลอมแนวคิดรวมพลังด้วยการสื่อสารความเชื่อศรัทธาและรูปธรรมความสำเร็จ สร้างความตระหนักร่วมในพันธกิจเป้าหมายด้วยการคิดร่วม เชื่อมร่วมลงมือร่วม รับผลร่วม และปฏิบัติการแก้ไขร่วม สื่อสารทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย และสาธารณะ พัฒนาความรู้และเครื่องมือเข้าถึงการสื่อสารสองทาง และแสวงหาความร่วมมือรับผิดชอบสังคมให้เกิดสันติสร้างและธำรงรักษาเครือข่าย โดยพัฒนาปัจเจกเป็นกลุ่มและเครือข่าย (อนุศักดิ์ คงมาลัย และคณะ, 2566) 3) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน สอดคล้องกับความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายผู้สนับสนุนที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.94$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิทยาธร ท่อแก้ว ที่พบว่า แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การรณรงค์ คือ บูรณาการใช้สื่อให้เกิดกระแสความนิยมอย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนที่เข้มแข็งเน้นการออกแบบนโยบายใช้สื่อความหมายได้อย่างรวดเร็วตรงตามความต้องการและจัดระบบสำนักงานอัจฉริยะ (วิทยาธร ท่อแก้ว, 2563ก) และ 4) กลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน สอดคล้องกับความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายผู้สนับสนุนที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.94$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกกร มีสุข ที่พบว่ากลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์ ประกอบด้วย การวางแผนการสร้างความสัมพันธ์ที่ชัดเจนและดำเนินการตามแผนกิจกรรม การลงพื้นที่กิจกรรมตามบริบทของสังคม ประเพณี และวัฒนธรรม การดำเนินการตามแผนงาน การสร้างและเปิดโอกาสระหว่างเครือข่าย การสร้างความสัมพันธ์ให้รู้สึกสนิทสนม และการเสริมสร้างกลุ่มเครือข่ายประชาชนระหว่างกลุ่มต่าง ๆ (เอกกร มีสุข, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ต้ององค์ความรู้ใหม่ ดังนี้ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง ประกอบด้วย 1.1) การกำหนดเป้าหมาย 1.2) บทบาทของผู้สร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน 1.3) บทบาทสมาชิกเครือข่ายผู้สนับสนุน 1.4) กิจกรรมการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน 1.5) การสื่อสารเครือข่ายผู้สนับสนุน และ 1.6) การประเมินผล 2) กระบวนการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง เพื่อสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนที่เป็นนักสื่อสารชุมชนให้มีสมรรถนะและความเข้มแข็งในการแสวงหาคะแนนนิยมจากประชาชนและเกิดการตัดสินใจสนับสนุนการปฏิบัติงานนายกเทศมนตรีหรือสมาชิกสภาเทศบาล ประกอบด้วย 2.1) การวางแผนงานการสร้างเครือข่ายสนับสนุน 2.2) การจัดหาและพัฒนาสมรรถนะเครือข่ายผู้สนับสนุน 2.3) การจัดองค์กรและระบบงานสนับสนุน 2.4) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเครือข่าย 2.5) การให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงาน และ 2.6) การประเมินผลการทำงานเครือข่าย 3) กระบวนการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง เพื่อรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนด้วยความสัมพันธ์อันดี การพึ่งพาอาศัยกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ตลอดจนการสานประโยชน์ของสมาชิกเครือข่ายผู้สนับสนุนได้อย่างยั่งยืน คงทน

และยาวนาน ประกอบด้วย 3.1) การวางแผนงานการรักษาเครือข่าย 3.2) การจัดระบบการจัดการความสัมพันธ์เครือข่าย 3.3) การจัดระบบสวัสดิการเครือข่าย 3.4) การจัดกิจกรรมการสร้างแรงบันดาลใจเครือข่าย และ 3.5) การจัดการองค์กรสนับสนุนการรักษาเครือข่าย 4) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง ด้วยการกำหนดวิธีการที่ได้ผลเพื่อการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้เกิดขึ้น และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4.1) การสร้างและหล่อหลอมความเป็นทีมเดียวกัน 4.2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง และ 4.3) การใช้เครื่องมือสื่อสารเชิงนวัตกรรม 5) กลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง ด้วยการกำหนดวิธีการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองที่ทำให้เครือข่ายผู้สนับสนุนมีความกลมเกลียว แนบแน่น มีสัมพันธ์ภาพที่ดี เป็นเครือข่ายยาวนานอย่างจงรักภักดี ประกอบด้วย 5.1) การทำงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงแข่งขัน 5.2) การสื่อสารในการบริการสมาชิก และ 5.3) การสื่อสารเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ โดยสามารถสรุปเป็นโมเดล (Model) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุนในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ประกอบด้วย 1.1) กระบวนการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน ได้แก่ การวางแผนงาน การจัดหาและพัฒนาสมรรถนะ การจัดองค์กรและระบบงานสนับสนุน การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ การให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการทำงาน และ 1.2) กระบวนการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ได้แก่ การวางแผนงาน การจัดระบบการจัดการความสัมพันธ์ การจัดระบบสวัสดิการการจัดกิจกรรมการสร้างแรงบันดาลใจ และการจัดการองค์กรสนับสนุน 2) กลยุทธ์การสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ประกอบด้วย 2.1) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน ได้แก่ การสร้างและหล่อหลอมความเป็นทีมเดียวกัน การพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการใช้เครื่องมือสื่อสารเชิงนวัตกรรม และ 2.2) กลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่าย ได้แก่ การทำงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงแข่งขัน การสื่อสารในบริการสมาชิกที่ประทับใจ และการสื่อสารเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ และ 3) แนวทางการพัฒนาการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน ประกอบด้วย 3.1) แนวทางการพัฒนากระบวนการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน 3.2) แนวทางการพัฒนากระบวนการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน 3.3) แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน และ 3.4) แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน โดยการวิจัยครั้งนี้มี 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรจัดตั้งองค์กรเครือข่าย นักสื่อสารชุมชนในพื้นที่ตามความรับผิดชอบ 2) ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ โดยผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล นำผลการวิจัยไปเป็นกรอบในการสร้างและการธำรงรักษาเครือข่ายผู้สนับสนุน เพื่อให้องค์กรเครือข่ายผู้สนับสนุนเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยง (Node) ของสมาชิกเครือข่ายผู้สนับสนุนในการติดต่อประสานงาน สื่อสาร หรือแนะนำการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกเครือข่ายผู้สนับสนุน ตลอดจนการสื่อสารภายนอกองค์กรเครือข่ายผู้สนับสนุน หรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรปรับวิธีดำเนินการวิจัยจากแบบการวิจัยแบบผสมวิธี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) หรือ การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) และปรับเปลี่ยนพื้นที่การวิจัย หรือ ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นเจาะลึก ในด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์กร : แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- เทศบาลนครนครราชสีมา. (2564). ประกาศผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเทศบาลนครนครราชสีมาอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เรื่อง ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครนครราชสีมา. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.koratscity.go.th/wp-content/uploads/2021/02/1ประกาศ-ให้มีการเลือกตั้ง-สท.ท.น.นม.pdf>
- นิชาวดี ตานีเหิง. (2560). การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประชาสัมพันธ์เทศบาลนครนครราชสีมา. (2564). ผลคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรีนครนครราชสีมา (อย่างไม่เป็นทางการ). เรียกใช้เมื่อ 28 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.koratscity.go.th/archives/30932>

- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2548). การจัดการสื่อสารแบบประยุกต์: เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการวางแผนและประเมินผลโครงการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตามหลักสูตรนิเทศศาสตร์พัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาสุทนต์ อาภากร และสายชล ปัญญชิต. (2556). รูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้ทางสังคมในการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 16(1), 1-13.
- ภัสวดี นิตินทรสุนทร. (2549). เครือข่าย: อีกหนึ่งแนวทางในการสืบสานสื่อพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มณี ศรีสมุทร. (2563). การสื่อสารภาพลักษณ์ ผู้นำการเมืองท้องถิ่น. วารสารสหวิทยาการวิจัย, 12(1), 208-217.
- วิทยาธร ท่อแก้ว. (2563ก). แนวคิด ขอบเขต และแนวทางการจัดการนวัตกรรมสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2563ข). ท้องถิ่นยุคใหม่ต้องใส่ใจการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนา. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.77kaoded.com/news/korpha/1733476>
- วิทยาธร ท่อแก้ว และคณะ. (2562). กลยุทธ์การรณรงค์การหาเสียงของนายกเทศมนตรี [เอกสารนำเสนอ]. การประชุมเอเชียครั้งที่ 10 “The Asian Conference on Media, Communication & Film” (Medi Asia 2019). กรุงโตเกียว: ประเทศญี่ปุ่น.
- สนธยา พลศรี. (2550). เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- สำนักวิชาการและนวัตกรรม. (2562). การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.healthstation.in.th/action/viewarticle/1640/>
- สิงห์ สิงห์ขจร. (2560). การสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุภาภรณ์ ศรีดี. (2564). บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการสร้างเครือข่ายสื่อสารทางการเมือง. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 25(1), 176-192.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาชนเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- อนุศักดิ์ คงมาลัย และคณะ. (2566). การสื่อสารของเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย โดยความร่วมมือของประชาชน. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 6(4), 1-18.
- อรทัย ก๊กผล และธนิษฐา สุขะวัฒนะ. (2551). คู่มือสมาชิกสภาท้องถิ่น. นนทบุรี: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- เอกกร มีสุข. (2566). การสื่อสารของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นเลิศ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Mahoney, J. (2023). Strategic communication: Campaign planning. London: Taylor & Francis.
- Starkey, P. (1997). Networking for Development. London: IFRTD.

การพัฒนาแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพ ของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้*

THE DEVELOPMENT OF USING THE EDUCATIONAL INTERNAL QUALITY ASSESSMENT RESULTS MODEL TO IMPROVE THE QUALITY OF SOUTHERN WELFARE SCHOOLS

อัสสยช รัชพงษ์*, อนันต์ ประสาน, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ

Assayut Rakpong*, Anotai Prasan, Prompillai Buasuwan

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: assayut1234@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ 2) เพื่อพัฒนาแบบ และ 3) ตรวจสอบรูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน รูปแบบ การศึกษาวิจัย มีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการ ใช้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 45 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน หัวหน้างานวิชาการ 15 คน และครูผู้รับผิดชอบงานประกัน คุณภาพการศึกษา 15 คน ใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา 2) พัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพภายใน ใช้การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และ 3) ตรวจสอบรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง คือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ รูปแบบ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน สอนหน้ากลุ่มผู้ปฏิบัติ ใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการมุ่งเน้นครูบุคลากร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความต้องการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวัดการวิเคราะห์ การจัดการความรู้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการนำองค์กรและการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลการสัมภาษณ์ เชิงลึก พบว่า ต้องนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 2) การพัฒนารูปแบบ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบงานและกลไกวิธีดำเนินงาน และแนวการประเมินผลการใช้ 3) การตรวจสอบรูปแบบ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 5 องค์ประกอบ

คำสำคัญ: รูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้, ประเมินคุณภาพภายใน, โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์

Abstract

Research aims to study 1) Current situation and needs in order 2) To develop a model and 3) Examine the model for using the results of internal quality assessment in developing the quality of schools. Research study design research was conducted in 3 steps: 1) Study the current situation

* Received March 3, 2025; Revised March 25, 2025; Accepted March 27, 2025

and needs using a target group of 45 people: 15 school administrators, 15 academic supervisors, and 15 teachers responsible for educational quality assurance. A questionnaire was used and in-depth interviews were conducted with 5 informants. Data were analyzed using percentages, means, and standard deviations, and content analysis. 2) Develop an internal quality assessment model using a seminar with 9 experts and content analysis. 3) Examine the model. The sample group was those involved in using the model, including 15 school administrators and focus groups of practitioners. A questionnaire was used to analyze the data for percentages, means, and standard deviations. The results of the research found that 1) The current situation was at a high level overall. The aspect with the highest average value was the focus on teachers and personnel. The aspect with the lowest average value was the focus on learners and stakeholders. Overall, the needs were at a high level. The aspect with the highest average value was the measurement and analysis, knowledge management. The aspect with the lowest average value was the organization leadership and the focus on learners and stakeholders. The results of the in-depth interviews revealed that the results of the internal quality assessment must be used to continuously develop the quality of students. 2) The development of the model has 5 components: principles, objectives, work systems and mechanisms, methods of operation, and guidelines for evaluating use. 3) The overall examination of the model found that it was feasible in practice, accounting for 100 percent of all 5 components.

Keywords: Model for Using Internal Quality Assessment Results, Internal Quality Assessment, School of Educational Assistance

บทนำ

การพัฒนาการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชากรเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียมและจัดให้มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัด เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกระบวนการหรือกลไกที่ดำเนินการเพื่อให้เกิดการรักษาปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) โดยเน้นการประกันคุณภาพของกระบวนการบริหารและการบริการทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความมั่นใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา และเชื่อถือคุณภาพของโรงเรียน ระบบการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการวางแผนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการกำกับ ควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินการทุกขั้นตอน มีการรักษา ปรับปรุง พัฒนาระบบการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานในทุกส่วนของโรงเรียนดำเนินการไปด้วยความราบรื่นมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล จึงเรียกว่าเป็นระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (Vroman, H. W. & Luchsinger, V. P., 1994) จากการสำรวจแนวคิดทฤษฎีที่สนับสนุนการดำเนิน

คุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิผล พบว่า ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพจำเป็นต้องใช้ผลการประเมินให้เป็นกระบวนการขับเคลื่อนในการทำงาน (สมชาย ว้ากิจเกษมสกุล, 2567) และเทคนิคการบริหารจัดการคุณภาพสมัยใหม่เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้ (อำนาจ ธีระวนิช, 2565) โดยเฉพาะเกณฑ์รางวัลคุณภาพ แห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) โดยมีการนำองค์กร วางแผนเชิงกลยุทธ์ การวัด วิเคราะห์ การจัดการความรู้ มุ่งเน้นบุคลากร มุ่งเน้นการดำเนินการและผลลัพธ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) รวมทั้งการบริหารการเปลี่ยนแปลง และแนวคิดการบริหารจัดการในสถานศึกษาแบบร่วมคิดร่วมทำ น่าจะเป็นนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาที่ควรได้รับการประยุกต์ใช้เพื่อช่วยทำให้คุณภาพของสถานศึกษาได้มาตรฐาน มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผลสูงขึ้น อันจะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความมั่นใจต่อคุณภาพของสถานศึกษาสูงขึ้น

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาถือว่าเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยการดำเนินการต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายได้เข้ามากำหนดนโยบาย วางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ได้ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงให้สถานศึกษามีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้ กระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ การประกันคุณภาพภายในเป็นการสร้างระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการทำงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าประสงค์ และระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยสถานศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับการประกันคุณภาพภายในนั้น หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นประจำทุกปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาใน 3 มิติ คือ ความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ความพยายามในการพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กำหนด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2567) จากการรายงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในปีการศึกษา 2566 ในภาพรวม พบว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ รวมไปถึงโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ที่เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ยังมีการดำเนินการนำผลจากการประเมินภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษายัง ไม่เป็นไปตาม 7 องค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) กลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การปฏิบัติการ และ 7) ผลลัพธ์จึงส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษายังไม่เกิดประสิทธิผลสูงสุด (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2566)

อย่างไรก็ตามปัญหาของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้เป็นสิ่งท้าทายผู้บริหารมาตลอด ทุกยุคสมัยในการบริหารจัดการศึกษาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามุ่งสร้าง ความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถ โดยเริ่มจากสถานศึกษาต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าสภาพปัญหาและความต้องการ การดำเนินการ ระบบ

ประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้เพื่อหารูปแบบแนวทางการพัฒนาการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ และการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาคำแนะนำการประเมินคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้
3. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เป็นการนำเทคนิควิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาผสมผสานกันโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นหลักซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกขั้นตอนดำเนินการ 3 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ เป็นขั้นตอนดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม จำนวน 45 คน คือ กลุ่มที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน กลุ่มที่ 2 คือ หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 15 คน กลุ่มที่ 3 คือ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ในการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ จำนวน 3 คน ยกร่างรูปแบบการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ตรวจสอบร่างรูปแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ซึ่งพัฒนาจากการสังเคราะห์ขึ้นได้ โดยอาศัยสาระความรู้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความคิดเห็นในประเด็นความเหมาะสม (Appropriateness) และการสนทนากลุ่มผู้ปฏิบัติผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ 15 คน เพื่อตรวจสอบและ

ยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ รูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้โดยใช้ผลจากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ จากการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ในภาพรวม

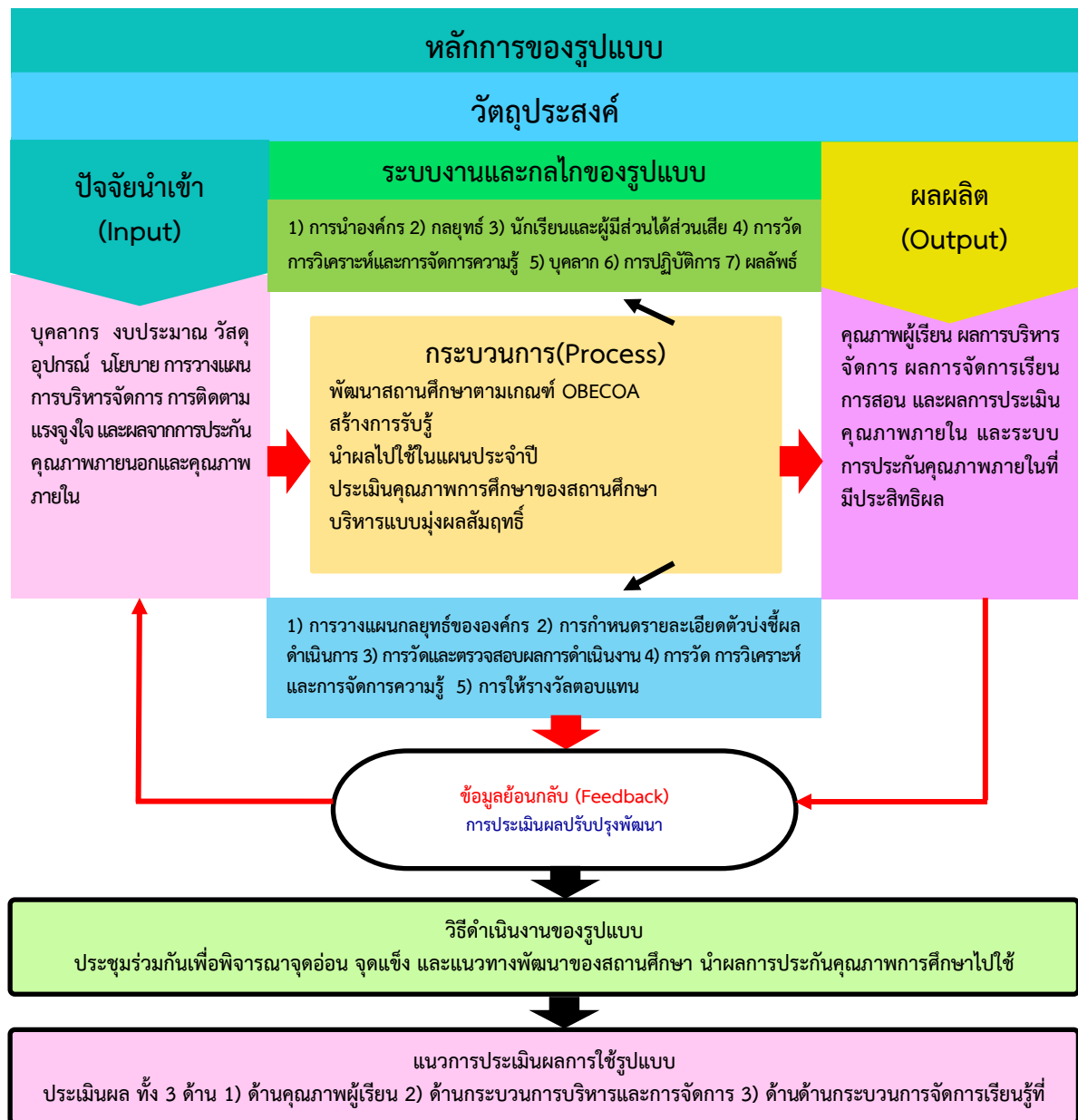
การนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้	การนำไปใช้ในปัจจุบัน			ความต้องการนำไปใช้ในอนาคต		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การนำองค์กร	3.65	0.11	มาก	4.57	0.16	มากที่สุด
2. การวางแผนกลยุทธ์	3.85	0.15	มาก	4.59	0.16	มากที่สุด
3. การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.62	0.13	มาก	4.57	0.19	มากที่สุด
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	4.07	0.18	มาก	4.78	0.17	มากที่สุด
5. การมุ่งเน้นครูบุคลากร	4.17	0.15	มาก	4.72	0.18	มากที่สุด
6. การจัดการกระบวนการ	4.09	0.15	มาก	4.62	0.21	มากที่สุด
7. ผลลัพธ์	3.81	0.11	มาก	4.59	0.26	มากที่สุด
รวม	3.89	0.14	มาก	4.63	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมุ่งเน้นครูบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.17$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{X} = 3.62$)

และเมื่อพิจารณาความต้องการนำไปใช้ในอนาคต พบว่า ผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{X} = 4.57$)

2. ผลการพัฒนาแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบและ 5) แนวการประเมินผลการใช้รูปแบบการตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ดังภาพที่ 1

รูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพ
ของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้

ภาพที่ 1 รูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพ
ของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้

3. การตรวจสอบรูปแบบโดยการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนำผล การประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้

ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพ ของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ การสนทนากลุ่มของผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ การสนทนากลุ่มผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ เพื่อตรวจสอบความคิดเห็นในประเด็นความเป็นไปได้ (Feasibility) ของร่างรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน การศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการพิจารณาความเป็นไปได้ของรูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้จากการสนทนากลุ่มผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้

องค์ประกอบของรูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้	เป็นไปได้	ร้อยละ	เป็นไปได้	ร้อยละ
1. หลักการของรูปแบบ	15	100.00	-	-
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	15	100.00	-	-
3. ระบบงานและกลไกของรูปแบบ	15	100.00	-	-
4. วิธีดำเนินงานของรูปแบบ	15	100.00	-	-
5. แนวการประเมินผลการใช้รูปแบบ	15	100.00	-	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยการประเมินด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ พบว่า รูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ทุกองค์ประกอบ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) แนวการประเมินผลการใช้รูปแบบ

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ พบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบันในการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะโรงเรียนได้มีการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่แล้วจึงมีนำการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งรวมอยู่ในระดับมากเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสง่า จันทรวิเศษ ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการวางแผน การจัดการนำและการควบคุมองค์การสำหรับการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผลจากการศึกษาความต้องการในการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ทุกโรงเรียนมีความต้องการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากที่สุดจึงมีความต้องการการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้มีคุณภาพทุกด้านอยู่ในระดับมาก (สง่า จันทรวิเศษ, 2566) สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระยุทธ ชาตะกาญจน์ ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ โดยผลการวิจัยพบว่า ความต้องการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศอยู่ในระดับมากที่สุด (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2560)

2. การพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ พบว่า รูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบและ 5) แนวการประเมินผลการใช้รูปแบบ ทั้งนี้ เป็นเพราะการพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ผู้วิจัยดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา โดยมีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จึงทำให้การนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นประโยชน์ความเป็นไปได้ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วิไลวรรณ นันตะ ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงใน ถิ่นทุรกันดาร พบว่า รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ด้านปัจจัยอื่น ได้แก่ งบประมาณในการดำเนินงาน และสถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท 4) กระบวนการดำเนินงาน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนวางแผนการดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผน ขั้นตอนตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ ขั้นการพัฒนาและปรับปรุง และขั้นเตรียมรับการประเมินภายนอก 5) คุณภาพการศึกษา ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารจัดการ และ คุณภาพการเรียนการสอน และ 6) ปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน การสร้างเครือข่ายสถานศึกษาในพื้นที่สูงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพโดยรวมที่เอื้อต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และการสนับสนุนและการช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัด (วิไลวรรณ นันตะ, 2566)

3. การตรวจสอบรูปแบบโดยการประเมินด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ พบว่า รูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ทุกองค์ประกอบมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) แนวการประเมินผลการใช้รูปแบบ ทั้งนี้ เป็นเพราะการพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ผู้วิจัยดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ และขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ จึงทำให้การนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นประโยชน์ความเป็นไปได้ความเหมาะสม ความถูกต้อง ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสง่า จันทรวิเศษ ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 ผลการวิจัยพบว่า 2) รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม มีความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (สง่า จันทรวิเศษ, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพร กุมภา ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ผลวิจัยพบว่าการประเมินรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพด้านความถูกต้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นประโยชน์มากที่สุด (เฉลิมพร กุมภา, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปสาระสำคัญผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการมุ่งเน้นครูบุคลากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการนำองค์กรและการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในด้านสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ พบว่า การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในซึ่งรวมอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ควรมีการวางแผนการบริหารโรงเรียนโดยให้ความสำคัญกับการนำองค์กรโดยมีการพัฒนาความเป็นผู้นำให้กับบุคลากรด้วยการกระจายอำนาจอย่างทั่วถึง และการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการรวมทั้ง การเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากนักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้รับบริการและส่วนแบ่งนักเรียนในพื้นที่บริการพัฒนากระบวนการทำงานของโรงเรียนให้มีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกลยุทธ์ รวมทั้งทำให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล รวมทั้งโรงเรียนควรร่วมมือกันพัฒนา E-Learning เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ และมีการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2) การพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 2.1) หลักการของรูปแบบ 2.2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2.3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 2.4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบและ 2.5) แนวการประเมินผลการใช้รูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ดังนั้น โรงเรียนควรนำรูปแบบที่ได้ไปใช้ในการดำเนินการปฏิบัติจะทำให้บุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติจะได้เห็นพัฒนาการของการทำงานอย่างเป็นระบบ และจะทำให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีการพัฒนาได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นในทุกปีการศึกษา 3) การตรวจสอบรูปแบบโดยการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ โดยภาพรวม พบว่า ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 5 องค์ประกอบ ควรดำเนินการบริหารจัดการและบูรณาการให้สารสนเทศที่เป็นผลจากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้ถูกนำไปใช้ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามกลไก และกระบวนการบริหารของรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสามารถส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมบรรลุวิสัยทัศน์และสามารถสร้างเอกลักษณ์ของสถานศึกษาได้ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้โรงเรียนได้นำรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ไปใช้ เพื่อให้โรงเรียนแต่ละแห่งได้ปรับเปลี่ยนตามความต้องการของโรงเรียนเพื่อให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน 2) สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพในกระบวนการบริหารและการจัดการเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน 3) โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ควรร่วมมือกันพัฒนาระบบในการนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อแสดงถึงหลักการบริหารของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ให้อยู่ในระบบ online ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ประเมินภายนอกสามารถศึกษาและเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาได้ 5) โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ควรร่วมมือกันพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีมาตรฐานและประเด็นการพิจารณาเป็นไปตามองค์ประกอบของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ซึ่งจะทำให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและระบบการบริหาร

จัดการของสถานศึกษาบูรณาการเป็นแนวทางเดียวกัน และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาวิจัยกลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้ 2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการประกันคุณภาพภายในโดยใช้เทคโนโลยี เพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ภาคใต้

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมพร กุมภา. (2563). รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก. ใน ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วิไลวรรณ นันตะ. (2566). รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์. (2560). การพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 9(2), 1-13.
- สง่า จันทรวิเศษ. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 13. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สมชาย วาภิเกษมสกุล. (2567). การวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของผู้เรียนทุกช่วงวัย : กรณีศึกษาของต่างประเทศและประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA ปี 2565 - 2568. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). เกณฑ์คุณภาพศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ฉบับปี 2567 - 2570. กรุงเทพมหานคร: กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2567). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2566). คู่มือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อำนาจ ธีระวนิช. (2565). การจัดการยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Vroman, H. W. & Luchsinger, V. P. (1994). Managing Organization Quality. New York: IRWIN.

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับการพัฒนานวัตกรรมด้านสุขภาพจิตในประเทศไทย*

ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGY AND THE DEVELOPMENT OF
INNOVATIONS IN MENTAL HEALTH IN THAILAND

ศศิพร เหลืองไพฑูรย์*, ธีระศักดิ์ เครือแสง, ดวงกมล ทองอยู่, มนฤดี ช่วงฉ่ำ, วรณิสา หนูช่วย

Sasipond Leungpaithoon*, Teerasak Khruaesang, Douangkamol Thongyoo, Monrudee Chuangcham, Wannisa Noochuai

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: sasipond@vru.ac.th

บทคัดย่อ

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของคนในสังคมอย่างต่อเนื่อง ในหลายภาคส่วน และในงานสุขภาพจิต สาขาวิชาชีพด้านสุขภาพจิตจำเป็นต้องรู้เท่าทันกับการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการดูแลสุขภาพจิตในประเทศไทย แนวโน้มของเทคโนโลยี AI และการสร้างการตระหนักรู้แก่นักจิตวิทยา สาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานสุขภาพจิตให้เรียนรู้ ปรับตัวให้เท่าทันเทคโนโลยี AI เพื่อประโยชน์ในการนำเทคโนโลยี AI ไปใช้พัฒนาองค์ความรู้ ระบบการดูแลผู้รับบริการ การสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรวิชาชีพด้านสุขภาพจิตและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี AI จากการศึกษางานวิจัยในประเทศไทยพบการนำเทคโนโลยี AI มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างนวัตกรรมด้านสุขภาพจิต 1) โดยส่วนใหญ่เน้นนวัตกรรมถูกพัฒนาให้มีความสามารถของ AI ประเภทการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) รูปแบบให้บริการนวัตกรรมเป็นแบบ chatbot แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ website และกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองนำนวัตกรรมไปใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียน นักศึกษาและผู้สูงอายุ 2) จุดประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรมส่วนใหญ่เพื่อการคัดกรองสุขภาพจิตใจที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ เช่น ซึมเศร้า ความเครียด ความวิตกกังวล และมีระบบส่งต่อเพื่อให้ผู้รับบริการพบผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตต่อไป นวัตกรรมยังไม่สามารถทดแทนการบำบัดรักษาโดยผู้เชี่ยวชาญได้และยังไม่ได้ใช้เพื่อการวินิจฉัยโรค อย่างไรก็ตามหากผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตและผู้พัฒนานวัตกรรม จะนำ AI ไปใช้ในงานด้านสุขภาพจิตควรศึกษาถึงผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ควรแจ้งผู้รับบริการล่วงหน้าเกี่ยวกับการทำงาน การประมวลผลของโปรแกรม การเก็บข้อมูลเป็นความลับ การให้สิทธิ์ผู้รับบริการในการตัดสินใจว่าจะเลือกใช้บริการจากกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ AI หรือไม่ และควรจัดให้มีกระบวนการลงนามในหนังสือแสดงความยินยอม

คำสำคัญ: เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์, สุขภาพจิต, นวัตกรรม

Abstract

Artificial intelligence technology is increasingly playing a significant role in people's daily lives across various sectors⁰. In the field of mental health, multidisciplinary mental health professionals must be well-informed and stay up-to-date with the application of artificial intelligence technology.

* Received February 23, 2025; Revised March 24, 2025; Accepted March 26, 2025

This article aims to study innovations, research, and literature related to artificial intelligence (AI) technology in Thailand mental health care system to examine the current trends in AI technology, raise awareness about AI applications in enhancing psychological knowledge, improving the quality of mental health care system and fostering interdisciplinary collaboration between mental health professionals and AI technology experts. The study revealed that researchers have applied AI technology to develop mental health innovations 1) It was found that most innovations were developed using Natural Language Processing (NLP). The formats of innovations included chatbots, mobile applications, and websites. The target groups involved in testing these innovations in the studies consisted of students, university students, and older adults; and 2) The purpose of developing most innovations was screening mental health conditions related to emotional states, such as depression, stress, and anxiety. Additionally, these innovations included referral systems to connect users with mental health specialists for further support. Innovation cannot yet replace disease diagnosis, treatment, and therapy provided by specialists. However, if mental health professionals and innovation developers intend to integrate AI technology into mental health services, they should thoroughly examine both its positive and negative impacts. Service users should be informed in advance about the program's functionality, data processing and confidentiality. Additionally, they should be granted the right to decide whether to engage with AI-related processes. Furthermore, an informed consent procedure should be established as a prerequisite before providing services.

Keywords: Artificial Intelligence (AI), Mental Health, Innovations

บทนำ

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือ AI เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของคนในสังคมอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทยจากรายงานประจำปี พ.ศ. 2566 เรื่องแผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565 - 2570) มีโครงการด้าน AI ที่ดำเนินการในภาครัฐ จำนวน 122 โครงการ และงบประมาณที่ใช้เพื่อการนำ AI ไปประยุกต์ใช้หรือพัฒนา AI มีมูลค่าประมาณ 7,354.57 ล้านบาท และจากการศึกษาสถานะความพร้อมในการประยุกต์ใช้งาน AI สำหรับบริการดิจิทัลอย่างมีธรรมาภิบาลขององค์กรในประเทศไทยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 จำนวน 565 หน่วยงาน พบว่า มีสัดส่วนของหน่วยงานที่ใช้ AI แล้วและมีแผนที่จะใช้ร่วมกันถึง ร้อยละ 71.8 (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2566) และหน่วยงานภาครัฐได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของประเทศไทยไว้ว่า “ประเทศไทยเกิดระบบนิเวศที่ครบถ้วนและเชื่อมโยงแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และนำไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในปี พ.ศ. 2570” (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2566)

AI ถูกนำไปใช้ในงานหลายภาคส่วน ในระบบการดูแลสุขภาพ AI สามารถแบ่งเบาภาระงานของบุคลากรทางการแพทย์และสหวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยทั้งทางกายและทางจิตใจ สำหรับระบบสุขภาพจิตในประเทศไทยเกิดการพัฒนาด้านนวัตกรรมเพื่อยกระดับการดูแล และการให้บริการด้านสุขภาพจิตและโรคจิตเวชด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI มากขึ้น เช่น การให้บริการคัดกรองโรค และให้คำปรึกษาสุขภาพจิตทางไกล (telemental health) ช่วยให้ผู้ที่ต้องการรับบริการสุขภาพจิตสามารถเข้าถึงบริการดังกล่าวได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการในพื้นที่ชนบทหรือผู้ที่มีปัญหาด้านการเดินทาง (กรมสุขภาพจิต, 2566) โดยข้อมูลจากศูนย์วิจัย

การตลาดสเตลล่า (Stellar Market Research) คาดการณ์ว่าตลาดแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะเติบโตขึ้นมีมูลค่า 1.48 ร้อยล้านเหรียญสหรัฐในปี พ.ศ. 2573 และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยรายปีถึงร้อยละ 14 โดยได้สำรวจในปี พ.ศ. 2566 มีแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตเพื่อช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ดังนี้ การดูแลภาวะซึมเศร้าและวิตกกังวล การทำสมาธิ การจัดการความเครียด การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม และอื่น ๆ

แม้ AI มีประโยชน์ในหลายงาน แต่ก็ยังคงมีความน่ากังวลในหลายเรื่อง เช่น ปัญหาการละเมิดสิทธิของบุคคล ความรับผิดชอบและการระบุตัวผู้รับผิดชอบทางกฎหมายจากผลเสียที่เกิดจาก AI (เอกสิทธิ์ วินิจกุล, 2567) หลักจริยธรรม การใช้ AI การเกิดอาการหลอน หรือ การประมวลผลที่ AI สร้างข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง การออกกฎหมายเพื่อควบคุม AI (อารีย์นาร์ อาแว และภานุวัฒน์ นนธ์ตุลา, 2566) ซึ่งปัญหาดังกล่าวแต่ก็เป็นหัวข้อที่นักศึกษาต่อไป

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนองานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์เทคโนโลยี AI เพื่องานด้านสุขภาพจิต โดยศึกษางานที่เกิดขึ้นในแง่ของระเบียบวิธีวิจัย เครื่องมือที่ใช้ กลุ่มตัวอย่าง เทคโนโลยี AI ที่ใช้เพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อการพัฒนานวัตกรรมที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI สำหรับงานสุขภาพจิตในประเทศไทย

AI คืออะไร ความเป็นมาของ AI และความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยา

ปัญญาประดิษฐ์ คือ ระบบการประมวลผลที่สามารถดำเนินการกระบวนการคล้ายมนุษย์ได้ เช่น การเรียนรู้ การปรับตัว การสังเคราะห์ การแก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเอง และการใช้ข้อมูลในการดำเนินงานที่มีความซับซ้อน (Popenici, S. A. D. & Kerr, S., 2017)

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) หมายถึง “ระบบที่แสดงพฤติกรรมอย่างชาญฉลาด โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการดำเนินการด้วยความเป็นอิสระ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้” (Sheikh, H. et al., 2023)

Artificial Intelligence (AI) หรือปัญญาประดิษฐ์เป็นเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้คอมพิวเตอร์มีคุณสมบัติหรือพฤติกรรมใกล้เคียงมนุษย์ เช่น การเรียนรู้ การรับรู้ และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม การให้เหตุผล และการแก้ไขปัญหา เป็นต้น ตามวัตถุประสงค์ที่มนุษย์กำหนด (ศูนย์ธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์, 2567)

AI หรือ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เป็นเทคโนโลยีการสร้างความสามารถให้แก่เครื่องจักรและคอมพิวเตอร์ ด้วยอัลกอริทึมและกลุ่มเครื่องมือทางสถิติเพื่อสร้างซอฟต์แวร์ที่แก้ปัญหาที่สามารถเลียนแบบความสามารถของมนุษย์ที่ซับซ้อนได้ เช่น จดจำ แยกแยะให้เหตุผล ตัดสินใจ คาดการณ์ สื่อสารกับมนุษย์ เป็นต้น ในบางกรณีอาจไปถึงขั้นเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2562)

ความเป็นมาของการพัฒนา AI

Alan Turing ได้รับการเสนอเป็น บิดาของ AI จากบทความเรื่อง Computing Machinery and Intelligence ที่เขียนในช่วงปี ค.ศ. 1950 ที่กล่าวถึงการพัฒนาให้คอมพิวเตอร์ให้มีความฉลาดเหมือนมนุษย์ (Graham, S. et al., 2019) Alan Turing ตั้งคำถามว่าเครื่องจักรสามารถคิดได้หรือไม่ และคิดวิธีการทดสอบความคิดของเครื่องจักรที่เรียกว่า "Turing Test" ได้ข้อสรุปว่าคอมพิวเตอร์สามารถถูกโปรแกรมให้เรียนรู้ จดจำประมวลผล และตอบสนองในสิ่งที่อยู่นอกเหนือความคาดหมายของโปรแกรมได้ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2562) หลังจากนั้นมีการพัฒนาแนวคิดการสร้างเครื่องจักรอัจฉริยะ และศึกษาเรื่องความฉลาดของเครื่องจักรต่อมาเรื่อย ๆ จนในปี ค.ศ. 1956 มีการประชุมที่วิทยาลัยดาร์ธเมาท์ (Dart-mouth College) รัฐนิวแฮมเชียร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา John McCarthy อาจารย์จาก Princeton University และคณะได้กำหนดคำว่า Artificial intelligence หรือปัญญาประดิษฐ์ขึ้น และให้คำจำกัดความว่า AI คือการนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมเพื่อสร้างเครื่องจักรที่มีความฉลาด (Zucchetti, A. et al., 2024) หลังจากนั้นได้มีการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่สอนให้คอมพิวเตอร์ได้เรียนรู้ด้วยตนเองแบบอัตโนมัติ เรียกว่า การเรียนรู้ด้วยเครื่อง (machine learning) ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ (Graham, S. et al., 2019) ยกตัวอย่างเช่น การเรียนรู้แบบมีผู้สอน (supervised learning), การเรียนรู้แบบไม่มีผู้สอน (unsupervised

learning) และการเรียนรู้แบบเสริมกำลัง (reinforcement learning) โดยมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายรวมถึงการเรียนรู้เชิงลึก (deep learning) (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2566)

ในยุคต่อมานักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ได้นำเอาองค์ความรู้ด้าน Neuroscience และ Cognitive Psychology มาประยุกต์โดยนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้ของมนุษย์และระบบประสาทของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเซลล์ประสาทหรือ Neuron มาใช้ในการคำนวณและโปรแกรมสอนให้เครื่องจักรเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียกว่ารูปแบบการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายประสาทเทียม (Artificial neural network หรือ ANN) (ยุวเรศมคฺฐ์ สิทธิชาญบัญชา, 2564) จากรูปแบบการเรียนรู้แบบ ANN นี้จำลองการทำงานของเซลล์ประสาทมนุษย์ ซึ่งมีการจัดเรียงเป็นชั้น (Layer) และแต่ละเซลล์มีหน้าที่ในการรับข้อมูลและนำไปประมวลผลเพื่อสร้างเป็นผลลัพธ์ จากนั้นจึงส่งต่อผลลัพธ์ไปยังเซลล์ประสาทเทียมในชั้นถัดไป ซึ่งการเรียนรู้แบบ ANN นี้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นได้ นักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์พัฒนาแนวคิดเรื่องรูปแบบการเรียนรู้ที่ซับซ้อนมากขึ้นนี้ว่าเป็นรูปแบบการเรียนรู้เชิงลึก (Deep learning) ที่ประมวลผลผ่านโครงข่ายประสาทเทียมจำนวนหลาย ๆ ชั้น (Layer) เพื่อให้สามารถทำงานหรือสร้างผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น (ศูนย์ธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์, 2567) ต่อมาในปี ค.ศ. 1986 Geoffrey E. Hinton นักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ และนักจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) David E. Rumelhart และ Ronald J. Williams นักจิตวิทยาการรู้คิด ได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง Learning representations by back-propagating errors โดยอธิบายแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้เชิงลึก (Deep learning) ที่ทำให้เครื่องจักรเรียนรู้ข้อผิดพลาดและป้อนข้อมูลย้อนกลับ เพื่อปรับโมเดลให้คำนวณผลลัพธ์ที่ถูกต้องมากขึ้น (Rumelhart, D. E. et al, 1986) จากผลงานนี้ทำให้ Geoffrey E. Hinton ได้รับรางวัลโนเบลสาขาฟิสิกส์ ในปีค.ศ. 2024 ร่วมกับ John Hopfield นักฟิสิกส์ และอาจารย์มหาวิทยาลัย Princeton อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ทำให้มนุษย์ฉลาดขึ้นและสามารถทำให้คอมพิวเตอร์ฉลาดขึ้นได้ เป้าหมายของการสร้าง AI ไม่ได้สร้างมาเพื่อให้มาแทนที่มนุษย์ แต่จะมาช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานของมนุษย์ ลดความเบื่อหน่ายในการทำงานซ้ำ ๆ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของมนุษย์และเมื่อผสานทักษะของทั้งมนุษย์และ AI เข้าด้วยกัน จะช่วยให้มนุษย์ทำงานได้ง่าย มีประสิทธิภาพขึ้นและดำรงชีวิตได้สะดวกยิ่งขึ้น (ยุวเรศมคฺฐ์ สิทธิชาญบัญชา, 2564) และในปัจจุบันความสามารถที่ AI ถูกพัฒนาให้ทำงานได้คล้ายมนุษย์ มีดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ คำอธิบาย

ลำดับ	ความสามารถของ AI	คำอธิบาย
1	ความสามารถในการประมวลผลภาษาธรรมชาติ Natural Language Processing (NLP)	เทคนิคที่ทำให้เครื่องเข้าใจภาษามนุษย์
2	ความสามารถในการวางแผน Automated Planning, Scheduling & Optimization	การทำให้เครื่องสามารถตัดสินใจและเลือกการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
3	ความสามารถในการวิเคราะห์แบบผู้เชี่ยวชาญ Expert System	เทคนิคการเลียนแบบความสามารถในการตัดสินใจแบบมนุษย์
4	ความสามารถในการรู้จำคำพูด Speech Recognition	เทคนิคการทำให้เครื่องรู้จำเสียงพูดและโครงสร้างภาษาของมนุษย์ และวิเคราะห์ข้อมูลจากเสียงนั้น
5	Computer Vision	เทคนิคที่ทำให้เครื่องมองเห็นและเข้าใจโครงสร้างภาพเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพ หรือใช้การเคลื่อนไหวแทนมนุษย์
6	Generative AI	เทคโนโลยี AI ที่สร้างเนื้อหาใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ข้อความ ภาพ วิดีโอ ซอร์สโค้ด ฯลฯ ตามคำสั่งของมนุษย์

(สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2562); (ศูนย์ธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์, 2567)

นวัตกรรมที่พัฒนาเพื่องานด้านสุขภาพจิตโดยใช้ AI

ในปี ค.ศ. 1964 - 1967 Joseph Weizenbaum อาจารย์สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts Institute of Technology, MIT) ได้พัฒนาโปรแกรม ชื่อว่า ELIZA ที่มีความสามารถในการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) โดยพัฒนาโปรแกรมเป็นรูปแบบแชทบอทที่ให้ผู้ใช้งานแชทพูดคุยกับโปรแกรมที่จำลองบทบาทของนักจิตบำบัดแบบโรเจเรียน (Rogerian Psychotherapist) ELIZA ถือเป็น AI ยุคแรกๆ ที่นำมาประยุกต์ใช้ด้านสุขภาพจิต และในช่วงปีปลายศตวรรษ 20 ได้มีการพยายามสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ช่วยป้องกันสุขภาพจิตโดยใช้ทฤษฎี Cognitive Behavior Therapy (CBT) และในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ พบการใช้ AI ที่ประยุกต์ใช้ในงานสุขภาพจิตหลาย ๆ บริบท เช่น การคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตในระยะเริ่มต้น การวางแผนการรักษารายบุคคล การสร้างช่องทางพบพูดคุยกับนักจิตวิทยา การให้คำปรึกษาหรือจิตบำบัดทางไกล (Teletherapy) และการติดตามผลการรักษา (Olawade, D. et al., 2024) นอกจากนี้ ได้ทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ AI ในงานสุขภาพจิตในบริบทอื่น ๆ อีกเช่น การทำนายผลการรักษา การตรวจจับความเครียดและอารมณ์ประเภทต่าง ๆ รวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดหรือพยายามฆ่าตัวตายผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมบนเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ การตรวจจับอาการเชิงลบในผู้ป่วยโรคจิตเภทจากข้อมูลเซ็นเซอร์ที่วัดการทำงานของร่างกาย (Digital Biomarker)

สำหรับในประเทศไทยมีนวัตกรรมที่พัฒนาเพื่องานด้านสุขภาพจิตโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มีดังนี้

1. แชทบอท “ใส่ใจ” (Psyjai) (ศูนย์ธรรมมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์, 2567) พัฒนาโดยภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยเป็น AI วิเคราะห์อารมณ์จากเนื้อหาการพูดคุย และมีระบบจัดการการสนทนา (Dialogue Management) 4 ส่วน ได้แก่ 1) การประเมินคัดกรองสถานะอารมณ์ เศร้า เครียด และกังวล 2) การดูแลในเบื้องต้นโดยอ้างอิงตามหลักจิตวิทยา (Intervention) 3) การคุยเล่นในเรื่องทั่วไป และมีการบ้านหรือแบบฝึกหัด (Homework) เพื่อกระตุ้นให้นำเนื้อหาที่พูดคุยไปปรับใช้จริง และ 4) ผู้ใช้งานสามารถเรียกดูข้อมูลการใช้งาน และความเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ในแต่ละวันของตนเองได้จากการแสดงข้อมูล (Dashboard) การเข้าถึงนวัตกรรมโดยผ่านช่องทาง : www.facebook.com/psyjaibot/ และ Line official : @psyjaibot

2. DMIND แอปพลิเคชันคัดกรองซึมเศร้าด้วยระบบ AI (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2562) พัฒนาโดยคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและศูนย์ความเป็นเลิศด้านนวัตกรรมดิจิทัล และปัญญาประดิษฐ์เพื่อการแพทย์ด้านจิตเวช (AIMET) โดยผู้รับบริการสามารถประเมินความเสี่ยงภาวะซึมเศร้าผ่านการพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบ Avatar (Automate Avatar) และมีความสามารถด้าน Computer Vision วิเคราะห์ข้อมูล สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และอารมณ์ของผู้รับบริการเพื่อใช้ประกอบการประเมินภาวะซึมเศร้า นอกจากนี้ยังมี Chatbot เพื่อให้ผู้รับบริการได้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม หรือส่งต่อเพื่อเข้ารับบริการ การเข้าถึงนวัตกรรมโดยผ่านช่องทาง : <https://www.prescreening.dmind.app/terms/>

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมเพื่องานด้านสุขภาพจิตโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในประเทศไทย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมเพื่องานด้านสุขภาพจิตโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในประเทศไทย จากฐานข้อมูล 1) ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index : TCI) 2) ฐานข้อมูล Thai Journal Online และ 3) ฐานข้อมูล TDC (Thailand Digital Collection) สืบค้นข้อมูลย้อนหลัง 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2567

ตารางที่ 2 ตารางสรุปวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมเพื่องานด้านสุขภาพจิตโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในฐานะข้อมูลวารสารวิชาการในประเทศไทย

ลำดับที่	หัวข้อ	รายละเอียด
1	ผลงาน	นวัตกรรม: “ซูโจ” หุ่นยนต์ดูแลสุขภาพใจผู้สูงอายุ
	ผู้พัฒนา/ผู้วิจัย	(กลกรณ์ วงศ์ภาคีเกษร และคณะ, 2564)
	รูปแบบการวิจัย	งานวิจัยกึ่งทดลองในรูปแบบศึกษาผลก่อนและหลังการใช้งานแบบกลุ่มเดียว
	วัตถุประสงค์การวิจัย	1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้งานหุ่นยนต์ซูโจกับผู้สูงอายุในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ (ศึกษานำร่อง) 2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนอารมณ์เครียด เศร้า และกังวลของผู้เข้าร่วมการทดลองก่อนและหลังการใช้งานหุ่นยนต์ซูโจ
	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ผู้สูงอายุ ณ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร 9 คน
	รายละเอียดผลงาน	หุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ - ขนาด 60 เซนติเมตร X 30 เซนติเมตร น้ำหนัก 15 กิโลกรัม หน้าจอแสดงผล ขนาด 10.5 นิ้ว ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ จะต้องตั้งไว้ข้างเตียงหรือบนโต๊ะ - มีการทำงานหลัก 4 ด้าน คือ 1) ระบบบริหารจัดการทรัพยากรในศูนย์ 2) ระบบพบแพทย์/ญาติผ่านระบบทางไกล 3) ระบบประเมินการรู้คิดและอารมณ์ และ 4) แอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์ให้ความช่วยเหลือด้านอารมณ์และบริหารสมอง โดยใช้หลักการทางจิตวิทยาคลินิกและดนตรีบำบัด
	ประเภทความสามารถของ AI	1. การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) 2. การสร้างภาพใบหน้าของหุ่นยนต์ 3. Tele mental health
2	ผลการวิจัย	1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนอารมณ์เครียด เศร้า และกังวลก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบแนวโน้มการลดลงของคะแนนภาวะอารมณ์แง่ลบ 2. การสอบถามความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมงานวิจัย ที่พบว่า มีความพึงพอใจต่อการใช้งานหุ่นยนต์ซูโจ จึงเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นว่า การใช้งานหุ่นยนต์ซูโจอาจมีผลในแง่บวกต่อภาวะสุขภาพจิต
	ผลงาน	งานวิจัย: ระบบปัญญาประดิษฐ์สำหรับการทำนายสุขภาพทางจิตของผู้ที่ทำงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
	ผู้พัฒนา/ผู้วิจัย	(ภาสกร แยมงาม และคณะ, 2565)
	รูปแบบการวิจัย	ทดลอง
	วัตถุประสงค์การวิจัย	ศึกษาประสิทธิภาพในการทำนายสุขภาพจิตของระบบปัญญาประดิษฐ์โดยเทคนิคการถดถอยเชิงเส้น ของอัลกอริทึม 4 รูปแบบ Random Forest, XGBoost, Logistic Regression และเทคนิคโครงข่ายประสาทเทียม
	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	-
	รายละเอียดผลงาน	ศึกษาประสิทธิภาพในการทำนายสุขภาพจิตของระบบปัญญาประดิษฐ์โดยเทคนิคการถดถอยเชิงเส้น ของอัลกอริทึม 4 รูปแบบ จากชุดข้อมูลที่สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพจิตของผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ในปี 2014 จาก website https://www.kaggle.com/datasets/osmi/mental-health-in-tech-survey
2	ประเภทความสามารถของ AI	-

ตารางที่ 2 ตารางสรุปวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมเพื่องานด้านสุขภาพจิตโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในฐานะข้อมูลวารสารวิชาการในประเทศไทย (ต่อ)

ลำดับที่	หัวข้อ	รายละเอียด
2	ผลการวิจัย	อัลกอริทึมของปัญญาประดิษฐ์แบบ Random Forest มีประสิทธิภาพสูงสุดในการทำนายความเสี่ยงของการเกิดปัญหาด้านสุขภาพทางจิต ด้วยร้อยละความแม่นยำเท่ากับ 90.85 และร้อยละความถูกต้อง เท่ากับ 92.33 หรือคิดเป็นค่าร้อยละความไวเท่ากับ 94.56 และค่าร้อยละความจำเพาะเท่ากับ 90.0
3	ผลงาน	งานวิจัย: แนวทางในการพัฒนานวัตกรรมการป้องกันการฆ่าตัวตาย
	ผู้พัฒนา/ผู้วิจัย	(จินทภา กนกนภากุล, 2566)
	รูปแบบการวิจัย	งานวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะเจาะจง
	วัตถุประสงค์การวิจัย	การหาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมเพื่อป้องกันการฆ่าตัวตาย
	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	1. กลุ่มผู้เสี่ยงฆ่าตัวตาย 5 คน 2. ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย จิตแพทย์และนักจิตวิทยา จำนวน 2 ราย รวมทั้งหมด 7 ราย
	รายละเอียดผลงาน	-
	ประเภทความสามารถของ AI	-
4	ผลการวิจัย	1. ผู้ที่มีความเสี่ยงฆ่าตัวตายควรได้รับการช่วยเหลือโดยผู้เชี่ยวชาญ และได้รับคำแนะนำในเรื่องสุขภาพจิตได้อย่างทันท่วงที ตลอด 24 ชั่วโมง แอปพลิเคชัน (Application) โดยใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) เสมือนคุยกับจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา โดยไม่มีค่าใช้จ่าย 2. ควรพัฒนาเป็นระบบตอบอัตโนมัติ chatbot 3. ควรมีระบบการแจ้งเตือนไปยังผู้ที่มีความเสี่ยง บุคคลใกล้ชิดที่ไว้ใจ และเก็บสถิติข้อมูลได้
	ผลงาน	นวัตกรรม: แอปพลิเคชันน้องฮักแชทบอท และ Line chatbot
	ผู้พัฒนา/ผู้วิจัย	(วิมลรัตน์ ชัยปราการ และคณะ, 2566)
	รูปแบบการวิจัย	งานวิจัยเชิงพัฒนาและทดลอง
	วัตถุประสงค์การวิจัย	1. ออกแบบและพัฒนา chatbot น้องฮัก 2. ศึกษาความพึงพอใจในการใช้น้องฮักแชทบอท
	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 6 อายุ 11 – 17 ปี ในจังหวัดเชียงรายที่ใช้งานน้องฮักแชทบอท 434 คน
	รายละเอียดผลงาน	แอปพลิเคชันบนมือถือ พัฒนาโดยใช้แพลตฟอร์มสร้างเครื่องมือบำบัดทางจิตวิทยาด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI Psychological Intervention Open Platform) ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปการทำงาน มี 3 ด้าน ดังนี้ 1. ฝึกให้สำรวจอารมณ์ตนเอง ตาม Depression Anxiety Stress Scale (DASS-21) ฉบับภาษาไทย 2. การตรวจจับความรุนแรงของอารมณ์ด้วยระบบ hybrid chatbot 3. สอนเทคนิคผ่อนคลาย เช่นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ
	ประเภทความสามารถของ AI	การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP)

ตารางที่ 2 ตารางสรุปวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมเพื่องานด้านสุขภาพจิตโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในฐานะข้อมูลวารสารวิชาการในประเทศไทย (ต่อ)

ลำดับที่	หัวข้อ	รายละเอียด
4	ผลการวิจัย	1. แอปพลิเคชันน้องฮักแซทบอทสามารถใช้งานได้ดีในการดูแลสุขภาพจิตเบื้องต้นด้วยตัวเองในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา 2. กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการใช้งานโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผู้วิจัยสรุปว่า น้องฮักแซทบอทยังการขาดความสามารถในการเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การตอบสนองทางอารมณ์ทำได้จำกัดและไม่ซับซ้อน และไม่สามารถตรวจจับอารมณ์ภาษา ทั้งนี้ น้องฮักแซทบอทยังไม่สามารถทดแทนการบำบัดรักษาหรือการปรึกษาเชิงจิตวิทยาจากบุคลากรสุขภาพจิตและจิตเวช และน้องฮักแซทบอทไม่สามารถใช้งานในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วน หรือในกรณีที่ผู้ใช้งานมีอาการทางจิต
5	ผลงาน	นวัตกรรม : ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาอัจฉริยะ
	ผู้พัฒนา/ผู้วิจัย	(วรรณวิภา ติตถะสิริ และคณะ, 2567)
	รูปแบบการวิจัย	งานวิจัยเชิงพัฒนาและทดลอง
	วัตถุประสงค์การวิจัย	1. พัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาอัจฉริยะ 2. เพื่อทดสอบขีดความสามารถของระบบ 3. ศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้ระบบ
	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	นักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ 405 คน
	รายละเอียดผลงาน	รูปแบบให้บริการผ่านLine chatbot และโปรแกรมเว็บเพื่อจัดการฐานข้อมูล เป็นระบบต้นแบบอาจารย์ที่ปรึกษาอัจฉริยะ มีการออกแบบลักษณะเฉพาะของระบบเป็นเพศหญิง อายุ 30 ปี เป็นอาจารย์สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ กำหนดหัวข้อคำถามไว้ครอบคลุมกับงานที่ปรึกษา ทั้งด้านวิชาการ สังคม สิ่งแวดล้อม การให้คำปรึกษาช่วยเหลือในปัญหาชีวิตประจำวันทั่วไป และบันทึกการสนทนาจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการให้คำปรึกษาครั้งต่อไปและนักศึกษาสามารถใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง
	ประเภทความสามารถของ AI	การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP)
6	ผลการวิจัย	จากการทดสอบประสิทธิภาพของ ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาอัจฉริยะนี้ พบว่า 1. การสนทนาในทุกด้าน มีความถูกต้องเฉลี่ย 95.83% และความรวดเร็วในการตอบสนองกับบทสนทนาใช้เวลาเฉลี่ย 0.643 วินาทีต่อคำถาม 2. ผลจากสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้สนทนาด้วย พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมทุกหัวข้อของความพึงพอใจมีค่าพึงพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.0
	ผลงาน	แอปพลิเคชันประเมินภาวะทางอารมณ์ของผู้เรียนในห้อง
	ผู้พัฒนา/ผู้วิจัย	(ภาณุภณ พสุชัยสกุล และคณะ, 2567)
	รูปแบบการวิจัย	งานวิจัยเชิงพัฒนาและทดลอง
	วัตถุประสงค์การวิจัย	สร้างแอปพลิเคชันประเมินภาวะทางอารมณ์ของผู้เรียนในห้องเรียน
	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	นักศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในจังหวัดกาญจนบุรี 136 คน
	รายละเอียดผลงาน	แอปพลิเคชันประเมินภาวะทางอารมณ์ของผู้เรียนในห้องเรียน 7 อารมณ์ คือ กลุ่มอารมณ์ปกติ ความสุข และความประหลาดใจ ความเศร้า ความกลัว ความโกรธ และขยะแย้ง

ตารางที่ 2 ตารางสรุปวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมเพื่องานด้านสุขภาพจิตโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในฐานะข้อมูลวารสารวิชาการในประเทศไทย (ต่อ)

ลำดับที่	หัวข้อ	รายละเอียด
6	ประเภทความสามารถของ AI	เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์วิทัศน์ Computer Vision ใช้อัลกอริทึมการตรวจจับใบหน้าของ Haar
	ผลการวิจัย	1. การสร้างแอปพลิเคชันมีค่า Val accuracy อยู่ที่ 0.6288 และมีค่าความเที่ยง Interrater reliability ที่มีผลความแม่นยำเฉลี่ยของทุกภาวะอารมณ์อยู่ที่ 0.8 หรือร้อยละ 2. การทดลองประเมินภาวะทางอารมณ์ของผู้เรียนในห้องด้วยปัญญาประดิษฐ์ของกลุ่มตัวอย่าง มีภาวะอารมณ์ปกติสูงที่สุดและไม่พบภาวะอารมณ์ขยะแขยงเมื่อนำมาวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มอารมณ์เชิงบวก ได้แก่ อารมณ์ปกติ ความสุข และความประหลาดใจ มีผลรวมมากกว่ากลุ่มอารมณ์เชิงลบ ที่ประกอบด้วย ความเศร้า ความกลัว ความโกรธ และขยะแขยง
7	ผลงาน	งานวิจัย: การศึกษาแนวทางการใช้แชทบอทเพื่อช่วยลดความเครียดในกลุ่มนักศึกษา
	ผู้พัฒนา/ผู้วิจัย	(ชนัญญา สร้อยทอง, 2567)
	รูปแบบการวิจัย	การทบทวนวรรณกรรม
	วัตถุประสงค์การวิจัย	ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้แชทบอทเพื่อลดความเครียดในนักศึกษามหาวิทยาลัย
	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	-
	รายละเอียดผลงาน	-
	ประเภทความสามารถของ AI	-
	ผลการวิจัย	นักศึกษามักเผชิญกับความเครียดจากการเรียน การปรับตัว และความคาดหวังสูงซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตและการเรียน จากสังเคราะห์องค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่าแชทบอทสามารถช่วยลดความเครียดและส่งเสริมสุขภาพจิตในกลุ่มวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรนำมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยเหลือนักศึกษา ภายใต้การดูแลของอาจารย์และนักจิตวิทยา

จากการทบทวนพบว่า รูปแบบวรรณกรรมที่ใช้เทคโนโลยี AI เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตในประเทศไทย 1) ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยเชิงคุณภาพ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา ผู้สูงอายุ 3) ประเภทความสามารถของ AI ส่วนใหญ่เป็น การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) 4) รูปแบบให้บริการเป็นแบบ chatbot แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ และรูปแบบ website 5) จุดประสงค์ของการพัฒนาเทคโนโลยี AI ในงานสุขภาพจิต พบว่า มีจุดประสงค์เพื่อการคัดกรองสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์เบื้องต้น เช่น ซึมเศร้า ความเครียด ความวิตกกังวล บางนวัตกรรมมีระบบส่งต่อเพื่อให้ผู้ใช้บริการพบผู้เชี่ยวชาญต่อไป นวัตกรรมยังไม่สามารถทดแทนการบำบัดรักษา โดยผู้เชี่ยวชาญได้ และยังไม่ได้ใช้เพื่อการวินิจฉัยโรค

แนวทางการส่งเสริมการนำเทคโนโลยี AI ไปใช้ในการพัฒนานวัตกรรมด้านสุขภาพจิตในประเทศไทย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการพัฒนานวัตกรรมด้านสุขภาพจิต

1.1) การนำเทคโนโลยี AI ไปใช้ในการพัฒนานวัตกรรมที่มีจุดประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการคัดกรองอาการ การวินิจฉัยโรค การบำบัดรักษา การติดตามอาการ โรคที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตใจ และโรคทางจิตเวชอื่น ควรมี

การทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต เช่น จิตแพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา เพื่อให้ทันวัดกรรมสามารถให้บริการได้ถูกต้องตามมาตรฐานทางวิชาชีพ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการคำนึงจรรยาบรรณในการดูแลบำบัดรักษาผู้รับบริการ 1.2) ควรมีการพัฒนาโปรแกรมมีระบบเมื่อพบผู้ที่มีความเสี่ยงมีปัญหาด้านสุขภาพจิต ต้องมีระบบการแจ้งเตือนผู้รับบริการให้ทราบถึงสถานะปัญหาของตนเอง มีระบบให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการดูแลสุขภาพจิตเบื้องต้นอย่างถูกต้องตามหลักมาตรฐานทางวิชาชีพด้านสุขภาพจิต และควรมีระบบที่ผู้รับบริการสามารถเชื่อมต่อไปยังช่องทางในการเข้ารับบริการโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตได้อย่างสะดวก และเป็นความลับ 1.3) การใช้ฐานข้อมูลเพื่อสอนให้ทันวัดกรรมเทคโนโลยี AI เรียนรู้ในการทำนาย หรือสรุปผลต่าง ๆ ควรใช้ข้อมูลที่นำเชื่อถือได้ ถูกต้องตามหลักวิชาชีพและควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต ก่อนการสรุปผล หรือการนำวัดกรรมไปใช้ รวมถึงควรมีการตรวจสอบคุณภาพ ผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบของนวัตกรรมต่อผู้รับบริการ และคำนึงถึงจรรยาบรรณในการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ในการทำงาน

2.1) เทคโนโลยี AI มีประโยชน์ช่วยให้สหวิชาชีพด้านสุขภาพจิตทำงานได้สะดวกขึ้น เช่น การช่วยคัดกรองโรคทางจิตเวชได้ในพื้นที่ห่างไกล หรือในสถานการณ์ที่ต้องคัดกรองจำนวนผู้รับบริการเป็นจำนวนมาก หรือสามารถให้บริการคัดกรองอาการได้ตลอด 24 ชั่วโมง และช่วยให้ผู้รับบริการได้เข้าถึงการรักษาจากผู้เชี่ยวชาญได้สะดวกมากขึ้น แต่เทคโนโลยี AI ในปัจจุบันยังไม่สามารถทดแทนการบำบัดรักษาโดยผู้เชี่ยวชาญได้ และยังไม่ได้ใช้เพื่อการวินิจฉัยโรค ดังนั้นควรพิจารณาอย่างถี่ถ้วนก่อนการนำ เทคโนโลยี AI ในการให้บริการ 2.2) สหวิชาชีพด้านสุขภาพจิตควรศึกษาเกี่ยวกับประเด็นทางจริยธรรมทางวิชาชีพและจริยธรรมในการใช้ AI การรักษาผลประโยชน์ของผู้รับบริการ ข้อกฎหมาย การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและระบบ รวมถึงการระบุผู้รับผิดชอบหรือแนวทางการรับผิดชอบหากมีเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้นกับผู้ให้บริการ AI ควรศึกษาถึงผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ควรแจ้งผู้รับบริการล่วงหน้าเกี่ยวกับการทำงาน การประมวลผลของโปรแกรม การเก็บข้อมูลเป็นความลับ การให้สิทธิ์ผู้รับบริการในการตัดสินใจว่าจะเลือกใช้บริการจากกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ AI หรือไม่ และควรจัดให้มีกระบวนการให้ความยินยอม (informed consent) เป็นหลักฐานก่อนการให้บริการ แม้มีการนำเทคโนโลยี AI ไปใช้ในการพัฒนานวัตกรรมด้านสุขภาพจิตบ้างแล้วแต่เมื่อเทียบกับประยุกต์ใช้ AI ในงานด้านอื่นแล้วพบว่ายังมีน้อย นอกจากนี้ยังพบความท้าทายของประเทศไทยในการพัฒนานวัตกรรมด้านเทคโนโลยี AI ดังนี้

ยังขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งบุคลากรในสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพัฒนาให้เกิดระบบนิเวศปัญญาประดิษฐ์ โครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล และส่งเสริมให้มีการใช้และการลงทุนเกี่ยวกับ AI ให้มากขึ้น (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2566) นอกจากนี้ยังขาดการส่งเสริมให้มีเครือข่ายการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์ ร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ และแม้จะเริ่มมีผู้ประกอบการรายใหญ่และผู้ประกอบการเริ่มต้น (Start-up) ด้าน AI อยู่บ้าง แต่ยังอยู่ในช่วงเตรียมความพร้อม หรือเริ่มต้นพัฒนา หน่วยงานต่าง ๆ ยังต้องสร้างการตระหนักถึงจริยธรรม กฎหมาย การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและระบบหรือแนวทางที่เหมาะสมในการใช้ AI ให้กับประชาชน ทั้งนี้ ภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันพัฒนาเทคโนโลยี AI ต่อไปและต้องมีการบูรณาการนำเอาเทคโนโลยี AI ไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์อื่น สร้างโอกาสการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ กับ บุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา พยาบาล เป็นต้น เพื่อนำเอาเทคโนโลยี AI มาใช้ในงานด้านสุขภาพจิตให้เกิดประโยชน์

สรุป

1) นวัตกรรมเพื่องานด้านสุขภาพจิตโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นความสามารถประเภทการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) จุดประสงค์ของการนำนวัตกรรมไปใช้ในงานสุขภาพจิตมีจุดประสงค์เพื่อการคัดกรองสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์เบื้องต้น แต่ยังไม่ได้ใช้เพื่อการวินิจฉัยโรค และยังไม่สามารถทดแทนการบำบัดรักษาโดยผู้เชี่ยวชาญได้ หากสหวิชาชีพต้องการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ในการทำงานควรแจ้งผู้รับบริการล่วงหน้าเกี่ยวกับการทำงานของโปรแกรม การเก็บข้อมูลเป็นความลับ การให้สิทธิ์ผู้รับบริการในการตัดสินใจว่าจะเลือกใช้บริการจากกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ AI และควรจัดให้มีกระบวนการให้ความยินยอม (informed consent) เป็นหลักฐานก่อนการให้บริการ

2) หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนควรสร้างโอกาสการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีกับบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต เพื่อพัฒนาเทคโนโลยี AI มาใช้ในงานด้านสุขภาพจิตให้เกิดประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2566). อนาคตสุขภาพจิตสังคมไทย พ.ศ. 2576. เรียกใช้เมื่อ 9 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.nia.or.th/bookshelf/view/237>
- กลกรณ์ วงศ์ภาติกะเสรี และคณะ. (2564). ผลของการใช้ “ซูโจ” หุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ดูแลผู้สูงอายุที่มีต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ : การศึกษานำร่อง. วารสารกิจการสื่อสารดิจิทัล, 5(5), 380-398.
- จินตภา กนกนภากุล. (2566). แนวทางในการพัฒนานวัตกรรมการป้องกันการฆ่าตัวตาย. วารสารนวัตกรรมสังคม, 7(2), 236-263.
- ชนัญญา สร้อยทอง. (2567). การศึกษาแนวทางการใช้แชทบอทเพื่อช่วยลดความเครียดในกลุ่มนักศึกษา. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 18(2), 1-14.
- ภาณุภณ พสุชัยสกุล และคณะ. (2567). การประเมินภาวะทางอารมณ์ของผู้เรียนในห้องด้วยแอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์. Journal of Information and Learning, 35(2), 15-30.
- ภาสกร แยมงาม และคณะ. (2565). ระบบปัญญาประดิษฐ์สำหรับการทำนายสุขภาพทางจิตของผู้ที่ทำงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ. วารสารงานวิจัยและพัฒนาเชิงประยุกต์ โดยสมาคม ECTI, 2(3), 39-48.
- ยุวเรศมคฺฐ์ สิทธิชาญบัญชา. (2564). ปัญญาประดิษฐ์ Artificial intelligence (AI) กับการใช้ประโยชน์ทางการแพทย์และเวชศาสตร์ฉุกเฉิน. วารสารการแพทย์ฉุกเฉินแห่งประเทศไทย, 1(1), 91-104.
- วรรณวิภา ติตตะสิริ และคณะ. (2567). ต้นแบบระบบอาจารย์ที่ปรึกษาอัจฉริยะ. วารสารศิลปการจัดการ, 8(1), 38-56.
- วิมลรัตน์ ชัยปราการ และคณะ. (2566). การพัฒนาแชทบอทสุขภาพจิต (น้องฮักแชทบอท) สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย. วารสารจิตเวชวิทยาสาร, 39(3), 1-15.
- ศูนย์ธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์. (2567). แนวทางการประยุกต์ใช้ Generative AI อย่างมีธรรมาภิบาลสำหรับองค์กร. สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. เรียกใช้เมื่อ 3 ธันวาคม 2567 จาก https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/GovernanceGuideline_v1.aspx
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2562). AI เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ สำหรับการบริหารงานและการบริการภาครัฐ. สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.dga.or.th/document-sharing/dga-e-book/79539/>

- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). (2566). รายงานประจำปี พ.ศ. 2566 แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565 - 2570). เรียกใช้เมื่อ 9 ธันวาคม 2567 จาก <https://ai.in.th/wp-content/uploads/2023/08/AI-Thailand-Annual-2023-1.pdf>
- อารีynnาร์ อาแว และภานุวัฒน์ นนทบุรีลา. (2566). ปัญหาทางกฎหมายเรื่องความรับผิดทางเสียหายที่ปัญญาประดิษฐ์ก่อขึ้น. วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต, 5(1), 31-40.
- เอกสิทธิ์ วินิจกุล. (2567). ปัญหาทางกฎหมายในเรื่องความรับผิดจากการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.etda.or.th/getattachment/Our-Service/AIGC/ResearchandRecommendation/02LegalIssuesConcerningLiabilityfromUseofAlinMedicine-Eakacet.pdf.aspx?lang=th-TH>
- Graham, S. et al. (2019). Artificial Intelligence for Mental Health and Mental Illnesses: An Overview. Current psychiatry reports, 21(11), 116. <https://doi.org/10.1007/s11920-019-1094-0>
- Olawade, D. et al. (2024). Enhancing Mental Health with Artificial Intelligence: Current Trends and Future Prospects. Journal of Medicine Surgery and Public Health, 3(2024), 1-10. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2949916X24000525?via%3Dihub>
- Popenici, S. A. D. & Kerr, S. (2017). Exploring the impact of artificial intelligence on teaching and learning in higher education. Research and Practice in Technology Enhanced Learning, 12(22), 1-13. <https://doi.org/10.1186/s41039-017-0062-8>
- Rumelhart, D. E. et al. (1986). Learning representations by back-propagating errors. Nature, 323(5), 533-536.
- Sheikh, H. et al. (2023). Artificial Intelligence: Definition and Background. เรียกใช้เมื่อ 9 ธันวาคม 2567 จาก https://doi.org/10.1007/978-3-031-21448-6_2
- Zucchetti, A. et al. (2024). Artificial intelligence applications in mental health: The state of the art. Italian Journal of Psychiatry, 10(1). <https://doi.org/10.36180/2421-4469-2024-5>

ความท้าทายของประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล: บทบาทของโซเชียลมีเดียในการเลือกตั้งและการสร้างความแตกแยกทางการเมือง*

CHALLENGES OF DEMOCRACY IN THE DIGITAL ERA: THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN ELECTIONS AND POLITICAL POLARIZATION

ฉัตรสนัน สรรวงษ์ละคร^{1*}, เรืองวิทย์ วรรณราช²

Chatthasanan Sanwonglakorn^{1*}, Ruangwit Wareewarach²

¹นักวิชาการอิสระ อุบลราชธานี ประเทศไทย

¹Independent Visitor, Ubon Ratchathani, Thailand

²นักวิชาการอิสระ สระบุรี ประเทศไทย

²Independent Visitor, Saraburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: dr.chatthasanan.s.88@gmail.com

บทคัดย่อ

ประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทของโซเชียลมีเดียที่ส่งผลต่อกระบวนการเลือกตั้งและการสร้างความแตกแยกทางการเมือง บทความนี้วิเคราะห์ปัญหาหลักที่เกิดจากการใช้โซเชียลมีเดีย ได้แก่ การแพร่กระจายของข่าวปลอม (fake news) การบิดเบือนข้อมูล (disinformation) และการแบ่งขั้วทางการเมือง (political polarization) ซึ่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเสถียรภาพทางการเมืองผ่านกรณีศึกษาสำคัญ เช่น การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาและกระบวนการ Brexit หนึ่งในปัญหาที่สำคัญ คือ การแพร่กระจายของข้อมูลเท็จที่รวดเร็วและกว้างขวาง โซเชียลมีเดียถูกใช้เป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวความคิดเห็นของประชาชน ผ่านอัลกอริทึมที่เลือกนำเสนอเนื้อหาตามความสนใจของผู้ใช้ ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ “echo chamber” หรือห้องเสียงสะท้อน ซึ่งทำให้นักคิดทางการเมืองมีความสุดโต่งและลดทอนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง นอกจากนี้ การขาดมาตรการกำกับดูแลที่เหมาะสมยังเปิดโอกาสให้กลุ่มผลประโยชน์ใช้แพลตฟอร์มเหล่านี้เพื่อชี้นำหรือบิดเบือนข้อมูลเพื่อตอบสนองวาระทางการเมืองของตนเพื่อรับมือกับปัญหานี้ จำเป็นต้องมีแนวทางแก้ไขที่ครอบคลุม ได้แก่ การพัฒนาอัลกอริทึมที่โปร่งใสและลดอคติในการนำเสนอข้อมูล การกำกับดูแลเนื้อหาบนแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยรัฐและองค์กรอิสระ การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) ให้แก่ประชาชน และความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรภาคประชาสังคมในการสร้างระบบนิเวศดิจิทัลที่เอื้อต่อประชาธิปไตย การรักษาสันติภาพระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและความมั่นคงของประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เทคโนโลยีเป็นพลังบวกในการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย แทนที่จะเป็นเครื่องมือบ่อนทำลายความมั่นคงทางการเมือง

คำสำคัญ: ประชาธิปไตย, โซเชียลมีเดีย, การเลือกตั้ง, ความแตกแยกทางการเมือง

Abstract

Democracy in the digital age faces increasingly complex challenges, particularly regarding the role of social media in influencing electoral processes and deepening political divisions.

* Received February 26, 2025; Revised March 25, 2025; Accepted March 27, 2025

This article examines key issues arising from social media use, including the spread of fake news, disinformation, and political polarization, which significantly impact voter behavior and political stability. Case studies such as the U.S. presidential elections and the Brexit process illustrate the profound effects of social media on democratic processes. One of the most pressing concerns is the rapid and widespread dissemination of false information. Social media platforms powerful tools for shaping public opinion through algorithms that curate content based on preferences. This results in the phenomenon known as the "echo chamber," where individuals are repeatedly exposed to similar viewpoints, reinforcing political extremism and reducing opportunities for balanced discourse. Furthermore, the lack of appropriate regulatory measures allows interest groups to manipulate these platforms, steering or distorting information to serve their political agendas. To address these challenges, a comprehensive approach is essential. Key solutions include developing transparent and unbiased algorithms, implementing regulatory oversight of digital content by governments and independent organizations, promoting media literacy among citizens, and fostering collaboration between governments, private sectors, and civil society organizations to create a digital ecosystem that supports democratic values. Maintaining a balance between freedom of expression and democratic stability in the digital age requires the collective efforts of all stakeholders. It is crucial to ensure that technology a positive force in strengthening democracy rather than a tool that undermines political stability.

Keywords: Democracy, Social Media, Elections, Political Polarization

บทนำ

ประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลกำลังเผชิญกับความท้าทายที่รุนแรงจากอิทธิพลของ โซเชียลมีเดีย ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน ปัจจุบัน กว่า 70% ของประชาชนในหลายประเทศ ใช้โซเชียลมีเดียเป็นแหล่งข้อมูลหลักเกี่ยวกับการเมือง (Newman, N. & Nielsen, R. K., 2022) ให้การรับรู้ทางการเมืองถูกกำหนดโดยเนื้อหาที่ถูกเผยแพร่บนแพลตฟอร์มเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม อัลกอริทึมของโซเชียลมีเดียไม่ได้ออกแบบมาเพื่อคัดกรองความถูกต้องของข้อมูล แต่เน้น การส่งเสริมเนื้อหาที่ได้รับความนิยมสูง ส่งผลให้ข่าวปลอม (Fake News) และข้อมูลบิดเบือน (Disinformation) แพร่กระจายได้รวดเร็ว

การแพร่กระจายของข้อมูลที่ผิดพลาดมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อ ประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง ฟองข้อมูล (Filter Bubble) และอัลกอริทึมของแพลตฟอร์มดิจิทัล ยังมีส่วนในการทำให้ความคิดเห็นทางการเมืองแยกขั้ว (Polarization) ลดโอกาสที่ประชาชนจะได้รับข้อมูลที่หลากหลายและสร้างความเข้าใจร่วมกันในสังคม แนวทางแก้ไขที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีวิจารณญาณ หลายประเทศ เช่น ฟินแลนด์ ได้บรรจุหลักสูตรนี้ในระบบการศึกษา (Ong, J. C. & Cabanes, J. V. A. , 2022) นอกจากนี้ การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น กฎหมาย Digital Services Act (DSA) เป็นมาตรการที่กำหนดให้แพลตฟอร์มต้องมีมาตรการจัดการข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น บทความนี้จะ วิเคราะห์บทบาทของโซเชียลมีเดียในการเลือกตั้งและความแตกแยกทางการเมือง พร้อมเสนอ แนวทางแก้ไข เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล ผ่านการเพิ่มความรู้เท่าทันสื่อและการกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อให้ข้อมูลทางการเมืองมีความน่าเชื่อถือ โปร่งใส และช่วยให้ประชาชนสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง

ความท้าทายของข่าวปลอม พองข้อมูล และอัลกอริทึมในประชาธิปไตยยุคดิจิทัล

ข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน: ภัยคุกคามต่อประชาธิปไตย ข่าวปลอม (Fake News) และข้อมูลบิดเบือน (Disinformation) เป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นในยุคดิจิทัล โดยมีเป้าหมายเพื่อชักนำความคิดเห็นของประชาชน สร้างความสับสน และบั่นทอนความเชื่อมั่นในกระบวนการเลือกตั้ง รายงานจาก Reuters Institute Digital News Report พบว่า 56% ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกได้รับข่าวสารจากโซเชียลมีเดียเป็นหลัก ทำให้พวกเขามีโอกาสได้รับข้อมูลที่ถูกบิดเบือนสูงขึ้น (Newman, N. & Nielsen, R. K., 2022)

ลักษณะของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือนที่ส่งผลต่อประชาธิปไตย การสร้างข่าวปลอมเพื่อชักนำการเลือกตั้ง - ข่าวปลอมถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้าม เช่น การแพร่ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับผู้สมัคร หรือการปลอมแปลงนโยบายของพรรคการเมืองเพื่อสร้างความเข้าใจผิด การใช้ AI และ Deepfake - เทคโนโลยี Deepfake ทำให้สามารถสร้างวิดีโอปลอมที่แสดงให้เห็นนักการเมืองกล่าวคำพูดหรือกระทำการที่ไม่เคยเกิดขึ้นจริง ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชน การแพร่กระจายของข้อมูลที่ไม่มีการตรวจสอบ - ผู้ใช้โซเชียลมีเดียมักแชร์ข่าวสารโดยไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ทำให้ข่าวปลอมแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว การบ่อนทำลายความเชื่อมั่นในสื่อกระแสหลัก - ข่าวปลอมบางประเภทมุ่งเป้าไปที่การลดความน่าเชื่อถือของสื่อที่ได้รับการยอมรับ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความลังเลและเลือกเชื่อแหล่งข่าวที่ไม่มีมาตรฐาน

ตัวอย่างของข่าวปลอมและผลกระทบ

“การเลือกตั้งในอินเดีย ปี 2019: มีการเผยแพร่ข่าวปลอมเกี่ยวกับผู้สมัครผ่าน Facebook และ WhatsApp ซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างกระแสเชิงลบต่อฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ใช้ที่ได้รับข้อมูลเฉพาะทางการเมืองแบบฝ่ายเดียว (Chakrabarti, S. et al., 2020)” นอกจากนี้ ข้อมูลบิดเบือนมักถูกใช้โดยกลุ่มการเมืองเพื่อขยายอิทธิพลและลดทอนความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้าม การศึกษา ข่าวปลอมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งมักมีอัตราการมีส่วนร่วมสูงกว่าข่าวที่อิงกับข้อเท็จจริง (Bovet, A. & Makse, H. A., 2019) ขณะที่งานวิจัยหนึ่งระบุว่า ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์จำนวนมากมีแนวโน้มที่จะแชร์ข่าวปลอมโดยไม่ตรวจสอบเนื้อหา ซึ่งเป็นผลมาจากความลำเอียงในการยืนยันความเชื่อของตนเอง (confirmation bias) (Pennycook, G. & Rand, D. G., 2021)

พองข้อมูลและอัลกอริทึม: กลไกที่เสริมสร้างการแบ่งขั้วทางการเมือง แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียใช้ อัลกอริทึม (Algorithms) ในการเลือกเนื้อหาที่แสดงให้ผู้ใช้ โดยอิงตามพฤติกรรมและความสนใจของพวกเขา ทำให้เกิด พองข้อมูล (Filter Bubbles) ที่ลดการรับรู้ความคิดเห็นที่แตกต่าง ในยุคดิจิทัล แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการกำหนดข้อมูลข่าวสารที่ผู้ใช้ได้รับ ระบบอัลกอริทึม (Algorithms) ของแพลตฟอร์มเหล่านี้ถูกออกแบบมาให้คัดเลือกและนำเสนอเนื้อหาตามพฤติกรรม ความสนใจ และปฏิสัมพันธ์ที่ผ่านมาของผู้ใช้ เช่น การกดไลค์ การแชร์ และการแสดงความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม กลไกนี้ส่งผลให้ผู้ใช้ได้รับข้อมูลที่สอดคล้องกับมุมมองเดิมของตนเองมากขึ้น และมีโอกาสน้อยลงที่จะเห็นความคิดเห็นที่แตกต่างหรือขัดแย้งกับความเชื่อของตนเอง ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า “พองข้อมูล” (Filter Bubbles) ซึ่งหมายถึง สภาวะที่ผู้ใช้ถูกจำกัดให้อยู่ในเครือข่ายข้อมูลที่มีแนวคิดคล้ายกัน ส่งผลให้เกิด “ห้องเสียงสะท้อน” (Echo Chambers) ที่ช่วยขยายและตอกย้ำแนวคิดเดิมโดยปราศจากมุมมองที่หลากหลาย

ผลกระทบของพองข้อมูลต่อการแบ่งขั้วทางการเมือง ได้แก่ 1) ลดการเปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่าง: ผู้ใช้มีแนวโน้มจะเห็นเฉพาะข่าวสารและความคิดเห็นที่สนับสนุนมุมมองของตนเอง ทำให้ขาดการพิจารณาข้อมูลจากหลายแหล่ง 2) สร้างความเชื่อมั่นที่มากเกินไป: เมื่อผู้ใช้ได้รับข้อมูลแบบเดียวกันซ้ำ ๆ อาจทำให้เชื่อว่าความคิดเห็นของตนเองเป็นความจริงเพียงหนึ่งเดียว และมองว่าความคิดเห็นที่แตกต่างเป็นสิ่งผิด 3) เพิ่มความรุนแรงของการแบ่งขั้วทางการเมือง: เมื่อกลุ่มที่มีแนวคิดเดียวกันรวมตัวกันบนโลกออนไลน์และไม่ได้เปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่าง อาจทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงขึ้นได้ 4) เอื้อต่อการแพร่กระจายของข้อมูลบิดเบือน:

ฟองข้อมูลทำให้ผู้ใช้มีแนวโน้มที่จะเชื่อข่าวปลอม หรือข้อมูลที่บิดเบือนได้ง่ายขึ้น เพราะไม่ได้รับแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพียงพอ

ตัวอย่างการแบ่งข่าวจากฟองข้อมูล

ฟองข้อมูลและอัลกอริทึมในบริบทไทย: โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของคนไทย รายงานจาก Digital Insights Thailand Report 2024 พบว่า แพลตฟอร์มที่มีการใช้งานมากที่สุด ได้แก่ ไลน์ (95%) เฟซบุ๊ก (94%) และยูทูบ (93%) ดิจิต็อก (76%) และอินสตาแกรม (68%) ตามลำดับ ส่วนโซเชียลมีเดียที่คนไทยใช้งานบ่อย หรือเปิดทุกครั้งที่มีมือถือคือ เฟซบุ๊กนำมาเป็นอันดับหนึ่ง (36%) ตามด้วยดิจิต็อก (32%) และไลน์ (29%) ข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยจาก GWI ในรายงาน DataReportal Digital 2024: Thailand ซึ่งสำรวจคนไทยอายุ 16 - 64 ปีที่ใช้งานโซเชียลมีเดียเป็นประจำ พบว่า ณ เดือนมกราคม 2567 แพลตฟอร์มที่คนไทย “ชื่นชอบ” ที่สุด คือ เฟซบุ๊ก (33.4%) รองลงมาเป็นดิจิต็อก (28.5%) และไลน์ (14.4%) เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ยูทูบไม่ถูกนำมาเป็นตัวเลือกคำตอบ เนื่องจาก GWI จัดให้ยูทูบเป็นแพลตฟอร์มวิดีโอมากกว่าแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ส่วนเหตุผลในการใช้โซเชียลมีเดีย นั้น ก็แตกต่างกันไปตามแต่ละแพลตฟอร์ม โดยข้อมูลจาก Digital Insights Thailand Report 2024 พบว่า คนไทยเน้นใช้ดิจิต็อกและยูทูบเพื่อความบันเทิง ใช้เอ็กซ์ (ทวิตเตอร์) เพื่อติดตามอัปเดตข่าวสาร ใช้อินสตาแกรมเพื่อติดตามบุคคลที่ชอบ และใช้เฟซบุ๊กเพื่อพูดคุยกับเพื่อน ดิจิต็อกนั้นเป็นโซเชียลมีเดียที่ยังคงมาแรงอย่างต่อเนื่อง ด้วยความโดดเด่นของคอนเทนต์วิดีโอสั้นที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะกลุ่ม Gen Z จนทำให้ดิจิต็อกก้าวขึ้นมาเป็นแหล่งกำเนิดเทรนด์ใหม่ ๆ และทำให้แบรนด์ต่าง ๆ หันมาใช้ดิจิต็อกในการสร้างแคมเปญไวรัลเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายรุ่นใหม่มากขึ้น ทั้งนี้ ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2567 ดิจิต็อกมีผู้ใช้งานในไทยที่อายุ 18 ปีขึ้นไปมากถึง 44.38 ล้านคน ซึ่ง 76% ใช้งานเป็นประจำทุกเดือน ตามข้อมูลจาก DataReportal (Dataxet, 2025) อัลกอริทึมของแพลตฟอร์มเหล่านี้มักนำเสนอเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจของผู้ใช้ ทำให้เกิดฟองข้อมูลที่จำกัดการรับรู้ข้อมูลที่หลากหลาย

ข่าวปลอมในประเทศไทย ปัญหาข่าวปลอมในประเทศไทยมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในแพลตฟอร์มอย่างไลน์และเฟซบุ๊ก รายงานจากโคแฟค (Cofact) ระบุว่า ในช่วงปีที่ผ่านมา มีการตรวจสอบข่าวลวงด้านสุขภาพกว่า 1.3 แสนรายการ โดยประชาชนร่วมแก้ไขข่าวปลอมถึง 4,048 ครั้ง ข่าวปลอมที่พบบ่อย ได้แก่ ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโควิด-19 และการกู้เงินผ่านแอปพลิเคชันเป่าตังค์ ดร.นพ.ไพโรจน์กล่าวว่า ตลอดระยะเวลา 1 ปี ของการมีนวัตกรรมโคแฟค พบว่า ปัญหาการแพร่ระบาดข่าวลวงในประเทศไทยเกิดจาก 2 สาเหตุ คือ 1) การสื่อสารในแอปพลิเคชันไลน์ในรูปแบบห้องสนทนาวงปิด ทำให้ยากต่อการตรวจสอบและป้องกันการแพร่ระบาด เช่น กลุ่มครอบครัว ที่ทำงาน มักมีความเกรงใจ ไม่กล้าเตือนว่าผิด 2) การมีอคติ เลือกเชื่อตามความเชื่อเพียงเพราะตรงกับทัศนคติของตัวเอง โดยไม่ได้ตรวจสอบที่มา ข้อเท็จจริง ทางออกของการแก้ไขปัญหาการระบาดของข่าวลวงที่ยั่งยืน คือ ผู้ใช้สื่อจำเป็นต้องมีวัฒนธรรมการเป็นผู้ตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเองเบื้องต้น (Fact - checker) ไม่แชร์ข่าวที่ตรวจสอบแล้วว่าเป็นเท็จ พร้อมแจ้งข่าวลวงเข้าแพลตฟอร์มออนไลน์ นวัตกรรมโคแฟค และเป็นผู้นำข้อความแก้ไขข่าวลวง (Corrector) ไปโพสต์ในห้องสนทนาที่พบการกระจายข่าวลวง ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และทักษะพลเมืองที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการสื่อสารในยุคดิจิทัล ข่าวลวง' วุ่นวาย' ที่เกี่ยวข้องกับโควิด-19 ได้แก่ 1) คลิปเสียงปลอม ของคณบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล แจ้งวิธีปฏิบัติตัวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด-19 ขอให้คนไทยล็อกดาวน์ตัวเอง 2) มะนาวโซดาฆ่าเชื้อโควิด-19 ได้ 3) เลือดเป็นด่างทำให้โอกาสติดโควิด-19 น้อยลง 4) พัสสุโปรษณีย์เป็นแหล่งแพร่เชื้อโควิด-19 5) ยีนตากแดดฆ่าโควิด-19 ในร่างกายได้ (Bangkokbiznews, 2021)

ฟองข้อมูลและอัลกอริทึมที่เลือกแสดงข้อมูลแบบเฉพาะกลุ่ม ทำให้ผู้ใช้มีแนวโน้มสุดโต่งทางความคิดมากขึ้น และลดโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังช่วยให้ชาวปลอมแพร่กระจายง่ายขึ้นในกลุ่มผู้ใช้ที่มีแนวโน้มจะเชื่อข้อมูลผิด ๆ

แนวทางแก้ไขการรับมือกับชาวปลอมและฟองข้อมูล

1. การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

การให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการแยกแยะชาวปลอมเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการลดผลกระทบของข้อมูลที่บิดเบือน “กรณีตัวอย่างของ ฟินแลนด์ ได้บรรจุหลักสูตร Media Literacy ในระบบการศึกษาเพื่อให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลได้อย่างมีวิจารณญาณ (The Ministry of Education and Culture of Finland, 2019)

2. การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัล

รัฐบาลควรออกกฎหมายและกำหนดมาตรการให้แพลตฟอร์มออนไลน์มีความรับผิดชอบต่อนเนื้อหาที่เผยแพร่ “กรณีตัวอย่างของ กฎหมาย Digital Services Act ของสหภาพยุโรป บังคับให้แพลตฟอร์มตรวจสอบและลดการแพร่กระจายของชาวปลอมและข้อมูลที่ผิดพลาด (European Union, 2022)”

3. การออกแบบอัลกอริทึมที่โปร่งใส

แพลตฟอร์มควรพัฒนาอัลกอริทึมที่ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายเพื่อลดปัญหาฟองข้อมูล “ตัวอย่างของ Twitter Birdwatch เป็นโครงการที่ให้ผู้ใช้งานตรวจสอบข้อเท็จจริงของโพสต์ ช่วยให้เนื้อหาที่น่าเชื่อถือถูกลดการมองเห็น (ไทยรัฐออนไลน์, 2021)”

4. การสนับสนุนพื้นที่กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

การสร้างพื้นที่กลางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากหลากหลายมุมมองถือเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและลดความขัดแย้งในสังคม การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถช่วยกระตุ้นการอภิปรายในประเด็นสาธารณะได้อย่างสร้างสรรค์

กรณีตัวอย่างที่ 1: Folkemødet - การประชุมของประชาชนในเดนมาร์ก

Folkemødet เป็นเทศกาลประชาธิปไตยที่จัดขึ้นทุกปีบนเกาะบอร์นโฮล์ม ประเทศเดนมาร์ก งานนี้เปิดให้ประชาชนจากทุกภาคส่วนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักการเมือง ผู้นำองค์กร และสื่อมวลชน ในปี 2023 มีผู้เข้าร่วมกว่า 55,000 คน และจัดกิจกรรมกว่า 3,000 รายการ ครอบคลุมประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เทศกาลนี้ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมการพูดคุยอย่างเปิดกว้างและลดการแบ่งขั้วทางการเมือง (Democracy Festivals Association, 2023)

กรณีตัวอย่างที่ 2: Almedalen Week - เวทีเสวนาประชาธิปไตยในสวีเดน

Almedalen Week เป็นเทศกาลประชาธิปไตยที่จัดขึ้นทุกปีในเมืองวิสปี ประเทศสวีเดน โดยเปิดโอกาสให้พรรคการเมือง นักวิชาการ สื่อมวลชน และภาคประชาสังคมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอนโยบายสาธารณะ งานนี้มีประวัติยาวนานตั้งแต่ปี 1968 และได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในเวทีเสวนาทางการเมืองที่สำคัญที่สุดในยุโรป ในปี 2023 มีการจัดกิจกรรมกว่า 2,000 รายการ และมีผู้เข้าร่วมงานจากหลายภาคส่วนกว่า 40,000 คน (Almedalsveckan, 2023)

5. ความร่วมมือระดับนานาชาติในการควบคุมชาวปลอม

การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนจะช่วยจัดการกับปัญหาชาวปลอมและการบิดเบือนข้อมูลในระดับโลก “กรณีตัวอย่างของ Global Internet Forum to Counter Terrorism (GIFCT) เป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือของบริษัทเทคโนโลยี เช่น Facebook, Google และ Twitter กับรัฐบาลหลายประเทศ เพื่อป้องกันการใช้แพลตฟอร์มในการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นภัยต่อประชาธิปไตย”

“การร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการกับปัญหาข่าวปลอมและการบิดเบือนข้อมูลในระดับโลก อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างของ Global Internet Forum to Counter Terrorism (GIFCT) นั้น มุ่งเน้นไปที่การป้องกันการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการเผยแพร่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายและความรุนแรงมากกว่า GIFCT ก่อตั้งขึ้นในปี 2017 โดยความร่วมมือของบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำ เช่น Facebook (ปัจจุบัน คือ Meta), Google/YouTube, Microsoft และ Twitter (ปัจจุบัน คือ X) โดยมีการกิจหลักในการป้องกันไม่ให้ผู้ก่อการร้ายและกลุ่มหัวรุนแรงใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มดิจิทัล

แนวทางการแก้ไขในบริบทไทย: การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อเป็นสิ่งจำเป็น โดยโคแฟกซ์ได้พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบข่าวลวงและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ต้องการ นอกจากนี้ ภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการศึกษาและกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้เท่าทันสื่อในสังคมไทย (Cofact, 2023) การเผชิญกับข่าวปลอมและฟองข้อมูลในประเทศไทยต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อสร้างสังคมที่มีความรู้และสามารถรับมือกับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข่าวปลอมและฟองข้อมูลเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล การแพร่กระจายข้อมูลบิดเบือนส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ขณะที่ฟองข้อมูลและอัลกอริทึมที่เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะเจาะจงช่วยเสริมสร้างการแบ่งขั้วทางการเมือง ดังนั้น แนวทางแก้ไขที่สำคัญ ได้แก่ การให้ความรู้เท่าทันสื่อ การกำกับดูแลแพลตฟอร์ม การออกแบบอัลกอริทึมที่โปร่งใส และการสร้างความร่วมมือระดับนานาชาติ หากมีการดำเนินมาตรการเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ โซเชียลมีเดียสามารถเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยแทนที่จะเป็นปัจจัยที่ทำลายมัน

ความท้าทายของประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล บทบาทของโซเชียลมีเดียในการส่งเสริมการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในยุคดิจิทัล โซเชียลมีเดีย ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยและเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter, Instagram, YouTube และ TikTok มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีที่ประชาชนรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง

1. การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

โซเชียลมีเดียช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ผู้สมัคร นโยบาย และประเด็นสำคัญ เข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมมากขึ้น ผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น

แคมเปญเสียงออนไลน์ : ผู้สมัครสามารถใช้ Facebook หรือ Twitter เพื่อสื่อสารโดยตรงกับประชาชน โดยไม่ต้องพึ่งพาสื่อกระแสหลัก

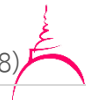
การถ่ายทอดสด (Live Streaming) : แพลตฟอร์มอย่าง YouTube และ Facebook Live ช่วยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถรับชมการโต้วาทีหรือการแถลงนโยบายของผู้สมัครได้แบบเรียลไทม์

การสัมภาษณ์และการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ : TikTok และ Instagram ถูกใช้เป็นช่องทางให้ผู้สมัครเผยแพร่วิดีโอสั้นๆ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและนโยบายของพวกเขา

กรณีตัวอย่าง

- ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ปี 2020 Joe Biden และ Donald Trump ใช้ Twitter และ Facebook เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารกับผู้สนับสนุน (Jones, M. , 2020)

- ในประเทศไทย การเลือกตั้งปี 2023 พรรคการเมืองใช้ TikTok เป็นเครื่องมือหลักในการเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งรุ่นใหม่

2. การกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวและออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

โซเชียลมีเดียไม่ได้เป็นเพียงแค่แหล่งข้อมูล แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการ กระตุ้นให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น

- แคมเปญสนับสนุนการลงคะแนนเสียง (Get Out the Vote - GOTV)

Facebook และ Instagram มักแสดงข้อความแจ้งเตือนเกี่ยวกับวันเลือกตั้ง และให้ลิงก์ไปยังแหล่งข้อมูล ที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับสถานที่เลือกตั้ง

- การแชร์ประสบการณ์ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ผู้ใช้สามารถโพสต์ภาพหรือวิดีโอขณะไปเลือกตั้ง เพื่อกระตุ้นให้เพื่อน ๆ ในเครือข่ายของตนเห็น ความสำคัญของการเลือกตั้ง

- อินฟลูเอนเซอร์และคนดังช่วยรณรงค์

บุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น ศิลปิน นักแสดง และนักกีฬา มักใช้ Twitter และ Instagram Story เพื่อกระตุ้น ให้ประชาชนออกไปลงคะแนน

กรณีตัวอย่าง

- การเลือกตั้งกลางเทอมสหรัฐฯ ปี 2018 Instagram และ Snapchat มีฟีเจอร์ให้ผู้ใช้แชร์สติ๊กเกอร์ “I Voted” ซึ่งช่วยเพิ่มอัตราการลงคะแนนเสียงในหมู่วัยรุ่น (Smith, A., 2019)

- แคมเปญ “เลือกตั้ง 2566” ในไทยใช้ Twitter Trends และ Facebook Events เพื่อแจ้งเตือนวันเลือกตั้งและสร้างการตื่นตัวทางการเมือง

3. การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง

โซเชียลมีเดียช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองได้อย่างเสรี ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

- ฟอรัมออนไลน์ และกลุ่มสนทนา - Facebook Groups และ Reddit เป็นพื้นที่สำหรับการอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายและจุดยืนของผู้สมัคร

- Twitter และแฮชแท็กทางการเมือง - ผู้ใช้สามารถติดตามแนวโน้มการเลือกตั้งผ่านแฮชแท็ก เช่น #เลือกตั้ง66 หรือ #Election2024

- YouTube และ TikTok - ครีเอเตอร์สามารถวิเคราะห์นโยบายและความเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้ติดตาม

กรณีตัวอย่าง:

- การเลือกตั้งฟิลิปปินส์ปี 2022 มีการใช้ Twitter Spaces เพื่อจัดติเบตออนไลน์ระหว่างประชาชนและผู้สมัคร

4. ความเสี่ยงของโซเชียลมีเดียในการเลือกตั้ง แม้โซเชียลมีเดียจะมีประโยชน์ แต่ก็มีความเสี่ยงต่อกระบวนการประชาธิปไตย เช่น

- ข่าวปลอม (Fake News) และการบิดเบือนข้อมูล: ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องสามารถแพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่าน Facebook และ Twitter

- ฟองข้อมูล (Filter Bubbles) และอัลกอริทึม (Algorithm Bias): ผู้ใช้มักได้รับข้อมูลที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเอง ทำให้การรับรู้ข้อมูลเป็นด้านเดียว

- การแทรกแซงจากต่างชาติ: มีหลักฐานว่าในหลายประเทศ บอทและบัญชีปลอมถูกใช้เพื่อชี้นำความคิดเห็นของประชาชน

กรณีตัวอย่าง:

- การเลือกตั้งบราซิลปี 2022 มีข้อมูลบิดเบือนเกี่ยวกับความไม่โปร่งใสของการนับคะแนน ซึ่งแพร่กระจายผ่าน WhatsApp และ Telegram

5. แนวทางแก้ไขเพื่อให้โซเชียลมีเดียส่งเสริมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- การให้ความรู้ประชาชน (Media Literacy) - รัฐบาลและองค์กรอิสระควรส่งเสริมความรู้ในการแยกแยะข่าวจริงและข่าวปลอม

- การเพิ่มความโปร่งใสของแพลตฟอร์ม - แพลตฟอร์มควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับอัลกอริทึมที่ใช้คัดกรองข่าวสาร

- การใช้ AI ตรวจจับข้อมูลเท็จ - การนำเทคโนโลยีมาตรวจสอบข่าวปลอมก่อนเผยแพร่

- นโยบายและกฎหมายควบคุมโฆษณาการเมือง - ควรมีการกำกับดูแลโฆษณาทางการเมืองออนไลน์เพื่อป้องกันการบิดเบือนข้อมูล

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การใช้ Twitter ในการเลือกตั้งสหรัฐอเมริกาปี 2020 ซึ่งผู้สมัครทั้งสองฝ่ายใช้แพลตฟอร์มนี้ในการเผยแพร่วิสัยทัศน์และตอบคำถามจากประชาชนโดยตรง (Brown, L., 2021); (Johnson, R., 2022) นอกจากนี้ การใช้ Facebook ในการสร้างกลุ่มสนับสนุนหรือสร้างกิจกรรมการเลือกตั้งยังช่วยให้ประชาชนสามารถเชื่อมโยงกันได้ง่ายขึ้น เช่น การสนับสนุนให้คนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียยังมีข้อเสีย เช่น ข้อมูลที่ไม่ผ่านการตรวจสอบหรือข่าวปลอมที่แพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว ตัวอย่าง คือ การเผยแพร่ข้อมูลบิดเบือนในกลุ่มปิดหรือการใช้บอตปลอม (bots) ในการสนับสนุนข่าวปลอมเพื่อสร้างความเข้าใจผิดในหมู่ประชาชน (Lee, H. & Kim, S., 2019)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตยยังได้รับการส่งเสริมผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น การจัดทำโพลออนไลน์ การรณรงค์ออนไลน์ หรือการสร้างแฮชแท็กที่เป็นกระแสในประเด็นทางการเมือง เช่น #GoVote ที่ใช้ในหลายประเทศเพื่อกระตุ้นการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง (Clark, T. & Wilson, D., 2020) อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญ คือ การป้องกันไม่ให้เกิดความสับสนในความคิดเห็นที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม

บทบาทของโซเชียลมีเดียในการเลือกตั้งจึงมีข้อดีและข้อเสียซึ่งทั้งสองส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วม ขณะเดียวกันก็สร้างความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจในระบบประชาธิปไตยหากไม่มีการจัดการที่เหมาะสม

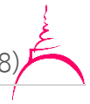
วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและแนวทางแก้ไขเชิงนโยบาย

ในยุคดิจิทัล โซเชียลมีเดียได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีผลต่อกระบวนการประชาธิปไตย ทั้งในแง่ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาด ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมือง

แต่ละประเทศมีแนวทางรับมือที่แตกต่างกัน บางประเทศมุ่งเน้น เสรีภาพทางการแสดงออก ในขณะที่บางประเทศเลือกใช้ การกำกับดูแลแพลตฟอร์มและการควบคุมข้อมูล ประเทศไทยเองก็ต้องเผชิญกับความท้าทายนี้ และมีมาตรการบางอย่างที่คล้ายคลึงกับประเทศอื่น ๆ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่ต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

เปรียบเทียบแนวทางของประเทศต่าง ๆ

กรณีของสหรัฐอเมริกา: เสรีภาพทางการแสดงออกและความท้าทายในการกำกับดูแล สหรัฐฯ ให้ความสำคัญกับเสรีภาพทางการแสดงออก อย่างมาก ทำให้โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลทางการเมือง แต่ก็ยังเป็นแหล่งข้อมูลเท็จที่ส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้ง เช่น กรณีของ การเลือกตั้งปี 2016 ที่พบว่า มีการแทรกแซงจากรัสเซีย แนวทางที่เสนอ: เพิ่มความโปร่งใสของโฆษณาทางการเมือง พัฒนากฎหมาย Honest Ads Act ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กรณีของสหภาพยุโรป: มาตรการกำกับดูแลผ่าน Digital Services Act (DSA) EU มีแนวทางกำกับดูแลที่เข้มงวด เช่น Digital Services Act (DSA) ที่บังคับให้แพลตฟอร์มออนไลน์รับผิดชอบต่อนเนื้อหาที่เผยแพร่ และกำหนดให้มีความโปร่งใสในการทำงานของอัลกอริทึม แนวทางที่เสนอ: ขยายแนวทาง "co-regulation" เพื่อให้ภาครัฐและแพลตฟอร์มร่วมกำกับดูแล บังคับให้แพลตฟอร์มเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับอัลกอริทึม

กรณีของเอสโตเนีย: ระบบเลือกตั้งดิจิทัลและการป้องกันข้อมูลเท็จ เอสโตเนียใช้ระบบ e-Voting และมีหน่วยงานพิเศษที่ร่วมมือกับแพลตฟอร์มดิจิทัลในการตรวจสอบข่าวปลอม แนวทางที่เสนอ: เพิ่มการลงทุนใน AI เพื่อตรวจสอบข่าวปลอม การสร้างศูนย์เฝ้าระวังข่าวปลอมและข้อมูลเท็จ

กรณีของไต้หวัน: "crowdsourced fact-checking" และความร่วมมือภาคประชาชน ไต้หวันมีโครงการ "CoFacts" ที่ให้ประชาชนร่วมตรวจสอบข่าวปลอม โดยรัฐสนับสนุนการทำงานของภาคประชาสังคม

แนวทางที่เสนอ: ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบข่าวปลอม เพิ่มความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและองค์กรอิสระ

กรณีของประเทศไทย: ความท้าทายและแนวทางรับมือ ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาข้อมูลเท็จและการบิดเบือนข้อมูลบนโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะในช่วงการเลือกตั้งและการเคลื่อนไหวทางการเมือง รัฐบาลได้ใช้กฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ (พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ) และมาตรการควบคุมข่าวปลอมผ่านศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม อย่างไรก็ตาม แนวทางเหล่านี้ยังขาดกลไกการกำกับดูแลที่โปร่งใสและอิสระ แนวทางที่เสนอ: ปรับปรุง พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ ให้มีความสมดุลระหว่างการป้องกันข่าวปลอมและเสรีภาพในการแสดงออก สร้างหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบข่าวปลอม แทนการใช้หน่วยงานของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ส่งเสริม Media Literacy ผ่านระบบการศึกษา เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข่าวสารได้ด้วยตนเอง

แนวทางเชิงนโยบายที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

1. การออกกฎหมายกำกับดูแลแพลตฟอร์ม ให้แพลตฟอร์มต้องมีความโปร่งใสของอัลกอริทึม (เช่น แนวทางของสหภาพยุโรป) พัฒนากฎหมายให้ครอบคลุมการแทรกแซงจากต่างชาติในการเลือกตั้ง
2. การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) บรรจุหลักสูตรความรู้เท่าทันสื่อในระบบการศึกษา (แนวทางของฟินแลนด์) สร้างแคมเปญการให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอมในสื่อสาธารณะ
3. การสร้างระบบตรวจสอบข่าวปลอมที่มีประสิทธิภาพ ใช้ AI และ Big Data ในการติดตามแนวโน้มของข้อมูลเท็จ (แนวทางของเอสโตเนีย) จัดตั้งหน่วยงานอิสระที่ทำงานร่วมกับแพลตฟอร์ม
4. ความร่วมมือระหว่างประเทศ พัฒนาแนวทางความร่วมมือระดับโลก เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับภัยคุกคามทางดิจิทัลระหว่างรัฐบาลและแพลตฟอร์ม

ประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลต้องเผชิญกับความท้าทายจากการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จและการแบ่งขั้วทางการเมือง แต่ละประเทศมีแนวทางรับมือที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็น การกำกับดูแลแพลตฟอร์ม (EU), การใช้ AI ในการตรวจสอบข่าวปลอม (เอสโตเนีย), หรือการให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม (ไต้หวัน)

สำหรับประเทศไทย จำเป็นต้องปรับปรุง กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารให้มีความสมดุลระหว่างการป้องกันข่าวปลอมและเสรีภาพในการแสดงออก รวมถึง สร้างหน่วยงานอิสระที่สามารถทำงานร่วมกับแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อในประชาชน ก็เป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้สังคมสามารถรับมือกับภัยคุกคามทางข้อมูลได้อย่างยั่งยืน ในอนาคต การพัฒนากลไกกำกับดูแลที่สามารถรักษาสมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงออกและความมั่นคงของข้อมูล จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ

สรุป

บทความนี้วิเคราะห์บทบาทของโซเชียลมีเดียในการเลือกตั้งและการสร้างความแตกแยกทางการเมือง โดยชี้ให้เห็นว่าแพลตฟอร์มดิจิทัลหรือสื่อสังคมออนไลน์ กลายเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร แต่ขณะเดียวกันก็ถูกใช้เพื่อสร้างความเข้าใจผิดและขยายความขัดแย้งทางการเมือง อัลกอริทึมของโซเชียลมีเดีย ส่งเสริม “ห้องสะท้อนความคิด” (echo chambers) และ “การแบ่งขั้วทางการเมือง” (political polarization) ทำให้ผู้ใช้ได้รับข้อมูลที่สอดคล้องกับความเชื่อของตนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความแตกแยกในสังคม กรณีศึกษาจาก Brexit และการเลือกตั้งสหรัฐฯ แสดงให้เห็นว่าการใช้ข้อมูลเท็จและการบิดเบือนข้อมูลสามารถมีอิทธิพลต่อกระบวนการประชาธิปไตยได้อย่างมีนัยสำคัญ เพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ จำเป็นต้องส่งเสริม ความรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) เพื่อให้ประชาชนสามารถประเมินแหล่งข่าวสารได้อย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ ควรมีกฎกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ บริษัท เทคโนโลยี และภาคประชาสังคม ส่วนในบริบทของประเทศไทย มีการใช้กฎหมายต่าง ๆ ในการควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลบนสื่อดิจิทัล เช่น - พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดบทลงโทษสำหรับการนำเข้าข้อมูลเท็จที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกในสังคม - พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ที่ให้อำนาจหน่วยงานรัฐในการป้องกันและรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ - ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center) ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อกลั่นกรองและตรวจสอบข่าวสารที่แพร่กระจายในสื่อออนไลน์ อย่างไรก็ตาม กฎหมายเหล่านี้ต้องมีการบังคับใช้อย่างสมดุลง เพื่อป้องกันการละเมิดเสรีภาพในการแสดงออก และต้องมีกลไกที่เป็นอิสระในการตรวจสอบและกำกับดูแลการใช้กฎหมายดังกล่าว ในอนาคต ประชาธิปไตยในยุคดิจิทัลจะยังคงเผชิญกับความท้าทายจากข้อมูลเท็จและการแทรกแซงทางการเมือง การสร้างสังคมที่เปิดกว้างและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อเท็จจริงจึงเป็นสิ่งสำคัญ การผนึกกำลังจากทุกภาคส่วน จะเป็นกุญแจสำคัญในการปกป้องเสรีภาพและความมั่นคงของประชาธิปไตยในโลกดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- ไทยรัฐออนไลน์. (2021). ทวิตเตอร์ นำร่องทดสอบ "Birdwatch" บริการตรวจสอบข่าวเท็จ. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2025 จาก <https://www.thairath.co.th/news/tech/2020151>
- Almedalsveckan. (2023). Almedalen Week: Sweden's largest democratic forum. Retrieved March 5, 2025, from <https://www.almedalsveckan.info>
- Bangkokbiznews. (2021). เช็กที่นี่ 1 ปีผ่านไป คนไทยพบ “ข่าวลวง” อะไรมากที่สุด. Retrieved March 5, 2025, from <https://www.bangkokbiznews.com/social/941587>
- Bovet, A. & Makse, H. A. (2019). Influence of fake news in Twitter during the 2016 US presidential election. Nature Communications. Retrieved March 5, 2025, from <https://doi.org/10.1038/s41467-018-07761-2>
- Brown, L. (2021). The impact of social media on political campaigns: A study of the 2020 U.S. election. Political Studies Review, 19(3), 112-130.
- Chakrabarti, S. et al. (2020). Political misinformation in India: The role of WhatsApp in election campaigns. Journal of Political Communication, 37(3), 345-362.
- Clark, T. & Wilson, D. (2020). Hashtags and political participation: The role of social media in modern democracy. Journal of Political Communication, 28(4), 256-273.

- Cofact. (2023). Five cases of political disinformation during the 2023 general election campaign. Retrieved March 5, 2025, from <https://blog.cofact.org/5-cases-of-political-disinformation-during-the-2023-general-election-campaign/>
- Dataxet. (2025). โซเชียลมีเดีย: ศูนย์รวมการใช้ชีวิตยุคดิจิทัลของคนไทย. Retrieved March 5, 2025, from <https://www.dataxet.co/media-landscape/2025-th/social-media>
- Democracy Festivals Association. (2023). Folkemødet, The people's meeting. Retrieved March 5, 2025, from <https://democracyfestivals.org/folkemdet>
- European Union. (2022). Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act). Retrieved March 5, 2025, from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A4625430>
- Johnson, R. (2022). Twitter and the digital town hall: How politicians engage with the public online. *Digital Politics Journal*, 17(2), 78-95.
- Jones, M. (2020). Social media and political engagement: A case study of the 2020 elections. *Political Communication Journal*, 35(2), 45-67.
- Lee, H. & Kim, S. (2019). Fake news and misinformation on social media: Implications for democracy. *Media & Society*, 14(1), 67-82.
- Newman, N. & Nielsen, R. K. (2022). Digital News Report 2022 Reuters Institute for the Study of Journalism. Retrieved March 5, 2025, from https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2022?utm_source=chatgpt.com
- Ong, J. C. & Cabanes, J. V. A. (2022). Disinformation and electoral manipulation in Southeast Asia. *Asian Journal of Political Science*, 30(2), 190-210.
- Pennycook, G. & Rand, D. G. (2021). The psychology of fake news. *Trends in Cognitive Sciences*, 25(5), 388-402.
- Smith, A. (2019). Pew Research Center, What Age Do People Around the World Think Is Best to Reach Major Life Milestones? Retrieved March 5, 2025, from <https://www.pewresearch.org>
- The Ministry of Education and Culture of Finland. (2019). Media Literacy in Finland: National Media Education Policy. Retrieved from <https://toolbox.finland.fi/life-society/media-literacy-and-education-in-finland/>

รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของจีน
ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหงเหอ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน*
THE MODEL OF INTEGRATED MANAGEMENT OF EXCELLENT TRADITIONAL
CULTURE LEARNING AT PRIMARY SCHOOLS IN HONGHE DISTRICT,
YUNNAN PROVINCE, PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

BAI MIN, สายฝน แสนใจพรหม*, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, ภูเบศ พวงแก้ว

BAI MIN, Saiphon Sanjaiprom*, Choocheep Puthaprasert, Phubet Puangkaew

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai, Thailand

*Corresponding author E-mail: wannida315667174@sohu.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของจีน และ 2) ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธีประชากรที่ใช้เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนของอำเภอหงเหอ จำนวน 270 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน เครื่องมือ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 2) แบบตรวจสอบรูปแบบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 3) แบบประเมินรูปแบบและคู่มือการบริหารจัดการเรียนรู้ เป็นแบบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา และผลการประเมินรูปแบบ ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำมาจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจสอบรูปแบบ ด้วยความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการพัฒนารูปแบบประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้(Plan) 2) การจัดการเรียนรู้/สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ (Do) 3) การวัด/ประเมินผลการเรียนรู้ (Check & Act) องค์ประกอบที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ 1) เงื่อนไขภายใน และ 2) เงื่อนไขภายนอก ผลการตรวจสอบรูปแบบในด้านความถูกต้อง และความเหมาะสม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความเห็นว่ารูปแบบมีความถูกต้องและเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 100 และผลการประเมินผลการประเมินของรูปแบบจากผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 33 คน พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มากทุกด้าน

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารจัดการเรียนรู้, การเรียนรู้เชิงบูรณาการ, วัฒนธรรมจีน, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This study aimed to 1) Develop and validate a management model for integrating China's traditional high culture into learning and 2) Assess the feasibility and benefits of the proposed

model. A mixed-methods design was used, with a sample of 270 school administrators and teachers from Honghe District, selected through a two-stage random sampling. Research instruments included: 1) A five-point Likert scale questionnaire assessing the current state, challenges, and guidelines for learning management (IOC = 0.60 - 1.00, reliability = 0.99); 2) A checklist for model verification and manual assessment (IOC = 0.60 - 1.00); and 3) A five-point Likert scale evaluation form for the model and manual (IOC = 0.60 - 1.00). Analyze the current situation, issues, and evaluation results of the model using the mean and standard deviation to develop a draft model for learning management. The developed model consisted of four key components: 1) Principles, 2) Objectives, 3) The learning management process-comprising (a) planning (Plan), (b) instructional management, learning media, and innovation (Do), and (c) assessment and evaluation (Check & Act), and 4) Success factors, categorized into internal and external factors. The model's validation results indicated all expert agreement (100%) on its accuracy and appropriateness. Additionally, the evaluation by 33 stakeholders confirmed the model's high feasibility and practical benefits across all dimensions.

Keywords: Model, Learning Management, Integrated Learning, Chinese Culture, Primary School

บทนำ

การบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของจีนเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา และเป็นแนวทางสำคัญในการสืบทอดและธำรงจิตวิญญาณของคนจีนอีกด้วย รัฐบาลจีนจึงได้กำหนดนโยบายหลายประการเพื่อให้มั่นใจว่าการบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนจะได้รับการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพในสถานศึกษา ดังจะเห็นได้จากในพิธีเฉลิมฉลองครบรอบ 100 ปี ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน พ.ศ. 2564 ซึ่งสีจิ้นผิง เลขาธิการ คณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้กล่าวว่า “ในยุคใหม่ เยาวชนของเราควรมีภารกิจในการมีส่วนร่วมสนับสนุน การฟื้นฟูชาติ และปรารถนาที่จะมีความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ และมั่นคงยิ่งขึ้นในตัวตนของพวกเขาในฐานะชาวจีน” ซึ่งคำกล่าวนี้ได้ระบุถึงความสำคัญในการฟื้นฟูชาติกับการปลูกฝังวัฒนธรรมดั้งเดิมให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้รัฐบาล ได้ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยในเดือนเมษายน 2560 คณะกรรมการกลางพรรค คอมมิวนิสต์จีนและคณะรัฐมนตรีได้กำหนดแผนพัฒนาเยาวชนระยะกลางและระยะยาว (พ.ศ. 2559 - 2568) มีเนื้อหามุ่งเป้าไปที่เยาวชนและประวัติศาสตร์ของสาธารณรัฐประชาชนจีน นอกจากนี้ยังมีการนำนโยบายและ มาตรการต่าง ๆ มาใช้ ซึ่งแสดงถึงการให้ความสำคัญของการบูรณาการการจัดการเรียนรู้กับวัฒนธรรมดั้งเดิมตาม ประวัติศาสตร์ชาติจีน โดยรัฐบาลจีนมีการกำหนดให้เชื่อมโยงการศึกษาวัฒนธรรมดั้งเดิมกับทุกขั้นตอนการศึกษา และให้ครอบคลุมทุกสาขาวิชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างครบถ้วน (สำนักงานข้อมูลคณะรัฐมนตรี แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน, 2565)

อย่างไรก็ตาม การบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ากับการศึกษาในยุคปัจจุบันยังเผชิญกับความท้าทาย หลายประการ อาทิ วัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนมีเนื้อหาที่หลากหลายและลึกซึ้ง การคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมและ บูรณาการให้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาสมัยใหม่จึงเป็นเรื่องท้าทาย ทั้งนี้การดำเนินการศึกษาวัฒนธรรมดั้ง เดิมจำเป็นต้องคัดเลือกรูทที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แต่ปัจจุบัน พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังต้องได้รับการพัฒนา และฝึกอบรม (Xu, W., 2563) ตลอดจนได้รับการส่งเสริมทรัพยากรที่เพียงพอ นอกจากนี้ผลลัพธ์ของการศึกษา วัฒนธรรมดั้งเดิมไม่สามารถวัดได้ในระยะสั้น แต่ต้องอาศัยการสั่งสมและการปลูกฝังในระยะยาว การพัฒนาระบบ การประเมินที่มีความแม่นยำและครอบคลุมจึงเป็นประเด็นสำคัญในการวิจัย

การจัดการศึกษาในอำเภอหนองเหอ มณฑลยูนนาน ต้องมีการดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศเช่นเดียวกับอำเภออื่น ๆ โดยอำเภอหนองเหอเป็นอำเภอที่ค่อนข้างห่างไกลความเจริญ ตั้งอยู่ชายขอบ ดังนั้นระบบการศึกษาและคุณภาพของครูจึงได้รับการพัฒนาหรืออบรมน้อยกว่าครูของโรงเรียนในอำเภอที่ตั้งอยู่ใกล้เมือง เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการเดินทาง ทำให้ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยในอำเภอหนองเหอ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและบทบาทของวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีต่อการพัฒนาผู้เรียน การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอหนองเหอ โดยมีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายของรัฐบาลจีนในการยกระดับคุณภาพการศึกษาพื้นฐาน และเพื่อเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต งานวิจัยนี้หวังว่าจะมีส่วนช่วยให้การบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในระบบการศึกษาประถมศึกษาที่มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพัฒนา ระบบการศึกษาของชาติอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองเหอ มณฑลยูนนาน
2. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหนองเหอ มณฑลยูนนาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองเหอมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ครูในอำเภอหนองเหอ จำนวน 900 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน (Two Stage Random Sampling) ประกอบด้วย ขั้นแรก สุ่มผู้บริหารและครูใน 6 ตำบล จากประชากร จำนวน 11 ตำบล ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก ขั้นที่ 2 สุ่มผู้บริหารและครูจำนวนร้อยละ 50 จาก 6 ตำบล รวมทั้งสิ้น 270 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยตัวแทนครู ผู้อำนวยการ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี รวม ทั้งสิ้น 9 คน

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการเรียนรู้และแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีน มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1.1 ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์คุณค่าทางการศึกษาวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีน จากเอกสาร หนังสือ ตำรา เว็บไซต์ วารสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในช่วงปี ค.ศ. 1994 - 2023 จำนวน 18 แหล่งข้อมูล นำข้อมูลมาจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน

และปัญหาการบริหารจัดการเรียนรู้ฯ ในด้านศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของจีนในโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ คุณค่าต่อผู้สอน คุณค่าต่อผู้เรียน และคุณค่าต่อสังคม และ ด้านศึกษาวิธีการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของจีนในโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ ขั้นตอนการจัดเตรียม (Plan) ขั้นตอนการดำเนินการ (Do) ขั้นตอนวัดและประเมินผล (Check & Act) จัดทำแบบสอบถามฉบับร่าง

1.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษา การบริหารการศึกษา และการวัดประเมินผล ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้

1.3 นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองเครื่องมือ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในอำเภอ Meng Zi จำนวน 30 คน นำผลการตอบแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach, L. J. พบว่า ค่าความเชื่อมั่นด้านสภาพปัจจุบัน มีค่าเท่ากับ 0.99 และด้านสภาพปัญหาปัจจุบัน มีค่าเท่ากับ 0.99 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.70 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ (Cronbach, L. J. , 1990)

2. แบบตรวจสอบรูปแบบและคู่มือฯ เพื่อตรวจสอบในด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ผู้วิจัยจัดทำแบบตรวจสอบรูปแบบฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้ภาษา การใช้คำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบรูปแบบ เพื่อตรวจสอบในด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสมและข้อเสนอแนะความถี่และร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของจีนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหางหมณฑลยูนนานสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการประเมินรูปแบบ คือ ครูโรงเรียนในอำเภอหางเหอ ได้มาโดยการเลือกแบบกำหนดโควตา โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 22 คน และผู้อำนวยการจาก 11 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น 33 คน

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ เป็นแบบเลือกตอบ และแบบมาตราส่วนประมาณค่าระดับ 5 ระดับ

1.1 ผู้วิจัยจัดทำแบบประเมินรูปแบบฉบับร่าง ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้ภาษา การใช้คำ

1.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษา การบริหารการศึกษา และการวัดประเมินผล ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ผลการประเมินรูปแบบในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้ พบว่า ขั้นตอนการเตรียม พบว่า สภาพปัจจุบัน ด้านอุดมการณ์หลักมีการเตรียมเน้นในหลักธรรมชาติของสรรพสิ่ง ด้านคุณธรรมอันดีงามของจีน พบว่า มีการเตรียมยึดมั่นในศีลธรรมคุณงามความดี ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน พบว่า มีการเตรียมความสามัคคีและมิตรภาพ ส่วนสภาพปัญหา พบว่า ด้านอุดมการณ์หลักผู้บริหารโรงเรียนยังขาดแผนงานโครงการฝึกอบรมและการสนับสนุน เพื่อช่วยให้ครูผสมผสานอุดมการณ์หลักของวัฒนธรรมดั้งเดิมขั้นเลิศของจีนเข้ากับแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ ด้านคุณธรรมอันดีงามของจีน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนขาดแผนงานโครงการฝึกอบรมและการสนับสนุน เพื่อช่วยให้ครูผสมผสานคุณธรรมอันดีงามของจีนเข้ากับแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน พบว่า ขาดการกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน แนวทางการบริหาร ด้านอุดมการณ์หลัก ควรมีการจัดทำแผนบูรณาการอุดมการณ์หลักของจีนเข้ากับกิจกรรมการสอน จัดอบรมครู ด้านคุณธรรมอันดีงามของจีน ควรอบรมครูและผู้บริหารเพื่อให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับคุณธรรมอันดีงาม จัดแผนการสอนโดยบูรณาการคุณธรรมอันดีงามของจีนเข้ากับวิชาหลัก จัดทำแผนบูรณาการคุณธรรมอันดีงามของจีนเข้ากับหลักสูตร โรงเรียนควรร่วมมือกับพิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด และสถาบันวัฒนธรรมสาธารณะอื่น ๆ ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนและสังคม ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน คือ ควรทำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้เพื่อบูรณาการจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน แนวทางปฏิบัติในการสอนที่แท้จริงของโรงเรียน ควรการวางแผนการวิจัยของครู และให้โอกาสครูในการพัฒนาการศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการ สภาพปัจจุบัน ด้านอุดมการณ์หลัก พบว่า ตำราที่สอนมีเนื้อหาประกอบอุดมการณ์หลักของจีน ด้านคุณธรรมอันดีงามของจีน พบว่า สภาพการบริหาร ตำราที่สอนมีเนื้อหาประกอบคุณธรรมอันดีงามของจีน ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน พบว่า ตำราที่สอนมีเนื้อหาประกอบ ส่วนสภาพปัญหาที่พบ คือ ด้านอุดมการณ์หลักของจีนยังขาดวิธีการสอนที่หลากหลาย ด้านคุณธรรมอันดีงามของจีน พบว่า ขาดสื่ออุปกรณ์การสอนเพียงพอสำหรับการสอน ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน พบว่า สื่ออุปกรณ์การสอนยังไม่เพียงพอสำหรับการสอน แนวทางการพัฒนา ด้านอุดมการณ์หลักควรสร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเผยแพร่อุดมการณ์หลักของจีน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณธรรมอันดีงามของจีน ควรจัดอบรมพิเศษเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และการวิจัยความรู้คุณธรรมอันดีงามของจีนของครู สร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเผยแพร่คุณธรรมอันดีงามของจีน ควรปรับปรุงการพัฒนาหลักสูตรของครู ความสามารถในการสอน และความสามารถในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน ควรจัดให้ครูรวบรวมหนังสือภาพและสื่อการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีนที่เหมาะสมกับโรงเรียน สร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเผยแพร่จิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน ควรให้ครูได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน

ขั้นตอนวัดและประเมินผล สภาพปัจจุบัน ด้านอุดมการณ์หลัก พบว่า โรงเรียนจัดให้มีการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอนอุดมการณ์หลักของจีน ด้านคุณธรรมอันดีงามของจีน พบว่า มีการประชุมเพื่อให้ครูผู้สอนสะท้อนผลการใช้สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้คุณธรรมอันดีงามของจีน ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน พบว่า โรงเรียนจัดให้มีการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรม ส่วนสภาพปัญหา ที่พบคือ ด้านอุดมการณ์หลัก พบว่า ขาดการประชุมเพื่อให้ครูผู้สอนสะท้อนผลการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านคุณธรรมอันดีงามของจีน พบว่า โรงเรียนขาดการนำผลจากการสะท้อนคิดการใช้สื่อ เทคโนโลยีมาวิเคราะห์ เพื่อใช้วางแผนและพัฒนาการจัดการเรียนรู้คุณธรรมอันดีงามของจีนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยม

ของเงิน พบว่า ขาด การส่งเสริมให้มีการวัด/ประเมินผลของการเรียนการสอนจิตวิญญาณมนุษยนิยมของเงินโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย แนวทางการพัฒนา ด้านอุดมการณ์หลัก คือ การประเมินหลายมิติประกอบด้วย การประเมินตนเองของผู้บริหาร การประเมินครู การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ฯลฯ ด้านคุณธรรมอันดีงามของเงิน มีวิธีการประเมินการบูรณาการคุณธรรมอันดีงามของเงินเข้ากับการสอนควรมีความหลากหลาย 2) ควรควบคุมดูแลติดตามกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยมของเงิน ควรมีการประเมินการใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ และมีมาตรการตรวจสอบเพื่อตรวจสอบสภาพการเรียนของผู้บริหารและครูในทางจิตวิญญาณมนุษยนิยมของเงิน

1.2 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ พบว่า ได้หลอมรวมกับผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและคุณค่าทางการศึกษา เพื่อสร้างและพัฒนา รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยมีผลการพัฒนารูปแบบดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการ คือ เป็นการบริหารจัดการศึกษาที่ครอบคลุมในเรื่องการให้ความสนใจกับการพัฒนากิจกรรมทางวัฒนธรรม การบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของเงินเข้ากับวิชาและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนประถมศึกษา ช่วยในการส่งเสริมในด้านศีลธรรมศึกษา และส่งเสริมการพัฒนารอบด้านของนักเรียน

ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการดำเนินการ และให้ครูและนักเรียนเข้าใจและสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของเงินอย่างลึกซึ้ง และปลูกฝังความรักในวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของเงินของนักเรียน

ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Plan) 2) การจัดการเรียนรู้/สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ (Do) 3) การวัด/ประเมินผลการเรียนรู้ (Check & Act)

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ 1) เงื่อนไขภายใน และ 2) เงื่อนไขภายนอก

1.3 ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และร้อยละผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ฯ ในด้านความถูกต้องและความเหมาะสม

องค์ประกอบของรูปแบบ	ความถูกต้อง				ความเหมาะสม			
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	ความถี่	%	ความถี่	%	ความถี่	%	ความถี่	%
หลักการ	9	100.00	0	0.00	9	100.00	0	0.00
จุดมุ่งหมาย	9	100.00	0	0.00	9	100.00	0	0.00
กระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้								
ด้านการวางแผน (Plan)	9	100.00	0	0.00	9	100.00	0	0.00
ด้านการจัดการเรียนรู้ (Do)	9	100.00	0	0.00	9	100.00	0	0.00
ด้านการวัดและการประเมินผล	9	100.00	0	0.00	9	100.00	0	0.00
เงื่อนไขความสำเร็จ								
เงื่อนไขภายใน	9	100.00	0	0.00	9	100.00	0	0.00
เงื่อนไขภายนอก	9	100.00	0	0.00	9	100.00	0	0.00

ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมีความคิดเห็นว่า รูปแบบมีความถูกต้องและเหมาะสมในทุกองค์ประกอบคิดเป็นร้อยละ 100

2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบของรูปแบบ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
หลักการ	4.27	0.76	มาก	4.39	0.66	มาก
จุดมุ่งหมาย	4.24	0.71	มาก	4.52	0.67	มากที่สุด
กระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้						
ด้านการวางแผน (Plan)	4.37	0.72	มาก	4.39	0.66	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้ (Do)	4.32	0.17	มาก	4.42	0.03	มาก
ด้านการวัดและการประเมินผล	4.41	0.07	มาก	4.42	0.03	มาก
เงื่อนไขความสำเร็จ						
เงื่อนไขภายใน	4.44	0.68	มาก	4.58	0.61	มากที่สุด
เงื่อนไขภายนอก	4.40	0.65	มาก	4.38	0.71	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักการมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมาก จุดมุ่งหมายมีความเป็นไปได้ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด กระบวนการบริหารจัดการ 3 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมากทุกด้าน สำหรับเงื่อนไขความสำเร็จ พบว่า เงื่อนไขภายในมีความเป็นไปได้ในระดับมาก มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด และเงื่อนไขภายนอกมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิม ชั้นเลิศของจีนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองเหอ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า หัวข้อที่ควรนำมาอภิปรายผล มีดังนี้

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการเรียนรู้ พบว่า ทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการจัดเตรียม 2) ขั้นตอนการดำเนินการ 3) ขั้นตอนการวัดและประเมินผล ซึ่งในแต่ละด้านของ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ด้านอุดมการณ์ หลักของจีน ด้านคุณธรรมอันดีงามของจีน ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีนนั้น พบว่า ในขั้นตอนการจัดเตรียม ขั้นตอนการดำเนินการ และขั้นตอนการวัดและประเมินผล มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมอันดีงามของจีน สำหรับประเด็นที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านจิตวิญญาณมนุษยนิยมของจีน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอหนองเหอ ดำเนินการตามนโยบายต่าง ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดใน “โครงการปฏิรูปและการพัฒนาการศึกษาของจีน” ที่ออกโดยคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และสภาแห่งรัฐในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 เห็นว่า ต้องให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมชั้นเลิศของจีน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับมุมมองของ “แนวทางการพัฒนาการศึกษาวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ยอดเยี่ยมของจีน” ที่ออกโดยกระทรวงศึกษาธิการของจีน เห็นว่า การบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของจีนเข้ากับหลักสูตรและตำราการสอนอย่างเป็นระบบ แบ่งออกเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และมหาวิทยาลัย เป็นต้น และส่งเสริมการศึกษาของวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของจีนอย่างเป็นระเบียบ

จากผลการศึกษาปัญหาการบริหารจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขั้นการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และขั้นการจัดเตรียมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จะเห็นได้ว่า มีปัญหาบางประการในกระบวนการนำการศึกษาวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนไปปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอหงเหอ แม้ว่าสำนักงานการศึกษาของอำเภอ จะกำหนดแผนการสอนตามนโยบายที่เกี่ยวข้อง แต่สำนักงานการศึกษาของอำเภอจะเน้นที่การศึกษาตามหลักสูตรเป็นหลัก ได้แก่ ในชั้นเรียนภาษาจีน ครูจะอธิบายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องความกตัญญู และผ่านการศึกษาเนื้อหาเหล่านี้ เพื่อให้นักเรียนระดับประถมศึกษาสามารถรับรู้ถึงความกตัญญูทวดทวดและเรียนรู้ที่จะเป็นคนที่รู้จักให้เกียรติพ่อแม่และเข้าใจถึงความสำคัญของความกตัญญูทวดทวด แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับมุมมองของงานวิจัย Gao, S. เห็นว่า โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการวัดและประเมินประสิทธิภาพการสอนของวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในกิจกรรมนอกหลักสูตร แต่เพียงดำเนินการตามข้อกำหนดที่ออกโดยแผนการศึกษาจากกรมการศึกษาของอำเภอหงเหอเท่านั้น (Gao, S., 2019) นอกจากนี้ Li, Y. เห็นว่า คุณค่าทางการศึกษาของวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีน ควรมุ่งเน้นไปที่การสร้าง ความเชื่อทางจิตวิญญาณของคนสมัยใหม่นอกจากการฟื้นฟูรูปแบบและรูปลักษณ์ทางประวัติศาสตร์เท่านั้น (Li, Y., 2018)

2. จากผลการพัฒนารูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ พบว่า หัวข้อที่ควรนำมาอภิปรายผล มีดังนี้

2.1 จากผลการยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหงเหอ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มี 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมาย ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Plan) 2) การจัดการเรียนรู้/สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ (Do) 3) การวัด/ประเมินผลการเรียนรู้ (Check & Act) ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ ประกอบไปด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก อาจเป็นเพราะว่า ในการสร้างรูปแบบในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่มีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีความใกล้ชิดและได้ติดต่อประสานงานกับผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษาของอำเภอหงเหอ ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหงเหอ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน และได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาร่างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหงเหอ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ ศรีหารนารถ และคณะ ที่ได้ เสนอองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) กระบวนการดำเนินงาน และการวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) และ 5) การตรวจสอบรูปแบบการบริหาร (สุชาติ ศรีหารนารถ และคณะ, 2565) ส่วนจากผลการยกร่างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นเลิศของจีนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหงเหอ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มี 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำชี้แจง ส่วนที่ 2 ตัวรูปแบบฯ ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ ส่วนที่ 5 ภาคผนวก สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพัฒน์ ฤงพลอย กล่าวไว้ว่า คู่มือที่ดีนั้น ต้องมีแหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านหรือผู้ใช้ในการค้นคว้า เรื่องต่าง ๆ (ณัฐพัฒน์ ฤงพลอย, 2564) ซึ่งคู่มือได้ผ่านการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีการยกร่างคู่มือ โดยมีการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตของการศึกษาและพัฒนาเป็นองค์ประกอบคู่มือ จึงได้คู่มือที่มีความครอบคลุม องค์ประกอบของคู่มือ ประกอบด้วย 1) คำชี้แจงในการใช้คู่มือ 2) เนื้อหาของเรื่องที่จะค้นคว้า เช่น หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กรอบเนื้อหา ความสำคัญและ

หลักการที่เกี่ยวข้อง 3) วิธีการนำไปใช้และกระบวนการในการบริหาร 4) การวัดและประเมินผล 5) ภาคผนวก ซึ่งอาจประกอบไปด้วย ระเบียบและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 จากผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ พบว่า ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบที่จัดทำขึ้นมา ได้ศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และได้รวบรวมข้อเสนอแนะ ตลอดจนความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีความถูกต้องและเหมาะสมกับโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนางรอง ก่อให้เกิดเครื่องมือในการใช้สำหรับพัฒนาคุณภาพการบริการการศึกษาสำหรับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐฉา วิเศษไชย และกฤตยากร ลดาวัลย์ ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาของคู่มือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้อง เหมาะสม และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของคู่มือซึ่งผลการตรวจสอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญ ได้พิจารณาส่วนประกอบต่าง ๆ ของคู่มือแล้วเห็นความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ของเนื้อหาในคู่มือมีความชัดเจน ถูกต้อง เป็นไปตามหลักการและองค์ประกอบของคู่มือ (ณัฐฉา วิเศษไชย และกฤตยากร ลดาวัลย์, 2567)

3. จากผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ สรุปผลการวิจัย พบว่า หัวข้อที่ควรนำมาอภิปรายผล มีดังนี้

ผลการประเมินของรูปแบบจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 33 คน ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มากทุกด้าน ผลการประเมินของคู่มือ พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มากทุกด้าน เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเกิดขึ้นจากการศึกษาข้อมูลสภาพที่แท้จริงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ทำให้รูปแบบมีคุณภาพ (กษพร สีภาเรียน, 2567) เมื่อนำผลการประเมินเปรียบเทียบเกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ย พบว่า ผลการประเมิน (ร่าง) รูปแบบฯ นั้นมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 5.00 ซึ่งหมายความว่า รูปแบบนี้มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของบุญชม ศรีสะอาด กล่าวว่า ช่วงคะแนน 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก เกณฑ์ในการพิจารณาตั้งแต่ระดับมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ต้องมีค่าการกระจายไม่เกิน 1.00 ถือว่ามีความเห็นสอดคล้อง (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมชั้นเลิศของจีน ที่พัฒนาขึ้น โดยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Plan) 2) การจัดการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ (Do) 3) การวัด/ประเมินผลการเรียนรู้ (Check & Act) องค์ประกอบที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ คือ 1) ปัจจัยภายใน และ 2) ปัจจัยภายนอก ผลการตรวจสอบรูปแบบในด้านความถูกต้อง และความเหมาะสม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความเห็นว่ารูปแบบมีความถูกต้องและเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100 และผลการประเมินผลการประเมินของรูปแบบจากผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 33 คน ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มากทุกด้าน จึงมีข้อเสนอแนะ คือ โรงเรียนและหน่วยงานการศึกษาควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการนำรูปแบบไปปรับใช้และติดตามประเมินผล ก็จะช่วยให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสามารถพัฒนาสู่ความยั่งยืนในอนาคตได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กขพร สীগาเรียน. (2567). รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. *ปัญญา*, 31(1), 1-11.
- ณัฐพัฒน์ ฤงพลอย. (2564). การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 7(1), 49-61.
- ณัฐวุฒิ วินทะไชย และกฤตยากร ลดาวัลย์. (2567). การพัฒนาคู่มือการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 8(1), 351-362.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานข้อมูลคณะรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน. (2565). เยาวชนจีนในยุคใหม่ สำนักข่าวซินหัว. เรียกใช้เมื่อ 21 เมษายน 2565 จาก https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/2022/04/21/content_WS6260cdc3c6d02e5335329bb1.html
- สุชาติ ศรีหานารถ และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 364-374.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). London: Harper Collins Publishers.
- Gao, S. (2019). Practical research on inheritance of excellent Chinese traditional culture by extracurricular activities in primary schools. In Master's thesis. Shenyang University.
- Li, Y. (2018). The dilemma and solution of Chinese excellent traditional culture education in primary school: A case study of X city in Henan Province. In Master's thesis. Southwest University.
- Xu, W. (2563). Research of the Diffusion of Traditional Chinese Culture in Thailand. *วารสารวิชาการ ภาษาและวัฒนธรรมจีน*, 7(2), 223-240.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก
ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
THE MARKETING MIX FACTORS INFLUENCING THE DECISION TO
PURCHASE TEAK FURNITURE FROM THE SOUTHERN
FOREST INDUSTRY ORGANIZATION IN SURAT THANI PROVINCE

อารีวรรณ สีชุม*, นันทิดา อัมรรักษ์, ทศนียา บัวเพชร, สุภัททา สมบัติสุข, พัทธี เวทยา
Areewan Sichum*, Nantida Ammarak, Tudsaniya Buapet, Supatta Sombatsuk, Putharee Vataya

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยตะปปี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย
Faculty of Business Administration, Tapee University, Suratthani, Thailand

*Corresponding author E-mail: areewan@tapee.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 3) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่สนใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นและเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติ t-test F-test และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริโภคที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน ส่วนเฟอร์นิเจอร์ไม้สักที่เลือกซื้อ ที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อ ที่ไม่แตกต่างกัน และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ และด้านกระบวนการให้บริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แนวทางพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่สำคัญควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย ราคาสะท้อนถึงคุณค่า ส่งเสริมการตลาดโดยทำให้ส่วนลดและของแถม เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, เฟอร์นิเจอร์ไม้สัก, อิทธิพล, องค์การ อุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้

Abstract

The research aims to: 1) Study the level of opinions toward marketing mix factors, 2) Compare the levels of opinions toward these marketing mix factors, and 3) Investigate the marketing mix factors influencing the decision to purchase teak furniture from the Southern Forest Industry Organization in Surat Thani Province. This quantitative research involved a sample group of 400 consumers interested in purchasing teak furniture from the Southern Forest Industry Organization in Surat Thani Province, selected through non-probability and purposive sampling methods. A questionnaire was used as the research tool, with statistical analysis employing frequency, percentage, mean, t-test, F-test, and multiple regression analysis. The findings revealed that consumers' overall opinions toward the marketing mix factors were at the highest level. Differences in gender, age, marital status, education level, occupation, and average monthly income among consumers correlated with varying levels of opinions toward the marketing mix factors influencing purchasing decisions. Additionally, the marketing mix factors-product, price, promotion, personnel, distribution channels, physical attributes and presentation, and service processes-significantly influenced the decision to purchase teak furniture from the Southern Forest Industry Organization in Surat Thani Province at a statistical significance level of 0.05. Key recommendations for marketing strategies include modernizing products, establishing value-reflective pricing, and promoting marketing through discounts and giveaways to create a competitive advantage.

Keywords: Marketing Mix Factors, Purchasing Decision, Teak Furniture, Influence, Southern Forest Industry Organization

บทนำ

อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ เป็นภาคอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกับหลายภาคส่วน อาทิ อุตสาหกรรมก่อสร้าง วัสดุก่อสร้าง เครื่องใช้ไฟฟ้า และการออกแบบ ตกแต่งภายใน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างงาน กระตุ้นอุปสงค์ และกระจายรายได้ไปยังภาคส่วนต่าง ๆ โดยในไตรมาสแรกของปี 2567 พบว่า ดัชนีการผลิตอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 11.10 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2563 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตโควิด-19 ระลอกแรก และส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจโลกและภาคอุตสาหกรรมไทย การเปรียบเทียบกับปี 2567 จึงเป็นการวัดว่าอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ฟื้นตัวจากวิกฤตได้มากน้อยเพียงใด โดยกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อดัชนีมากที่สุด คือ การผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ มีสัดส่วนการผลิตสูงถึง ร้อยละ 75.68 และการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้มีการจ้างงานสูงสุดถึง 46,727 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 43.85 ของการจ้างงานทั้งหมดในอุตสาหกรรมนี้ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2567) แม้ภาพรวมธุรกิจผลิตเฟอร์นิเจอร์ในปี 2567 จะมีแนวโน้มชะลอตัว แต่การฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยบวกสำคัญ ส่งผลให้ธุรกิจโรงแรมและที่พัก มีความจำเป็นต้องปรับปรุงห้องพักและจัดซื้อเฟอร์นิเจอร์เพิ่มเติม ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญสำหรับผู้ประกอบการในธุรกิจผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ (นันทพงศ์ พันทวีศักดิ์, 2566)

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้สักเป็นวัสดุหลัก กำลังพบเจอกับความท้าทายหลายด้าน ทั้งจากการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะจากผู้ผลิตในต่างประเทศ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (วาสนา มิตรสายชล, 2564) ส่งผลให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้สามารถแข่งขันได้

ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จากการวิเคราะห์แนวโน้มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์พบว่า มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในสองมิติหลักได้แก่ 1) การเพิ่มความเข้มงวดของกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมในตลาดการค้าระหว่างประเทศ และ 2) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้ประกอบการจึงควรบูรณาการแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Environmental, Social, and Governance: ESG) เข้ากับกลยุทธ์องค์กร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Furniture หรือ Green Furniture) เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดทางการค้าระหว่างประเทศ และความต้องการของตลาด ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมในระยะยาว (วีระยา ทองเสือ, 2567) การบูรณาการแนวคิด ESG และ Green Furniture เข้ากับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้ ไม่เพียงแต่จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังเป็น การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ผู้ประกอบการควรพัฒนากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่คำนึงถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้การสื่อสารคุณค่าด้านความยั่งยืนมีประสิทธิภาพสูงสุด (Porter, M. E. & Kramer, M. R., 2019) นอกจากนี้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ยังได้ส่งเสริมการใช้ไม้จากป่าเศรษฐกิจในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก เพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน (องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้, 2566)

ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้จำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเฉพาะในยุค ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (ธัชปภา ตั้งสุรัตน์กุล และคณะ, 2565) ในบริบทขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินธุรกิจ ด้านอุตสาหกรรมป่าไม้ อย่างครบวงจร ได้มีการพัฒนาและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้สักผ่านศูนย์จัดจำหน่ายแบบครบวงจรภายใต้ชื่อ FIO. SHOP เพื่อเพิ่มความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ (ไทยโพสต์, 2565) อย่างไรก็ตาม การเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันในระยะยาวจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ดังนั้นการวิจัยนี้จึงได้นำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้อมาใช้ในการวิจัย โดยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) เป็นแนวคิดที่สำคัญทางการตลาดสมัยใหม่ที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งใช้เพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ และด้านกระบวนการ (Kotler, P. & Armstrong, G., 2014) และการตัดสินใจซื้อ เป็นการอธิบายจิตวิทยาขั้นพื้นฐาน ที่ทำให้เข้าใจว่าผู้บริโภคมีกระบวนการตัดสินใจในการซื้ออย่างไร เพื่อให้เข้าใจในพฤติกรรมดังกล่าวของลูกค้ โดยการตัดสินใจสามารถแบ่งได้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการรับรู้ปัญหา ขั้นการค้นหาข้อมูล ขั้นการประเมินทางเลือก ขั้นการตัดสินใจ และ ขั้นการตอบสนองหลังการซื้อ (Kotler, P. & Keller, K. L., 2012) จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดเพื่อนำมาศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และเฟอร์นิเจอร์ไม้สักที่เลือกซื้อ ตัวแปรอิสระอีกด้าน คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการให้บริการ และลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ ส่วนตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย การรับรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงปัญหาและความสำคัญของการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัด สุราษฎร์ธานี เพื่อให้สามารถพัฒนากลยุทธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืนขององค์กรในอนาคต นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ในการพัฒนาธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research Method) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีตัวแปรอิสระสำหรับการศึกษา คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และเฟอร์นิเจอร์ไม้สักที่เลือกซื้อ และตัวแปรอิสระอีกด้าน คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการให้บริการ ลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ ส่วนตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย การตระหนักถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคที่สนใจหรือเคยซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงมีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากร ของครอนบาค (Cochran, W. G., 1977) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วน อีกทั้งเพื่อให้มีความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพิ่ม เท่ากับ 400 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวน และให้แน่ใจว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ จึงคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ผ่านเกณฑ์เป็นกลุ่มตัวอย่างจากการตอบแบบสอบถามที่ผ่านคำถามคัดกรองในประเด็นช่วงอายุที่เหมาะสม (25 - 65 ปี) ซึ่งเป็นช่วงที่กำลังซื้อ การมีประสบการณ์หรือความสนใจในการซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก การรู้จักผลิตภัณฑ์ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาปรับใช้ในแบบสอบถามของงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ข้อมูล 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และเฟอร์นิเจอร์ไม้สักที่เลือกซื้อ ลักษณะคำตอบแบบสำรวจรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบ ลิเคิร์ต โดยแบ่งค่าคะแนนระดับความคิดเห็น 5 ระดับ เรียงจากน้อยไปหามาก โดยระดับ 1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด และระดับ 5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบลิเคิร์ต โดยแบ่งค่าคะแนนระดับความคิดเห็น 5 ระดับ เรียงจากน้อยไปหามาก โดยระดับ 1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด และระดับ 5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ใช้เกณฑ์ การแปลผล ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด (ณรงค์โพธิ์ พลภูษานันท์, 2551)

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อของแบบสอบถามให้มีความเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของคำถาม ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรง (validity) โดย IOC จะต้องไม่ต่ำกว่า 0.50 ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.89 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ (Nunnally, J. C., 1978) จากนั้นนำไปทดลองใช้กับผู้บริโภคที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด เพื่อนำไปคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยใช้วิธีของครอนบาค ซึ่งเกณฑ์ที่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ คือ ระดับความเชื่อมั่นที่ $\alpha \geq 0.70$ เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ (Cronbach, L. J., 1984)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการแจกแบบสอบถามโดยแบบฟอร์มออนไลน์และการรับกลับคืนในรูปแบบออนไลน์ ผ่านช่องทางไลน์และเฟซบุ๊ก ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เดือนเมษายน 2567 เป็นช่วงที่มีการจัดงานของดีเมืองสุราษฎร์ธานีและกาชาดจังหวัด งานสุราษฎร์ฟู้ดแฟร์ โดยเป็นงานประจำปีของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้ศูนย์จัดจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่ตั้งใกล้กับสถานที่จัดงานดังกล่าว ทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสเข้ามาเลือกซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัด สุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเรียบร้อย ความสมบูรณ์ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยสถิติที่ใช้ประกอบด้วย 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมุติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ด้านผลิตภัณฑ์	4.65	0.53	มากที่สุด
ด้านราคา	4.58	0.67	มากที่สุด
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.37	0.62	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.32	0.77	มากที่สุด
ด้านบุคลากร	4.55	0.69	มากที่สุด
ด้านกระบวนการให้บริการ	4.45	0.53	มากที่สุด
ด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ	4.43	0.58	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.47	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดในทุกด้าน ($\bar{X}$ = 4.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65) รองลงมา คือ ด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.58) ด้านบุคลากร ($\bar{X}$ = 4.55) ด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.45) ด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ ($\bar{X}$ = 4.43) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 4.37) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 4.32) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แสดงดังตารางต่อไปนี

แสดงดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามเพศ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อ	ชาย		หญิง		T	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
	4.50	.527	4.53	0.61	1.89	0.00*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ เฟอร์นิเจอร์ไม้สักที่เลือกซื้อ

ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี				
	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
อายุ	26.88	4	6.72	26.15	0.00*
สถานภาพสมรส	6.61	2	3.30	10.78	0.00*
ระดับการศึกษา	18.68	3	9.34	33.81	0.01*
อาชีพ	14.53	2	2.90	10.05	0.00*
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	5.09	3	1.69	5.45	0.00*
เฟอร์นิเจอร์ไม้สักที่เลือกซื้อ	7.50	4	1.87	6.13	0.06

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริโภคที่เลือกซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัด สุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริโภคที่มี อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	การตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี						
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.74	0.11		9.83	0.00*		
ด้านผลิตภัณฑ์	0.58	0.03	0.63	7.54	0.00*	0.53	2.25
ด้านราคา	0.54	0.05	0.55	7.25	0.00*	0.57	3.52
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.43	0.03	0.45	5.75	0.00*	0.45	1.34
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.41	0.04	0.53	4.88	0.01*	0.44	1.25
ด้านบุคลากร	0.48	0.04	0.49	6.76	0.00*	0.53	2.54
ด้านกระบวนการให้บริการ	0.44	0.05	0.37	6.32	0.04*	0.36	3.94
ด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ	0.43	0.04	0.44	5.98	0.00*	0.33	2.44

$R^2 = 0.68$, $F = 72.83$, $p^* < 0.05$

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการพยากรณ์

($R^2 = 0.68$) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ และด้านกระบวนการให้บริการ สามารถพยากรณ์ความผันแปรของผลการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี คิดเป็นร้อยละ 68.20 เมื่อพิจารณาจากค่า Beta พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ($\beta = 0.63$) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านราคา ($\beta = 0.55$) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\beta = 0.53$) ด้านบุคลากร ($\beta = 0.49$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\beta = 0.45$) ด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ ($\beta = 0.44$) และด้านกระบวนการให้บริการ ($\beta = 0.37$) โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก แสดงว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.74

อภิปรายผล

จากการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์การศึกษาระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด โดยมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ เนื่องจากเฟอร์นิเจอร์ไม้สักเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงและใช้งานระยะยาว ผู้บริโภคจึงให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในระดับมากที่สุด เพื่อให้ได้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับการลงทุน และสร้างความพึงพอใจสูงสุด โดยพิจารณาตั้งแต่คุณภาพผลิตภัณฑ์ ราคาที่เหมาะสม ช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวก การส่งเสริมการตลาดที่น่าสนใจ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ กระบวนการให้บริการที่มีมาตรฐาน ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สร้างความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lovelock & Wright กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดคือ ปัจจัยของการตลาดด้านการบริหาร ซึ่งสอดคล้องไว้ภายในธุรกิจประเภทต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติให้ได้ตามความต้องการหรือความประสงค์ จนกระทั่งสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค (Lovelock, C. & Wright, L., 2007) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัยสิงห์ จาวาลา และคณะ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในจังหวัดอุบลราชธานี ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านบุคลากร (อุทัยสิงห์ จาวาลา และคณะ, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินดา โมทอง และทิพย์วรรณ งามศักดิ์ ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเฟอร์นิเจอร์ ร้าน ABC ในเขตอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผู้บริโภคให้ความสำคัญโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ชินดา โมทอง และทิพย์วรรณ งามศักดิ์, 2560) ดังนั้น จากผลการวิจัย ที่พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคาเป็นลำดับต้น ๆ สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพ การออกแบบ และมูลค่าของเฟอร์นิเจอร์ไม้สักเป็นหลัก จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพและการออกแบบผลิตภัณฑ์ และกำหนดราคาที่เหมาะสมเป็นลำดับแรก ขณะเดียวกันไม่ควรละเลยปัจจัยด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการตลาดซึ่งได้รับความสำคัญน้อยที่สุด เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างครบถ้วน

2. จากวัตถุประสงค์การศึกษาการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวม แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงรูปแบบพฤติกรรมผู้บริโภคที่แตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ โดยเพศหญิงมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับรายละเอียดด้านความสวยงามและความสอดคล้องกับความต้องการเฉพาะ ขณะที่เพศชายให้น้ำหนักกับประโยชน์ใช้สอย ความคงทน และความสะดวกในการใช้งาน ด้านอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กับระดับประสบการณ์และองค์ความรู้ในการคัดเลือกเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก รวมถึงความนิยมในรูปแบบการออกแบบและการรับรู้คุณค่าวัสดุที่แตกต่างกัน สถานภาพสมรสเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยผู้บริโภคที่มีสถานภาพโสดมีอิสระในการตัดสินใจมากกว่า ในขณะที่ผู้ที่สมรสหรือมีครอบครัวต้องคำนึง ถึงความต้องการของสมาชิกในครอบครัวร่วมด้วย นอกจากนี้ อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลโดยตรงต่อกำลังซื้อและการประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ทั้งในด้านราคา คุณภาพผลิตภัณฑ์ ความต้องการคำปรึกษาจากพนักงาน และความสนใจในกิจกรรมส่งเสริมการขาย สอดคล้องกับแนวคิดของ ธนียพร กวีบริบูรณ์ กล่าวว่า ลักษณะพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ โดยลักษณะเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางการตลาดเพื่อจำแนกลักษณะของคนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละธุรกิจ (ธนียพร กวีบริบูรณ์, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระพงศ์ เบญจพรกุลนิจ พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ด้านเพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่แตกต่างกัน (พิระพงศ์ เบญจพรกุลนิจ, 2563) ประเภทของเฟอร์นิเจอร์ไม้สักที่ผู้บริโภคเลือกซื้อ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่ผู้บริโภคมีความคาดหวังในองค์ประกอบพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นเฟอร์นิเจอร์ไม้สักประเภทใด โดยเฉพาะในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ความเหมาะสมของราคาและความคุ้มค่า การบริการของพนักงานที่มีความเชี่ยวชาญและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างแม่นยำ รวมถึงกระบวนการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว ผลการวิจัยในประเด็นนี้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัฐธาศาสตร์ ผดุงพันธ์ ซึ่งพบว่า ผู้บริโภคที่เลือกลักษณะและประเภทที่เลือกซื้อเฟอร์นิเจอร์และของแต่งบ้าน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์และของแต่งบ้าน แตกต่างกัน (อัฐธาศาสตร์ ผดุงพันธ์, 2563) ดังนั้น องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับเฟอร์นิเจอร์ไม้สักทุกประเภท โดยเน้นการสื่อสารถึงคุณภาพ ความคุ้มค่า แทนที่จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้แตกต่างกันตามประเภทของผลิตภัณฑ์ ซึ่งช่วยประหยัดทรัพยากรและสร้างความสอดคล้องในการสื่อสารแบรนด์ได้

3. จากวัตถุประสงค์การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน มีอิทธิพล อย่างมีนัยสำคัญ ต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอ และด้านกระบวนการให้บริการ ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

ได้ในทุกด้าน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นและตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนุทอง ศิริวงค์ และสินีนารถ เริ่มลาวรรณ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านราคา (ธนุทอง ศิริวงค์ และสินีนารถ เริ่มลาวรรณ, 2567) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำไพ แสนบุญเลี้ยง และทรงพร หาญสันติ ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคลากร และด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ Built-in 4.0 ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ลำไพ แสนบุญเลี้ยง และทรงพร หาญสันติ, 2565) ดังนั้น ผลการศึกษานี้ยืนยันความสำคัญของแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดในการอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเฉพาะในตลาดเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก จากผลการวิจัย ที่พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และราคามีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจซื้อ ทั้งนี้ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพและความคุ้มค่าเป็นหลักในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างในลำดับความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านระหว่างงานวิจัยต่าง ๆ อาจเกิดจากบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ ความแตกต่างของพื้นที่ศึกษา คุณภาพผลิตภัณฑ์และการกำหนดราคาที่เหมาะสม

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ว่า ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัด สุราษฎร์ธานี ในภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา คือ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านลักษณะทางกายภาพและ การนำเสนอ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยผู้บริโภคที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวม แตกต่างกัน แต่ประเภทของเฟอร์นิเจอร์ไม้สักที่ผู้บริโภคเลือกซื้อ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัด สุราษฎร์ธานี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทุกด้านมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากระดับอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดจึงมีข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

- 1) ด้านผลิตภัณฑ์ ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย สร้างนวัตกรรมด้านการออกแบบที่สามารถตอบสนองต่อรสนิยมร่วมสมัยโดยไม่ทำลายคุณค่าดั้งเดิมของงานไม้สัก
- 2) ด้านราคา ควรสะท้อนความคุ้มค่าระหว่างคุณภาพและราคา กำหนดราคาที่มีความยืดหยุ่นและต้องคำนึงถึงความสามารถในการจ่ายของผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย
- 3) ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรโดยใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่นำเสนอทั้งคุณประโยชน์เชิงการใช้งานและคุณค่าเชิงอารมณ์ความรู้สึก การส่งเสริมการขาย เช่น ส่วนลด ของแถม และบริการติดตั้งฟรี ควรออกแบบให้สอดคล้องกับการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์
- 4) ด้านบุคลากร พัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และสามารถให้คำแนะนำที่ตรงกับความต้องการเฉพาะของลูกค้าแต่ละราย
- 5) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรใช้ช่องทางที่หลากหลายเพื่อความสะดวกในการเข้าถึง และพัฒนาช่องทางออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพในการนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์และรองรับธุรกรรมแบบเบ็ดเสร็จ
- 6) ด้านลักษณะทางกายภาพและ

การนำเสนอ ควรให้ความสำคัญกับการจัดแสดงสินค้า ตกแต่งร้าน และการสร้างบรรยากาศโดยรวมเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ที่ดีของลูกค้า 7) ด้านกระบวนการให้บริการ ควรกำหนดมาตรฐานกระบวนการให้บริการ ตั้งแต่การรับคำสั่งซื้อ การผลิต การจัดส่ง การติดตั้ง ไปจนถึงการบริการหลังการขาย โดยเน้นความมีประสิทธิภาพ และความสอดคล้องกับความคาดหวังของลูกค้า ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาปัจจัยด้านพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม 2) ควรศึกษาโดยการเปรียบเทียบกลยุทธ์ทางการตลาดกับคู่แข่งในอุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อพัฒนาข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิดา โมทอง และทิพย์วรรณ งามศักดิ์. (2560). กลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายเฟอร์นิเจอร์ร้าน ABC ในเขตอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มข, 10(2), 115-133.
- ณรงค์โพธิ์ พลภูษานันท์. (2551). ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ไทยโพสต์. (2565). องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) ขยายศูนย์จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ - เฟอร์นิเจอร์ไม้สักจากป่าปลูก ภายใต้ชื่อใหม่ "FIO.SHOP" 5 สาขาทั่วประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2567 จาก <https://www.thaipost.net/public-relations-news/196781/>
- ธนูทอง ศิริวงศ์ และสินีนารถ เริ่มลาวรรณ. (2567). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 8(1), 114-126.
- ธัชปภา ตังสุรัตน์กุล และคณะ. (2565). กลยุทธ์การบริหารธุรกิจอุตสาหกรรมผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ในประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(3), 207- 211.
- ธัญพร กวีบริบูรณ์. (2561). ลักษณะทางประชากร แรงจูงใจของผู้บริโภค และพฤติกรรมการใช้บริการโคเวิร์คกิ้งสเปซในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันท์พงศ์ พันทวีศักดิ์. (2566). แนวโน้มธุรกิจผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้. เรียกใช้เมื่อ 27 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.lhbank.co.th/getattachment/dca9fa28-5372-4715-a773-0af278d529c4/economic-analysis-Industry-Outlook-2023-Furniture>
- พีระพงศ์ เบญจพรกุลนิจ. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ลำไพ แสนบุญเลี้ยง และทรงพร หาญสันติ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ Built-in 4.0 ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. ใน คณะกรรมการจัดสัมมนาและประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 19 (บรรณาธิการ). การประชุมวิชาการระดับชาติ (ครั้งที่ 19) (หน้า1901). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วาสนา มิตรสายชล. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์จากวัสดุยั่งยืน วัสดุรีไซเคิลหรือเฟอร์นิเจอร์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม. ใน รายงานการวิจัยบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีระยา ทองเสือ. (2567). แนวโน้มธุรกิจเฟอร์นิเจอร์. เรียกใช้เมื่อ 27 ธันวาคม 2567 จาก <https://media.settrade.com/settrade/Documents/2024/Dec/20241225-Krungthai-COMPASS-Furniture.pdf>
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2567). ศึกษาแนวโน้มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์มองเป็นโอกาสผลักดันอุตสาหกรรมของคนไทย สร้างรายได้เพิ่มให้แก่ประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 27 ธันวาคม 2567 จาก <https://tpso.go.th/news/2412-0000000059>

- องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้. (2566). รายงานประจำปี 2566. เรียกใช้เมื่อ 12 มีนาคม 2567 จาก <https://www.fio.co.th/fioreport/Aw-FIO-Annual-Report-2024-02-08-67.pdf>
- อัฐศาสตร์ ผดุงพันธ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์และของแต่งบ้านของกลุ่ม GenY ใน กรุงเทพฯ และปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาดยุคดิจิทัล. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อุตัมสิงห์ จาวาลา และคณะ. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์ของผู้บริโภคในจังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 8(2), 127-140.
- Cochran, W. G. (1977). Sampling Techniques. (3rd ed.). New York: John Wiley, Sons.
- Cronbach, L. J. (1984). Cronbach's Alpha Coefficient: Essential of psychology and education. United States of America: Mc-Graw Hill.
- Kotler, P. & Armstrong, G. (2014). Principle of Marketing. (15th ed.). United States of America: Pearson Education.
- Kotler, P. & Keller, K. L. (2012). Marketing Management. (14th ed.). London: Pearson Education.
- Lovelock, C. & Wright, L. (2007). Principles of service marketing and management. (5th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.
- Nunnally, J. C. (1978). Psychometric theory. New York: McGraw-Hill.
- Porter, M. E. & Kramer, M. R. (2019). Creating shared value. Springer: Dordrecht.

การพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทย*

DEVELOPMENT OF FACTORS INFLUENCING REPURCHASE DECISIONS OF CORRUGATED PAPER PACKAGING IN THAILAND

ศุภพิชิตินัย นิมิศิลป์*, สุวัฒน์ จรรยาพูน

Suppitsinee Nimisil*, Suwat Janyapoon

วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

College of Logistics and Supply Chain, Sripatum University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: suppapitsinee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B และพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้จัดซื้อบรรจุภัณฑ์ในภาคอุตสาหกรรม จำนวน 385 คน เลือกแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ (ค่า IOC > 0.50 และค่าความเชื่อมั่น 0.94) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีปัจจัยเดียว การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และยืนยันผลด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ในอุตสาหกรรมที่ใช้บรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก ผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาและลำดับความสำคัญของปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ได้แก่ 1) ความสามารถในการบริการ 2) ความสอดคล้องกับมาตรฐาน 3) ความต้องการของลูกค้า 4) ความเชื่อถือได้ของผู้ผลิต 5) การสื่อสารทางธุรกิจ 6) ประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์ และ 7) ต้นทุน ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.76 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ 0.58 ลำดับความสำคัญของปัจจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าและ ความสามารถในการบริการและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์มีผลต่อการซื้อซ้ำมากที่สุด ส่วนการพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ซึ่งได้พัฒนากลายอยู่ในห่วงโซ่อุปทานของบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การกระจายสินค้า และการออกแบบกลยุทธ์ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, การตัดสินใจซื้อซ้ำ, บรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก, ธุรกิจ B2B

Abstract

This research aims to study and prioritize the factors influencing the repurchase decision of corrugated packaging among B2B customers and to develop a model of factors affecting repurchase behavior. This study employs a quantitative research approach. The sample consists of 385 industrial packaging purchasers, selected through accidental sampling. The research instrument is a questionnaire, which has been validated for content validity and reliability (IOC > 0.50, Cronbach's Alpha = 0.94).

Data were collected through surveys. Statistical analyses used in this study include percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, factor analysis, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis. The findings were further validated through expert interviews with five professionals in the corrugated packaging industry. The results indicate that the key factors influencing the repurchase decision of corrugated packaging among B2B customers are as follows 1) Serviceability 2) Conformance to standards 3) Customer requirements 4) Reliability of manufacturers 5) Business communication 6) Packaging performance 7) Cost The correlation coefficient was found to be 0.76, with a coefficient of determination of 0.58. The ranking of these factors suggests that serviceability and product standards are the most significant drivers of repurchase decisions. The development of a repurchase factor model for B2B customers has led to the formulation of strategic improvements in the corrugated packaging supply chain, focusing on enhancing production efficiency, optimizing distribution processes, and designing sustainable strategies to meet customer needs.

Keywords: Influencing Factors, Repeat Purchase Decision, Corrugated Paper Packaging, B2B Business

บทนำ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็วและมีบทบาทสำคัญต่อธุรกิจหลากหลายประเภท ตั้งแต่สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าอุตสาหกรรม ไปจนถึงสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ บรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกได้รับความนิยมเนื่องจากมีความแข็งแรง น้ำหนักเบา และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน (รชานนท์ มุกสิขสวัสดิ์, 2567) นอกจากนี้ ด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ประกอบการจึงให้ความสำคัญกับการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพและคุ้มค่า เพื่อสร้างประสบการณ์เชิงบวกแก่ลูกค้า (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2563)

การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของลูกค้า B2B (ธุรกิจกับธุรกิจ) ทำให้ความต้องการใช้บรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกมีความซับซ้อนมากขึ้น Hutt, M. D. & Speh, T. W. กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อซ้ำของลูกค้า B2B นั้นไม่ได้พิจารณาจากปัจจัยด้านราคาเพียงอย่างเดียว แต่ยังคำนึงถึงคุณสมบัติเชิงคุณภาพที่ตอบสนองต่อความต้องการในกระบวนการผลิตและการจัดจำหน่าย รวมถึงการบริการหลังการขาย เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจอย่างต่อเนื่อง (Hutt, M. D. & Speh, T. W., 2001)

ดังนั้น การทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนากลยุทธ์ที่ช่วยรักษาลูกค้าและสร้างความภักดีในระยะยาว จากการศึกษาแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 4C's (Lauterborn, B., 1990) และแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพ (Garvin, D. A., 1984) ล้วนมีองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจให้กับลูกค้า หากผู้ประกอบการสามารถบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม จะส่งผลให้ลูกค้าพิจารณาซื้อซ้ำและเกิดความภักดีต่อผลิตภัณฑ์และบริการ

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว การวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายในการศึกษา การพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทย เพื่อศึกษาและจัดลำดับความสำคัญ พัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ในประเทศไทย จะช่วยให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ในเชิงกลยุทธ์ เช่น การพัฒนาคุณภาพบรรจุภัณฑ์ การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการจัดส่ง ตลอดจนการปรับปรุงการบริการหลังการขายให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ลูกค้า และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้กับธุรกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ในประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยศึกษาทบทวนวรรณกรรม รวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาเทคนิคการวิจัยจากบทความงานวิจัยเพื่อกำหนดเป็นกรอบในงานวิจัย ได้แนวความคิดทั่วไป นำแนวคิดที่ได้ไปศึกษาเชิงลึก และสามารถสรุปเป็นวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ฝ่ายจัดหาและฝ่ายจัดซื้อ ของบริษัทที่ใช้บรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก ซึ่งมีประสิทธิภาพทำงานในองค์กรภาคอุตสาหกรรมที่ใช้บรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้สินค้าบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในกลุ่มลูกค้า B2B ที่ถูกคัดเลือกอย่างชัดเจน จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกรณี เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง ทั้งนี้ สมมติฐานกำหนดว่าข้อมูลมีการกระจายตัวแบบปกติ (Normal Distribution) และกำหนดระดับความแปรปรวนสูงสุด คือ $p = 0.50$ กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95 เปอร์เซนต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ที่ 5 เปอร์เซนต์ (Cochran, W. G., 1977) ส่งผลให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 385 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบประเมินค่า 5 ระดับ (Likert Scale Question) ประกอบด้วย 1) ข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4C ได้แก่ ความต้องการของลูกค้า (Consumer) ต้นทุน (Cost) ความสะดวกในการซื้อ (Convenience) และการสื่อสาร (Communication) 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ประกอบด้วย ประสิทธิภาพของกล่องกระดาษลูกฟูก (Performance) ความทนทานของกล่องกระดาษลูกฟูก (Durability) ความเชื่อถือได้ของกล่องกระดาษลูกฟูก (Reliability) ความสอดคล้องตรงตามมาตรฐานที่กำหนด (Conformance) ความสามารถในการบริการ (Serviceability) และคุณภาพที่รับรู้หรือชื่อเสียงของผู้ผลิตกล่องกระดาษลูกฟูก (Perceived quality) การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC & Reliability Test) 1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา เพื่อให้ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และดำเนินการปรับแก้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา ประกอบด้วย นักวิชาการ จำนวน 2 ท่าน เป็นอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการตลาดอุตสาหกรรม กลยุทธ์การตลาดแบบธุรกิจกับธุรกิจ (B2B) และพฤติกรรมขององค์กรลูกค้า อีก จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในงานจัดหาและจัดซื้อทางด้านโลจิสติกส์ และซัพพลายเชนที่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกมาไม่น้อยกว่า 10 ปี ประเมินค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา Index of Item Objective Congruence (IOC) ซึ่งกำหนดว่า ค่าความสอดคล้องต้องมากกว่า 0.50 ในทุกข้อ ผลการประเมิน พบว่า ค่า IOC มีค่ามากกว่า 0.50 ในทุกข้อคำถาม 2) การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability Test) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษามาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งกำหนดว่าค่าความเชื่อมั่นต้องมากกว่า

หรือเท่ากับ 0.70 ผลการทดสอบพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.942 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling) รวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ โดยแจกจ่ายผ่านแพลตฟอร์ม Google Forms และ QR Code จากนั้นจึงส่งแบบสอบถามออนไลน์ให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ออกแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคำนวณสถิติสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับอธิบายขนาดองค์กรและลักษณะของอุตสาหกรรม ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สำหรับอธิบายระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ระดับการรับรู้คุณภาพของบรรจุภัณฑ์ และระดับการตัดสินใจซื้อซ้ำของบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทย 2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบ วิธีการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธี Principal Component Analysis (PCA) และหมุนด้วยวิธี Quartimax เพื่อแยกองค์ประกอบ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ระดับการรับรู้คุณภาพของบรรจุภัณฑ์ และระดับการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์บรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทย 2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance: ANOVA) ใช้ F-test เพื่อตรวจสอบความแตกต่างของระดับตัวแปรที่ศึกษา การตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ระหว่างขนาดองค์กรและลักษณะของอุตสาหกรรม 3) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้าธุรกิจ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และพัฒนารูปแบบของปัจจัยผ่านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการระหว่างปัจจัยกับการแบ่งกลุ่มลูกค้า ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ทั้งนี้ ได้นำทฤษฎีและแนวคิดของนักวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตัวแบบที่เหมาะสม

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ในประเทศไทยสามารถสรุป ได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง ลูกค้า B2B ของบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทยที่ใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นองค์กรขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีลักษณะของอุตสาหกรรมที่หลากหลาย เช่น อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น องค์กรส่วนใหญ่ดำเนินกิจการมาแล้วเป็นระยะเวลามากกว่า 15 ปี และบางส่วนดำเนินกิจการระหว่าง 11 ถึง 15 ปี

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า กลุ่มลูกค้า B2B ของบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทยมีระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ความต้องการของผู้บริโภคและต้นทุนของผู้บริโภค รองลงมา คือ ความสะดวกในการซื้อ และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การสื่อสาร รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มลูกค้าบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก (B2B)

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเห็น
1. ความต้องการของผู้บริโภค	3.90	0.53	มาก
2. ต้นทุนของผู้บริโภค	3.90	0.60	มาก
3. ความสะดวกในการซื้อ	3.87	0.56	มาก
4. การสื่อสาร	3.70	0.66	มาก
รวม	3.84	0.46	มาก

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้คุณภาพ พบว่า กลุ่มลูกค้า B2B ของบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทยมีระดับการรับรู้คุณภาพของบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด รองลงมา คือ ความเชื่อถือได้ของบรรจุภัณฑ์ และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะการรับรู้คุณภาพของบรรจุภัณฑ์

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเห็น
1. ประสิทธิภาพ	3.78	0.79	มาก
2. ความทนทาน	4.15	0.72	มาก
3. ความเชื่อถือได้	4.29	0.69	มากที่สุด
4. ความสอดคล้องตรงตามมาตรฐาน	4.43	0.69	มากที่สุด
5. ความสามารถในการบริการ	4.12	0.72	มาก
6. คุณภาพที่รับรู้หรือชื่อเสียงของผู้ผลิต	3.80	0.64	มาก
รวม	4.09	0.53	มาก

1.4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวแปรสังเกต ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 2) ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพ และ 3) การตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก การสกัดองค์ประกอบใช้วิธี Principal Component Analysis (PCA) และหมุนด้วยวิธี Quartimax โดยสามารถจำแนกองค์ประกอบออกเป็น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 3 องค์ประกอบ ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพ 4 องค์ประกอบ และการตัดสินใจซื้อซ้ำ 1 องค์ประกอบ รวมทั้งหมด 8 องค์ประกอบ เพื่อนำไปวิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ ได้แก่ 1) ความต้องการของลูกค้า 2) ต้นทุน 3) การสื่อสาร 4) ประสิทธิภาพ 5) ความสามารถในการบริการ 6) มาตรฐาน 7) ความน่าเชื่อถือ และ 8) การตัดสินใจซื้อซ้ำ โดยมี ค่าน้ำหนักของตัวแปร ค่าไอเกน (Eigenvalues) ขององค์ประกอบ และค่าร้อยละความแปรปรวนที่อธิบายได้ (% of Variance) แสดงในตารางที่ 3 - 5

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ค่าสถิติ	องค์ประกอบ					
	ความต้องการของลูกค้า		ต้นทุน		การสื่อสาร	
	ตัวแปร	น้ำหนัก	ตัวแปร	น้ำหนัก	ตัวแปร	น้ำหนัก
	C4.1	.809	C3.1	.891	C1.2	.830
	C4.3	.756	C2.3	.762	C1.1	.791
	C4.2	.732	C3.2	.690	C2.1	.484
	C2.2	.732	C1.3	.589		
	C3.3	.720				
Eigen values	4.674		1.728		1.473	
% of Variance	38.946		14.400		12.274	
KMO = 0.698, Chi-Square = 2224.690, P-Value = 0.000						

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

คำสถิติ	องค์ประกอบ							
	ประสิทธิภาพ		ความสามารถในการบริการ		มาตรฐาน		ความน่าเชื่อถือ	
	ตัวแปร	น้ำหนัก	ตัวแปร	น้ำหนัก	ตัวแปร	น้ำหนัก	ตัวแปร	น้ำหนัก
	Q4.2	.880	Q2.3	.866	Q1.3	.913	Q6.2	.762
	Q4.1	.847	Q3.2	.858	Q1.2	.832	Q6.3	.695

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (ต่อ)

ค่าสถิติ	องค์ประกอบ							
	ประสิทธิภาพ		ความสามารถในการบริการ		มาตรฐาน		ความน่าเชื่อถือ	
	ตัวแปร	น้ำหนัก	ตัวแปร	น้ำหนัก	ตัวแปร	น้ำหนัก	ตัวแปร	น้ำหนัก
	Q4.3	.844	Q3.1	.821	Q1.1	.780	Q5.3	.648
	Q5.1	.803	Q2.2	.720	Q2.1	.777	Q6.1	.573
	Q3.3	.786						
	Q5.2	.639						
Eigen values	6.850		2.633		2.556		1.363	
% of Variance	38.058		14.626		14.201		7.570	
KMO = 0.719, Chi-Square = 5999.232, P-Value = 0.000								

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์

ค่าสถิติ	องค์ประกอบการตัดสินใจซ้ำ	
	ตัวแปร	น้ำหนัก
	R1	.845
	R2	.865
	R3	.954
Eigen values	2.372	
% of Variance	9.059	
KMO = 0.611, Chi-Square = 684.072, P-Value = 0.000		

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างการซื้อซ้ำระหว่างขนาดองค์กร

	สถิติทดสอบ F	P-Value (Sig.)	สรุปผล
ขนาดขององค์กร	1.009	0.365	ไม่แตกต่าง
ขนาดขององค์กร	1.009	0.365	ไม่แตกต่าง

1.5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างการซื้อซ้ำระหว่างขนาดองค์กร พบว่า ขนาดขององค์กร และ ลักษณะของอุตสาหกรรม ของกลุ่มลูกค้า B2B ของลูกค้ากระดาชลูกฟูกที่ต่างกันไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาชลูกฟูก

1.6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาชลูกฟูกของกลุ่มลูกค้า B2B อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความต้องการของลูกค้า (CUST) ต้นทุน (COST) การสื่อสาร (CUMM) ประสิทธิภาพ (EFFI) ความสามารถในการบริการ (SERV) มาตรฐาน (STAN) และความน่าเชื่อถือ (RELI) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ร้อยละ 76.2 ($R = 0.762$) โดยองค์ประกอบทั้ง 7 สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจซื้อซ้ำ (PURC) ได้ร้อยละ 58.1 ($R\text{ Square} = 0.581$) องค์ประกอบทั้ง 7 สามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจซื้อซ้ำ (PURC) ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และการพยากรณ์การตัดสินใจซื้อซ้ำ (PURC) ด้วยองค์ประกอบทั้ง 7 จะมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.653 เมื่อพิจารณาทีละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบทั้ง 7 มีอิทธิพลต่อ การตัดสินใจซื้อซ้ำ (PURC) ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลสูงสุด ได้แก่ ความสามารถในการบริการ (SERV) มีน้ำหนักอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.341 รองลงมา คือ มาตรฐาน (STAN) มีน้ำหนักอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.231

และต่ำที่สุดในองค์ประกอบ ต้นทุน (COST) มีน้ำหนักอิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.096

ซึ่งสามารถเขียนเป็นตัวแบบสมการค่าปกติและค่ามาตรฐาน และสามารถแสดงดังตารางที่ 7 - 8

$$\text{สมการค่าปกติ PURC} = 0.174(\text{CUST}) + 0.094(\text{COST}) + 0.161(\text{CUMM}) + 0.105(\text{EFFI}) + 0.341(\text{SERV}) + 0.262(\text{STAN}) + 0.165(\text{RELI}) \dots\dots\dots(1)$$

$$\text{สมการค่ามาตรฐาน PURC} = 0.178(\text{CUST}) + 0.096(\text{COST}) + 0.161(\text{CUMM}) + 0.097(\text{EFFI}) + 0.341(\text{SERV}) + 0.231(\text{STAN}) + 0.165(\text{RELI})\dots\dots\dots(2)$$

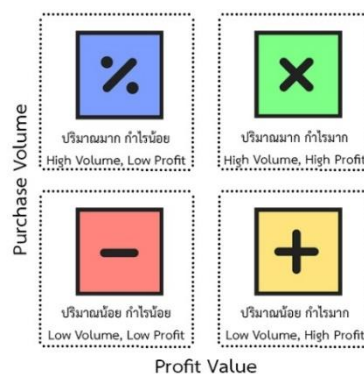
ตารางที่ 7 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	Unstan-dardized		Stan-dardized	t - Test	P-Value (Sig.)	Collinearity	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance (>.10)	VIF (<10)
ค่าคงที่	-.015	0.034		-.447	0.655		
CUST	0.174	0.058	0.178	3.018	0.003	0.319	3.136
COST	0.094	0.044	0.096	2.151	0.032	0.562	1.780

ตารางที่ 8 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	Unstan-dardized		Stan-dardized	t - Test	P-Value (Sig.)	Collinearity	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance (>.10)	VIF (<10)
CUMM	.161	.038	.161	4.188	.000	.752	1.331
EFFI	.105	.041	.097	2.530	.012	.759	1.318
SERV	.341	.053	.341	6.489	.000	.402	2.489
STAN	.262	.051	.231	5.127	.000	.550	1.818
RELI	.165	.042	.165	3.961	.000	.642	1.557
R = 0.762, R Square = 0.581 Std. Error of the Estimate = 0.653 F - Test = 74.655**							

2. เพื่อพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ในประเทศไทยผลการพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกโดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านความสามารถในการบริการ 2) ปัจจัยด้านความต้องการของลูกค้า 3) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพ 4) ปัจจัยด้านการสื่อสาร 5) ปัจจัยด้านความเชื่อถือได้ 6) ปัจจัยด้านความสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด และ 7) ปัจจัยด้านต้นทุน ปัจจัยเหล่านี้ถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดเชิงกลยุทธ์ BCG Matrix เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้านกับกลุ่มลูกค้า ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม รายละเอียดแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการวิเคราะห์กำไรและปริมาณการซื้อ

อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละกลุ่มในภาพกับทั้ง 7 ปัจจัย (ความสามารถในการบริการ, ความต้องการของลูกค้า ประสิทธิภาพ การสื่อสาร ความเชื่อถือได้ ความสอดคล้องกับมาตรฐาน และต้นทุน) โดยเน้นการปรับปรุงบริการและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำจากลูกค้า ได้ดังนี้ 1) ซ้อมาก กำไรน้อย (High Volume, Low Profit เครื่องหมาย “/”) ลูกค้ากลุ่มนี้สั่งซื้อในปริมาณมาก แต่กำไรต่อหน่วยต่ำ มุ่งเน้นประสิทธิภาพ (Efficiency) และการควบคุมต้นทุน (Cost Management) เพื่อให้การดำเนินงานคุ้มค่า พร้อมทั้งเสริมความสามารถในการบริการ และความเชื่อถือได้ เพื่อรักษาลูกค้าไว้โดยไม่กระทบต่อผลกำไรของบริษัท 2) ซ้อมาก กำไรมาก (High Volume, High Profit เครื่องหมาย “X”) ลูกค้ากลุ่มนี้สั่งซื้อในปริมาณมากและให้กำไรสูง ให้บริการที่มีคุณภาพสูง (Premium Service) โดยเน้นความสามารถในการบริการ (Serviceability) และการตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Consumer Needs) และความสอดคล้องกับมาตรฐาน เพื่อสร้างความพึงพอใจและรักษาความสัมพันธ์ 3) ซ้อน้อย กำไรมาก (Low Volume, High Profit เครื่องหมาย “+”) “บวก” ลูกค้ากลุ่มนี้มีปริมาณการสั่งซื้อต่ำ แต่ให้ผลกำไรสูง ควรให้บริการที่มีคุณภาพระดับพรีเมียม โดยเน้น ความสามารถในการบริการ การตอบสนอง ความต้องการของลูกค้า ความเชื่อถือได้ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และความสอดคล้องกับมาตรฐาน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีและเพิ่มโอกาสในการซื้อซ้ำ 4) ซ้อน้อย กำไรน้อย (Low Volume, Low Profit เครื่องหมาย “-”) “ลบ” ลูกค้ากลุ่มนี้สั่งซื้อในปริมาณน้อยและมีกำไรต่ำ ควรบริหารจัดการโดยใช้ ต้นทุนต่ำสุด และเน้น ประสิทธิภาพ ควบคู่กับ การสื่อสารที่เหมาะสม ความสอดคล้องกับมาตรฐาน และความเชื่อถือได้ เพื่อให้การให้บริการคุ้มค่าและลดภาระต้นทุนของบริษัท ซึ่งการใช้ปัจจัยทั้ง 7 ด้าน เป็นแนวทางในการวางแผนและปรับปรุงบริการของผู้ผลิต บรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก จะช่วยเพิ่มโอกาสในการซื้อซ้ำจากลูกค้า B2B และเสริมความสามารถของบริษัทในการสามารถรักษากำไรระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาและการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ในประเทศไทยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างลูกค้า B2B ของบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นองค์กรขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีลักษณะของอุตสาหกรรมที่หลากหลาย และดำเนินกิจการมาแล้วมากกว่า 15 ปี 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความต้องการของผู้บริโภคและต้นทุนของผู้บริโภค รองลงมา คือ ด้านความสะดวกในการซื้อ และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสื่อสาร 3) การรับรู้คุณภาพอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสอดคล้องตรงตามมาตรฐานที่กำหนด รองลงมา คือ ความเชื่อถือได้ของบรรจุภัณฑ์ และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์ 4) องค์ประกอบตัวแปรสังเกต ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 2) ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพ และ 3) การตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก การศึกษาการสกัดองค์ประกอบโดยใช้ Principal Component Analysis (PCA) และหมุนด้วยวิธี Quartimax สามารถจำแนกองค์ประกอบออกเป็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดได้ 3 องค์ประกอบ ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพได้ 4 องค์ประกอบ และการตัดสินใจซื้อซ้ำได้ 1 องค์ประกอบ รวมทั้งหมด 8 องค์ประกอบ เพื่อนำไปวิเคราะห์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ ได้แก่ 1) ความต้องการของลูกค้า 2) ต้นทุน 3) การสื่อสาร 4) ประสิทธิภาพ 5) ความสามารถในการบริการ 6) มาตรฐาน 7) ความน่าเชื่อถือ และ 8) การตัดสินใจซื้อซ้ำ การวิเคราะห์องค์ประกอบแสดงค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรผ่านค่าไอเกน (Eigenvalues) และ ค่าร้อยละความแปรปรวนที่อธิบายได้ 5) ความแตกต่างการซื้อซ้ำระหว่างขนาดองค์กรและลักษณะของอุตสาหกรรมที่ต่างกันไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก 6) ปัจจัยการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก

ของกลุ่มลูกค้า B2B อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความต้องการของลูกค้า ต้นทุน การสื่อสาร ประสิทธิภาพ ความสามารถในการบริการ มาตรฐาน และ ความน่าเชื่อถือ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยองค์ประกอบทั้ง 7 สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจซื้อซ้ำ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจซื้อซ้ำได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถใชัพยากรณ์การตัดสินใจซื้อซ้ำได้โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.653 เมื่อพิจารณาที่ละองค์ประกอบองค์ประกอบทั้ง 7 มีอิทธิพลต่อ การตัดสินใจซื้อซ้ำ ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลสูงที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการบริการ และองค์ประกอบมาตรฐาน องค์ประกอบต้นทุน ตามลำดับ สรุปได้ว่าความสามารถในการบริการเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการกระตุ้นการซื้อซ้ำของลูกค้า B2B การจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของลูกค้า B2B ความสามารถในการบริการ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Garvin, D. A. ระบุว่าคุณภาพการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า (Garvin, D. A., 1987) นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนของ Hellier, P. K., et al. ที่กล่าวว่าความพึงพอใจในบริการมีผลโดยตรงต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของลูกค้าสำหรับความสอดคล้องตามมาตรฐานที่กำหนด และความต้องการของลูกค้า (Hellier, P. K. et al., 2003) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Parasuraman A. et al. ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าการตอบสนองต่อความคาดหวังของลูกค้าและการรักษามาตรฐานคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความพึงพอใจ (Parasuraman, A. et al. , 1988) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Zeithaml, V. A. ที่ระบุว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของผู้ผลิตมีผลต่อการรับรู้คุณค่าของลูกค้า (Zeithaml, V. A., 1988) และยังมีแนวคิดของ Sweeney, J. C., & Soutar, G. N. ที่กล่าวว่า ปัจจัยต้นทุนจะมีค่าน้ำหนักอิทธิพลน้อยที่สุด แต่ยังคงเป็นปัจจัยที่ผู้ผลิตควรพิจารณา โดยการตัดสินใจซื้อของลูกค้ายังคำนึงถึงความคุ้มค่าเป็นหลัก (Sweeney, J. C. & Soutar, G. N., 2014) ดังนั้น การควบคุมต้นทุนโดยไม่ลดทอนคุณภาพจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการตลาดที่เน้นการให้บริการอย่างมืออาชีพและใส่ใจในรายละเอียดสามารถสร้างความพึงพอใจและความไว้วางใจในระยะยาว การตอบสนองความต้องการของลูกค้า ความเข้าใจในความต้องการของลูกค้าช่วยเพิ่มโอกาสในการซื้อซ้ำ

2. ผลการพัฒนาารูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านความสามารถในการบริการ 2) ปัจจัยด้านความต้องการของลูกค้า 3) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพ 4) ปัจจัยด้านการสื่อสาร 5) ปัจจัยด้านความเชื่อถือได้ 6) ปัจจัยด้านความสอดคล้องตรงตามมาตรฐานที่กำหนด และ 7) ปัจจัยด้านต้นทุน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Boston Consulting Group ที่ได้วิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดเชิงกลยุทธ์ BCG Matrix (Boston Consulting Group, 1968) เพื่อหาความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้าน กับกลุ่มลูกค้าที่แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม โดยเน้นการปรับปรุงบริการและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำจากลูกค้า ได้ดังนี้ 1) ชื่อมาก กำไรน้อย (High Volume, Low Profit เครื่องหมาย “/”) ลูกค้ากลุ่มนี้สั่งซื้อในปริมาณมาก แต่กำไรต่อหน่วยต่ำ การบริหารจัดการ ควรมุ่งเน้น ประสิทธิภาพ และการควบคุมต้นทุน เพื่อให้การดำเนินงานคุ้มค่า พร้อมทั้งเสริมความสามารถในการบริการ และ ความเชื่อถือได้ เพื่อรักษาลูกค้าไว้โดยไม่กระทบต่อผลกำไรของบริษัท 2) ชื่อมาก กำไรมาก (High Volume, High Profit เครื่องหมาย “X”) ลูกค้ากลุ่มนี้สั่งซื้อในปริมาณมากและให้กำไรสูง 3) ชื่อน้อย กำไรมาก (Low Volume, High Profit เครื่องหมาย “+”) “บวก” ลูกค้ากลุ่มนี้มีปริมาณการสั่งซื้อต่ำ แต่ให้ผลกำไรสูง ควรให้บริการที่มีคุณภาพระดับพรีเมียม และ 4) ชื่อน้อย กำไรน้อย (Low Volume, Low Profit เครื่องหมาย “-”) “ลบ” ลูกค้ากลุ่มนี้สั่งซื้อในปริมาณน้อยและมีกำไรต่ำ ในการวางแผนและปรับปรุงการบริการของผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก จะช่วยเพิ่มโอกาสในการซื้อซ้ำจากลูกค้า B2B และช่วยให้บริษัทสามารถรักษากำไรในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ผลการศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของลูกค้า B2B ในประเทศไทย สรุปได้ว่า 1) กลุ่มตัวอย่างลูกค้า B2B ส่วนใหญ่เป็นองค์กรขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีลักษณะของอุตสาหกรรมที่หลากหลาย ดำเนินกิจการมาแล้วมากกว่า 15 ปี 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก ด้านความต้องการของผู้บริโภคอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนต้นทุนด้านความสะดวกในการซื้อ และด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยรองลงมาตามลำดับ 3) การรับรู้คุณภาพอยู่ในระดับมาก ด้านความสอดคล้องตรงตามมาตรฐานที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนด้านความเชื่อถือได้ของบรรจุภัณฑ์ และด้านประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยรองลงมาตามลำดับ 4) องค์ประกอบตัวแปรสังเกต ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 2) ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพ และ 3) การตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก และใช้วิธีการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธี Principal Component Analysis และหมุนด้วยวิธี Quartimax สามารถจำแนกองค์ประกอบออกเป็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 3 องค์ประกอบ ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพ 4 องค์ประกอบ และการตัดสินใจซื้อซ้ำ 1 องค์ประกอบ รวมทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ได้นำไปวิเคราะห์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ ได้แก่ 1) ความต้องการของลูกค้า 2) ต้นทุน 3) การสื่อสาร 4) ประสิทธิภาพ 5) ความสามารถในการบริการ 6) มาตรฐาน 7) ความน่าเชื่อถือ และ 8) การตัดสินใจซื้อซ้ำ 5) ความแตกต่างการซื้อซ้ำระหว่างขนาดองค์กรและลักษณะของอุตสาหกรรมที่ต่างกันไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก 6) ปัจจัยการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูกของกลุ่มลูกค้า B2B อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 7) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจซื้อซ้ำ และความผันแปรของการตัดสินใจซื้อซ้ำ ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และการพยากรณ์การตัดสินใจซื้อซ้ำความสามารถในการบริการเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการกระตุ้นการซื้อซ้ำของลูกค้า B2B เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ผลการพัฒนารูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำบรรจุภัณฑ์กระดาษลูกฟูก ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านความสามารถในการบริการ 2) ปัจจัยด้านความต้องการของลูกค้า 3) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพ 4) ปัจจัยด้านการสื่อสาร 5) ปัจจัยด้านความเชื่อถือได้ 6) ปัจจัยด้านความสอดคล้องตรงตามมาตรฐานที่กำหนด และ 7) ปัจจัยด้านต้นทุน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรพัฒนาการสื่อสารกับลูกค้าให้โปร่งใสและตอบสนองรวดเร็วเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นขยายการวิจัยไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่น เช่น ฝ่ายการตลาดและโลจิสติกส์ เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมมาก 2) ควรนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติ วางกลยุทธ์เพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการ 3) ควรพิจารณาศึกษาปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ 4) ควรศึกษาการตัดสินใจซื้อซ้ำในช่วงเวลาที่สภาพเศรษฐกิจแตกต่างกัน 5) ควรพัฒนาประสิทธิภาพซัพพลายเชน และวางกลยุทธ์การตลาดเพื่อดึงดูดและรักษาลูกค้า B2B ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- รชานนท์ มุกสิขสวัสดิ์. (2567). อุตสาหกรรม “ลูกฟูกไทย” มุ่งสู่ความยั่งยืน สร้างโอกาสเติบโตฐานผลิตใหญ่สุดในอาเซียน. เรียกใช้เมื่อ 11 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.thaipackmagazine.com/activity/corrutec/>
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2563). บทวิเคราะห์เชิงลึก เรื่อง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงความต้องการใช้บรรจุภัณฑ์. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2567 จาก https://packaging.oie.go.th/new/admin_control_new/html-demo/file/8630714592.pdf
- Boston Consulting Group. (1968). Perspectives on Experience. Boston: The Boston Consulting Group.
- Cochran, W. G. (1977). Sampling Techniques. (3rd ed.). New York: John Wiley and Sons.
- Garvin, D. A. (1984). What does product quality really mean. Sloan Management Review, 26(1), 25-43.

- _____. (1987). Competing on the eight dimensions of quality. *Harvard Business Review*, 65(6), 101-109.
- Hellier, P. K. et al. (2003). Customer repurchase intention: A general structural equation model. *European Journal of Marketing*, 37(12), 1762-1800.
- Hutt, M. D. & Speh, T. W. (2001). *Business marketing management, A strategic view of Industrial and Organizational Markets*, Thomson/South-Western. Ohio: Cincinnati.
- Lauterborn, B. (1990). New marketing Litany; Four ps passé; c-words take over. *advertisingage*, 61(41), 26-33.
- Parasuraman, A. et al. (1988). SERVQUAL: A Multiple-Item Scale for Measuring Consumer Perceptions of Service Quality. *Journal of Retailing*, 64(1988), 12-40.
- Sweeney, J. C. & Soutar, G. N. (2014). Consumer perceived value: The development of a multiple item scale. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 21(3), 390-399.
- Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*, 52(3), 10-22.

ภาพแทนยาเสพติดในนวนิยายไทย*

THE REPRESENTATIONS OF NARCOTICS IN THAI NOVELS

สมปอง สิมมา*, เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา, ปันนดา เลอเลิศยุติธรรม

Sompong Simma*, Methawee Yuttapongtada, Pananda Lerlertyuttitham

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: sompong.simma@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2554 ที่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 22 เรื่อง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในบทความนี้มีจำนวน 9 เรื่อง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยประยุกต์แนวคิดภาพแทนและการนำเสนอภาพแทนและมุมมองในวรรณกรรมมาใช้ในการวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเกี่ยวกับยาเสพติดที่นำไปสู่การนำเสนอภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติดในนวนิยายไทย 6 ภาพแทน ได้แก่ ยาเสพติด คือ สิ่งทำลายชีวิต ยาเสพติด คือ สิ่งทำลายสังคมและประเทศชาติ ยาเสพติด คือ พฤติกรรมสังคมเฉพาะกลุ่ม ยาเสพติด คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความแปลกแยก ยาเสพติด คือ สิ่งปกติในสังคม และยาเสพติด คือ ปัจจัยดำรงชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติด ภาพแทนเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งทางลบ เป็นกลาง และทางบวกที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ยาเสพติดในสังคม โดยการนำเสนอภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดเหล่านี้ผู้แต่งได้เชื่อมโยงมาจากความคิด ความเชื่อ ค่านิยมสังคมและปรากฏการณ์ ยาเสพติดในสังคมเข้ามานำเสนอผ่านการใช้ภาษาเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยาย ซึ่งผู้แต่งได้ใช้ภาษาที่มีความใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับการใช้ภาษาเกี่ยวกับยาเสพติดในสังคมจริง ทำให้ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองสังคมเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับปรากฏการณ์ยาเสพติดในสังคม

คำสำคัญ: ภาพแทน, ยาเสพติด, นวนิยายไทย

Abstract

The purpose of this article aims to investigate the representations of narcotics and perspectives on narcotics in such literary works. The study focuses on Thai novels that feature narcotics-related narratives, either as primary or secondary themes, published between 1961 and 2011. There were 22 novels that met the selection criteria, with the last novel meeting the criteria being in 2011. The sample group used in this article consisted of 9 novels. This was qualitative research, with a purposive sample selection. Data was analyzed in a descriptive format, applying the concept of representation and the representations and perspectives in literature to analyze the language used in communicating narcotics that led to the presentation of narcotics

*Received February 28, 2025; Revised March 27, 2025; Accepted March 29, 2025

representations and perspectives on narcotics in Thai novels. The findings reveal six distinct representations of narcotics in Thai novels: Narcotics as destructive to life, narcotics as detrimental to society and the nation, narcotics as specific social behaviors, narcotics as causes of alienation, narcotics as normalized elements in society, and narcotics as livelihood factors for users. These representations illustrate negative, neutral, and positive perspectives on narcotics that align with social narcotics phenomena. Through these narcotics representations and perspectives, the authors establish connections between ideas, beliefs, social values, and social narcotics phenomena through narcotics-related language in novels that closely mirrors real-world language, making the representations and societal perspectives on narcotics in these novels substantially correspond with actual narcotics occurrences in society.

Keywords: Representation, Narcotics, Thai Novels

บทนำ

ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้พยายามแสวงหาวิธีการแก้ปัญหา ทั้งการป้องกันปราบปราม หรือณรงค์ให้คนทั่วไปตระหนักถึงปัญหายาเสพติดผ่านกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารข้อมูลให้ถึงประชาชนทั่วไป เช่น คำขวัญต่อต้านยาเสพติดประจำปี พ.ศ. 2563 “SAVE ZONE NO NEW FACE พื้นที่ปลอดภัย ไม่มีคนหน้าใหม่ เพราะคนรุ่นใหม่ ไม่ใช้ยาเสพติด” หรือคำขวัญวันต่อต้านยาเสพติดประจำปี พ.ศ. 2567 เพื่อย้ำเตือนให้ประชาชนไทยเกิดความตระหนักถึงปัญหายาเสพติดที่ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ “รวมพลังไทยสร้างครอบครัว ชุมชนอุ่นใจ พันภัยยาเสพติด เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาราช” รวมทั้งการเปลี่ยนชื่อเรียกยาเสพติดจาก “ยาขยัน” “ยาม้า” เป็น “ยาบ้า” ใน พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นการกำหนดชื่อเรียกและให้ความหมายทางสังคมที่ทำให้ยาบ้ากลายเป็นยาเสพติดร้ายแรงอันส่งผลต่อทัศนคติของสังคมที่มีผลต่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วย

ผู้วิจัยสังเกตว่าลักษณะภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเกี่ยวกับยาเสพติดจากหน่วยงานภาครัฐข้างต้นนี้ได้แบ่งพื้นที่และทำให้ภาพยาเสพติดเป็นสิ่งผิดปกติในสังคมซึ่งแสดงถึงการมีมุมมองต่อยาเสพติดในทางลบอย่างชัดเจน การใช้ภาษาเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อความคิดและมุมมองของผู้คนในสังคมที่มีต่อยาเสพติดรวมทั้งผู้ใช้ยาเสพติด ซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบางและเข้าถึงยากให้ถูกแบ่งแยกพื้นที่ออกจากสังคม ดังจากผลการวิจัยของ จารุณี ศิริพันธ์ ที่พบว่า กระบวนการประกอบสร้างหรือการผลิตวาทกรรมเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ของสารเสพติด และการสื่อสารเกี่ยวกับสารเสพติดผ่านมุมมองทางสังคมในเชิงลบต่อสารเสพติดด้วยภาษาเชิงลบ เปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้ใช้สารเสพติดในทางลบและสร้างวาทกรรมที่สื่อความหมายแบบมีนัยยะทางลบ และผลกระทบของปฏิบัติการของวาทกรรม พบว่า สิ่งที่สังคมปฏิบัติต่อผู้ใช้สารเสพติดในทางลบได้ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความคิดและพฤติกรรมของผู้ใช้สารเสพติด คือ นำไปสู่การมองตนเองในด้านลบ (จารุณี ศิริพันธ์, 2558)

จากข้อสังเกตลักษณะภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดจากหน่วยงานภาครัฐข้างต้นอย่าง การเปลี่ยนชื่อ “ยาม้า” เป็น “ยาบ้า” ที่นำไปสู่การสร้างภาพแทนยาเสพติดในทางลบ ซึ่งตามแนวคิดเกี่ยวกับภาพแทนของ Hall ได้อธิบายไว้ว่าภาพแทน (representation) เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความคิดกับภาษาที่ทำให้สามารถอ้างอิงถึงโลกวัตถุจริง ๆ ผู้คน เหตุการณ์ หรือจินตนาการถึงโลกสมมติ ผู้คน เหตุการณ์สมมติที่ได้สร้างภาพแทนนั้นขึ้นมา ภาพแทนจึงเป็นการใช้ภาษาเพื่อบอกบางสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันหรือเพื่อแสดงถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในโลกอย่างมีความหมายต่อผู้อื่น (Hall, S., 1997) และแนวคิดของ สุธเดช โชติอุดมพันธ์ เกี่ยวกับการนำเสนอภาพแทนและมุมมองในวรรณกรรมได้อธิบายเกี่ยวกับการนำเสนอภาพแทนจากตัวบทวรรณกรรมว่าวรรณกรรมเป็นปฏิบัติ

ทางวาทกรรมรูปแบบหนึ่งซึ่งส่งผลต่อกรอบความคิดของผู้อ่าน เป็นการนำเสนอระบอบแห่งความจริงหรือความจริงที่ผู้เขียนเชื่อเนื่องจากอยู่ในกรอบวาทกรรมหนึ่ง ๆ ภาพแทน ในวรรณกรรมจึงไม่ใช่ภาพแทนของความจริงในอุดมคติอีกต่อไป แต่เป็นภาพแทนจากมุมมองของผู้เขียน (สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2548) ดังนั้น ในแง่มุมนี้ “วรรณกรรม” จึงเป็น “ภาพแทน” ที่ให้ความหมายกับสิ่งต่าง ๆ รอบข้างตามแต่วาทกรรมของผู้เขียนจะกำหนดว่าอย่างไร ดังที่ Macherey, P. ที่ให้ความเห็นไว้ว่าวรรณกรรมเป็นเรื่องแต่งอันเกิดจากภาษาในการสร้างโลกมายาขึ้น หากแต่ภาษาดังกล่าวซึ่งเป็นวัตถุติบของนักเขียน เป็นพาหะและแหล่งกำเนิดของอุดมการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน (Macherey, P., 1978); (สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2560) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวรรณกรรมจึงเป็นการใช้ความเป็น “เรื่องแต่ง” เปิดโปงให้เห็นอุดมการณ์ที่ไหลเวียนอยู่รอบตัวเรา ซึ่งแสดงว่าสิ่งสำคัญในนวนิยาย คือ ภาษาที่ใช้สื่อความหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ในตัวบทที่มีความสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสังคมและนำไปสู่การตีความหมายของสิ่งนั้น

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจในการทำวิจัยเรื่องภาพแทนยาเสพติดในนวนิยายไทย เพื่อศึกษาแนวคิดและวิเคราะห์ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2554 โดยนำแนวคิดภาพแทนและแนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอภาพแทนและมุมมองในวรรณกรรมมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์การใช้ภาษาเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทย เพื่อแสดงให้เห็นว่าการนำเสนอภาพแทนยาเสพติดในนวนิยายไทยนั้น ผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติดและมุมมองต่อยาเสพติดในนวนิยายไทยอย่างไรผ่านการใช้ภาษาที่สื่อสารหรือสื่อความหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทย เพราะนวนิยายมีลักษณะสำคัญ คือ มีตัวละคร บทสนทนา ฉาก เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่นำเสนอในตัวบทเสมือนสังคมจริง การใช้ภาษาหรือบทสนทนาในนวนิยายก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาที่ผู้คนทั่วไปใช้ในสังคมจริงหรือในชีวิตประจำวันมากที่สุด การวิเคราะห์ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทยผ่านการใช้ภาษาเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทยจึงจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ยาเสพติดในสังคมที่ได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2554

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นวนิยายไทยแนวสังคมที่มีโครงเรื่องหลักและหรือโครงเรื่องรองเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเขียนนวนิยายไทยที่ได้รับการยกย่องหรือได้รับรางวัลจากงานเขียนนวนิยายเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีเกณฑ์มาตรฐานรองรับการยกย่องหรือให้รางวัลแก่นักเขียนนั้นและเป็นนวนิยายที่ตีพิมพ์ครั้งแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2563 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้นวนิยายที่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือก จำนวน 22 เรื่อง โดยนวนิยายเรื่องสุดท้ายที่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือก คือ พ.ศ. 2554 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในบทความนี้มี จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ 1) ข้ามนิรันดร์ (กฤษณา อโศกสิน (นามแฝง), 2550) 2) คำพิพากษา (ชาติ กอบจิตติ (นามแฝง), 2539) 3) รักแผลงฤทธิ์ (ดวงตะวัน (นามแฝง), 2546) 4) แม่นรกมาเกิน (โบตัน (นามแฝง), 2546) 5) ทางสายทาส (ม. มธุการี (นามแฝง), 2529); (ม. มธุการี (นามแฝง), 2529) 6) ไร่แรงบิน (ม. มธุการี (นามแฝง), 2543) 7) ดอกไม้ในป่าแดด (สุวรรณี สุคนธา (นามแฝง), 2540) 8) มายา (สุวรรณี สุคนธา, 2543); (สุวรรณี สุคนธา, 2543) และ 9) ทะเลถ้ำอ้อม (สุวรรณี สุคนธา, 2544)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวบทนวนิยายไทยที่มีโครงเรื่องหลักและหรือโครงเรื่องรองเกี่ยวกับยาเสพติด

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการคัดเลือกข้อความที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในตัวบทนวนิยายเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลการวิเคราะห์ในงานวิจัย โดยกำหนดเกณฑ์ขอบเขตข้อความที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในตัวบทนวนิยายไทยเพื่อนำมาเป็นข้อมูลวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. คำ กลุ่มคำ ข้อความหรือกลุ่มข้อความในตัวบทที่สื่อหรืออ้างถึงความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากตัวละครทุกตัวในตัวบทนวนิยาย
2. คำ กลุ่มคำ ข้อความหรือกลุ่มข้อความในตัวบทที่เป็นบทบรรยายเกี่ยวกับยาเสพติดหรืออ้างถึงยาเสพติด
3. คำ กลุ่มคำ ข้อความหรือกลุ่มข้อความในตัวบทที่เกี่ยวกับหรืออ้างถึงถึงผลกระทบของยาเสพติดต่อตัวละครและ/หรือสังคม
4. ตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลดังเช่นตัวอย่างข้อความจากนวนิยายเรื่องข้ามสีทันดรที่ว่า “ผมว่า...เขาไม่มีหรอกแฟน ก็น้องเขาคิดยา...” ชายหนุ่มแค้นหัวเราะเบา ๆ “ใครคนไหน ๆ ก็รังเกียจคนคิดยา ทั้งนั้นไม่ใช่หรือแม่รังเกียจทั้งนั้น แล้วคุณเดือนหรือจะไม่ถูกรังเกียจ...” ข้อความปรากฏตามเกณฑ์ 2 ลักษณะ กล่าวคือ กล่าวถึงความเกี่ยวข้องและการได้รับผลกระทบจากยาเสพติดของตัวละคร คือ น้องชายของคุณเดือนซึ่งติดยาเสพติดคนติดยาเสพติดย่อมถูกรังเกียจ คุณเดือนที่มีน้องชายติดยาเสพติดจึงได้รับผลกระทบถูกรังเกียจไปด้วย ดังนั้น ข้อความตามลักษณะข้างต้นจึงเป็นตัวบทที่นำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้

วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยนำแนวคิดภาพแทนและแนวคิดการนำเสนอภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับ ยาเสพติดในนวนิยายไทยโดยประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยการยกตัวอย่างข้อความประกอบคำอธิบาย สรุป และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับในนวนิยายไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2504 ถึง พ.ศ. 2554 ผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดผ่านการใช้ภาษาทั้งในบทสนทนาและบทบรรยายแทนความคิดของตัวละครที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในบทบาทหน้าที่หรือลักษณะต่าง ๆ ได้ 6 ภาพแทน และนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งทางลบ เป็นกลาง และทางบวก ดังนี้

1. ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งทำลายชีวิต” พบว่า ผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ สิ่งทำลายชีวิตผู้ใช้ยาเสพติดทั้งการทำลายชีวิตที่เป็นการทำลายสุขภาพร่างกายและจิตใจ รวมทั้งทำลายชีวิตทางสังคม โดยนำเสนอให้เห็นภาพผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดที่ทำลายชีวิตผู้ที่ใช้ยาเสพติดผ่านกลวิธีทางภาษา ได้แก่ การสั่งสอนหรือชี้แนะ การใช้อุปลักษณ์ และการใช้สมมติภาวะ

ดังตัวอย่างที่ 1 การสั่งสอนหรือชี้แนะ จากนวนิยายเรื่อง คำพิพากษา

เหล่านั้ทำให้คนเสียคนมาเยอะแล้ว ดูอย่างนายฟักนี่เป็นตัวอย่าง แต่ก่อนนั้นเคยเป็นคนดี พอกินเหล้าเข้าไปแล้วก็เมาอะอะอาละวาด ตอนหลังก็ติดอมแถม เป็นคนที่สังคมไม่ต้องการ เป็นคนที่สังคมรังเกียจ มีหน้าซ้ำเหล้ายังทำให้ร่างกายทรุดโทรม ดูอย่างร่างกายนายฟัก

จากตัวอย่างที่ 1 นั้นเป็นการสั่งสอนหรือชี้แนะโดยยกตัวอย่างผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านตัวละครที่เป็นผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปเพราะการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การนำเสนอผลจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นี้จึงทำให้เห็นภาพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำลายชีวิตผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านการใช้คำกริยา คือ “ทำให้” ผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ “เสียคน” จากที่ “เคยเป็นคนดี” และมีพฤติกรรม “เมาอะอะอาละวาด” และกล่าวถึงผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย คือ “ร่างกายทรุดโทรม” ผลกระทบทางสังคม คือ “สังคมไม่ต้องการ” และ “สังคมรังเกียจ” เป็นต้น

การใช้อุปลักษณ์และสมมติภาวะ

ดังตัวอย่างที่ 2 จากนวนิยายเรื่อง ข้ามสีหันทร

...ขณะที่พี่สาวมองเขา...อย่างซึ่งเสียนักแล้ว...เห็นแล้วอย่างลึกล้ำว่า ปิตาจารย์เสพยิตตินั้น แรงร้ายแรงกว่าโรคภัยอันตรายที่ว่าร้ายว่าแรง มันล้างมันผลาญมันรังควานชีวิต ดูเอาเลือดเอาเนื้อเอาความคิดที่ขอบที่ต้ออกจนล้น ใส่ที่ชั่วที่เสื่อมเข้าไปแทน

จากตัวอย่างที่ 2 ผู้แต่งได้ใช้อุปลักษณ์ “ปิตาจารย์” มาเรียกยาเสพติดตั้งความว่า “ปิตาจารย์เสพยิตติ” ซึ่งเป็นความเชื่อที่เข้าใจกันคืออยู่แล้วว่าปิตาจารย์เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติและเป็นสิ่งชั่วร้าย โดยปิตาจารย์แสดงการกระทำที่ทำลายชีวิตผู้ไชยาเสพติดทั้งทางร่างกายและจิตใจซึ่งเป็นสมมติภาวะ ดังความว่า “มันล้างมันผลาญมันรังควานชีวิต ดูเอาเลือดเอาเนื้อเอาความคิดที่ขอบที่ต้ออกจนล้น ใส่ที่ชั่วที่เสื่อมเข้าไปแทน” ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพยาเสพติดเป็นปิตาจารย์ชั่วร้ายที่ทำลายชีวิตผู้ไชยาเสพติดได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่ายาเสพติดนั้นได้ทำลายชีวิตผู้ไชยาเสพติดอย่างไร

2. ภาพแทน “ยาเสพติดคือสิ่งทำลายสังคมและประเทศชาติ” พบว่า ภาพแทนนี้มักปรากฏร่วมกับภาพแทนยาเสพติด คือ สิ่งทำลายชีวิตผู้ไชยาเสพติด เพราะผู้ไชยาเสพติด คือ สมาชิกของสังคม หากสังคมใดมีผู้ไชยาเสพติดจำนวนมากก็ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติในที่สุด

ดังตัวอย่างที่ 3 จากนวนิยายเรื่องมลายา

“ถ้าเพ็ญติดยาอย่างที่ยอมรลัวและเคยเตือนนะ ถ้าเพ็ญติดก็ต้องตกเป็นเหยื่อ เป็นเหยื่อไปตลอดชาติต้องทำงานหนัก เพื่อจะได้แลกเอาสิ่งที่เราต้องการเพราะความจำเป็น มันร้ายกาจยิ่งกว่าการกดขี่ขูดรีดชนิดใด ๆ ในโลก” เขาเอื้อมมือมาหาหล่อน ปีบมือไว้อย่างจะให้เพ็ญเข้าใจซาบซึ้งถึงสิ่งที่เขากำลังพูด “ถ้าประชาชนของประเทศใดต้องตกเป็นเหยื่อสักแค่ยี่สิบห้าเปอร์เซ็นต์เท่านั้น ไม่ต้องมากกว่านั้นหรอก...” อมรทำท่าจะพูดต่อ ถ้าไม่บังเอิญเหลือบไปเห็นคนคนหนึ่งที่กำลังเดินตรงเข้ามา

จากตัวอย่างที่ 3 ผู้แต่งได้มานำเสนอให้เห็นภาพยาเสพติดที่ทำลายสังคมและประเทศชาติโดยการใช้อุปลักษณ์ผู้ล่า โดยเปรียบผู้ไชยาเสพติดเป็น “เหยื่อ” ภาพการเป็นผู้ล่าเหยื่อของยาเสพติดจึงแสดงผ่านการใช้ภาษาดังความว่า “ถ้าประชาชนของประเทศใดต้องตกเป็นเหยื่อสักแค่ยี่สิบห้าเปอร์เซ็นต์เท่านั้น...” ซึ่งคำว่า “เหยื่อ” ที่ปรากฏในความเปรียบได้แสดงให้เห็นว่ายาเสพติดเป็นผู้ล่าโดย “เหยื่อ” ที่ยาเสพติดต้องการล่า นั่นก็คือ “ประชาชน” ทั่วไปซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลของประเทศที่หากยาเสพติดล่าได้สำเร็จ ผู้คนก็จะตกอยู่ใต้อาณาจักรยาเสพติด สังคมและประเทศนั้นก็จะถูกทำลายโดยยาเสพติดในที่สุด

นอกจากนี้ยังพบการนำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ สิ่งทำลายสังคมและประเทศชาติผ่านการใช้ความเปรียบที่แสดงให้เห็นว่ายาเสพติดได้ทำลายสังคม คือ ทำให้สังคม “ป่วย”

ดังตัวอย่างที่ 4 จากนวนิยายเรื่อง รักแผลงฤทธิ์

ไม่เพียงแต่ผู้เสพเท่านั้นหรอกที่เป็นผู้ป่วย แต่ชุมชนก็ป่วยเช่นกัน และจำเป็นต้องได้รับการบำบัดเยียวยาจะมีประโยชน์อันใดเล่า หากหน่วยงานอื่น ๆ ในสังคมช่วยกันบำบัดรักษาผู้เสพจนหายดีแล้วส่งพวกเขากลับคืนไปใช้ชีวิตในชุมชนที่ยังป่วยอยู่ดังเดิม !

จากตัวอย่างที่ 4 จะเห็นว่าปรากฏาพทรรรมทางการแพทย์ในการแก้ไขปัญหาเสพติด คือ การกำหนดให้ผู้ไชยาเสพติดเป็น “ผู้ป่วย” ทำให้เห็นภาพของผู้ไชยาเสพติดเป็นผู้ป่วยที่เกิดจากยาเสพติดและต้องเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา ผู้แต่งได้นำวาทกรรมนี้มาเปรียบกับชุมชนที่ยังมียาเสพติด คือ “ชุมชนก็ป่วย” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาพของยาเสพติดที่เสมือนเป็นเชื้อโรคหรือสิ่งทำลายสุขภาพที่ดีของสังคมทำให้เห็นภาพการทำลายสังคมของยาเสพติดได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. ภาพแทน “ยาเสพติด คือ พฤติกรรมสังคมเฉพาะกลุ่ม” พฤติกรรมสังคมเฉพาะกลุ่มในที่นี้ ก็คือ พฤติกรรมทางสังคมเฉพาะกลุ่มของผู้ใช้ยาเสพติด ซึ่งผู้แต่งนำเสนอตามพฤติกรรมของผู้ใช้ยาเสพติดที่มักมี พฤติกรรมรวมกลุ่มหรือมีลักษณะเป็นกลุ่มสังคมเฉพาะอีกสังคมหนึ่ง โดยพบนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้คำบริภาษในการเรียกผู้ใช้ยาเสพติดและการใช้คำหรือกลุ่มคำเฉพาะกลุ่มหรือภาษาเฉพาะวงการ

ดังตัวอย่างที่ 5 การใช้คำบริภาษในการเรียกผู้ใช้ยาเสพติด จากนวนิยายเรื่อง ทะเลถุกอ้อม

“วิฬาร...กลับบ้าน ถ้าไม่กลับ จะเรียกตำรวจมาจับ จับให้หมด ไอ้พวกสำมะเลเทเมา”

“จับ...ก็เชิญซิ” ใครคนหนึ่งพูดขึ้น “ขอหาอะไร”

“ขอหา มั่วสุม อ้นธพาล” คุณหญิงโกรธจนตัวสั่น เกิดมาไม่เคยมีใครย้อนถึงเช่นนี้เลย

จากตัวอย่างที่ 5 จะเห็นว่าเป็นการเรียกผู้ใช้ยาเสพติดด้วยคำบริภาษตามพฤติกรรมโดยใช้คำที่แสดงถึง การเหมารวมหรือพฤติกรรมที่มีการรวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป คือ “พวก” ในคำเรียกผู้ใช้ยาเสพติดว่า “ไอ้พวก สำมะเลเทเมา” ซึ่งเป็นการเรียกผู้ใช้ยาเสพติดเชิงบริภาษตามพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด และ คำแสดงพฤติกรรมที่เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อกระทำการในทางไม่ดี คือ “มั่วสุม” ซึ่งพฤติกรรมของผู้ใช้ยาเสพติด

นอกจากนี้ยังพบการนำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ พฤติกรรมสังคมเฉพาะกลุ่มที่น่าสนใจ คือ ผู้ใช้ยาเสพติด ก็มีการใช้ภาษาที่กำหนดตนเองเป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งของสังคมโดยมีการแยกเป็นกลุ่มเฉพาะตัวเอง เช่น การเรียกตัวเอง ว่า “ชาวยา” หรือแทนตัวเองว่า “พวกเรา”

ดังตัวอย่างที่ 6 จากนวนิยายเรื่อง มายา

“ชาวยาไม่มีใครไม่กลัวตำรวจ”

อมรฟังแล้วก็นิ่งอยู่ แวบหนึ่งในใจเขานึกแข่งว่าผู้ที่เคยคิดยามหาประลัยนี้ขึ้นทำลายล้างมนุษย์อย่าง เลือดเย็น โดยเห็นแก่ความร่ำรวยเพียงประการเดียว

ดังตัวอย่างที่ 7 จากนวนิยายเรื่อง ข้ามสีทันดร

“ผมเองก็อยากนะ...ตอนที่กำลังตัดอยู่...ก็อยาก...อยากตายเสียให้มันรู้แล้วรู้รอดไป...โอโย...พี่... ความทรمانตอนนั้นเนี่ย... ‘พวกเรา’ เท่านั้นที่รู้ว่าขนาดไหน...ผมจำมันได้ติดตาจิตใจเลย ตายแล้วเกิดใหม่ก็ไม่มี วันลืม”

จากตัวอย่างที่ 6 และ 7 การที่ผู้แต่งได้ให้ตัวละครที่เป็นผู้ใช้ยาเสพติดใช้คำเรียกตัวเองว่า “ชาวยา” หรือ “พวกเรา” เป็นแสดงถึงการแยกผู้ใช้ยาเสพติดออกเป็นกลุ่มหนึ่งที่เป็นกลุ่มเฉพาะที่มีแต่ผู้ใช้ยาเสพติดเท่านั้น หรืออาจแสดงถึงการที่ผู้ใช้ยาเสพติดก็มีมุมมองต่อตนเองว่าไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือถูกกีดกันออกจากสังคม ทัวไปจึงมีการไปรวมกลุ่มเฉพาะผู้ใช้ยาเสพติดด้วยกันเป็นอีกสังคมเฉพาะกลุ่มของตนเอง รวมทั้งยังปรากฏผ่าน การใช้คำหรือกลุ่มคำเฉพาะกลุ่มหรือภาษาเฉพาะวงการที่ใช้สื่อสารกันในกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดหรือผู้ค้ายาเสพติด เช่น การใช้คำหรือกลุ่มคำเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะวงการในการเรียกเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด

ดังตัวอย่างที่ 8 จากนวนิยายเรื่อง รักแผลงฤทธิ์

และเวลาเช่นนั้นเอง คือ เวลาเงินเวลาทองที่กินกะ “ขายขนม” เป็นระวิง

จากตัวอย่างที่ 8 คำว่า “ขายขนม” ในที่นี้ คือ การขายยาเสพติด ซึ่ง “ขนม” เป็นคำเรียกแทนยาเสพติด ชนิดหนึ่งซึ่งในกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดหรือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้นจึงจะเข้าใจว่า คือ ยาเสพติดหรือยาเสพติดชนิดใด

การใช้คำบริภาษในการเรียกผู้ใช้ยาเสพติดและการใช้คำหรือกลุ่มคำเฉพาะกลุ่มหรือภาษาเฉพาะวงการ เหล่านี้ทำให้เห็นภาพของการแยกตัวออกไปอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเฉพาะของผู้ใช้ยาเสพติดและมีภาษาที่ใช้กันเฉพาะ กลุ่มที่แสดงถึงการเป็นกลุ่มเฉพาะหรือกลุ่มเดียวกันของผู้ใช้ยาเสพติด

4. ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความแปลกแยก” ความแปลกแยก คือ การกระทำหรือผลของ การกระทำ ซึ่งเปลี่ยนสภาพของสิ่งของหรือการกระทำของบุคคลให้เป็นสภาพอื่น โดยนัยนี้บุคคลที่มีความแปลกแยก

คือ “คนที่ไม่ได้มีความเป็นมนุษย์” โดยความแปลกแยกมีอยู่ 3 ระดับ คือ ความแปลกแยกจากตัวเอง ความแปลกแยกจากสภาพธรรมชาติ และความแปลกแยกจากผู้อื่น จากคำอธิบายความแปลกแยกดังกล่าวสอดคล้องกับการนำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความแปลกแยก เช่น ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดเกิดความแปลกแยกกับตัวเอง

ดังตัวอย่างที่ 9 จากนวนิยายเรื่อง ทางสายทาส

เขามองเงาตัวเองในกระจก นั้นเขาหรือผืนรกที่โหดกันแน่ ตาเหลืองโปนแทบจะออกมานอกเบ้า โหนกแก้มสูง และริมฝีปากแห้งมีน้ำลายฟูมปาก แววตาที่มองตอบมาโคจรคร่าดูจะวอนขอความเมตตาปราณี มันเป็นแววตาของผืนรกที่รู้ว่าไม่มีวันจะไปสุดไปเกิด เขายกมือขึ้นลูบหน้าตัวเองแล้วเบาๆจะปลอบประโลมผืนรกตัวนั้น เขาต้องหาทางช่วยเหลือมัน มันยังไม่สายเกินไปหาก เขาจะทำอะไรสักอย่าง

สองคมหยิบมิด โคนหนวดที่คมกริบออกมาจากในตู้เขาจ่อมันเข้าที่คอหอยและออกแรงกดที่ละน้อย จนเลือดปริ่มออกมา อาการปวดท้องทวีมากขึ้นและเขาก็ตัดสินใจกระชากมิดโคนตรงบริเวณเดิมสองสามที่มันเหวอะหวะและเลือดสี่ซั้มก็พุ่งกระฉูดออกมา เขามองเห็นรอยยิ้มอย่างรู้คุณในดวงตาของผืนรกตัวนั้นเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่ร่างทั้งร่างจะล้มลงนอนแน่นิ่งอยู่ตรงนั้น...

จากตัวอย่างที่ 9 จะเห็นว่าผู้แต่งได้นำเสนอความรู้สึกแปลกแยกกับตัวเองของตัวละครที่เป็นผู้ใช้ยาเสพติดที่เกิดจากยาเสพติดผ่านกลวิธีการใช้สมมติภาวะโดยการมองตัวเองในกระจกเงาแล้วเห็นตัวเองเป็นสิ่งที่อื่น คือ เห็นตัวเองเป็นภาพของ “ผืนรก” ซึ่งเกิดจากการใช้ยาเสพติดหรืออีกนัย คือ ผู้แตงนำมาภาพของ “ผืนรก” มาใช้นำเสนอเพื่อแสดงให้เห็นถึงความชั่วร้ายน่ากลัวของยาเสพติด โดยผู้ใช้ยาเสพติดกับ “ผืนรก” ได้สื่อสารกันผ่านกริยาต่าง ๆ เช่น การมองตา การลูบหน้าปลอบประโลม การหาทางความช่วยเหลือ และการยิ้มขอบคุณในแววตา เป็นต้น ซึ่งความเปรียบเทียบการสื่อสารระหว่างผู้ใช้ยาเสพติดกับ “ผืนรก” ซึ่งเป็นเงาของตัวเองในกระจกนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ยาเสพติดมีความแปลกแยกกับตนเองจึงเห็นเงาตัวเองในกระจกเป็นภาพของผืนรก คือ เป็นสิ่งที่อื่นที่ไม่สภาพความเป็นมนุษย์

การให้ผู้ใช้ยาเสพติดแปลกแยกจากผู้อื่น ผู้แต่งได้นำเสนอโดยยาเสพติดได้ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดแปลกแยกจากผู้อื่นในสังคมผ่านการใช้ความเปรียบเทียบในการเรียกผู้ใช้ยาเสพติด

ดังตัวอย่างที่ 10 จากนวนิยายเรื่อง มายา

“คนอย่างผมนี้สังคมนะมันจริง ๆ นา...ทั้ง ๆ ที่ผมก็ไม่ได้ไปทำอะไรให้สังคมเลย”

“ถ้าอยู่ในฐานะมีกิน คนอย่างคุณ ก็ไม่ได้ทำอะไรแน่ แต่ถ้าคนที่ไม่มีอะไรจะกินแล้วติดยานี้ซิ...” อมรยิ้ม ๆ

“แต่จริง ๆ แล้วนะ คนอย่างคุณเขาเรียกว่าคนรกรกโลกหรืออีกที น่าจะเรียกว่า คุณเป็นกาฝากสังคม”

จากตัวอย่างที่ 10 จะเห็นว่าผู้แต่งได้นำเสนอให้เห็นว่าผู้ใช้ยาเสพติดแปลกแยกจากผู้อื่นหรือแปลกแยกจากคนทั่วไปในสังคมโดยการเปรียบผู้ใช้ยาเสพติดว่าเป็น “คนรกรกโลก” และ “กาฝากสังคม” โดยคำว่า “รก” คือ สิ่งที่ไม่เป็นระเบียบ ยุ่งเหยิง น่ารำคาญ ส่วน “กาฝาก” เป็นพืชที่พืชไม่ต้องการเพราะกาฝากจะอาศัยเบียดเบียนแย่งอาหารพืชชนิดอื่นในการดำรงชีวิตและไม่มีประโยชน์ต่อพืชชนิดนั้น ดังนั้น การเรียกผู้ใช้ยาเสพติดว่า “คนรกรกโลก” และ “กาฝากสังคม” จึงเป็นนำเสนอภาพที่ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดเป็นคนที่ยึดเบียดเบียนสังคม และไม่มีประโยชน์ต่อสังคม และผู้แต่งยังได้นำเสนอให้ผู้ใช้ยาเสพติดรู้สึกตัวตัวเองก็เป็นสิ่งแปลกแยกในสังคมเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากความว่า “คนอย่างผมนี้สังคมนะมันจริง ๆ นา” คำว่า “สังคมนะมันจริง” ทำให้เห็นภาพยาเสพติดว่าไม่เป็นสิ่งไม่ดี ไม่มีประโยชน์ต่อสังคมผ่านการแสดงออกของคนในสังคมต่อผู้ใช้ยาเสพติด คือ ไม่พึงพอใจ เกลียด ไม่ต้องการยุ่งเกี่ยวหรืออยู่ร่วมสังคมด้วยซึ่งผู้ใช้ยาเสพติดก็รับรู้เช่นเดียวกัน

5. ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งปกติในสังคม” พบว่า ผู้แต่งได้นำเสนอให้เห็นว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่มียู่แล้วหรือมีอยู่ทั่วไปในสังคมจนกลายเป็นสิ่งปกติผ่านการใช้ภาษา ได้แก่ การใช้คำเรียกเกี่ยวกับการค้าขาย ยาเสพติดด้วยการใช้คำเรียกเหมือนการค้าขายสินค้าทั่วไป

ดังตัวอย่างที่ 11 จากนวนิยายเรื่อง ไร่แรงบิน

ในตลาดมืดชนิดนั้นมันขายกันทุกอย่างตั้งแต่กัญชาไปจนถึงเฮโรอีน มีลูกค้าทุกระดับตั้งแต่คนข้างถนนไปจนถึงดาราหนัง นักร้อง นักแสดง

ดังตัวอย่างที่ 12 จากนวนิยายเรื่อง รักแผลงฤทธิ์

เขาได้แต่หวังว่า อย่างน้อยที่สุด สิ่งที่เขา “ลงทุน” ทำไปนี้ จะช่วยให้ลูก เด็กหญิงผู้เป็นตัวแทนจำหน่ายยาบ้าในหมู่เด็กมัธยมต้น ไม่ “ตื่น” เสียก่อนที่เขาจะสืบสาวไปยังใครอีกคนที่ยืนอยู่เบื้องหลังหล่อนได้

ดังตัวอย่างที่ 13 จากนวนิยายเรื่อง รักแผลงฤทธิ์

เด็กชายมองผู้เป็นครูอย่างหย้น ๆ ..ไม่เพียงแต่หย้น ตั้งแต่รู้จักพี่ชายว่าอาจารย์สาวผู้นี้เป็นคนส่งของคนใหม่แทนลูกที่นั่น

ดังตัวอย่างที่ 14 จากนวนิยายเรื่อง แม่นรกกามัน

ชื่อของหนุ่มทั้งห้าคนถูกผมรื้อฟื้นขึ้นมาอีก ตายไปแล้วหนึ่ง พิกการนั่งรถเข็นหนึ่ง ตาบอดข้างหนึ่ง อีกคนแค่บาดเจ็บและคนสุดท้ายที่ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ ไม่บาดเจ็บอีกด้วยแต่อาชีวะค้ายาเสพติด ไม่รู้เวลานี้ทำอะไรอยู่

ดังตัวอย่างที่ 15 จากนวนิยายเรื่อง ดอกไม้ในป่าแดด

พ่อหายสาบสูญไป ระหว่างที่ทางนี้ถูกคุ้ยเขี่ยกันอย่างถึงพริกถึงขิง หนังสือพิมพ์ประณามพ่อว่า “นายตำรวจค้ายาเสพติด” หรืออะไร ๆ ที่คล้ายทำนองนั้น

จากตัวอย่างที่ 11 - 15 จะเห็นว่าแม้การค้ายาเสพติดจะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่ผู้แต่งก็ใช้ภาษาเกี่ยวกับค้ายาเสพติดเหมือนการค้าขายเหมือนสินค้าทั่วไป ทำให้เห็นภาพของยาเสพติดเป็นเหมือนสินค้าอย่างหนึ่งที่มีการซื้อขายกันเป็นปกติ เช่น การเรียกผู้ซื้อยาเสพติดว่า “ลูกค้า” เรียกผู้ขายรายย่อยว่า “ตัวแทนจำหน่าย” มี “คนส่งของ” รวมทั้งการใช้คำว่า “อาชีวะค้ายาเสพติด” ก็แสดงถึงการเห็นว่าการค้ายาเสพติดเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง และใครก็เป็นผู้ค้ายาเสพติดได้ไม่ว่าจะเป็นคนทั่วไปในสังคม ผู้มีหน้าที่สั่งสอนให้วิชาความรู้ เช่น “อาจารย์” หรือผู้มีอำนาจทางกฎหมาย เช่น “ตำรวจ” รวมทั้งการนำเสนอว่า “มีลูกค้าทุกระดับ” ไม่ว่าจะเป็น “คนข้างถนน” “ดารา” “นักร้อง” “นักแสดง” ก็เป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงภาพของยาเสพติดในลักษณะของการเป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่มีการซื้อขายกันอยู่ทั่วไปหรือยาเสพติดผิดกฎหมายก็เป็นสินค้าที่มีการซื้อขายได้เหมือนสินค้าทั่วไป และทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงหรือมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้

6. ภาพแทน “ยาเสพติด คือ ปัจจัยดำรงชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติด” โดยทั่วไปสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ ปัจจัยสี่ ซึ่งประกอบด้วย อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ ปัจจัยดำรงชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติดเสมือนเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ผ่านการให้ความเปรียบ เช่น การใช้ความเปรียบยาเสพติดเป็นอาหารและยารักษาโรค

ดังตัวอย่างที่ 16 จากนวนิยายเรื่อง มายา

เพ็ญแทบจะเป็นบ้าเมื่อรู้ว่ากำลังลำบาก ไม่มีเงินสำหรับจะซื้อข้าว เขียนมาถึงตรงนี้ จะบอกสักหน่อยว่าเพ็ญติดข้าวเหมือนติดยา ไม่ได้กินข้าวหล่อนจะคลั่งตายเสียให้ได้

จากตัวอย่างที่ 16 จะเห็นว่าผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ ปัจจัยดำรงชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติดผ่านการเปรียบยาเสพติดเป็นอาหาร เช่น “ติดข้าวเหมือนติดยา” รวมทั้งยังเปรียบอาการที่เมื่อถึงเวลาต้องใช้ยาเสพติดผ่านความเปรียบที่ทำให้เห็นว่าความต้องการใช้ยาเสพติดก็เหมือนความรู้สึกของคนทั่วไปที่ต้องการอาหารว่า “ไม่ได้กินข้าวหล่อนจะคลั่งตายเสียให้ได้”

ดังตัวอย่างที่ 17 จากนวนิยายเรื่อง ทางสายทาส

หล่อนกลั้นสะอื้นจนเจ็บปวดไปทั้งลำคอ เกิดความรู้สึกที่ทนไม่ได้ หล่อนต้องการสิ่งบรรเทาความเจ็บปวดนั้น ถูกขบขะเข้าห้องนอน หล่อนรื้อกระเป๋ากล้องและกระเป๋าสีเสื้อผ้านจนกระจุกกระจาย ยาไปไหน ? ยาที่หล่อนเคย

ชุกซ่อนเอาไว้เอาไปทิ้งที่ไหนหมด หล่อนต้องการมัน

จากตัวอย่างที่ 17 จะเห็นว่าผู้แต่งได้เปรียบเทียบยาเสพติดเสมือนเป็นยารักษาโรคผ่านการบรรยายความเจ็บปวดของตัวละครซึ่งเป็นภาวะทั้งร่างกายและทางจิตใจว่า “เจ็บปวดไปทั้งลำคอ เกิดความรู้สึกที่ทนไม่ได้” และได้เปรียบเทียบยาเสพติดเป็นยารักษาโรคผ่านการเรียกยาเสพติดว่า “สิ่งบรรเทาความเจ็บปวด” การเปรียบเทียบยาเสพติดเป็นอาหารและยารักษานี้เป็นสิ่งที่ช่วยให้เข้าใจอาการทางร่างกายและจิตใจของผู้ใช้ยาเสพติดจนคิดว่าเมื่อถึงเวลาที่ร่างกายต้องการยาเสพติดนั้นจึงไม่ต่างจากเวลาที่ร่างกายต้องการอาหารสำหรับดำรงชีวิตและยารักษาโรคสำหรับรักษาอาการเจ็บป่วย โดยเฉพาะความเจ็บป่วยทางจิตใจซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้และยากที่จะเข้าใจ

นอกจากนี้ยังพบการนำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ ปัจจัยดำรงชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติดในด้านปัจจัยทางสังคม เช่น การใช้ความเปรียบยาเสพติดเป็นความบันเทิง เป็นคู่รัก และเป็นเพื่อน

ดังตัวอย่างที่ 18 จากนวนิยายเรื่อง มายา

เพราะฉะนั้นจึงยากที่โดมินิกจะนัดใคร ๆ ได้ตรงเวลาได้ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยง โดมินิกจึงเลิกนัดกับใครต่อใครเสีย มีความสุขไปวันหนึ่ง ๆ กับยาเสพติด

ดังตัวอย่างที่ 19 จากนวนิยายเรื่อง มายา

นุชกลับไปแล้ว หล่อนว่าหล่อนมีนัดกับผู้ชายคนไหนสักคนหนึ่ง ชีวิตของนุชไม่เคยว่างผู้ชาย...บอกแล้วว่าหล่อนติดเหมือนที่เพ็ดติดยาเสพติดนั้นแล้ว

ดังตัวอย่างที่ 20 จากนวนิยายเรื่อง ทางสายทาส

หล่อนก็ได้เจ้าสารเคมีนั้นเป็นเพื่อนคนสุดท้ายในชีวิตที่ทำให้คลายเหงาและเลิกทุกข์ระทม มันจะหมดอีกแล้ว หล่อนเบิกเงินก้อนสุดท้ายในธนาคารเพื่อนำไปให้โทนี่ที่บาร์แห่งเดิม คราวนี้หล่อนกวาดมามากมายรู้ว่าต้องใช้มันดีกว่าเดิมยามชีวิตว่างเปล่า

จากตัวอย่างที่ 18 - 20 จะเห็นว่าผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ ปัจจัยดำรงชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติดทางสังคมด้วยการเปรียบเทียบยาเสพติดให้เห็นเป็นภาพของสิ่งที่เป็นความบันเทิง เช่นตัวอย่างที่ 18 ปรากฏผ่านความเปรียบว่า “มีความสุขไปวันหนึ่ง ๆ กับยาเสพติด” ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดมีความสุขเสมือนเป็นความบันเทิงอย่างหนึ่ง ตัวอย่างที่ 19 การเปรียบเทียบยาเสพติดเป็นคู่รัก ภาพการเป็นคู่รักของยาเสพติดนี้ผู้แต่งได้เปรียบเทียบยาเสพติดกับ “ผู้ชาย” ซึ่งเสมือนเป็นคู่รักของหญิงสาวในการเปรียบเทียบการติดคู่รักกับการติดยาเสพติดว่า “ติดเหมือนที่เพ็ดติดยาเสพติด” และตัวอย่างที่ 20 การเปรียบเทียบยาเสพติดเป็นเพื่อน ผู้แต่งได้เรียกยาเสพติด คือ “เจ้าสารเคมี” ซึ่งทำให้เห็นภาพความรู้สึกที่ดีของผู้ใช้ยาเสพติดที่มีต่อยาเสพติด และนำเสนอภาพการทำหน้าที่เพื่อนที่ดีของผู้ใช้ยาเสพติดผ่านการใช้ความเปรียบว่า “เป็นเพื่อนคนสุดท้ายในชีวิต” โดยยาเสพติดได้ทำหน้าที่ของเพื่อนที่ดีต่อผู้ใช้ยาเสพติด คือ “ทำให้คลายเหงา” และ “เลิกทุกข์ระทม” เป็นต้น

การใช้ความเปรียบยาเสพติดเป็นความบันเทิง คู่รัก และเป็นเพื่อนนี้ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอแทนมุมมองของผู้ใช้ยาเสพติดที่มีต่อยาเสพติดในทางบวกเพราะเป็นสิ่งที่สามารถสนองความต้องการทางจิตใจของผู้ใช้ ยาเสพติดได้เป็นอย่างดี คือ เป็นสิ่งที่ให้ความสุข เป็นคู่รักที่สนองความรู้สึกทางจิตใจ และเพื่อนที่อยู่เคียงข้างเสมอ

การนำเสนอภาพแทนยาเสพติดในนวนิยายของไทยทั้ง 6 ภาพแทนได้แสดงให้เห็นว่ายาเสพติดนั้นมีความเกี่ยวข้องและผลกระทบกับทุกคนในสังคมไม่ว่าทั้งทางตรงหรือทางอ้อมโดยผู้แต่งได้มีการเชื่อมโยงกับความคิด ความเชื่อ ค่านิยมสังคมและพฤติกรรมของคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ยาเสพติดในสังคมเข้ามานำเสนอผ่านการใช้ภาษา ซึ่งนอกจากทำให้เห็นปรากฏการณ์ยาเสพติดในสังคมแล้วยังสะท้อนมิติของยาเสพติดในสังคม เช่น มิติของการทำลายชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติดรวมทั้งคนในครอบครัว ทำลายสังคมและประเทศชาติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมุมมองของคนทั่วไปหรือผู้ได้รับผลกระทบจากยาเสพติด มิติของการทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดเกิดความรู้สึกแปลกแยก มิติของการเป็นสังคมเฉพาะกลุ่มของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มิติของการที่ยาเสพติดเสมือน

เป็นสิ่งที่มียู่ทั่วไปในสังคม ซึ่งเป็นมุมมองทั้งจากผู้ใช้อาเสพติดและคนทั่วไป และมิติในมุมมองของผู้ใช้อาเสพติดที่เห็นว่า ยาเสพติดเป็นเสมือนหนึ่งในปัจจัยที่ใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งภาพแทนในมิติต่าง ๆ นี้ทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพยาเสพติดในมุมมองที่หลากหลายและเข้าใจถึงความเป็นยาเสพติดและผลกระทบของยาเสพติดต่อสังคมในมิติต่าง ๆ ยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

การวิเคราะห์ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับในนวนิยายไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2554 ผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดผ่านการใช้ภาษาทั้งในบทสนทนาและบทบรรยายแทนความคิดของตัวละครที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในบทบาทหน้าที่หรือลักษณะต่าง ๆ ได้ 6 ภาพแทน และนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งทางลบ เป็นกลาง และทางบวก ได้แก่ 1) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งทำลายชีวิต” พบว่า ผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ สิ่งทำลายชีวิตผู้ใช้อาเสพติดทั้งการทำลายชีวิตที่เป็นการทำลายสุขภาพร่างกายและจิตใจ รวมทั้งทำลายชีวิตทางสังคมผ่านกลวิธีทางภาษา ได้แก่ การสั่งสอนหรือชี้แนะการใช้ อุปนิสัย และการใช้สมมติภาวะ ดังตัวอย่างที่ 1 - 2 2) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งทำลายสังคมและประเทศชาติ” ภาพแทนนี้มักปรากฏร่วมกับภาพแทนยาเสพติด คือ สิ่งทำลายชีวิตผู้ใช้อาเสพติด เพราะผู้ใช้อาเสพติดคือ สมาชิกของสังคม หากสังคมใดมีผู้ใช้ ยาเสพติดจำนวนมากก็ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติในที่สุด ดังตัวอย่างที่ 3 - 4 3) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ พฤติกรรมสังคมเฉพาะกลุ่ม” พฤติกรรมสังคมเฉพาะกลุ่มในที่นี้ก็คือ พฤติกรรมทางสังคมเฉพาะกลุ่มของผู้ใช้อาเสพติด ซึ่งผู้แต่งนำเสนอตามพฤติกรรมของผู้ใช้อาเสพติดที่มีภูมิพฤติกรรมรวมกลุ่มหรือมีลักษณะเป็นกลุ่มสังคมเฉพาะอีกสังคมหนึ่ง โดยพบนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้คำบริภาษในการเรียกผู้ใช้อาเสพติดและการใช้คำหรือกลุ่มคำเฉพาะกลุ่มหรือภาษาเฉพาะวงการ ดังตัวอย่างที่ 5 - 8 4) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความแปลกแยก” ความแปลกแยก คือ การกระทำหรือผลของการกระทำ ซึ่งเปลี่ยนสภาพของสิ่งของหรือการกระทำของบุคคลให้เป็นสภาพอื่น โดยนัยนี้บุคคลที่มีความแปลกแยกคือ “คนที่ไม่ได้มีความเป็นมนุษย์” โดยความแปลกแยกมีอยู่ 3 ระดับ คือ ความแปลกแยกจากตัวเอง ความแปลกแยกจากสภาพธรรมชาติ และความแปลกแยกจากผู้อื่น จากคำอธิบายความแปลกแยกดังกล่าวสอดคล้องกับการนำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความแปลกแยก เช่น ทำให้ผู้ใช้อาเสพติดเกิดความแปลกแยกกับตัวเอง ดังตัวอย่างที่ 9 - 10 5) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งปกติในสังคม” ผู้แต่งได้นำเสนอให้เห็นว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่มียู่แล้วหรือมีอยู่ทั่วไปในสังคมจนกลายเป็นสิ่งปกติผ่านการใช้ภาษา ได้แก่ การใช้คำเรียกเกี่ยวกับการค้าขายยาเสพติดด้วยการใช้คำเรียกเหมือนการค้าขายสินค้าทั่วไป ดังตัวอย่างที่ 11 - 15 6) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ ปัจจัยดำรงชีวิตของผู้ใช้อาเสพติด” โดยทั่วไปสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ ปัจจัยสี่ ซึ่งประกอบด้วยอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติด คือ ปัจจัยดำรงชีวิตของผู้ใช้อาเสพติดเสมือนเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ผ่านการใช้ความเปรียบ เช่น การใช้ความเปรียบยาเสพติดเป็นอาหารและยารักษาโรค ดังตัวอย่างที่ 16 - 20

ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทยที่ผู้แต่งได้นำเสนอผ่านการใช้ภาษาของละครที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในบทบาทต่าง ๆ ทั้งผู้ใช้อาเสพติด ผู้ค้ายาเสพติด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้อาเสพติด ผู้ได้รับผลกระทบจากยาเสพติด ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติด และคนทั่วไปในสังคม พบว่า ตัวละครเหล่านี้เปรียบเสมือนตัวแทนของคนในสังคมจริงที่ผู้แต่งนำมาใช้เพื่อแบ่งพื้นที่และนำเสนอปรากฏการณ์ยาเสพติดให้ชัดเจนและใกล้เคียงปรากฏการณ์ยาเสพติดในสังคมจริงให้มากที่สุด และทำให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดของคนทั่วไปผ่านตัวละครต่าง ๆ ทั้งมุมมองทางลบ เป็นกลาง และทางบวก โดยผู้แต่งได้เชื่อมโยงมาจากความคิด ความเชื่อ

ค่านิยมสังคม และพฤติกรรมของคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ยาเสพติดในสังคมจริง เช่น การนำเสนอภาพแทนยาเสพติดในทางลบ ได้แก่ ยาเสพติด คือ สิ่งทำลายชีวิต ยาเสพติดคือสิ่งทำลายสังคมและประเทศชาติ ยาเสพติด คือ พฤติกรรมสังคมเฉพาะกลุ่ม และยาเสพติด คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความแปลกแยก โดยผู้แต่งได้นำเสนอให้เห็นภาพยาเสพติดที่ทำลายทั้งสุขภาพร่างกายและทำลายชีวิตทางสังคมของผู้ใช้ยาเสพติด ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดแยกตัวออกจากสังคมไปรวมกลุ่มเฉพาะผู้ใช้ยาเสพติดด้วยกัน และรู้สึกแปลกแยกจากความเป็นมนุษย์และคนทั่วไปในสังคม ซึ่งเป็นมุมมองยาเสพติดในทางลบที่ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงผลกระทบจากยาเสพติดต่อทั้งสุขภาพร่างกายและทำให้เข้าใจพฤติกรรมทางสังคมของผู้ใช้ยาเสพติดว่าเหตุใดจึงมีพฤติกรรมบางอย่างแตกต่างจากคนทั่วไปในสังคม

ส่วนการนำเสนอภาพแทนยาเสพติดแบบเป็นกลาง ได้แก่ ยาเสพติด คือ สิ่งปกติในสังคม ซึ่งเป็นการนำเสนอ มุมมองยาเสพติดแบบเป็นกลางโดยทำให้เห็นว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่มียู้อยู่แล้วหรือมีอยู่ทั่วไปจนกลายเป็นสิ่งปกติในสังคมหรือเป็นที่รับรู้อยู่แล้วมียาเสพติดในสังคมผ่านการภาษาในการสื่อสารเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีความหมายตรงไปตรงมา เช่น การใช้คำเรียกเกี่ยวกับการค้าขายยาเสพติดด้วยการใช้คำเรียกเหมือนการค้าขายสินค้าทั่วไป แต่ส่วนใหญ่จะปรากฏในบทบรรยายหรือบทบรรยายแทนความคิดของตัวละครที่มีเงื่อนไขทางสังคมบางอย่างกำกับ เช่น เป็นตัวละครที่เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติด การใช้ภาษาในบริบทของสื่อสารมวลชน เป็นต้น ดังนั้น มุมมองยาเสพติดแบบเป็นกลางจึงอาจไม่ใช่การมีมุมมองเกี่ยวกับ ยาเสพติดที่เป็นกลางอย่างแท้จริงทั้งหมดแต่เป็นการเสนอ มุมมองที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับการมีอยู่ของยาเสพติดในสังคม ซึ่งทำให้ผู้อ่านได้เห็นว่าแท้จริงแล้วยาเสพติดนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวหรือมีอยู่ทั่วไปในสังคมโดยไม่อาจแยกพื้นที่ยาเสพติดออกไปจากสังคมได้อย่างแท้จริง

การนำเสนอภาพแทนยาเสพติดในทางบวก ได้แก่ ยาเสพติด คือ ปัจจัยดำรงชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติดทั้งปัจจัยการดำรงชีวิตทางร่างกาย คือ เป็นอาหารและยารักษาโรค และปัจจัยการดำรงชีวิตทางสังคม ซึ่งมุมมองยาเสพติดในทางบวกที่ส่วนใหญ่ปรากฏการนำเสนอผ่านตัวละครที่เป็นผู้ใช้ยาเสพติดโดยเฉพาะปัจจัยทางสังคมที่เห็นว่ายาเสพติดเป็นความบันเทิง คู่รัก และเพื่อน ส่วนใหญ่จะนำเสนอผ่านตัวละครที่เป็นผู้ใช้ยาเสพติดที่อยู่ในช่วงเวลา que เริ่มใช้ยาเสพติดหรือยังต้องการใช้ยาเสพติดอยู่จึงรับรู้ฤทธิ์ของยาเสพติดในทางบวก คือ ทำให้มีความสุข ผ่อนคลาย คลายความเครียด ความเหงา หรือรู้สึกว่ายาเสพติดสามารถตอบสนองต่อความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดี การนำเสนอ มุมมองยาเสพติดในทางบวกนี้จึงเป็นการนำเสนอที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกของผู้ใช้ ยาเสพติดว่ามีความพึงพอใจต่อยาเสพติดอย่างไรซึ่งอาจจะนำไปสู่การหาแนวทางแก้ไขปัญหาเสพติดที่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้ยาเสพติดได้และอาจช่วยให้เข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ใช้ยาเสพติดได้ดียิ่งขึ้น

การนำเสนอภาพแทนยาเสพติดทั้ง 6 ภาพแทนที่แสดงถึงการมีมุมมองต่อยาเสพติดนี้ สอดคล้องกับความหมายของว่ายาเสพติดซึ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ให้ความหมายว่า หมายถึง สิ่ง que เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไปโดยไม่สามารถหยุดเสพได้ และจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดโรควัยไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2553) และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ สุจิตตา ฤทธิมนตรี และกฤตยา แสงวงเจริญ ที่พบว่า ผู้ใช้ยาเสพติดรับรู้ผลกระทบจากยาเสพติดที่เกิดกับตัวเองมากที่สุด คือ รู้สึกผิดต่อการกระทำของตน วิดกักวล เศร้า เบื่อหน่าย เครียด ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจหรือขาดการยอมรับนับถือจากสมาชิกในครอบครัว การได้รับการต่อว่าจากเพื่อนบ้านหรือชุมชน เพื่อนบ้านหรือชุมชนแสดงความรังเกียจหรือหวาดกลัว โดยผู้ใช้ยาเสพติดและสมาชิกครอบครัวจะรับรู้ลักษณะพฤติกรรมรุนแรงคล้ายกันมากที่สุด คือ ด้านจิตใจอารมณ์ ซึ่งพบว่าความรู้สึกที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความรู้สึกด้านลบที่เป็นปัญหาทางด้านสุขภาพจิตไม่แตกต่างกันในผู้ใช้ยาเสพติดและ ผู้เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ยาเสพติด (สุจิตตา ฤทธิมนตรี และกฤตยา แสงวงเจริญ, 2554)

ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทยได้ปรากฏผ่านตัวละครที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในทุกบทบาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทุกคนในสังคมล้วนได้รับผลกระทบจากยาเสพติด และการนำเสนอภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจหรือเห็นภาพของฤทธิ์ของยาเสพติดและผลกระทบจากยาเสพติดทั้งต่อผู้ใช้ยาเสพติด คนในครอบครัว สังคม และประเทศชาติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2504 - 2554 ผู้แต่งได้นำเสนอภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดผ่านการใช้ภาษาทั้งใน บทสนทนาและบทบรรยายแทนความคิดของตัวละครที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในบทบาทหน้าที่หรือลักษณะต่าง ๆ ได้ 6 ภาพแทน และนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งทางลบ เป็นกลาง และทางบวก ได้แก่ 1) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งทำลายชีวิต” ดังตัวอย่างที่ 1 - 2 2) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งทำลายสังคมและประเทศชาติ” ดังตัวอย่างที่ 3 - 4 3) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ พฤติกรรมสังคมเฉพาะกลุ่ม” ดังตัวอย่างที่ 5 - 8 4) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความแปลกแยก” ดังตัวอย่างที่ 9 - 10 5) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ สิ่งปกติในสังคม” ดังตัวอย่างที่ 11 - 15 6) ภาพแทน “ยาเสพติด คือ ปัจจัยดำรงชีวิตของผู้ใช้ยาเสพติด” ดังตัวอย่างที่ 16 - 20 ภาพแทนยาเสพติดในนวนิยายไทยทั้ง 6 ภาพแทนนี้ถือเป็นภาพแทนยาเสพติดในสังคมได้บางส่วน เพราะผู้แต่งได้นำเสนอผ่านการใช้ภาษาเกี่ยวกับยาเสพติดที่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับภาษาที่ใช้จริงในสังคมผ่านตัวละครที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในบทบาทต่าง ๆ และได้แสดงถึงมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอทั้งในทางลบ เป็นกลาง และทางบวก การนำเสนอภาพแทนยาเสพติดและมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดในนวนิยายไทยนี้ จึงช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ยาเสพติดในสังคมในแง่มุมต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาเสพติดหรือปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่ปรากฏผ่านการใช้ภาษาในตัวบทวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจปัญหาเสพติดหรือปัญหาสังคมอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น 2) ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่นำเสนอภาพแทนหรือมุมมองในประเด็นต่าง ๆ ในสังคมในตัวบทที่หลากหลายหรือภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันจริง ๆ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงภาพแทนสิ่งเหล่านั้นได้ชัดเจนและเข้าใจประเด็นที่จะศึกษาได้แตกต่างและหลากหลายมุมมองยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กลวิธีทางภาษาและภาพแทนยาเสพติดในนวนิยายไทย” หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เมธวี ยุทธพงษ์ธาดา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปณิดา เลอเลิศยุติธรรม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา อโศกสิน (นามแฝง). (2550). ข้ามน้ำข้ามไฟ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: เพื่อนดี.
- จารุณี ศิริพันธุ์. (2558). วาทกรรมเกี่ยวกับสารเสพติด: ปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม. ใน วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาติ กอบจิตติ (นามแฝง). (2539). คำพิพากษา. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพมหานคร: หอน.
- โบตัน (นามแฝง). (2546). แม่นรกมากขึ้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ดวงตะวัน (นามแฝง). (2546). รักแฝงฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์คำ.

- ม. มธุการี (นามแฝง). (2529). ทางสายทาส เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาการ.
- _____. (2529). ทางสายทาส เล่มจบ. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาการ.
- _____. (2543). ไร่แรงบิน. กรุงเทพมหานคร: ดับเบิลยูไนน์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2553). ความรู้และแนวทางการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาเสพติด. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บางกอกเทคโนโลยีสแกนนิ่งแอนด์เซอร์วิส.
- สุจิตตา ฤทธิมนตรี และกฤตยา แสงเจริญ. (2554). พฤติกรรมรุนแรงต่อครอบครัวของผู้ใช้ยาบ้า. วารสารพยาบาล
ศาสตร์และสุขภาพ, 34(3), 48-56.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2548). วาทกรรม ภาพแทน และอัตลักษณ์ วรรณคดีศึกษาในบริบทสังคม และวัฒนธรรม 2.
ใน เอกสารประกอบการบรรยาย. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2560). จากวัฒนธรรมศึกษาสู่วรรณกรรมวิจารณ์. ใน รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (บรรณาธิการ).
ทฤษฎีกับการวิจารณ์ศิลปะในทัศนะของนักวิชาการไทย. (532 - 593). กรุงเทพมหานคร: นาค.
- สุวรรณี สุคนธา (นามแฝง). (2540). ดอกไม้ในป่าแดด. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- _____. (2543). มายา เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- _____. (2543). มายา เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- _____. (2544). ทะเลฤๅมิ. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- Hall, S. (1997). Representation: Cultural representations and signifying practices. London: Sage.
- Macherey, P. (1978). A Theory of Literary Production. London: Routledge and Kegan Paul

**การพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย
โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง
อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช***
**DEVELOPMENT OF EXECUTIVE FUNCTIONS FOR EARLY CHILDHOOD
IN NAKHON SI THAMMARAT BORDER PETROL POLICE SCHOOL
WITH TOYS MADE FROM LOCAL MATERIALS**

สุชาดา จิตกล้า*, สุดา เจ๊ะอูมา, จุฬาลักษณ์ สุตตระ, จันจิรา นาวารัตน์

Suchada Chitkla*, Suda Jeh-Uma, Julalax Sutra, Janjira Navarat

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: suchada_chi@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาชุมชนบ้านเขาวังในมิติภูมิโนเวศ ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) พัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง EF โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น และ 3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กและบริบทของชุมชน กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวบ้าน 8 คน ผู้นำชุมชน 3 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 3 คน และเด็กปฐมวัย 12 คน คัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) และตามความสมัครใจ เข้าร่วมกิจกรรม เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เอกสารอบรมเชิงปฏิบัติการ แบบประเมินความพึงพอใจ หลักสูตรบูรณาการ เอกสารพัฒนาทักษะสมอง EF และแบบประเมินทักษะสมอง EF การเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร และ 3) การประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนบ้านเขาวังมีลักษณะภูมิโนเวศที่โดดเด่น เช่น แหล่งต้นน้ำสำคัญ ลำธาร และทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม ชุมชนยังคงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการใช้วัสดุธรรมชาติในการดำรงชีวิต 2) หลักสูตรทักษะสมอง EF สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย หน่วยอาหารที่มีประโยชน์ ชุมชนของเรา รักเมืองไทย ของเล่นของใช้ สนุกกับตัวเลข และ 3) การประเมินหลักสูตร พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X}$ = 2.58) ทักษะพื้นฐาน ($\bar{X}$ = 2.65) และทักษะกำกับตนเอง ($\bar{X}$ = 2.50) อยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความเหมาะสมของหลักสูตรในการพัฒนาทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยในบริบทชุมชนบ้านเขาวังอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างคนในชุมชนและนักวิจัยอีกด้วย

คำสำคัญ: หลักสูตรทักษะสมอง EF, เด็กปฐมวัย, ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น, โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

Abstract

The objectives of this research paper were 1) To study the Ban Khao Wang community in terms of ecology, history, and local wisdom, 2) To develop an EF brain skills curriculum using toys from local materials, and 3) To develop an EF brain skills curriculum using toys from local materials. Create a learning network that is appropriate for the child's development and the context of the community. The sample group is as follows: 8 villagers 3 community leaders, 3 village sages and 12 early childhood children. Selected by a specific method (Purposive Sampling) and voluntarily participated in the activity. Research tools include questionnaires, in -depth interviews, workshop materials, satisfaction assessments, and other materials. The data collection is divided into 3 phases: 1) Basic Data Study, 2) Curriculum Development, and 3) Curriculum Development. Evaluation of curriculum development using basic statistics to analyze data such as mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.) The results showed that: 1) The Ban Khao Wang community has outstanding ecological characteristics such as important watersheds, streams, and natural resources that are conducive to traditional living. The community still maintains local wisdom through the use of natural materials in their livelihoods. 2) The EF Brain Skills Course for Early Childhood consists of a good food unit, our community, loves Thailand, toys, and fun with numbers, and 3) the curriculum evaluation shows that the overall average ($\bar{X} = 2.58$), basic skills ($\bar{X} = 2.65$) and self-directed skills ($\bar{X} = 2.50$) are at a high level, reflecting the suitability of the curriculum in developing EF brain skills of early childhood in the context of the Ban Khao Wang community effectively. Additionally, the establishment of a learning network strengthens the community and promotes the exchange of knowledge between community members and researchers.

Keywords: Executive Function, Early Childhood, Toys from Local Materials, Border Patrol Police School

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตประจำวันของผู้คน ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในหลากหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แม้กระทั่งในชุมชนห่างไกล เช่น บ้านเขาวัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีลักษณะพื้นที่เป็นภูเขาหินปูนและลำธารธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสำคัญของลุ่มน้ำปากพนัง (Green Globe Institute, 2022) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในชุมชนดังกล่าว ไม่เพียงสร้างความสะดวกสบาย แต่ยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิม (Bronfenbrenner, U., 1979) โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะสมอง (Executive Function: EF) ที่จำเป็นต่อการปรับตัวและเติบโตในอนาคต จากนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) การพัฒนา EF ในเด็กปฐมวัยถือเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญ (Ministry of Education, 2018) เนื่องจาก EF เป็นชุดทักษะที่ช่วยในการวางแผน การแก้ปัญหา และการควบคุมอารมณ์ (Diamond, A., 2013) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เช่น งานของ Chaipayit, S. พบว่า เด็กปฐมวัยในพื้นที่ชนบทมีแนวโน้มขาดการพัฒนาทักษะ EF ที่เหมาะสม เนื่องจากการเลี้ยงดูที่เน้นเทคโนโลยีและขาดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น (Chaipayit, S., 2020A)

การสำรวจ พบว่า เด็กปฐมวัยในชุมชนบ้านเขาวัง มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการขาดความมั่นใจในการพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ นอกจากนี้ การเลี้ยงดูที่พึ่งพาเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะ EF ในด้านการจัดการตนเองและการแก้ปัญหา ข้อมูลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongprasert, P. ที่ชี้ว่าการใช้เทคโนโลยีเกินความจำเป็นในเด็กปฐมวัย ส่งผลให้การพัฒนาทักษะทางสังคมและความคิดวิเคราะห์ลดลง (Wongprasert, P., 2019A) สำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ ได้แก่ ผู้ปกครองที่มักใช้เวลาไปกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมแบบผสมผสาน และเด็กที่ถูกปล่อยไว้ให้เลี้ยงดูด้วยตนเองหรือใช้เทคโนโลยีในการฆ่าเวลา ทำให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงหรือการเล่นที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ EF อย่างเหมาะสม

การวิจัยนี้มีความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร EF สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นที่สะท้อนวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชุมชนบ้านเขาวัง การวิจัยนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยส่งเสริมทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย แต่ยังเป็นการสืบสานและฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนในขณะที่ยังตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่ การสร้างเครื่องมือการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน และการวางรากฐานสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาวตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชุมชนบ้านเขาวังในมิติภูมิโนเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง (EF) โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น
3. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ และบริบทของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ชาวบ้าน, ผู้นำชุมชน, ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่, คณะกรรมการสถานศึกษา, ครู, ผู้ปกครอง และนักเรียนในบริเวณชุมชนบ้านเขาวัง รวม 50 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวบ้าน จำนวน 8 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน รวม 14 คน นักเรียนระดับปฐมวัย (อายุ 3 - 6 ปี) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง จำนวน 12 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม สำหรับเก็บข้อมูลความคิดเห็นของผู้เข้าร่วม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครอง ครู และผู้เชี่ยวชาญ เอกสารทางวิชาการและเอกสารประกอบการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีด้านพัฒนาการ การอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วม และมีแบบประเมินความพึงพอใจเพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ของการอบรม นอกจากนี้ยังใช้หลักสูตรบูรณาการกิจกรรมระดับปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้เด็กเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สนุกและมีความหมาย อีกทั้งยังมีเอกสารประกอบการพัฒนาทักษะสมอง EF ซึ่งช่วยให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะสมอง และแบบประเมิน EF ที่ใช้วัดพัฒนาการด้าน EF ผ่านกิจกรรมการเล่นที่ใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสม โดยใช้ ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าดัชนี IOC ของเครื่องมือคือ 0.98 ซึ่งอยู่ในระดับที่เหมาะสมในช่วง 0.80 - 1.00 นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงเครื่องมือบางส่วนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เช่น การปรับถ้อยคำให้มีความชัดเจนมากขึ้น และการเพิ่มคำถามบางข้อเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์และบูรณาการแนวความคิดการจัดการความรู้ตาม โมเดลเซกิ (SECI Model) ของโนนาเก ทากุชิ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน เช่น ภูมินิเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ระยะที่ 2 พัฒนาหลักสูตร EF โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น

ระยะที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลหัตถ์ภูมิจากเอกสาร งานวิจัย ตำรา และ การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อประเมินผลการพัฒนาทักษะสมอง EF

ผลการวิจัย

1. ผลของการศึกษาชุมชนบ้านเขาวังในมิติภูมินิเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าชุมชนบ้านเขาวังมีลักษณะภูมินิเวศที่โดดเด่น เช่น แหล่งต้นน้ำสำคัญ ลำธาร และทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม ชุมชนยังคงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการใช่วิสัยธรรมชาตินในการดำรงชีวิต ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นชุมชนบ้านเขาวัง

สภาพความเป็นอยู่	วัสดุท้องถิ่น	แหล่งเรียนรู้	ภูมิปัญญา	ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น
วิถีชีวิตชุมชนอนุรักษ์	1. ก้อนหิน	เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	วิถีเกษตรแบบสวนสมรม	หมากขุม (มุมนิตยศาสตร์)
	2. ดินเหนียว			ดินปั้น (มุมนิตยศาสตร์)
	3. เชือกกล้วย			เป่ากบ (มุมนิตยศาสตร์)
พันธุ์ไม้เศรษฐกิจและอาหารชุมชน	4. ไม้ไผ่	สวนสมรม	งานช่างไม้	เครื่องเคาะจังหวะ (มุมนดนตรี)
	5. กระวาน		งานครัว	ชุดทำอาหาร (มุมนิทาตกรรม)
	6. ลูกยาง		วิถีเกษตรแบบสวนสมรม	ชุดค่าและจำนวน (มุมนการศึกษา)
พันธุ์ไม้ท้องถิ่นรักษาระบบนิเวศต้นน้ำ	7. ต้นลำแพน	รุกขมรดกของแผ่นดินใต้ร่มพระบารมี	เรื่องเล่าและตำนาน	นิทาน ต้นลำแพน (มุมนหนังสือ)
พันธุ์ไม้ท้องถิ่นที่ชุมชนใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพรและไม่ใช้สอย	8. ไม้ไผ่ และลูกยางพารา	สวนสมรม	วิถีเกษตรแบบสวนสมรม	ลูกหวี (มุมนิตยศาสตร์)
	9. ดอกหมาก			ชุดเครื่องครัว (มุมนิทาตกรรม)
	10. กล้วย			ชุด ร้อยวัสดุ (มุมนการเล่นสร้างสรรค์)

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง EF (Executive Functions) โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ อาหารที่มีประโยชน์ ชุมชนของเรา รักเมืองไทยของเล่นและของใช้ และสนุกกับตัวเลข โดยแต่ละหน่วยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ EF เช่น ความจำเพื่อใช้งาน การยืดหยุ่นความคิด และการควบคุมอารมณ์ ผ่านกิจกรรมที่ใช้ของเล่นจากวัสดุท้องถิ่น เช่น ก้อนหิน ดินเหนียว เชือกกล้วย และไม้ไผ่ และมีผลการประเมินหลักสูตรทักษะสมอง EF (Executive Functions) โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น จากตารางพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X}$ = 2.58, S.D. = 0.15) รายด้านกลุ่มทักษะพื้นฐาน ($\bar{X}$ = 2.65, S.D. = 0.15) และกลุ่มทักษะกำกับตนเอง ($\bar{X}$ = 2.50, S.D. = 0.15) อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับคุณภาพ
กลุ่มทักษะพื้นฐาน			
การจำเพื่อใช้งาน (Working Memory)	2.45	0.30	มาก
การยับยั้งคิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control)	2.78	0.11	มาก
การยืดหยุ่นความคิด (Shift/Cognitive Flexibility)	2.69	0.10	มาก
รวมกลุ่มทักษะพื้นฐาน	2.65	0.15	มาก
กลุ่มทักษะกำกับตนเอง			
การจดจ่อใส่ใจ (Focus Attention)	2.67	0.18	มาก
การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control)	2.57	0.12	มาก
การติดตามประเมินตนเอง (Self-Monitoring)	2.26	0.17	มาก
รวมกลุ่ม ทักษะกำกับตนเอง	2.50	0.15	มาก
ทักษะสมอง EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย (N =12)	2.58	0.15	มาก

3. ผลการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ และบริบทของชุมชนจากการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีส่วนตัดสินใจในการนำหลักสูตรทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยโดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นไปใช้ มีดังนี้

1) แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร EF โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ไม้ไผ่ ดินเหนียว และเมล็ดพืช ช่วยลดค่าใช้จ่ายและสร้างความผูกพันระหว่างเด็กกับสิ่งรอบตัว นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กรู้จักคุณค่าและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมต่าง ๆ ถูกออกแบบมาเพื่อเสริมสร้าง EF โดยเฉพาะ เช่น การควบคุมอารมณ์ (Inhibitory Control) การจดจำและจัดการข้อมูล (Working Memory) และการปรับตัวกับสถานการณ์ใหม่ (Cognitive Flexibility) ผ่านการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งเด็กได้ลงมือทำและทดลองด้วยตนเอง 2) วัสดุในท้องถิ่นและการประยุกต์ใช้ ตัวอย่างวัสดุที่นำมาใช้ ได้แก่ ดินเหนียว ไม้ไผ่ ใบไม้ และเศษวัสดุจากชุมชน เช่น เครื่องจักสานหรือภาชนะดินเผา การจัดกิจกรรม เช่น การจัดหมวดหมู่เมล็ดพืช การปั้นดินเหนียว และการทำอาหารพื้นบ้าน ช่วยฝึกทักษะ EF เช่น การวางแผน การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) จุดเด่นและความแตกต่างของหลักสูตรนี้มีจุดเด่นในด้านการใช้วัสดุที่หาได้ง่ายและการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้จากสิ่งที่คุ้นเคยและนำไปใช้ในชีวิตจริง นอกจากนี้ยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ แตกต่างจากหลักสูตรทั่วไปที่มักพึ่งพาสื่อสำเร็จรูป 4) ประโยชน์ต่อเด็ก คือ เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สมอง และทัศนคติ การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำช่วยเสริมสร้างสมาธิ การวางแผน และการคิดเชิงระบบ อีกทั้งยังส่งเสริมความรักและภูมิใจในท้องถิ่น 5) การปรับใช้กับโรงเรียนอื่น โรงเรียนที่สนใจสามารถนำ

หลักสูตรไปปรับใช้โดยการสำรวจทรัพยากรในพื้นที่ ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน ตัวอย่างเช่น การเชิญช่างฝีมือท้องถิ่นมาช่วยพัฒนากิจกรรม

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาชุมชนบ้านเขาวังในมิติภูมิโนเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านเขาวังมีลักษณะภูมิโนเวศที่โดดเด่น เช่น แหล่งต้นน้ำ ลำธาร และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำสวนสมรมและการผลิตหัตถกรรมจากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งสะท้อนถึงการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน งานวิจัยของ Mektrairat, W. & Khongkaew, P. พบว่า การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะในเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบท (Mektrairat, W. & Khongkaew, P., 2021); (Mektrairat, W. & Khongkaew, P., 2022) ซึ่งเป็นตัวอย่างของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่นทางความคิด และการแก้ปัญหาในเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaipayit, S. ที่พบว่า การเรียนรู้จากทรัพยากรท้องถิ่นช่วยพัฒนาทักษะ EF และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริง (Chaipayit, S., 2020B) บริบทชุมชนบ้านเขาวังที่มีความหลากหลายทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่สมจริงและจับต้องได้ให้กับเด็กปฐมวัย การใช้ทรัพยากรในพื้นที่ เช่น ของเล่นจากวัสดุธรรมชาติ เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning (Schunk, D. H., 2020) การนำเด็กเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยเพิ่มความเข้าใจในบทบาทของตนเองในชุมชน และส่งเสริมความภูมิใจในท้องถิ่น

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง EF (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อพัฒนาการของเด็ก โดยหลักสูตร ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ อาหารดีมีประโยชน์ ชุมชนของเรา รักเมืองไทย ของเล่นและของใช้ และสนุกกับตัวเลข แต่ละหน่วยออกแบบให้เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและบริบทของชุมชนบ้านเขาวัง โดยเน้นการพัฒนาทักษะ EF ที่สำคัญ เช่น ความจำเพื่อใช้งาน (Working Memory) การยืดหยุ่นความคิด (Cognitive Flexibility) และการควบคุมอารมณ์ (Inhibitory Control) การใช้วัสดุในท้องถิ่น เป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรมในหลักสูตร โดยวัสดุเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดต้นทุน แต่ยังสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการทดลอง เพื่อพัฒนาความคิดเป็นระบบ ฝึกความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะการวางแผน ล้วนช่วยส่งเสริมทักษะ EF ของเด็กอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของ Diamond, A. ที่ชี้ว่ากิจกรรมที่ใช้การลงมือทำช่วยเพิ่มความสามารถ EF ในเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการประเมินหลักสูตรพบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มทักษะพื้นฐานได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด แสดงถึงการพัฒนาความสามารถด้านการจดจำและการจัดการข้อมูล ส่วนกลุ่มทักษะกำกับตนเอง แสดงถึงความก้าวหน้าในด้านการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของเด็ก (Diamond, A., 2013) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongprasert, P. ที่ระบุว่า การเรียนรู้ที่เน้นทรัพยากรท้องถิ่นและการลงมือทำช่วยพัฒนาสมาธิ การคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาในเด็กปฐมวัย (Wongprasert, P., 2019B) ในมิติของการเรียนรู้แบบบูรณาการ หลักสูตรนี้ช่วยเชื่อมโยงวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นไม่เพียงช่วยพัฒนา EF แต่ยังปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพภูมิโนเวศในวัฒนธรรมของตนเอง (Schunk, D. H., 2020) หลักสูตรนี้จึงสามารถเป็นต้นแบบสำหรับชุมชนอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกันในการพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทรัพยากรและวัฒนธรรมของพื้นที่

3. ผลการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นถือเป็นการบูรณาการระหว่างการพัฒนา EF (Executive Functions) และการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการพัฒนาหลักสูตร EF ที่ชุมชนบ้านเขาวังใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ดินเหนียว และเมล็ดพืช เพื่อลดค่าใช้จ่ายและสร้างความผูกพันระหว่างเด็กกับสิ่งรอบตัว นอกจากนี้ กิจกรรมยังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ EF โดยเฉพาะ เช่น การควบคุมอารมณ์ (Inhibitory Control) การจดจำและจัดการข้อมูล (Working Memory) และการปรับตัวกับสถานการณ์ใหม่ (Cognitive Flexibility) การเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งเด็กได้ลงมือทำและทดลองด้วยตนเอง ช่วยกระตุ้นพัฒนาการ EF ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Diamond, A., 2013) การใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่น ดินเหนียว ไม้ไผ่ ใบไม้ และเศษวัสดุจากชุมชน เช่น เครื่องจักสานหรือภาชนะดินเผา นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมที่เสริมสร้าง EF ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ การจัดหมวดหมู่เมล็ดพืชเพื่อฝึกทักษะการวางแผน การปั้นดินเหนียวเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และการทำอาหารพื้นบ้านเพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น แนวทางดังกล่าวช่วยเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิตจริงของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ Wongprasert, P. ที่พบว่าการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นช่วยสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและพัฒนาทักษะ EF อย่างเป็นระบบ (Wongprasert, P., 2019A)

จุดเด่นของหลักสูตรนี้ คือ การเชื่อมโยงกิจกรรมกับชีวิตประจำวัน ทำให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่คุ้นเคยและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริง นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ แตกต่างจากหลักสูตรทั่วไปที่มักพึ่งพาสื่อสำเร็จรูป ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านการปรับใช้กับบริบทชุมชน การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำยังช่วยเสริมสร้างสมาธิ การวางแผน และการคิดเชิงระบบ อีกทั้งปลูกฝังความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของเด็ก (Schunk, D. H., 2020) หลักสูตรนี้ยังมีศักยภาพในการปรับใช้กับโรงเรียนอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน โดยแนะนำให้โรงเรียนสำรวจทรัพยากรในพื้นที่และออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เช่น เชิญช่างฝีมือท้องถิ่นมาช่วยพัฒนากิจกรรม สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเด็กและสร้างความยั่งยืนในชุมชน การดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงช่วยพัฒนา EF ของเด็กปฐมวัย แต่ยังช่วยฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นและความร่วมมือในชุมชนให้เข้มแข็งการพัฒนาหลักสูตร EF ผ่านการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย แต่ยังเป็นการอนุรักษ์และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด การสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงบริบทชุมชนกับเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะในเด็ก ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย สามารถสรุปได้ว่า การศึกษาชุมชนบ้านเขาวังในมิติของภูมินิเวศ ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย การพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง EF โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมของชุมชน ทำให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการประเมินหลักสูตรแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรนี้สามารถพัฒนาทักษะสมอง EF ทั้งในด้านทักษะพื้นฐานและทักษะกำกับตนเองในระดับที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดด้านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัย ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1) ควรขยายการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนอื่น ๆ ในพื้นที่ชนบท เพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะ EF ผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน 2) ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับกลุ่มอายุและความต้องการของเด็กในแต่ละบริบทมากขึ้น 3) ควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสื่อและของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาผลกระทบของหลักสูตรทักษะสมอง EF ต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในระยะยาว เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรใน

การพัฒนาทักษะที่ต่อเนื่องไปสู่ระดับประถมศึกษา 2) ควรมีการเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างเด็กที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรที่ใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นกับเด็กที่ใช้สื่อการเรียนรู้แบบทั่วไป เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและจุดเด่นของหลักสูตร 3) ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองและครูที่มีต่อการนำหลักสูตรนี้ไปใช้จริงเพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานมากขึ้น 4) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกับหลักสูตรทักษะสมอง EF โดยเฉพาะสื่อดิจิทัลและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณนักวิจัยทุกท่านในโครงการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัยโดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2566 ตลอดจนครูใหญ่และคุณครู โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge: Harvard University Press.
- Chaiyakit, S. (2020A). The impact of local materials on developing EF skills in preschool children. *Journal of Early Childhood Education*, 10(2), 34-45.
- _____. (2020B). The impact of technology on early childhood development in rural areas. *Journal of Educational Development*, 12(3), 45-60.
- Diamond, A. (2013). Executive functions. *Annual Review of Psychology*, 64(1), 135-168.
- Green Globe Institute. (2022). Ban Khao Wang Community: Sustainable development through agroforestry restoration and check dam construction. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.greenglobeinstitute.com/Frontend/Content.aspx?ContentID=4d1b26f5-e3f3-4f75-8170-68d930a8859f>
- Mektrairat, W. & Khongkaew, P. (2021). The development of a parental training curriculum to enhance executive function (EF) skills in early childhood at child development centers under local administrative organizations in Krok Phra District, Nakhon Sawan Province. *Journal of Graduate Studies of Northern Rajabhat University*, 11(2), 15-30.
- _____. (2022). The role of parents in developing executive function (EF) skills in early childhood during the New Normal situation. *Journal of Graduate Studies of Northern Rajabhat University*, 12(1), 17-34.
- Ministry of Education. (2018). *Framework for early childhood education development*. Bangkok: Office of the National Education Commission.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *National strategy 2018-2037*. Bangkok: NESDC.

- Schunk, D. H. (2020). Learning theories: An educational perspective. (8th ed.). London: Pearson Education.
- Wongprasert, P. (2019A). The effects of excessive technology use on social and cognitive skills in preschool children. *Journal of Early Childhood Studies*, 10(1), 30-50.
- _____. (2019B). The effects of local materials on early childhood EF development. *Journal of Early Childhood Research*, 10(2), 45-60.

การนำเสนอหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย
โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัดสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ*

A PROPOSED CURRICULUM TO PROMOTE THE QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY
BASED ON ROY'S ADAPTATION: AN INTEGRATION OF THAI FOLK DANCE AS
DANCE THERAPY IN AN ELDERLY SCHOOL

ประภาศรี ศรีประดิษฐ์*, วารัตน์ แก้วอุไร

Praparsri Sripradit*, Wareerat Kaewurai

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: praparsris@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิตและความต้องการในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตฯ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามทฤษฎีการปรับตัวของรอยโดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัดสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนา มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฯ จำนวน 5 คน และผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฯ และแบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรฯ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาคุณภาพชีวิต มีโรคประจำตัวที่ไม่ร้ายแรง เช่น ไขข้อ ความดัน ไทรอยด์ และเบาหวาน ออกกำลังกายลดลง พักผ่อนและนอนหลับยากขึ้น มีอารมณ์อ่อนไหวและรู้สึกเศร้าต่อเรื่องราวเล็กน้อยได้ง่ายกว่าเดิม ด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีกิจกรรมทางสังคมน้อยกว่าที่เคย ด้านสิ่งแวดล้อม มีที่พักอาศัยไม่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับตัวผู้สูงอายุ มีความต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจ แนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตฯ ควรส่งเสริมสมรรถนะทางกาย การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฯ มี 7 องค์ประกอบ คือ ความเป็นมาและความสำคัญ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง การดำเนินการจัดกิจกรรม การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และประเมินผล การสร้างและตรวจสอบคุณภาพฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง

คำสำคัญ: หลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, การปรับตัว, นาฏศิลป์พื้นเมือง, นาฏศิลป์บำบัด

Abstracts

The research objectives were to study the elderly's problems and needs in enhancing their quality of life and to examine the learning management approach aimed at developing and evaluating

a curriculum for elderly schools. This curriculum is intended to promote the elderly's quality of life based on Roy's Adaptation Model and incorporates the application of folk dance, designed according to dance therapy theories. The research was conducted in two steps following the Research and Development process (R&D). In Step 1, the research engaged a sample group of 15 elderly participants aged 60 or above. In Step 2, the study included 10 elderly participants from an elderly school. Research instruments comprised interviews, assessments of the curriculum, and evaluations of document appropriateness. Data were collected through in-depth interviews and analyzed using descriptive methods. The findings indicated that elderly individuals faced challenges related to quality of life and exhibited mild health issues such as cholesterol, blood pressure, tyrosine levels, and diabetes. Additionally, they were found to engage in less exercise and experienced difficulties in resting and sleeping. Moreover, they were more sensitive and became easily saddened by minor incidents. In terms of socialization, their participation in social activities was reduced, and environmentally, their residences lacked sufficient conveniences for their daily living, with inadequate knowledge about creating environments suitable for the elderly. Consequently, there is a need to promote an enhanced quality of life, both mentally and physically. In developing an approach to improve quality of life, promoting physical well-being should be emphasized. During the development and evaluation of the curriculum, seven features were examined: Background and rationale, principles, objectives, structures, activity management, application of materials and learning sources, and evaluation methods. The development and quality of the curriculum attained the highest level of appropriateness. The developed curriculum was suitable for application and utilization.

Keywords: Curriculum for Enhancing Quality of Life, Elderly, Adjustment, Local Folk Dance, Dance Therapy

บทนำ

ปัจจุบันนานาประเทศทั่วโลกต่างกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และมีแนวโน้มจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ในอีกไม่ช้า นับว่าเป็นความท้าทายที่แทบทุกประเทศทั่วโลกต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมถึงประเทศไทยที่มีจำนวนประชากรสูงวัยเป็นอันดับ 2 ของอาเซียน สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วและจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Superaged Society) ภายในปี 2577 เมื่อสัดส่วนของประชากรสูงวัย สูงถึงร้อยละ 28.1 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ส่งผลให้มติคณะรัฐมนตรีมีความเห็นชอบระเบียบวาระแห่งชาติเรื่อง “สังคมผู้สูงอายุ” โดยมีประเด็นสำคัญในการผลักดันให้ผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560)

ความเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ สัมพันธภาพทางสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตลดลง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับทฤษฎีการปรับตัวของรอยที่อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาปรับตัว จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ประเมินพฤติกรรมปรับตัวทั้ง 4 ด้าน ประเมินสิ่งเร้าตรง สิ่งเร้าร่วม และสิ่งเร้าแฝงที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว วินิจฉัยปัญหาตามข้อมูลที่ประเมินได้ ตั้งเป้าหมายการพยาบาลร่วมกันเพื่อการเปลี่ยนพฤติกรรมปรับตัวจากไม่มีประสิทธิภาพเป็นพฤติกรรมปรับตัวที่ดีมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการเผชิญปัญหา 2 กลไก คือ กลไกการควบคุมที่ตอบสนองโดยอัตโนมัติผ่านประสาทสัมผัส และกลไก

การคิดรู้อที่ตอบสนองผ่านช่องทางการรับรู้ ซึ่งกลไกทั้งสองนี้จะทำหน้าที่ควบคู่กัน ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรม การปรับตัวให้บรรลุจุดมุ่งหมาย (Roy, S. C., 1999) ดังนั้น การส่งเสริมกลไกการคิดรู้อจึงสำคัญจำเป็นต้องใช้เครื่องมือ ที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับ และเป็นประโยชน์ในการปรับตัวของผู้สูงอายุ

นาฏศิลป์พื้นเมือง เป็นการฟ้อนรำแบบดั้งเดิมของมนุษย์ มีที่มาจากประเพณีวัฒนธรรมการฟ้อนรำของ ชาวบ้านชนบทประกอบเพลงพื้นบ้านที่มีลักษณะเรียบง่ายแต่แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะตนในด้านการเคลื่อนไหว เมื่อนำมาปรับปรุงให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างและยกระดับเข้าสู่สังคมเมือง จึงมักใช้คำว่า นาฏศิลป์พื้นเมือง (ปราณี วงษ์เทศ, 2525) เนื่องจากชาวบ้านเป็นต้นคิด เป็นผู้เล่น จึงถือเป็นมรดกร่วมของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นที่สืบทอด กันมาหลายชั่วอายุคน ดังนั้น นาฏศิลป์พื้นเมืองจึงมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริม กลไกการคิดรู้อเพื่อเสริมสร้างการปรับตัวของผู้สูงอายุ และหากนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด ที่ออกแบบมาเพื่อการบำบัด ตามสภาพปัญหาให้เหมาะสมกับบุคคล (ศศิธร พุ่มดวง, 2548) ก็จะสามารถฟื้นฟู ข้อบกพร่องทางกาย และใจของผู้สูงอายุได้ โดยมีขั้นตอนหลัก ๆ ได้แก่ การประเมินผู้รับการบำบัดรักษาโดยศึกษา ข้อมูลประวัติส่วนตัว และประวัติทางการแพทย์ ประเมินปัญหาและเป้าหมายที่ต้องการบำบัด และประเมินสุข ภาวะทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ทักษะการคิด จากนั้นจึงวางแผนการบำบัดรักษา ด้วยการออกแบบโปรแกรม ที่เหมาะสม โดยผสมผสานกระบวนการต่าง ๆ ทางดนตรี เช่น ร้องเพลง แต่งเพลง ประสานเสียง จินตนาการตาม หรือลีลาประกอบโดยยึดเป้าหมายเป็นสำคัญ (ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา, 2550) ปัจจุบัน พบว่า ยังไม่มีหน่วยงานใดนำ ทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด มาวิจัยและพัฒนาให้เกิด หลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุเพื่อนำไปปรับใช้ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง การนำเสนอหลักสูตรเสริมสร้าง คุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามทฤษฎีการปรับตัวของรอยโดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์ บำบัดสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ บ้านเขาสมอแครง ตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อศึกษาปัญหา คุณภาพชีวิต ความต้องการในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ อันจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพ ชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังสามารถขยายผลไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุ โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองในท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิต ความต้องการในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และแนวทางการจัดการ เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิด นาฏศิลป์บำบัด สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ
2. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ และนำหลักสูตรฯ ไปทดลองใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิต ความต้องการในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุฯ รวมถึง ศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุฯ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นอาสาสมัครในโรงเรียนผู้สูงอายุ บ้านเขาสมอแครง ตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

จำนวน 15 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีการปรับตัวของรอย จำนวน 1 คน ด้านนาฏศิลป์บำบัด จำนวน 1 คน และปราชญ์ชาวบ้านด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองบ้านเขาสมอแครง จำนวน 1 คน รวมจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก หรือมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยสอนในระดับอุดมศึกษา หรือผู้มีความรู้ความสามารถด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองในชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้าง โดยตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน หลังจากนั้นนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งผลของค่า IOC ที่คำนวณได้มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ปัญหาและความต้องการในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย, จิตใจ, ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาของคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ข้อคำถาม จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ข้อคำถาม จำนวน 4 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และแบบสัมภาษณ์แนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย คำถามเพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 12 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย และดำเนินการสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีการปรับตัวของรอย ผู้เชี่ยวชาญด้านแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด และปราชญ์ชาวบ้านด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองบ้านเขาสมอแครง การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยจะได้นำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ทั้งหมด จำนวน 5 คน ซึ่งจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรมักอยู่ระหว่าง 3 - 5 คน สำหรับการประเมินอย่างเข้มข้น (Cohen, L. et al., 2018) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมโดยใช้นาฏศิลป์บำบัดร่วมกับนาฏศิลป์พื้นเมือง จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย จำนวน 1 คน เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก หรือมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยสอนในระดับอุดมศึกษา หรือผู้มีความรู้ความสามารถด้านที่เกี่ยวข้อง และผู้สูงอายุกลุ่มทดลองนำร่อง จากโรงเรียนผู้สูงอายุบ้านเขาสมอแครง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 คน ซึ่งกลุ่มทดลองนำร่องขนาด 10 - 30 คน เหมาะสมสำหรับการศึกษานำร่อง (Hertzog M. A., 2008) โดยเป็นอาสาสมัครในโรงเรียนผู้สูงอายุบ้านเขาสมอแครง สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายได้ และไม่มีโรคประจำตัวร้ายแรง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามทฤษฎีการปรับตัวของรอยโดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด เอกสารประกอบหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ และแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ มีลักษณะเป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ มีลักษณะเป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการทดลองนำร่อง การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า

(Rating Scale) 5 ระดับ จากนั้นนำหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุฯ ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองนำร่อง (Pilot study) กับกลุ่มผู้สูงอายุอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 คน ในระหว่างทดลองนำร่องผู้วิจัยใช้วิธีสังเกต สอบถามและสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ รวมถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการใช้หลักสูตร และนำมาปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้จริง การวิเคราะห์ข้อมูลนำผลคะแนนความเหมาะสมของหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้จากทดลองนำร่อง (Pilot study) มาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

ผลการศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิต ความต้องการในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านร่างกาย ได้แก่ ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวที่ไม่ร้ายแรง อาทิ ไขมัน ความดัน ไทรอยด์ และเบาหวาน ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และออกกำลังกายลดลงจากเดิม มีการพักผ่อนและนอนหลับยากขึ้น ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ได้แก่ ผู้สูงอายุมีอาการอ่อนไหวและรู้สึกเศร้าต่อเรื่องราวเล็กน้อยได้ง่ายกว่าเดิม ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม ได้แก่ มีกิจกรรมทางสังคมน้อยกว่าที่เคย ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ที่พักอาศัยไม่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับตัวผู้สูงอายุ

2. ผลของการศึกษาความต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีดังนี้ 1) ความต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ได้แก่ ต้องการกิจกรรมที่เสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกายสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น ต้องการมีกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายและออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และต้องการให้มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจวิธีการพักผ่อน นอนหลับที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) ความต้องการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ต้องการกิจกรรมที่เสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ ภาควิชาจิตใจในตนเอง และมีความต้องการในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รวมถึงการมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิต 3) ความต้องการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม ได้แก่ ต้องการกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถช่วยเหลือบุคคลอื่น เป็นผู้ให้ และทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มหรือสังคม และ 4) ความต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ต้องการกิจกรรมที่เสริมสร้างความเข้าใจในการจัดเตรียมที่พักอาศัยให้มีความปลอดภัยปราศจากมลพิษต่าง ๆ และต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญและจำเป็นกับตน

3. ผลการศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด มีดังนี้ 1) แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าใจ ยอมรับสภาพปัญหา ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ปัญหาด้วยกระบวนการเผชิญปัญหาผ่านการปรับตัวโดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองในรูปแบบนาฏศิลป์บำบัด 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้วยกิจกรรมทางนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมสมรรถนะทางกายทั้ง 5 ด้าน (Health-Related Physical Fitness) ได้แก่ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความทนทานของกล้ามเนื้อ ระบบหัวใจและระบบไหลเวียนเลือด ความยืดหยุ่นของร่างกาย สัดส่วนของร่างกาย ด้านจิตใจด้วยกิจกรรมการเล่นดนตรีและร้องเพลงประกอบการออกกำลังกายทางนาฏศิลป์ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมประเพณี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือกันในกลุ่ม โดยแบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่ม

ใหญ่บ้าง เล็กบ้าง คู่บ้าง รวมกันเป็นวงกลมบ้าง เพื่อให้เกิดการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคมด้วยกิจกรรมทางด้านนาฏศิลป์ที่มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้วยการให้โจทย์แบ่งกลุ่มในการทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย สลับหมุนเวียนกันไป และออกแบบท่าทางการเคลื่อนไหวที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มอย่างหลากหลายรูปแบบ ด้านสิ่งแวดล้อมด้วยกิจกรรมเตรียมพื้นที่สำหรับการจัดการเรียนรู้ นาฏศิลป์บำบัดให้มีความเหมาะสม ปลอดภัย ปราศจากมลพิษ และควรมีการจัดตั้งช่องทางการสื่อสารที่เป็นประโยชน์ และทันต่อเหตุการณ์ ร่วมกันกับสมาชิกภายในกลุ่ม และ 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวคิดนาฏศิลป์พื้นเมืองมีวิธีดำเนินงานด้วยการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การประยุกต์ และสร้างใหม่ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านร่างกายด้วยกิจกรรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองที่สอดคล้องกับการพัฒนาสุขภาพทางกาย ระบบหัวใจและระบบหมุนเวียนเลือด ด้วยการใช้อุปกรณ์หรือทุกส่วนให้ทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ด้านจิตใจเนื่องจากผู้สูงอายุมีอัตราของตัวตนเองค่อนข้างสูงทำให้ยากต่อการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ แต่หากนำนาฏศิลป์พื้นเมืองที่คุ้นเคยในชุมชนกลับมาประยุกต์ใช้เสมือนเป็นการรำลึกความหลัง ผสานกับการออกแบบท่าทางที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย สนุกสนาน จะทำให้ผู้สูงอายุสนใจเข้าร่วมกับกิจกรรม เกิดความภาคภูมิใจ ความผูกพัน และกำลังใจที่ดีขึ้น ด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคมนาฏศิลป์พื้นเมืองในชุมชนเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุมีความคุ้นเคยร่วมกันแต่ครั้งอดีต เป็นเครื่องมือที่ทำให้ระลึกถึงความหลังกับคนในวัยเดียวกัน ทำให้ง่ายต่อการมีปฏิสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำกิจกรรมให้สำเร็จลงด้วยดี ด้านสิ่งแวดล้อมควรจัดเตรียมสถานที่ปลอดภัย ไม่มีมลพิษ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เพื่อความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมและสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีให้กับผู้สูงอายุ

ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ และความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรฯ ไปทดลองใช้ มีรายละเอียดดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรฯ มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) หน่วยการเรียนรู้ 5) โครงสร้างหลักสูตร 6) แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรม 7) แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้แนวทางการวัด และ 8) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการสำคัญ คือ 1) วิเคราะห์ปัญหาคุณภาพชีวิตด้วยการปรับตัวของรอยแบบมีส่วนร่วม 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยนาฏศิลป์บำบัดการรำวงละเล่นพื้นบ้าน และ 3) ทบทวนผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพ

องค์ประกอบหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร	4.60	0.55	มากที่สุด
หลักการของหลักสูตร	4.73	0.15	มากที่สุด
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.70	0.27	มากที่สุด
โครงสร้างหลักสูตร (เนื้อหาหรือคำอธิบายรายวิชา)	4.73	0.15	มากที่สุด
แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.75	0.18	มากที่สุด
แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้แนวทางการวัด	4.70	0.27	มากที่สุด
แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.73	0.15	มากที่สุด
ภาพรวม	4.72	0.09	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพฯ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลักการ โครงสร้างหลักสูตร แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จุดมุ่งหมาย สื่อและแหล่งเรียนรู้ และความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร ตามลำดับ

3. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารประกอบหลักสูตรฯ มี 2 ส่วน คือ 1) ความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร เป็นคำชี้แจงในการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน 2) ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรฯ

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร	4.48	0.19	มาก
2. ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้	4.58	0.22	มากที่สุด
ภาพรวม	4.56	0.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมมากกว่าด้านความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรฯ

4. ผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ ไปทดลองใช้ ปรากฏว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

ผลการศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิต ความต้องการในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านร่างกาย ได้แก่ ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวที่ไม่ร้ายแรง อาทิ ไขมัน ความดัน ไทรอยด์ และเบาหวาน ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และออกกำลังกายลดลงจากเดิม มีการพักผ่อนและนอนหลับยากขึ้น ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ได้แก่ ผู้สูงอายุมีอารมณ์อ่อนไหวและรู้สึกเศร้าต่อเรื่องราวเล็กน้อยได้ง่ายกว่าเดิม ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม ได้แก่ มีกิจกรรมทางสังคมน้อยกว่าที่เคย ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ที่พักอาศัยไม่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับตัวผู้สูงอายุ ปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน จึงได้นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ (Taba, H., 1962) ที่เน้นการสำรวจสภาพปัญหา วินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน และความจำเป็นของสังคมก่อนเป็นอันดับแรก สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับแนวคิดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ Peter, F. O. ที่เน้นการกำหนดเป้าหมายโดยวิเคราะห์ความต้องการของสังคมและความต้องการของแต่ละบุคคล ก่อนเป็นอันดับแรก (Peter, F. O., 2001) จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดวัตถุประสงค์ สารการเรียนรู้ องค์ประกอบอื่น ๆ ต่อไป และสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับขั้นตอนการเขียนหลักสูตรฝึกอบรมของ

ชญาภัสร์ สมกระโทก ที่ให้ความสำคัญกับการสำรวจปัญหาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เพราะจะช่วยให้การวางแผนอบรมตอบสนองต่อความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมอย่างแท้จริง นำไปสู่การพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และยังช่วยให้การดำเนินงานของผู้จัดอบรมเป็นไปอย่างราบรื่น ลดค่าใช้จ่ายรวมทั้งลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น (ชญาภัสร์ สมกระโทก และคณะ, 2565) 2) ความต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีดังนี้ 2.1) ความต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย 2.2) ความต้องการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ 2.3) ความต้องการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม 2.4) ความต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม 3) แนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด มีดังนี้ 3.1) ด้านการปรับตัวของรอย ด้วยการประเมินสถานะและปัญหาต่าง ๆ การนำเอาปัญหาที่พบมาวินิจฉัยทางการแพทย์ การวางแผนทางการแพทย์ การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล ซึ่งได้นำมาวิเคราะห์ปรับใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมของหลักสูตร สอดคล้องกับ Fawcett, J. ที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีของรอยแบบจำลองเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยของ (Fawcett, J., 2009) และสอดคล้องกับ Dixon, E. L. เกี่ยวกับการพยาบาลสุขภาพชุมชนกับการปฏิบัติและแบบจำลองการปรับตัวของรอย โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory: PL) ให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมทั้งกระบวนการตั้งแต่ ศึกษาปัญหา วางแผน ปฏิบัติ ติดตามประเมินผลเรียนรู้ ด้วยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เน้นการทำงานเป็นทีม ร่วมกันอภิปราย และสรุปผล (Dixon, E. L., 2002) ซึ่งสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกันกับผลงานวิจัยของ กฤษณพันธ์ เฟิงศรี ที่พบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุพบว่า หลังจากผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้สูงอายุมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสถิติที่ระดับ .01 (กฤษณพันธ์ เฟิงศรี, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา อ่อนธานี ที่พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการทำงานและอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสมรรถนะการทำงานและอาชีพสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสถิติที่ระดับ .01 (อังคณา อ่อนธานี, 2564) 3.2) ด้านนาฏศิลป์บำบัด ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้วยกิจกรรมทางนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมสมรรถนะทางกายทั้ง 5 ด้าน (Health-Related Physical Fitness) ด้านจิตใจ ด้วยกิจกรรมการเล่นดนตรีและร้องเพลงประกอบการออกกำลังกายทางด้านนาฏศิลป์ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้วยการให้โจทย์สลับกันแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมทางด้านนาฏศิลป์อย่างหลากหลายสลับหมุนเวียนกันไป ด้านสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมเตรียมพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดร่วมกันให้มีความเหมาะสม และปราศจากมลพิษ และจัดตั้งช่องทางในการสื่อสารให้กับสมาชิกในกลุ่มสอดคล้องกับ Penny, L. B. ที่กล่าวว่า แนวคิดนาฏศิลป์บำบัดใช้สำหรับรักษาผู้ป่วยทางจิต ประสาทวิทยา กล้ามเนื้อ กระดูก และข้อ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ด้วยการเต้นรำ (Penny, L. B., 1972) สอดคล้องและเป็นแนวทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Wang, H. ได้ศึกษาประสิทธิผลของการบำบัดด้วยนาฏศิลป์กับผู้สูงอายุโรคสมองเสื่อมโดยกิจกรรมดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ด้วยปฏิสัมพันธ์กลุ่มเป็นวงกลม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยทุกคนยิ้มบ่อยขึ้น และอย่างน้อยครึ่งหนึ่งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Wang, H., 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saeed, H. & Ali, H. D. ได้ศึกษาผลของการออกกำลังกายต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า หลังจากผู้สูงอายุออกกำลังกายด้วยการเต้นแอโรบิคเป็นประจำเวลา 12 สัปดาห์ผู้สูงอายุมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพที่ดีขึ้น (Saeed, H. & Ali, H. D., 2010) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาวีร์ เปี้ยนสีทอง และคณะ ที่ได้ใช้กิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับชุมชนไทยพวน จังหวัดนครนายกมาใช้บริหารกล้ามเนื้อในผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุมีสมรรถนะกล้ามเนื้อดีกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (กัญญาวีร์ เปี้ยนสีทอง และคณะ, 2561) 3.3) ด้านนาฏศิลป์พื้นเมือง การนำรำมั่งละครนาฏศิลป์พื้นเมืองจังหวัดพิษณุโลก มาประยุกต์เข้ากับเพลงพื้นบ้านบ้านเขาสมอแครงที่รื้อฟื้นขึ้นใหม่ พัฒนาสร้างสรรค์เป็นการแสดงชุดรำมั่งละครเพลงพื้นบ้านบ้านเขาสมอแครง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัตติกา

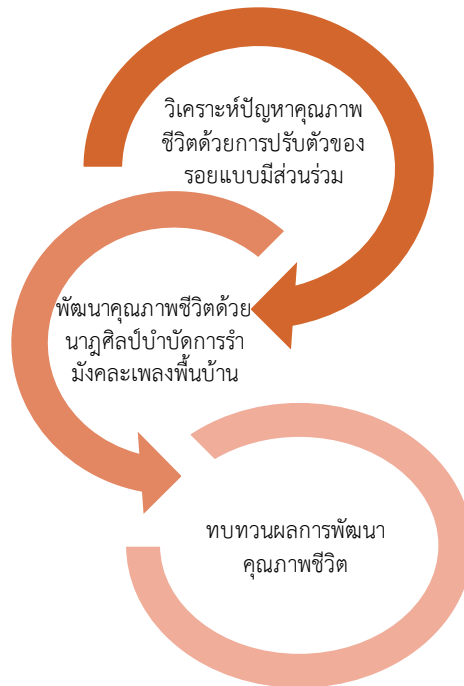

ชนะขว้าง และจินตนา รัตนวิฑูรย์ ที่ได้ศึกษาผลของการรำไม้พลองมอชิงเมืองน่านต่อสมรรถนะทางกายและคุณภาพชีวิต ผลการวิจัยพบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าผู้สูงอายุกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม โดยการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเป็นไปในรูปแบบการศึกษานันทนาการ (Edutainment) สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพในผู้สูงอายุของ (กองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ที่ใช้การศึกษาแบบนันทนาการในการจัดกิจกรรมทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสนใจไม่เบื่อง่ายไม่หลับ ได้ขยับบ๊วย ๆ เช่น การเล่นเกม ร้องเพลง ออกกำลังกาย (กัตติกา ชนะขว้าง และจินตนา รัตนวิฑูรย์, 2556)

ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดยประยุกต์ใช้นาฏศิลป์พื้นเมืองตามแนวคิดนาฏศิลป์บำบัด สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ และความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรฯ ไปทดลองใช้ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) การสร้างหลักสูตรฯ มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 1.2) หลักการของหลักสูตร 1.3) จุดมุ่งหมายของ 1.4) โครงสร้างหลักสูตร 1.5) แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรม 1.6) แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้แนวทางการวัด และ 1.7) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการสำคัญ โดยมีกระบวนการสำคัญ คือ 1.7.1) วิเคราะห์ปัญหาคุณภาพชีวิตด้วยการปรับตัวของรอยแบบมีส่วนร่วม 1.7.2) พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยนาฏศิลป์บำบัดการรำมั่งคละเพลงพื้นบ้าน และ 1.7.3) ทบทวนผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตฯ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลักการ โครงสร้างหลักสูตร จุดมุ่งหมาย สื่อและแหล่งเรียนรู้ และความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร ตามลำดับ 3) ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารประกอบหลักสูตรฯ มี 2 ส่วน คือ 3.1) ความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร 3.2) ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ผลประเมินความเหมาะสม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรด้วยขั้นตอนการสำรวจปัญหาและความต้องการ พัฒนาหลักสูตร หาคุณภาพของหลักสูตร และทดลองใช้หลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Kranthi, K. เริ่มจากประเมินความต้องการ ออกแบบพัฒนา หาคุณภาพ และนำไปทดลองใช้ (Kranthi, K., 2017) และสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกับงานวิจัยของ จินดา อุ่นทอง ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถการวิจัยในชั้นเรียน โดยมีขั้นตอนประเมินความต้องการ ออกแบบพัฒนา หาคุณภาพ นำไปทดลองใช้ และการประเมิน จากการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนที่กล่าวมาทำให้ได้หลักสูตรที่ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ (จินดา อุ่นทอง, 2565) นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการกำหนดแนวทางการเรียนรู้ กำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้และการจัดกิจกรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการหลายคนทำให้ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้เชี่ยวชาญยอมรับและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) ปรากฏว่าผลการศึกษาศักยภาพหลักสูตรฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ได้พบองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ กระบวนการสำคัญพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ 1) วิเคราะห์ปัญหาคุณภาพชีวิตด้วยการปรับตัวของรอยแบบมีส่วนร่วม 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยนาฏศิลป์บำบัดการรำมั่งคละเพลงพื้นบ้าน 3) ทบทวนผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถเขียนเป็นโมเดล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการสำคัญพัฒนาคุณภาพชีวิต

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ปัญหาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ด้านร่างกาย มีโรคประจำตัวที่ไม่ร้ายแรง เช่น ไขมัน ความดัน ไทรอยด์ และเบาหวาน ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และออกกำลังกายลดลงจากเดิม มีการพักผ่อนและนอนหลับยากขึ้น ด้านจิตใจ มีอารมณ์อ่อนไหวและรู้สึกเศร้าต่อเรื่องราวเล็กน้อยได้ง่ายกว่าเดิม ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ได้แก่ มีกิจกรรมทางสังคมน้อยกว่าที่เคย ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ที่พักอาศัยไม่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับตัวผู้สูงอายุ มีความต้องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม แนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ส่งเสริมสมรรถนะทางกายทั้ง 5 ด้าน (Health-Related Physical Fitness) คือ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความทนทานของกล้ามเนื้อ ระบบหัวใจและระบบไหลเวียนเลือด ความยืดหยุ่นของร่างกาย สัดส่วนของร่างกาย ด้านจิตใจ ด้วยกิจกรรมการเล่นดนตรีและร้องเพลงประกอบการออกกำลังกายทางด้านนาฏศิลป์ที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือกันในชุมชน การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฯ และความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรฯ ไปทดลองใช้ มีนี้ 1) การสร้างหลักสูตรฯ มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 1.2) หลักการของหลักสูตร 1.3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.4) โครงสร้างหลักสูตร 1.5) แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรม 1.6) แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้แนวทางการวัด และ 1.7) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการสำคัญ คือ 7.1.1) วิเคราะห์ปัญหาคุณภาพชีวิตด้วยการปรับตัวของรอยแบบมีส่วนร่วม 7.1.2) พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยนาฏศิลป์บำบัดการรำมังคละเพลงพื้นบ้าน และ 7.1.3) ทบทวนผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณภาพชีวิตฯ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านจุดมุ่งหมายและด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารประกอบหลักสูตรฯ มี 2 ส่วน คือ 3.1) ความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรฯ และ 3.2) ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ผลประเมินฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ในการนำไป

ทดลองใช้ (Try out) ปรากฏว่าผลการศึกษาลักษณะที่สุด มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก คือ สารการเรียนรู้ของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัด และประเมินผล อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรคำนึงถึงสมรรถนะของผู้สูงอายุตามช่วงวัย และบุคคล โดยปรับรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ หรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ ที่อาจเกิดขึ้นได้ 2) นาฏศิลป์พื้นเมืองในแต่ละท้องถิ่นมีความหลากหลายแตกต่างกันตามสภาพสังคมและ วัฒนธรรม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ควรเข้ามามีบทบาทในการดูแล ด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยทำงานบูรณาการร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมอำเภอ และจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุน รื้อฟื้น อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และส่งต่อสู่โรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อ การประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากการได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก รุ่นที่ 22 สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ.
- กฤษณพันธ์ เฟื่องศรี. (2565). รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุ. วารสารวิจัยทาง การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 7(2), 1-10.
- กองสุศึกษา กระทรวงสาธารณสุข. (2564). คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในกลุ่ม ผู้สูงอายุสำหรับเจ้าหน้าที่และผู้ดูแล. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท นวัตกรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด.
- กัญญาวิรุ์ เปี้ยนสีทอง และคณะ. (2561). การบริหารกล่อมเนื้อในผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์บำบัดสำหรับ ชุมชนไทยพวน จังหวัดนครนายก. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 6(1), 126-136.
- กัตติกา ธนะขำ และจินตนา รัตนวิฑูรย์. (2556). ผลของการรำไม้พลองมองเชิงเมืองน่านต่อสมรรถภาพทางกาย และคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้สูงอายุหญิงที่ไม่ได้ออกกำลังกายเป็นประจำ. พยาบาลสาร, 40(2), 148-161.
- จินดา อุ่นทอง. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถการวิจัยในชั้นเรียนของครูการศึกษาพิเศษ โดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันกับทีมสหวิชาชีพ. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชญาภัทร์ สมกระโทก และคณะ. (2565). หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัด การเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยในชีวิตของครูสุศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 14(2), 171-187.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. (2550). การบำบัดทางเลือกในเด็กพิเศษ. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุ สภาลาดพร้าว.
- ปราณี วงษ์เทศ. (2525). พื้นบ้านพื้นเมือง. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ศศิธร พุ่มดวง. (2548). ดนตรีบำบัด. สงขลานครินทร์เวชสาร, 23(3), 185-191.

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). รายงานการศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาประเทศ จากผลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อังคณา อ่อนธานี. (2564). ผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการทำงานและอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(2), 336-350.
- Cohen, L. et al. (2018). *Research Methods in Education*. (8th ed.). London: Routledge.
- Dixon, E. L. (2002). Community Health Nursing Practice and the Roy Adaptation Model. *Public Health Nurs*, 16(4), 290-300.
- Fawcett, J. (2009). Using the Roy Adaptation Model to Guide Research and/or Practice: Construction of Conceptual-Theoretical-Empirical Systems of Knowledge. *AQUICHAN*, 9(3), 297-306.
- Hertzog M. A. (2008). Considerations in determining sample size for pilot studies. *Research in nursing & health*, 31(2), 180-191.
- Kranthi, K. (2017). Technology enhanced language learning (TELL). *International Journal of Business and Management Invention*, 6(2), 30-33.
- Penny, L. B. (1972). *Theory and Methods in Dance-Movement Therapy: A Manual for Therapists, Students, and Educators*. Iowa: Kendall/Hunt Publishing Company.
- Peter, F. O. (2001). *Developing the curriculum*. (5th ed.). New York: Longman.
- Roy, S. C. (1999). *The Roy adaptation model: The definitive statement*. New York City: Appleton & Lange.
- Saeed, H. & Ali, H. D. (2010). The effect of an exercise program on the health-quality of life in older adults. A randomized controlled trial. *Dan Med Bull*, 57(1), A4113. DOI: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20175947/>
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Wang, H. (2019). The Effectiveness of Dance Movement Therapy with Elderly Women Who Have Dementia. Retrieved January 14, 2025, from https://digitalcommons.lesley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1234&context=expressive_theses.

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์*

MODEL LAW ON EXTENDED PRODUCER RESPONSIBILITY OF
THE PACKAGING LIFECYCLE

จุฬาพัฒน์ กิรติภูมิธรรม

Julapathana Kiratiphumtam

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Law, Krirk University, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: k.julapathana@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ของไทย 2) ศึกษาหลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้องการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์ 3) ศึกษากฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์ 4) เพื่อเสนอกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์ ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การมีส่วนร่วมในการออกแบบกฎหมาย และการรับฟังความคิดเห็นร่างกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายสำหรับการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมและคาร์บอนฟุตพริ้นต์ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากการศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรป สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรนอร์เวย์ และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พบว่า ประเทศเหล่านี้ได้นำหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้บริโภค และหลักการประเมินวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญภายใต้นโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้เป็นหลักการพื้นฐานในการตรากฎหมายว่า ด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์ ข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ คือ (ร่าง) พระราชบัญญัติบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายต้นแบบที่นำไปสู่การพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย โดยมีโครงสร้างที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดให้ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อคาร์บอนฟุตพริ้นต์ตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์ของผู้ผลิต โดยมีองค์การความรับผิดชอบของผู้ผลิตทำหน้าที่แทนผู้ผลิต และการส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต, หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้บริโภค, องค์การความรับผิดชอบของผู้ผลิต, เศรษฐกิจหมุนเวียน, กฎหมายต้นแบบ

Abstract

This research aims to 1) Investigate legal problems related to Thailand's packaging, 2) Explore principles and concepts related to extended producer responsibility of the packaging lifecycle, 3) Examine international environmental laws, foreign laws, and Thailand laws related to

*Received March 5, 2025; Revised March 28, 2025; Accepted March 30, 2025

extended producer responsibility of the packaging lifecycle, and 4) Propose the model law on extended producer responsibility of the packaging lifecycle using the qualitative research methodology, i.e., documentary research, in-depth interview, and participation in forming laws, and public hearing on the draft law. The research results showed that Thailand does not provide any laws for efficient packaging management, causing environmental pollution and carbon footprint which is a factor of climate changes. According to the study of laws of the European Union, the Federal Republic of Germany, Kingdom of Norway, and the Socialist Republic of Vietnam, these countries have adopted extended producer responsibility, extended consumer responsibility, and life cycle assessment which are significant principles under the circular economy policy as the fundamental principles in legislating a law on extended producer responsibility of the packaging lifecycle. This research obtains “(draft) Green Packaging Act B.E.” as the model law leading to developing environmental laws. Moreover, it is the law corresponding to Thailand’s circular economy policy. The important structures include assigning packaging producers to be responsible for carbon footprint of the producer’s packaging lifecycle with producer responsibility organizations representing producers and promoting consumers to involve the local administrative organization in efficiency of packaging waste management.

Keywords: Extended Producer Responsibility, Extended Consumer Responsibility, Producer Responsibility Organization, Circular Economy, Model La

บทนำ

บรรจุภัณฑ์ (Packaging) มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยทำหน้าที่ในการบรรจุสินค้า การป้องกันความเสียหายของสินค้า การจัดวางสินค้าเพื่อจำหน่าย การบ่งบอกถึงเอกลักษณ์และการโฆษณาสินค้า รวมถึงการจัดเก็บและการขนส่งสินค้า แต่วงจรชีวิตบรรจุภัณฑ์ (Packaging lifecycle) ตั้งแต่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การผลิต การใช้บรรจุภัณฑ์ และการกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon footprint) ซึ่งเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมด้วยกลไกการกำกับดูแลสมัยใหม่ (Modern regulatory Mechanisms) ที่สามารถควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมในระดับที่กว้างมากขึ้น (Law Teacher, 2013)

ปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาที่โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) ให้ความสำคัญและได้ผลักดันประเทศภาคีสมาชิกให้ร่วมมือกันแก้ปัญหาภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2559) พิธีสารเกียวโต (Kyoto protocol) ข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) และการประชุมภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Climate Change Conference of the Parties: COP) ที่กำหนดให้ภาคีสมาชิกร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon neutrality) ภายในปี ค.ศ. 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) ภายในปี ค.ศ. 2065 ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกสหประชาชาติที่ได้ลงนามและให้สัตยาบัน ส่งผลให้ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องออกมาตรการกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องและรองรับอนุสัญญาดังกล่าวด้วย (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567) สำหรับแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกจากวงจรบรรจุภัณฑ์นั้น หลายประเทศได้นำกลไกเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม

(Environmental Economics) คือ หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluters Pay Principle: PPP) มาสร้างเป็นหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR) โดยกำหนดให้ผู้ผลิตมีหน้าที่รับผิดชอบต่อคาร์บอนฟุตพริ้นท์จากกระบวนการผลิตไปจนถึงการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ หรือที่เรียกว่า “From Cradle to Grave” ซึ่งเป็นโมเดลที่ใช้ในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตด้วยวิธีการประเมินวัฏจักรวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Life Cycle Assessments: LCA) (Trevor, M. L., 2020) ปัจจุบัน 65 ประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ 32 ของโลกที่มีกฎหมายว่าด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์ หรือที่เรียกว่า “กฎหมาย EPR” บังคับใช้แล้ว ดังภาพที่ 1 (Mitch Webster, 2024)

ภาพที่ 1 Extended Producer Responsibility (EPR) for Packaging Laws Around the word

จากการสำรวจกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์และการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ พบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติมาตรฐานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 พระราชบัญญัติมาตรา ซึ่งตวงวัด พ.ศ. 2466 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และกฎหมายลำดับรองอีกหลายฉบับ แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายที่ขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตมาตราเป็นกฎหมายแต่อย่างใด มีเพียงการให้ความรู้และการรณรงค์ในภาคสมัครใจเกี่ยวกับหลัก EPR ในแผนการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 - 2573 เท่านั้น ทำให้ขาดกลไกทางกฎหมายในการควบคุมคาร์บอนฟุตพริ้นท์จากวงจรบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยที่ปัญหาก็ซ้ำเรื้อรังที่เกิดจากขยะและของเสียบรรจุภัณฑ์นั้น ได้รับการยืนยันจากโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) โดย Global Waste Management Outlook 2024 ระบุว่า “ขยะของชุมชนทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็น 3.8 พันล้านตัน ภายในปี พ.ศ. 2593 ซึ่งจะทำให้ต้นทุนในการจัดการขยะทั่วโลกเพิ่มขึ้นจาก 2.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2563 เพิ่มขึ้นเป็น 6.4 แสนล้านดอลลาร์ ในปี 2593” (United Nations Environment Programme, 2024) สอดคล้องกับรายงานของธนาคารโลกที่ว่า “ปัญหาขยะและของเสียมีความสำคัญที่สถาบันการเงินระหว่างประเทศ หน่วยงานของรัฐในระดับประเทศหรือระดับท้องถิ่น รวมทั้งภาคเอกชนต่างให้เงินทุนสนับสนุนการจัดการขยะและของเสียเพื่อการลดการปล่อยมลพิษในการรักษาอุณหภูมิโลกไม่ให้เพิ่มขึ้น โดยในช่วงปี พ.ศ. 2559 - 2593 จะต้องใช้เงินทุนในการจัดการขยะและของเสียอยู่ระหว่าง 2.1 - 7.8 ล้านล้านดอลลาร์” (Climate Bonds Initiative, World Bank, 2023) จะเห็นได้ว่าการจัดการขยะและของเสียมีความสำคัญที่รัฐภาคีแห่งต้องดำเนินการแก้ไขภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศและความตกลงปารีส ซึ่งประเทศไทยก็ได้ร่วมลงนามด้วย (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567) อีกทั้งประเทศไทยก็มีปัญหาเกี่ยวกับขยะ โดยกรมควบคุมมลพิษ รายงานว่า ในปี 2565 มีขยะที่ไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 7.88 ล้านตัน และในปี พ.ศ. 2566 มีขยะมูลฝอยชุมชน 26.95 ล้านตัน หรือเฉลี่ยประมาณ 73,840 ตัน/วัน และก่อให้เกิดแหล่งเชื้อโรคสะสม มลพิษทางสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์และระบบนิเวศ (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขยะบรรจุภัณฑ์ประเภทพลาสติกมีปริมาณปีละ 2 ล้านตัน แต่มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์เพียงปีละ 0.5 ล้านตัน หรือร้อยละ 25 เท่านั้น ส่วนที่เหลือ 1.5 ล้านตัน หรือร้อยละ 75 ถูกทิ้งเป็นขยะ และปริมาณขยะยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560) ปัญหาดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยด้วยกลไกการกำกับดูแลสมัยใหม่เพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย (NDC Action Plan on Mitigation) และมีกฎหมายที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวงจรบรรจุภัณฑ์ของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์
3. เพื่อศึกษากฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์เพื่อการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อเสนอกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์สำหรับประเทศไทย คือ ร่างพระราชบัญญัติการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยทางนิติศาสตร์ (Legal Research Mythology) ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ โดยศึกษาเชิงเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตวงจรบรรจุภัณฑ์ของสหภาพยุโรป สหพันธรัฐเยอรมัน Waste ราชอาณาจักรนอร์เวย์และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม กับกฎหมายไทย รวมทั้งศึกษาวเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) จากเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโจทย์วิจัย และขอบเขตของการวิจัย อาทิ ตำรา งานวิจัย รายงาน บทความ เอกสาร สัมมนา วารสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) จากภาคสนาม ทั้งนี้ ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เอกสารรับรองเลขที่ 108/2567 รหัสโครงการ 108/2567 เพื่อขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งแจ้งสาระสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชากรผู้ให้ข้อมูลตามรูปแบบที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์กำหนดไว้โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก
- 2) การมีส่วนร่วมในการออกแบบกฎหมาย และ
- 3) การรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การวิจัยนี้ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยตรงระหว่างผู้วิจัยกับประชากรสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าและใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับประเด็นของการวิจัยและการจัดทำร่างกฎหมาย ได้แก่ นักวิชาการด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ผู้ประกอบการบรรจภัณฑ์ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรีไซเคิล ผู้บริโภค รวม 30 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกไปใช้วิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเอกสาร

2.2 การมีส่วนร่วมในการร่วมออกแบบกฎหมาย (Participatory Design, Co-Design) เป็นการระดมความคิดเห็นจากประชากร เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติการจัดการบรรจภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. โดยคัดเลือกประชากรที่มีความรู้ด้านกฎหมายและประชากรที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ได้แก่ นักวิชาการด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ผู้ประกอบกิจการบรรจภัณฑ์ ผู้บริโภค องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม รวม 36 คน

2.3 การรับฟังความคิดเห็น (Hearing) เมื่อจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติการจัดการบรรจภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. แล้ว ผู้วิจัยจึงนำร่างฯ มาดำเนินการประชุมการรับฟังความคิดเห็นจากนักวิชาการด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บังคับใช้กฎหมายและทนายความ ผู้ประกอบกิจการบรรจภัณฑ์ ผู้บริโภค องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม รวม 30 คน เพื่อนำความคิดเห็นของประชากรไปปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) พระราชบัญญัติการจัดการบรรจภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามนิติวิธีการวิจัย (Legal Research Methodology) ด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงตรรกวิทยา คือ มีเหตุที่สัมพันธ์กับผล โดยให้ความสำคัญกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นรากฐานของกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย เพื่อทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ 4 ประเทศ กับกฎหมายไทย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลภาคสนาม (Field Research) มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเอกสารเพื่อให้ได้ประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติการจัดการบรรจภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ.

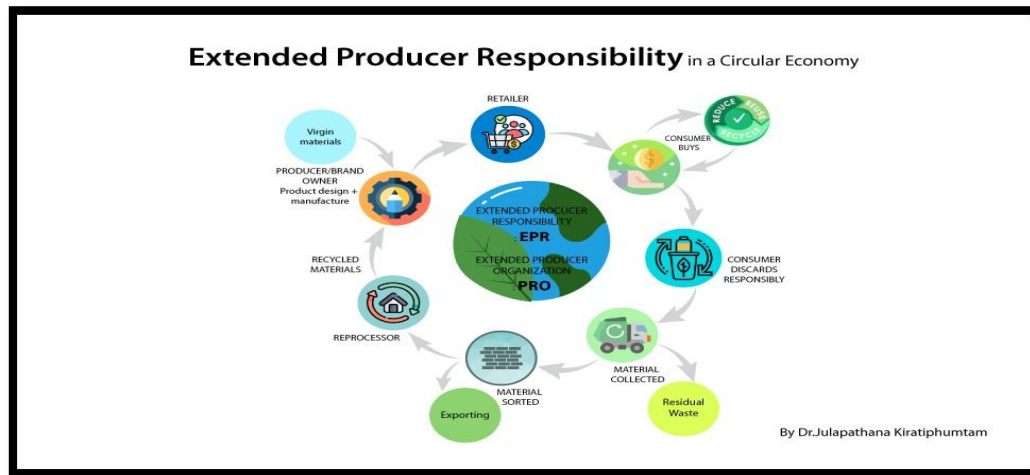
ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ จึงสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการบรรจภัณฑ์ของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบรรจภัณฑ์และการจัดการขยะบรรจภัณฑ์ แม้จะมีกฎหมายหลายฉบับ แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่มีพื้นฐานมาจากหลักการขยายขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ผลิตซึ่งเป็นหลักการภายใต้นโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนไปตราเป็นกฎหมายที่ใช้ในการจัดการบรรจภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด กล่าวคือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบรรจภัณฑ์ อาทิ 1) พระราชบัญญัติมาตรฐานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เป็นกฎหมายที่เน้นการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่ไม่มีหลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด 2) พระราชบัญญัติมาตรฐานซึ่งตวงวัด พ.ศ. 2466 และกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง ก็เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลมาตรฐานการชั่ง ตวง วัด ตามปริมาณที่กำหนดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคโดยขาดมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม 3) พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 แม้จะมีบทบัญญัติในการควบคุมผู้ผลิตและผู้นำเข้าแต่ก็เป็นการควบคุมด้านคุณภาพ มาตรฐาน ฉลากอาหารเท่านั้น แต่ไม่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับฉลากบรรจภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco Label) นอกจากนี้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะที่ใช้บังคับในปัจจุบันที่มีมากกว่า

40 ฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 รวมถึงฉบับแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 และกฎหมายลำดับรองอีกหลายฉบับ อาทิ กฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545 หรือ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องหลักเกณฑ์การคัดเลือกสถานที่ตั้งสำหรับการฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกหลัก สุขาภิบาล พ.ศ. 2560 เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเป็นกฎหมายที่บังคับใช้กับการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไป แต่ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่นำหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตมาใช้เพื่อให้ผู้ผลิตมีหน้าที่รับผิดชอบต่อวงจรชีวิต บรรจุภัณฑ์ของตนเอง โดยภาระหน้าที่ในการจัดการขยะกลับเป็นของผู้บริโภคที่ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการจัดเก็บ ขยะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังไม่ได้นำแนวคิด การจัดลำดับชั้นของเสีย (The Waste Hierarchy) มาใช้ในการจัดการขยะ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นมาโดยมีเจตนารมณ์เพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมทั่วไป การควบคุมมลพิษ การทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฯลฯ แต่ไม่มีบทบัญญัติมาตราใดที่กำหนดให้ มีการประเมินประเมินวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้ผลิตรับผิดชอบต่อคาร์บอนฟุตพริ้นท์ที่เกิดจากกระบวนการผลิต การใช้และการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์แต่อย่างใด จึงกล่าวได้ว่า ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการขยาย ความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์ หรือ กฎหมาย EPR แต่อย่างใด ส่งผลให้ประเทศไทยขาดกลไก ทางกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ในวงจรบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นก็ยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ลง นามและให้สัตยาบันไว้

2. ความสำคัญของหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR) และนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมี นัยสำคัญ จากปัญหาดังกล่าวได้นำไปสู่การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ครอบคลุมการผลิต การปรับปรุงพฤติกรรมของผู้บริโภคและการจัดการภาคขยะ และของเสียด้วยการนำหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตมาสร้างระบบที่มีความผูกพันต่อผู้ผลิตใน การระดมทุนและการจัดตั้งระบบการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ คือ 1) สร้างแรงจูงใจให้เกิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่คำนึงถึงคาร์บอนฟุตพริ้นท์ตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ 2) การใช้ให้น้อยลง (Reduce) เพิ่มสัดส่วนการใช้ซ้ำ (Reuse) การรีไซเคิล (Recycle) และการแปลงเป็นพลังงาน (Energy Recovery) 3) สร้างระบบ การจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคเอกชน ในการจัดการขยะ (Public Private Partnership) รวมถึงสร้างความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคตามหลักการขยาย ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค (Extended Consumer Responsibility: ECR) จึงกล่าวได้ว่า หลักการขยาย ความรับผิดชอบต่อผู้ผลิตและนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนมีความสัมพันธ์ต่อการจัดการวงจรชีวิตบรรจุภัณฑ์ และ เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างกลไกทางกฎหมายเพื่อจัดการบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืน (ภาพที่ 2) ซึ่งกลไกทาง กฎหมายที่มีหลักการพื้นฐานมาจากหลักการขยายความรับผิดชอบต่อผู้ผลิตภายใต้กรอบนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นแนวทางที่ 65 ประเทศใช้เป็นกฎหมายเพื่อลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ในวงจรบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ 2 Extended Producer Responsibility in a Circular Economy

3. กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ (International Environmental Law) และกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งสรุปผลการวิจัยเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ (International Environmental Law) เป็นหลักเกณฑ์ที่สะท้อนถึงความพยายามร่วมกันของประชาคมโลกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สำหรับขยะและของเสียเป็นปัญหาที่โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติให้ความสำคัญ เพื่อให้ภาคีสมาชิกร่วมมือกันแก้ปัญหาภายใต้กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศหลายฉบับ อาทิ กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change - UNFCCC) อนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดน และการกำจัดของเสียอันตรายและการจำกัด (Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and Their Disposal) อนุสัญญาสตอกโฮล์มว่าด้วยสารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน (Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants) พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) และการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Climate Change Conference of the Parties: COP) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีและได้ให้สัตยาบันกฎหมายหลายฉบับ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องให้ความร่วมมือภายใต้หลักความรับผิดชอบร่วมกันซึ่งเป็นในระดับที่แตกต่างกัน (Common but Differentiated Responsibilities) แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นกลุ่มประเทศนอกภาคผนวกที่ I (Non-Annex I) แต่โดยพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาฯ ก็กำหนดให้ประเทศภาคีทั้งปวงคำนึงถึงความรับผิดชอบร่วมกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยที่ผ่านมาประเทศไทยก็ได้ให้ความร่วมมือดำเนินโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด Clean Development Mechanism: CDM) ภายใต้การทำงานขององค์การบริหารก๊าซเรือนกระจก โดยตั้งเป้าหมายบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอน ภายในปี ค.ศ. 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นศูนย์ ภายในปี ค.ศ. 2065 ซึ่งปัญหาจากวงจรชีวิตบรรจุภัณฑ์ก็เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคขยะและของเสียที่ประเทศไทยต้องดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ การจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยังสอดคล้องกับกระบวนทัศน์กฎหมายสิ่งแวดล้อมแบบมีระบบนิเวศเป็นศูนย์กลาง (Eco Centric Environment Legal Paradigm) ที่มีกรอบแนวคิดว่า “มนุษย์และธรรมชาติเป็นชุมชนโลก (Earth Community) มนุษย์ไม่ได้อยู่เหนือธรรมชาติ ธรรมชาติเกื้อหนุนและค้ำจุนชีวิตของมนุษย์ ธรรมชาติจึงมีคุณค่าที่มนุษย์ควรเคารพและปกป้องให้ธรรมชาติคงอยู่” ซึ่งแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของจริยธรรมที่ขยายขอบเขตครอบคลุมไปถึงธรรมชาติ ดังปรากฏในกฎบัตรโลกธรรมชาติ (The World Charter) และปฏิญญา

สากลว่าด้วยสิทธิของแม่ธรณี (The Declaration of the Right of Mother Earth) ที่ยกคุณค่าของธรรมชาติ ด้วยการรับรองสิทธิของธรรมชาติ (Right of Nature) ซึ่งการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตและการขยายความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐ องค์กรและปัจเจกดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการคำนึงถึงมิติด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น กลไกของกฎหมายในลักษณะเช่นนี้ย่อมเป็นการขยายจริยธรรมสิ่งแวดล้อม (Environmental Ethics) ของมนุษย์ให้ครอบคลุมไปถึงธรรมชาติเพื่อนำไปสู่การคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายของสหประชาชาติ

3.2 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรชีวิตบรรจุภัณฑ์ จากการศึกษพบว่า หลายประเทศได้นำหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตมาสร้างเป็นกฎหมายว่าด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ หรือ “กฎหมาย EPR” ซึ่งเป็นกฎหมายที่โอนหน้าที่ในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์จากเดิมที่เป็นของผู้บริโภคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปยังผู้ผลิต โดยกำหนดให้ผู้ผลิตมีหน้าที่จัดการวงจรชีวิตบรรจุภัณฑ์ของตนเองด้วยการเข้าร่วมกับองค์กรความรับผิดชอบต่อผู้ผลิต (Producer Responsibility Organization) หรือที่เรียกว่า “PRO” ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร แต่มีวัตถุประสงค์หลักในการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อจัดการวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และปัจจุบันมีการบังคับใช้กฎหมาย EPR 65 ประเทศแล้ว แต่ประเทศไทยยังไม่กฎหมาย EPR ดังนั้น งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษากฎหมาย European Parliament and Council Directive 94/62/EC of 20 December 1994 on Packaging and Packaging Waste ของสหภาพยุโรป The German Packaging Act 2019 ของสหพันธ์รัฐเยอรมัน Waste Regulations, Chapter 7: Packaging Waste ของราชอาณาจักรนอร์เวย์ และ The Law on Environmental Protection-08/2022/ND-CP ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จากการศึกษาได้ผลสรุปว่า โครงสร้างของกฎหมาย EPR ของแต่ละประเทศจะมีความใกล้เคียงกันในสาระสำคัญ คือ 1) กฎหมายว่าด้วยการจัดการบรรจุภัณฑ์มีพื้นฐานมาจากหลักการขยายความรับผิดชอบต่อผู้ผลิตซึ่งเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน 2) การกำกับดูแลโดยภาครัฐระดับนโยบายและแผนการจัดการบรรจุภัณฑ์ 3) กำหนดการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลัก EPR 4) กำหนดความรับผิดชอบต่อผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์จากการประเมินวงจรชีวิตบรรจุภัณฑ์ (Life Cycle Assessment: LCA) 5) กำหนดให้มีองค์กรรับผิดชอบต่อผู้ผลิต (Producer Responsibility Organization: PRO) 6) จัดเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ผลิต 7) การจัดตั้งกองทุนการจัดการบรรจุภัณฑ์ 8) การส่งเสริมความร่วมมือของผู้บริโภคด้วยระบบการจัดเก็บเงินมัดจำเพื่อใช้เป็นกลไกในการกระตุ้นให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการรวบรวม คัดแยกขยะบรรจุภัณฑ์เพื่อนำกลับเข้ามาสู่ระบบการใช้ซ้ำ การแปรรูปใหม่ และการแปรรูปเป็นพลังงาน 9) การจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ตามหลักลำดับขั้นของการจัดการขยะ 10) มาตรการลงโทษโดยใช้มาตรการโทษทางปกครองเป็นหลัก ซึ่งจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ประเทศเหล่านี้ได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย EPR โดยตระหนักดีว่ากฎหมายดังกล่าวย่อมส่งผลให้ผู้ผลิตมีภาระต้องรับผิดชอบต่อเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านทุนและการจัดการ ดังนั้น จึงมีหลักเกณฑ์การกำหนดช่วงเวลาในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและการปรับตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรจุภัณฑ์ประเภทพลาสติกที่มีการกำหนดระยะเวลาบังคับใช้กฎหมายเป็นช่วง ๆ โดยพิจารณาจากประเภทของพลาสติกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ อีกทั้งกฎหมาย EPR ยังส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปรับตัวของผู้บริโภคที่ต้องมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินมัดจำ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อภาชนะบรรจุภัณฑ์มาใช้ซ้ำ การนำบรรจุภัณฑ์กลับสู่การรีไซเคิล รวมถึงการกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้องค์กรของผู้ผลิตมีหน้าที่ดำเนินการแทนผู้ผลิตร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรวบรวมขยะบรรจุภัณฑ์และการกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ จึงกล่าวได้ว่า กฎหมาย EPR เป็นกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายระดับรองเพิ่มเติมเพื่อให้มีการปรับตัวและเพื่อขยายขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายที่เพิ่มความเข้มงวดมากขึ้น

4. กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตวงจรชีวิตบรรจุภัณฑ์ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยนี้ คือ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. โครงสร้างของกฎหมายประกอบด้วย 6 หมวด 65 มาตรา ได้แก่ 1) นิยามศัพท์ ได้แก่ การจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บรรจุภัณฑ์ที่ควบคุม การป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการจัดการบรรจุภัณฑ์ การจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ใหม่ บรรจุภัณฑ์แบบใช้แล้วทิ้ง การเก็บรวบรวมและการคัดแยกบรรจุภัณฑ์ การแปรใช้ใหม่ การนำมาใช้เป็นพลังงาน การแปรใช้ขยะบรรจุภัณฑ์แบบอินทรีย์ การกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ ความรับผิดชอบของผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ องค์กรรับผิดชอบต่อผู้ผลิต ค่าธรรมเนียม เงินมัดจำ สถานที่รวบรวมและจัดเก็บขยะบรรจุภัณฑ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ กองทุน คณะกรรมการกองทุน แผนแม่บท แผนการปรับตัว สำนักงาน รัฐมนตรี 2) หมวดที่ 1 บททั่วไป 3) หมวดที่ 2 นโยบายและแผนการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 1 คณะกรรมการนโยบายและแผนการจัดการบรรจุภัณฑ์ และส่วนที่ 2 คณะกรรมการการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) หมวดที่ 3 แผนการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 1 แผนแม่บทด้านการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 2 แผนการปรับตัวการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 3 แผนการส่งเสริมการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 5) หมวด 4 การจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 1 ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการบรรจุภัณฑ์ ส่วนที่ 2 องค์กรรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการบรรจุภัณฑ์ส่วนที่ 3 ฉลากบรรจุภัณฑ์และเครื่องหมาย ส่วนที่ 4 กองทุนและค่าธรรมเนียม ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมของผู้บริโภค 6) หมวดที่ 5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7) หมวดที่ 6 บทกำหนดโทษ ส่วนที่ 1 โทษทางปกครอง ส่วนที่ 2 โทษทางอาญา สำหรับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. นี้ หากมีการตรามายบังคับใช้ จะเป็นกฎหมายที่สามารถนำไปบังคับใช้ในเชิงบูรณาการกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและของเสียที่มีการบังคับใช้อยู่แล้วในปัจจุบัน ก็จะส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการวิจัย สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์ของประเทศไทยที่บังคับใช้ในปัจจุบันแม้จะมีกฎหมายหลายฉบับ แต่กฎหมายเหล่านั้นก็มิได้มีบทบัญญัติที่มาจากหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตแต่อย่างใด ส่งผลให้การผลิตและการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ยังไม่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเห็นว่าหากประเทศไทยมีกฎหมาย EPR ซึ่งเป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนบังคับใช้ ก็จะทำให้มีกลไกทางกฎหมายในการลดการปล่อยคาร์บอนฟุตพริ้นต์จากวงจรบรรจุภัณฑ์และควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า สมมติฐานเช่นนี้สอดคล้องกับรายงานของ IPCC ซึ่งเป็นองค์กรด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ว่า “ภาคการจัดการขยะมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคอุตสาหกรรมและภาคขนส่ง จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือทุกภาคส่วน รวมถึงการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการขยะและของเสียตามแนวทางของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ก็จะทำให้ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้” (Intergovernmental Panel on Climate Change, 2022) ซึ่งประเทศไทยก็ให้ความสำคัญต่อนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนด้วยเช่นกัน ดังปรากฏตามโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในการพัฒนา 3 ด้าน หรือที่เรียกว่า โมเดลเศรษฐกิจ BCG ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) แต่ยังมีขาดกฎหมายที่จะใช้ในขับเคลื่อน ดังนั้น หากประเทศไทยมีกฎหมาย EPR บังคับใช้ก็จะส่งผลดีต่อการจัดการบรรจุภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะทำให้มีการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น ความเห็นเช่นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง Increasing Recycling Rates with EPR Policy ที่รายงานว่า “หลายมลรัฐของ

สหรัฐอเมริกา มีการบังคับใช้กฎหมาย EPR แล้ว และผลของการบังคับใช้กฎหมาย EPR ทำให้อัตราการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์เพิ่มขึ้นและลดขยะได้อย่างมีนัยสำคัญ” (The Recycling Partnership Solving for Circularity, 2023) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Recycling Partnership ที่ได้ศึกษาและตรวจสอบการหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตจากโครงการรีไซเคิลกระดาษและบรรจุภัณฑ์ 7 โครงการทั่วโลก พบว่า “หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตภายใต้นโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียน ส่งผลให้เป้าหมายในการรวบรวมและรีไซเคิลวัสดุเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 75 ในบริติชโคลัมเบีย เบลเยียม สเปน เกาหลีใต้ และเนเธอร์แลนด์ ส่วนในโปรตุเกสและคิวเบกเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 60” (The Recycling Partnership Solving for Circularity, 2023)

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นหากมีการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ผู้ผลิต โดยเบื้องต้นย่อมสร้างภาระทั้งด้านทุนและด้านการจัดการที่ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบ แต่หากพิจารณาถึงผลระยะยาวย่อมส่งผลดีต่อผู้ผลิตที่ถือได้ว่าเป็นผู้ผลิตที่ดำเนินกิจการภายใต้หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม อีกทั้งอาจได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามแนวทางและนโยบายทางภาษีที่ต้องการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะมีการพัฒนาและแก้ไขกฎหมายภาษีต่อไป 2) ผู้บริโภค โดยต้องจ่ายเงินมัดจำเพื่อเป็นการประกันในการใช้บรรจุภัณฑ์อย่างรู้คุณค่า ด้วยการใช้จ่าย การนำขยะบรรจุภัณฑ์กลับเข้าสู่การรีไซเคิลและการกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ แต่ผู้บริโภคอาจจะได้รับประโยชน์ทางภาษี ทั้งนี้ ตามแนวทางและนโยบายด้านภาษีเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมต่อไป 3) ภาครัฐ โดยรัฐจำเป็นต้องจัดตั้งหน่วยงาน บุคลากรและงบประมาณเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีหน้าที่ต้องดำเนินการร่วมกับองค์กรจัดการของผู้ผลิตในการจัดการขยะและของเสียบรรจุภัณฑ์ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ในช่วงแรกของการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่หากพิจารณาถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญและเร่งด่วนที่ประเทศไทยต้องร่วมมือกับประชาคมโลกดำเนินการแก้ไข จะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ซึ่งเป็นข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ กลับส่งผลกระทบต่อในเชิงบวก โดยถือว่าเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดคาร์บอนฟุตพริ้นต์ในกระบวนการผลิต การใช้และการกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย รวมทั้งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565 - 2570) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ให้บรรลุเป้าหมาย อีกทั้งกฎหมายฉบับนี้จะเป็นกลไกที่สำคัญในการลดอุปสรรคด้านการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) ที่ผู้นำเข้าต้องมีใบรับรองมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (CBAM Certificates) สำหรับสินค้าที่นำเข้าสหภาพยุโรป (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2567) รวมถึงการเตรียมความพร้อมและปรับตัวต่อภาระผูกพันจากสนธิสัญญาพลาสติกโลก (Global Plastic Treaty) ที่มีเป้าหมายการยุติมลพิษจากพลาสติกภายในปี ค.ศ. 2040 (OECD, 2024) นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของประเทศในการปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ของงานวิจัยนี้ มี 2 ประการ ดังนี้

1. กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์ (Model Law on Extended Producer Responsibility of the Packaging Lifecycle) คือ (ร่าง)พระราชบัญญัติการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ซึ่งเป็นร่างฯ ที่สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียน แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565 - 2570) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

2. กระบวนทัศน์กฎหมายใหม่ (Legal Paradigm Shift) กล่าวคือ งานวิจัยนี้ ได้นำเสนอกฎหมายว่าด้วยการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยลักษณะที่สำคัญของกฎหมายนี้เป็นการกำหนดหน้าที่ของรัฐ ผู้ผลิตและผู้บริโภคให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม จึงเป็นการขยายจริยธรรมสิ่งแวดล้อมภายใต้กระบวนทัศน์กฎหมายสิ่งแวดล้อมแบบมีระบบนิเวศเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมในลักษณะนี้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนจากกระบวนทัศน์กฎหมายสิ่งแวดล้อมแบบมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Anthropocentric Environmental Legal Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์กฎหมายสิ่งแวดล้อมแบบมีระบบนิเวศเป็นศูนย์กลาง (Eco Centric Environmental Legal Paradigm) ซึ่งเป็นกระบวนทัศน์ที่ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเศรษฐกิจและสังคม และการขยายจริยธรรมสิ่งแวดล้อมก็ทำให้ผู้ผลิตเป็นผู้ประกอบการตามแนวทาง ESG คือ เป็นผู้ประกอบธุรกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม (Environment) สังคม (Social) และธรรมาภิบาล (Governance) และขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นเป้าหมายร่วมกันของสหประชาชาติ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนที่ประชาคมโลกรวมทั้งประเทศไทยต้องร่วมมือกันแก้ไขผ่านกลไกกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในของประเทศภาคีสมาชิก ซึ่งกฎหมาย EPR เป็นกฎหมายที่สำคัญที่หลายประเทศตราขึ้นมาบังคับใช้สำหรับการจัดการบรรจุภัณฑ์บางประเภท อาทิ บรรจุภัณฑ์ แบตเตอรี่ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยางรถยนต์ และสิ่งทอ แต่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมาย EPR แต่อย่างใด ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเสนอ(ร่าง)พระราชบัญญัติการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายที่ใช้จัดการบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ 1) การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากฎหมาย กล่าวคือ ผลผลิตของงานวิจัยนี้ ได้แก่ (ร่าง)พระราชบัญญัติการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ซึ่งจะประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนำร่างกฎหมายนี้ไปพัฒนาและนำเสนอต่อสภานิติบัญญัติเพื่อให้มีผลบังคับใช้ต่อไป 2) การวิจัยครั้งต่อไป กล่าวคือ ผลผลิตของงานวิจัยนี้ คือ (ร่าง)พระราชบัญญัติการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ซึ่งมีหลายมาตราที่จำเป็นต้องออกกฎหมายลำดับรอง เช่น มาตรา 30 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการบรรจุภัณฑ์ต้องลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและลดการปล่อยคาร์บอนฟุตพริ้นต์ตลอดวงจรชีวิตบรรจุภัณฑ์ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือ มาตรา 31 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการบรรจุภัณฑ์ต้องจัดทำรายงานการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นต์ตลอดวงจรบรรจุภัณฑ์ ตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง หรือประกาศกระทรวง ฯลฯ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อนำไปสู่การจัดทำกฎหมายลำดับรองต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ทูสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเกริก ปีงบประมาณ 2567 และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การร่วมออกแบบกฎหมาย (Participatory Design) และการรับฟังความคิดเห็น (Hearing) ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2567). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2566 (Thailand State of Pollution Report 2023). เรียกใช้เมื่อ 14 มกราคม 2568 จาก <https://www.pcd.go.th/publication/32171/>.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 - 2564. เรียกใช้เมื่อ 14 มกราคม 2568 จาก <https://www.eppo.go.th/index.php/th/plan-policy/climatechange/thailand/eqmpln>
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2567). ลดโลกร้อนด้วย Carbon Neutrality และ Net Zero Emissions. เรียกใช้เมื่อ 14 มกราคม 2568 จาก <https://www.onep.go.th/ลดโลกร้อนด้วย-carbon-neutrality-และ-net-zero-emissions/>.
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2559). กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติ (UNFCCC). เรียกใช้เมื่อ 24 มกราคม 2567 จาก <https://www.eppo.go.th/index.php/th/plan-policy/climatechange/unitednation/unfccc>
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). (2567). มาตรการ CBAM ใครพร้อม...ได้ไปต่อ ชวนทำความเข้าใจ และ เตรียมความพร้อม เรื่องการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน EU. เรียกใช้เมื่อ 24 มกราคม 2567 จาก https://www.nstda.or.th/home/news_post/bcg-implementation-cbam/.
- Climate Bonds Initiative, Word Bank. (2023). The Climate Bonds Standard & Certification Scheme's Waste Management Criteria. Retrieved June 10, 2024, from <https://www.climatebonds.net>
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2022). Climate change 2022 mitigation of climate change working group III contribution to the sixth assessment report of the intergovernmental panel on climate change. Retrieved January 24, 2025, from <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/>.
- Law Teacher. (2013). Environmental law mechanisms in environmental law. Retrieved January 24, 2025, from <https://www.lawteacher.net/free-law-essays/environmental-law/mechanisms-in-environmental-law.php?vref=1>.
- Mitch Webster. (2024). Extended Producer Responsibility Laws for Packaging Around the World. Retrieved June 10, 2024, from <https://packagingschool.com/lessons/extended-producer-responsibility-laws-for-packaging-around-the-world>.
- OECD. (2024). Policy Scenarios for Eliminating Plastic Pollution by 2040. Retrieved January 14, 2025, from https://www.oecd.org/en/publications/policy-scenarios-for-eliminating-plastic-pollution-by-2040_76400890-en.html.
- The Recycling Partnership Solving for Circularity. (2023). Accelerating behavior change to achieve a circular economy; 2023 Knowledge Report. Retrieved January 14, 2025, from https://recyclingpartnership.org/wp-content/uploads/dlm_uploads/2023/11/Knowledge-Report-Summary_Nov2023.pdf

- The Recycling Partnership Solving for Circularity. (2023). Increasing Recycling Rates with EPR Policy. Retrieved January 14, 2025, from <https://ml.globenewswire.com/Resource/Download/4dd844fc-52f2-4f40-a6fb-e4ad01b825dd>
- Trevor, M. L. (2020). Plastic Waste and Recycling: Environmental Impact, Societal Issues, Prevention, and Solutions. London, United Kingdom: Academic Press.
- United Nations Environment Programme. (2024). Global Waste Management Outlook 2024: Beyond an age of waste - Turning rubbish into a resource. Retrieved January 15, 2025, from <https://www.unep.org/resources/global-waste-management-outlook-2024>

5G และเทคโนโลยีแห่งอนาคต:
ปฏิวัติการเชื่อมต่อและอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT)*
5G AND FUTURE TECHNOLOGIES: REVOLUTIONIZING CONNECTIVITY
AND THE INTERNET OF THINGS (IoT)

ฉัตรสนั่น สรรวงษ์ละคร^{1*}, เรืองวิทย์ วรรีระราช², ชญานันท์ ทิราช³
Chatthasanan Sanwonglakron^{1*}, Ruangwit Wareewarach², Chayanun Tirach³

¹นักวิชาการอิสระ อุบลราชธานี ประเทศไทย

¹Independent Visitor, Ubon Ratchathani, Thailand

²นักวิชาการอิสระ สระบุรี ประเทศไทย

²Independent Visitor, Saraburi, Thailand

³แผนกเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง ลำปาง ประเทศไทย

³Digital Business Technology Program, Lampang Vocational College, Lampang, Thailand

*Corresponding author E-mail: dr.chatthasanan.s.88@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เสนอเทคโนโลยี 5G และอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิวัติการเชื่อมต่อในโลกดิจิทัล ด้วยความสามารถในการยกระดับการสื่อสารและการทำงานในทุกมิติ 5G มีคุณสมบัติเด่น เช่น ความเร็วในการสื่อสารที่สูงกว่า 4G หลายเท่า เวลาแฝงต่ำที่ช่วยรองรับการทำงานแบบเรียลไทม์ และการรองรับอุปกรณ์จำนวนมากในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งส่งเสริมการพัฒนา IoT ในการเชื่อมโยงอุปกรณ์หลากหลาย ตั้งแต่สมาร์ทโฮม เมืองอัจฉริยะ ไปจนถึงอุตสาหกรรม 4.0 บทความนี้มุ่งวิเคราะห์บทบาทของ 5G และ IoT ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เช่น การพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่ใช้เซ็นเซอร์ IoT เพื่อตรวจวัดคุณภาพอากาศและควบคุมระบบขนส่ง การปฏิวัติภาคอุตสาหกรรมด้วยโรงงานอัจฉริยะที่เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการเสริมสร้างสุขภาพผ่านระบบสุขภาพอัจฉริยะ เช่น การแพทย์ทางไกลและการผ่าตัดด้วยหุ่นยนต์ที่ควบคุมผ่านเครือข่าย 5G นอกจากนี้ IoT ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเกษตร เช่น การตรวจสอบดิน น้ำ และสุขภาพพืชแบบเรียลไทม์ อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยี 5G และ IoT มาใช้ยังเผชิญกับความท้าทาย เช่น ความปลอดภัยทางไซเบอร์ที่เกี่ยวข้องกับจำนวนอุปกรณ์ที่เพิ่มขึ้น ความต้องการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน 5G และข้อจำกัดทางกฎหมายและนโยบายที่ยังไม่ครอบคลุมในหลายประเทศ อีกทั้งยังได้นำเสนอแนวทางพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี การเพิ่มการรับรู้ความรู้อุปกรณ์ที่เพิ่มขึ้นในระดับประชาชน การกำกับดูแลอัลกอริทึมของแพลตฟอร์มดิจิทัล และการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การพัฒนาและใช้งาน 5G และ IoT อย่างเหมาะสมจะช่วยให้เทคโนโลยีเหล่านี้กลายเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลงสู่โลกดิจิทัลที่ยั่งยืน พร้อมรองรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

คำสำคัญ: เทคโนโลยี 5G, อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT), การเชื่อมต่อในยุคดิจิทัล

Abstract

This article aims to introduce 5G technology and the Internet of Things (IoT) as the core drivers of the connectivity revolution in the digital world. With the capability to enhance communication and operations across all dimensions, 5G offers significant advantages, such as communication speeds multiple times faster than 4G, ultra-low latency enabling real-time applications, and the ability to support devices within the same area. These features foster the development of IoT, facilitating the interconnection of various devices ranging from smart homes and smart cities to Industry 4.0. This article analyzes the role of 5G and IoT in driving economic and social transformation. For instance, city development leverages IoT sensors to monitor air quality and regulate transportation systems. The industrial sector is undergoing a revolution through smart factories that optimize production efficiency. Meanwhile, healthcare is being enhanced by health systems, such as telemedicine and robotic surgeries controlled via 5G networks. Additionally, IoT enhances agricultural efficiency through real-time monitoring of soil conditions, water levels, and plant health. However, 5G and IoT comes with several challenges, including cybersecurity risks associated with the increasing number of connected devices, the substantial investment required for 5G infrastructure, and legal and regulatory limitations that remain underdeveloped in many countries. To address these challenges, this article proposes key strategies, including developing a skilled workforce in technology, enhancing digital literacy among the public, regulating digital platform algorithms, and fostering international cooperation. The proper development and implementation of 5G and IoT will enable these technologies to serve as a fundamental foundation for a sustainable digital transformation, supporting future economic and social development.

Keywords: 5G Technology, Internet of Things (IoT), Digital Connectivity

บทนำ

ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีการสื่อสารไร้สาย มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของ เครือข่าย 5G (Fifth Generation Mobile Network) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ได้รับการออกแบบให้รองรับ Internet of Things (IoT) หรือเครือข่ายของอุปกรณ์อัจฉริยะที่สามารถสื่อสารและทำงานร่วมกันได้ โดยอัตโนมัติ G มีคุณสมบัติสำคัญ ที่ช่วยให้เทคโนโลยี IoT สามารถพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด ได้แก่ ความเร็วสูง อัตราการรับส่งข้อมูลมากกว่า 10 Gbps ทำให้สามารถรองรับแอปพลิเคชันที่ต้องการแบนด์วิดท์สูง เช่น การสตรีมวิดีโอ 8K และการประมวลผลข้อมูลทางการแพทย์ เวลาแฝงต่ำ - ต่ำเพียง 1 มิลลิวินาที ช่วยให้ การควบคุม หุ่นยนต์และการผ่าตัดทางไกล เป็นไปอย่างแม่นยำ รองรับอุปกรณ์จำนวนมาก - สามารถเชื่อมต่อ อุปกรณ์ IoT ได้หลายล้านชิ้นในพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร ทำให้เกิด การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) อุตสาหกรรม 4.0 และสุขภาพอัจฉริยะ อย่างเป็นระบบ การเกิดขึ้นและพัฒนาของเทคโนโลยี 5G วิวัฒนาการของเครือข่ายสื่อสารไร้สายเริ่มต้นจาก 1G (พ.ศ. 2523) ที่รองรับเฉพาะการโทรด้วยเสียง และพัฒนาต่อเนื่องมาสู่ 2G (พ.ศ. 2534), 3G (พ.ศ. 2544), และ 4G (พ.ศ. 2552) ซึ่งเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับข้อมูล แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความเร็ว และเวลาแฝง ทำให้เกิดการพัฒนา 5G ซึ่งเปิดตัวเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2562 โดย เกาหลีใต้และสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศแรกที่ใช้งานเชิงพาณิชย์ (Wang, M. et al., 2020) ใน ประเทศไทย เทคโนโลยี 5G เริ่มนำมาใช้อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2563 โดย คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

(กสทช.) ได้จัดการประมูลคลื่นความถี่และให้ผู้ให้บริการเครือข่ายเริ่มดำเนินการขยายโครงข่าย 5G ซึ่งช่วยให้ภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม และภาครัฐสามารถประยุกต์ใช้ 5G เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและเมืองอัจฉริยะ (National Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC), 2020)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ 5G และ IoT ทฤษฎี Diffusion of Innovations ตามแนวคิดการแพร่กระจายนวัตกรรมของ Rogers เทคโนโลยีใหม่ ๆ มักถูกนำไปใช้ในสังคมผ่านกลุ่มผู้ใช้เริ่มแรก (early adopters) ซึ่งในกรณีของ 5G พบว่า มีการนำมาใช้ในภาคอุตสาหกรรมและเมืองอัจฉริยะก่อนที่จะแพร่กระจายไปสู่การใช้งานในภาคครัวเรือน (Zhu, H. et al., 2022)

5G เปิดตัวครั้งแรกในปี พ.ศ. 2562 และเริ่มใช้ในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2563 มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล อุตสาหกรรม 4.0 และเมืองอัจฉริยะ อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้การใช้ 5G มีประสิทธิภาพสูงสุด การศึกษานี้จึงมุ่งวิเคราะห์บทบาทของ 5G ในการพัฒนา IoT รวมถึงแนวทางแก้ไขปัญหามาให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ความสำคัญของเทคโนโลยี 5G

5G เป็นเครือข่ายไร้สายยุคที่ 5 ที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับความต้องการการเชื่อมต่อที่เพิ่มขึ้นในยุคดิจิทัล ความสำคัญของ 5G อยู่ที่ความสามารถในการเพิ่มความเร็วในการสื่อสาร ลดเวลาแฝง (latency) และเพิ่มความจุของเครือข่าย ทำให้สามารถรองรับการเชื่อมต่ออุปกรณ์ IoT จำนวนมากในพื้นที่เดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ 5G ยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) การแพทย์ทางไกล (Telemedicine) และอุตสาหกรรม 4.0 โดยช่วยให้การสื่อสารและการประมวลผลข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

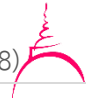
คุณสมบัติเด่นของ 5G

1. **ความเร็วสูง** 5G ดาวโหลดข้อมูลสูงถึง 10 Gbps ซึ่งเร็วกว่าเครือข่าย 4G LTE ถึง 100 เท่า ช่วยให้สามารถสตรีมมิ่งวิดีโอคุณภาพ 4K หรือ 8K ได้อย่างราบรื่น รวมถึงการใช้งานในอุตสาหกรรมที่ต้องการการส่งข้อมูลจำนวนมากในเวลาอันสั้น

2. **เวลาแฝงต่ำ** 5G ลดเวลาแฝง (Latency) ลงเหลือเพียง 1 มิลลิวินาที เทียบกับ 4G ที่มีเวลาแฝงเฉลี่ย 20 - 30 มิลลิวินาที (GSMA, 2021) ตอบสนองแบบเรียลไทม์ เช่น รถยนต์ไร้คนขับ การผ่าตัดทางไกล และระบบหุ่นยนต์ ซึ่งต้องการการประมวลผลที่รวดเร็วและแม่นยำ

กรณีตัวอย่าง: การผ่าตัดทางไกลด้วย 5G ในปี 2019 ศัลยแพทย์จากโรงพยาบาล PLA General Hospital ในมณฑลไห่หนาน ประเทศจีน ได้ดำเนินการผ่าตัดสมองระยะไกลให้กับผู้ป่วยโรคพาร์กินสันที่อยู่ในกรุงปักกิ่ง ซึ่งห่างออกไปกว่า 3,000 กิโลเมตร ผ่านเครือข่าย 5G ระบบดังกล่าวช่วยลดเวลาแฝงลงเหลือระดับมิลลิวินาที ทำให้แพทย์สามารถควบคุมหุ่นยนต์ผ่าตัดได้อย่างแม่นยำ ส่งผลให้การผ่าตัดเป็นไปอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพสูง (China Daily, 2019)

ในประเทศไทย คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ร่วมมือกับ กสทช. และบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) (AIS) ในการพัฒนาและทดสอบรถยนต์ไร้คนขับที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี 5G โดยรถยนต์ดังกล่าวสามารถเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างตัวรถกับระบบควบคุมกลางผ่านโครงข่าย 5G C-V2X ทำให้สามารถตอบสนองต่อสภาพการจราจรและเหตุการณ์ฉุกเฉินได้แบบเรียลไทม์ ช่วยเพิ่มความปลอดภัยและลดอุบัติเหตุบนท้องถนน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566)

3. รองับอุปกรณ์จำนวนมาก รองับอุปกรณ์ได้มากถึง 1 ล้านเครื่องต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร ซึ่งสูงกว่าเทคโนโลยี 4G ที่รองับอุปกรณ์ได้เพียง 100,000 เครื่องต่อพื้นที่เดียวกัน ความสามารถในการรองรับ ส่วนเทคโนโลยี 5G: รองับอุปกรณ์เชื่อมต่อได้มากถึง 1,000,000 เครื่องต่อตารางกิโลเมตร (InfoQuest, 2020) ช่วยให้ระบบเครือข่ายสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะมีอุปกรณ์จำนวนมากที่ต้องเชื่อมต่อพร้อมกัน ซึ่งเหมาะสำหรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) และโรงงานอุตสาหกรรม (Smart Factory) ที่ต้องใช้เซ็นเซอร์ IoT และระบบอัตโนมัติในการดำเนินงาน

กรณีตัวอย่าง: เมืองโซล ประเทศเกาหลีใต้ กรุงโซล 5G เชื่อมต่อกับเซ็นเซอร์ IoT หลายล้านตัวเพื่อบริหารจัดการเมืองแบบเรียลไทม์ ระบบเซ็นเซอร์เหล่านี้ ประกอบด้วย เซ็นเซอร์ตรวจวัดคุณภาพอากาศ กล้องวงจรปิดอัจฉริยะ และระบบไฟจราจรอัจฉริยะที่สามารถปรับเปลี่ยนตามสภาพการจราจรจริง ซึ่งช่วยลดปัญหามลพิษทางอากาศและเพิ่มความปลอดภัยให้กับประชาชน นอกจากนี้ เมืองโซลยังติดตั้งเสาอัจฉริยะ (S-poles) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการเชื่อมต่ออุปกรณ์ IoT ที่สามารถให้บริการ Wi-Fi สาธารณะ ระบบไฟฟ้าประหยัดพลังงาน และกล้องตรวจจับอุบัติเหตุแบบเรียลไทม์ (Seoul Metropolitan Government, 2022)

กรณีตัวอย่าง: โรงงานอัจฉริยะของ Siemens ในเยอรมนี บริษัท Siemens ได้นำเทคโนโลยี 5G มาใช้ในโรงงานอัจฉริยะ (Smart Factory) ที่เมืองอัมเบิร์ก ประเทศเยอรมนี โดยใช้เครือข่าย 5G เชื่อมต่ออุปกรณ์อัตโนมัติ เช่น หุ่นยนต์อุตสาหกรรมและเครื่องจักร CNC เพื่อเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพในการผลิต ระบบดังกล่าวช่วยให้การรับส่งข้อมูลระหว่างเครื่องจักรเกิดขึ้นได้แบบเรียลไทม์ ลดความล่าช้าในการประมวลผล และสามารถตรวจสอบสถานะของเครื่องจักรได้ตลอดเวลา ทำให้สามารถลดความผิดพลาดในการผลิตได้ถึง 99.998% (Siemens, 2021) นอกจากนี้ 5G ยังช่วยให้โรงงานสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตได้แบบไดนามิก เช่น การปรับสายการผลิตโดยไม่ต้องใช้สายเคเบิล ทำให้สามารถพัฒนาการผลิตที่ยืดหยุ่นและรองรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดได้อย่างรวดเร็ว (World Economic Forum, 2020)

4. การประหยัดพลังงานและการใช้งานที่ยั่งยืน 5G ถูกออกแบบมาให้ใช้พลังงานต่อหน่วยข้อมูลต่ำกว่า 4G ถึง 90% ซึ่งช่วยลดการใช้พลังงานโดยรวมของเครือข่ายมือถือ ทำให้ลดต้นทุนการดำเนินงาน และช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม (Ericsson, 2021)

ระบบอาคารอัจฉริยะที่ใช้ 5G ยังสามารถตรวจจับอุณหภูมิ ความชื้น และสภาพอากาศภายนอกได้แบบเรียลไทม์ เพื่อปรับสภาวะแวดล้อมภายในอาคารให้เหมาะสมโดยอัตโนมัติ (Smart Cities World, 2022) กรณีตัวอย่าง: การใช้ 5G ในการเกษตรเพื่อความยั่งยืน โดยช่วยลดการใช้พลังงานและทรัพยากรน้ำ ในประเทศไทย บริษัท AIS ได้ร่วมมือกับ SDG Lab มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พัฒนา “AIS 5G ฟาร์มบอท” ซึ่งใช้หุ่นยนต์และระบบเซ็นเซอร์ที่เชื่อมต่อผ่านเครือข่าย 5G เพื่อบริหารจัดการฟาร์มอัจฉริยะ ระบบนี้สามารถวัดปริมาณน้ำในดิน วิเคราะห์สภาพอากาศ และควบคุมการให้น้ำและปุ๋ยได้แบบเรียลไทม์ ช่วยลดการใช้ทรัพยากรน้ำลงได้ถึง 50% และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยลดต้นทุนพลังงาน (AIS, 2565)

บทบาทของ 5G ในการสนับสนุน IoT

เทคโนโลยี 5G (5th Generation Wireless Network) เป็นเครือข่ายไร้สายยุคที่ห้า ซึ่งพัฒนาต่อจาก 4G LTE เพื่อรองรับ ความเร็วที่สูงขึ้น ลดเวลาแฝง และเพิ่มขีดความสามารถในการเชื่อมต่ออุปกรณ์จำนวนมากขึ้น แนวคิดของ 5G เริ่มพัฒนาในช่วงต้นปี 2010s โดยองค์กรโทรคมนาคมและนักวิจัยจากทั่วโลก

ปี 2015: มีการกำหนดมาตรฐานแรกของ 5G ภายใต้การควบคุมของ 3rd Generation Partnership Project (3GPP)

ปี 2018: เครือข่าย 5G ทดลองใช้งานในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ จีน และญี่ปุ่น

ปี 2019: เครือข่าย 5G เริ่มเปิดให้บริการเชิงพาณิชย์ในหลายประเทศ

ปี 2020 - ปัจจุบัน: 5G ถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย รวมถึง เมืองอัจฉริยะ การแพทย์ทางไกล และอุตสาหกรรม 4.0

5G เป็นเทคโนโลยีหลักที่ทำให้ IoT สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาในหลายด้าน ได้แก่

1. เมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) เริ่มพัฒนาตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2000 โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น GPS และเซ็นเซอร์ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของเมือง อย่างไรก็ตาม เครือข่าย 4G มีข้อจำกัดในการรองรับอุปกรณ์จำนวนมาก ทำให้เมืองอัจฉริยะยังไม่สามารถขยายตัวได้อย่างเต็มที่ จนกระทั่ง 5G เริ่มให้บริการในปี 2019 ซึ่งช่วยให้การเชื่อมต่ออุปกรณ์ IoT และระบบอัจฉริยะทำงานได้แบบเรียลไทม์ (Car, T. et al., 2022)

กรณีตัวอย่าง โครงการบ้านฉาง 5G เมืองอัจฉริยะต้นแบบ (ประเทศไทย) ประเทศไทยได้ดำเนินโครงการนำร่อง “บ้านฉาง 5G โมเดล” ซึ่งเป็นต้นแบบของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ โดยใช้ 5G เชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการจราจร สาธารณสุข และพลังงาน โครงการนี้มีการนำ ไฟจราจรอัจฉริยะ ที่สามารถปรับเปลี่ยนตามสภาพจราจรแบบเรียลไทม์ นอกจากนี้ ยังมีการนำระบบไฟจราจรอัจฉริยะที่สามารถปรับเปลี่ยนตามสภาพการจราจรแบบเรียลไทม์ ระบบบริการทางการแพทย์ระยะไกล และระบบพลังงานอัจฉริยะที่ช่วยลดการใช้พลังงานลง 20% มาใช้ ซึ่งโครงการนี้เป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.), บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน) (NT), และองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนาเมืองบ้านฉางให้เป็นเมืองอัจฉริยะต้นแบบ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.), 2564)

เมืองเซินเจิ้น ประเทศจีน เซินเจิ้นเป็นเมืองอัจฉริยะที่ใช้ 5G ในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานอย่างครอบคลุม โดยรัฐบาลจีนได้สร้างเครือข่าย 5G ครอบคลุมทั้งเมืองเพื่อสนับสนุนการเชื่อมต่ออุปกรณ์อัจฉริยะ เช่น ระบบตรวจสอบคุณภาพอากาศแบบเรียลไทม์ ที่ใช้เซ็นเซอร์ IoT เชื่อมต่อกับคลาวด์คอมพิวเตอร์ ระบบขนส่งสาธารณะอัจฉริยะ ที่ใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลการเดินทางของประชาชน และระบบกล้องวงจรปิดอัจฉริยะ ที่สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมที่น่าสงสัยเพื่อเพิ่มความปลอดภัยของเมือง (Shenzhen Municipal Government, 2021)

ประโยชน์ 1) ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน: ลดมลพิษ ควบคุมพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และลดความแออัดของเมือง 2) เพิ่มความปลอดภัยของเมือง: ระบบเฝ้าระวังอัจฉริยะสามารถช่วยป้องกันอาชญากรรมและภัยพิบัติ 3) ทำให้เมืองมีความยั่งยืน: ลดการใช้พลังงาน ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว

2. สุขภาพอัจฉริยะ (Smart Healthcare) การแพทย์อัจฉริยะเริ่มพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2010 โดยเฉพาะการแพทย์ทางไกล (Telemedicine) แต่ในช่วงแรก 4G ยังมีข้อจำกัดด้านเวลาแฝงและแบนด์วิดท์ ทำให้การสื่อสารและการส่งข้อมูลขนาดใหญ่เป็นไปอย่างล่าช้า จนกระทั่ง ปี 2019 ที่เทคโนโลยี 5G ถูกนำมาใช้ ทำให้การแพทย์ทางไกลและการประมวลผลข้อมูลทางการแพทย์มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะใน จีนและสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่เริ่มทดลองใช้ 5G ในการแพทย์เป็นกลุ่มแรก (5G ช่วยปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพโดยการ ลดเวลาแฝง เชื่อมต่ออุปกรณ์ IoT ทางกายภาพ และสนับสนุนการประมวลผลข้อมูลสุขภาพแบบเรียลไทม์ โดยมีบทบาทสำคัญใน 2 ด้านหลัก ได้แก่ การแพทย์ทางไกล (Telemedicine) ช่วยให้แพทย์สามารถตรวจรักษาผู้ป่วยจากระยะไกลผ่านวิดีโอคุณภาพสูง และควบคุมหุ่นยนต์ผ่าตัดได้แบบเรียลไทม์ การประมวลผลข้อมูลทางการแพทย์ (Medical Data Processing) เพิ่มศักยภาพของระบบเฝ้าระวังผู้ป่วยผ่าน IoT และ AI ทำให้

สามารถวิเคราะห์และแจ้งเตือนอาการผิดปกติได้รวดเร็วขึ้น

กรณีตัวอย่างการแพทย์ทางไกล (Telemedicine) ประเทศจีนได้เปิดตัว โครงการแพทย์ทางไกล 5G ซึ่งช่วยให้แพทย์สามารถ ให้คำปรึกษาและวินิจฉัยโรคจากระยะไกล ผ่านระบบวิดีโอคุณภาพสูง และใช้ AI วิเคราะห์ ข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยแบบเรียลไทม์ เทคโนโลยีนี้ช่วยลดภาระของโรงพยาบาลในเมืองใหญ่ และทำให้ผู้ป่วยในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงการรักษาได้ง่ายขึ้น (China Daily, 2021)

กรณีตัวอย่างของการประมวลผลข้อมูลสุขภาพ 5G ของ Mayo Clinic (สหรัฐอเมริกา)

Mayo Clinic ได้พัฒนา บริการเฝ้าระวังผู้ป่วยระยะไกล โดยใช้เทคโนโลยี 5G และอุปกรณ์ IoT เช่น เซ็นเซอร์ตรวจวัดชีพจร เพื่อเชื่อมต่อข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยกับแพลตฟอร์มคลาวด์ ทำให้แพทย์สามารถติดตาม อาการของผู้ป่วยโรคหัวใจและเบาหวานได้อย่างแม่นยำ และแจ้งเตือนเมื่อพบความผิดปกติที่อาจเป็นอันตราย (Mayo Clinic Laboratories, 2023)

ประโยชน์ 1) เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการแพทย์: ช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ โดยไม่ต้องเดินทาง 2) ลดภาระของโรงพยาบาล: ทำให้โรงพยาบาลสามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) เพิ่มความแม่นยำในการวินิจฉัยและรักษา ระบบ AI และ IoT ที่เชื่อมต่อผ่าน 5G ช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถ วิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพได้เร็วขึ้น

3. อุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0)

ช่วยให้เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในกระบวนการผลิตสามารถเชื่อมโยงและสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความเร็วสูงและความหน่วงต่ำของ 5G ทำให้สามารถส่งข้อมูลระหว่างอุปกรณ์ได้อย่างรวดเร็ว และเสถียร ส่งผลให้กระบวนการผลิตมีความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ เทคโนโลยี 5G ยังช่วยลดต้นทุนด้านการบำรุงรักษา เนื่องจากสามารถเชื่อมต่อเซ็นเซอร์ IoT ในเครื่องจักรเพื่อคาดการณ์การซ่อมบำรุงล่วงหน้าได้ (Sumipol Corporation, 2022B)

กรณีตัวอย่าง: โรงงานของ Nokia ในเมืองโอลู ประเทศฟินแลนด์ ได้ใช้เครือข่าย 5G ในการเชื่อมต่อ เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสายการผลิต ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนสายการผลิตได้อย่างรวดเร็ว ลดค่าใช้จ่าย ในการเดินสายใหม่ และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต โดยโรงงานนี้ใช้เทคโนโลยี 5G Standalone (SA) ซึ่งช่วยให้ สามารถใช้งานแอปพลิเคชันที่ต้องการการตอบสนองแบบเรียลไทม์ เช่น การควบคุมหุ่นยนต์อัตโนมัติ และการ ตรวจสอบคุณภาพสินค้าแบบอัจฉริยะ (Nokia, 2019)

การประยุกต์ใช้ 5G ในภาคอุตสาหกรรมยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของโรงงานอัจฉริยะ โดยเชื่อมต่อ เครื่องจักรและเซ็นเซอร์ให้ทำงานร่วมกันแบบ เรียลไทม์ ลดต้นทุนและเพิ่มความแม่นยำในการผลิต (Sumipol Corporation, 2022A)

4. การเกษตรอัจฉริยะ (Smart Agriculture) การแพทย์อัจฉริยะเริ่มพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2010

โดยเฉพาะ การแพทย์ทางไกล (Telemedicine) แต่ในช่วงแรก 4G ยังมีข้อจำกัดด้านเวลาแฝงและแบนด์วิดท์ ทำให้การสื่อสารและการส่งข้อมูลขนาดใหญ่เป็นไปอย่างล่าช้า (Ericsson, 2021) จนกระทั่ง ปี 2019 ที่เทคโนโลยี 5G ถูกนำมาใช้ ทำให้ การแพทย์ทางไกลและการประมวลผลข้อมูลทางการแพทย์มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะ ใน จีนและสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่เริ่มทดลองใช้ 5G ในการแพทย์เป็นกลุ่มแรก 5G ช่วยปรับปรุงโครงสร้าง พื้นฐานด้านสุขภาพโดยการ ลดเวลาแฝง เชื่อมต่ออุปกรณ์ IoT ทาง การแพทย์ และสนับสนุนการประมวลผลข้อมูล สุขภาพแบบเรียลไทม์ โดยมีบทบาทสำคัญใน 2 ด้านหลัก ได้แก่ การแพทย์ทางไกล (Telemedicine): ช่วย ให้ แพทย์สามารถตรวจรักษาผู้ป่วยจากระยะไกลผ่านวิดีโอคุณภาพสูง และควบคุมหุ่นยนต์ผ่าตัดได้แบบเรียลไทม์

การประมวลผลข้อมูลทางการแพทย์ (Medical Data Processing): เพิ่มศักยภาพของระบบเฝ้าระวังผู้ป่วย ผ่าน IoT และ AI ทำให้สามารถวิเคราะห์และแจ้งเตือนอาการผิดปกติได้รวดเร็วขึ้น (World Economic Forum, 2021)

กรณีตัวอย่างการแพทย์ทางไกล (Telemedicine) ในจีน

ประเทศจีนได้เปิดตัว โครงการแพทย์ทางไกล 5G ซึ่งช่วยให้แพทย์สามารถ ให้คำปรึกษาและวินิจฉัยโรคจากระยะไกล ผ่านระบบวิดีโอคุณภาพสูง และใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยแบบเรียลไทม์ เทคโนโลยีนี้ช่วยลดภาระของโรงพยาบาลในเมืองใหญ่ และทำให้ผู้ป่วยในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงการรักษาได้ง่ายขึ้น (China Daily, 2021)

กรณีตัวอย่างการประมวลผลข้อมูลสุขภาพ 5G ของ Mayo Clinic (สหรัฐอเมริกา)

Mayo Clinic ใช้ เครือข่าย 5G เชื่อมต่ออุปกรณ์ IoT ด้านสุขภาพ เช่น เซ็นเซอร์ตรวจวัดชีพจร และอุปกรณ์เฝ้าระวังผู้ป่วยที่บ้าน ข้อมูลเหล่านี้ถูกส่งไปยัง แพลตฟอร์มคลาวด์ เพื่อวิเคราะห์แบบเรียลไทม์ ทำให้แพทย์สามารถติดตามอาการของผู้ป่วยโรคหัวใจและเบาหวานได้อย่างแม่นยำ และแจ้งเตือนเมื่อพบความผิดปกติที่อาจเป็นอันตราย (Mayo Clinic News Network, 2021)

เทคโนโลยี 5G สนับสนุนการใช้งาน IoT ในภาคการเกษตร เช่น การใช้โดรนและเซ็นเซอร์ในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมเพื่อเพิ่มผลผลิต การเชื่อมต่อที่รวดเร็วและเสถียรของ 5G ช่วยให้เกษตรกรสามารถติดตามและจัดการฟาร์มของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดการใช้ทรัพยากร เช่น น้ำและปุ๋ย ซึ่งช่วยให้ภาคเกษตรกรรมสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน (Techsauce, 2020)

กรณีตัวอย่าง: การใช้โดรนในฟาร์มอัจฉริยะ

บริษัท Delair ผู้ผลิตอากาศยานไร้คนขับสัญชาติฝรั่งเศส ได้นำเทคโนโลยี 5G มาใช้ในการควบคุมโดรนเพื่อสำรวจและตรวจสอบสภาพแวดล้อมของฟาร์ม การใช้ 5G ทำให้โดรนสามารถถ่ายภาพความละเอียดสูงและส่งข้อมูลแบบเรียลไทม์ไปยังระบบวิเคราะห์ข้อมูล AI เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจในการจัดการฟาร์มได้อย่างแม่นยำ ลดความเสี่ยงและค่าใช้จ่ายในการบิน และเพิ่มผลผลิต “บริษัท Delair ผู้ผลิตอากาศยานไร้คนขับ (UAV) จากฝรั่งเศส ได้พัฒนาโซลูชัน Delair Ag ซึ่งเป็นระบบโดรนแบบครบวงจรที่ออกแบบมาเพื่อการสำรวจและทำแผนที่ที่พืชผลในภาคการเกษตรและป่าไม้ โซลูชันนี้ ประกอบด้วย โดรน Delair UX11 Ag ที่ปรับแต่งสำหรับการใช้งานในภาคการเกษตร และแพลตฟอร์ม Delair Aerial Intelligence (delair.ai) ที่ช่วย DEPA ในการจัดการ วิเคราะห์ และแบ่งปันข้อมูลที่ได้จากโดรน” (Delair, 2019)

กรณีตัวอย่าง: โครงการเกษตรอัจฉริยะในประเทศไทย

ในประเทศไทย บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น ได้พัฒนาโซลูชัน “ทรู ฟาร์ม” ที่ใช้เครือข่าย 5G ในการเชื่อมต่ออุปกรณ์ IoT เพื่อช่วยเกษตรกรในการจัดการฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบนี้สามารถตรวจสอบความชื้นในดิน อุณหภูมิ และปริมาณแสงแดดแบบเรียลไทม์ ซึ่งช่วยลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตให้กับเกษตรกรไทย

ประโยชน์ 1) เพิ่มการเข้าถึงบริการทางการแพทย์: ช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญโดยไม่ต้องเดินทาง 2) ลดภาระของโรงพยาบาล: ทำให้โรงพยาบาลสามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) เพิ่มความแม่นยำในการวินิจฉัยและรักษา ระบบ AI และ IoT ที่เชื่อมต่อผ่าน 5G ช่วยให้แพทย์สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพได้เร็วขึ้น

5. ระบบพลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) โครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) ซึ่งช่วยให้สามารถบริหารจัดการพลังงานแบบเรียลไทม์ ลดการสูญเสียพลังงาน และเพิ่มความมั่นคงของโครงข่ายไฟฟ้า (International Energy Agency, 2022) 5G ช่วยให้การเชื่อมโยง พลังงานหมุนเวียน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลมมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถตรวจสอบและควบคุมปริมาณการผลิตและจ่ายไฟฟ้าได้อย่างแม่นยำ ซึ่งช่วยให้เกิดการปรับสมดุลพลังงานในเครือข่าย และลดปัญหาพลังงานส่วนเกินที่อาจเกิดขึ้นจากแหล่งพลังงานทดแทน

กรณีตัวอย่าง: ระบบ Smart Grid ในยุโรป โครงการพลังงานอัจฉริยะของ EDF (ฝรั่งเศสและยุโรป)

บริษัทพลังงาน EDF (Électricité de France) ได้นำ 5G มาใช้ในการบริหารจัดการ โรงงานพลังงานหมุนเวียน เช่น กังหันลมและแผงโซลาร์เซลล์ โดยใช้เซ็นเซอร์ที่เชื่อมต่อผ่าน IoT และ 5G เพื่อตรวจสอบและควบคุมการผลิตพลังงานแบบเรียลไทม์ ช่วยลดการสูญเสียพลังงานในโครงข่ายไฟฟ้า และทำให้การจัดการพลังงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพลังงาน ได้ถึง 15% ลดต้นทุนในการบริหารจัดการโครงข่ายไฟฟ้า โดยการปรับจ่ายไฟฟ้าตามความต้องการแบบอัตโนมัติ ช่วยให้พลังงานทดแทนสามารถใช้งานได้เต็มศักยภาพ โดยไม่มีปัญหาพลังงานส่วนเกินหรือล้นระบบ (EDF Energy, 2021)

ประโยชน์ 1) บริหารจัดการพลังงานแบบเรียลไทม์ - ลดการสูญเสียพลังงานในระบบส่งและกระจายไฟฟ้า 2) เพิ่มความมั่นคงของโครงข่ายไฟฟ้า - ปรับสมดุลระหว่างการผลิตและการใช้พลังงานแบบอัตโนมัติ 3) รองรับการใช้พลังงานหมุนเวียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ - ลดปัญหาพลังงานส่วนเกินและเพิ่มเสถียรภาพของระบบ) 4) ลดต้นทุนการผลิตและการบริหารพลังงาน - ช่วยให้บริษัทพลังงานสามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่ามากขึ้น

ความท้าทายของการนำ 5G และ IoT มาใช้

1. ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cybersecurity) เมื่อจำนวนอุปกรณ์ Internet of Things (IoT) ที่เชื่อมต่อเพิ่มขึ้น โอกาสในการถูกโจมตีทางไซเบอร์ก็เพิ่มตามไปด้วย ช่องโหว่ในระบบเครือข่ายหรืออุปกรณ์อัจฉริยะอาจถูกแฮกเกอร์ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลหรือระบบสำคัญ เทคโนโลยี 5G ที่ช่วยให้สามารถเชื่อมต่ออุปกรณ์ IoT จำนวนมากได้ อาจเป็นช่องทางที่ทำให้การโจมตีขยายตัวได้รวดเร็วยิ่งขึ้นหากไม่มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม (National Institute of Standards and Technology, 2020)

กรณีตัวอย่าง: การโจมตีแบบ Distributed Denial of Service (DDoS) จากอุปกรณ์ IoT

อย่างไรก็ตาม มีรายงานจาก NexuSGuard ซึ่งเป็นบริษัทที่เชี่ยวชาญด้านการป้องกัน DDoS ระบุว่า ในไตรมาสแรกของปี 2023 การโจมตี DDoS ที่มาจาก botnet ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ IoT เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยอุปกรณ์ IoT ที่ไม่ปลอดภัย เช่น กล้องวงจรปิดและเซ็นเซอร์ ถูกแฮกเกอร์ควบคุมจากระยะไกลเพื่อใช้ในการโจมตี DDoS ส่งผลให้บริการออนไลน์หยุดชะงักและเกิดความเสียหายต่อความเชื่อมั่นของลูกค้า (NexuSGuard, 2023)

แนวทางป้องกัน 1) อัปเดตซอฟต์แวร์และเฟิร์มแวร์ของอุปกรณ์ IoT อย่างสม่ำเสมอ เพื่อปิดช่องโหว่ด้านความปลอดภัยที่อาจถูกโจมตี 2) ใช้ Firewall และระบบป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ ที่สามารถตรวจสอบและปกป้องเครือข่ายจากการโจมตีที่ไม่พึงประสงค์ 3) ลงทุนในโซลูชันป้องกัน DDoS เพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับระบบ และลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการโจมตี ใช้มาตรฐานความปลอดภัย เช่น Zero Trust Architecture (ZTA) ลดความเสี่ยงจากการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต (National Institute of Standards and Technology, 2020)

2. ต้นทุนโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure Costs) การพัฒนาเครือข่าย 5G ต้องการการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่สูง เนื่องจากจำเป็นต้องติดตั้งเสาสัญญาณและสถานีฐานจำนวนมากเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่บริการ นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายในการประมวลผลข้อมูลก็เป็นปัจจัยที่เพิ่มต้นทุนให้กับผู้ให้บริการเครือข่าย อย่างไรก็ตาม การใช้โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมร่วมกัน เช่น เสาสัญญาณและสถานีฐาน สามารถลดต้นทุนการขยายโครงข่ายได้อย่างมีนัยสำคัญ การแบ่งปันเครือข่ายสามารถลดต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในเครือข่าย 5G ได้มากกว่า 40% (McKinsey & Company, 2018)

กรณีตัวอย่าง: การลงทุนของ AIS ในโครงสร้างพื้นฐาน 5G ในปี 2020 บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส (AIS) ได้ประกาศลงทุน 45,000 ล้านบาท ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการขยายเครือข่าย 5G เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ (ThaiPublica, 2020)

3. นโยบายและกฎหมาย (Policies and Regulations)

การนำเทคโนโลยี 5G มาใช้ต้องสอดคล้องกับนโยบายและกฎหมายของประเทศ ซึ่งรวมถึงการจัดสรรคลื่นความถี่ การกำกับดูแลความปลอดภัยทางไซเบอร์ และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ความชัดเจนและความยืดหยุ่นของนโยบายและกฎหมายมีผลต่อความเร็วและประสิทธิภาพในการนำ 5G มาใช้

กรณีตัวอย่าง: นโยบายการจัดสรรคลื่นความถี่ในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้ดำเนินการประมูลคลื่นความถี่สำหรับ 5G โดยมีการกำหนดราคาและเงื่อนไขการใช้งานที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการแข่งขันและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน 5G อย่างยั่งยืน นโยบายนี้ช่วยให้ประเทศไทยสามารถเป็นผู้นำด้าน 5G ในภูมิภาคอาเซียน (SCB Economic Intelligence Center (SCB EIC), 2562)

4. การขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ (Skill Gaps) ปัจจุบันยังมีการขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะด้านดิจิทัลขั้นสูง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการนำ 5G มาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ รายงานของ World Economic Forum (World Economic Forum, 2023) ระบุว่าประเทศกำลังพัฒนา เช่น ไทย เวียดนาม และอินโดนีเซีย กำลังเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะทางเทคโนโลยี ส่งผลให้การนำ 5G ไปใช้ในอุตสาหกรรมเป็นไปได้ช้ากว่าที่คาดการณ์

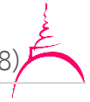
กรณีตัวอย่าง: การขาดแคลนบุคลากรในภาคการผลิตของไทย แม้ว่าเทคโนโลยี 5G จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้อุตสาหกรรมการผลิตของไทยเข้าสู่ Industry 4.0 แต่ยังคงมีความท้าทายในการขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะด้านดิจิทัลขั้นสูง ซึ่งจำเป็นต่อการใช้งานเทคโนโลยี 5G ในกระบวนการผลิต ทำให้หลายบริษัทต้องพึ่งพาการฝึกอบรมภายในองค์กรเพื่อยกระดับทักษะพนักงาน (Thailand Development Research Institute (TDRI), 2018)

ดังนั้น การจัดการกับความท้าทายเหล่านี้ต้องการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมการลงทุน และพัฒนาทักษะบุคลากร เพื่อให้การนำเทคโนโลยี 5G มาใช้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ การออกแบบกฎระเบียบที่เอื้อต่อการลงทุน และการพัฒนาบุคลากรที่มีทักษะจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ 5G สามารถขับเคลื่อนนวัตกรรมและเศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ

1. พัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานในสาขา กรณีตัวอย่าง: ประเทศเกาหลีใต้ได้จัดตั้งโครงการ “5G Talent Development Program” ซึ่งมุ่งเน้นการอบรมบุคลากรในด้านการออกแบบและติดตั้งเครือข่าย 5G รวมถึงการพัฒนาแอปพลิเคชัน IoT ส่งผลให้ประเทศมีบุคลากรที่พร้อมรองรับการพัฒนาในอนาคต (Ministry of Science and ICT, South Korea, 2022) แนวทาง 1) เพิ่มหลักสูตรเกี่ยวกับ 5G และ IoT ในมหาวิทยาลัย 2) ร่วมมือกับบริษัทเทคโนโลยีเพื่อจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม

2. ความร่วมมือระหว่างประเทศ จำเป็นต้องมีมาตรฐานสากลเพื่อให้การเชื่อมต่อและการใช้งานข้ามพรมแดนเป็นไปอย่างราบรื่น กรณีตัวอย่าง: โครงการ Global Partnership on AI ที่จัดตั้งขึ้นโดยหลายประเทศ รวมถึงสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป เพื่อสร้างมาตรฐานที่สอดคล้องกันในด้าน IoT และ 5G รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยี (Global Partnership on AI, 2022) แนวทาง 1) สร้างกรอบความร่วมมือระหว่างรัฐบาลในด้านมาตรฐานความปลอดภัยและการกำกับดูแล 2) สนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศเพื่อเร่งการพัฒนาเทคโนโลยี

3. เพิ่มการรับรู้ความรู้อาเซียน ช่วยให้ผู้ใช้งานตระหนักถึงความเสี่ยงและสามารถป้องกันตนเองจากการโจมตีทางไซเบอร์หรือการละเมิดข้อมูล กรณีตัวอย่าง: ประเทศฟินแลนด์ได้บรรจุการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ไว้ในหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยม โดยนักเรียนได้เรียนรู้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การแยกแยะข่าวปลอม และการป้องกันข้อมูลส่วนบุคคล (Ministry of Education and Culture, Finland, 2022) แนวทาง 1) จัดทำแคมเปญรณรงค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้งาน 5G และ IoT อย่างปลอดภัย 2) จัดอบรมความรู้เท่าทันสื่อในชุมชนเพื่อให้ผู้ใช้งานทั่วไปเข้าใจถึงความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

4. การพัฒนาและกำกับดูแลเทคโนโลยีที่ปลอดภัยและโปร่งใส การป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ กรณีตัวอย่าง: สหภาพยุโรปได้ออกกฎหมาย Digital Services Act ซึ่งกำหนดให้แพลตฟอร์มออนไลน์ต้องมีความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการจัดการเนื้อหา รวมถึงการสร้างระบบที่ลดช่องโหว่ของความปลอดภัย (European Union Agency for Cybersecurity (ENISA), 2023) แนวทาง 1) กำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในระดับสากลสำหรับอุปกรณ์ IoT 2) สนับสนุนการพัฒนาอัลกอริทึมที่ลดความลำเอียงและโปร่งใสมากขึ้น

5. การสนับสนุนเงินทุนและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้ 5G และ IoT สามารถเข้าถึงพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ที่ขาดการพัฒนา กรณีตัวอย่าง: ประเทศจีนได้ให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ให้บริการโทรคมนาคมเพื่อขยายเครือข่าย 5G ไปยังพื้นที่ชนบทและเขตห่างไกล แนวทาง 1) สนับสนุนงบประมาณการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในระดับชาติ 2) ส่งเสริมการให้เงินทุนแก่โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา IoT และ 5G

สรุป

เทคโนโลยี 5G และ IoT เป็นรากฐานสำคัญของยุคดิจิทัล ช่วยปฏิวัติการเชื่อมต่อและขับเคลื่อนนวัตกรรมในทุกภาคส่วน ไม่เพียงเพิ่มความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน แต่ยังส่งเสริมการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรม อย่างมีประสิทธิภาพ ในภาคเศรษฐกิจ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ ตัวอย่างเช่น โรงงานอัจฉริยะที่ใช้ระบบอัตโนมัติและ IoT เชื่อมโยงการทำงานของเครื่องจักรผ่าน 5G เพื่อเพิ่มความแม่นยำ ขณะที่ภาคเกษตรกรรมสามารถใช้ IoT เพื่อติดตามสุขภาพพืชและสัตว์ รวมถึงบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในภาคสังคม 5G และ IoT ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิต เช่น การแพทย์ทางไกล (Telemedicine) ที่ช่วยให้แพทย์สามารถรักษาผู้ป่วยในพื้นที่ห่างไกลผ่านเครือข่ายความเร็วสูง ระบบขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility) ช่วยลดปัญหาจราจรและเพิ่มความปลอดภัยในเมืองอัจฉริยะ อย่างไรก็ตาม การนำ 5G และ IoT มาใช้ยังเผชิญกับความท้าทาย เช่น ความปลอดภัยทางไซเบอร์ ต้นทุนโครงสร้างพื้นฐาน และข้อจำกัดทางกฎหมาย โดยจำเป็นต้องมีมาตรการด้าน นโยบาย ความปลอดภัย และการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เกิดการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพองค์กรและหน่วยงานที่ได้รับประโยชน์ จาก 5G และ IoT มีทั้งภาครัฐ บริษัทเทคโนโลยี สถาบันการศึกษา อุตสาหกรรมการผลิต องค์กรด้านสาธารณสุข และภาคประชาชน ซึ่งแต่ละภาคส่วนสามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและรองรับการเติบโตในอนาคต การต่อยอดองค์ความรู้: ของ 5G และ IoT สามารถใช้ในการพัฒนา ระบบป้องกันภัยไซเบอร์ การออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม พัฒนาอุตสาหกรรมอัจฉริยะ และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีที่ยั่งยืน เช่น อุปกรณ์ IoT ที่ประหยัดพลังงาน ข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี ผ่านการศึกษาและฝึกอบรม 2) เพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยและการใช้งาน 3) สนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้เทคโนโลยีเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง 4) ยกระดับมาตรการความปลอดภัยทางไซเบอร์ ป้องกันการโจมตีและการละเมิดข้อมูล 5) พัฒนาเทคโนโลยีที่ยั่งยืน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เทคโนโลยี 5G และ IoT เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญที่ช่วยพลิกโฉมเศรษฐกิจและสังคม การนำไปใช้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและองค์กรทั่วโลก

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2566). วิศวกรรมศาสตร์จุฬาฯ ร่วมมือกับ กสทช. ทดสอบโครงการสื่อสาร 5G สำหรับ ยานยนต์ไร้คนขับ. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2568 จาก <https://www.chula.ac.th/news/107010/>
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.). (2564). บ้านฉาง 5G เมืองอัจฉริยะ ต้นแบบ: การพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยี 5G. เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2568 จาก <https://thai-publica.org/2021/03/ban-chang-5g-smart-city>
- AIS. (2565). AIS 5G Farmbot: หุ่นยนต์เกษตรอัจฉริยะต้นแบบการทำเกษตรยั่งยืนด้วยเทคโนโลยีหุ่นยนต์. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2568 จาก <https://business.ais.co.th/news-activities/ais-5g-farmbot.html>
- Car, T. et al. (2022). The Role of 5G and IoT in Smart Cities. ENTRENOVA - ENTERprise REsearch InNOVAtion, 8(1), 45-60.
- China Daily. (2019). China performs first 5G-based remote surgery on human brain. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.chinadaily.com.cn/a/201903/18/WS5c8f0528a3106c65c34ef2b6.html>
- _____. (2021). 5G technology boosts telemedicine development in China. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.chinadaily.com.cn/a/202106/15/WS60c7c1e1a310efa1bd65c3a6.html>
- Delair. (2019). Delair Ag: An end-to-end drone solution for large-scale surveying and crop mapping in agriculture and forestry. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.suasnews.com/2019/02/delair-unveils-delair-ag-an-end-to-end-drone-solution-for-large-scale-surveying-and-crop-mapping-in-agriculture-forestry/>
- EDF Energy. (2021). Smart grid optimization using 5G technology. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.edfenergy.com>
- Ericsson. (2021). Achieving sustainability with energy efficiency in 5G networks. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.ericsson.com/en/blog/3/2021/1/achieving-sustainability-with-energy-efficiency-in-5g-networks>
- European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). (2023). Digital Services Act: Enhancing Transparency and Security in Online Platforms. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.enisa.europa.eu/news/enisa-news/digital-services-act-enhancing-transparency-and-security-in-online-platforms>
- Global Partnership on AI. (2022). About GPAI. Retrieved March 20, 2025, from <https://gpai.ai/about/>
- GSMA. (2021). The Mobile Economy 2021. Retrieved March 20, 2025, from https://www.gsma.com/mobileeconomy/wp-content/uploads/2021/07/GSMA_Mobile_Economy2021_3.pdf
- InfoQuest. (2020). รู้จักคลื่น 5G และ 4G แตกต่างและดีกว่ากันอย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2568 จาก <https://www.infoquest.co.th/2020/4940>
- International Energy Agency. (2022). Smart grids. Retrieved March 22, 2025, from <https://www.iea.org/energy-system/electricity/smart-grids>
- Mayo Clinic Laboratories. (2023). Mayo Clinic's Cardiac Monitoring Service sets stage for future of remote patient care around the globe. Retrieved March 22, 2025, from <https://news.mayo>

cliniclabs.com/2023/09/27/mayo-clinics-cardiac-monitoring-service-sets-stage-for-future-of-remote-patient-care-around-the-globe/

Mayo Clinic News Network. (2021). COVID-19 remote patient monitoring study suggests improved outcomes, lower costs. Retrieved March 22, 2025, from <https://newsnetwork.mayoclinic.org/discussion/covid-19-remote-patient-monitoring-study-suggests-improved-outcomes-lower-costs/>

McKinsey & Company. (2018). Network sharing and 5G: A turning point for lone riders. Retrieved March 22, 2025, from <https://www.mckinsey.com/industries/technology-media-and-telecommunications/our-insights/network-sharing-and-5g-a-turning-point-for-lone-riders>

Ministry of Education and Culture, Finland. (2022). New Literacies Programme. Retrieved March 22, 2025, from <https://minedu.fi/en/new-literacies-programme>

Ministry of Science and ICT, South Korea. (2022). 2022 MSIT Work Plan Announcement. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.msit.go.kr/eng/bbs/view.do?bbsSeqNo=42&nttSeqNo=610>

National Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC). (2020). Results of the 5G spectrum auction in Thailand. Retrieved March 20, 2025, from <https://procheck.nbt.go.th/news/detail/142>

National Institute of Standards and Technology. (2020). Zero Trust Architecture (NIST Special Publication 800-207). Retrieved March 25, 2025, from <https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/specialpublications/NIST.SP.800-207.pdf>

Nexusguard. (2023). DDoS Threats Report. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.nexusguard.com/threat-report>

Nokia. (2019). Nokia's digitalization of its 5G Oulu factory recognized by the World Economic Forum as an "Advanced 4th Industrial Revolution Lighthouse". Retrieved March 20, 2025, from <https://www.nokia.com/about-us/news/releases/2019/07/03/nokias-digitalization-of-its-5g-oulu-factory-recognized-by-the-world-economic-forum-as-an-advanced-4th-industrial-revolution-lighthouse/>

SCB Economic Intelligence Center (SCB EIC). (2562). ราคาใบอนุญาตคลื่นความถี่ มีผลต่อการพัฒนา 5G ไทยอย่างไร? Retrieved March 25, 2568, from https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/6281/fg30qvvosv/Note_TH_5G-revised_20190917.pdf

Seoul Metropolitan Government. (2022). IoT & Communications/Security. Retrieved March 20, 2025, from <https://english.seoul.go.kr/policy/smart-city/iot-communications-security/>

Shenzhen Municipal Government. (2021). Shenzhen: A leading smart city powered by 5G and AI. Retrieved March 20, 2025, from <http://www.sz.gov.cn>

Siemens. (2021). Digital transformation: Leading by example. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.siemens.com/global/en/company/stories/industry/electronics-digitalenterprise-futuretechnologies.html>

Smart Cities World. (2022). 5G-enabled smart buildings: Enhancing real-time environmental monitoring and automation. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.smartcitiesworld.com>

- net/news/news/5g-enabled-smart-buildings-enhancing-real-time-environmental-monitoring-and-automation-6789
- Sumipol Corporation. (2022A). ปลดล็อกประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมดิจิทัลด้วย 5G. Retrieved March 20, 2568, from <https://www.sumipol.com/knowledge/unlock-the-power-of-digital-industry-5g/>
- _____. (2022B). เทคโนโลยี 5G เพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน ยกระดับการผลิต. Retrieved March 20, 2568, from <https://www.sumipol.com/knowledge/5g-manufacturing-productivity-increase-efficiency/>
- Techsauce. (2020). 5G จะขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมได้อย่างไร. Retrieved March 25, 2025, from <https://techsauce.co/news/true5gtechtalk-agritech>
- Thailand Development Research Institute (TDRI). (2018). โครงการศึกษาการพัฒนากำลังคนด้านดิจิทัล (Digital Manpower) เพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย S-Curve. Retrieved March 20, 2568, from <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2018/09/Digital-Manpower-S-Curve.pdf>
- ThaiPublica. (2020). AIS หุ้มลงทุนโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลปี 4.5 หมื่นล้าน ใช้ 5G ยกระดับอุตสาหกรรม-ฟื้นฟู. Retrieved March 25, 2025, from <https://thaipublica.org/2020/06/ais-5g-forging-thailands-recovery/>
- Wang, M. et al. (2020). 5G and IoT: Architectures, protocols, and applications. *Journal of Network and Computer Applications*, 155(1), 102-579.
- World Economic Forum. (2020). The Impact of 5G: Creating New Value across Industries and Society. Retrieved March 20, 2025, from https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Impact_of_5G_Report.pdf
- _____. (2021). 4 key areas where AI and IoT are being combined. Retrieved March 25, 2025, from <https://www.weforum.org/stories/2021/03/ai-is-fusing-with-the-internet-of-things-to-create-new-technology-innovations/>
- _____. (2023). The Future of Jobs Report 2023. Retrieved March 25, 2025, from https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf
- Zhu, H. et al. (2022). The impact of 5G technology on industrial IoT and smart manufacturing. *Computers in Industry*, 135(1), 103-562.

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ศิลปะของนักศึกษาศิลปศึกษา*

DEVELOPMENT OF A CONTEMPORARY ART ACTIVITY MODEL USING MALAYU CULTURE CAPITAL TO PROMOTE ART CREATION ABILITIES OF ART EDUCATION STUDENTS

รุชณี ชูสารอ*, อภิชาติ พลประเสริฐ

Rusnee Susaro*, Apichart Pholprase

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6381057227@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัย 2) พัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยทุนทางวัฒนธรรมมลายูสำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา เพื่อให้ได้ผลวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพจำแนกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สัมภาษณ์และสังเกตผู้เชี่ยวชาญ โดยมีเครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมฯ ทั้ง 2 ระยะ วิเคราะห์ด้วยการจัดกลุ่มข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ที่ 1 คือ ได้รวบรวมแนวทางพัฒนารูปแบบกิจกรรมจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมีข้อสรุป ดังนี้ ทุนทางวัฒนธรรมมลายูในการสร้างสรรค์ผลงานควรเรียนรู้จากศิลปะร่วมสมัยในระดับสากล, การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมต้องใช้ความสามารถในการคิดและอธิบายแนวคิดก่อนนำมาสร้างสรรค์ผลงาน การเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมมลายู แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นักศึกษาที่เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมมีการผ่านวิชาพื้นฐานมาก่อน และผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 คือ รูปแบบกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจองค์ความรู้ของศิลปะร่วมสมัยและองค์ความรู้ของทุนทางวัฒนธรรมมลายู และการออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมจนนำไปสู่การนำเสนอต่อสาธารณชน โดยมีรูปแบบการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา 4 กิจกรรม คือ 1) The Melayu Contemporary Art 2) The Melayu Budaya 3) The Melayu Creative Process และ 4) The Melayu Present to the Public รูปแบบกิจกรรมนี้มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของนักศึกษาศิลปะ

คำสำคัญ: ศิลปะร่วมสมัย, ทุนทางวัฒนธรรมมลายู, รูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยด้วยทุนทางวัฒนธรรมมลายู

Abstract

The objectives of this research are 1) Study and collect knowledge about the development of contemporary art activity formats, 2) Develop contemporary art activity formats to promote

creative artistic abilities with Malayu cultural capital for art education students to obtain analytical and synthesis results for activity format development. This research and development used qualitative research techniques in 2 phases as follows: Phase 1. Interview and observe experts. The research instruments are interview forms and observation forms. Phase 2. Development of activity formats. Both phases were analyzed by grouping data and analyzing content. The results of the research objective 1 were to collect guidelines for developing activity formats from interviewing experts. The conclusions are as follows: Malayu cultural capital in creating works should be learned from contemporary art at the international level; Studying cultural capital requires the ability to think and explain concepts before creating works; Appreciation of Malayu culture; Cultural learning resources that are conducive to learning; Students who are suitable for the activities have passed basic subjects before. and the results of the research of the second objective are the activity formats that focus on creating an understanding of the knowledge of contemporary art and the knowledge of Malayu cultural capital and the design of creative activities leading to presentation to the public. There are activity development formats that promote the ability to create artistic works for art students in 4 activities: 1) The Malayu Contemporary Art 2) The Malayu Budaya 3) The Malayu Creative Process and 4) The Malayu Present to the Public. This activity aims to create the greatest benefit, which is the ability to create artistic works of art students.

Keywords: Contemporary Art, Malayu Culture Capital, Contemporary Art Activity Model Using Malayu Culture Cappel

บทนำ

การศึกษาในโลกปัจจุบันส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถรองรับทักษะในอนาคตของผู้เรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษ การพัฒนาผู้เรียนให้ทันต่อศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ มุ่งเน้นให้มีความสามารถในการยืดหยุ่นและปรับตัว มีเป้าหมายของชีวิตและความมุ่งมั่น เข้าใจสังคมและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีศักยภาพการผลิต (Bellanca, J. & Brandt, R., 2019) เป็นการยอมรับการหลังไหลเข้ามาของวัฒนธรรมอื่นผ่านเทคโนโลยีนำไปสู่การทบทวนกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องเน้นให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นและสามารถนำมาใช้ได้ในกระบวนการเรียนรู้ที่ทันสมัย (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2556) การจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องมีความหลากหลายซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะร่วมสมัยเป็นการส่งเสริมการจัดการศึกษาศิลปะระดับปริญญาตรี จะมีความสำคัญในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ ตีความ และประเมินผลงานศิลปะ เป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของผลงานการสร้างสรรคของศิลปินไทย (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2554) ศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบันมีแนวคิดโดดเด่นของศิลปินหลายคน พยายามหยิบนำทุนทางสังคมมาสร้างสรรค์ ซึ่งการนำทุนทางวัฒนธรรมมาแสดงออกได้หลากหลายมิติ กระบวนการถ่ายทอดแนวคิดในการสร้างสรรค์ไม่มีแบบตายตัว ทำให้ศิลปะร่วมสมัยเกิดศิลปะในรูปแบบใหม่ ๆ ตลอดเวลา จุดเด่นในศิลปะร่วมสมัย คือ การนำงานศิลปะแบบมีส่วนร่วม การใช้ทุนทางวัฒนธรรมของงานศิลปะร่วมสมัยเป็นส่วนหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการสร้างสรรค์เนื่องจากการสร้างอัตลักษณ์ความแตกต่างของผลงานได้และสามารถสร้างคุณค่าต่อศิลปวัฒนธรรมของชุมชนตนเองได้ (เจตนา นาควัชร, 2546)

ดังนั้น การนำเสนอผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เหมาะสมกับพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีประชากรและชนชาติพันธุ์มลายูเป็นส่วนใหญ่ นั้น วัฒนธรรมมลายูจึงเป็นตัวกลางในการสื่อสารของการนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยที่เด่นชัดที่สุด ทูทางวัฒนธรรมมลายูเป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของสามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมร่วมสำหรับสมาชิกของอาเซียน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน มีการผสมผสานวัฒนธรรมประเพณีเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีพหุวัฒนธรรม มีการดำเนินชีวิตที่มีทั้ง วิถีชีวิต การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศิลปหัตถกรรม และความเชื่อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีคุณค่าและมีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นของภูมิภาคในประเทศไทย การนำทูทางวัฒนธรรมไปใช้ประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้หลากหลายมิติ เป็นความท้าทายของศิลปินแต่ละแขนงที่จะต้องรังสรรค์งานเพื่อสอดรับความเชื่อและข้อห้ามของศาสนาอิสลามโดยไม่ปะทะความเชื่อเดิมที่ฝังลึกมานาน จนกลายเป็นศิลปะมลายูมุสลิมพื้นที่ที่แตกต่างจากลวดลายของศิลปะอิสลามในโลกอาหรับและตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด (ณายิบ อาแวบือซา, 2564) ก่อให้เกิดการผสมผสานความเชื่อ ความศรัทธา วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เป็นภูมิปัญญาที่สั่งสมมาจากรากเหง้าในอดีต และมีพัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (สุนิติ จุฑามาศ, 2564) แต่ละชุมชนก็มีแนวทางในการพัฒนาที่แตกต่างกันไป ซึ่งหากสามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทูทางวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่แล้วก็จะนำมาสร้างสรรค์คุณค่า และมูลค่าเพิ่มต่อเศรษฐกิจและสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน (อัญธิชา มั่นคง, 2560) มีการศึกษารากฐานของวัฒนธรรมนั้น จนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดเป็นผลงานทางศิลปะหลากหลายรูปแบบ เป็นการตระหนักรู้ถึงวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัย โดยใช้ทูทางวัฒนธรรมมลายู เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ศิลปะสำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา โดยการใช้หลักการของศิลปะร่วมสมัย ทูทางวัฒนธรรมมลายู และการจัดการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นหลักการในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่ให้ความสำคัญของกระบวนการทางกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยที่มีการใช้รูปแบบที่ก้าวหน้าในโลกปัจจุบัน และผนวกกับการใช้ทูทางวัฒนธรรมมลายูที่เป็นวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของทูทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมร่วมกับชุมชนจนถึงให้ความสำคัญกับการนำเสนอสู่สาธารณชน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว จะสามารถให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบที่ร่วมสมัย และเข้าใจถึงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยทูทางวัฒนธรรมมลายูสำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยทูทางวัฒนธรรมมลายูสำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยผู้วิจัยได้วางแนวทางการออกแบบงานวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 มีขั้นตอนและรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้ององค์ประกอบของขั้นตอนการสร้างสรรค์กิจกรรมงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัย การใช้ทูทางวัฒนธรรมมลายู การศึกษาคุณค่าของวัฒนธรรม การศึกษาศิลปะในระดับอุดมศึกษา

2. การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์มีทั้งสิ้น จำนวน 15 ท่าน โดยเลือกแบบเจาะจง เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึกตามความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน

3. สร้างเครื่องมือการวิจัยภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มี 2 แบบ ดังนี้ 1) เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง 2) แบบสังเกตไม่มีส่วนร่วม เพื่อเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาในการสอนศิลปะร่วมสมัยกับนักศึกษาศิลปศึกษา ความก้าวหน้าและความสำคัญของกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยด้วยทุนทางวัฒนธรรมภายในประเทศไทยและต่างประเทศ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมการสร้างผลงานของ นักศึกษารวมถึงองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญและ ปรากฏชาวบ้านเกี่ยวกับทุนทางศิลปวัฒนธรรมภายใน

4. ตรวจสอบเครื่องมือโดยเบื้องต้นแบบไม่เป็นทางการให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจแก้ไขให้ครอบคลุมประเด็นคำถาม ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา และปรับภาษาให้เข้าใจ ส่งเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นอาจารย์สอนศิลปะสังกัดสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ เอกชน รวมถึงสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา ที่มีความรู้ และ/หรือมีประสบการณ์ และ/หรือเขียนผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการสอนศิลปะร่วมสมัย จำนวน 3 ท่าน

5. ขออนุมัติการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

การวิจัยระยะนี้ได้ผ่านการพิจารณาและรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน โครงการวิจัยที่ 670163 COA No.253/67 ระยะที่ 1 จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับรองวันที่ 5 มิถุนายน 2567 หมดอายุ 4 มิถุนายน 2568 ก่อนดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิ ป้องกันความเสี่ยง และรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างอย่างเคร่งครัด

6. การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการลงพื้นที่วิจัยภาคสนามสัมภาษณ์มีโครงสร้าง สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ติดตามประสานงานต่อผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือก นัดหมายทำการสัมภาษณ์ ขออนุญาตจัดบันทึกเก็บไฟล์เสียงและภาพถ่ายภาพเคลื่อนไหว

7. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นข้อมูลพื้นฐานในการร่างพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยที่จะใช้เป็นนวัตกรรมในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยทุนทางวัฒนธรรมต่อไป

การวิจัยระยะที่ 2 มีขั้นตอนและรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยด้วยทุนทางวัฒนธรรม

1. รวบรวมองค์ความรู้การศึกษาเอกสาร งานวิจัย และ จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์

การสร้างรูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัย ได้แนวทางการปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 4 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 องค์ความรู้เรื่องศิลปะร่วมสมัย Knowledge of Contemporary

ชั้นที่ 2 องค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมมลายู Knowledge of Melayu cultural

ชั้นที่ 3 การออกแบบและสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัย Creative Process

ชั้นที่ 4 การนำเสนอต่อสาธารณชน Present to the Public

2. สร้างเครื่องมือวิจัยแบบประเมินความรู้ความสามารถ แบบสัมภาษณ์นักศึกษา แบบสังเกตพฤติกรรม บ่งชี้ และแบบประเมินความคิดเห็นของชุมชน สำหรับเครื่องมือวิจัย ได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งโดยอาจารย์ที่ปรึกษา และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องและความชัดเจนของภาษา โดยใช้ดัชนี IOC (Item Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ

3. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาประเมินความเหมาะสม เป็นการประเมินแต่ละองค์ประกอบของกิจกรรมว่าเหมาะสมกับผู้เรียนมากน้อยเพียงใด และการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถ ตรวจสอบคุณภาพพิจารณาตรวจแก้ไขความถูกต้อง ครอบคลุม ประเด็นคำถาม ความเหมาะสมของเนื้อหาและการใช้ภาษา จัดลำดับคำถามปรับปรุงแก้ไขรูปแบบกิจกรรมตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และส่งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเที่ยง (IOC) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุมและให้ข้อเสนอแนะสิ่งที่ควร ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นอาจารย์สอนศิลปะสังกัดสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ เอกชน รวมถึงสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา ที่มีความรู้ และ/หรือมีประสบการณ์ และ/หรือเขียนผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการสอนศิลปะร่วมสมัย จำนวน 5 ท่าน

4. ส่งเอกสารเครื่องมือการวิจัยที่ปรับปรุงเพื่อขออนุมัติการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน การวิจัยระยะนี้ได้ผ่านการพิจารณาและรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน โครงการวิจัยที่ 670163 COA No.253/67 ระยะที่ 1 จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับรองวันที่ 5 มิถุนายน 2567 หหมดอายุ 4 มิถุนายน 2568 ก่อนดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิ์ ป้องกันความเสี่ยง และรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมฯ

ผู้วิจัยได้รวบรวมหมวดหมู่ความถี่ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 4 ด้าน จำนวน 15 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะร่วมสมัย ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมลาย ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา และประชาชนชาวบ้าน และสามารถสรุปค่าความถี่ในประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ด้าน ที่ได้ให้ความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน โดยมีประเด็นจากข้อคำถามในการสัมภาษณ์ 8 ประเด็น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันกับ 8 ประเด็นในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมลาย

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความคิดเห็นไปในทางเดียวกันเกี่ยวกับ 8 ประเด็น ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมลาย	จำนวน 15 ท่าน
1. การยอมรับในการใช้ทุนทางวัฒนธรรมลายในงานศิลปะร่วมสมัย	
1.1 ระดับนานาชาติ	7
1.2 ระดับชาติ	5
1.3 ระดับภาค	3
2. ทุนทางวัฒนธรรมลายที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัย	
2.1 ภาษา	2
2.2 ศิลปะการแสดง	1
2.3 วิถีชีวิต	3
2.4 อาหาร	2
2.5 งานหัตถกรรม	5
2.6 ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	1
2.7 อื่นๆ (การเมือง)	1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันกับ 8 ประเด็นในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู (ต่อ)

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความคิดเห็นไปในทางเดียวกันเกี่ยวกับ 8 ประเด็นในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู	จำนวน 15 ท่าน
3. ทุนทางวัฒนธรรมมลายูที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัย	
3.1 ภาษา	2
3.2 ศิลปะการแสดง	1
3.3 วิถีชีวิต	6
3.4 อาหาร	2
3.5 งานหัตถกรรม	3
3.6 ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว	1
4. แหล่งเรียนรู้ของทุนทางวัฒนธรรมมลายู	
4.1 Patani Art Space	5
4.2 Terangganu และ Kelantan	3
4.3 แหล่งเรียนรู้ชุมชน	6
4.4 พิพิธภัณฑ์มรดกวัฒนธรรมและศูนย์การเรียนรู้คัมภีร์อัลกุรอาน	1
5. ชั้นปีที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยร่วมกับชุมชน	
5.1 ระดับอุดมศึกษาทุกชั้นปี	3
5.2 ระดับอุดมศึกษา ชั้นปีที่ 2 - 4	11
5.3 ระดับเยาวชน	1
6. ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู	
6.1 การสร้างจิตสำนึกและการตระหนักถึงคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมมลายู	4
6.2 การลงพื้นที่ทำความเข้าใจบริบทวัฒนธรรมมลายูที่เลือกศึกษา	6
6.3 ออกแบบระดมความคิดและทำข้อตกลงร่วมกับชุมชนก่อนทำกิจกรรม	2
6.4 สร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยและการมีส่วนร่วมของชุมชน	3
6.5 การเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน	1
7. วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูในชุมชน	
7.1 การสร้างมูลค่าเพิ่ม	4
7.2 การแก้ปัญหาของชุมชน	5
7.3 สร้างกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชน	6
8. ข้อควรคำนึงในการทำกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยร่วมกับชุมชน	
8.1 ด้านศาสนา	4
8.2 ด้านความปลอดภัย	2
8.3 ด้านงบประมาณ	1
8.4 ความต้องการของชุมชน	5
8.5 ทัศนคติ	3

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปแนวทางพัฒนารูปแบบกิจกรรมการพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ศิลปะของนักศึกษาศิลปศึกษา ดังนี้

1. การยอมรับในการใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูในงานศิลปะร่วมสมัย ศิลปะร่วมสมัยที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง การเชื่อมโยงแนวคิดของบริบทสังคมอื่นจึงเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้น การศึกษา

ผลงานศิลปะร่วมสมัยจากศิลปินที่ถูกยอมรับในระดับสากลจะส่งผลต่อความเข้าใจในการทำกิจกรรมศิลปะมีแนวคิดสร้างสรรค์และเป็นที่ยอมรับของวงการศิลปะร่วมสมัย

2. ทูทางวัฒนธรรมมลายูนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัย เนื่องจากการเลือกทุนทางวัฒนธรรมศิลปินได้ใช้เวลาในการศึกษาหาข้อมูลจนได้แนวคิดสร้างสรรค์ศิลปะ การศึกษาจากกรณีศึกษาจะทำให้เข้าใจและทราบถึงกระบวนการถ่ายทอดได้ดี สามารถนำมาศึกษาและต่อยอดทางความคิดเพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้นำแนวคิดกับทุนทางวัฒนธรรมที่สนใจ ซึ่งจากการวิจัยการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในงานหัตถกรรมที่สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบจะมีความสำคัญมากที่สุด และด้านอื่น ๆ ตามความถนัด

3. ทุนทางวัฒนธรรมมลายูที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัย ต้องศึกษาองค์ประกอบสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมมลายูโดยครอบคลุมทุกด้านเพื่อสร้างจิตสำนึกการเห็นคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมมลายู และสามารถเลือกที่เป็นกรณีศึกษาด้านที่สนใจ

4. แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมมลายู เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่ต้องไปลงพื้นที่ที่สอดคล้องกับทุนทางวัฒนธรรมที่เลือกตามความสนใจ แหล่งเรียนรู้ทางทุนทางวัฒนธรรมมลายูที่เป็นที่ยอมรับในสังคม ต้องเป็นสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูลและมีอาสาสมัครที่จะร่วมระดมความคิดเห็นและออกแบบกิจกรรมทางศิลปะร่วมกัน

5. ชั้นปีที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยร่วมกับชุมชน จะต้องเป็นนักศึกษาที่ผ่านรายวิชาพื้นฐานทางศิลปะ ดังนั้น ชั้นปีที่ 2 - 4 เป็นชั้นปีที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยร่วมกับชุมชน

6. ขั้นตอนของการออกแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู มี 5 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ 1) กิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่ทำความเข้าใจบริบทวัฒนธรรมชุมชนที่ศึกษา 2) สร้างจิตสำนึกและการตระหนักถึงคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมมลายู 3) สร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยและการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) การออกแบบประดมความคิดและทำข้อตกลงร่วมกับชุมชนก่อนทำกิจกรรม 5) การเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน

7. วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู เพื่อให้เกิดการซาบซึ้งถึงคุณค่าของวัฒนธรรมมลายู มีองค์ความรู้ที่สามารถออกแบบโดยใช้กระบวนการศิลปะร่วมสมัยเป็นตัวส่งผ่านสู่สังคม และสามารถถ่ายทอดรูปแบบกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชน และรับฟังความคิดเห็นต่อปัญหาของชุมชน แสดงให้เห็นถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มต่อทุนทางวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ได้

8. ข้อควรคำนึงในการทำกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยกับชุมชน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความต้องการของชุมชน 2) ด้านศาสนา 3) ด้านทัศนคติ 4) ด้านความปลอดภัย และ 5) ด้านงบประมาณ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบความคิดเห็นเพิ่มเติมที่น่าสนใจของผู้เชี่ยวชาญใน 2 ประเด็น คือ 1) ประเด็นด้านปัญหาและความต้องการของชุมชน ที่ต้องมีการลงพื้นที่พูดคุยถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนก่อนที่จะออกแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู การที่ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูร่วมกับชุมชนนั้น ย่อมเป็นกิจกรรมที่จะสามารถสร้างผลกระทบในเชิงบวกให้กับนักศึกษาและกลุ่มคนในชุมชน ทำให้เกิดการพูดคุยทำความเข้าใจกันระหว่างนักศึกษาและชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับเปลี่ยนกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูและพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมมลายูในชุมชนต่อไป และ 2) ประเด็นด้านงบประมาณ ที่เป็นข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมนั้น ควรมีการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับงบประมาณ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู

ผู้วิจัยมุ่งพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 4 ด้าน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมฯ ในการวิจัยระยะที่ 1 โดยนำไปสู่ของรูปแบบของกิจกรรม ซึ่งมี 4 หัวข้อหลักสำคัญ ดังนี้ 1) The Melayu Contemporary Art เป็นกิจกรรมที่เสริมองค์ความรู้ด้านศิลปะร่วมสมัย 2) The Melayu Budaya เป็นกิจกรรมเสริมความรู้ด้านทุนทางวัฒนธรรมมลายู 3) The Melayu

Creative Process เป็นกิจกรรมที่ร่วมกันออกแบบและพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน 4) The Melayu Present to the Public เป็นกิจกรรมนำเสนอผลงานต่อสาธารณชนร่วมกับชุมชน

ซึ่งสามารถสังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู ปรากฏตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู

ชื่อกิจกรรม	หลักการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	ผลการจัดกิจกรรม
1. “The Melayu Contemporary Art”	หลักการของกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัย - การศึกษาบริบทแวดล้อม - การใช้หลักการมีส่วนร่วมกับสังคม เช่น ศิลปะเชิงสัมพันธ์ (Relational Aesthetics) (Bourriaud, 2002) - การใช้ทุนทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ - สร้างการสะท้อนคิดโดยการนำเสนอในรูปแบบศิลปะร่วมสมัยใหม่	- เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องสุนทรียศาสตร์ของศิลปะร่วมสมัยที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู - เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ต่อการออกแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู	- แนวคิดของผลงานศิลปะร่วมสมัยที่ใช้วัฒนธรรมมลายูทั้งศิลปินไทยและนานาชาติ เช่น Relational Art, Community Art, Ecology Art, Art Participation etc. - รูปแบบการนำเสนอศิลปะเช่น Interdisciplinary Art, Performance Art, Interactive Art, Production Art, Installaion Art, Process Art, Video Art, shot Films, Sound Art, Printing, Painting etc.	- รับฟังวิทยากรศิลปะร่วมสมัยที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูในการสร้างสรรค์งานศิลปะ - ร่วมอภิปรายกระบวนการสร้างสรรค์และวิเคราะห์ศิลปะร่วมสมัยที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูของไทยและนานาชาติ - ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม workshop การวิเคราะห์แนวคิดของศิลปิน ด้วยวิธีการระดมสมอง (Brainstorming)	- เกิดความรู้ความเข้าใจของกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัย - เกิดความรู้ความเข้าใจต่อทุนทางวัฒนธรรมมลายูที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปะร่วมสมัย
2. “The Melayu Budaya” (Culture)	เข้าใจถึงความสำคัญและประเภทของทุนทางวัฒนธรรมมลายู ข้อจำกัดของการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้	- เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมมลายู - เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นและการระดมความรู้เรื่องวัฒนธรรมมลายู	- ความสำคัญและความหมายของประเภทของทุนทางวัฒนธรรมมลายู 1) ด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา 2) ด้านศิลปะการแสดง 3) ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและ	- ร่วมกันอภิปรายความสำคัญ และแหล่งการเรียนรู้ของศิลปวัฒนธรรมมลายูในท้องถิ่นของตน - ทดสอบแหล่งการเรียนรู้ด้านทุนทางวัฒนธรรมมลายู - ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรม workshop ประเภท	- เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและประเภทของทุนทางวัฒนธรรมมลายู - ได้รู้ถึงแหล่งเรียนรู้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูในพื้นที่

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	หลักการจัด กิจกรรมศิลปะร่วม สมัยโดยใช้ทุนทาง วัฒนธรรมมลายู	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัด กิจกรรม	ผลการจัด กิจกรรม
		มาใช้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	เทศกาล 4) ด้าน ความรู้และการ ปฏิบัติเกี่ยวกับ ธรรมชาติและ จักรวาล 5) ด้านงาน ช่างฝีมือดั้งเดิม 6) ด้านการเล่น พื้นบ้าน กีฬา พื้นบ้าน และศิลปะ การต่อสู้ป้องกันตัว - ทักษะศึกษาแหล่ง เรียนรู้ทางทุน วัฒนธรรมมลายู	ทุนทางวัฒนธรรม มลายู ด้วยวิธีการ ระดมสมอง (Brainstorming) โดยการแบ่งกลุ่ม ทำงาน	
3. “The Melayu Creative Process”	การจัดการเรียนการ สอนศิลปะร่วมสมัย การเรียนรู้จากองค์ ความรู้ศิลปะร่วม สมัยที่สามารถนำ ทฤษฎีไปสู่การ ปฏิบัติเพื่อวาง แผนการสร้างสรรค งานอย่างเหมาะสม สามารถคิด วิเคราะห์ถึงการใช้ ทุนทางวัฒนธรรม ให้เกิดประโยชน์ใน งานศิลปะเพื่อ นำมาใช้ในการ ออกแบบและ สร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะร่วมสมัยที่ใช้ ทุนทางวัฒนธรรม มลายูร่วมกับชุมชน และสามารถ นำเสนอผลงานใน รูปแบบที่ หลากหลาย	ขั้นตอนที่ 1 Melayu Discussion เพื่อให้ได้ข้อตกลง ในการกำหนดด้าน ทุนทางวัฒนธรรม ที่สนใจและเลือก แหล่งการเรียนรู้ ทางทุนวัฒนธรรม มลายูได้ ขั้นตอนที่ 2 Melayu Scope - เพื่อสามารถ ออกแบบและ สร้างสรรค์ศิลปะ ร่วมสมัยโดยใช้ทุน ทางวัฒนธรรม มลายู มีขั้นตอน กำหนดขอบเขต ของการจัด กิจกรรมด้าน เนื้อหา ด้านพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย	ขั้นตอนที่ 1 Melayu Discussion ทุนทางวัฒนธรรม ครบทั้ง 6 ด้าน และแหล่งการ เรียนรู้ทางทุน วัฒนธรรมมลายู ขั้นตอนที่ 2 Melayu Scope -การออกแบบ ผลงานสร้างสรรค์ และขั้นตอน กำหนดขอบเขต ของการจัดกิจกรรม ด้านเนื้อหา ด้าน พื้นที่ และ กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบ กระบวนการทาง ศิลปะร่วมสมัยที่ สอดคล้องกับทุน ทางวัฒนธรรม	ขั้นตอนที่ 1 Melayu Discussion - แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5- 10 คน โดยกำหนดให้มีทุน ทางวัฒนธรรมครบทั้ง 6 ด้าน โดยแต่ละกลุ่ม เลือกทุนทาง วัฒนธรรมที่สนใจและ สอดคล้องกับบริบท ของทุนทางวัฒนธรรม แต่ละด้าน 1) ด้านวรรณกรรม พื้นบ้านและภาษา 2) ด้าน ศิลปะการแสดง 3) ด้านแนวปฏิบัติ ทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล 4) ด้านความรู้และ การปฏิบัติเกี่ยวกับ ธรรมชาติและ จักรวาล	- ได้แผนการ ออกแบบและ สร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ ร่วมสมัยที่ใช้ ทุนทาง วัฒนธรรม มลายู - ได้ผลงาน สร้างสรรค์ ศิลปะร่วม สมัยด้วยทุน ทางวัฒนธรรม มลายู - เกิดความคิด สร้างสรรค์ ทักษะ เกิด ประสบการณ์ ในการ สร้างสรรค์ ผลงานร่วมกับ ชุมชน

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	หลักการจัด กิจกรรมศิลปะร่วม สมัยโดยใช้ทุนทาง วัฒนธรรมมลายู	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัด กิจกรรม	ผลการจัด กิจกรรม
		- เพื่อลงพื้นที่ พูดคุยกับชุมชนให้ ได้ข้อตกลงในการ ทำกิจกรรมทาง ศิลปะร่วมสมัย ขั้นตอนที่ 3 Melayu Action - เพื่อสามารถ ออกแบบและ สร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะร่วมสมัยที่ ใช้ทุนทาง วัฒนธรรมมลายู ร่วมกับชุมชน - เพื่อสามารถเก็บ ข้อมูล บันทึกการ ทำงาน	ขั้นตอนที่ 3 Melayu Action - การสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะร่วม สมัยโดยใช้ทุนทาง วัฒนธรรมมลายู และการมีส่วนร่วม ของชุมชน	5) ด้านงานช่างฝีมือ ดั้งเดิม 6) ด้านการเล่น พื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ ป้องกันตัว - เลือกพื้นที่ที่ตรงกับ หัวข้อของแต่ละกลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 Melayu Scope - ร่วมกันระดม ความคิดในการ ออกแบบและขั้นตอน การสร้างสรรค์ผลงาน โดยกำหนดขอบเขต และจำนวนผู้เข้าร่วม - ลงพื้นที่พูดคุยกับ ชุมชนเพื่อได้ข้อตกลง ในการทำกิจกรรมทาง ศิลปะร่วมสมัย ขั้นตอนที่ 3 Melayu Action - ออกแบบและ สร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะร่วมสมัยที่ใช้ทุน ทางวัฒนธรรมมลายู ร่วมกับชุมชน - เก็บข้อมูล บันทึก การทำงาน - ร่วมกันนำเสนอ ผลงานสร้างสรรค์โดย ใช้รูปแบบการ นำเสนอศิลปะร่วม สมัยร่วมกับชุมชน	- เกิดการ ยอมรับถึง ความ หลากหลาย ทางวัฒนธรรม ประเพณี - เกิด สุนทริยศาสตร์ เชิงสัมพันธ์ Relational Aesthetics - เกิด ประโยชน์ต่อ สังคมและการ อนุรักษ์ วัฒนธรรม ท้องถิ่น

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	หลักการจัด กิจกรรมศิลปะร่วม สมัยโดยใช้ทุนทาง วัฒนธรรมมลายู	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	ขั้นตอนการจัด กิจกรรม	ผลการจัด กิจกรรม
4. “The Melayu Present to the Public”	การนำเสนอต่อ สาธารณชน (Present to the Public) ผู้เรียน เข้าใจวิธีการ นำเสนอ ก่อให้เกิด ความตระหนักรู้ ร่วมกัน สังคมมีส่วน ร่วมในการแสดง ความคิดเห็น	- เพื่อสามารถ นำเสนอผลงาน ศิลปะร่วมสมัยที่ ใช้ทุนทาง วัฒนธรรมมลายู ก่อให้เกิดความ ตระหนักรู้ร่วมกัน สังคมมีส่วนร่วมใน การแสดงความคิด เห็น	- รูปแบบการ นำเสนอผลงาน ศิลปะร่วมสมัยต่อ สาธารณชน เช่น - Interdisciplinary Art - Performance Art - Interactive Art - Production Art, Installation Art, Process Art, Video Art, Shot Films, Sound Art, Printing, Painting, etc.	- ร่วมกันนำเสนอ ผลงานสร้างสรรค์โดย ใช้รูปแบบการ นำเสนอศิลปะร่วม สมัยร่วมกับชุมชน	- เกิดการเห็น คุณค่าของทุน ทางวัฒนธรรม มลายู - เกิดการมี ส่วนร่วมของ ชุมชนจาก ผลงาน สร้างสรรค์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยแบ่งประเด็นของการอภิปรายออกเป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 ศิลปะร่วมสมัยที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายู จากการสัมภาษณ์กลุ่มศิลปินผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมมลายู ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษามีความเห็นค่อนข้างตรงกันเกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้อย่างลึกซึ้งก่อนลงมือปฏิบัติจัดกิจกรรมทางศิลปะ องค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการริเริ่มมีการผลิตผลงานศิลปะ ศิลปะร่วมสมัย คือ การตีโจทย์และถอดรหัสของทุนทางวัฒนธรรม (Reconstruction) มองบางสิ่งบางอย่างจนแตกฉานและออกแบบกระบวนการสร้างสรรค์อย่างมีขั้นตอน มีกระบวนการคิดที่สามารถอธิบายได้อย่างสร้างสรรค์มากกว่าการให้ความสำคัญของผลลัพธ์หรือวัตถุศิลป์ ทั้งนี้ ทักษะที่ควรพัฒนา คือ ด้านทักษะการเรียนรู้และการคิด กล่าวคือ ความอยากรู้/จิตแห่งวิทยาการ (Disciplined Mind) การคิดระดับสูง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558) ทักษะการคิดขั้นสูงเป็นความสามารถและความชำนาญในการดำเนินการคิดที่ซับซ้อน เพื่อให้ได้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเพลิดเพลินกับมรดกทางศิลปภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่น รวมทั้งการสื่อสารและแสดงออกผ่านงานศิลปะในรูปแบบที่ช่วยให้เกิดการ พัฒนาทางจิตใจที่มั่นคงและสงบสุข อันแสดงถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและแข็งแกร่ง (Chang, R., 2005)

ประเด็นที่ 2 หลักการของกระบวนการศิลปะร่วมสมัยเป็นสิ่งที่ยอมรับในวงการศิลปะระดับโลก การเกิดขึ้นของผลงานศิลปะที่สะท้อนผ่านงานศิลปะมีแนวคิดที่เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์และถูกออกแบบเป็นกิจกรรมที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมกับผลงานทางศิลปะ หลังจากได้มีการศึกษาบริบทของบางสิ่งบางอย่างอย่างแตกฉาน ได้แสดงออกในรูปแบบที่หลากหลายและยืดหยุ่น การพัฒนาจิกรรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมลายูสำหรับนักศึกษาศิลปศึกษาเป็นการสร้างกิจกรรมเพื่อผู้เรียนเกิดแนวคิดใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์

งานศิลปะที่สามารถใช้ทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนมาใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปะในรูปแบบใหม่ ๆ (Sternberg, R. J. et al., 2004) อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึงความสามารถที่จะผลิตงานทั้งที่แปลกใหม่ฉีกกรอบแตกต่างจากงานที่คนอื่นเคยทำมาก่อนและมีความเหมาะสมใช้ได้จริงมีประโยชน์ตอบสนองกับสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสมจะอาจจะอยู่ในงานที่สามารถจับต้องมองเห็นได้ จากการศึกษาแนวคิดของศิลปินศิลปะร่วมสมัย มาผนวกกับทุนทางวัฒนธรรมหลายที่เป็นมรดกของท้องถิ่นได้ถูกนำมาใช้อย่างสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ที่จะได้ทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน และการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น เพื่อฝึกผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีความคิดนอกกรอบ สามารถจัดการและวางแผนผ่านรูปแบบผลงานศิลปะที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสามารถอนุรักษ์มรดกที่เป็นของชุมชนตนเอง

องค์ความรู้ใหม่

โมเดลของรูปแบบกิจกรรมอธิบายให้เห็นถึงผลของแต่ละกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม ดังต่อไปนี้ กิจกรรมที่ 1 The Melayu Contemporary Art ส่งผลให้เกิด 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัย (Knowledge of Contemporary Art) 2) ความรู้ความเข้าใจต่อทุนทางวัฒนธรรมหลายที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปะร่วมสมัย (Melayu Culture in Contemporary Art) กิจกรรมที่ 2 The Melayu Budaya ส่งผลให้เกิด 1) องค์ความรู้ของทุนทางวัฒนธรรมหลาย (Knowledge of Melayu Culture) 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของทุนทางวัฒนธรรมหลาย (Types of Melayu Culture) 3) ได้รู้ถึงแหล่งเรียนรู้ทุนทางวัฒนธรรมหลาย ในพื้นที่ (Cultural learning Resources) กิจกรรมที่ 3 The Melayu Creative Process ส่งผลให้เกิด 1) กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยด้วยทุนทางวัฒนธรรมหลาย (Creative Process of Melayu Contemporary Art) 2) ผลงานสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยร่วมกับชุมชน (Community Participation of Creative Art Works) 3) เกิดสุนทรียศาสตร์เชิงสัมพันธ์ (Relational Aesthetics) และ กิจกรรมที่ 4 The Melayu Present to the Public ส่งผลให้เกิด 1) การเห็นคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมหลาย (Creating Cultural Value) 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation)

ภาพที่ 2 โมเดลรูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยทุนทางวัฒนธรรมหลายสำหรับนิสิตปริญญาตรี
(The Melayu Contemporary Art to Promote Art creation Abilities Model : MCA)

จากโมเดลนี้ เมื่อนักศึกษาได้ทำกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม จึงเกิดเป็นผลสูงสุดของรูปแบบกิจกรรมศิลปะร่วมสมัยโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมมาอยู่ คือ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะร่วมสมัยด้วยทุนทางวัฒนธรรมมาอยู่ของนักศึกษาศิลปศึกษา (Art Creation Abilities of Melayu Contemporary Art)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ทางศิลปะร่วมสมัยรวมถึงการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่สำคัญหลายมิติต่อการพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะร่วมสมัย ด้านทุนทางวัฒนธรรมมาอยู่ และด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ผู้วิจัยต้องการให้เกิดการร่วมมือกับชุมชนนั้น มีขีดจำกัดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาศิลปศึกษาระดับอุดมศึกษาในกระบวนการปฏิบัติของศิลปินที่ทำงานศิลปะร่วมสมัยกับชุมชนจะเป็นลักษณะของการสนับสนุนงบประมาณขององค์กรในการพัฒนาและแก้ปัญหาเพราะแนวคิดของศิลปินร่วมสมัยในปัจจุบันพยายามหาผลกระทบต่อการเกิดในสังคมและศิลปะกลายเป็นเครื่องมือในการเข้าช่วยเหลือแก่ชุมชน ดังนั้น งานวิจัยนี้จำเป็นต้องนำไปทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมฯ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุม เที่ยงตรงและสมบูรณ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เจตนา นาควัชร. (2546). ศิลป์ส่องทาง. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ณายิบ อาแวบือซา. (2564). สถาปัตยกรรมมลายูมุสลิมในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง. ใน การสัมมนาวิชาการ “ศิลปะอิสลามในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง”. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2556). เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันพัฒนาศาสตร์, 7(1), 1-69.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2554). ศิลปกรรมร่วมสมัย : การเรียนรู้และสร้างสรรค์. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 14(1), 14-20.
- สุนิต จุฑามาต. (2564). มื้อลมค่านาพานาวาสู่หมู่เกาะ: อิสลามานุวัตรในเอเชียอาคเนย์ในยุคแรกเริ่ม. ใน การสัมมนาวิชาการ “ศิลปะอิสลามในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง”. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา ร่วมกับสำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร.
- อัญชิชา มั่นคง. (2560). บทบาทของทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน กรณีศึกษาชุมชนในตำบลบ้านตุน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 12(39), 90-100.
- Bellanca, J. & Brandt, R. (2019). New Future Skills: Education for the 21st Century, Translated from 21st Century Skills Rethinking How Students Learn, Translated by Wongkitrungrung, W and Jittarek, A. Bangkok: Open World, 2011.
- Chang, R. (2005). Culture and art education in China Education through Art. International Journal of Education Through Art, 1(3), 225-236.
- Sternberg, R. J. et al. (2004). Handbook of intelligence. Cambridge: Cambridge University Press.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิด รายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ ในวารสารวิชาการใดมาก่อน **วารสารมีกำหนดออกปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้**

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

1) **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) **บทความวิชาการ (Academic Article)** เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษ หน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพ และตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็น ตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูล ครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับ เนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 1 Tab และ หัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัด ได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับเข้าใจง่าย
- 7) สรุป (Conclusion) และข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น วารสาร ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/ 1 บทความ ทั้งนี้วารสารขอปฏิเสธการอ้างอิงหรือข้อมูลการอ้างอิงที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์ หรือเว็บไซต์ (URL) เนื่องจากไม่สามารถระบุฐานข้อมูลชัดเจน เพื่อสามารถสืบค้นภายหลังได้

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่าง “...โดยการส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจชุมชนโรงเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมต้นแบบครบวงจรทั้งการเรียนรู้การผลิต (พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ, 2563) ทั้งนี้เพื่อค้นหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จนนำไปสู่การจัดการปัญหาของตนเองได้....” เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในโภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย อาภากรโ, 2560)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย อาภากรโ และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุคราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

กรณีการอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกัน เผยแพร่ปีเดียวกัน แต่ผลงานต่างกัน ให้กำหนดลำดับของเอกสารอ้างอิงโดยใช้ตัวอักษรอิงตามลักษณะภาษาของเอกสารอ้างอิง ต่อท้ายปีที่เผยแพร่แทน เช่น (พระมหาสุทิตย อาภากรโ, 2560 ก) (พระมหาสุทิตย อาภากรโ, 2560 ข) (Kemp, S., 2020 A) (Kemp, S., 2020 B) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทนต์ อาภาภโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สัจฉิน. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวิตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่ย่าง, หน้า เลขหน้าที่ย่าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาจอพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เพือกสกัน. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน
รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณัฐณัช
แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) กฎหมาย, ระเบียบ, พระราชบัญญัติ หรือ ประกาศ ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ ตอนที่/ หน้า/ (วัน เดือน ปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1
พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือ
กิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ
และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ
97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร:
สหธรรมิก.

จิตฺตฺติ หนัมนี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจรสังคมศาสตร์ปริทรรศน์,
3(1), 25-31.

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1
พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25 -28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Ver. 2019 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล .PDF .JPG .GIF หรือ .bmp บทความที่มีโมเดล รูปร่าง แผนภูมิ ต้องทำการจัดกลุ่มวัตถุให้เป็นกลุ่มเดียวกันให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันความผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนของเนื้อหา ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้นเกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบโดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความ มีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิงค์วารสารฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

โครงร่าง/รูปแบบ ต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย : Research article (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt) (ไม่ระบุคำนำหน้า, ยศ, ตำแหน่งทางวิชาการ)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt) (หลักสูตร/คณะ, มหาวิทยาลัย, จังหวัด, ประเทศ)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ระบุประเภทของวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด) 300 คำ

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) มีเนื้อความตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง
กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

.....

.....

.....

.....

.....

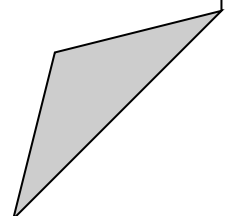
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบ.....
 โมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการ.....
 วิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

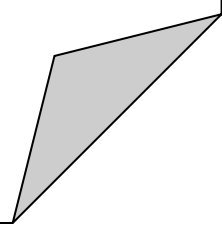
.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

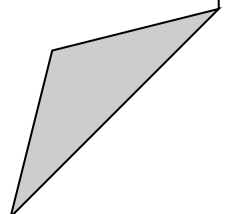
.....(16.pt) ตัวอย่าง ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....
.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

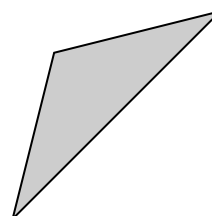
(16.pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3 – 5 words

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

(16 pt).

(16 pt)_____

